Erindringsbøger tyske regimenter

Deltager troppeenheder fra den forhenværende tyske hær i Verdenskrigen, udarbejdet under medvirken af Rigsarkivet.

Troppeenheder fra den tidligere preussiske kontingent

Bogseriens 190. bind:
Infanterie-Regiment Nr. 31

Oldenburg i.O/Berlin 1926

Verlag von Gerhard Stalling
Gründungsjahr der Firma 1789

GRAF★BOSE
1831

Infanterie-Regiment Graf Bose (1. Thüringisches) Nr. 31

I Verdenskrigen 1914-1918

Efter de officielle krigsdagbøger og beretninger fra medkæmpere bearbejdet af

af

Dr. Bernhard Studt

under krigen Hauptmann d.R. ved Regimentet

med indledning af Oberstleutnant a.D. Otto Villmann

Oldenburg i.O/Berlin 1926

Verlag von Gerhard Stalling
Gründungsjahr der Firma 1889

Dansk udgave:
Jørgen Flintholm – 2017
flinth@stofanet.dk
Må ikke gøres til genstand for salg

”Til de i denne serie af bearbejdede enhedshistorier stiller Rigsarkivet de respektive enheders tjenstlige krigsdagbøger (inklusiv de udvidede udgaver) til disposition efter særlige betingelser, og i overensstemmelse med en i hvert tilfælde udfærdiget kontrakt mellem arkiv og forfatter.
Ansvar for indhold af de enkelte bind bæres udelukkende af den navngivne forfatter.

Reicharchiv Abtlg. G, Potsdam.

Ledelsen af bogserien
Erinnerungsblätter deutscher Regimenter

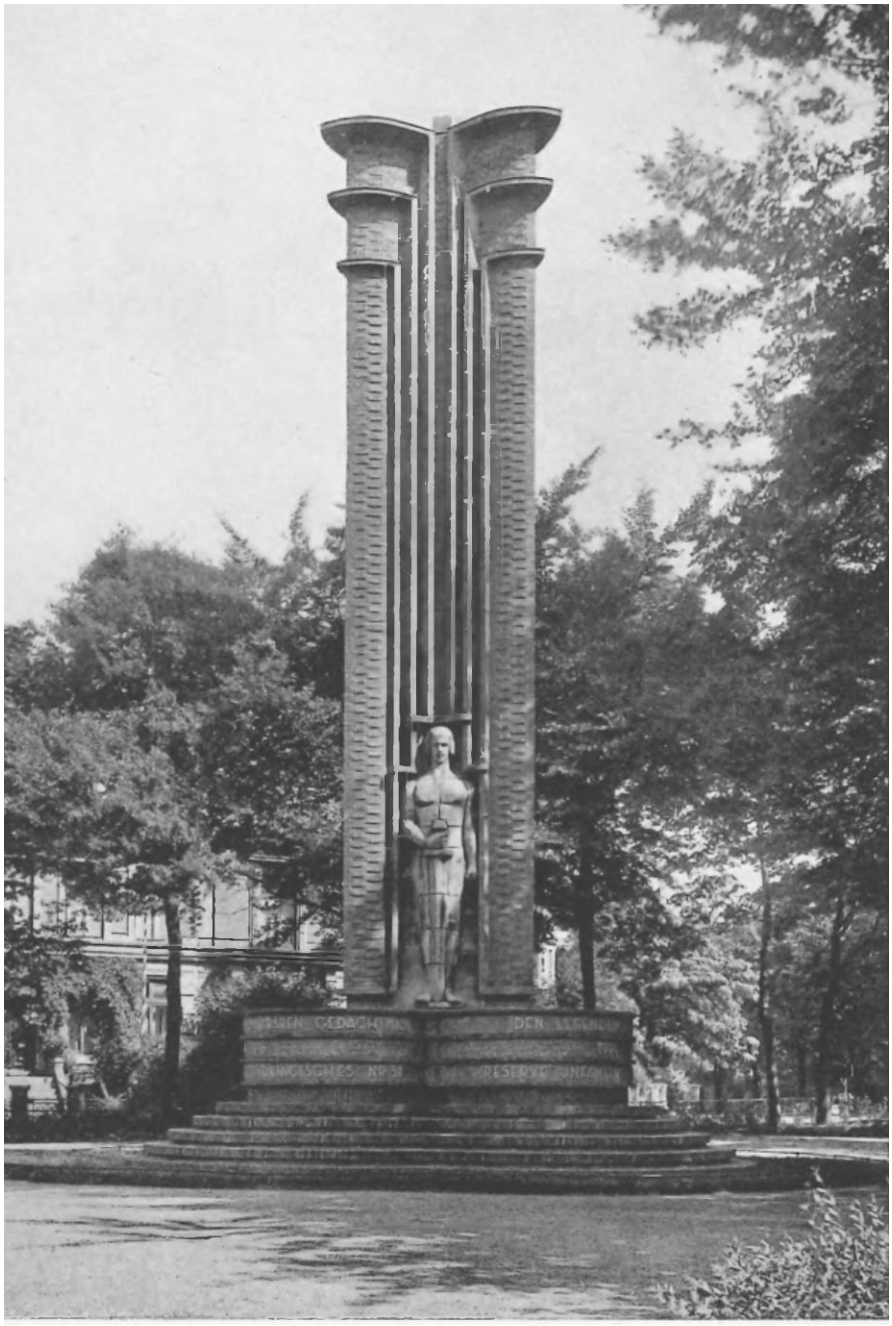

Mindesmærke for alle 31'ere i Altona

De faldne helte til taknemmelig erindring
De levende til påmindelse
De kommende slægter til efterlevelse

(indskrift på mindesmærket for alle 31'ere i Altona)

Indholdsfortegnelse

Forkortelser 9
Forfatterens forord 10
Indledning af Oberstlt. a.D. Villmann 11

I. Fra mobilisering til begyndelsen af stillingskampene
1. Krigsudbrud 13
2. Mobilisering og opmarch 15
3. Indmarch i Belgien 20
4. Foran Liège 21
5. Fortsat fremmarch og slaget om Gette 23
6. Fortsat fremmarch og slaget ved Mons 30
7. Indmarch i Frankrig 33
8. Kampen ved Chateau-Thierry 35
9. Marne-slaget 38
10. Tilbagerykning var Aisne og begyndelsen på stillingskrigen 45

II. Stillingskampe ved Aisne og i Champagne
1. Stillingskampe ved Autrêches 56
2. Juni kampe 1915 ved Moulin-sous-Touvent 72
3. Efterårsslaget i Champagne (3. og 7. Kompanie) 76
4. II. Bataillon i Vogeserne 80
5. Stillingskampe i Champagne 83

III. Ved Somme og Ancre
1. Begge slag ved Somme 102
2. Stillingskampe i Artois 117
3. Stillingskampe ved Ancre; arbejde i Siegfried-Stillingen 118
4. Tilbagetrækning til Siegfried-Stillingen 123

IV. Arras og Flandern
1. Forårssalget ved Arras 1917 127
2. Mellem Arras- og Flandern slaget 134
3. Efterårsslaget i Flandern 1917 136

V. Wilna og Elsace 143

VI. Store slag om Frankrig 145

VII. Tilbagetrækningskampe til Våbenstilstanden og tilbagemarch til Tyskland
1. Tournai 169
2. Langs Vesle 171
3. ”Flussschiffahrt” 174
4. Kampe om Vailly 175
5. Kampe langs Chemin des Dames 178
6. Kampe langs Oise-Sambre-Kanalen (Aisonville-Tupigny) 179
7. Den videre tilbagetrækning 183
8. Våbenstilstand den 11. november 1918 185

9. March til Tyskland 186
10. Ankomst til garnison Altona og Regimentes opløsning 187

Tillæg:
1. Nekrolog over Oberstlt. Joachim Margraff 189
2. 12. Kompanie som dækningskompagni for 42-cm haubitser 190
3. Den Store Bagage IR 31 192

Bilag:
1. Oversigt over Regimentes kampe 1812 – 1925 197
2. Kampkalender 1914 – 1918 199
3. Regiments æretavle 201
4. Regiments tab efter krigsskueplads og krigsår

Kortskitser:
1. Slaget ved Gette. 18./19. august 1914 24
2. Slaget ved Mons. 23./24. august 1914 31
3. Kampen ved Chateau-Thierry. 2./3. september 1914 36
4. Marne-slaget
   a) Courgivaux – Esternay, 6./7. september 1914 40
   b) Ved Ourq. 8. september 1914 43
5. Stillingskampe ved Aisne:
   a) Stilling ved Bassens. 12 til 20. september 1914 46
   b) Autrêches – Moulin 48
   c) Stilling ved Autrêches. 1914-15 59
6. Stillingskampe i Champagne
   a) Stilling i begyndelsen af februar 1916 85
   b) Stilling efter indtagelsen af "Franzosennest" 93
7. Slager ved Somme
   a) Oversigtsskitse 104
   b) Stilling nord for Berny – slutningen af juli 1916 105
   c) Stilling ved la Maisonnette – slutning af juli 1916 106
   d) Stilling nrd for Berny – 9. september 1916 aften 112
   e) Stilling ved afløsning den 7. september 1916 114
8. Indsats ved Ancre, vinter 1916/17 119
9. Forårsslag ved Arras 1917
   a) Situation 9./10. april 1917 129
   b) Situation 23. april 1917 132
10. Flandern slaget, efterår 1917 137
11. Store Slag om Frankrig
   a) Oversigtsskitse 148
   b) Udgangssituation, 21. marts 1918 150
   c) Situation 21. marts 1918, aften 154
   d) Bray-Corbie, 14. maj 1918 166
12. Tilbagegangs kampe 1918
   a) Braine ved Vesle 172
   b) Vailly 176
   c) Aisonville-Tupigny 180

Forkortelser

O.H.L.	Oberste Heeresleitung
A.O.K. 2	Armee-Oberkommando 2. Armee
Genkdo.	Generalkommando
IX. A.K.	IX. Armeekorps
IX. R.K.	IX. Reservekorps
18. I.D.	18. Infanterie-Division
44. R.I.B.	44. Reserve-Infanterie-Brigade
I.R. 31	Infanterie-Regiment 31
R.I.R. 82	Reserve-Infanterie-Regiment 82
F.A.R.	Feldartillerie-Regiment
Fuss.A.R.	Fussartillerie-Regiment
Füs,Regt,	Füsilier-Regiment
I./31	I. Bataillon des Infanterie-Regiment 31
9./31	9. Kompanie des Infanterie-Regiment 31
M.G.K./31	Maschinengewehr-Kompanie des I.R. 31
2./Pi. 9	2. Kompanie des Pionier-Bataillon 9
2./Drag.16	2. Eskadron des Dragoner-Regiment 16
M.G.S.S. (A)	Maschinengewehr-Scharfschützen(-Abteilung)
I.P.K.	Infanterie-Pionier-Kompanie
Div.	Division
Brig.	Brigade
Regt.	Regiment
Komp.	Kompanie
Battr.	Batterie
Esk.	Eskadron
Gen.	General
Oberstlt.	Oberstleutnant
Hptm.	Hautpmann
Lt.d.R.	Leutnant der Reserve
Lt.d.L.	Leutnant der Landwehr
Feldw.	Feldwebel
Feldwlt.	Feldwebelleutnant
Offz.(e)	Officire
Gefr.	Gefreiter
Musk.	Musketier
Mansch.	Mannschaften
K.T.K.	Kampftruppenkommandeur
B.T.K.	Bereitschafttruppen kommandeur
M.G.O.	Maskinengewehroffizier
l.M.G:	Leichtes Maskinnengewehr
S.M.G.	Schweres Maschinengewehr
M.W.	Minenwerfer
Ifl.	Infanterieflieger
E.K. I	Eisenes Kreuz I. Klasse
O.U.	Ortsunterkunft.

Forfatterens forord

De faldne helte til taknemmelig erindring
De levende til påmindelse
De kommende slægter til efterlevelse

Sådan lyder inskriptionen på det mindesmærke, vi har rejst for vore faldne kammerater. Det samme motto skal stå for verden udbredes med denne krigshistorie om vores Regiment. Også denne skal være et mindesmærke for de mange, som med trofast pligtfølelse ofrede gods og blod, helbred og liv for Fædrelandet. Med disse sider skal deres indsats gøres levende og tale til os – ikke kun os, som ikke kun kæmpe og led side om side med dem, men også gennemlevede de stolteste og største år i vores liv, men også de sørgende efterladte - fædre og mødre, søster og brødre, koner og børn – som måtte give deres kæreste til Fædrelandets store tab. Denne bog skal være en kraftfuld erindring om disse tider, og desuden tale til vor tids unge og til de kommende slægter som en indtrængende formaning om trofast at forblive tyske som dem, vore døde.

Måtte denne bog i erindringen om de store begivenheder i denne tid, bidrage til at fastholde et bånd af stadig kammeratskab for alle, hvis troskab tilhører vores gamle, kære, Regiment 31.

Forfatteren til denne bog har bevist bestræbt sig sig på, ikke at blot at gengive en opremsning af angivelser fra dokumenterne, men understøttet af de officielle krigsdagbøger, at give en levende, anskuelig skildring over regimentets oplevelser og handlinger, berettet af de medkæmpere, de deltog. Prisværdigt stillede en hel række medarbejdere sig til rådighed til dette formål. Deres antal er for stor til at kunne nævne alle navne.

En særlig tak skylder jeg de herrer, der overtog udarbejdelsen af bestemte afsnit: Oberlt. Zierold (Afsnit III,1), Oberstlt. Billmann (Afsnit IV og V), Major Bade (Afsnit VI), Oberlt. von Wick (Afsnit VII), og de, der lagde et stor forarbejde til de andre afsnit: Lt.d.R. Hagenberg og Oberstlt. Lüdessen (Afsnit I), Oberlt. Wendte, Lt.d.R. Cornils og Lt.d.R. Husmann (Afsnit II). I. Bataillons bataljonstegner i felten, Schleppegrell, leverede flere mesterligt udførte skitser. Til alle disse, og til alle de kammerater, der glædeligt stillede deres dagbøger og billedmateriale til rådighed, og med råd og dåd støttede udarbejdelsen, skal der her lyde en særlig tak.

Hamburg, november 1926

Studt
Hptm.d.R. a.D.

Indledning

De mere end 4 års voldsomme folkestrid danner et højdepunkt i Regimentets 114 årige historie. Langs hele Vestfronten, fra Belgien og Marne til Sundgau i Alsace, har Regimentet i angreb som i dødsforagtende forsvar, stået sin prøve og i uge lange slag og månedlange forsvarskampe mange gange med ære og berømmelse forsvaret som fane.

Alle, der har stået i dens rækker og til Fædrelandet har givet deres bedste, skal ikke fortabe sig i glemslen. Alle de, der gjorde deres pligt til det yderste, de mange, som forblev trofaste ind til døden, har med våben i hånd skabt Regimentets historie, som denne bog for evighed har nedskrevet, og som fra mund til mund, fra slægtled til slægtled, skal leve videre, og ansporer kommende generationer til at gøre det samme.

Ufravigeligt trækkes frontsoldatens tanker og hjerte tilbage til denne store tid, hvor vi som én mand stod sammen, forenet gennem samle vilje og samme mål.

Til de her fastholdte kamphandlinger vil den enkelte knytte sine egne personlige erindringer og oplevelser. Det har ikke været muligt at fremstille alle enkelthandlinger, nævne alle navne. Af den grund står den stille heltegerning af den ukendte står ikke mindre højt. For de pårørende til de faldne er denne bog et sandt og stolt testamente.

Erindring og nye handlinger må bringes os ud af vore dags kaos. Vi har ganske vist tabt krigen, men vi vandt slagene, og holdt den gamle tyske våben ære højt. Vi lader os indvendig ikke besejre, da vi i ærlig kamp aldrig blev slået. Vi lader os ikke fratage vores stærke tro på et en bedre tysk fremtid.

Så længe verden har bestået, er folks skæbne blevet afgjort gennem kamp, og det vil heller ikke i fremtiden være anderledes. Erindringen om disse uforglemmelige bedrifter i den største af alle krige, skal på ny til folkets fortjeneste, begejstre Fædrelandet. Det gælder for os alle, uden forbehold, at bidrage til Riges genopbygning. Det gælder om at holde de gamle uforgængelige værdier: tysk trofasthed, tysk pligt og tysk ære, højt – at pleje og bekræfte ånden af frontsoldaten, kammeratskab og skæbnefællesskab

Otto Villmann, Oberstlt. a.D.
Kommandør for Infanterie-Regiment Graf Bose (1. Thür.) Nr. 31
fra 7. februar 1917 til 5. april 1918.

Bemærkning:

På dette sted vil jeg på vegne af alle kammerater udtale en særlig tab til Hptm.d.R. dr. Studt og de øvrige medarbejdere for deres møjsommelige, offervillige arbejde med udarbejdelsen af Regimentshistorien.

I. Fra mobilisering til begyndelsen af stillingskampene

1. Krigsudbrud

Som et skarpt lyn gennem en natsort sky ramte den 28. juni 1914 nyheden om det blodige attentat i Sarajevo den europæiske verden. Her blev den østrigske tronfølger, Ærkehertug Franz Ferdinand og hans kone myrdet af serbiske fanatikere.

Mørke tordenskyer havde allerede i årevis truet Europas folkeslag, og virkede mere og mere trykkende på handel og vandel. Allerede flere gange (1905, 1908, 1911) havde der være tegn på, om det var over Marokko eller Balkan spørgsmålet, at et uvejr måtte komme til udbrud, men hver gang var faren blevet afværget. Kun i det fjerne buldrede det kanontorden fra slagmarkerne på Balkan i 1912/13 som et tydeligt faresignal for folkenes økonomiske jag og drift. Med det serbiske snigmord blev nationernes fredsmuligheder igen påtvunget en ny vanskelig belastningsprøve. Ville det også lykkes denne gang at slukke verdensbranden i dens vorden? Eller måtte det uvejr, der i den urgamle heksekedel mod sydøst endnu engang trak sig sammen, denne gang rive det øvrige Europa, ja måske hele verden, ind i dens cirkler? Dette var spørgsmålet, som alle på det dybeste berørt stillede sig i de fire lange, bange uger, der nu fulgte.

Med åndeløs spænding fulgte hele verden nyhederne fra forhandlingsbordet, hvorom Østrig og Serbien havde sat sig, og hvor også snart naboer og diplomater fra andre europæiske nationer sluttede sig. Imidlertid dukkede der ingen glimt af forhåbning op; hele tiden truede krigens spøgelse over den europæiske horisont. Og alligevel ønskede ingen i Tyskland at tro på, at det frygtelige skrækbillede af en folkekamp med hele den moderne krigs teknik, ville blive til en kendsgerning, og lægge den blomstrende tilværelse øde, ja måske udslette.

Det tyske folk ønskede ikke krigen, og i dette var de enige med deres hersker. Utrættelig flid, uophørlig indsats og handlekraft, videnskabelig og organisatorisk dygtighed, havde bragt dens materielle udvikling til et højdepunkt og efterlod forventning om, at den indenfor kort tid ville overhale og stille i skyggen alle konkurrenter på verdensmarkederne, også herskeren af verdenshavene. Dette blev dets skæbne, da man ikke undte han ”den plads i solen”, som dens jernkansler havde banet vej for, og som ligeberettiget at lade sin stemme hører i Folkeforbundet. Man misundte landet dets uhørt hurtigt opsving på det økonomiske felt og frygtede dens konkurrence. Man følte tydeligt dets overlegenhed på alle områder af kultur, og følge sig alligevel for svag til, at slå det tyske folks stigende førerposition med egne midler gennem fredelig kappestrid Kun den rå vold, den uhyrer talmæssige og materielle overmagt, kunne være midlet, hvormed den forhadte modstander hensynsløst kunne slås til jorden. *Tyskland måtte udslettes.* På dette fælles grundlag havde Rusland, Frankrig og England i 1904 stiftet »Entente kordiale« i hjertelig forståelse. Rusland, fordi kun en underkastelse af Østrig og dens trofaste forbundsfæller kunne virkeliggøre dens planslaviske planer på Balkan og sikre Konstantinopel. Frankrig, fordi denne »grande nation« i dens utæmmelige søgen efter »gloire« og på grund af eget overmod havde forårsaget nederlaget i 1870/71 og tabet af af Alsace-Lorraine, og så sin stilling som ”verdens kulturnation” redningsløs forsvinde. England, fordi den med afmagt måtte se på, at tyske købmænd og redere, tyske ingeniører og teknikere, støttet af den tyske industris overlegenhed, med succes gjorde dem deres position på verdensmarkedet stridig på det ene område efter det andet.

I hemmelige militære og maritime forbund [*]) havde disse tre – og på deres side det lille Belgien – forberedt et overfald på de forhadte Tyskland og ventede med utålmodighed på det øjeblik, hvor der ville komme en undskyldning til at slå til. Derfor måtte alle bestræbelser fra den tyske Kejser og hans diplomater på at fastholde freden være dømt til at mislykkes. Rusland mente, at tiden var inde - "Rusland er færdig og forventer, at Frankrig også er færdig" (Virschewija Wjedomosti den 13. juni 1914!) – og stillede sig i tillid til have sikret den ubetingede franske hjælp, og derigennem engelske i tilfælde af en krig med Tyskland, åbent på de serbiske snigmorderes side og deres landgerrige bagmænd, den serbiske regering, som uden den russiske rygdækning for længst havde måttet opgive deres storserbiske drømme

Den tyske Regering forsøgte at begrænse konflikten lokalt, og betragtede det som en sag, Østrig og Serbien alene måtte løse. Den tyske Kejser befandt sig på rejse i nord, et bevis på, hvor lidt Tyskland forventede en krigerisk udvikling af situationen.

Den tyske Regering forsøgte på enhver middel at finde en måde, hvormed en generel konflikt kunne undgås, blandt andet med en advarsel til den russiske regering angående de tungtvejende følger af en mobilisering, et indtrængende personligt telegram mellem den i mellemtiden hjemvendte Kejser og Zaren, i en afgørende opfordring til Østrig og i en genoptagelse af den afbrudte kontakt med Rusland omkring det serbiske spørgsmål. Det forslag fra den engelske Udenrigsminister Grey, om at forelægge stridsspørgsmålet på en en konference mellem de "fire ikke-inddragne" europæiske stormagter, blev afvist, da den ville have betydet en kraftig ydmygelse af stormagten Østrig-Ungarn, og i forhåbningen om, at en direkte meningsudveksling mellem Østrig og Rusland ville frembringe en lettere og bedre løsning.

I England holdt man sig i første omgang tilbage. Det engelske folk havde vanskeligt ved at anse den østrigske-serbiske-russiske strid som grundlag for at få i krig. Ved et kraftigt pres på Rusland og Frankrig, og ved en erklæring om, at England under ingen omstændigheder ville lade sig inddrage i konflikten, kunne den engelske Regering have lagt en dæmper på begge disse magter og gjort krigen umulig. Dette skete ikke. Ydermere blev flåden, der var trukket sammen i Nordsøen til øvelser, ikke igen spredt, og forstærkede derved krigsviljen i Petersborg og Paris. Den 29. juni erklærede Grey til den tyske ambassadør, at man ikke måtte forvente at England i tilfælde af en europæisk krig, ville træde til side, og meddelte også den franske ambassadør dette.

Frankrig gjorde intet forsøg på at forhindre krigen. Tværtimod gik den fra starten ud fra, at den østrisk-serbiske strid ville udvikle sig til en østrisk-russisk strid og dermed også til en tysk-russisk. Præsident Poincaré, den fanatiske, hadfyldte fortaler for tanken om revanche, opholdt sig i de afgørende dage fra 19. til 23. juli i Petersborg, for her at modarbejde en mulig eftergivenhed fra Zar Nikolaus II og hans minister Ssasonoff, og en fredelig mægling. Havde Poincaré villet freden, havde en depeche været tilstrækkelig, hvori Frankrig gav udtryk for, ikke at ville gøre mordene i Sarajevo til deres egen sag. Det kan vel med absolut sikkerhed antages, at krigen ved denne lejlighed blev besluttet mellem Poincarè og den frygtsomme, ubeslutsomme Zar

Allerede den 26. juli var de russiske krigsforberedelser i fuld gang, også langs den polske grænse – altså mod Tyskland. Ved at tilbageholde en egentlig mobiliseringsbeslutning forsøgte Rusland at vinde tid.

Om natten den 29. til 30. juli fandt i Elysée i Paris en konference sted, hvori kun deltog fire mænd: Præsident Poincaré, Ministerpræsident Viviani, Krigsminister Messimy og den russiske ambassadør Iswolsky. Disse fire mænd var på dette afgørende tidspunkt verdens dommere. Resultatet af denne rådslagning fik næste dag som depeche til Petersburg, hvori Rusland blev opfordret til at fortsætte og forstærke sine militære forberedelser. Frankrig var klar, og den 30. juli undertegnede Zaren befalingen til almindelig mobilisering, der som følge af aftalen med Frankrig, samtidig skulle anses som befaling til iværksættelse af fjendtlighed mod Tyskland og Østrig.

Nu måtte den tyske Regerings langmodighed finde sin afslutning, hvis ikke det skulle blive direkte farligt. Situationen krævede bogstaveligt en hurtig beslutning. Den 31. juli befalede derfor H.M. Kejseren indførelsen af "*tilstand af truende krigsfare*". Alligevel blev der gjort et sidste forsøg. Endnu engang henvendte den tyske Regering sig til Rusland med et ultimatum, der forlangte indstilling af krigsforberedelserne indenfor 12 timer. Der der ikke blev modtaget et svar herpå, beordrede Kejseren om eftermiddagen den 1. august kl. 1710 *mobiliserin-*

[*]) Fra 1909 øgede Rusland sin rustning på en enorm skala: dens hærs fredsstyrke nåede den enorme højde på 1.850.000 mand; de fra Frankrig til disponible stillede milliarder anvendt til forstærkning af fæstninger og til anlæggelsen af strategiske jernbaner, specielt i Polen og Litauen. På krav fra Rusland indførte Frankrig i 1913 tre års værnepligt. På baggrund af en marineaftale med Frankrig trak England hele sin flåde sammen i Nordsøen og overtog beskyttelsen af den franske vestkyst; Frankrig koncentrerede sine krigsskibe i Middelhavet. I maj 1914 blev der ligeledes med Rusland indgået en aftale omkring samvirke af de maritime stridskræfter og klargøringen af engelske handelsskibe til troppetransport. I november 1912 udvekslede den engelske statssekretær Grey og den franske ambassadør Cambon hemmelige noter, hvorefter begge magter i tilfælde af et "ikke provokeret" angreb gennem et tredje land, øjeblikkeligt skulle gennemfører militæriske foranstaltninger.

gen af den tyske hær og flåde, og den tyske ambassadør i St. Petersborg overrakte *krigserklæringen*. Allerede samme dag overskred kosakker den tyske grænse.

Udbrud af krig med Rusland medførte naturligvis umiddelbart også krig mod Frankrig. På spørgsmål fra den tyske ambassadør v. Schön, om den franske Regering ville forholde sig neutral under en tysk-russisk krig, lød svaret: Frankrig ville gøre, hvad der tjente dens interesser. Allerede den 1. august overskred stærke franske jæger-patruljer uden krigserklæring grænsen til Alsace og angreb tyske poster. På baggrund af disse grænsekrænkelser fulgte den 3. august *Krigserklæringen mod Frankrig*. Også England havde i mellemtiden fundet sit grundlag for krig. Den erklærede den 4. august, at den i tilfælde af en krænkelse af belgisk neutralitet, ligeledes ville deltage i krigen.

Krigen var kommet! Den frygtelige spænding opløste sig. Bismarks ord blev til virkelighed: Tyskland flammer op som en krudttønde. Fyldt af et dyb, moralsk alvor og ædel mandsmod, lød digterens ord:

Ein freier Deutscher kennt kein kaltes Müssen,
Deutschland muß leben, und wenn wir sterben müssen!
(Heinrich Lersch)

Sådan stod hele det tyske folk enig og samlet på kanten af uhyre begivenheder. Besjælet af en stolt begejstring, tog den kampen op med skæbnen, kampen for menneskers helligste gode: Fædreland og frihed. I sin trontale den 4. august under åbningen af Rigsdagens krigssamling, fandt Kejseren de rigtige ord til at gengive hans folks følelser:

> *Vi drives ikke af erobringslyst. Vi besjæles af en ubøjelig vilje til at bevare den plads, vor Gud har gives os, for os og alle kommende slægter. I påtvunget nødværge med ren samvittighed og rene hænder, griber vi til sværdet. Efter vore fædres forbillede, fast og ærbødig, alvorlig og ridderlig, ydmyg for Gud og kampglad for fjenden, betror vi os til den evige almagt, som vil forstærke vores forsvar, og vil fører os til en lykkelig afslutning*

2. Mobilisering og opmarch

Omgivet af fjender! Det var kendetegnende for situationen. Det tyske folk stod overfor en hård kamp og store ofre. Mod øst og mod vest måtte det tyske land forsvares. Og hvor enorm var ikke fra starten vore fjenders overmagt! 3½ million krigere på den tysk-østrigske side stod overfor omkring 6 millioner fjender. Den tyske generalstab med Helmuth v. Moltke i spidsen, var sig bevist, at en samtidig storindsats i øst og i vest ikke var mulig. Man måtte slå fjenderne efter hinanden, heri lå den eneste mulighed for sejr. Først skulle derfor i vest søges en afgørelse, og den farligste modstander først uskadeliggøres, samtidig med en sikring af Rhin og Ruhr områderne med deres livsvigtige jern- og kul forekomster og deres uundværlige industrier. Derfor skulle syv tyske hære opmarcherer som vestarme, mens i øst kun en skulle slutte sig til den samlede Østrig-ungarske krigsmagt.

Da et frontalt angreb mod de stærke franske fæstningssystemer Verdun – Toul – Epinal ingen, eller kun opnå langsomme resultater, skulle efter planer fra Graf von Schlieffen, der indtil 1906 havde været generalstabschef, den højre tyske fløj bane sig vej gennem Belgien, løbe Meuse-fæstningerne Liège og Namur over ende, og gennem en lang omgåelse af den venstre franske fløj over Bryssel – Amiens – Paris nå til en afgørelse. I mellemtiden skulle de østrig-ungarske stridskræfter i samvirke med den 8. tyske arme standse russerne i Østpreussen. Jævnfør disse planer gennemførtes i dagene **6. til 10. august** den tyske opmarch langs den belgisk-franske og den russiske grænse.

I slutningen af juli 1914 herskede ved Regimentet de sædvanlige sommerbeskæftigelser. Efter afslutning af kompagni-uddannelsen fulgte øvelser i bataljonsramme, øvelsesmarcher, felttjeneste- og feltvagttjeneste øvelser, samt skydning på skydebaner. En del af officerer, underofficerer og mandskab var på orlov, så kasernegården for det meste lå stille og temmelig forladt hen. Intet steds var der tegn på en forestående krig. Dette billede ændrede sig væsentligt da der om eftermiddagen den 31. august blev indført "truende krigsfare" og den 1. august kl. 1800 ordren til mobilisering blev udsendt. Tropper og civilbefolkning, der i hundredvis trængtes om kaserneindgangen i Viktoriastrasse, havde i stor spænding afventet denne befaling, der nu overalt blev modtaget med jubel. Folk på orlov blev øjeblikkeligt telegrafisk kaldt tilbage, og nu begyndte på kasernegården, i mandskabsstuerne og i på

kontorerne et hektisk liv. 4. Kompanie og en tredjedel af M.G.-Kompagniet blev øjeblikkeligt gjort mobilt. Det supplementsmandskab, der var tiltænkt disse enheder, ankom allerede samme aften.

Første mobiliseringsdag var den 2. august. På denne og de følgende dage strømmede mobilisabelt personel til Regimentet. Da ikke kun Regimentet, men også flere højere stabe og korpsenheder mobiliseredes indenfor kaserne muren, forvandledes den få dage tidligere så stille kasernegård, sig hurtigt til en gevaldig militærlejr. De før så hemmelighedsfulde lukkede porte til feltkøretøjsdepoter blev åbnet. Krigskøretøjer blev trukket frem og belæsset. Heste ankom i hele kolonner, blev fordelt på de enkelte bagager, sat sammen til forspand, sadlet op og indkørt. Motorkøretøjer dukkede op, hvis kørere og ledsagepersonel skulle iklædes feltmæssigt på våbenkamrene. Og midt i dette spraglede virvar, samledes grupper af reservister med koner og børn, som med almindelig alvor og fattethed havde ledsagede de indkaldte familiefædre. Alligevel kunne man opleve mange følelsesladede afsked. Overalt lød de gamle soldatersange. Imidlertid ændrede billedes sig igen hurtigt. Af det tilsyneladende virvar kom der orden. Iført de nye feltgrå uniformer og med krigsmæssig udrustning trådte de krigsforstærkede kompagnier an til appel på kasernegården, hvor endnu engang hver eneste mand, hest og køretøj i mindste detalje blev inspiceret. Det var en oplivende oplevelse at overvære denne mobilisering, der af den Store Generalstab mønstergyldigt var forberedt ned til det enkelte kompagni, og gennemført som et velsmurt urværk. Til dette gode resultat bidrog også den glædelige fædrelandske begejstring, der i disse august dage kunne ses i alle ansigter på det tyske folk: Kongen råbte, og alle, alle kom! Ikke én reservist manglede, ikke én hest, ingen tornystre, ingen patrontasker. Allerede i disse første dage meldte sig tusinder af frivillige, som lidenskabelig forlangte at blive optaget i Regimentets rækker. Med tungt hjerte måtte de henvises til den tilbageblivende erstatningsbataljon. Trods de højtgående bølger af begejstring udspilledes der sig intet steds uskønne episoder: overalt herskede tugt og disciplin. Det tyske folk viste sig i disse dage på enhver måde deres fædre og den svære situation værdig.

Oberstlt. v. Schmid-Hayn,
Kmdr. d. Regts. 3. august til 1. november 1914

Som befalet var 4. Kompanie og en deling fra M.G.K. allerede på 2. Mobiliseringsdag på krigsstyrke og marchklar. Den **4. august** kl. 0330 forlod de Altona under føring af Hptm. v. Seebach, for ved Kohlscheid i nærheden af Aachen at overtage bevogtning og beskyttelsen af vigtige jernbanelinjer.

Det blev ikke undt Regimentets kommandør, Oberst v. Bergmann, at fører sit regiment mod fjenden; han blev som Oberquartiermeister [leder af logistik] ved Generaloberst v. Klucks stab (1. Armee). Den **3. august** blev regimentet samlet til appel, hvor Oberst v. Bergmann med nogle til hjertet gående ord tog afsked og overdrog kommandoen til den første krigskommandør, Oberstleutnant v. Schmid. Med begejstring blev der råbt hurra for Regiment 31 og dens sidste, højt elskede og respekterede fredstidskommandør.

Sammen med ham blev følgende aktive officerer, læger og embedsmænd inden udrykning fordelt på andre formationer:

Oberst v. Bergmann: Oberquartiermeister 1. Armee
Major v. Ahlefeldt: RIR 31
Major Hildebrand: RIR 84
Major Frhr. v. Bülow: RIR 31
Hptm. v. Kretschmann: Adjudant Genkdo. IX. R.K.
Hptm. v. Milzzewski (Gerd): Luftschiffertrupp 14, Dresden
Hptm. Plange: RIR 31

Hptm. v. Loewenich: RIR 31
Hptm. Balan: RIR 31
Hptm. v. Germar: RIR 31
Hptm. v. Wegerer: RIR 31
Oberlt. v. Geydlitz-Kurzbach: RIR 31
Oberlt. v. Westerhagen: Linienkommaandantur J Altona
Oberlt. von Linstow: Adj. Bezirks-Kommandos I, Altona
Lt. v. Ditfurth: Adj. Bezirks-Kommando II, Altona
Lt. Zech: Adj. RIR 31
Lt. Buchholtz: RIR 31
Lt. d. Landwüst: Fliegerofficier
Oberstabsarzt Dr. Richter: Kriegs-Laz-Direktør I, IX R.K.
Stabsarzt Dr. Kayser: Hygieniker IX A.K.
Oberarzt Meyer: Adj. Div.-Arztes 17 I.D.
Oberzahlmeister Busse: Ers.Btl. IR 31
Zahlmeister Koch: Landw I.R. 31

Regimentes officerskorps var som følger:

Regimentsstab

Kommandør: Oberstlt. v. Schmid, Adjudant: Oberlt. v. Busse, Arzt: Stabsarzt d.R. Toepfer, Fører for Store Bagage: Vizewachtmeister d.L.-Kav. I Siemers, Zahlmeister: Zahlm. Wilde.

I. Bataillon

Stab:
Major Frhr. v. Houwald, Adjudant: Lt.v.Tippelskirch, forplejningsofficer: Lt.d.R. Gestefeld, Stabsarzt d.R. Dr. Toepfer, Unterarzt d.R. Dr. Seifert, Zahlmeister Wilde.

1. Kompanie:
Hptm. v. Rathen, LT. Frhr. v. Binzer (til 10.8.14), Lt. Peters (fra 11.8.14), Lt.d.R. Obesey, Feldwlt. Schierloy, Vizefeldw. d.R. Hormähler, Husmann, Rauch, Wöhle.

2. Kompanie:
Hptm. v. Koschielski (til 10.8.14), Lt Manitius (fra 11.8.14), Lt. Schmidtmann, gen. v. Muthenow (H.D.) Lt.d.R. Festesen, Vizefeldw. d.R. (offzst.) Peters, Vizefeldw. Jansen

3. Kompanie:
Hptm. v. Walde-Schulddt, Lt. v. Doemming, Lt.d.R. Voigt, char. Fähnrich Pernet (til 18.8.14), Vizefeldw.d.R. (Offzst.) Fischer, Namero.

4. Kompanie:
Hptm. v. Seebach, Lt. Frhr. v. Vinzer (fra 10.8.14), Lt. Peters (til 10.8.14), Vizefeldw.d.R. (Offzst.) Rullmeyer, Matthaei.

M.G. Kompanie:
Hptm. v. Zepelin, Lt. Manitius (til 11.8.14), Lt. Plato, Lt.d.R. Heeren.

II. Bataillon

Stab:
Major v. Freyhold (til 18.8.14), Hptm. v. Milczievski (W.) (til 8.9.14), Adjudant: Ltn. Rauchfuss (Kurt), Forplejningsofficer: Lt.d.R. Otte, Stabsarzt Dr. Meyer, Oberarzt d.R. Dr. Piening, Zahlmeisterst. Bey.

5. Kompanie:
Hptm. v. Milczewski (W.) (til 18.8.14), Oberlt. v. Linstow (fra 28.8.14), Lt.v. Minckwitz, Lt.v. Wick, Lt.d.R. Löhr.

6. Kompanie:
Oberlt. v. Usedom (til 18.8.14), Lt. Schmidtmann, gen. v. Wuthenow (W.), Lt. Kurpium, Lt.d.R. Studt, Vizefeldw.d.R. (Offzst.) Jürgensen.

7. Kompanie:
Hptm. v. Ludwiger, Lt.d.R. Henningsen, Lt.v. Rauchfuss (Jul.); Vizefeldw.d.R. (Offzst.) Cornils, Maurer.

8. Kompanie:
Hptm. v. Lösecke, Lt. Mikulski, Lt.d.R. Schmidt, Vizefeldw. (Offzst.) Militzer.

III. Bataillon

Stab:
Major Lüderssen (til 6.9.14), Adjudant: Lt. Zierold, Forplejningsofficer: Lt.d.R. Sembritzki (til 6.9.14), Stabsarzt d.R. Dr. Matzen, Ass.-Arzt. d.R. Dr. Stubbe, Zahlmeisterst. Fricke.

9. Kompanie:
Oberlt. Wehmeyer, Lt.d.R. Voigt (fra 6.9.14 Forplejningsofficer), Lt. Kegel (til 6.9.14), Vizefeldw.d.R. (Offzst.) Rübcke (til 6.9.14), Vogelsang (til 6.9.14)

10. Kompanie:
Lt. Hurler (29.8.14 syg i hjemmet), Lt.d.R. Degener (fra 30l8.14 Komp. fører) Lt. Plathe (fra 18.8.14 fører 11/31), Vizefeldw.d.R. (Offizst.) Keidel, Pabst.

11. Kompanie:
Hptm. v. Rönne (18.8.14 såret), Lt. Ukert (til 20.9.14), Lt.v. Zülow, Vizefeldw.d.R. (Offzst.) Jörgensen.

12. Kompanie:
Oberlt. Hübner, Lt. Wendte, Lt.d.R. Metz, Vizefeldw. d.R. (Offzst.) Stahl.

Stam Feldwebel under felttoget

Regimentsstab:
1914 til start 1915: Vizefeldw. Rieckmann. Start 1915 til 1918: Sergeant Markus, Regts.-Våbenmester Greifelt.

I. Bataillon*:*

1. Kompanie:
Feldw. v. Gliszczynski (til begyndelsen af 1915), Feldw (Offzst.) Cahnbley.

2. Kompanie:
Feldw. Berg (faldet 5.9.14 ved Esternay); Feldw. (Offizst.) Ketelsen

3. Kompanie:
Feldw. Georg (5.9.14 hårdt såret Esternay, død i fransk fangenskab); Feldw. (Offzst.) Krüger

4. Kompanie:
Feldw (Offzst.) Sippel

1. M.G.K.:
Feldw. Schöneich (til dec. 1914); Feldw. (Offzst.) Ocks.

Våbenmesterhjælper:
Sergeant Steuer.

II. Bataillon

Stab:
Feldw. (Offzst.) Finnern

5. Kompanie:
Feldw. Meyer (20.9.14 faldet ved Vassens); Feldw. (Offzst.) Groth

6. Kompanie:
Feldw.(Offzst.) Tercken (22.5.15 til IR 87); Feldw.(Offzst.) Grönwald.

7. Kompanie:
Feldw. Wünsche (13.11ó.14 syg, død i hjemmet); Feldw.(Offzst.) Düfing.

8. Kompanie:
Feldw. Kurth (til 9.9.15); Feldw. Thompsen (13.4.17 såret ved Biaches); Feldw.(Offzst.) Schlieckau.
2. M.G.K.:
Feldw.(Offzst.) Hayn (juli 1917 død i Tournai); Vizefeldw.(Offzst.) Voss.
Telegrafkompagni:
Feldw.(Offzst.) Baresel
Våbenmesterassistent. Uffz Krahl.
III. Bataillon:
Stab: Feldw.(Offzst.) Stender
9. Kompanie: Feldw. Knupper (til midten af oktober 1914); Feldw. Schümann (til slutning maj 1916), Feldw. Lürs (til slutning januar 1917), Feldw. Cohrt (8.5.17 faldet); Feldw.(Offzst.) Hewicker.
10. Kompanie:
Feldw. Mohrmann (til 21.9.14); Feldw. Beckmann (til slutning maj 1917), Feldw.(Offzst.) Ely.
11. Kompanie:
Feldw.(Offzst.) Jobst
12. Kompanie:
Feldw, Sachau (5.5.15 faldet); Feldw.(Offzst.) Güldner til juli 1917); Feldw.(Offzst.) Anger.
13. Kompanie (Senere I.P.K.):
Feldw.(Offzst.) Pries.
14. Kompanie (senere 6./31):
Feldw.(Offzst.) Grönwald (fra 27.5.16 6. komp)
Minekaster-Kompagnie: Feldw.(Offzst.) Köpcke.
3. M.G.K.:
Feldw. Kliem
Våbenmesterassistent: Uffz. Piotkowski.

Regimentets styrke ved udrykning 6. august 1914:

Forplejningsstyrke				Kampstyrke			
				Infanteri		M.G. tropper	
	Officerer	Mandskab	Heste	Officerer	Mandskab	M.G.	Amm.vogne
Regt.-Stab	3	52	15	2	-	-	-
I. Bataillon	30	1.129	103	22	949	6	3
II. Bataillon	26	1.052	58	22	971	-	-
III. Bataillon	26	1.054	58	22	959	-	-
Total	85	3.287	234	98	2.879	6	3

Sammen med IR 85 dannede Regimentet 36. Infanterie-Brigade (Kommandør Generalmajor Frhr. v. Troschke), der sammen med 35. Infanterie-Brigade (IR 84 og FR 86) dannede 18. ID (Kommandør Generalleutnant Erz. v. Kluge), der igen sammen med 17. ID. var underlagt IX. AK. (Kommanderende General Erz. v. Quast.

Særlig gribende var Regimentets *afskedsgudstjeneste* på kasernegården den **6. august**. På Kasinosiden var der opført et feltalter, flankeret til højre og venstre af to kanoner fra F.A.R. 45. Foran alteret stod Regimentets faner. Overfor disse stod i åben firkant de tre bataljoner og M.G.K. opstillet. En menneskemængde, der talte tusinder, fyldte kasernegården til sidste plads. Efter fællessang og en kort, hjertegribende prædiken af den evangeliske og den katolske feltpræst, modtog alle knælende velsignelsen – et gribende øjeblik. Efter den fyndige tekst til den nederlandske takkebøn – Herre, gør os fri! – sluttede den gribende højtidelighed.

Om aftenen begyndte regimentets aftransport til opmarchområdet ved Aachen. Med en kort, kraftig tale, hvor der blev mindet om vore fædres ærefulde indsats i augustdagene 1870, og formanede til efterfølgelse, lod Regimentskommandøren, Oberstløjtnant von Schmid bataljonerne træde af. Til tonerne af den gamle soldatersang ”Muss i denn”, rykkede bataljonerne ud af kasernen under uhørt jubel fra en tusindtallig menneskeskare, der

ledsagede dem til godsbanegården. Hele tiden lød tonerne af den tyske nationalmelodi og "Wacht am Rhein" over den nat mørke by.

Kl. 2000 rullede I. Bataljon af sted mod vest. Kl. 0030 blev den fulgt af II. Bataillon og kl. 0421 om morgenen den **7. august** fulgte Regimentets stab og resten af M.G.K., og endeligt kl. 0821 III. Bataillon.

Turen gik over Hamburg, Harburg, Kirchweyhe, Osnabrück, Münster, Haltern, Wesel, Erfeld, Rheydt til Aachen. Det vil forblive et uforglemmeligt øjeblik, som II. Bataillon i aftendæmringen den 7. august passerede Rhin-broen ved Wesel. Råbet "Rhinen, Rhinen!" vækkede de slumrende feltgrå af sødeste drømme, og snart lød det fra tusinder soldaterstruber under passagen af den hellige strøm: "Lieb' Vaterland, magst ruhig sein; fest steht und treu die Wacht am Rhein!". Transporten blev gennemført uden forstyrrelser. Forplejningen fra de ofte kun lige fremstillede krigskøkkener og Røde Kors var udmærket. Tropperne blev formeligt overøset med frivillige gaver. Den gode stemning, der yderligere øgedes af de første meldinger fra krigens hovedskuepladser, blandt andet indtagelsen af Liège, gik det mod de kommende begivenheder.

I dagene mellem **8. og 10. august** havde Regimentet til opgave at beskytte jernbanelinjen Eilendorf - Würfelen – Mariadorf – Weisweiler – Eschweiler.

Indkvarteringen var som følger:

Regimentsstab og III. Bataillon i Würselen
I./31 og M.G.K. i Haaren
II./31 i Euchen
1./31 og 4./31 i Kohlscheid
8/31 i Eschweiler.

Den **10. august** om aftenen blev bevogtningen af jernbanen overdraget til landstormsenheder. Regimentet var klar til at påbegynde marchen ind i fjendeland.

3. Indmarch i Belgien

Situation:

Til udførelse af Schliffen-planen havde den Øveste Hærledelse koncentreret hovedmassen af tropperne i vest på højre fløj. Disse skulle trænge frem gennem Belgien, løbe Meuse-fæstningerne Liège og Namur over ende og støde frem i midten af Frankrig. IX. A.K. var tildelt 2. Armee under kommando af Generaloberst v. Bülow.

11. august:

Befalingen til Regimentets afmarch blev modtaget kl. 0130 om natten mellem den 10. og 11. august. Bataljonerne blev øjeblikkeligt alarmeret, og marcherede ud kl. 0315, da der alene var en march på 15 km frem til Divisionens beredskabsområde ved Ronheide banegård. Marchen gik gennem Aachen, hvor Regimentet på trods af det tidlige tidspunkt blev modtaget med begejstring og talrige gaver. Efter et længere ophold ved Banegård Ronheide, blev fremmarchen tiltrådt kl. 0800. Turen gik i retning af Liège over Preussisk- og Neutral Moresnet – Henri-Chapelle – Battice til Bolland og Julemont. Den uudholdelige hede, støvet fra de endeløse marchkolonner og den forholdsvis store marchafstand (omkring 50 km), der blev gennemført med kun få pauser, stillede ved tropperne – specielt de ikke marchtrænede reservister, de største fordringer. Trods den bedste ville kunne store marchtab ikke undgås. Grænsen til Belgien blev ved middagstid overskredet ved la Maison Blanche kort før Henri-Chapelle

Straks på den anden side grænsen viste de første spor af krigen sig, Franktireur-kampene. Specielt landsbyen Battice gjorde et sørgeligt indtryk. To tredjedel af den store landsby var en øde ruinhob. Nedbrændte huse, så langt øjnene rakte, tomme vindues åbninger, røgsværtede mure, forsprænge træer, nedtrampede haver, patronhylstre på gaderne og talrige spor af granater på husene vidnede om rasende gadekampe. Men i alt rædslen kom også humoren til sin rette: artillerister gjorde mellem de endnu brændende rester med bajonetter og pistoler jagt på velkomne "Kogekars aspiranter" – høns, ænder, gæs, svin, som herreløse løb omkring. Og ved et halvt ødelagt klaver, der stod på gaden, sad en tapper feltgrå og spillede med lidenskab lystige viser for at give de trætte sjæle, der passerede forbi, ny energi.

For at standse vores fremmarch havde belgierne i stort omfang revet vejene op eller fældet vejtræer hen over. Alt sammen forgæves. På kort tid havde vore pionerer fjernet hindringerne. Også andre tegn viste sig hurtigt på, at der allerede havde afspillet sig alvorlige begivenheder. Kort efter Battice mødte vi dele af IR 25 fra Aachen,

der var rykket ud med fredsstyrke uden reservister, og under kupforsøget mod Liège havde gennemlevet hårde kampe. Rækkerne af de tapre krigere var stærkt udtyndet. Talrige motorkolonner med Røde Kors mærker talte kun for tydeligt om det blod, der allerede havde flydt. Om aftenen indløb nyheden om Forterne Evegnée og Blérons fald. Således var den første marchdag i fjendeland en dag med alvorlige indtryk. Først ved mørkefald nåede bataljonerne deres befalede bivuak pladser: I./31 og Regimentsstab ved Neuve Cour (1./31), Hachhoister (2. og 3./31) og la Hez (4./31), II./31 i Julemont, III./31 i Sarémont (9./31 og 12./31) og Volland (10. og 11./31).

12. august:

På anden dagen gik det allerede løs før fanden fik sko på. Kl. 6 stod Regimentet klar ved vejgaflen nord for Mortier og afventede nye ordre. Kl. 10 kom befalingen, at det skulle forblive ved Mortier, som efter anstrengelserne den forrige dag var en velkommen nyhed. Bivuak blev indrettet på nordvest siden af landsbyen. Morgenen var herlig. Som diamanter lynede duggen i kviste og grene, gylden stod solen på himmelen. Fra Liège lød hele tiden kanontorden som vores tunge artilleri beskød fæstningens forter. Hushøje ildsøjler skød i vejret når de tunge granater fra vore 42-cm haubitser, som stod tæt på vores placering, ramte pansertårnene. Højt over os kredsede en tysk flyver, det første, vi så i felten. Landsbyen Mortier var så uddød. Indbyggerne forskansede sig ængstelig i deres huse. På mangen en dør fandt man sedler med teksten: "Gode folk, skyd ikke" o.lign., og fra mange vinduer vejede hvide duge og lagener, som tegn på indbyggernes fredelige hensigter. Snart skulle vi også lære grunden til denne frygtsomme indstilling: i byen var der en livlig hjemmeindustri af mindre våben, revolvere, pistoler og deslige. Disse blev, så vidt man kunne finde dem, beslaglagt og ødelagt.

4. Foran Liège

(13. til 15. august 914)

13. august:

Den 13. august kl. 0745 rykkede Regimentet ud fra Mortier. 12. Kompanie blev afgivet til sikring af "Kurze Marine-Kanonen-Batterie 3" (42-cm haubits), og nåede først den 19. oktober 1914 tilbage til Regimentet (12./31 historie er fortalt i Tillæg 2). Marchen gik over Trois Fontaines ved det sønderskudte Fort Barchon, hvor det tyske flag vejede, ad stejle, stenede veje ned i den kønne Meuse-dal mod Wandre. Regimentet havde ordre til, her at gøre sig klar til et angreb på Fort Pontisse nordøst for Liège, der lå under vores ild. Imidlertid nedkæmpede artilleriet (to 42-cm haubits) fortet uden vores indgriben; kl. 1230 hejste fortet det hvide flag. Vores Regimentskommandør, Oberstlt. v. Schmid, der var redet i forvejen, overbragte os personligt det glædelige budskab, som blev modtaget med hurra. I./31 rykkede frem til besættelse af fortet, men en bataljon fra IR 76, der allerede var rykket frem til 1 km fra fortet, kom os i forkøbet. 200 til 300 fanger faldt i tyske hænder, en dejlig succes uden en dråbe tysk blod.

Fremrykningen gik videre: over den af artilleriild svært beskadigede jernbanebro over Meuse til Herestal, forbi den store belgiske våbenfabrik, så langs en herlig poppelchausse mod nord. Mens vi her i vejgrøfterne fortærede vores kosteligt smagende feltkøkken-mad, slog de første granater ned i vor nærhed, uden at anrette skader og uden at ødelægge vores gode appetit. Turen gik videre forbi Fort Pontisse, hvor omkringliggende udrustningsgenstande, geværer og patroner vidnede om 89'erne og 90'ernes blodige kampe om fortet, videre mod Millmort. Regimentets opgave var nu at medvirke til afspærring af det under tysk ild liggende Fort de Liers. III./31 gik til dækning af brigadestaben i kvarter i landsbyen Rhees, som var forladt af dens indbyggere. II./31 fik i stilling nord og I./31 syd for vejen til Milmort, omkring 5 km fra fortet. Forposter sikrede i retning af fortet. Hele eftermiddagen og aftenen lå tung ild over fortet fra de bag os stående tyske batterier. Jordfontainerne steg mod himmelen sammen med ildsøjlerne fra vore træffere. Natten igennem susede hvert 5 minut et skud hen over vore telte. Sødt og roligt sov vi til denne krigeriske musik.

14. august:

Med daggryet steg ilden igen i styrke. Lag efter lag lå, som vi tydeligt kunne observerer, med uhørt præcision i målet. Til vores forundring havde belgierne hidtil ikke svaret igen, nu rørte de på sig, men hele deres kontraskydning begrænsede sig til 6 shrapnels mod et batteri, der stod vest for fortet. Vi forblev fuldstændig i fred. Kl. 0935 hejste fortet det hvide flag, hilst med et højlydt hurra. Straks efter så man en trop ryttere med et hvidt flag ride i retning af fortet. Det var Hptm. v. Zepelin som parlamentær med sin stab.

Han berettede følgende om fortets overgivelse:

Af Brigadekommandør, Gen. v. Troschke, fik jeg til opgave, sammen med Hptm. Kurtze (Pi.Batl.9), Lt. Plato, to dragoner og flere cyklister at overtage fortet. I stræk tempo gik det mod fortet, fanebærer med parlamentærflag i spidsen. Ved strubeporten gjorde vi holdt. Overalt var der et billede af ødelæggelser, nedstyrtede mure, sønderskudte hindringer, store kratere efter nedslag af vore tunge granater. Til fods gik jeg med Hptm. Kurtze frem til porten og forlangte at tale med kommandanten. Herefter dukkede portvagten op med et stort, klirrende nøglebundt i den sorte belgiske uniform – et ikke særlig feltmæssigt indtryk. »*Un officier, s'ill vous plait!*« Vi trådte frem, porten åbnede sig og slukkede sig igen bag os. En noget ejendommelig følelse fyldte os, som vi nysgerrigt blev omringet af et større antal soldater.

Kommandant Desmany, en slank, sortklædt man, dukkede op og hilste os. Jeg udtalte på vegne af General v. Troschke min anerkendelse til hans officerer og mandskab, fulgt af bravo-tilråb fra de omkringstående soldater. Vi gik ind på et kontor. En granat havde kastet journaler og dokumenter imellem hinanden. Kommandanten samlede sine officerer. Jeg nævnede som betingelse fra General v. Troschke den betingelsesløse overgivelse. Han ønskede at udvirke fri afmarch. Vi foreholdt ham, at virkningen af vore tunge pjecer kun havde været et let forspil. I forståelse med sine officerer, accepterede han herefter betingelserne, der af os skriftligt var nedfældet: »*Apres une défence trés vaillante le commandant desmany a capitulé avec sa garnison sous les mêmes conditions que le commandant du Fort de Pontisse. Fort Liers, 14. 8. 1914. Le commandant (sign.) Desmany, (sign. v. Zepelin, Hauptmann und parlamentær*«.

Herefter skred vi til overdragelse. Mine- og ammunitionskamre blev overtaget af Hptm. Kurtze. Jeg gik, ledsaget af kommandanten, gennem samtlige rum. Et billede af uorden og snavs, rustne kanoner; en enorm mængde ammunition var endnu til stede. Kun indretningen af kantinen var fuldstændig rømmet og ødelagt. Kasematter og indkvarteringsrum var intakte. Kun oversiden var som med en damphammer ødelagt.

Dramatisk var det øjeblik, hvor jeg beordrede overdragelse af våben; de fleste kom frem med ødelagte våben, et billede af fuldstændig opløsning af disciplin.

Med et kommando fra den hurtigt efterfulgte 3./IR 31, blev alle vigtige punkter af fortet besat. Det tyske flag blev hejst og kl. 1030 afgivet melding til General v. Troschke om overdragelsen: »Kommandant Desmany (artilleri) har kl. 1020 betingelsesløst overdraget Fort Liers. Betingelse for officerer de samme som for Fort Pontisse. 3./31 har på min ordre besat fortet efter overdragelsen. Der befinder sig 18 tyske fanger og 33 arbejdere i fortet. Omkring 400 fanger (sign.) v. Zepelin, Hauptmann.

I./31 blev betroet opgaven med besættelse af fortet. Lieutnant Peters dagbog skriver herom:

I et meget hurtigt tempo gik det over Milmort Station, så langs banelegemet videre mod fortet. Der ligger det. Øjnene kan ved første blik ikke fatte det hele. Det bliver til sidst stående ved en gruppe mennesker, belgiske officerer, omkring 6 til 8, der i strubeindgangen er ved at afgive deres våben. I fortets går et virvar af mørke skikkelser, den overvundne belgiske besætning. I halvkreds står bataljonen foran struben med gevær ved fod. Strubeporten åbner sig, og besætningen kommer ud til overgivelse af våben. Som en lang, blåsort slange snor den sig frem. Mand kommer efter mand frem, lægger sine våben og går tilbage i fortet i fangenskab. Infanterister, artillerister og pionerer. Men hvor så fortet ud: sønderskudt, knækket, i ruiner. Hvor man end kikker hen er der ødelæggelser, granathuller, op til 2 meter dybe. Foran og i fortet er alt sønderslået. Ødelagt beton, sammenstyrtet, store blokker ligger rundt om, som har en kæmpehånd sønderslået alt og alle. Fra fortet har man en stort, herligt overblik. Terrænet falder let til alle sider og gav en angriber kun få dækningsmuligheder. Et infanteriangreb ville have kostet meget blod. Nu var det stærke, moderne fort, takket være vores artilleris gode virkning og træfsikkerhed blevet erobret uden tab. Af pansertårnene var godt nok kun et enkelt blevet ødelagt af en fuldtræffer, men alle øvrige indretninger af fortet var i den grad sammenskudt og ødelagt, at en fastholdelse ikke længere havde været mulig.

Omkring seks tyske fanger, 89'ere, 90'ere og 7. Jäger, fra de forudgående kampe, blev fundet i vagtstuen og befriet fra fangenskabet. 3./31 besatte fortet, mens resten af bataljonen bivuakerede i umiddelbar nærhed. 2./31 blev beordret til bevogtning af flyvepladsen Liers og nåede først den 23. august tilbage til Regimentet.

Hen under aften fik II. Bataillon af generalkommandoet den ubehagelige befaling at marcherer til landsbyen Hermée, hvor sanitetspersonel og træn fra FR 90 var blevet beskudt af indbyggerne, og var forsvundet med tre sårede. Indbyggerne fik 30 minutter til med det nødvendige at forlade stedet. Her viste sig godmodigheden af den tyske soldat sig i det bedste lys: de hjalp de ulykkelige indbyggere efter muligheder med at pakke sammen og medtage, hvad der var muligt. Så begyndte det sørgelige ødelæggelsesarbejde. Samme opgave fik III./31 i

Vivegnis, hvor der ved civilbefolkningen var fundet store mængder af våben. Uhyggeligt lyste de flammende landsbyer op i den begyndende mørke. II./31 tilbragte en rolig nat i sin gamle bivuakplads nordvest for Rhees.

15. august:

Næste dag forlod Regimentet fæstnings ringen om Liège i nordvestlig retning mod Tongern. Også over Fort Lantin så vi i det fjerne allerede den sort-hvid-røde fane veje. Liège var på tyske hænder. IX. A.K. overgik til 1. Armee (v. Kluck).

5. Fortsat fremmarch og slaget om Gette

Situation:

De første augustdage havde bragt de tyske tropper store succeser. Kupangrebet på Liège var lykkedes. En af verdens stærkeste fæstninger var på ti dage af forholdsvis svage kræfter blevet overvundet. Faren mod den højre tyske fløj var fjernet og vejen fri til den store omgåelses bevægelse. I Alsace blev den franske offensiv mod Mulhouse standset. I Lorraine var den 22. august af 6. Armee under føring af Kronprins Rupprecht af Bayern opnået en strålende sejr og igen den 23. august på den luxembourgske-belgiske grænse ved Longuyon-Longwy af 4. og 5. Armee under føring af den tyske Kronprins. De franske offensive fremstød var dermed overalt slået tilbage. Angrebet på den højre tyske fløj kunne begynde sin gevaldige sejrsrække.

15. august:

Om aftenen den 15. august nåede Regimentet Freeren sydøst for Tongern og gik her i bivuak. De store belgiske frugtplantager egnede sig hertil særligt godt. Med deres tætte hegn og grønne græsmarker gav de et lukket rum, beskyttet mod sol og vind, med for det meste netop plads nok til et kompagni. Indbyggerne i landsbyerne var langt mere venlige og imødekomne, end vi hidtil havde fundet dem i Belgien. Vi var fra den vallonske del nået ind i de flamske områder. Vallonerne var indesluttede og tilbageholdende. De gemte sig ofte ængsteligt i deres huse, og var kun vanskelige til gøre tropperne tjenester, eksempelvis stille vand frem. Mange steder vidnede ødelagte landsbyer om heftige Franktireur-kampe. Flamlænderne var langt mere imødekommende og åbnede og uddelte gerne af deres forråd mod betaling. Også forståelsen med flamlænderne var meget let med hjælp fra det plattyske sprog, og vore musketerer fra de vestlige egne knyttede hurtigt venskabsbånd. Overalt i Belgien så man, at mobiliseringen på grund af den overraskende hurtige tyske fremmarch, ikke overalt havde kunnet gennemføres. I alle byer sad unge, tjenestedygtige mænd sidde i den typiske hugsiddende stilling langs gaderne, hvor de med en cigaret i munden tavse betragtede de forbi marcherende feltgrå.

Det belgiske lands frugtbarhed og velstand viste sig netop i august måned ved første blik. Overalt, så langt øjet rakte, flot modnede kornmarker, og spredte grønne marker med talrige kvægflokke. Forplejningen af tropperne med landets rige forråd gav ingen vanskeligheder, også selvom proviantvognene i det rasende marchtempo ikke kunne følge med. Kun brød manglede tit, og mange kompagnier lod derfor egne bagere fremstille brød i landsbyerne og fordele med egne køretøjer. Feltkøkkenerne gjorde et stort arbejde. Uden disse og vore "køkkenhingstes" trofaste, opofrende arbejde til langt ind i natten, havde vore troppers enorme march præstationer været umulig. De krav, der i den retning blev stillet til tropperne, overordentlig store. Det drejede sig at løbe fjenden over ende og ikke give ham et pusterum. Den bagende sol og støvet langs de oftest skyggeløse veje, manglen på vand, sammenholdt med de ofte korte hvileperioder om natten, øgede belastningen, og der måtte regnes med et betydeligt udfald af march syge.

3. Kompanies "Gullasch-kanon"

16. august:

Den 16. august, en fredag, var hviledag – den eneste under bevægelseskrigen. Om eftermiddagen blev den festligt brudt af en indtryksfuld feltgudstjeneste, hvor Divisions feltpræst Holthusen holdt prædiken. Desværre var vejret gråt og regnfuld, og de med længsel savnede hilsener fra hjemstavnen udeblev. Ustandseligt rykkede kolonner fra alle våbenarter gennem byerne i vestlig retning og lod ane, at de næste dage ville bringe vigtige hændelser. Denne formodning blev bekræftet af nyheder om, at den belgiske hær til modstand havde sat sig fast langs Gette fra Diest til syd for Tirlemont, og at der her måtte regnes med et slag.

17. august:

Marchen førte i stegende hede langs den dårligt vedligeholdte, støvede og skyggefri romervej over Heur-le-Tiexhe – Russon – Lovaige – Vechmael til Aelst. Mod nord kunne man se St. Tronds tårne. I Alst gik tropperne i hvil.

Slaget ved Gette

18. august

På denne årsdag for slaget ved St.Privat-Gravelotte kom det for første gang til sammenstød med fjenden på åben slagmark – Regimentet fik sin ilddåb. Kl. 0730 forlod Regimentet Aelst og marcherede over Straeten-Schoor – Neerhespen mod Tirlemont. Kl. 10 udsendte Brigaden ved Chapelle, 1½ km øst for Neerhespen følgende befaling til folde ud:

1. 18. ID udfolder til angreb mod linjen Oplinter – Tirlemont, 17. ID bagved til venstre følger i generelt retning Esemael, 35. I.B. i linjen Heelenboesch – Orsmael-Guffenhoven, front mod Oplinter.
2. 36. I.B. udfolder med IR 85 fra vejkryds vestkant Orsmael-Guffenhoven til overgang af Petite-Gette (overgang vest Neerhespen ved 2. "t" i Petite), IR 31 (minus to bataljoner og M.G.K.) i tilslutning til IR 85 fra sydvest spids Neerhespen. Brigadens front: Tirlemont.
3. IR 31 stiller to bataljoner (I. og III./31) og M.G.K. til disposition for Divisionskommandøren stik øst for Neerhespen.

Regimentets kampstyrke: 50 officerer, 2.273 mand. Afgivet: 2./31 til bevogtning af flyvepladsen Liers; 12./31 til bevogtning af 42-cm haubitser.

Opstillingen omsluttede i en bred bue den foran fronten liggende by Tirlemont. Kl. 1030 gik II./31 med tilslutning til højre til III./85 frem udfoldet med kompagnier i kompagni-kolonne med 150 meters mellemrum og med begge venstre fløjkompagnier stærkt skråt bagud fra Overhespen syd for vejen St.Trond – Tirlemond i ret-

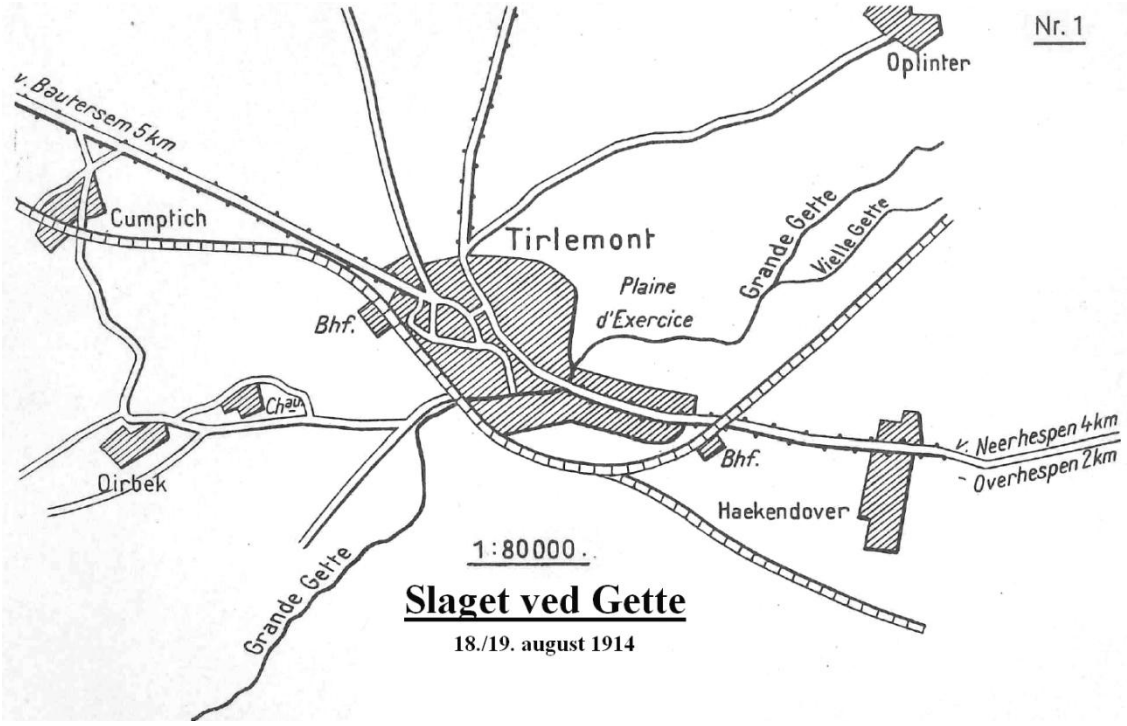

ning af Haekendover, mens I. /31 og III./31 med M.G.K. i første omgang forblev som Divisionsreserve ved Neerhelpen. Først måtte dog tøjles den store trængsel for at komme frem. Patruljer blev sendt frem, for præcist at fastslå fjendens stillinger. Efter at dette var gennemført, udsendte Divisionen kl. 1320 følgende angrebsbefaling:

18. I.D. Orsmael-Gussenhoven, den 18. august 1914 kl. 1320

1. Divisionen angriber i kampstribe: 35. I.B. til højre Chateau Walsbergen – østkant Oplinter, til venstre sydspids Wommersom – gård ved tal 50 (1 km nord Plaine d'Exerecice). 36 I.B. med tilslutning til venstre til 35. I.B. vestkant Overhelpen – sydkant Tirlemont.
2. Artilleri beskyder i første linje fjendtligt artilleri, dernæst fjendtlige forskansninger.

Denne divisionsbefaling blev suppleret af følgende mundtlige befaling fra brigade:

1. Fjenden har besat Haekendover
2. Brigaden skal erobre Haekendover.
3. 36. I.B. gør sig klar til angreb i linjen Wommersom – Elixem. IR 85 mellem vejen Wommersom – Ferme de Beens og vejen Orsmael-Gussenhoven-Tirlemont. IR 31 (II. og I./31) i tilslutning til IR 85 syd herfor.

II./31 var i mellemtiden allerede rykket frem sammen med III./85. I./31 blev trukket frem fra Neerhespen. Den fik ordre til over Overhespen at rykke frem mod Elixem, og med tilslutning til II./31 udfolde mellem Elixem inklusiv og retning Haekendover. Udfoldelsen fulgte kl. 1630 vest for Overhespen – Wanghe med 3./31 til højre, 1./31 til venstre i forreste linje, 4./31 i reserve bag midten. Kl. 1640 foldede 1./31 og 3./31 ud i skyttelinje og rykkede frem mod Haekendover, hvorfra de blev mødt med infanteriild. 4./31 fulgte i første omgang skråt bagved til venstre, men kort efter indsat til forlængelse af venstre fløj. Kl. 1730 blev storm mod den sydlige del af Haekendover påbegyndt, og kl. 1740 var den på bataljonens hænder. Bebyggelsen blev passeret. På højderne mellem Haekendover og Tirlemont kom bataljonen under heftig infanteriild fra Tirlemont, hvortil fjenden var faldet tilbage. Modstanderen havde dygtigt befæstet jernbaneværkstederne, jernbanedæmningen og den sydlige udkant af Tirlemont. En trådhindring, en grav og en palisade dannet af jernbanesveller dannede en fortræffelig hindring. Kl. 1800 rykkede 1. Kompanie frem mod jernbaneværkstederne, 4. Kompanie mod sydkanten af Tirlemont. Modstanderen skød fra gode dækninger, og kunne kun dårligt nås af vores ild. Kl. 1820 blev byens sydlige udkant stormet og indtaget. Under vores ild faldt fjenden tilbage mod vest. Kl. 1930 blev eftersættelse indstillet og broen og jernbanedæmningen ved vejen Tirlemont – Oirbeek besat af bataljonen. Kl. 20 rykkede I. Bataillon frem mod nord fra vest siden af Tirlemont, og gik i stilling syd for vejen mod Louvain. Herfra blev den kl. 2130 trukket frem til slottet i Oirbeek til bevogtning af Divisionsstaben. Bataljonens tab beløb sig til 3 døde og 20 sårede. 3. Kompanie havde under stormen mistet forbindelsen til bataljonen og rykkede ad andre gader frem gennem byen indtil den om aftenen blev fastholdt af brigadekommandøren til bevogtning af brigadens stab ved banegården. Først næste morgen nåede den ved Gumptich tilbage til bataljonen.

Banegården i Tirlemont

Om begivenhederne ved 1. Kompanie denne bemærkelsesværdige dag beretter dagbogen for Leutnant Peters, der på tidspunktet var delingsfører ved kompagniet:

Den uforglemmelige 18. august, årsdagen for Gravelotte-St.Privat var gryet. Allerede tidligt gik marchen videre i retning af fjenden. "Lad os afprøve vor gamle magt", lød det fra marchkolonnen. Lynende øjne, en selvbevist følelse overalt. Tysklands ungdom går i kamp! Det var et herligt blik at kunne se de solbrune skikkelser drage i slag i lys ekstase. Gloende stegte solen på os ned. Ikke en vind kølede de svedende, støvede ansigter. Det var den korrekte temperatur til at kunne pakke sammen, men ingen blev efterladt – ingen. Fremad! De glødende ansigter så op. Bum - bum – bum lød det i det fjerne – kanontorden!

Den fjerne torden øgedes. Alle gik hurtigere uden tilskyndelse. Hurtigere! Hurtigere! gik det, fremad! Der er fjenden slået, derovre er slaget. Skynd jer, ellers kommer i for sent! – uret viste, at det var middag. Den korteste vej, delvist på markveje og endda tværs over markerne, gik det videre. Artilleri krydsede vores vej, brød marchkolonnerne. Eder og forbandelser. Et vandløb passeres over et bredt spang af grene og træer. Videre, kun videre! Benene vil næppe mere, sveden løber i øjnene, åndedraget pumper! Fremad, ellers bliver slaget slået uden os! Fremad! Vores artilleri trækkes frem. Vi marcherer ved siden af vejen for at gøre plads til dem.

Foran os landsbyen Neerhespen. Omkring to kilometer øst for landsbyen folder Regimentet ud. I./31 syd, III./31 nord for vejen, der fra Neerhespen fører til Tirlemont. II./31 følger. Stik øst for Neerhespen bliver K./31 til venstre, III./31 til højre for vejen formeret i kompagnikolonner. Befalingen kommer: II./31 og IR 85 griber ind, I./31 og III./31 forbliver til disposition for Division i Neerhespen. Geværer sættes sammen. Træd af til venstre for geværerne! – Oh, denne frygtelige, passive venten"

Endeligt kom også befalingen til os (1./31) om at gribe ind i slaget. "Færdig!" Hvor alle dog hurtigt kom på benene! Vores ordre lyder: "Ryk frem over Haekendover og forlæng forreste linje!". "Gevær over højre skulder!" "Uden trit – march!" Vores bataljon rykkede frem i retning af fjenden. III./31 blev ved Neerhespen! Vi marcherede, 1./31 i spids, gennem Heerhespen, svingede så mod sydvest. Bataljonen spredte sig ud, 1. og 3./31 fremme, 4./31 efter. Udfoldet går det videre mod Hackendoven, 1./31 på venstre fløj. I trav går det gennem vores artillerilinje, som skyder livlig. Skud efter skud fra de tunge 15-cm flyver hen over os, lufttrykket fra afskuddene rammer os i nakken. Vi fortsætter fremad. Bare vi ikke er kommet for sent!

Foran os en højderyg. Bag denne må Haekendover ligge. "Leutnant Peters, tag en halv deling og gå frem til den foranliggende bakke!" befaler Hauptmann v. Kathen. Hånden til hjelmen. "Første halvdeling i retning af den foranliggende bakke med seks skridts mellemrum, fremad!" Uden tøven folder halvdelingen ud. Jeg springer frem med begge mine afstandsbedømmere Rhode og Burmester og med hornisten Schimpanski.

Som på øvelsespladsen kommer alle i bevægelse, selvom terrænet er meget svært. Turen gennem kornmarkerne er anstrengende. Som slanger vinkler det sig om mave og ben. Ansigterne gløder, årene svulmer op til fingertykkelse. Bandende og ved opbydelse af alle kræfter lykkes det. Roemarker for os til at vakle og fødderne vrikker om. Talrige levende hegn med næsten uigennemtrængelige brombærkrat bremser vores fremrykning. Krattene river tøj, ansigter og hænder i stykker. Vi arbejder os igennem. Ingen pause, fremad! Tit er skråningerne langs vejene så stejle, at vi må kravle op eller må trækkes op med geværerne. Så videre, videre!

Hptm. v. Kathen rider frem for at orientere sig. På bakken går han holdt, rider langs den og kommer så tilbage. "Haekendover tilsyneladende stadig besat; Deres Deling fortsætter frem til næste bakke og går her i stilling!" befaler han. Jeg udfører befalingen. Halvdelingen efterlader jeg liggende i dækning på kreten. Selv går jeg frem for at observerer.

Et pragtfuldt udsyn møder os fra bakken. Foran os i forgrunden Hackendover. Så stiger terrænet igen, danner en ny krete, efter denne endnu en, på hvis skråning Tirlemont er beliggende. Tydeligt står det hele foran mig, da de mindre bakker ikke skjuler noget. Der er det – slagmarken. Med den skarpe kikkert afsøger jeg det hele. I og omkring Haekendover er alt roligt og stille, ikke en bevægelse – intet. Men der foran bakken med Tirlemont! Der bevæger sig noget! Jeg ser det tydeligt i min kikkert. Omkring 20 mørke skikkelser, soldater, der bevægelser sig gennem kampområdet. De passerer en lille plads og forsvinder mellem husene. Var det belgier? Formodentlig, men øjnene er stadig så uøvede, at jeg ikke tør sige det med sikkerhed; når man observerer mod solen synes også vore feltgrå sorte.

Jeg melder til v. Kathen, hvad jeg har observeret. Han træffer herefter sine beslutninger. Min anden halvdeling når frem. Deling Schierloh forlænger mod højre. Fremad! Vi går ned i lavningen. Haekendover passeres til højre. Højre fløj passerer lige forbi den sydlige kant. Det går mod næste bakke. Vi når kreten.

Sft – sst – piuh – sst – puih – sst – sst; det piber os om ørene, klasker ned omkring os, infanteriild – de første kugler! – "I stilling!" Alle ligger. Kikkerten for øjnene! Aha, de ligger der ved banedæmningen! "Lige for, ved banedæmningen, til venstre for skurene – skytter – visir 600 – skytteild!" Så knalder det løs, peng – peng – peng – brager geværerne. Fløjtende søger kuglerne deres mål. Svirrende og summende suser og brager den fjendtlige ild omkring og over os. Infanterikamp, ildkamp.

Deling Odefey kommer kravlende frem til forstærkning af vores linje. 3./31 går i stilling til højre for os. En deling fra 3. Kompanie folder delvist ind i min linje.

Vores rolige ild virker. Belgierne bliver slappe og hans ild mere urolig. Han vakler. Seks mand springer op fra roemarken og søger at redde sin ind bag muren af en forfalden fabrik. Vizefeldwebel Krüger 3./31 river geværet til kind. "Den forreste længst til venstre!" råber han og – pang – belgierne styrter om. Bravo! De andre slipper helskindet væk. Vores ild bliver kraftigere. Banedæmningen indhylles i støv fra vore nedslag. Så ankommer vores bataljonskommandør, Major v. Houwald; roligt rygende på sin cigar kommer han gående. Han kikker i retning af modstanderen. Han skyder kun svagt. Kun enkelte skud falder over os. "Må jeg gå frem, Hr. Major?" "Ja, fremad. Angrib De!" "Deling Peters, spring – fremad, fremad!" Vi stormer frem. Den fjendtlige ild liver op. Pibende når det omkring os. Fremad! O, dette vidunderligere, opløftende øjeblik. Angreb!

Så langt tid, vi kunne få luft, løb vi, så gik det videre i skridt. Hvor er belgierne? Væk, stukket af! Vi når banelinjen. Rasende river og flår vi i et hegn af jernbanesveller, der blokerer vores fremgang. Endeligt er der en åbning, som vi kryber igennem. På skinnerne står jernbanevogne som endnu en hindring. De bliver klatret under eller over. Den belgiske stilling! Der ligger også døde og sårede i roerne. Vi standser ikke. De andre delinger og det tilstødende kompagni har allerede nået banen. 3./31 besætter banegården. Et persontog, der netop skal til at køre, bliver standset. Vi går længere frem og mister de andre kompagnier af syne. De første huse i Tirlemont er nået.

"Kompagniet samler sig på gaden ved kirken!" bliver der råbt bagfra. Jeg samler og gør holdt tæt på kirken. v. Kathen ankommer hurtigt efter med de to andre delinger. Han lader træde an. Ubevægeligt, med det energiske, skarpskårne ansigt, sidder han på sin hest. Han ridder på en fuchs, da "Pierrot" blev skudt væk under ham, som han red i skyttelinjen. Han selv havde fået et strejfskud på overlåret, der dog kun havde revet et ti centimeter revne i bukserne. Det hele havde ikke berørt den gamle afrikaner. En harmdirrende vittighed, og det hele var overstået.

Kompagnierne er trådt an. Der er enkelte huller, revet ud af fjendtlige skud. Det første blod er flydt. Kommandoer! Vi vil videre. Så – et hyl, højt og susende – brag, lyn, røg, splinter. En granat har ramt taget på kirketårnet. Alle fare sammen med tilbageholdt åndedræt. Vi rykker ud. Tæt ved hos, ikke 30 skridt væk, ligger kirken. Alle øjne stirrer på hullet i taget. Hovederne dukker sig. Igen hylet og suset – brag – opskræmt springer kaptajnens hest til side. Sten, tagsten, skidt og splinter flyver os om ørene, rammer vore skuldre og hjelme. Hele tårnet ryster, og man skulle tro, det ville styrte sammen over os. Nedslaget sidder midt i tårnet. Væk fra det varme sted! Vi drejer ind i en gade lige bag kirken. Den er smal. Dystre og døde ligger husene. Gaden er kun kort og fører ud af forstaden. Pludseligt brager det igen om ørene på os. Stønnende falder en mand ved siden af mig sammen med sønderskudt kæbe, fire-fem andre styrter. Hurtig væk fra vejen! Fremad! Snart er enden på gaden nået. Jeg lader første halvdeling folde ud til højre og den anden til venstre for vejen, og optage ildkampen. Vi ligger i en roemark, der tvinger os til at skyde knælende, mens fjenden ligger godt beskyttet bag en banedæmning. Deling Odesey er foldet ud under vores ildstøtte og kommer frem til højre for os. Det lykkes enkelte grupper at klatre op på et kalkbjerg, hvorfra de fra toppen kan skyde ind bag banedæmningen. Oppe på bakken, kun 400 meter fra fjenden, står Hptm. v. Kathen i fuld figur med hænderne i hoften. Rundt om ham kan vi se nedslagne af skud. Det bekymrer ham ikke. Han synes virkeligt at være velsignet. Nu kommer også Deling Schierloy frem i løb og ind til venstre for os. Frem i spring, afgang! Raslende styrter linjen fremad i lange slanger med pumpende lunger, hen over døde og sårede. Endnu engang bruser den fjendtlige ild voldsomt op, så – vi har dårligt tilbagelagt halvdelen af afstanden – bryder belgierne af.

Kompagnierne samler sig og reorganiserer. Endnu engang forsøger fjenden med et ildoverfald fra en stor bygning på højre flanke, hvorfra der vejre Røde Kors Flag. Vores langsomme, rolige, sigtede skydning bringer ham til tavshed. Så går det videre over banedæmningen til Faubourg Mulck. Bataljonen samler sig ved broen over Gette, reorganiserer og fastslår tab. "Giv Agt!" Majors kommando for alle til at tie. "S e e til højre!" Vores Regimentskommandør Oberstlt. v. Schmid. Med nogle få velvalgte ord udtaler han sin anerkendelse til bataljonen, og med appel drøner vore hurra for Kejser og vores dejlige regiment ud over slagmarken. Vi har fået vores ilddåb. Sejren var vores!

II./31 havde kl. 1230 med 6./31 forbindelse til IR 85 nord for vejen Tirlemont-St.Trond, og herfra rykket frem mod bakkerne nordvest for Grande Gette. En halvdeling fra 6. Kompanie gik frem i spids inklusiv Kompagnifører Oberlt. v. Asedom, delingsfører Lt. Kurpiun og og den for sit vovemod og ligefremhed og åbenhed almindelig afholdte Major v. Freyhold. Eng og græsarealerne langs Grande Gette gav mangen en vanskelighed. Kvæghegn omkring de enkelte marker, smalle og brede grøfter måtte alle overvindes, hvad ikke altid var lige let med den tunge tornyster og seletøjet. Mangen en vovemodig feltgrå, der ikke rigtigt fik afmålt sit spring, måtte bandende stifte uønsket bekendtskab med det beskidte vand. Underligt nok drog belgierne overhovedet ingen fordel af dette for dem gunstige terræn. Der lød ikke et skud. Ved broen over Grande Gette var vejbjælkerne godt nok fjernede, men jerndragerne var bevaret, og modstanderen havde ganske venligt ladet bjælkerne ligge på bredden, så broen meget hurtigt kunne retableres. Efter passage af engene blev tingene alvorlige. Spidsen stødte på nogle enkelte langt fremlagte feltvagter og underofficersposter, som hurtigt blev løbet over ende. Nu udfoldede også resten af kompagniet med 7./31 til venstre og 5./31 endnu længere til venstre. 8. Kompanie, der i første

omgang var blevet efterladt ved Haekendover til dækning af artilleriet, sluttede sig senere til III. Bataillon. På en let stigende bakke over næsten fladt terræn gik det nu i raske spring frem mod feltbefæstningen, der tydeligt kunne erkendes foran østsiden af Tirlemont. Glemt var den bagende sol og heden, glemt var tyngden af tornyster, glemt var den syngende og fløjtende lyd af de fjendtlige skud. Kampraseriet hos folkene kunne ikke holdes tilbage, og heller ikke de første tab kunne få dem til at holde igen. Fra alle sider lød kommandoen: "Klar til spring, Fremad!" og det nerveophidsende hornsignal til "fremgang". Søsterregimenterne 31 og 85 kæmpede side om side, ingen vil lade den anden løbe med sejren. Enhederne blev blandede, alle trængte sig på fremad. Flankerende ild fra en stor gård på vejen mellem Tirlemont og Oplinter blev hurtigt bragt til tavshed af et batteri fra FAR 9, der var kørt frem tæt bag skyttelinjen. Det belgiske artilleri lader os næsten i fred. De skyder kun med shrapnel, der imidlertid ikke gør os skade, da deres sprængpunkt ligger alt for højt. På den måde blev der arbejdet frem til stormafstand af den fjendtlige feltbefæstning. Fuldt oprejst i skyttelinjen står Major v. Freyhold uden at tage sig af, at skud allerede var gået gennem jakke, bukser og hjelm: "Er der til venstre stadig 31'ere?" Et dusin hænder hæver sig, dusin struber røber jublende: "Her!" "Så er det fremad!" Skyttelinjen rejser sig, tamburer trommer, signalhorn gjalder signal til angreb, som gjaldt det livet, og under hurra bliver den fjendtlige stilling indtaget og de sidste rester af besætningen, der tappert havde sat sig til modværge, taget til fange. Kort før kl. 18 er succesen hjemme. Umulig at standse går det i retning af Tirlemont. Efter kampe om huse og storm på forskellige barrikader, bliver byen krydset. I den vestlige udkant er der endnu en kort ildkamp omkring banedæmningen. Så samler sig kompagnierne sig ved mørkefald langs vejen Tirlemont – Kumtich. Kl. 0230 rykkede bataljonen til Kumtich til støtte for III. Bataillon, for under alle omstændigheder at kunne sætte sig i besiddelse af denne by.

Bataljonens tab beløb sig til tre døde (herunder Lt. Kurpiun 6./31) og 42 sårede (herunder bataljonskommandør Major v. Freyhold, Oberlt. v. Asedom 6./31 og Lt.d.R. Studt 6./31). Kommandoen over II. Bataljon blev overtaget af Hptm. v. Milczewski (Wend), mens 6. Kompanie overtages af Lt. Mikulski og 5. af Lt. von Wick.

Natkamp ved Kumtich. Kampen om Tirlemont var afsluttet og fjenden på fuld tilbagetog. III./31, der i stedet for 12. Kompanie, der allerede ved Liège var afgivet til bevogtning af det tunge belejringsartilleri, fået underlagt 8./31, havde under Major Lüderssen hele dagen stået til rådighed for Division, og havde derfor ikke kunnet høste nogle af dagens laurbær. Den befandt sig omkring kl. 1730 ved vejen St.Trond – Tirlemont, tæt på den sydlige udkant af denne by i umiddelbart nærhed af divisionsstaben.

Kl. 1830 befalede Divisionskommandøren, Exz. v. Kluge personligt: "III./31, M.G.K. 31 og 5./Drag. 16 til hensynsløs eftersættelse i denne retning!" Herved pegede han mod nordvest. På hans befaling satte regimentsmusikken, der befandt sig i nærheden, sig i spidsen af bataljonen, og glad for endeligt at kunne gribe ind, marcherede vi med vejende fane og lyden af de gammelkendte preussiske marcher gennem det sønderskudte Tirlemont frem til banegården.

Her foldede bataljonen ud kl. 1900 fra banegården med 11. og 8./31 i første linje mod en fjende, der havde besat banedæmningen ved landsbyen Kumtich, 10./31 bag midten i en dyb slugt. 9./31, der allerede i byen syd for banegården havde været i kamp med bevæbnede indbyggere, var placeret bag venstre fløj. M.G.K. 31 skulle følge, men var endnu ikke ankommet, fik under kampen ikke lejlighed til at gribe ind. Dragonerne blev indsat til sikring af venstre flanke og til opklaring om den fjendtlige højre flanke. Infanteri- og maskingeværild fra en fortræffelig dækket modstander, modtog kompagnierne under fremrykningen fra den skrå på fronten liggende, tæt bevoksede banedæmning. Det første skud slog mellem vore rækker, man hørte kuglerne fløjte, tidspunktet for ilddåb var kommet. I mønstergyldig orden, som var det på Luruper øvelsesplads, gik det indtil effektiv skudafstand frem mod fjenden. Da den fjendtlige ild for største delen lå for højt, var tabene meget få. Hurtigt blev banedæmningen nået, som efter en kort ildkamp blev rømmet af modstanderen, og foran os lå den endnu af fjenden besatte landsby Kumtich, der under alle omstændigheder måtte indtages, da den lå på Divisionens fremrykkevej næste dag. 9./31 gik til venstre for 8./31 ind i forreste linje og greb ind i en omgåelse af fjenden højre fløj. Efter en kort ildkamp stormede kompagnierne, og fjenden rømmede landsbyen.

Skumringen var allerede langt fremskredet, da bataljonsstaben nåede landsbyen samtidig som de fremrykkende kompagnier. I et vejkryds lod bataljonskommandøren blæse til samling, for at få samling på kompagnierne, der i mørket og det uoverskuelige terræn var kommet meget fra hinanden. Snart lød fra alle sider svarsignaler, og kompagnierne indfandt sig et efter et. 10./31, som var det sidste til at nå frem, fik befaling til at rykke frem i den nordvestlige kant af landsbyen på hovedvejen, og her dække samlingen af de øvrige kompagnier. Her kom den under kraftig beskydning fra en foran liggende bakke, som imidlertid ikke anrettede skader, da det i mellemtiden var blevet helt mørkt. Kompagniet indskrænkede sig til at besætte kanten af landsbyen og udsende patruljer.

Mens kompagnierne endnu var under samling, lød der pludselig fra venstre, hvor 9./31 var under indmarch, heftig geværild i landsbyen, og kort efter lyden af galoperende heste i de belagte gader. En afdeling belgiske Regiments Gendarmes med en styrke på omkring 15 mand havde til fods deltaget i kampen. Da de herefter var steget til hest, som havde været placeret i en gård, for at trække sig tilbage, var landsbyen i mellemtiden faldet på vore hænder. I stedet for at overgive sig, forsøgte de nu at slå sig igennem bataljonen og red på landsbygaden en attakke gennem det nu forsamlede 9./31. En dristig handling, som imidlertid ikke lykkedes for de tapre ryttere. En eller to undslap, mens de øvrige dels fandt heltedøden, dels såret faldt i fangenskab.

Da oplysninger fra fangerne og efter deres uniformer at bedømme, der stod to regimenter overfor bataljonen, og og efterretningerne om disses fortsatte tilstedeværelse stadig var meget usikker, besluttede bataljonskommandøren sig til ikke yderligere at rykke frem, men i stedet at fastholde landsbyen og herfra sikre resten af Divisionen, som var gået i hvil. 10./31 gravede sig ned til venstre, 11./31 til højre for landevejen i landsbyens udkant. 9./31 forblev samlet bag højre og 8./31 bag venstre fløj. En deling maskingeværer blev placeret til umiddelbar spærring af gaden. Denne ankom senere på natten. En forbindeplads blev indrettet i et værtshus på hovedgaden. Sådan lå vi placeret for natten, der i øvrigt forøg rolig, med gevær i arm overfor fjenden. Patruljer udsendt ved daggry fastslog, at den fjendtlige stilling var rømmet.

Det stigende dagslys viste, at de belgiske tab havde været ret betydelige. Gaderne og gårdene var fyldt med talrige døde soldater og heste. Talrige sårede og usårede belgiske infanterister, cyklister og gendarmer blev den sejrrige bataljons bytte. Under dens fortjenstfulde fører, Oberlt. Wehmeyer, som den 6. september skulle finde heltedøden i spidsen for sit kompagni, erobrede 9./31 desuden to maskingeværer. Bataljonen mistede 4 døde og 28 sårede. Blandt officererne måtte chefen for 11./31, Hptm. v. Rönne, afgive kommandoen på grund af et skud i armen.

Vore Slesvig-holstenere havde kæmpet strålende. Divisionskommandøren var den anden morgen heller ikke karrig med sin ros, og Hertugen af Holsten, som var tilknyttet Divisionsstaben, udtalte sin anerkendelse og beredte for H.M. Kejseren om nattens kampe, hvorunder hans landsmænd med strålende resultat havde gennemgået deres ilddåb.

I dagsbefalingen fra 21. august blev der udtalt Regimentet en rosende anerkendelse for dens indsats under dens første kamp:

> ”Hans Højhed Hertug Ernst Günther af Schleswig-Holstein har gjort mig melding om, at han telegrafisk har underrettet H. Majestæt Kejser og Konge om Regimentets fortræffelige indsats under kampen ved Tirlemont og natkampen i Kumpich.
>
> Jeg lykønsker Regimentet for denne ærefulde anerkendelse.”
>
> (sign.) v. Schmid

19. august:

Onsdag den 19. august kl. 0500 blev Regimentet samlet på vejen Tirlemont – Louvain. III./31 blev til kl. 11 stående ved Kumpich til oprydning af slagmarken. Kl. 0630 blev marchen fortsat. Regimentet befandt sig i Divisionens forspids. Talrige belgiske udrustnings genstande og våben tydede sammen med efterladte døde og sårede på modstanderens flugtartige tilbagetrækning. Over Roosebeek gik det mod Bautersem, hvor I. Bataillon (3. og 4. Komp.) havde en kort, halv times sammenstød med den belgiske bagtrop, hvorunder især M.G.K. fik mulighed for at udfolde sin virkning. En død og to sårede måtte efterlades. Den store vej til Louvain skulle frigøres til III. A.K., hvorfor Regimentet 4 km før byen svingede mod syd og marcherede over Neervelp – Opvelp – Beauvechain – Hamme-Mille – Rethen til Weert-St.Georges. Landsbyen var rømmet af indbyggerne. Desto mere kunne de trætte krigere efter dagens trykkende hede, vederkvæge sig med de herlige vindruer og tomater. Efter den foregående kampdags fysiske

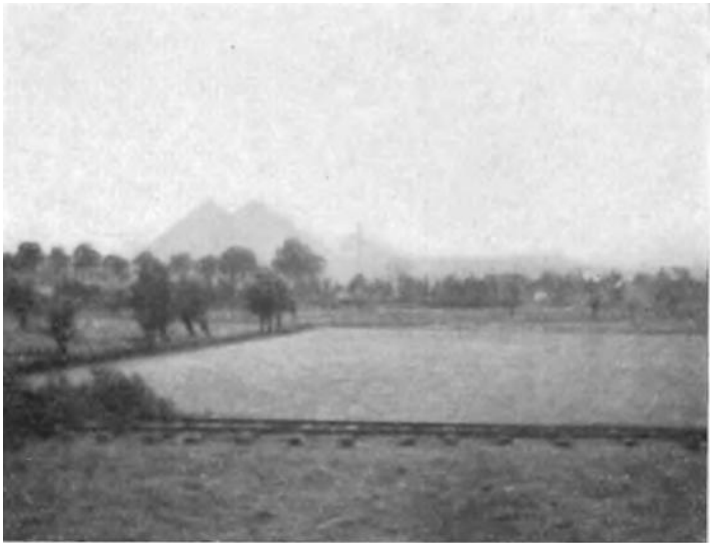

Minedrift ved Mons

og sjælelige anstrengelser og det korte nathvil, koste-de den omkring 45 – 50 km lange march i den tryk-kende hede talrige udfald og fodsyge. Det drejede sig jo imidlertid om ikke at lade modstanderen gå et pusterum, og derfor hed det til stadighed "Fremad!" – uden hensyntagen! I tillid til deres allierede og med håb om deres rettidige ankomst, havde den belgiske hær kastet dens seks divisioner (herunder den fjerde i Namur) ind mod den højre tyske fløj. Den forblev alene, og måtte efter tapre kampe den 18. og tidligt den 19. august, rømme Gette-linjen. Da dens venstre flanke stod i fare for at blive omgået, og forbindel-sen med fæstningen Antwerpen dermed var truet, kom det heller ikke til fastholdelse af Dyle, men en hastig tilbagetrækning bag Antwerpens forter.

Kanalbroen ved Obourg (Mons)

6. Fortsat fremmarch og slaget ved Mons

20. august:

Marchstrækningen den 20. august fik i første omgang til Neerysche i retning af Bryssel, men svingede til al-mindelig skuffelse mod sydvest i retning af Waterloo gennem et herligt landskabeligt område. Det var formentlig det kønneste område, 31'erne under hele krigen marcherede igennem. På den ene side var vejen som en mur begrænset af stejle, forvitrede klipper, mens på den anden den blev fulgt af en sølvklar bæk. Ganske vist brændte solen igen ubarmhjertig, men den vidunderlige natur fik man til at glemme. Så gik det over Huldenberg-Hoeylaert gennem skovene med vidunderlige bøgetræer og tætte underskov ved Soignes til Waterloo (omkring 45 km). Den gamle, ikke særlig venlige by vækkede med dens vægtige kirke historiske erindringer om tiden omkring 1815. Det var her, at de tyske befrielseskrigere under Blücher og Gneisenau var kommet den af Napo-leon hårdt trængte Wellington til hjælp, og havde bibragt korsikaneren det sidste, afgørende nederlag. Slagmar-ken lå ganske vist 5 km syd for byen ved Mont St.Jean, og det enorme mindesmærke, der er kendetegnende for denne historiske plads, kunne næste dag kun ses på stor afstand.

21. august:

21. august var halv hviledag. Allerede ved middagstid blev Braine-le-Chateau og les Monts nået. Denne kendsgerning, sammen med den store bagages ankomst og dermed de første hilsener hjemmefra, udløste ved tropperne en opløftet stemning. Det udviklede sig til et næsten fredstids bivuak liv.

22. august:

Hvilet var meget tiltrængt, ikke mindst da de næste dages marcher på grund af det kuperede terræn var meget anstrengende. Den førte til Braine-les-Comte (25 km). Her blev det oplyst, at engelske tropper var gået i stilling ved Mons, for at standse 1. Armees fremtrængen. Det andet slag stod foran, denne gang overfor en modstander, overfor hvem, vi ganske særlig ønskede at bevise vores overlegenhed.

Slaget ved Mons

(23./24. august 1914)

Situation:

Som venstre fløjgruppe af den franske hær var den engelske hær (Marshal French) med 4 divisioner den 4. august rykket fem til Mons nord for Fæstning Maubeuge. Den 21. stod den i begreb med, i samvirke med den til højre tilsluttende franske 4. Armee (Gen. Lanrezac), at starte en fremrykning i antagelsen af, at den kun stod overfor forholdsvis svage tyske tropper. Før den imidlertid kunne gå til angreb, fandt den sig 23. august overra-skende under angreb af Armee Kluck, mens venstre flanke faldt tilbage. Den forsøgte alligevel en sej fastholdel-

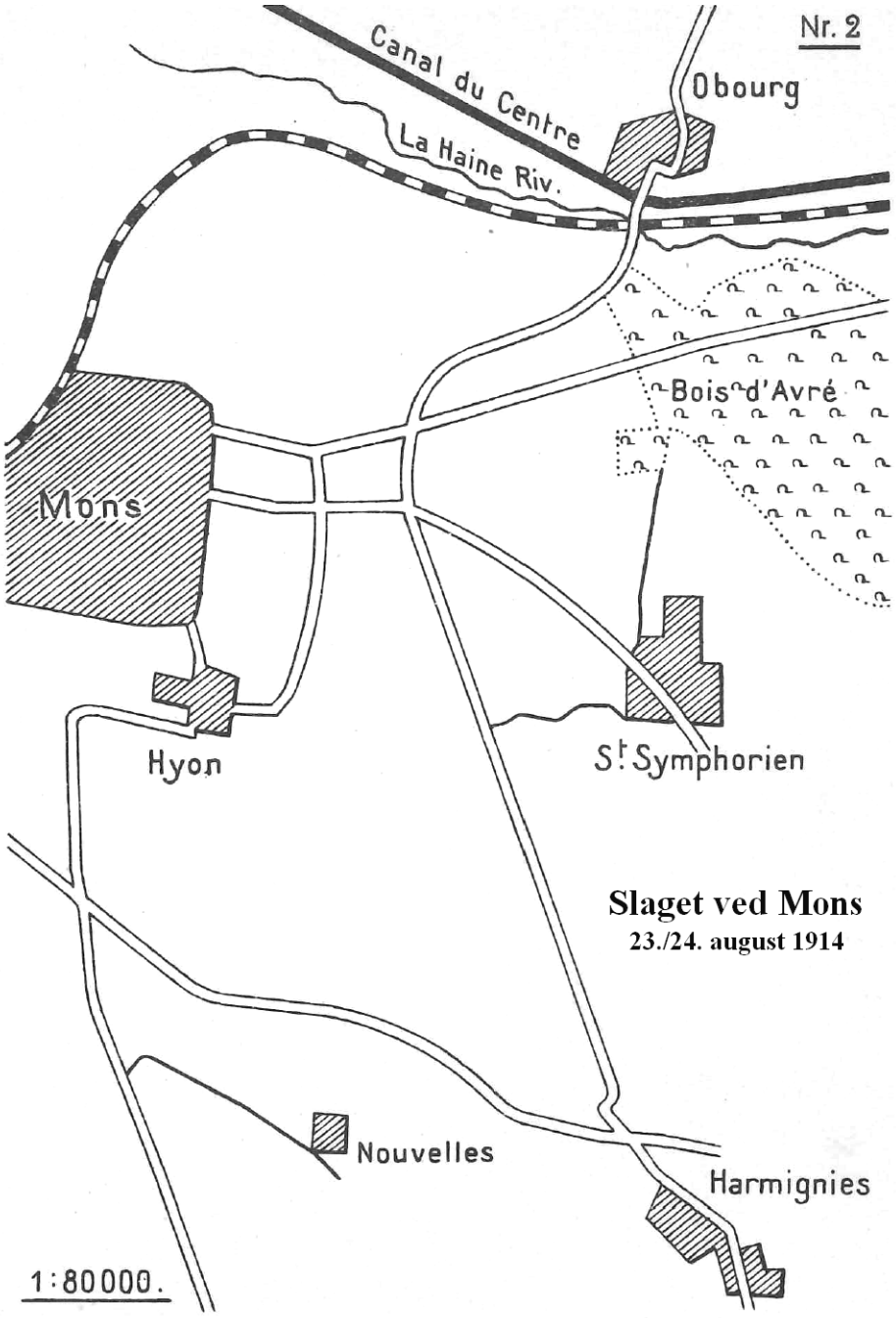

se af dens stillinger. Da imidlertid IX. Korps truede med at omgå dens højre flanke, var slaget tabt; den engelske hær traf sig vest for Maubeuge tilbage mod syd, kraftigt forfulgt at det utrættelige tyske kavaleri, og standsede til fornyet modstand i linjen le Cateau – Cambrai. I disse dage (23./24. august) blev den franske 5 Armee (Lanrezac) slået ved Charleroi. 20.000 mand kastede sig ind i Fæstning Maubeuge. Efter tilsvarende nederlag ved Longwy og i Lorraine, trak hele den franske hær sig tilbage i et generelt tilbagetog. Belgien var på tyske hænder, det tyske Lorraine og Alsace var befriet for fjender. Alle fjendens offensive hensigter var under den tyske hærs fremstorm blevet tilintetgjort.

Kampstyrke den 23. august: II./31 og 2 delinger M.G.K.: 17 officerer, 855 mand. I. og III./31 og en deling M.G.K. bevogtning af A.O.K.

Kampstyrke den 24. august: 33 officerer, 1.479 mand. III./31 og en deling/M.G.K. til bevogtning af A.O.K. Der var afgivet: 2. Kompanie til bevogtning af flyveplads Liers. 11. Kompanie til fangetransport til Hal. 12. Kompanie til bevogtning af 42-cm haubitser.

23. august:

Om morgenen denne søndag stod Regimentet marchklar på markedspladsen i Braine-le-Comte. Det var et fængslende, krigerisk billede, der mødte øjnene. Infanteri-kolonner, maskingeværer, artilleri, bagage, blandt med motorkøretøjer med højere stabe, alt sammen bølgende mellem hinanden i retning af fjenden. Kl. 0700 begyndte marchen mod sydvest i retning af Mons. I. og III./31 med en deling fra M.G.K. (Lt.d.R. Heeren) blev tilbage i den sydlige del af Soignies til bevogtning af A.O.K. Også her herskede stor travlhed. En større radiostation var etableret og talrige cyklister og melderyttere kom og gik. Fra syd kunne buldrede uafbrudt kanontorden og viste, at slaget allerede var i fuld gang.

Med to delinger fra M.G.K. begyndte II./31 fremrykningen mod slagmarken og fik forbindelse til brigaden. Kl. 11 blev bataljonen sat til disposition for Division i en lille skov 1 km nordvest for St.Denis med kompagnierne i marchkolonne efter hinanden med 50 skridts afstand med front mod Obourg. Til dækning af højre flanke blev en patrulje fra 8./31 trukket frem ad vejen Soignies-Mons. M.G.K., som var tildelt brigaden, fik til opgave at lægge ild over broen over Canal du Centre, syd for Obourg og over banegården på den sydlige bred, som englænderne ved hjælp fra sandsække og barrikader havde forvandlet til en mindre fæstning, for at åbne vejen over kanalen for infanteriet. Deling Plato placerede med stor dygtighed sine geværer i tagetagen på nogle huse i den sydlige udkant af Obourg, hvorfra de tog modstanderen under en så effektiv ild, at de rømmede broen. Herefter trængte infanteriet frem, stormede banegårdsbygningen og overfandt den stærkt udbyggede fjendtlige stilling på sydsiden af kanalen. M.G.K. forblev sammen med M.G.K./85 som brigadereserve den nat i Mons.

Kl. 1530 fik 6./31 (Lt. Mikulski) ordre til at sætte sig i march mod St. Antoine, 5 km nordøst for Mons, og her forstærke IR 85 under heftige kampe i skoven. Fjenden havde gravet skyttegrave i nord kanten af engene og holdt her fast. 6. Kompanie og en deling fra 5./31 (Lt. v. Wick) foldene ud i et hul mellem I. og III./85 og pressede under kraftig ild fra fjenden frem til 300 meter fra den fjendtlige grav. Imidlertid afventede fjenden ikke et stormangreb. Kl. 18 rømmede han stillingen. Da mørkefald stod umiddelbart foran, blev eftersættelse indstillet. Bataljonen samlede sig på en bivuakplads lige nord for Cernau. 6./31 havde taget 20 fanger og et M.G. Tabene havde været to døde, 13 sårede.

Det blev ikke forundt I. og III. Bataillon denne dag at deltage i slaget. I./31 (kampstyrke inklusiv denne dag returnerende 2. Kompanie fra Liers, 16 officerer og 694 mand) marcherede kl. 1730 fra Soignies over Thieudousart – Thieufis – St. Denis til Obourg. Det var en hensynsløs ilmarch over dårlige veje og delvis gennem terræn i stegende hede. Obourg blev nået kl. 21. Bataljonen gik i alarmkvarter til sikring af kanalbroen og jernbaneovergangen. Kamplarmen var ophørt. Kun enkelte geværskud lød i natten, der i øvrigt forløb rolig. Modstanderen var forsvundet. Den lille by brændte flere steder. Også en anstalt for åndssvage kvinder stod i lys lue. Der var en meget tæt trafik gennem steder: ammunitionskolonner, bagage, marcherende tropper, sårede-transporter, fanger trak forbi, grelt belyst af de lurende flammer. Sådan er krig! En følelse af tilfredsstillelse fyldte os alle over, at det var lykkedes os at bringe krigen ind i fjendeland og skåne vores elskede fædreland for dens følger.

24. august:

Kl. 8 fortsatte I. Bataillon sin march og fik ved vejgaflen 1 km øst for Mons forbindelse til II./31. Her blev den i første omgang af divisionskommandøren fastholdt som reserve. III. Bataillon forblev i Soignies. Over alt langs marchvejen sås talrige spor efter de hårde kampe dagen før. Feltbefæstninger og barrikaderede huse havde kostet de angribende tyskere store tab. Englænderne havde forsvaret sig med sejhed, men havde ikke været i stand til at modstå den dødsforagtende tapperhed hos de tyske krigere. En tilfangetagen engelsk officer roste frem for alt vores folks ro og skydefærdigheder: "Vi fik frem, men blev skudt ned som harer, næste udelukkende med hovedskud". De engelske fanger (fra Regimentet Kings Royal Rifles) gav indtryk af kærneenheder: udelukkende voksne, store, solide, solbrunede skikkelser, godt klædt og godt udrustet. For en dels vedkommende havde de først nået fastlandet tre dage tidligere. De var kommet i land, transporteret til Mons og slået. En engelsk bataljon var sågar uden at afgive ét skud blevet taget til fange i et tog, der løb ind på banegården. Speciel munterhed udløste blandt vore tropper de tilfangetagne skotter med deres korte, farvestrålende skørter.

Mens I. Bataillon afventede begivenhedernes udvikling i Faubourg Barthêlémy, begyndte kamplarm igen at lyde fra syd. Snart efter begyndte en heftig artilleri beskydning af bataljonens stilling. Kl. 0750 fik bataljonen befaling til at fordrive det engelske artilleri, der tilsyneladende var opstillet langs vejen Mons – Hyon. Regimentsstaben sluttede sig til. I en heftig artilleriild gik det mod Hyon, 1. og 3. Komp. i forreste linje, 2. Komp. til højre og 4. Komp. til venstre bagved. Bag et lille skovstykke, som i det mindste beskyttede mod observation,

blev der gjort holdt. Maskingevær- og infanteriild foran os tydede på, at andre enheder allerede havde angrebet englænderne. Heller ikke her holdt han fast. Snart døde ilden ud. Det engelske artilleri var forsvundet, efterladende sig deres ammunition. Bataljonen samlede sig i den østlige kant af Hyon, passerede byen og gjorde klar i den vestlige udkant. Overalt var der spor efter kampen. Hyon var af englænderne udbygget til en regelret fæstning. Barrikade efter barrikade, gaderne brudt op, husene pakket ind i sandsække og med skydeskår forvandlet til små forter. Vore kære fætre fra den anden side kanalen havde her vist deres mesterlighed i forsvar, en kunst, den tyske soldat på daværende tidspunkt dårligt kendte. Kl. 1400 marcherede bataljonen over Ciply, hvor den fik kontakt til 36. Brigade, til Nouvelles. Sydlig for landsbyen blev der gået i beredskabsstilling i en hulvej med front mod landevejen Noirschain – Givry.

II. Bataillon marcherede denne dag fra vejgaflen 1 km øst for Mons ad vejen mod Harmignies, flere gange beskudt af fjendtlig artilleri. Ved Spiennes, hvor fjendtligt artilleri var gået i stilling, blev 8. Komp. foldet ud. Det kom imidlertid ikke til ildkamp, da vores artilleri satte fjenden ud af spillet. Samme kompagni fordrev i en kort ildkamp afsiddet fjendtligt kavaleri i landsbyen Harmignies. I Nouvelles fik II. Bataljon forbindelse til Regiment.

Modstanderen var undveget. Nu hed det: bliv i hælene på ham, så han ikke får et pusterum! I det begyndende mørke startede derfor igen Divisionens fremrykning. Den første natmarch! Det gik over Ciply til Genly, hvor bataljonerne efter en møjsommelig march med mange stop, dødtrætte ankom ved midnat.

Det andet slag var forbi. De tyske faner havde høstet nye laurbær. For første gang havde vi krydset klinger med fætrene fra den anden side kanalen, og havde nedkæmpet ham. Det var det første svar på hans frivole krigserklæring!

7. Indmarch i Frankrig

Situation:

Dagene efter slaget ved Mons fra 25. august til 6. september var en hensynsløs, uimodståelig fremrykning – en jagt i hælene på den vigende fjende. Det var en frisk og munter krig, der ganske vist med dens enorme marchpræstationer i bagende hede på skytteløse veje, og oftest med utilstrækkelig nattero, stillede de højeste krav til ånd og disciplin blandt tropperne.

25. august:

Tidligt denne dag gik marchen videre. Eugies og Sart-la-Bruyère blev passeret, hele tiden nærmere den franske grænse. Kl. 1120 betrådte Regimentet ved Eurgies (?), omkring 6 km fra Bavai, fransk jord. Hurra! Vi havde nået arvefjendens land. Kort efter grænsen var der et længere ophold, så gik det videre mod Hon, hvor vi på bakkerne syd for landsbyen gravede vores første skyttegrave. Situationen var endnu spændt. Vi forventede hele tiden at støde sammen med fjenden. Engelske tropper skulle stå i og omkring Bavai.

Kl. 23 kom underretning om, at fjenden var forsvundet mod syd. I. Bataillon fik til opgave at dække Divisionens venstre flanke i retning mod Maubeuge.

26. august:

Kl. 2345 alarmering. I total mørke trådte bataljonerne an. Gennem Bavai, der var fuldstændig blokeret af bagage og artilleri, gik det med et stedkendt gidsel i spidsen, videre mod syd. Natten var kold og fugtig. Over Mecquegnies gik turen over Chêne-au-Loup. Bataljonen var her helt alene under føring af bataljonskommandøren, Major v. Houwald, og udstillede forposter. 2. og 4. Komp. gravede sig ned øst for Coutant, 1. Komp. stod ved La Grand Rue og sikrede vejene, der mod syd gik gennem Foret de Mormal. 3. Kompanie stod i Chêne-au-Loup og sikrede mod nord og syd vejene Bavai – Barchant. Dagen gik i et dejligt sommervejr uden nævneværdige episoder. Kun begge kompagnierne ved Coutant kom kl. 2300 under omkring to timers artilleriild fra fæstningen Maubeuge, uden at der dog opstod tab.

27. august:

Næste morgen blev bataljonen afløst af IR 76 under Oberst Graf v.d. Goltz og marcherede kl. 6 over Mecquignies – Obies gennem Foret de Mormal, en prægtig bøgeskov med den typiske uigennemtrængelige underskov. Også i denne skov mærkede man ved første blik, at denne som alle andre franske skove, manglede den omsorgsfulde hånd af en forstmand.

Kort efter at være kommet ud af skoven nåede bataljonen Landrecies. Her havde om aftenen den 25. august dele af IV. A.K. og andre enheder for anden gang ramt englænderne, og havde efter en forbitret, tabsrig natkamp tvunget fjenden tilbage i retning af St.Quentin. På slagmarken tæt på landsbyen, blev der i strømmende regn holdt en to timers middagspause. Kraftigt sammenskudte huse og omkring liggende hjelme, tornystre, blodige uniformsdele, patroner og talrige hestekadaver vidnede om de heftige kampe. Kl. 15 gik marchen videre gennem Landrecies, Faubourg Soyère, der på samme måde som landsbyerne ved Mons af englænderne var stærkt befæstede, over Happegarde, Pommereuil og le Cateau, hvor der blev taget kontakt til Divisionen, videre til St. Bénin (omkring 40 km) Her kom hele Regimentet i kvarter.

28. august:

Den 28. august gik det i hælene på den vigende modstander over Busigny – Maretz – Prémont – Beaucourt – Montbrehain til Namicourt (omkring 30 km). Under middagshvilet ankom nærmere oplysninger om byttet ved Mons: 2.000 til 3.000 fanger, 7 batterier og talrige maskingeværer. I Namicourt blev der fundet et stort engelsk ammunitionsdepot med infanteri- og artilleriammunition. Som vi forlod samme by mødte vi de første franske fanger i deres røde bukser og lange blå frakker.

29. august:

Den følgende dag gik marchen videre straks fra morgen. Fra kl. 0730 til 1300 gik det uden pause videre i den gloende hede på dårlige, smalle veje. Under middagshvilet blev Kejserens kabinet befaling oplæst:

> ”Efter hurtig, afgørende slag mod belgiere, englænder og franskmænd, nærmer 1. Armee i sit sejrsløb sig i dag allerede hjertet af Frankrig. Jeg lykønsker armeen med dens strålende resultater, og udtaler min kejserlige tak og varme anerkendelse. Wilhelm”

Denne lovprisning udløste et Hurra for vores øverste krigsherre og understregede, at vi også videre ville gøre vores pligt.

Marchen førte denne dag over Levergies – Belleglise, nordvest forbi St. Quentin, over Pontru – Vermand – Beauvois – Agny-l’Equipée – Quivières – Guizancourt til Croix-Moligneaux og Villercourt (omkring 40 og 45 km). Regimentet marcherede her gennem en egn, hvor den præcist to år senere under Somme-slaget ville plukke blodige laurbær, og hvor den 21. marts 1918 startede den første store anstrengelse. I. Bataillon fik til opgave at sikre overgangene over Somme og Somme-kanalen mellem Pargny og Béthencourt. 3./31 blev til bevogtning af Divisionsstaben i Villecourt. 4./31 besatte Pargny og overgangen her. 2./31 Béthencourt. 1./31 blev efterladt i Crois, hvor den bevogtede flyvepladsen med Feldflieger-Abteilung 11./31 i tre dage. Den 1. september startede herfra Lt. v. Hiddesen i et fly mod Paris – det var det første tyske fly over den fjendtlige hovedstad – og vendte om eftermiddagen helskindet tilbage.

30. august:

Kl. 0530 tilgik der melding om, at englænderne var gået i stilling mellem Roye og Noyon. I. Bataillon samledes i Béthencourt og marcherede over Rouy-le-Grand – Rouy-le-Petit – Hombleux, hvor divisionen samledes. Videre over Ercheu – Solent til Champien. Her tilgik oplysninger om, at 2. Armee (v. Bülow) afgørende havde slået 10 franske divisioner (slaget ved St. Quentin) og at stillingen Roye – Noyon var rømmet. IX. A.K. skulle med eftersættelse fuldende succesen. Den overgik til 2. Armee og marcherede tilbage over Solente – Ercheu – Libermont til Fréniches (omkring 40 km). Her blev der gået i alarmkvarter. På grund af den kraftige varme blev under disse ilmarcher, som udmattede tropperne meget, tornystre transporteret på rekvirerede køretøjer.

31. august:

Den 31. august marcherede Regimentet som fortrop for Divisionen med 3/31 som spids i eftersættelse af den vigende fjende over Guiscard – Maucourt – Grandru – Mondescourt – Dampcourt – Quierezy – Besme – St. Paul-aux-Bois til Trosly-Loire (omkring 30-35 km). Denne landsby blev af I. Bataillon passeret udfoldet, da der efter meldinger fra spidseskadronen fra 16. Dragoner skulle være besat af franske cykeltropper og gendarmer. Der blev dog ikke fundet spor heraf. Bataljonen samlede sig igen øst for byen, og fik her ordre til at standse, da IX A.K. skulle marcherer mod Soissons. II. og III./31 kom i kvarter i Trosly. Kl. 18 kom der ordre til, at et detachement under føring af Oberstlt. v. Schmid så hurtigt som muligt skulle besætte Vezaponin, og holde denne åben til Divisionens gennemmarch den følgende dag. I./31 (minus 1. Komp.), 10./31, M.G.K./31, 3.Battr./FAR 9 og 16 Dragoner rykkede kl. 21 til Vezaponin, hvortil de ankom kl. 1 om natten. Detachementet gik i bivuak og sikrede begge de to sydlige adgange. Underbringelsen i den lille, delvis af Garde-Kavallerie-Division belagte by, var i det herskende mørke meget dårlige.

1. september:

Efter et kort, mangelfuld nattehvil stod taljonen næste morgen kl. 0500 klar på gaden til afmarch. Denne fulgte imidlertid først kl. 0730, som II. og III./31 var nået frem. Regimentet marcherede med Divisionens hovedstyrke til le Port. Her havde englænderne under deres tilbagegang sprængt broen over Aisne. Efter at pionerer havde retableret broen, kunne infanteri og kavaleri enkeltvis passerer over. Køretøjer fra kamptrænet blev overført på pionerpontoner. Særligt de tunge vogne med tornystre skabte vanskeligheder. 7. Kompanies feltkøkken faldt under overgangen i vandet, men ubeskadiget igen bringes flot. Først kl. 14 kunne fremrykningen genoptages. I. Bataillon havde igen forspids med 3./31 som spids under Lt.v. Doemming. Over Amblémy – Laversine – Coeuvres-et-Valfrey gik det til St.Pierre-Aigle (omkring 30-32 km) som på østsiden sikredes med barrikader og stærke poster.

Sprængt bro ved Pontoise (sydøst for Noyon)

8. Kampen ved Chateau-Thierry

2. september:

Regimentet blev alarmeret kl. 0400. Uden først at blive samlet marcherede tropperne til Montgobert og blev her, efterhånden som de ankom, uden hensyn til marchorden, formeret i marchkolonner. På den måde kom II./31 i spids, mens I./31 og III./31 og M.G.K./31 marcherede i slutningen af hovedstyrke. Først efter en marchpause blev begge disse og M.G.K. trukket frem. Marchen gik gennem denne meget store Foret domainale de Retz over Longpont – Louâtre – Neuilly – Rassy – Courchamps – Torcy – Belleau mod Chateau-Thierry på Marne (omkring 40 km). Området overraskede ved sin skønhed. Frem for alt var de skovklædte dale med dens maleriske landsbyer en fryd for øjet. De grønne skove, haverne og vinbjergene på skråningerne, de oftest blåmalede huse, de gyldne agre, alt samlede sig i et stemningsfuldt billede. Men lige så maleriske landsbyerne så ud på afstand, lige så hæslige var de tæt på. Husene var ofte forsømte, og vejene dækket af ukrudt.

Kl. 18 blev der meldt om fjendtlige enheder under tilbagetrækning mod Fére-en-Tardenois. Regimentet var formeret i to bataljoner: Bataljon Houwald (2., 3. og 4. Komp.) og Bataljon Lüderssen (5., 7., 9 og 10. Komp)

Regimentets kampstyrke: 45 officerer, 1.899 mand. Afgivet var:

1. Komp.: Flyveplads Croix.
6. Komp.: Oprydning af slagmarken ved le Cateau
4. Komp.: Fangetransport til Hal
12. Komp.: Bevogtning af 42-cm batteri

36. Brigade foldede ud i sydkanten af Bois des Rochets til højre og venstre for vejen Belleau – Chateau-Thierry. Bataljon Houwald foldede ud med 2./31 til højre, 4./31 til venstre for vejen og 3./31 bag vejen som reserve med front mod sydøst. Bataljon Lüderssen foldede ud i tilslutning til venstre til IR 85 med 10. og 7./31 i forreste, 9. og 8./31 i anden linje med front mod vejen Etrépilly – Chateau-Thierry. Denne vej blev overskredet med alle fire kompagnier i forreste linje med front mod nordøst. M.G.K. blev indskudt i Bataljonernes stillinger. Kompagnierne gravede sig ned og forblev her hele natten. Af fjenden var intet at se.

5. Kompanie var allerede under fremmarchen fra Rassy placeret som venstre sidedækning, og kom under ild under forsøg på at trænge ind i Chateau-Thierry. Den trak sig igen tilbage til bataljonen (kl. 2230) og gik i bivuak i det sydvestlige hjørne af skoven. Om dens oplevelser beretter Lt. Möller:

> 5./31 marcherede gennem den for tidspunktet sædvanlige varme sommervejr som venstre sidedækning af 18. ID i retning af Chateau-Thierry. Mens hovedstyrken marcherede på de lige hovedveje, var jeg forvist til sidevejene, der i det meget kuperede terræn hele tiden slyngede sig op og ned. I øvrigt mindede landskabet

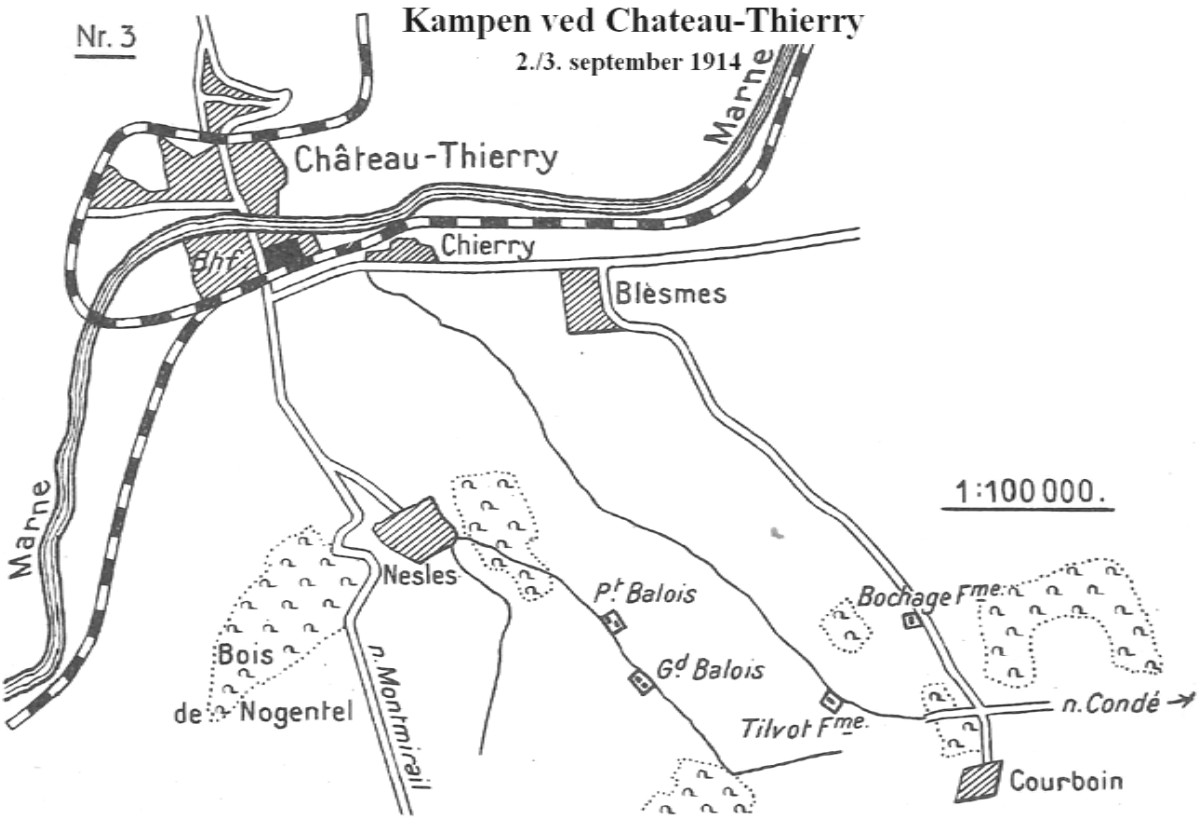

sig med de mange vandløb og enkelte levende hegn på det øvre Holsten. For os alle var det dejligt, endeligt at blive frigjort fra de større enheder, og selvstændigt og frit at kunne bevæge sig. Det eneste vi måtte fastholde var, hele tiden at holde os på højde med hovedstyrken. Vores uforglemmelige kompagnifører, Oberlt. v. Linstow, red i spidsen. Med hjælmen på skrå og et altid glad ansigt, virkede han hele tiden med sit gode humør opmuntrende op sine "soldater". De første landsbyer blev passeret uden problemer. På toppen af en bakke i en lidt indskåret vej, lå en sammenskudt fransk ammunitionskolonne, forspændt med skimler. Enkelte døde, overvejende Zuaver, lå omkring. Fra da af viste tegn, at franskmændene havde fremskyndet tilbagetrækningen. Langs vejen lå aflivede heste, væk kastede udrustningsgenstande, og af og til stødte vi på en sammenbrudt vogn. Mens vi tidligere at civilbefolkningen var betragtet med ligegyldighed, viste man os nu større opmærksomhed. På torvet i en landsby ved middagstid var franskmændene ikke enige om, hvorvidt vi var englændere eller tyske. En af os løste spørgsmålet ved at råbe, at vi var englændere, og fra da af blev vi alle stedet modtaget som "les Anglais". Vi var ikke kede af dette, da vi under denne beskyttelsesdragt overalt kunne passerer uhindret. Sådan gik det hele dagen muntert fremad. I spidsen dukkede et par underofficerer op på "befriede" cykler, og kort før Chateau-Thierry blev vi mødt af et cykelbud med et bundt aviser og med en hue med inskriptionen "Le Matin". Vi lod han uhindret passerer. I samme øjeblik dukkede til venstre for os på omkring 200 meters afstand i en roemark, to franske kyrassérer op, med kurs direkte mod en gård, som vi med forspidsen lige havde passeret, og bag hvis port, der lynhurtigt blev lukket, vores bud forsvandt. Vi åbnede ild mod de to ryttere. Den ene forsvandt, mens den anden blev liggende hårdt såret. Som den udfoldene spids nåede frem, jamrede og stønnede manden og bad om nåde. Fra dette sted kunne vi overskue området langt til alle sider. På kommandoen: "I stilling!" forvandt alle i roemarken. Den efterfølgende deling foldede ud og rykkede dækket frem mod vores bakke. Foran os omkring 800 meter væk lå en gård, hvis hvide mure stod i kontrast til den bagved liggende skov. Fra venstre red en større fransk kavaleri-enhed mod gården. Hvis de fortsatte ad vejen, ville de snart være foran den hvide mur. Fra mund til mund blev ordre videregivet og visier befalet. Omhyggelig indstillet og først skyde, når kompagniføreren fløjtede! Alle stirrede spændt fremad. Så var den første rytter fremme ved muren, det bedste mål, man kunne tænke sig. Et fløjt, geværerne knaldede. Nede ved gården stor forvirring. Rytter styrtede, heste løb løbsk, enkelte stormede videre for så at bryde sammen. En lille rest nåede at flygte. Efter samling gik det videre ad den befalede rute. Cyklisterne med længere forspring fremad. Efter et kort stykke tid, kommer de tilbage. De havde forfulgt de undslupne kavalerister, der var redet ind i Chateau-Thierry, og var midt i byen blevet svagt beskudt fra husene. Kompagniet stadsede op, og vores premierløjtnant udvalgte sig blandt de frivillige patruljefolk 8 underofficerer. Vi gik

med ham ind i byen. Intet steds var der mennesker at se. Skodderne var trukket for alle vinduer. Stilheden syntes næsten uhyggelig. Det gik gennem flere gader. Overalt det samme billede. Så pludseligt ved banegården og læsserampen, udlosningen af franske tropper! Det må være infanteri og artilleri. Vi sniger os nærmere, men var blevet opdaget, for pludseligt bragede det løs fra alle hjørner og kanter, og flere steder dukkede store fjendtlige patruljer op. Skydningen fra husene blev hele tiden kraftigere. En skøn musefælde. Langsomt går vi enkeltvis tilbage mod husene, mens vi skød på de overfor liggende vinduer. Vores premierløjtnant stillede sig på et sted foran en høj have mur, og i et nu er vi alle ovre. Godt, at vi på vores kasernegård havde haft den ofte uønskede forhindringsbane! Bag muren ligger haven noget højere, så enkelte skytter herfra kan beskyde gaden og de overfor liggende huse. Uffz.d.R. Hitzigrath ligger hårdt såret med maveskud hos os. To handlekraftige underofficerer rev døren af et hus ved haven, fandt noget hø, og bragte med denne nødbåre vores sårede kammerat gennem huset mod bagsiden. Vi andre fulgte langsomt efter, hele tiden kraftigere presset af ild. Der var ikke længere noget hus, hvorfra der ikke blev sendt flå bønner som hilsen mod os. Lige i rette tid kom Deling Lt. v. Wick os til assistance, og efter at enkelte franskmænd havde betalt prisen for at være for nysgerrig, lykkedes det os utroligt nok uden tab igen at komme ud i det fri. Som vi nåede tilbage til kompagniet afventede en ordonnansofficer med befaling til, at 18. ID skulle gå i bivuak på denne side af Chateau-Thierry. Regimentet tog os tilbage i armene efter en kort march.

3. september:

Bataljon Houwald sendte på befaling fra brigade kl. 0200 to kompagnier (2./ og 3./31) til Chateau-Thierry til forstærkning af I./85. Under kommando af Hptms. v. Walde-Schuldt rykkede de ind i byen og besatte uden at måde modstand jernbane- og vejbroen over Marne. Kl. 0500 fulgte 4./31 og besatte banegården. En time senere samledes Bataljon Lüderssen og M.G.K. på vejen Etrépilly – Chateau-Thierry og nåede i spring den sydlige udkant af Chateau-Thierry i retning af Chirry. Hertil blev Bataljon Houwald trukket. Kl. 0945 kun Bataljon Lüderssen artilleriild fra bakkerne syd for byen, der dog ikke kostede tab, da den spredte bataljon dygtigt havde stillet sig i dækning bag huse og skråninger. Bataljon Houwald blev på vej mod samling omkring kl. 10 beskudt af fransk kavaleri fra bakkerne syd for Chierry. Det forreste kompagni foldede øjeblikkeligt ud og fordrej fjenden.

Kl. 1025 foldede brigaden ud med IR 31 til venstre og IR 85 til højre for vejen Chateau-Thierry – Montmirail til angreb på bakkerne mod sydøst. Bataljon Lüderssen blev indsat med tilslutning til IR 85 og Bataljon Houwald med tilslutning til Bataljon Lüderssen. Førstnævnte havde 7./31, sidstnævnte 3. og 4./41 i forreste linje. 5., 8., 9, 10. og M.G.K. fulgte ad vejen Chateau-Thierry – Nesles, 2./31 bag midten som reserve. Efter at Regimentet omkring kl. 11 havde sat sig i besiddelse af bakkerne, fik den ordre til at samle sig ved Petit Balois (sydøst for Nesles).

Omkring kl. 14 kom nyheden om, at fjenden endnu holdt skoven vest for Condé besat. Brigaden gik øjeblikkeligt til angreb med IR 31 til venstre for IR 85. Regimentet indsatte Bataljon Houwald med 2. og 3. Komp. til højre, og Bataljon Lüderssen med 8., 9. og 10./31 til venstre. 5. og 7./31 fulgte på venstre fløj. 4./31 blev afgivet som divisionsreserve. Den generelle marchretning var Bocage Ferme. Kl. 15 mødte Regimentet infanteriild fra skoven sydvest for gården og både infanteri- og artilleriild fra retning af Courboin. Ilden blev besvaret og angreb iværksat på den dårligt synlige fjende, som kl. 17 rømmede dens stillinger og som blev forfulgt til sydkanten af skoven nord for Courboin. Kl. 1830 samlede Regimentet sig halvvejs mellem Bochage Ferme og Courboin. Samlingen forstyrredes af et overraskende angreb mod vores feltartilleri, der samledes nord for Regiment, med franske maskingeværer og et cykel-kompagni fra et skovstykke 1.200 meter nordøst for Bochage Ferme. 2. og 3./31 og M.G.K. blev øjeblikkeligt indsat, og også feltartilleriet åbnede ild. Modstanderen trak sig hurtigt tilbage, skarpt forfulgt af 2. og 3. Kompanie. Skjult af skoven og de dyrkede marker lykkedes dette fjenden at undslippe, men efterlod sig 6 døde.

Madudlevering under march

Omkring kl. 20 gravede Brigaden sig ned 400 meter syd for Bochage Ferme. IR 31 havde til

højre forbindelse til IR 86 og til IR 85 til venstre for vejen mod Courboin. Stillingerne blev om natten holdt besat af kompagnierne. Et fjendtligt angreb fulgte ikke. I løbet af dagen havde Regimentet et tab på 3 døde og 13 sårede.

4. september:

Omkring kl. 10 marcherede Regimentet med Divisionens hovedstyrke over Courboin – Viffort – Pertibont til Fontenelle. Her blev der holdt hvil indtil der kl. 21 kom ordre til at gå i ro i Chef-de-la-Ville. Regimentet kom ikke til indsættelse i kampen, der rasede i syd ved Montmirail, da fjenden uden hjælp kunne kastes tilbage. Denne dag kostede staben ved 18 ID store ofre. En granat slog ned midt i staben og traf 7 officerer, heraf to døde – Divisions adjudant Major v. Fuchs og Første Ordonnansofficer Oblt. Behr (Hus. 16) – og 5 hårdt sårede, herunder generalstabsofficer, Major v. Gellhorn.

5. september:

I./31 og III./31 blev sat til disposition for Genkdo. IX. A.K. og rykkede kl. 7 frem til nordkanten af Marchais. II./31 og M.G.K. stod til disposition for Divisionen ved la Haute-Epine. Kl. 13 blev I. og III./31 frigjort og stødte ved le Montcetz igen til Regimentet som var gået til ro i Tréfols.

9. Marne-slaget

Situation:

I begyndelsen af september kunne den tyske hær se tilbage på en lang række af sejre. De franske forsøg på offensiv i Alsace, i Lorraine og ved Longwy var fuldstændig mislykkedes. Med uhyre kraft havde den højre tyske fløj banet sig vej gennem Belgien og det nordlige Frankrig, havde sprængt fæstningsspærringen Liège (7. august), Namur (24. august), Maubeuge (7. september), og havde i første forsøg overvundet her eneste modstander, der stillede sig i vejen. Sejrrig stod den tyske stridsmagt dybt inde i Frankrig på den klassiske slagmark ved Marne og truede hovedstaden Paris, hvorfra den franske Regering den 2. september flygtede til Bordeaux. Det syntes, som ville den tyske plan for felttoget slutte med fuldstændig succes. Med denne forhåbning troede den Øverst Hærledelse at kunne træffe træffe det følgerige valg, der skulle fører til et skæbnesvangert vendepunkt i hele krigen. Højre fløj af hæren havde allerede måttet afgive to armekorps til belejring af Antwerpen, et korps stod foreløbig stadig foran Maubeuge. Nu blev yderligere to korps trukket ud, da man ikke længere ønskede at overlade Østpreussen i hænderne på "kosakkerne". Derfor var de resterende kræfter på denne fløj ikke længere tilstrækkelige til at omgå Paris mod vest, som det var forudset i Schlieffen planen. Den stærke lejrfæstning måtte efterlades mod vest, hvorfra den var en kraftig trussel mod højre flanke. Denne fare blev ikke erkendt i rette tid. Den 1. og 2. tyske Armee fortsatte den 4. og 5. september dens fremmarch mod syd og overskred Marne Kun IV. A.K. blev som flankesikring mod den i Paris forsamlede 6. Armee (Gen. Manoury), der var placeret nordøst for byen. Denne for franskmændene gunstige situation, foranledigede den franske Generalissimus Joffre endnu engang til at vove et storangreb. Han beordrede den 6. september en offensiv langs hele fronten mellem Paris og Verdun, med den hensigt gennem et fremstød fra Paris ind i den højre tyske flanke, at få den tyske tyske hær til at vakle. Som følge heraf måtte Gen. v. Kluck (1. Armee) sende den største del af armeen til assistance for den hårdt trængte IV. A.K., og kunne kun lade to Armekorps (III. og IX. A.K.) blive stående syd for Marne. Disse kæmpede den 6. september ved Esternay og vest herfor mod en gevaldig overmagt. (5. franske Armee, Gen. Landrezac). Den kunne alligevel forhindre det fjendtlige angreb i at blive en fuldstændig succes, og havde om morgenen den 7. september stadig fuld kontrol over sin stilling. Den 7. og 8. september blev også disse trukket tilbage nord for Marne, og deltog den 9. september ved Ourq i 1. Armees fuldstændige sejr over den franske 6. Armee. Et sidste forsøg fra Manourys på gennem et flankestød mod nord at fange Kavallerie-Brigade Briboux, blev forhindret af IX. A.K. ved Levignen-Bargny. Faren mod højre fløj var afværget gennem den beundringsværdige indsats fra Armee von Kluck.

Med tilbagetrækningen af den samlede 1. Armee fra sydsiden af Marne, var der imidlertid opstået et farligt hul mellem denne og højre fløj af 2. Armee (v. Bülow), der kun nødtørftigt kunne sikres af to kavalerikorps. I dette hul pressede sig langsomt de englændere, der stod mellem den franske 5. og 6. Arme, gik om morgenen den 9. september over Marne og truede den venstre flanke af Armee v. Kluck. Alligevel var slagets krise i virkeligheden overvundet. Efter besejringen af Manoury havde v. Kluck situationen under kontrol og var i stand til at frigøre enheder. Også Situationen ved 2. Armee og på højre fløj af 3. Armee (v. Hausen) var bedret, og det fran-

ske tryk syntes allerede at være mindsket. Den Øverste Hærledelse, der befandt sig i Luxembourg, havde imidlertid som følge af den store afstand og dårlige forbindelser, et manglende overblik over situationen, og lod sig 8. september influerer af den ugunstige opfattelse af forholdene ved 2. Armee. Den beordrede derfor en tilbagetrækning bag Aisne. Denne blev ikke i væsentlig grad forstyrret af fjenden, det bedste bevis på, at han ikke følte sig som sejrherre. Ingen anede dengang, at det afgørende vendepunkt i krigen var indtruffet med disse begivenheder

I disse hårde kampe langs Marne (ved Courgivaux og Esternay den 6. og 7. september) og langs Ourq (ved Levignen den 9. september) havde IR 31 deltaget med stor ære.

6. september:

Kampstyrke: 42 officerer, 1.860 mand. Afgivet:

11. Kompanie: Fangetransport til Hal

12. Kompanie: Bevogtning af 42-cm haubitser

1./31 er indregnet i kampstyrken, da den som Divisions reserve ikke deltog i kampen. Dens styrke var på 4 officerer og 198 mand.

Søndag den 6. september skulle have været hviledag. En strålende skøn efterårsdag gryede. Der blev sovet til tidlig morgen, så gik alle med velbehag i gang med at pleje de så længe forsømte kroppe og vedligeholdelse af de meget medtagne beklædningsstykker efter de sidste ugers store anstrengelser. Rygtet bredte sig, at man forberedte en omringelse af Paris, og at Regimentet skulle deltage i denne. Men det skulle snart blive anderledes. Kl. 0900 kom befaling til, at I. Bataillon skulle overtage bevogtningen af jernbanen syd for le Véziers mellem Bellau og le Mesnil. 1. og 2./31 udstillede poster langs banelinjen, 3. og 4./31 gik i kvarter i le Véziers. Imidlertid blev bataljonen allerede alarmeret kl. 1045 og startede kl. 1130 march over Tréfols – Joiselle til Condry, hvor også de to øvrige bataljoner ankom. Kanontordenen fra syd tydede ikke på noget godt.

Kl. 1030 udsendte IX A.K. følgende angrebsbefaling:

Joiselle, kl. 1030

1. Ifølge meldinger fra fly befinder sig fjendtlige infanteri kolonner med artilleri sig på fremmarch fra Boudry-le Repos mod St. Bon og Chomme, desuden fra les Essarts-le-Vicomte mod la Pimbaudière. Fjendtlig bivuak nord og syd for skovene ved Louau, Fontaines-sous-Montaiguillon og ved Villegruis.

2. A.K. angriber. Angrebszone for 18 ID: højre begrænsning: linjen Neuvy – Escardes – Chomme; venstre begrænsning: Højde 200 mellem Esternay – les Essarts-le-Vicomte. 17 ID tilsluttende: venstre begrænsning: linje Chatillon-sur-Morin – la Forestière.

17. ID formerer sig kraftigt mod venstre til dækning af vores usikre venstre flanke. VII. A.K. er under indrykning.

3. III A.K. vil støtte IX A.K. angreb med fremrykning mod venstre fløj af fjenden – med egen venstre fløj over Montceaux – St.Bon.

Efter at brigaden havde samlet sig ved Condry, blev den indsat over Mont Bléru til højre for 35. Brigade med front mod Courgivaux – Esternay med IR 85 til højre for IR 31. Regimentet indsatte III. Bataillon på venstre fløj, II./31 ved siden af til højre på linjen sydøst kant Bois des Prés – vejknæk 800 meter syd ofr Neuvy. I./31 forblev til disposition for Division. Kl. 1230 var klargøringen færdig.

Kl. 1330 udfoldede II./31 med 7. og 8. Komp. i forreste, 5. og 6. Komp. i anden linje. III./31 med begge kompagnier (9. og 10.) i forreste linje mod en fjende meldt syd for vejen Courgivaux – Esternay.

Kl. 1315 blev følgende Divisionsbefaling modtaget:

Fjenden med sin hovedstyrke stadig i stilling ved Chatillon – Escardes; dele heraf i Courgivaux. 18 ID angriber i de for brigaderne angivne angrebszoner. Jeg stiller 36 I.B. til angrebet dispositionsbataljonen (I./31) minus 1. Komp. til disposition, så den er i stand til med denne bataljon placeret til højre bagved eventuel at angribe Courgivaux. Drag. 16 deltager i angrebet på højre fløj. III A.K. skal med sin venstre fløj være under anmarch mod Courgivaux. 36. I.B. skal med det samme optage forbindelse. Artilleriet understøtter og ledsager angrebet. Jeg begiver mig til sydkant Mont Bléru. Dispositionsenheder hertil.

Brigaden udsendte jævnfør denne følgende befaling:

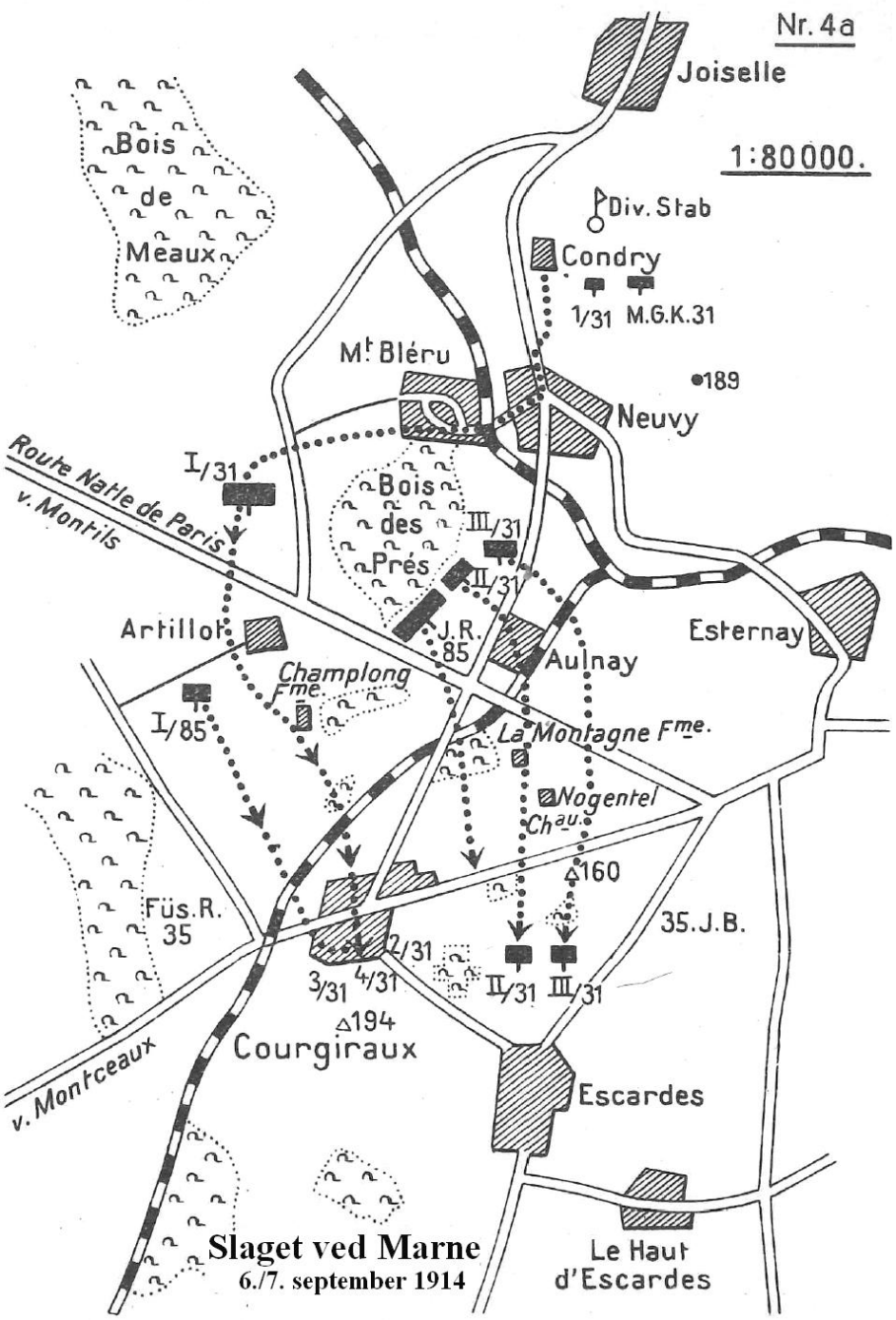

Fjenden fortsat i sine stillinger ved Chatillon – Escardes; en del heraf i Courgivaux. Divisionen angriber. 36 I.B. med tilslutning til venstre til 35 I.B. Angrebszone: Venstre begrænsning: Nogentel-Chateau inklusiv vestkant le Haut d'Escardes. Højre begrænsning: vestkant Bois des Prés – vestkant Escardes. 35 I.B. har ansvar for forbindelse indenfor brigade I.R. 31 (III./31)

Skillelinje mellem regimenter: sydøst hjørne Bois des Prés – nordøst kant Escardes. l./F.A.R. 45 er underlagt brigade og ledsager angrebet.

De til min dispositions stående bataljoner holder sig til angreb på Courgivaux placeret skråt til højre (bag IR 85).

Kl. 1330 blev fremrykningen påbegyndt. II./31 nåede landsbyen Aulnay, overskred vejen 2 km syd for Neuvy og banelinjen Courgivaux – Neuvy i sydlig retning uden at møde større modstand. Efter at have passeret Hovedvej 34 mod Paris kom bataljonen under den første infanteriild fra skovstykket vest for den brændende La Montagne Ferme, hvor II. og III./85 var under angreb. Under den videre fremrykning lå området mellem skovstykket vest for Nogentel-Chateau og vejen Courgivaux-Esternay under kraftig fjendtlig artilleriild, der hele tiden forstærkedes og gav de fremrykkende bataljoner store tab. Alligevel blev angrebet fortsat.

III./31 havde under fremrykningen gået højre om landsbyen Aulnay og krydset skoven øst for Nogentel Chateau under kraftig artilleri beskydning frem til vejen Courgivaux – Esternay uden at støde på større fjendtlig infanteri modstand.

Begge bataljoner overskred samtidig vejen Courgivaux – Esternay og åbnede ild mod det retirerende fjendtlige infanteri. Den forreste linje forstærkede ved indsættelsen af 6. Kompanie. Så blev rykket frem til på højde ved skovstykket 800 meter øst for Courgiveaux i retning af Escardes. Her gjorde en overordentlig kraftig artilleriild fra bakkerne syd for Courgivaux yderligere fremrykning mod den vigende fjende umulig. Som det begyndte at blive mørkt (kl. 20) blev kompagnier trukket tilbage til vejen Courgivaux – Esternay ved Punkt 160. Denne stilling blev fastholdt om natten. 5. Kompanie var under fremrykningen fulgt med til Montagne Ferme, og gik her i stilling 500 meter nord for gården ved hovedvejen Esternay – Montils. Kl. 23 blev den i stedet for den tilbagetrukne 9. Komp., indsat i forreste linje. På grund af de store tab blev 9. og 10./31 samlet i ét kompagni under Lt.d.R. Voigt og underlagt II. Bataillon. Natten forløb rolig og uden episoder.

I. Bataillon var i første omgang som Divisions-reserve blevet tilbage ved Condry. Kl. 16 fik den ordre til af følge højre fløj af brigaden som reserve. 1./31 og M.G.K. forblev som Divisions-reserve i Condry. 2., 3. og 4./31 rykkede over Neuvy langs nordøst kanten af Bois des Prés over Paris hovedvejen vest forbi Artillot frem mod Champlong Ferme. Bataljonen var udfoldet med 2. og 3./31 i forreste linje, 4/31 bag midten. Til venstre var forbindelse til IR 85 og til højre til I./85. Kl. 17 fik Major Frhr. v. Houwald ordre til sammen med I./85 at angribe Courgivaux og indtage den. Bataljonen passerede den lille skov 500 meter nord for Courgivaux ved Højde 190 og forskellige andre skovstykker, rensede dem for fjenden, der energisk ydede modstand med infanteri- og artilleriild. Kl. 1720 blev de fremstormende kompagnier mødt af heftig infanteri, artilleri og M.G.-ild fra Courgivaux. Fjenden havde forskanset sig i landsbyens huse og bag tætte hegn, og bag kirkegårdsmuren, og udgjorde et dårligt mål for vores infanteriild. De resulterende store tab førte til 4. Kompanies indsættelse i forreste linje. Nu begyndte stormen på Courgivaux, der for en stor dels vedkommende gik over åbent terræn og som på grund af de dårligt synlige fjender, kostede blodige tab. Med dødsforagt stormede imidlertid vores brave feltgå videre frem gennem den heftige kugleregn frem mod deres mål, og kl. 18 var landsbyen sikret. Fjenden rømmede byen, faldt 800 meter tilbage mod syd til skovkanten her, og gravede sig ned. Bataljonen samlede sig i Courgivaux, sikrede den sydlige udkant mod Escardes og St. Bon og den sydlige kant med to feltvagter, der hver var forstærket af en kanon fra FAR 9. Omkring kl. 21 åbnede fjenden endnu engang en heftig geværild, som varede i 40 minutter, uden at vove et angreb. Natten forløb rolig.

7. september:

Som den 7. september gryede (kl. 0530) åbnede kompagnierne i den sydlige kant af Courgivaux og begge ledsagende kanoner ild mod franskmændene, der i skovkanten omkring 500 til 800 meter fra bataljonen viste sig i fuld figur, og med godt resultat. I de grønne kartoffeltoppe udgjorde de røde bukser og blå jakker et fremragende mål. Fjenden svarede igen med heftig infanteri- og artilleriild. Kompagnifører for 3. Kompanie, Hptm. v. Walcke-Schuldt, blev hårdt såret af et skud i brystet. En deling fra 4. Kompanie havde bygget en stilling på jorden, og beskød herfra den fjendtlige skyttegrav med salveild.

Kl. 7 tilgik følgende brigadebefaling til Regimentet:

> 18 I.D. marcherer mod nord. 36 I.B. med højre fløj over Artillot til Réveillon. Artilleri dækker afmarch og indtager mellemstilling ved Punkt 208 syd Artillot. 4./ og 6. FAR 9 og 11. FAR 22 samme sted. Afmarch: Detachement Courgivaux vestlig Artillot forbi på højderne sydlig Reveillon. IR 85 og 31 over og østlig Artillot til Bois de Meaux øst Reveillon.

Regimentet gav øjeblikkeligt denne befaling videre til de to underlagte bataljoner (II. og III.), som uden vanskeligheder kunne frigøre sig fra fjenden. I. Bataillon fik ovenstående befaling kl. 0845 direkte fra brigade. Samtidig meldte en patrulje, at I./85 var rykket ud, og at 2./31 var fulgt med. Også den til højre liggende III A.K. faldt tilbage, uden at modstanderen fulgte efter. 3. og 4./31 lå under kraftig beskydning, og kunne på dette tidspunkt ikke frigøre sig fra fjenden. Begge kompagnier forblev derfor indtil kl. 10 i deres stillinger. Som på dette tidspunkt egen artilleri fra retning Artillot slog ned i Courgivaux, gav bataljonskommandøren, Major v. Houwald også disse kompagnier ordre til afmarch. Under medtagelse af begge kanoner (ved deres bjærgning udmærkede

sig især Musketier Kümmel, 4./31) rømmede de kl. 1010 stillingen. Courgivaux blev passeret og trukket tilbage til banedæmningen nord herfor. Fjendtlige maskingeværer fulgte øjeblikkeligt efter til Courgivaux og beskød den tilbagetrækkende bataljon 1 km nord for landsbyen blev banedæmningen forladt og fortsat gennem terrænet. Ved Paris hovedvejen samledes bataljonen, rykkede til Reveillon og opnåede her kontakt til Regiment. Modstanderen fulgte ikke efter. Derimod fortsatte den fjendtlige artilleriild. I. Bataljons tapre forsvar af Courgivaux blev i Armee-befalingen særligt rosende omtalt af Exz. v. Kluck. Major Frhr. v. Houwald blev indstillet til en udmærkelse.

Fra Reveillon gik tilbagemarchen over Villeneuve – Belleau – Meilleray – Montdauphin – Vendières – Viels-Maison, hvor der opnåedes kontakt til Brigade, til Essises. Hertil ankom Regimentet efter en ilmarch på omkring 50 km i stærk hede mellem kl. 22 og 23.

1. og M.G.K./31, som havde været Divisions-reserve ved Condry, var den 6. september rykket frem til Neuvy, og sikrede om natten Divisionsstabens indkvartering i Mont Bléru. Den 7. september begge med Division mod nord, indtog på bakkerne nord for Neuvy indtil kl. 16 en optagestilling, og stødte om natten 7. til 8. september i Essises igen til Regiment.

Tab: død: 1 officer (Oblt. Wehmeyer), 34 mand; såret 9 officerer (Major Lüderssen, Hptm. v. Walcke-Schldt, Lt. v. Doemming, Lt.d.R.. Gestefeld, Lt. Kegel, Lt.d.R. Degener, Lt.d.R. Sembritzki, Lt.d.R. Henningsen, Lt. Gundelach) og 203 mand. Savnet: 3 officerer og 198 mand.

8. september:

Efter et kort hvil blev Regimentet allerede alarmeret kl. 0400, og trådte kort efter an på vejen Essises - Chézy-sur-Marne. Afmarchen forsinkede sig dog til kl. 6. Så gik det over Azy – Essômes – Vaux – Bourcêches – Bussiares til Brumetz. Omkring kl. 12 blev artilleri og M.G.K./31 og 85 trukket frem i trav. Marchen blev fortsat over Montigny – Mareuil-sur-Ourq – Thury – Cuvernon – Ivors til Chavres (omkring 50 km), hvor der kl. 23 blev gået i bivuak. Denne dag ankom Hptm. Frhr. v. Kittlitz til Regimentet, hvor han overtog kommandoen over II. Bataillon.

Slaget ved Ourq

9. september:

Kampstyrke: 34 officerer, 1.433. Afgivet:

11. Kompanie: Fangetransport til Hal

12. Kompanie: Bevogtning af 42-cm haubitser

Regimentet var formeret med to bataljoner: Bataljon Houwald bestod af 1., 2., 3. og 4./31. Bataljon Kittlitz af 5., 6., 7. og det kombinerede kompagni 9. og 10./31.

Divisionen havde for den 9. september udsendt følgende befaling:

8. september 1914, aften

1. 18 ID står kl. 0800 i vestkant skoven ved Ivors klar til afmarch i følgende kampzoner: 36 I.B. med 2./F.Pi.K. 9 højre begrænsning: sydkant skovgrænse fra Chavres – nordkant Boissy. Venstre begrænsning: Chateau Ivors – vejgraffel 100 nord Vargny, sydkant Fresnoy. 35. I.B. tilslutning til venstre.
2. Til sikring af artilleriets opklaring og opmarch fremskyder infanteribrigaden kl. 0530 svage sikringsled til Ormoy og til Højde 143.
3. 36 I.B. holder forbindelsen. Skulle fjenden falde tilbage før tid, skal der med alle kræfter hensynsløst efterstættes uden at afvente artillerivirkning.
4. Nord for 18 ID ligger 17 ID. 36 I.B. skal optage forbindelse. Mod syd er 6. ID.
5. Korpsets telegrafafdeling forbinder Divisionsstab i Ivors med 17 ID, som senere over Rond-Capitaine til skovkanten forlænges til 18 ID. Infanteribrigaden optager herfra telefonforbindelse.

Brigadens indsats:

Ad 1: Brigaden står kl. 0745 i skovkant, om muligt udenfor fjendtlig artillerivirkning, klar i kampzonen, IR 31 til højre. Skillelinje Rode-Capitaine (Stjerne 1 km sydvest Chavres) sydkant Ormoy mod Fresnly. Klarmeldinger.

Ad 2: Sikring (et kompagni) for artilleriet fremsender IR 31 kl. 0530 til Ormoy. Kompagniet graver sig ned.

Ad 3: Forbindelse i Brigaden IR 31. IR 31 optager forbindelse til 17 ID. Melding om forbindelse.

Ad 5: Regimentet etablerer telefonforbindelse til Brigadestab i Rond-Capitaine.

Ad 7: 2./F.Pi.K. 9 og M.G.K./31 står til disposition for Brigade.

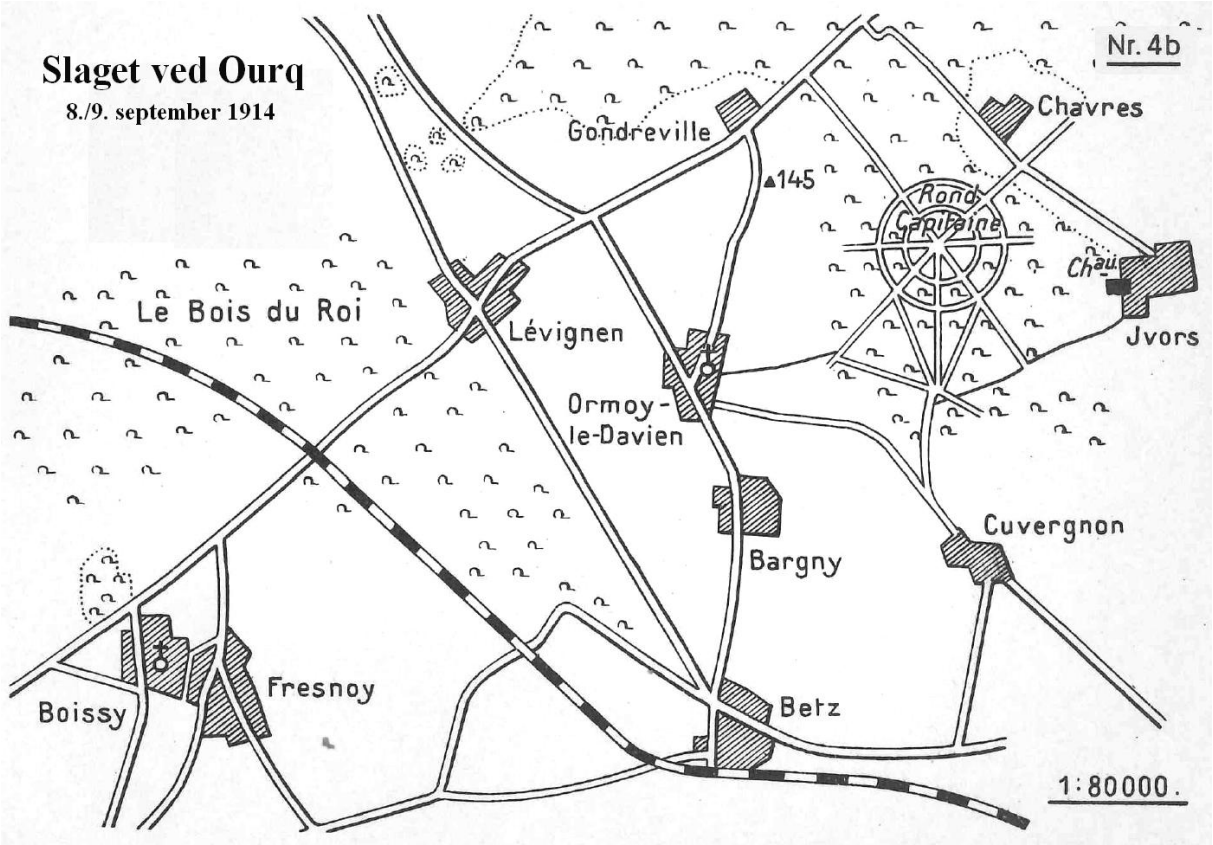

Til udførelse af denne befaling var Regimentet opstillet på følgende måde: Bataljon Kittlitz til højre med forbindelse til IR 76, med 8., 6., 5 Komp. i forreste linje. Komp. Voigt i anden linje. 7./31 var fremskudt til dækning af det ankommende artilleri ved Højde 143, 1.200 meter nordvest for Ormoy-le-Davien. Bataljon Houwald stod til venstre med 1. og 3./31 til dækning af artilleriet i Ormoy, 2. og 4./31 samlet i skovkanten ved vejen Rond-Capitain – Ormoy. 1. og 3./31 havde fremskudt en let sikringskæde. Bataljon Kittlitz modtog shrapnel ild under klargøringen, rettet mod et batteri på vej i stilling i skovkanten.

Kl. 12 udsendte Brigaden følgende befaling:

Ronde-Capitaine, 9. september, kl. 12

1. Divisionen angriber. 36 IB. i den befalede angrebszone. IR 31 holder forbindelsen. Der skal først rykkes frem til vejen Crépy-en-Valois, Tal 117, 1 km sydvest Ormoy-le-Davien – Bargny. Når denne linje er nået af Brigade, fortsættes til vejen Lévignen – Betz.
2. Jeg flytter mig efter udvikling i kampen til Ormoy-le-Davien, henholdsvis Tal 117. Hertil mine reserver.
3. Artilleriet optager beskydningen af skoven vest for Bargny og forlægger den mod vest så snart infanteriet har nået vejen Levignen – Betz. Infanteriets fremrykning skal ledsages af hver bataljon med en deling eller et batteri.

Regimentet videregav øjeblikkeligt denne befaling til begge bataljoner med tilføjelsen: "Batl. Houwald holder forbindelsen. Skillelinje mellem bataljoner er Kirketårn Ormoy – Kirketårn Fresnoy".

Bataljon Houwald passerede i løb med 2. og 4./31 artillerilinjen øst for Ormoy, så Ormoy og udfoldede begge kompagnier i forreste linje med tilslutning til venstre med IR 85, til højre med Bataljon Kittlitz. 1., 3., 7. og Komp. Voigt (sammenlagte 9. og 10.) fulgte som reserve. Bataljon Kittlitz havde til højre forbindelse til IR 76. Der blev som befalet gået frem i faser, og kl. 1515 blev vejen Lévignen – Betz nået, uden at det havde været nødvendigt at åbne ild. Efter reorganisering af enhederne gik bataljonerne samlet ad vejen gennem Bois du Roi til jernbanelinjen Ormoy – Villers – Betz. En passage udfoldet var ikke muligt på grund af den tætte underskov. Langs banelinjen skulle Regimentet afvente ny befaling fra Brigade. Da der imidlertid fra IR 76 og IR 85, der var blevet standset under angrebet, ankom anmodninger om hjælp, gav Oberst v. Monteton (IR 85) som ældste Regimentskommandør, ordre til klargøring. Under passagen af skoven vest for banelinjen blev Bataljon Kittlitz

trængt ud af dens angrebszone og fulgte derfor på ordre fra Regimentskommandør Oberstlt. v. Schmid i anden linje, i marchkolonne ved siden af hinanden med 75 meters mellemrum. Bataljon Houwald fortsatte fremrykningen med 3. og 1./31 i forreste linje, 2./31 bag ved. 4./31 var af Regimentskommandøren blevet holdt tilbage som reserve. Bataljonen havde til højre forbindelse med IR 76, til venstre med IR 85. Sidstnævnte gik dog omkring kl. 17 tilbage til skoven på grund af kraftig artilleribeskydning, så den ikke længere havde forbindelse med venstre del af Bataljon Houwald. Også denne modtog livlig artilleri- og svag infanteriild, men gik alligevel sammen med IR 76 og med artilleristøtte frem til vejen Fresnoy – Villers-St.Senest, og gjorde sig omkring kl. 20 klar i den sydlige kant af Fresloy. Fjenden trak sig tilbage i sydlig retning. På befaling af Brigade var Bataljon Kittlitz og 4./31 standset i vestkanten af Bois du Roi ved vejen Bargny – Fresnoy – en fortsat fremrykning ville have bragt dem ind i virkningsområdet af tungt fjendtligt artilleri stående ved Dammartin – og slog bivuak i den opnåede stilling. Kl. 23 blev også Bataljon Houwald trukket tilbage.

Tab: 3 mand såret, 1 mand savnet.

Lt. Peters (1./31) dagbog skriver om den 9. september 1914 følgende:

> Den 9. september 1914! Marne-slaget! Esternay og de to forudgående hårde marchdage 7. og 8. september, hvor vi med kun to timers nattehvil havde løbet næsten 100 kilometer, lå bag os.
>
> Tidligt om morgenen den 9. september rykkede vi med trætte ben ud af vores bivuak ved Ivors for at gribe ind i den hårde kamp ved Ourq. En ikke ret lang march gennem en prægtig bøgeskov og så kunne bataljonen allerede stille sig klar til angreb. 1./31 fik ordre til at besætte Ormoy-le-Davien, der lå et stykke foran skoven. Jeg stødte med min deling frem til vestkanten, fulgt af kompagniet under Hptm. von Kathen. Ormoy var tom. Det eneste vi så til "franzerne" var en nedskudt fransk kavaleripatarulje på gaden. Vi gik med to delinger i stilling bag en hæk i kanten af landsbyen. Udsigten var pragtfuld. Terrænet lå næsten fladt foran os, og først efter tre til fire kilometer væk blev udsynet blokeret af en skov – Bois du Roi. Foran skoven gik vejen Crepy – Valois – Levignen – Betz. Skråt til højre lå landsbyen Levignen. Den klare sol skinnede over det hele.
>
> Endelig blev også den franske artilleri munter og beskød skoven bag os, hvor tropperne gjorde sig klar og vores artilleri var placeret.
>
> I lang tid lå vi uden at gøre noget, og havde svært ved at holde os vågne. Flere sov sødt. Pludseligt spærrede vi øjnene op, for fra Levignen travede to fjendtlige kavaleripatruljer frem, en ad vejen mod Betz, den anden i en bue frem mod os. Mine folk blev ophidsede. Hurtig gav jeg ordre til, at der kun måtte åbnes ild på min kommando, da rytterne med sikkerhed skulle nedkæmpes. Desværre var de stadig for langt væk til et sikkert skud. Man kunne tydeligt se dem gennem kikkerten: kyras og hjelm med hjelmdusk, altså Kyrasser. Forsigtigt, hele tiden observerende, kom de nærmere. Hvad pokker, hvad er nu det? Fra Levignen kommer langsomt 8 til 10 ryttere, så efter en afstand igen to ryttere, så en eskadron, så igen forbindelsesryttere. Der bliver hurtigt sendt besked fra os til artilleriet. Nye eskadroner forlader Levignen, nu et cykelkompagni, artilleri, kavaleri, cykler, hele tiden nye – en hel kavaleri-division. (Sammenlign Stegemann: *Geschichte des Krieges* 1. oplag, Bind I side 191). Et prægtigt syn. Pokkers at vores geværer ikke med sikkerhed kan nå derhen! Nå, artilleri! Hjertet buldrer kraftigt af spænding. Pludselig knalder geværild fra tropper til venstre for os. To tomme heste og en rytter fra patruljen galoperer tilbage ad vejen. Eskadronen i spidsen standser op – So – bag os brøler det løs, hylere og piber en over os. Vores artilleri åbner ild. Grelle lyn oplyser vejen, det hamre ned over kolonnen, brager i de tætte masser. Det er slut med den stolte, trodsige march. Alle løber og vrimler mellem hinanden. Nedslag efter nedslag fra brisant granater, eksploderende shrapnel. Røg, støv og jord hvirvler rundt. Stumper flyver. Et dystert virvar. Ødelagte, forsprængte rester af en stolt enhed. Tilbage mod skoven ved Levignen løber cyklister, jager ryttere, galoperer artilleri, jaget af de susende, bragende granater. Som ved et trylleslag er alle forsvundet, vejen er tom. Det er slut med det overvældende billede af krig.
>
> Det fjendtlige artilleri vågner kraftigt op, men bliver så svagere under vores eget artilleris virkning. Endeligt efter middag går vi frem, overskrider vejen Levignen – Betz og trænger ind i Bois du Roi. Desværre fører vejen ikke over det sted, hvor kavaleriet blev skudt sammen, kun på afstand ser man resultatet. I skoven, hvor i begyndelsen der fortsat falder enkelt artilleri, blev vi temmelig blandet sammen. Vi befinder os i 85'ernes zone, og søger derfor forbindelse med bataljonen! Ved jernbanen Crepy – Betz i skoven møder vi igen 1./31, som netop er ved at gøre klar til angreb. Kort kan jeg med Hptm. v. Kathen gå frem i skovkanten for at rekognoscerer. Der er intet at se, da en bakke tager udsynet et par hundrede meter fremme. Man kan kun fornemme modstanderen gennem den infanteriild, de slår ned i skoven. Vi angriber. 1./31 forreste, men deling udfoldet. Langsomt baner vi os vej gennem underskoven til skovkanten, så går det nogenlunde dækket frem mod kreten. Herfra kan man se langt ind i fjendtligt område. Til højre går IR 76 frem, til venstre IR 85. Alle bevægelser går som under øvelse. Et oplivende, kraftfuldt syn. I roligt tempo har vi næsten nået kreten, så lægger det franske artilleri en for dette tidspunkt forholdsvis ret voldsom spærreild foran os. "Fald ned!", lyder det fra bataljonskommandøren, der med sin stab følger tæt bag min deling. IR 76 klumper under ilden sammen bag nogle halmstakke. IR 85 falder tilbage mod skoven. Vores venstre fløj hænger altså i luften. For at gøre det hele endnu morsommere, begynder eget tungt artilleri at falde over os. Helt små og grimme ligger vi på jorden, mens hornblæserne helt vildt blæser: "Det hele Stop!". Endeligt bliver vores egen ild lagt frem,

kun franskmændene skyder stadig over bakken. Vi venter. Pludseligt dukket 7./31 frem skråt bagfra, udfoldet og forrest i store spring og med hævet næve Hptm. von Ludwiger. 7./31 angriber. Hptm. von Ludwiger råber til os om at slutte os til, river os med. "Fremad, fremad!" råber jeg. "Fremad, Fremad!" råber Hptm. von Kathen, og så går hele kompagniet frem. Vores bataljonschef forsøger at standse os, men folkene kan ikke længere holdes tilbage. På djævle vis går det gennem artilleriilden, over bakken. Infanteriild fra landsbyen Boissy-Fresnoy foran os slår ned mellem os. Ligegyldigt! Fremad! videre, så langt vi kan få luft! Det går ned ad en skråning. "I stilling!". Stående skydning for de fleste, uden hensyntagen til den fjendtlige ild, der alligevel for det meste går hen over os. Franskmændene synes allerede møre på grund af vores artilleri, der kontinuerligt slår ned i landsbyen. Så! "Spring, Fremad, Fremad!" Så går det løs derovre – blafrende jakkeskøder, hastende røde ben; de kniber udenom, og vi er endnu for langt væk. Vi brager løs over det pragtfulde skudfelt så længe det går, så rykker vi længere frem og når, bortset fra et mindre skyderi med egne tropper, der fra siden angriber landsbyen, uden forhindringer frem til bakken ved Boissy-Fresnoy, hvor kompagniet bliver liggende lige foran landsbyen.

Hptm. von Kathen og jeg står på en halmstak og observerer. På lang afstand ser man enkelte franskmænd og mindre grupper gå tilbage. Det ligger klart, at modstanderen er slået og trækker sig tilbage. Kun han artilleri beskyder os fortsat, og meget tunge granater slår ned i Boissy-Fresnoy, med ærefrygt fulgt af os. To godt siddende shrapnel bringer von Kathen og jeg i dækning bag halmstakken. Også vores bataljonsstab, der til observation er fulgt efter os, søger dækning hos os. Fornøjet ligger vi alle bag vores kummerlige dækning, ryger og spiser, mens franskmændene sender endnu et par shrapnel og fire-fem granater ind i vores umiddelbare nærhed. Sprængstykkerne suser livlig, og af og til bliver man helt lille og bange i hjertets dybde. Endnu i dag ser jeg vores prægtige major von Hauwald sjæleroligt sidde i halmen med et selvtilfreds grin – Han betragtede hele hele molevitten som franskmændenes personlige fødselsdagsgave. Dette var den sidste og vel også den dejligste for vores major. Artilleriilden døde ud og havde kun kostet nogle ganske få lettere sårede blandt tropperne. Det blev aften.

I mørket gik vi tilbage til vestkanten af Bois du Roy. I løbet af aftenen så vi tre eller fire lyskastere i horisonten, formentlig fra fort ved Paris, hvorfra vi kun var 35 km. Da vi skulle befinde os indenfor rækkevidde af Paris forterne marcherede vi efter midnat længere tilbage gennem den ødelagte Levignen til Gondreville, hvor vi gik i bivuak.

Det var vores oplevelse ved Levignen. Det var en dag, som man på trods af senere voldsomme begivenheder, ikke må vurderer mindre, og netop især for os 31'ere er værd at nævne. Det var på et gammel velkendt område, vi kæmpede. Tre gange i tre felttog havde det stolte, kampprøvede og sejrrige Regiment, trukket gennem dette område – 1815 – 1870 – 1914 (Regimentshistorie side 111 og 420). Tre gange stod 31'erne her, tre gange foran Paris.

10. Tilbagerykning var Aisne og begyndelsen på stillingskrigen

10. september:

Kl. 0300 begyndte Brigaden tilbagemarchen over Levignen, som var temmelig ødelagt, mod Gondreville. Så gik det videre mod nord – 36. Brigade som højre flankesikring for 18 ID – over Feigneux – Fresnoy-la-Riviére – Morienval, langs kanten af den store Compiègne skov til Pierreronds, hvor Regimentet kl. 16 ankom og gik i kvarter. Denne skønne, store by, domineret af et stort slot, var ikke rømmet af dens indbyggere. Forretningerne var åbne og anvendt til mangen et indkøb. Fjenden var ikke fulgt efter over Ourq.

11. september:

En kort march i øsende regn førte næste dag til Guise-Lamotte og Groutoy, hvor der på bakkerne blev gravet en stilling. Bykvarter i Guise-Lamotte og Gouloisy, nogle arme landsbyer, hvori englænderne efter udsagn fra beboerne havde været en grim oplevelse.

12. september:

5. og 8. samt M.G.K./31 og et kompagni fra IR 85 med tildelt artilleri under samlet kommando af Hptm. v. Kittlitz besatte stillingen og dækkede Regimentets tilbagetrækning over Aisne. I et ubehageligt regnvejr krydsede spidsen af infanteriet, Kompanie Voigt, kl. 8 floden nord for Lamotte i retning af Verneuil. Som den nåede Attichy, svingede den mod nord over Rue du Val til Moulin-sous-Touvent, som den nåede kl. 1030. Fjendtlig artilleriild forsøgte at vanskeliggøre troppernes march, uden dog at anrette skader. Fra Moulin marcherede Regimentet mod øst over le Tiolet Ferme til bakkerne øst for Vassens, og begyndte her indretningen af en stilling.

Situation:

Tilbagetrækningen var afsluttet. På ny skulle modstanderen have vist tænder. Men, hvad nok ingen dengang anede, var også forbi med den hårde og anstrengende, men dog så friske og glade bevægelseskrig, med dens ustandselige, sejrrige og opløftende fremad storm. Krigen havde nået dens vendepunkt. Fronten stivnede. Som muldvarper gravede mennesker sig ned i jorden, og udgravede gevaldige linjer af fæstningsværker fra hav til Alperne. Ubrudt i tapperhed og viljekraft længtes de efter det øjeblik, hvor klingende signal til angreb igen ville råbe dem ud af skyttegravene, og fører dem til nye sejrrige angreb. Længe, alt for længe, skulle dette øjeblik lade vente på sig; kun få af de trodsige krigere, som havde deltaget i de første ugers sejrstogt, og nu her i skidt og regn gravede et bolværk mod den efterstormende fjende, skulle komme til at opleve det. Den uendeligt vanskelige, selvopofrende, nervenedbrydende skyttegravskrig begyndte med alt dens afskyelighed og rædsel, med dens grusomme materielslag, som verden endnu ikke havde set magen til, med den stille, tålmodige og seje udholdenhed i bagende sol og isnende vinternætter, i sne og regn, storm og hagl, i strålende lys om dagen og buldrende mørke i natten – uger – måneder – år.

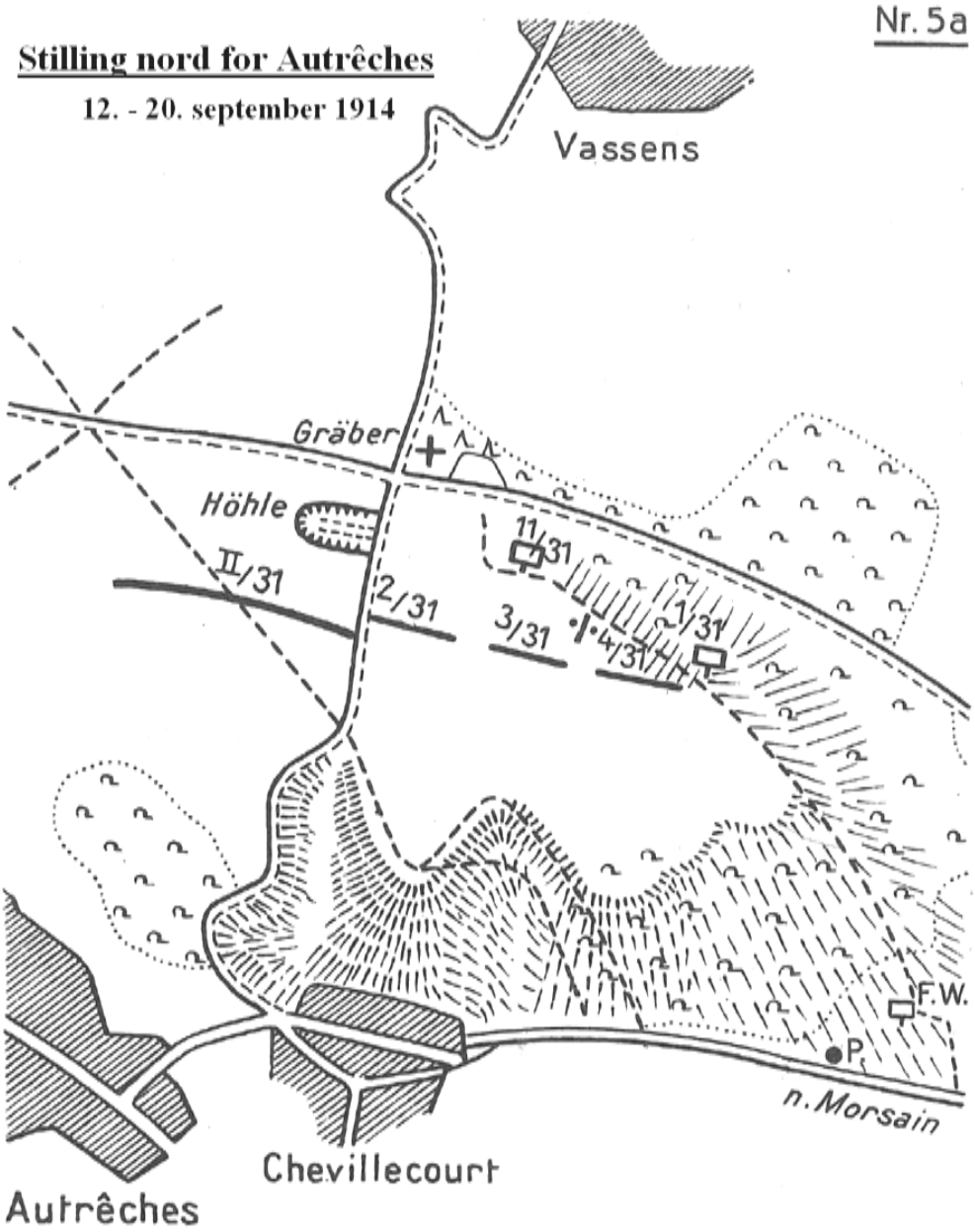

Indgang til Regimentshulen ved Vassens

Det var efterhånden gået op for den franske Generalissimus Joffre, at tyskerne langs Marne ikke havde givet ham sejren, men blot overladt slagmarken til ham. Tøvende, og ofte standset af den tyske bagtrop, fulgte de franske og engelske styrker den retirerende modstander; eftersættelsen skulle forvandle den uventede succes ved Marne til en sejr. De franske sejrsbulletiner mente allerede at kunne berette om tyskerne totale tilbagerykning bag Meuse, man troede spillet var vundet. Så stivnede fra den 13. september den tyske modstand. På højderne bag Aisne havde den strategiske tyske tilbagetrækning, gennemført med forbitret harme og uden at forstå nødvendigheden, nået dets mål. Her fik den fik den uforfærdede tyske kriger igen fodfæste, og kastede fra en fast stilling den anstormende fjende tilbage. Hårde kampe udviklede sig de følgende dage – slaget om Aisne 12. til 16. september, for endnu havde Joffre ikke opgivet håbet om at kaste fjenden længere tilbage. Enkelte steder syntes dette at lykkes, men hele tiden blev de huller, hvor der lurede en risiko, igen lukket. Igen og igen stormede fjendtlige tropper, med den mest effektive støttet af langtrækkende, tung, fra Paris fremsendt, artilleri, forgæves frem mod den tyske mur. De stod urystet fast. Et af brændpunkterne under disse kampe var den 15. september højre fløj af 1. Armee, hvor IX AK skulle dække den yderste højre flanke. Manoury forsøgte at afskære korpset mod nordøst og omringe det ved Carlepont. Skridt for skridt faldt 17 og 18 ID tilbage i retning af Carlepont og Nampcel, og stod efter tabsgivende kampe langs en linje Vailly – Tracy – Autrêches. Med ankomsten den 14. september af IX Res.Korps., overført fra Termonde, på højre fløj, forsvandt enhver trussel om en fjendtlig omringelse. Også på de øvrige brandpunkter kom slaget snart til afslutning. Den 16. september var det tydeligt, at det ikke var muligt at gennemtvinge en yderligere tilbagetrækning af den tyske hær gennem frontale angreb på den stålsatte mur. Under de næste dages kampe blev den højre tyske flanke blot bøjet mod nord.

13. september:

Dagene 13. til 20. september blev anvendt til udbygning af stillingen. Denne lå syd for landsbyen Vassens på begge sider af vejen Vassens – Chevillecourt (øst Bataljon Houwald med 2., 3. og 4./31 i forreste linje, 1./31 bag venstre fløj som reserve, vest Bataljon Kittlitz med 6., 7., 8. og 6. Komp. forrest, og Komp. Voigt (9. og 10.) bag højre fløj). 2. F.Pi.K. 9 var fordelt langs hele linjen. Til højre var der forbindelse til IR 85, der var placeret på en stejl faldende skråning, der forløb mod sydøst i retning af vejen Chevillecourt – Morsain og var bevokset med små bøgetræer. Foran lå i en langstrakt dal landsbyerne Autrêches og Chevillecourt. På den anden side dalen steg terrænet igen stejlt, for så til sidst af falde ned mod Aisne. I skovkanten 600-700 meter foran stilling lå skjulte fjendtlige feltvagter og underofficersposter. Poster i træerne kunne overskue meget af vores stilling, generer os med geværild og lede ilden fra artilleriet, som allerede den 13. september satte heftigt ind og kostede os betydelige tab. Regimentets stab havde kvarter i en stenhule ved vejen Vassens – Chevillecourt. Bag I. Bataillon var der opstillet to pjecer fra FAR 9, som særlig under angreb mod IX R.K. meget effektivt kunne virke flankerende. Vejret var i alle disse dage ret storm og regnfuldt. Løvhytter og teltbaner var derfor hurtigt gennemblødte, mens det uvante arbejde i den opblødte, tunge lerjord stillede store anfordringer. Feltkøkkener havde fundet plads i Vassens og kunne først efter mørkefald bringe varm mad og kaffe ud til tropperne.

Med antagelsen at fjenden havde ladet sin hovedstyrke rykke mod nordøst i retning af Soissons, og kun havde efterladt svagere elementer overfor IX AK, blev der til den 13. september befalet et angreb, der skulle kaste fjenden tilbage over Aisne. Som befalet trådte Regimentet an kl. 19. Komp. Voigt og 2./F.P.K. 9 var til disposition for Regiment med den hensigt, på venstre fløj at gå frem mod Chevillecourt for at omgå den fjendtlige fløj. Under gennemførelse af denne beslutning, gik regimentsstaben frem sammen med de to kompagnier ad en sti, banet af 1./31, gennem skoven vest for vejen Chevillecourt – Morsain, i retning af Chevillecourt. Marchen gennem skoven i det allerede indsatte mørke og det delvist stejlt faldende terræn, meget besværlig. Som de to kompagnier var omkring 1 km fra Chevillecourt, kørte man tydeligt kommandoer fra føreren af 1./31, Hptm. v. Kathen, og kort efter en salve fulgt af høje hurraråb. 1. Kompanie havde til opgave at sikre venstre flanke af

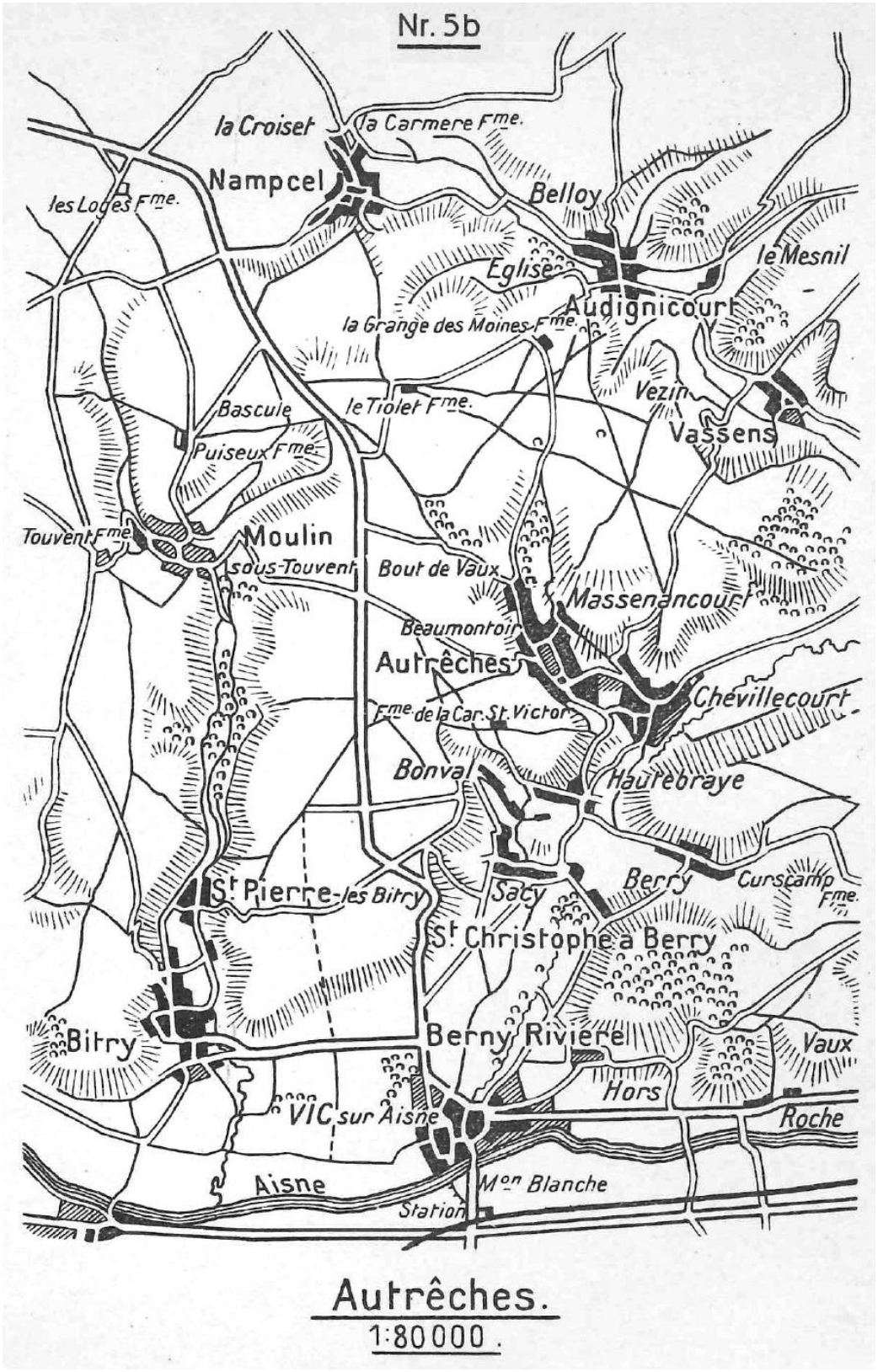
Nr. 5b
la Croiset
la Carmere Fme.
Nampcel
les Loges Fme.
Belloy
le Mesnil
Eglise
Audignicourt
la Grange des Moines Fme.
Vezin
Vassens
Bascule
le Tiolet Fme.
Puiseux Fme.
Touvent Fme.
Moulin
sous-Touvent
Bout de Vaux
Massenancourt
Beaumontoir
Autrêches
Chevillecourt
Fme. de la Car. St. Victor
Bonval
Haurebraye
Berry
Curscamp Fme.
St. Pierre-les Bitry
Sacy
St. Christophe à Berry
Bitry
Berny Rivière
Vaux
Hors
VIC sur Aisne
Roche
Aisne
Mon Blanche
Station
Autrêches.
1:80000.

Bataljon Houwald. I mørket havde den mistet forbindelsen til bataljonen og var trængt frem til Chevillecourt. Kort efter dukkede også Hptm. v.Kathen op til hest og gav melding til Regimentskommandøren om sit sammenstød med fjenden. Om fremrykningen til Chevillecourt fortæller Lt. Peters følgende:

> Natkamp i Chevillecourt: Spader knirkede, jord blev kastet, kraftige næver svingede hakker, kraftige feltgrå, bredde og nøgne til livet, kastede, slog og slæbte, skansede i øsende regn under hulen og bragende granater og shrapnels. Spadestik for spadestik blev gravene dybere, disse kummerlige grave på bakken syd for Vassens. Det var vores gamle Regiment, der her gravede sig ned, for igen at byde fjenden trods. Man skrev den 12. september 1914. Det var slut med tilbagerykningen efter Marne-slaget. "Gør fronten lige" hed det nu. Modet ubrudt, jernvilje til sejr. Nu lå vi igen øje til øje med franskmændene, med næverne hævet til slag. Og slaget kom.
>
> Den 13. september om aftenen kom befaling til angreb "for at aflaste 17 ID til højre for os". Mit gamle 1./31 under Hptm. v. Kathen, der lå umiddelbart bag venstre fløj af Regimentet, blev indsat flankerende, fra nordøst mod landsbyen Chevillecourt, som lå i dalen umiddelbart bag den franske stilling. Som det blev mørkt, tog vi af sted. På række fik den ad en smal sti, som vi i løbet af dagen havde hugget i den tætte underskov i retning af vejen Morsain – Chevillecourt, ned ad den stejle, fedtede skråning i retning af vejen. Snublende og glidende, stille bandende nåede vi den endeligt efter næsten trekvarter. Samling i gruppekolonner! Foran os ligger Chevilleourt. Enkelte huse brændte, ellers er alt mørkt og stille. Forspidsen under Feldwlt. Schierloh trådte an. Efter 30 skridt er de forsvundet i mørket. Jeg fører kompagniet efter i en afstand af omkring 100 meter. Der er dødstille i Chevillecourt. Stille sniger vi os nærmere, to grupper til højre, to til venstre presset ind i siden af vejen. Stop! Ned i knæ! Forspidsen standser. Længere tid venter vi sådan. I mellemtiden var Hptm. v. Kathen med hans hestepasser Karstensen reddet ind i Chevillecourt på rekognoscering. I vestkanten mod Autrêches ramte han en fjendtlig post. Kaptajnen galoperede tilbage og hentede en gruppe for at overraske posten. Igen venter vi. Så – skud! Så igen stilhed. Hovslag fra en hest. Hestepasseren er tilbage. "Hr. Løjtnant. Kompagniet skal følge mig!" Kompagniføreren står i nordkanten af landsbyen. Kort fortalte han, at forspidsen havde været i føling med 20 til 30 franskmænd. Desværre var overrumplingen mislykkedes, og fjenden faldet tilbage mod Autrêches. Kaptajnen er temmelig rasende over, at planen ikke var lykkedes. Med en halvdeling sendes jeg frem i udkanten mod Autrêches. Jeg nåede stedet uden forhindringer og lod mine folk folde ud til højre og venstre for vejen og lægge sig ned. Nu raslede det også foran stillingen, også skråt bagved, tilsyneladende ved 17 ID. Det knalder og brager, kort og hakkende lyder det tyske angrebssignal, melodisk det franske svar. Kampen raser indædt, men ingen kommer fremad. Hurra! Hurra! lyder det herover, men den fjendtlige ild fortsætter. Overvældende er den vilde kamplarm i den mørke nat. Endnu engang stiger det kraftigt, så dør det igen hen. I Chevillecourt hører man Hptm. v. Kathen bande og rase, så det gjalder gennem natten. Det er nu igen stille som graven omkring os, kun i det fjerne lyder endnu skud. Hvor er fjenden, der stod i byen? Vi sidder som en kile i fjenden, og han foretager sig intet? Jeg overdrager halvdelingen til en underofficer og sniger mig af sted med min hornblæser langs vejen mod Autrêches. Vi når tæt ind under byen. Er her ingen? Vi trykker os til skråningen ved siden af vejen og lytter. Der – igen – snak og skridt, de kommer nærmere. En dunkel masse kommer til syne på vejen – en kolonne. Tyske eller franske? Man kan ikke forstå et ord. Så genkender jeg de lange frakker. Franskmænd! Tilbage! Med lange skridt springer vi tilbage af vejen. Hvert øjeblik må skud ramme os i ryggen, mener jeg, men der falder ikke et skud. Vi er ikke blevet set. "Giv agt, de kommer! Kun skydning på min ordre!" råber jeg til mine mænd med dæmpet stemme. Vi er klar og venter. Men alt er stille foran os. Minutterne går. Så – jeg farer sammen, til venstre for os på vejen fra Ghevillecourt til Vic-sur-Aisne, helt tydeligt høre jeg: »*En avant, Messieurs! Vive la France! Urra! Urra!«* Hele tiden lyder det monotont, råbt med hæs stemme. Hvor er kompagniet? Hvorfor er alt så stille i landsbyen? Jeg lader to delinger blive liggende og iler med resten tilbage til landsbyen, hvor jeg sidste gang havde hørt kompagniet. De er der stadig og klar til at modtage franskmændene."Klar til skud" står de på landsbyens torv. Fjenden kommer med »*en avant!* nærmere. En sikringsgruppe, der stod i syd på vejen mod Vic-en-Aisne, bliver forfulgt med høje brøl. Gruppen er for længst trukket til en side, og franskmændene løber blind videre. Så dukker modstanderen op, en dunkel masse, uden sikring. »*En avant, Messieurs! Vive la France! Urra! Urra!«* De er 30 skridt væk. "Holdt!" Skarpt lyder Hptm. v. Kathens stemme midt i skrigeriet. »*Urra! Urra!«*. Med gevær i anslag løber de frem. – Ti skridt – "Læg an!" – "Skyd!" Grelt flammer de op – det brager. De franske bajonetter glimter lyst i skydningen – ansigter vrænges – kroppe styrter sammen – våben falder klirrende til jorden – skrig – dumpe fald – stønnen. Direkte for vore fødder ligger den nedkæmpede fjende. Vi spring ind mellem dem. En enkelt bliver taget til fange, de øvrige er døde eller sårede. 28 mand tæller vi. Flere var der ikke, siger fangen. Vi er endnu ved at hjælpe de stønnende sårede og ødelægge de fjendtlige våben, da skrigene igen gjalder »*En avant«*, denne gang fra Autrêches. På et øjeblik er kompagniet parat, men bang-bang-bang begynder mine to grupper, som jeg havde efterladt, at skyde. Hptm. v. Kathen bander, og jeg ærgre mig også meget. Fjenden besvarer naturligvis grupperne ild. Jeg får ordre til at hente grupperne tilbage, så fjenden måske vil følge efter. Jeg er dårligt fra pladsen nået ind på vejen mod Autrêches før kugler svirre omkring ørene på mig. Med et par skridt har jeg nået en døråbning til højre for vejen – bang – et skud rammer muren ved siden af mit hoved. Sådan en luskebuks til indbygger! Jeg suser videre frem til gruppen og lader den vige tilbage mod Kompagniet, mens jeg dækker dem med to mand.

Igen brager det ud af husene, igen brager det i muren. Som vi er kommet forbi åbnes et vindue og en mand giver tegn til franskmændene med en lampe. Ikke 30 skridt fra kompagniet udspiller alt dette sig. En underofficer og to mand springer ind i huset, og hurtig fik slynglen sin løn. Modstanderen fra Autrêches var desværre blevet advaret, og kun med forsigtighed følte han sig frem, og efter nogle få skud fra kompagniet, forsvandt han igen.

I det fjerne er kampen blusset op igen og raser heftigt, men det går ikke fremad. Vi sidder stadig alene i Chevillecourt. Hptm. v. Kathen beslutter sig til at søge kontakt med vores bataljon. Da denne står længere tilbage, må vi naturligvis rømme landsbyen. Vi har kun gået et kort stykke, da en fransk cyklist intetanende ramler ind bagest i kompagniet og faldet netop den gamle "Emil", vores Feldwebel, i hænderne. »*Oh, pardon, Messieurs*« når franskmændene lige at få sagt, så har "Emil" taget ham i kraven og skaffet os den anden fange.

På vejen Morsain – Chevillecourt, kort foran landsbyen, træffer vi en afdeling under vores Regiments kommandør, Oberstlt. v. Schmid, bestående af Komp. Voigt (det samlede 9. og 10.) og et pionerkompagni. Hptm. v. Kathen aflægger en kort melding, og snart går det igen fremad i retning Vic-sur-Aisne. Uden modstand rykker vi igen ind i Chevillecourt og drejer fra landsbyen mod Vic-sur-Aisne. Komp. Voigt er i spids. Pludseligt opstår et vildt skyderi, og også os piber det om ørene. Komp. Voigt kommer opløst tilbage, selvom der egentligt intet er, der tvinger dem hertil. Kun spidsen under Lt.d.R. Voigt holder tappert stand og stormer barrikaden – det var hindringen – inden vores l./31 havde gennemført det samme gennem den befalede flankering. Barrikaden er vores – det går videre til udkanten af Vic-sur-Aisne. Her standser vi. Kamplarmen foran 17 og 18 ID stillinger er døet hen, kun langs skovkanterne både til højre og venstre lyner det stadig og høres lyde. Den fjendtlige linje. Hjul ruller i det fjerne, andre nærmer sig. Fjendtligt artilleri eller træn er lige noget for vores kaptajn, den gamle afrikaner. "Dem snapper vi os!" Vi for vores tilladelse. "Afgang!" Stille og forsigtigt trækker kompagniet af sted med Hptm. v. Kathen og jeg i spidsen. En markvej fører os stik syd, så går det langs en feltbane videre mod sydvest. Ballasten brager højt under vores støvler, man må dog kunne høre os. En mørk skov lukker sig om os. Skoven er besat af franskmændene, og vi kan se deres lys. En ubehagelig situation. Hvert øjeblik forventer man at høre et »*Qui vive*« og man kommer til at tænke på den franske deling, der løb ind i vores geværer. Alle nerver er spændt til det yderste. Efter et stykke tid svinger vi skarpt til højre, gennem en majsmark til tæt ind under vejen til Vic-sur-Aisne. Lang tid lurer vi, men fjenden vil ikke gøres os den tjeneste. Ærgerlig vender vi tilbage, hvorfra vi er kommet.

Nået tilbage til Chevillecourt fik vi at vide, at Regimentskommandøren havde besluttet at rykke frem mod Vic-sur-Aisne. Altså fremad! Hptm. v. Kathen forsvinder med spidsen, jeg fører kompagniet efter, og i korte afstande fulgte begge de andre kompagnier. Omkring 1 km syd for landsbyen stiger terrænet til højre for vejen ret kraftigt og danner en 100 til 150 meter bred skråning over en strækning på 1 til 2 km. Vi var netop ved at passerer dette dejlige område, da der kom en ild fra skråningen, som vi næppe havde set tidligere. Hele

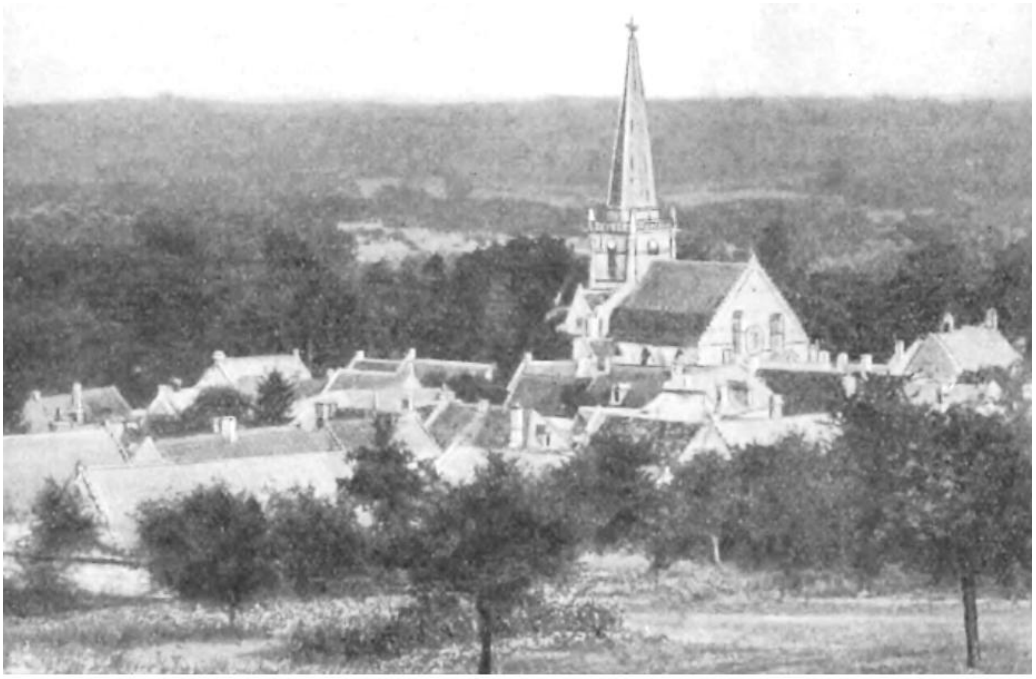

Autrêches før krigen

Kanten på skråningen flammede op. At dømme efter dens udbredelse drejer det sig om to kompagnier, der afgiver ild. I den første overraskelse gik alle i knæ. Så er vores kaptajn allerede fremme. Han spørger ikke, tøver ikke, men handler. "Grupper svinger til højre! Fremad! Fremad!" brøler han, og igen er det fremad. Vi springe op ad skråningen og i vild hast går det fremad. Skråningen er så sejl, at vi må kravle på hænder og knæ. En mærkelig syngende ild brager ned mod os. For Guds skyld, de skyder os jo til hakkemad. Vi er halvvejs. "Gevær i anslag! Hurra" Hurra! skriger jeg og hurra-råb bølger gennem kompagniet. Det jeg havde håbet på, sker. Franskmændene bliver nervøse, hans ild mere uregelmæssig. "Hurra! Hurra!" Vi er endnu ikke fremme, man så dør ilden ud og fjenden undviger. Vi følger gispende efter, men når ham ikke. Skoven opsluger ham. Jeg drejer min halvdeling rundt for at sikre flanken. Vi sker ikke mere til fjenden, men kan hører ham gå gennem skoven. Våben klirre, en hest vrinsker, signaler, der lyder som en telefonklokke, men der er intet mål foran os. Endeligt samles vi på vejen. Jeg havde frygtet for store tab, og vovede ikke at spørge, men jeg fik det snart at vide. Tab: en mand skudt gennem kogekar, eller intet i Kompagniet. Heller ikke de øvrige kompagnier har tab – Utroligt!

Kamplarmen i 17 og 18 ID stillinger var i mellemtiden forstummet. På grund af den fuldstændige usikre situation, beslutter Oberstlt. v. Schmid sig til at opgive fremstøder mod Vic-sur-Aisne og falde tilbage til Chevillecourt. Her blev under afsøgning af husene taget 1 officer og 36 franske soldater fra 14 Linjeregiment til fange.

Resten af natten gik uden episoder.

Chevillecourt – v. Kathen, er for os gamle 31'ere et uforglemmeligt begreb. Det var vore uforglemmelige føreres glansnummer.

14. september:

Ved daggry omkring kl. 0500 g av Regimentskommandøren ordre til Vizefeldwebel Riedeck 1./31 med omkring 8 cyklister at søge frem mod Autrêches og fastslå, om landsbyen var besat af fjenden eller af os. De fandt på landsbygaden franske geværpyramider der tydede på en stærk besættelse af stedet, nedkæmpede en større del og vendte tilbage med den vigtige oplysning, uden tab, selvom de blev beskudt af den ny opvågnede fjende. På denne baggrund beordrede Oberstlt. v. Schmid de tre kompagnier i Chevillecourt tilbage til Vassens. Hjulpet på vej af en tæt tåge, nåede de uhindret tilbage til den gamle stilling. Her blev de modtaget med stor jubel, da bataljonen længe havde været anset for tabt. Det viste sig nu, hvor vovet fremstødet til Chevillecourt og videre havde været. Ordren til angreb var allerede på grund af meldinger fra 35 Inf.Bde om aftenen trukket tilbage, men denne kontraordre var ikke nået Regimentets stab og de tre kompagnier. Helt alene, uden støtte fra er generelt angreb langs fronten, var de de altså gået frem, og havde tilbragt natten midt i den franske stilling. Kompanie Voigt havde måttet efterlade tre sårede, der sammen med to, der blev hos dem, måtte gå i fangenskab.

15. september:

Igen lå der en meget heftig infanteri- og artilleriild over stillingen. Om eftermiddagen kl. 17 blev kommandøren for I. Bataillon, den som menneske højt elsket og som soldat højt skattet, Major frhr. v. Houwald, der kort forinden havde modtaget et E.K. II, dødeligt såret af en shrapnel, Bataljons tamburen ved hans side blev alvorligt såret i låret. Om aftenen blev Major v. Houwald efter en kort sørgehøjtidelighed stedt til hvile i den lille skov ved vejkrydset Vassens – Autrêches – le Tiolet Ferme – Morsain under overværelse af Regimentskommandøren og enkelte officerer og mandskab. Kommandoen over I./31 overtog Hptm. v. Seebach.

16. september:

Kraftig artilleriild indtil kl. 12 blev fulgt af et fjendtligt infanteriangreb, der dog blev afvist. Efter endnu en forberedelse med artilleri, angreb franskmændene igen kl. 1730, men med samme mislykkede resultat. Under dette angreb udmærkede sig igen Hptm. v. Kathen. Han var netop kommet tilbage efter en dristig patrulje, såret i skulder og arm, som angrebet startede. Med armen i slynge, omhængt jakke og uden hovedbeklædning styrtede han sig straks frem til sine kompagnier og overtog kommandoen. Først efter at fjenden var slået tilbage, gik han tilbage til forbindepladsen. På grund af denne handling og hans energiske indsats den 13. september ved Chevillecourt modtog han som den første officer ved Regimentet et E.K. I. Foruden v. Kathen blev denne dag også Hptm. v. Zepelin, Lt.d.R. Festesen og Lt. Plato såret. Også på anden måde havde Regimentet denne dag betydelige tab. Specielt led 6. og 7. Kompanie meget.

17. september:

På grund af tabene blev 6. og 7./31 trukket ud og erstattet af Komp. Voigt. På grund af det fortsatte regnvejr dukkede talrige mavetilfælde op og reducerede yderligere kompagnierne.

18. september:

Kl. 22 gennemførte fjenden endnu et angreb mod Regimentets stilling, som dog brød sammen i forsvars ilden.

19. september:

Denne dag ankom erstatningspersonel fra Altona med en styrke på 3 officerer, 1 officerstjenende og 57 mand. Denne transport havde ved Bohain haft tab under sammenstød med forsprængte fjendtlig kavaleri og artilleri.

Føreren for transporten beretter herom følgende:

Autrêches: markedsplads

Den 8. september kl. 1340 afgik transporten fra Altona over Hamburg – Osnabrück til Coesfeld i Vestfalen, hvor vi på grund af overbelastning af linjen i første omgang måtte blive. På næsten alle stationer stødte nye transporter sig til vores, så den til sidst nåede en styrke på 32 officerer, 1.190 mand og 64 heste. Først den 11. september fortsatte turen til Køln, hvor store transporter af sårede og blandede fangetransport toge gav os det første indtryk af krigen. Det gik videre over Gerolstein – Trier – Luxemburg til Belgien. den 14. september nåede vi Namur, hvor vi kunne beundre virkningen af vore 42-cm haubitser. Da belgierne havde sprængt broerne over Meuse, måtte vi forlade toget i Jambes og marcherer til Namur. Om natten den 15. september gik det over Charleroi – Mons – Valenciennes – Guise – la Fére – Chauny – Cambrai videre i retning af St. Quentin. På den side station før St. Quentin blev jeg som fører af transporten kaldt til telefonen og fik følgende befaling fra Banegårdskommandøren i St. Quentin: "I omegnen af Busigny befinder sig fjendtligt kavaleri og artilleri, formodentlig forsprængte enheder. Forsøg hurtigst muligt med Deres transport at køre tilbage og angribe disse!". Denne lakoniske befaling var let at udstede, men svær at udføre. Vi havde passeret Busigny to timer tidligere. Nu var Kl. 16 (den 16. september). Jeg måtte derfor regne med, at det ville blive mørkt før jeg igen kunne nå området. På den ensporede strækning var det umuligt at flytte lokomotivet. Jeg måtte derfor forsøge at skubbe toget tilbage, hvad der også lykkedes i et langsomt tempo. På den måde nåede vi Bohain-en-Vermandois, den sidste station inden Busigny, hvor de forsprængte enheder var blevet meldt. Af fjenden havde man i to timer intet observeret. Man rådede mig derfor til at fortsætte transporten til St. Quentin. Transporten havde i mellemtiden gjort sig marchklar og stod i dækning for observation ved siden af toget. Pludselig modtog vi heftig artilleriild fra nordvestlig retning. Jeg lod de begge forreste kompagnier folde ud i denne retning. På omkring 1.000 meters afstand blev de fra skovkanten øst for St. Quentin (?) let infanteriild. Denne døde hurtigt ud under vores fortsatte fremrykning. Øjeblikkeligt fremsendte patruljer fandt ingen spor efter fjenden. De første granater havde delvist ødelagt lokomotivet og dræbt posterne ved maskinen. En anden granat havde ramt en fuldt besat mandskabsvogn og forårsaget et frygteligt blodbad. Det korte overfald kostede os 7 døde og 54 til dels hårdt sårede. Da der med transporten ikke fulgte læger eller sanitetspersonel, forblødte flere af de sårede, så vi næste dag måtte begrave 11 mand i fjendtlig jord. Jeg selv blev såret i højre hånd af en granatsplint.

Transporten tilbragte natten på banegården i Bohain. Næste dag forsatte vi med den nødtørftig reparerede maskine turen til St. Quentin, hvor jeg fra Banegårdskommandøren fik at vide, at tysk kavaleri, indsat mod den forsprængte fjendtlige styrke, havde haft held til at fange denne og 24 stykker artilleri, og at denne succes formentlig kunne takkes vores indgriben ved Bohain. Denne nyhed var i det mindste en lille trøst for de store tab i transporten, også selvom der ikke havde været nogen egen succes.

Hptm. v. Wegerer overtog kommandoen over Komp. Voigt. Oberlt. v. Dietfurth fik overdraget kommandoen over M.G.K./31. Lt. Frhr. v. Wangenheim blev tildelt 2./31, Vizefeldwebel Denker og erstatningsmandskabet tildelt Komp. Wegerer. I løbet af dagen meldte sig Oberlt. Ringe (IR 84) med 180 mand erstatningsmandskab tiltænkt IR 84, til Regimentet. Disse blev indtil videre stillet til disposition for IR 31 som forstærkning og placeret i stenhulen.

Stormen på Autrêches:

Kl. 19 tilgik befaling om, at IX AK, IV RK og 18 RD næste dag skulle angribe den fjendtlige stilling. Nærmere bestemmelser fulgte med følgende Brigade-befaling:

1. Fjenden er foran 18 RD under fuld tilbagetrækning. 18 RD står langs Aisne med venstre fløj langs vejen Cuts – Attichy. Korpset har taget 1.652 fanger og tre tunge batterier til fange. IX AK slutter sig til angrebet. IV RK vil forsøge med højre fløj at støde frem gennem Morsain området mod Hors [Verny Rivière] (øst for Vic). 35 IR angriber med venstre fløj vestkant Autrêches – Vic-sur-Aisne bro.

2. 36 IB angriber med højre fløj, med tilslutning til 35 IB, Punkt 150 – vestkant Autrêches, med venstre fløj nuværende beredskabsstilling – østkant Autrêches. IR 85 melder iværksættelse til Brigade.

IR 31 i tilslutning til IR 85 på begge sider af vejen Vassens-Chevillecourt. 10./85 og 2. F.Pi.K. 9 forbliver underlagt IR 31. Der skal i første omgang rykkes frem over linjen sydkant Autrêches – sydkant Chevillecourt. Artilleri støtte for angrebet gennem masseild i slugten ved Massenancourt.

Autrêches: indvendig i kirken

20. september:

Vores artilleri begyndte beskydningen af de fjendtlige grave kl. 0500. Dette var for infanteriet tegnet til angreb. Regimentets kompagnier og den underlagte 10./85 under Hauptmann Koch var på følgende måde fordelt på bataljonerne: Til højre Bataljon Kittlitz med 5., 6., 7., 8/31, Kompanie Wegerer (9. og 10./31) og 10./85. Til venstre Bataljon Seebach med 1., 2., 3., 4., 11./31 og M.G.K./31. Ved kampens begyndelse var kompagnifører: 1./31 Lt. Peters, 2./31 Lt. Manitius, 3./31 Lt.v. Wuthenow (H.D.), 4./31 Lt. v. Minkwitz, 5./31 Oblt. v. Linstow, 6./31 Lt. Mikulski, 7./31 Hptm. v. Löfecke, 9. og 10./31 Hptm. v. Wegerer, 11./31 Lt. Plathe. 12./31 var fortsat indsat til dækning af 42-cm haubitser. 1./31 og 11./31, samt 2. Pi.K. 9 var i første omgang holdt tilbage som Regiments Reserve, og skulle selvstændigt rykke frem på Regimentets venstre flanke for herfra at omgå den fjendtlige fløj.

Bataljon Kittlitz begyndte sin fremrykning kl. 0510 og vundet terræn, mens Bataljon Seebach på grund af den usædvanligt kraftige artilleriild ikke kunne komme fremad. Brigaden befalede derfor at afvente ydereligere fremrykning til eget artilleri havde bekæmpet den fjendtlige. Denne befaling modtog Bataljonsfører Hptm. v. Seebach, som opholdt sig i nærheden af Regimentsstaben, personligt af Regimentskommandøren, mens Bataljon Kittlitz på trods af gentagne fremsendte ordonnanser ikke fik underretning herom. På den måde gik bataljonen alene frem og fik store tab.

Ved Bataljon Kittlitz var i første omgang kun tre kompagnier indsat i forreste linje, men bataljonsføreren indsatte efterhånden også de tre resterende kompagnier for igen at etablerer den tabte forbindelse til højre med IR 85 og til venstre med bataljon Seebach. På grund af det meget ugunstige terræn lykkedes ingen af delene. Ordren til at standse havde heller ikke nået en del af kompagnierne i Bataljon Seebach, så disse også fortsatte fremrykningen. Lt. Zülow, en delingsfører ved 11./31, mente efter en frivillig patrulje at have opdaget placeringen af den fjendtlige artilleri afdeling på grund af mundingsglimt. Da den fjendtlige artilleriild kom fra den venstre flanke og her særligt virksomt forhindrede en fortsat fremrykning, satte Regimentskommandøren 1. og 11./31 og en deling fra M.G.K. til disposition for Hptm. v. Seebach med den opgave, at nedkæmpe det fjendtlige artilleri. Det lykkedes imidlertid ikke at finde den fjendtlige artilleristilling, da denne formentlig havde foretaget stillingsskifte. Omkring kl. 0830 ankom 9./85 under Lt. Jensen til forstærkning af Regimentet. Den blev underlagt Bataljon Seebach og med det samme indsat langs hele linjen. Da den fjendtlige artilleriild imidlertid ikke mindskedes, Samlede Hptm. v. Seebach de dele af bataljonen, kan kunne komme i forbindelse med, i dækning af en lille skov omkring 800 meter nord for Chevillecourt.

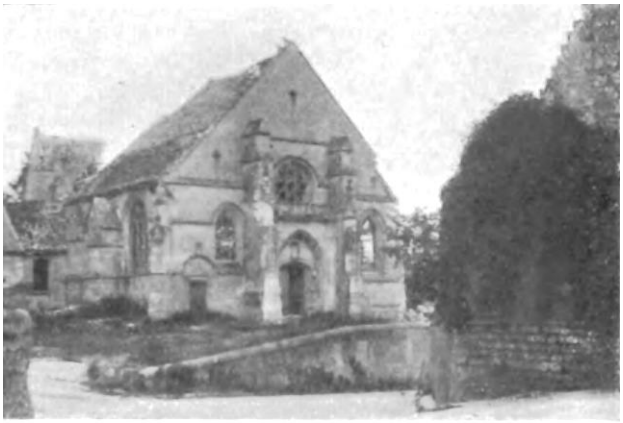

Autrêches: Den af franskmændene besskudte kirke

Bataljon Kittlitz var under den fortsatte fremrykning kommet for langt mod højre. Senere samlede bataljonskommandøren nord for Autrêches dele af

5., 7., 8./31 sammen med 10./85 og 2. og 3./31, begge sidstnævnte kompagnier under kommando af Lt. Manitius. Hptm. v. Ludwiger gjorde med sit kompagni (7./31) et forsøg på at tage Autrêches, men kom fra slot og kirke under så kraftig beskydning, at angrebet måtte afbrydes. Hptm. v. Kittlitz forsøgte herefter endnu engang at sætte sig i besiddelse af bakken nord for Autrêches, men måtte opgive, da de skovbevoksede bakker var besat med en overlegen fjendtlig infanteristyrke. I mellemtiden var det lykkedes IV RK at taget Chevillecourt. Hptm. v. Kittlitz rykkede herefter med den blandede bataljon til denne landsby, hvor han stillede sig til disposition for føreren af 44. RIB, Oberst v. Buttler. Herfra søgte han forbindelse til Regimentet.

Autrêches: Slottet

Bataljon Seebach fik kl. 1900 ordre til at fordrive fjenden fra Autrêches. Dette lykkedes, at modstanderen havde haft betydelige tab til vores artilleri og stod i fare for at blive afskåret. Alligevel ydede modstanderen fortvivlet modstand og måtte fordrives fra mange huse med bajonetter. Under hårde kampe nåede bataljonen den sydlige udkant af landsbyen, og gravede sig ned på bakken sydvest herfor. Sådan lå nu 1./31 vest for Ferme de la Carrière St. Victor, til højre herfor to kompagnier fra RIR 94 (Hptm. V. Ziegler) i forreste linje, 7./31 i reserve i hulvejen 600 meter nord for gården sammen med et kompagni fra Bataljon Ziegler i stenhulen ved samme hulvej. Denne bataljon var i løbet af eftermiddagen indsat i hullet mellem IR 85 og IR 31 og underlagt IR 31.

Regimentet havde en meget vanskelig dag bag sig. Vejret havde været koldt og regnfuldt. I det dybt skårne skovterræn med en tæt underskov var en orientering og en formidling af ordre meget vanskelig og en reguleret ilddisciplin næppe mulig. Enhederne blev meget sammenblandede. Ordre og kontraordre krydsede deres vej. Mange vanskelige situationer og mange tapre handlinger, hvor åndsnærværelsen hos underofficerer, og den beslutsomme indsats fra underofficerer og mandskab førte til afgørelser, kan ikke længere rives ud af forglemmelsens mørke. Fjenden havde haft store tab, som de mange døde og sårede i de erobrede områder beviste. Men også Regimentet havde måtte bringe blodige ofre: tre officerer var døde (Oblt. v. Linstow, Lt. v. Minkwitz, Lt.v. Rauschfuss (Julius), 1 savnet (Lt. Akert), 1 såret (Lt. v. Withenow, H.D.), og af underofficerer og mandskab var 90 døde, 200 såret og 131 savnet.

21. september:

Med kampene den foregående dag havde Regimentet nået den stilling, der i løbet af et år skulle blive udbygget til et fast bolværk. I løbet af dagen gik den blandede bataljon Kittlitz ind i stillingen og indsat til venstre for Ferme de la Carrière St. Victor. Besættelsen af selve gården blev overdraget til 2./F.Pi.K. 9, der havde fået tildelt en deling fra Bataljon Seebach og to M.G. delinger. På grund af den kraftige artilleriild, der lå over stillingen, var den om dagen kun besat med en svag besætning, mens størstedelen af kompagnierne opholdt sig i de nærliggende stenhuler. Som følge af de store tab måtte kompagnierne i flere tilfælde lægges sammen. Der blev i begge bataljoner opstillet fire kampkompagnier.

Bataljon Seebach: 1. Komp. Peters, 2. Komp. Lt. Manitus, 3. og 4. Komp. Lt.d.R. Voigt, 11. Komp. Lt. Platehe.

Bataljon Kittlitz: 5. Komp. Lt. v. Wick, 6. og 7. Komp. Hptm. v. Ludwiger, 8. Komp. Lt.d.R. Schmidt, 9. og 10. Komp Hptm. v. Wegerer. For den syge Lt. v. Rauchfuss (Kurt) blev Lt. Zierold adjudant ved Bataljon Kittlitz. Regimentets stab havde indrettet sig i en stenhule 600 meter vest for Autrêches ved vejen mod Moulin sammen med Regimentsstaben fra IR 85.

Autrêches: Vagtpost

23. september:

Den højre fløj af IV RK (RIR 82) var den 20. september ikke så langt fremme som IR 31. Derfor lykkedes det den 23. september kl. 0800 et fjendtligt kompagni i tæt tåge at trænge frem til Autrêches, forsvaret af en gruppe fra 3./F.Pi.K. 9 og ind i ryggen på Regimentet. Franskmændene tog her sanitetspersonel på forbindepladsen, et Pioner feltkøkken og dele af IR 85 Regimentsmusik til fange. Det øjeblikkeligt indsatte kompagni Ludwiger stødte i kanten af landsbyen på 10 skridts afstand sammen med fjenden, drev dem med bajonetter tilbage og befriede fangerne. Franskmændene efterlod sig 40 døde og 20 fanger i vore hænder. Lt.d.R. Löhr blev under denne kamp alvorligt såret. Kl. 9 forsøgte fjenden at angribe Regimentets venstre fløj. 2. Kompanie (Lt. Manitius) tvang dem tilbage. Sikringen af Autrêches blev nu overdraget til Hptm. v. Wegerer, som hertil fik underlagt 9. og 10./31, et kompagni fra RIR 71 og de 180 mand fra erstatningspersonellet til IR 84.

Hen under aften ankom 345 mand personel erstatninger til Regimenter under føring af Offzsts. Vizefeldwebel Heidemann og fordelt på bataljonerne.

24. september:

Allerede næste dag ankom endnu en transport af erstatningspersonel på 1 officer (Lt.d.R. Brummer fra FR 86), 7 Offizierstellvertreter (herunder Fähnrich Pernet 2./31, v. Wurmb 4./31, Sprenger 4./31, v. Vorries 8./31 og v. Ahlefeldt 11./31, samt Vizefeldw. Pastenazi 9./31) og 390 mand (herunder Fahnenjunker Gefr. Wetsig og Brünner 3./31, Tödtmann 5./31 v. Landwüst og v. Langsdorff 7./31, og Jonas 10./31 samt Fahnenjunker-Anwärter Gefr. v. Busse 5./31)

25. september:

I stedet for Hptm. v. Seebach, der var såret af en sprængstykke, overtog Hptm. v. Ludwiger føringen af bataljonen.

I de sidste dage af september måned indtrådte en væsentlig forandring, fjenden angreb ikke mere. Modstanderen syntes at have affundet sig med situationen, og gav Regimentet tid til at begynde en systematisk udbygning af den nyvundne stilling.

Den første periode af krigen var afsluttet. Den store sejrsstorm var endt med en stivnet front. Tyskland og Østrig blev til belejrede fæstninger, som modstanderne forsøgte at bringe til overgivelse gennem blokade og udhungring.

II. Stillingskampe ved Aisne og i Champagne

1. Stillingskampe ved Autrêches

(1. oktober 1914 til 11. oktober 1915)

Situation:

Den mønstergyldigt gennemførte tilbagetrækning efter Marne-Slaget, hvor de tyske tropper uden større vanskeligheder havde kunnet frigøre sig fra fjenden, havde bevist, at modstanderen ikke følge sig som egentlig sejrherre. Kun tøvende og uden pres var han sat efter: næsten uden modstand og uden større hastværk havde den 1. tyske Armee afsluttet tilbagetrækningen bag Aisne, og havde her kunnet sætte sig fast. Kun i enkelte tilfælde var afskårne bagtroppe og batterier blevet taget til fange. Desværre var også sårede faldet i hænderne på fjenden sammen med deres højt skattede sanitetspersonel.

Tropperne, hvis disciplin netop under denne tilbagetrækning så strålende havde holdt sig, var ikke rystede.

Langs den nye front udviklede der sig hårde kampe, uden at situationen ændrede sig væsentligt. Joffre må havde indset, at det ikke var lykkedes ham at videreføre hans succes langs Marne til det afgørende tyske nederlag, men at den tyske front stod urystelig fast. Han besluttede sig derfor til at gøre endnu et forsøg på at omgå den højre tyske fløj, for dermed måske at kunne rulle hele den tyske front op. På sin side var General von Falkenhayn, den hidtidige krigsminister, der havde afløst den sygdomsramte General von Moltke som Generalstabschef, fast besluttet på ikke at falde længere tilbage, at fastholde de erobrede dele af Belgien og Frankrig og om muligt snart igen optage offensiven. Derfor trak begge parter alle disponible tropper mod nord for gensidigt at sikre sig området mellem den hidtidige kampfront og havet. "Kapløbet mod havet" var begyndt.

Oktober 1914:

Den 1. oktober blussede slaget mellem Arras og la Bassée op. Den nyopstillede (10.) franske Armee stødte her sammen med den 6. tyske Armee om herredømmet over højre fløj. En overgang så det ud til, at IR 31 ville blive involveret i denne kamp. Imidlertid ændrede situationen sig med Antwerpens fald den 9. oktober og gjorde anvendelsen af Regimentet unødvendig.

Efter nogle rolige dage fra slutningen af september til 4. oktober, satte Regimentet sig endnu engang i march den 5. oktober.

Efter at Bataljon Kittlitz om natten til 6. oktober og bataljon Ludwiger den følgende nat havde rømmet den allerede rare stilling ved Autrêches og Victor Ferme og overladt den til 36'erne, og herefter afløst FR 86 i dens tidligere stilling ved Moulin-sous-Touvent, kom der ordre til, at at IR 31 minus M.G.K. sammen med FR 86 og II./FAR 45 med en let ammunitionskolonne, skulle marcherer til Blérancourt, for her at slutte sig til den nyopstillede Division von Luckwald.

Efter afløsning i stilling nåede Bataljon Kittlitz kl. 0100 til Audignicourt, hvor den gik i alarmkvarter indtil Bataljon Ludwiger kunne afslutte sin afløsning kl. 0600 og Regimentet samlet kl. 0700 kunne marcherer til Blérancourt. Over Blérancourt – Cuts gik det til Pontoise, hvor den hvilede hele eftermiddagen. Sammen med IR 76 blev den samlet i Brigade Troschke i Division von Luckwald.

Regimentet modtog denne dag to E.K. af første klasse, som blev tildelt Hptm. v. Kathen og Hptm. v. Ludwiger.

Kl. 2000 samledes Brigade Troschke bag 6. Armee front og marcherede mod nord. Vejen førte over Noyon – le Pavé – Margny – Champien til Cruny, og næste dag videre tilbage til Noyon. Her kom den kl. 0700 i alarmkvarter. Faren for højre fløj var afværget uden at Regimentet kom til indsættelse.

Ved midnat til 11. oktober startede Regimentet march mod Caisnes. Den var nu underlagt Generalkommandoet. Den 12. oktober blev Regimentet trukket fra hinanden: Regimentsstab og bataljon v. Milczeski (1, 2, 4, 4, 9. Komp) fik til opgave at overtage dele af IR 75 stilling. Bataljonen blev efter mørkefald sat i march mod Carlepont, og afløste her ved daggry III./90. Oberstlt. v. Schmid overtog som Afsnitskommandør kommandoen over IR 85 og Batl. Wilczeswki. Afsnittet gik fra Pimprez, ikke inklusiv, over Bailly til kirkegården i Tracy-le-Val inklusiv. Selve Tracy-le-Val tilhørte kun med den nordlige tredjedel 75'erne, mens den sydlige del var besat af franskmændene.

10. Kompanie forstærket med fem grupper fra 8. og 11. Kompanie marcherede om eftermiddagen til Autrêches til disposition for 36. IB, som tildelte dem det gamle afsnit Moulin-sous-Touvent – Autrêches. Staben og det sammensatte kompagni v. Wilck (5. og 6.) og v. Ludwiger (7. og 8.) forblev til disposition for Generalkommandoet i Caisnes. En transport af erstatningspersonel, som den 13. oktober ankom til Noyon med 3 officerer (Hptm. v. Milczeski (Gerd), Hptm.d.R. Biel, Lt.d.R. Festesen), 9 Offizierstellvertreter og 830 mand (herunder 657 krigsfrivillige) gjorde det muligt igen at formerer tre bataljoner.

Stillingerne blev besat som følger:

I./31 = Hptm v. Milczeski (Wend) – adjudant Lt. v.Tippelskirch

1./31 – Hptm. v. Kathen 2./31 – Lt. Manitius 3./31 – Lt.d.R. Voigt 4./31 – Lt. Peters

II./31 = Major Frhr. v. Kittlitz – adjudant Lt. Zierold

5./31 – Lt. Wick 6./31 – Hptm. d. R. Viel 7./31 – Hptm. v. Ludwiger 8./31 – Lt.d.R. Festesen

III./31 Hptm. v. Milczewski (Gerd) – adjudant Lt. Mikulski

9./31 – Lt.d.R. Brunner 10./31 – Hptm. v. Wegerer 11./31 – Lt. Plathe 12./31 – Oberelt. Hübner

M.G.K. – Oberlt. v. Ditfurth.

Om denne første transport af krigsfrivillige beretter Lt.d.R. Ivers om sine egne oplevelser:

> Det hører til mine bedste erindringer, når jeg tænger på de dage, hvor den tyske ungdom viste, at de ikke forfaldet eller var blevet bløde, men i national begejstring som deres fædre fra 1813 og 1870, fra første øjeblik var besluttet og parate til at sætte hele deres kraft og begejstring ind til fædrelandets bedste. Som det var i Altona som i alle andre byer: fra første mobiliseringsdag var kasernen i Viktoriastrasse tæt belagt med unge mennesker, der hurtigt ville til indsats, ville indtræde i Regimentet – eller i det mindste i en erstatningsenhed, og fra dag til dag blev de offerberedtes tålmodighed stillet på hårdere og hårdere prøvelser. Først på 10. dagen skulle deres udholdenhed blive belønnet. Om formiddagen den 14. august styrtede de handlekraftige unge mænd – masende og stødende – sig vej gennem porten, der kort tid før var blevet åbnet. Kun 300 skulle i første omgang iklædes, så den største part af de belejrende måtte belave sig på en senere indkaldelse. Og de lykkelige, der var sluppet igennem, trængte sig snart hos lægen: "Her bliver kun helt tjenestedygtige folk accepteret, alle andre kan med det samme vende hjem!" Naturligvis var der ingen, der gik frivilligt. Snart var der inddelt i grupper og iklædt, og man kan uden at overdrive sige, at ånden hos disse unge grupper fra begyndelsen var indstillet på godt kammeratskab og på at opfylde alle militære krav. Med længsel blev den dag imødeset, hvor man i vest, kunne gå mod arvefjenden, og alle satte hele sin kraft ind på at komme i gang med uddannelsen, og nå samme niveau som ersatz- reservisterne, der allerede havde 14 dages forspring, og om hvem det hele tiden hed sig, at de snart skulle af sted. Mit kompagni, det 6., var i den første tid under kommando af Hptm v. Koszielski, senere under Hptm.d.L. Völkers. Blandt uddannelsespersonellet må ikke glemmes Offizierstellvertreter (nu Oberlt. d.L.) Lübbers, Vizefeldw. Kegel, Uffz. Tappendorf, som ikke havde det let med os. De næsten daglige ankomne sejrsmeldinger fik os alle til at anspænde os til det yderste. Vi ville hurtigst muligt til fronten, inden krigen var slut, og der ikke længere var laurbær at plukke. Efter syv ugers uddannelse fik vi vore feltgrå uniformer og tilpassede vores seletøj og udrustning.
>
> Den 6. oktober 1914 fulgte vores aftransport mod vest. Glad og selvsikker var stemningen blandt de unge soldater, som blev overført til befolkningen, der under hurra fulgte os til banegården. Den nationale begejstring flammede i lys lue til lyden af de gamle preussiske marcher.
>
> Så gik den i det dalende dagslys mod vest, endeligt mod vest, hvor den tyske nær allerede stod dybt i fjendeland.

Omkring middag den 7. oktober nåede vi til Coesfeld, hvor vi blev udlosset og kom i borgerkvarter. Her blev vi i 2½ dag for at gennemfører nogle øvelsesmarcher med fuld oppakning. Om natten 10./11. oktober rullede vi videre med 48 mand i hver godsvogn i retning af grænsen. Samme nat overskred vi grænsen til Belgien ved Herbesthal, om eftermiddagen den 11. oktober grænsen til Frankrig ved Quiévrain.

Fra den 12. oktober gik den resterende tur kun langsomt, da der måtte gives grønt lys fra station til station. Om natten den 12./13. oktober passerede vi St. Quentin uden at standse. Ved midnatstid den 13. oktober lå vi flere timer på linjen før Chauny, og kunne ind i mellem tydeligt hører kanontorden fra kampene langs Aisne. Sidst på aftenen den 13. oktober blev vi udladet i Noyon og kom i alarmkvarter i den forladt kyraser-kaserne. Den 14. oktober om morgenen marcherede vi i silende regn gennem Noyon i retning af fronten over Pontoise til Caisnes, der lå omkring 4 km bag den daværende frontlinje. Her lå enkelte af vor Regiments kompagnier trukket tilbage i reserve. På landsbygaden blev vores fordeling på kompagnierne meddelt, og de af vore kammerater, der skulle tilgå I. henholdsvis III. Bataljon, måtte efter et kort hvil fortsætte længere mod fronten, mens dem, der var tilkommanderet II. Bataillon straks i Caisnes kunne tiltræde deres kompagnier. Jeg kom til 1. deling af 7. Kompanie under kommando af Hptm v. Ludwiger, der bød os velkommen med en kort, fyndig tale, og fordelte os blandt det gamle mandskab i kompagniet, der havde haft store tab. Kompagniet var gruppevis indkvarteret i de endnu beboelige huse i landsbyen, der havde lidt meget under de sidste kampe, og for en stor dels vedkommende var ødelagt. Indbyggerne var næsten alle flygtet. Bortset fra et par appeller var der ingen tjeneste, da tropperne efter de sidste ugers anstrengelser havde fortjent et par dages ro.

Autrêches: Indgang til beredskabshule ved Victor Ferme

Den 18. oktober blev II./31 underlagt Division Luckwald og med 5. Kompanie forlagt til Dreslincourt og de øvrige og staben til Chiry. Opgaven var at dække vores artilleri (Fus.A. 20) og afsøge området Chiry – Dreslincourt – Ourscamp for forsprængte enheder. Eftersøgningen, der blev gjort meget vanskelig af den tætte underskov i skovene, forløb uden episoder. Landsbyerne selv blev sikret gennem natlige patruljer og gravede skyttegrave i udkanten.

Det dejlige landskab, det solrige efterårsvejr og roen der som regel kun blev forstyrret af den daglige eftermiddags hilsen mod det ubeboede slot over byen og selv byen, gav de udmattede krigere en velkommen rekreation

Den 19. oktober ankom 12. Kompanie efter dens 6-ugers afkommandring til Kurzen-Marine-Kanonen-Batterie 42 (42-cm haubits) til Caisnes, hvor den forblev til disposition for 17 ID.

Indtil den 25. oktober forblev de forskellige dele af Regimentet i deres forskellige placeringen, så blev følgende befaling modtaget:

> Regimentet afløser med II. og III./31 i forreste linje IR 36 om natten fra 25. til 26. oktober. Af III./31 i første omgang 10. og 11. Komp. i Audignicourt. I./31 først om natten den 26. til 27. oktober afløst af Landwehr, og ankommer 27. oktober formiddag til 36 IB. Bataljonen bliver stillet Regimentet til disposition og vil blive anvendt af denne.
>
> Regimentets træn rytter til St.Paul-aux-Boix.

Afløsningen blev gennemført som befalet uden indblanding fra fransk side. Med afgangen fra 17 ID rettede divisionskommandøren følgende skrivelse til Regimentet.

> Jeg udtaler til Oberstlt. v. Schmid, I./31 og 9. og 12./31 ved afsked fra 17 ID forsvarsafsnit min fulde anerkendelse for deres indsats og mine bedste ønsker for en lykkelig fremtid.
>
> Sign. Stengel

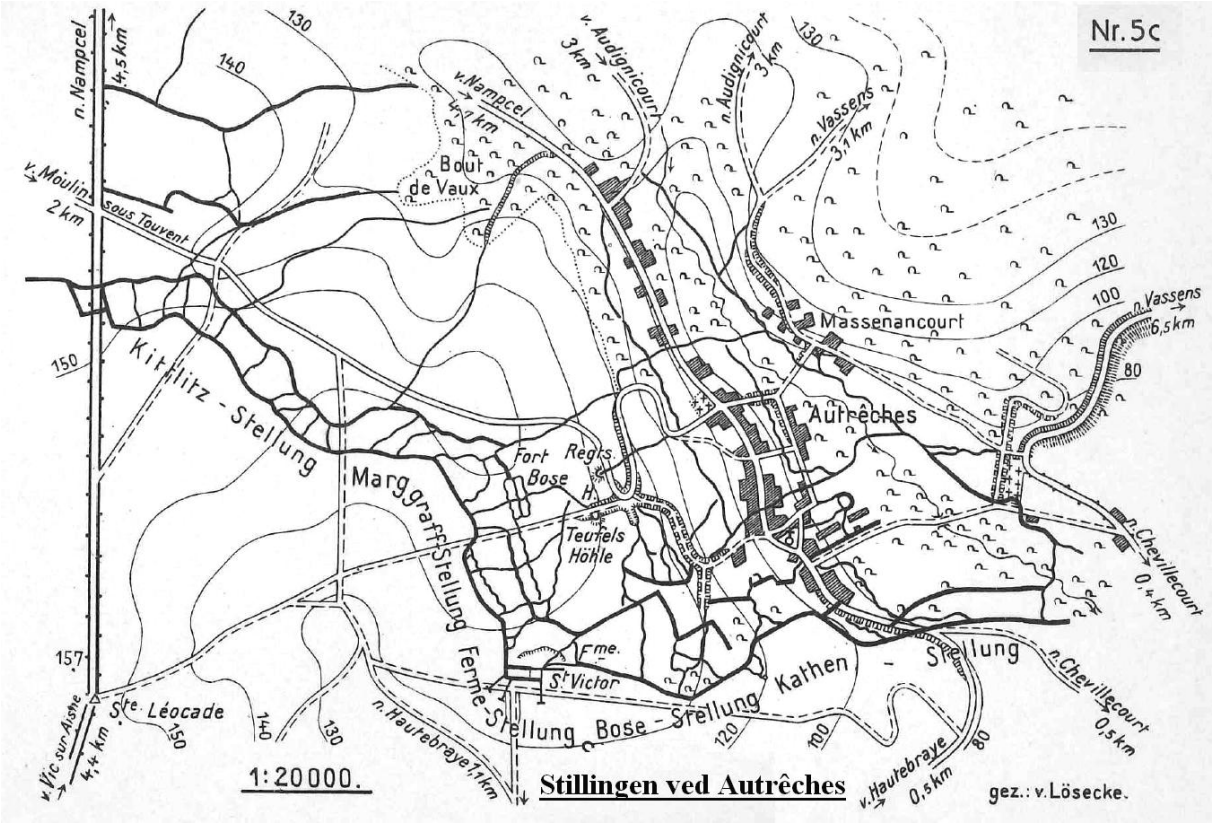

Regimentets afsnit ved Autrêches var efter I. Bataillons ankomst den 28. oktober fordelt på følgende måde:

a) højre fløj (vest): III./31 med 9, 10, 11 Komp. i første linje og 12. Komp. som reserve i "Teufelshöhle".
b) Midte. Ferme St. Victor: I./31 med 4. Kompanie i Ferme St. Victor, 3. Komp. i regiments-hulen som reserve. 1. og 2. Komp. i Audignicourt som Brigade reserve.
c) Venstre fløj (øst): II./31 med 5, 7, 8 Komp. i første linje. 6./31 som reserver, 1 deling fra 7. Komp. som landsbyforsvar af Autrêches.

Regiments-hulen havde fået dens betegnelse efter den her liggende Regiments-kommandostation. Den lå ved vejen fra Autrêches til Moulin, omkring 800 meter vest for kirken i Autrêches, halvvejs mellem byen og stillingen, og ydede både føringen og tropperne uvurderlig tjeneste. Den var opstået ved en systematisk udvinding af byggematerialer (sandsten), og dens store, hvælvede rum gav fremragende beskyttelse mod artilleriild. Først efter måneder blev det nødvendigt at lave afstivninger på enkelte steder, hvor der som følge af artilleriilden havde dannet sig revner. Hulen havde flere nødudgange, der førte til en lille bakke. Da der herfra var en god oversigt over Regimentes ansvarsområde, blev den udbygget som støttepunkt og udrustet med maskingeværer. Fra bakken førte en løbegrav frem i forreste linje, senere også til landsbyen, hvor kompagnikontorer, reservedelinger, samlested for sårede og i den første tid også feltkøkkener, var placeret.

Autrêches: Indgang til Regimentshulen

Teufelshöhle var mindre end Regimentshulen. Den lå ved den markvej, der kort før Regimentshulen gik mod gården. Endeligt lå der ved gården den såkaldte *Beredskabshule*. I løbet af tiden blev hulerne gjort mere beboelige ved etablering af ventilationsskakte, elektrisk lys, bræddevægge og monteringen af træbrikse.

På grund af et planlagt angreb fra vores venstre nabo, IV RK mod befæstningerne på højderne vest for Nouvron, blev den fjendtlige stilling kraftigt beskudt den 29. oktober. 18 ID artilleri deltog med flankerende skydning. Franskmændene besvarede kraftigt ilden også med tungt artilleri mod landsbyen Autrêches, specielt kirken og slottet i udkanten mod Chevillecourt. Mange huse, der hidtil havde været ubeskadiget, blev kraftigt ødelagte. Der var store granathuller i vejene, som var dækket af et lag af tagsten og sammenstyrtede mure. Feltkøkkenerne i landsbyen blev hårdt trængte af beskydningen, da det i den helvedes ild var umuligt at hente hestene frem og flytte længere tilbage. Også i nærheden af "lokalvagten" i et af de få tilbageblevne huse, slog flere træffere ned.

Til kl. 0030 havde 18 ID befalet et skinangreb mod den foran Divisionen liggende stilling.

36 IB havde i den forbindelse befalet:

> Brigadens regimenter gennemfører skinangrebet på følgende måde, at der kl. 0030 med synkroniserede ure rykkes frem med stærke infanteri patruljer, til hvilke der er tildelt pionerer med håndgranater mod den fjendtlige stilling, for at få modstanderen til at besætte stillingen. Så snart denne betingelse af opfyldt og håndgranaterne kastet, vender patruljerne tilbage til deres stillinger. Under patruljernes fremrykning skal Regimenterne holdes i beredskab. Der skal gøres foranstaltninger til optagelse af de returnerende patruljer. Efter patruljernes returnering skal der, alt efter situation, åbnes ild mod de af fjenden besatte skyttegrave.

Oberstlt. Marggraff
Regt.kommandør 1. november 1914 - 14. januar 1917
Faldet på Kemmelberg, 25. april 1918

Som følge af skinangrebet lå Regimentsafsnittet den 30. og 31. oktober under en kraftig artilleri- og infanteriild, hvorunder to mand faldt og 6 mand såredes.

Tabene var imidlertid ikke forgæves, da højderne ved Nouvron erobredes og som resultat den meget ubehagelige flankeild væsentligt forringedes.

November 1914

Den 1. november skete der en ændring i Regimentets ledelse. Obertlt. v. Schmid, der havde stået i spidsen for Regimentet siden krigens start, og med ære havde ført det fra sejr til sejr, blev syg. Med dyb beklagelse så Regimentet sin første kommandør tage afsked. Som afløser kom Major Marggraff fra IR 85.

Med udbygning af stillingen var i mellemtiden sat kraftigt ind. Denne havde en frontlængde på næsten 3 km med højre fløj fra "Hochstrasse" (højre nabo var IR 85) med generel front mod sydvest frem til Victor Ferme. Denne dannede et fremspringende hjørne. Så svingede stilling tilbage og forløb videre med front mod syd forbi "Bose" skoven, der ganske vist endnu bestod af enkelte nøgle stammer, ned ad skråningen til "Sachsenwald" til den sydlige udkant af Autrêches i retning af Chevillecourt. Her havde den forbindelse til 82 RIR fra IV AK. Foran stillingen lå landsbyerne Hautebraye og Bonval, samt Moufflaye og St.Leocade Ferme.

Inkluderingen af Victor Ferme i forsvarslinjen var nødvendig, da der her var indgang til hulen, og da der fra dette højtliggende terrænpunkt var udsigt over hele Aisne-dalen til Vic-sur-Aisne. Med dens hvide mure var den et tillokkende mål for det fjendtlige artilleri. Dens besættelse kostede Regimentet mange blodige ofre, og dens tilnavn "døds-fermen" var vel berettiget. Alle, der har kæmpet på dette forblæste hjørne, vil aldrig glemme dette sted, der hverken manglede romantik eller grusomheder. Gennem lange unger måtte dette vigtige punkt i vores stilling forsvares, uden at det var muligt at forstærke den med feltbefæstninger, da stengrunden var alt for vanskelig til det lette skanseværktøj. Det var derfor heller ikke muligt her at bygge en dækning, og besætningen måtte hele tiden ligge i det fri, kun beskyttet af tynde mure, bølgeblik og teltbaner. Kun et ganske lille rum, formentlig engang en slag forrådskammer, det såkaldte "dueslag", gav en smule dækning mod artilleriild. Besæt-

ningen blev derfor i dagtimerne begrænset til det allermest nødvendige. Om natten var den besat af en sikkerhedsbesætning på nogle grupper og en delingsfører i "dueslaget". Som forstærkning blev der i gårdhaven placeret to revolver-kanoner. Deres betjeningsmandskab lå i beredskabshulen og indrettede hurtigt her et provisorisk kaffekøkken. Hvilken fornøjelse var det for vores feltgrå, når de i morgengryet, gennemfrosne og gennemvåde kom fra arbejdet eller fra posttjeneste, blev modtaget med en kop varm "kejserkaffe" før de måtte strække deres trætte lemmer på den hårde klippebund i hulen.

Autrêches:
Den sønderskudte Ferme de la Carrière St. Victor

De hårde kampe på Østfronten havde i mellemtiden nødvendiggjort overførelsen af talrige enheder fra vest. Dens besættelse af derfor meget tynd, og kompagniafsnittene ret store. Alle vidste imidlertid, at Vestfronten for enhver pris måtte holdes, ske hvad der ville, og derfor blev der heller ikke murret, men med begejstring arbejdet hårdt og med mange afsavn.

Selv med en talmæssig underlegenhed, følte tyskerne uden tvivl det franske infanteri voksen. Ubehagelig var kun den store overvægt i den meget aktive og virksomme artilleri, der disponerede over mange batterier og megen ammunition, mens vores pjecer på grund af den kraftige mangel på ammunition kun kunne skyde nogle få skud daglig. Det tyske infanteri følte sig derfor i vintermånederne 1914/1915 anvist på sig selv. Der kunne ikke engang komme på tale med en moralsk støtte fra artilleriet, men det havde tillid til sig selv og til sine førere, og mistede ikke et øjeblik følelsen af overlegenhed i forhold til fjenden.

Dag og nat blev der arbejdet med en udbygning af stillingen. Også dette arbejde satte store krav til mandskabet. Det drejede sig ikke kun om, at udbygge den forreste gav til et stærkt bolværk, men også om at lave dækningsanlæg – for vinteren stod for døren. Der skulle skabes forbindelsesgrave bagud (Kaisergraben og Jungfernstieg) og bygges et støttepunkt – "Fort Bose" – bag midten af stillingen. Stillingen blev lagt frem fra øst for gården til til sydkant af "Bose" skoven, desuden i Sachsenfwald og ved kanten af landsbyen, hvor 1. Kompanie først havde ligget i vejgrøften foran slottet.

Trods gode viljer gik arbejdet kun langsomt frem. Som følge af det kolde regnvejr fra starten af oktober, den uregelmæssige forplejning, hvis fremskaffelse fra køkkenerne kun var muligt i mørke, og manglen på de nødvendige sanitære indretninger, steg antallet af diare tilfælde. Dysenteri viste sig kun i enkelte tilfælde. Da denne imidlertid kunne fører til tyfus sygdomme, blev der for under alle omstændigheder at undgå en epidemi, i november gennemført en generel vaccination mod tyfus.

Forplejningen var i månederne oktober og november ret mager, da forsyningstjeneste tilsyneladende endnu ikke virkede ordentligt. Det førte dog ikke til en nedgang i moral. Det var jo bare krigen, og en rigtig soldat må også finde sig i at maven engang i mellem knurre. Stemningen blandt soldaterne og deres opfattelse af situationen fremgår tydeligt af følgende beretning fra en underofficer ved 10. Kompanie

> For den uindviede kan det have set ud som om, at det overhovedet ikke var til at holde ud. Engang følte vi os vel også et kort stykke tid på samme måde, eksempelvis under marchen til Cruny eller i den mørke hule, med en overvældende, stærk stemning af irritation, men det varede kun kort. Så snart den fysiske anstrengelse var forbi, fandt vi stærke mænd hurtigt igen vores ro og den sjælelige ligevægt, livsglæde og handlekraft, og angreb igen livet og forholdene, så godt det lod sig gøre. Blot ikke blive ligeglad eller gå ned med nakken - hele tiden gribe til! Og når der bliver mulighed for med fysisk arbejde at bringe denne livstrang til udtryk, er det en lykke, og bliver også opfattet som en sådan. Derfor følte vi os ikke krænket, da de hytter og kvarterer, som vi ankom til, ikke var færdige, behagelige indkvarteringer. Først måtte der ydes et stort arbejde for at gøre dem beboelige. Dette arbejde glædede os og vi gjorde det gerne, og så og oplevede med glæde på det, vores arbejde hele tiden opnåede for at gøre vore små huse mere anvendelige. Vi udfører med sikkerhed her krigens arbejde, og da vi med fortrøstning og frisk mod holder ud, både den ene som den anden, hjælper vi med

energi til at udmatte og besejre vores modstandere. Også de fleste førere havde det meget spartansk, og fandt sig heri og sørger for deres folk. Vi er tyskere, for hvem pligtfølelse, tanken om de gode sæder og dermed også viljen til at bevare dem, ligger i blodet. Derfor kan vi også tillade os det uden at jage og uden at lade os udmatte. – En modsætning mellem mine "gamle" fok og de unge krigsfrivillige, eller sågar mellem mine grupper og mig, fandtes ikke. Vi levede med hinanden som gode kammerater.

Victor-Ferme ved Autrêches: "Dueslaget"

11. og 12. november:

De to dage bragte igen Regimentet urolige dage. Lt.d.R. Voigt (Fører 3./31) berettede herom på følgende måde:

Efter gennemført tyfus-vaccination rykkede 3. Komp. den 6. november fra Audignicourt i tæt tåge, uden at blive generet af fjenden, over bakkerne til Autrêches med ordre til, her at afløse 8./31. Som følge af denne befaling gik kompagniet i stilling i sydkanten af Autrêches overfor landsbyen Hautebraye. Denne havde forbindelse til de sidste huse i landsbyen, der ligger i en smal dal. Den bestod i enkeltheder af en flankeringsstilling på venstre fløj, en hovedstilling i landsbyens baghaver, steg på en bevokset skråning over 140 meter ("Sachsenwald") og fortsatte så på et højdeplateau.

Denne var omkring 90 meter åben, fulgte så et lille skovstykke ("Bose" skoven), kom så igen ud i åbent terræn frem til Ferme de la Carrière St. Victor. Den nævnte lille skov dannede venstre fløj på højre tilslutningskompagni (2./31). Havestillingen var kun svagt bygget. Skråningen blev fastholdt med underofficersposter og en svag feltvagt. Det åbne terræn frem til den lille skov var ikke besat, og kun overvåget med øjenkontakt. 200 meter bag det åbne terræn fik en hulvej (senere opkaldt "Tirpitz Weg") ned ad skråningen til midten af landsbyen, til regimentets hovedkvarter, hvor samtlige telefonforbindelser o.s.v. befandt sig. Landsbyen var stadig beboet. De blev stærkt mistænkt for spionage via lyssignaler.

Autrêches: skyttegraven i "Sachsenwald"

Modstanderens stilling lå gennemsnitlig 80 – 100 meter væk og forløb næsten udelukkende i skovkanten ovenfor Hautbraye. Fjenden var, som altid, yderst rolig og flittig i deres skansearbejde. Hans skarpskytter sad i alle træer og var yderst generende for tropperne. Der opstod hele tiden tab. Jeg indså efter den første inspektion af stillingen, at modstanderen tilsyneladende med hast forsøgte at arbejde sig frem mod det 90 meter åbne terræn. Allerede den 22. september havde han forsøgt at forcerer den nævnte hulvej og nå Autrêches. Lykkedes dette, måtte formentlig hele IR 31 stilling rømmes. Der ville som minimum opstå en bule i linjen. Den næste mulige forsvarslinje var bakkerne ved Vassens. Fjenden ville dermed opnå en stærkt, flankerende artilleristilling. Følgerne var ikke til at overse.

De følgende nætter (7. og 8. november) var gunstige til skansning: regnfulde og buldrende mørke. Kompagniet indsatte hver eneste mand og gravede en grav fra den lille skov over det åbne terræn (mellemstilling) til skovskråningen underneden. Den fik her forbindelse til havestillingen. Mellemstillingen var kun 60 cm dyb, så nåede man den nøgne sandsten. Om morgenen opdagede fjenden overraskelsen. Der opstod nu kontinuerlige tab. Fjendtlig infanteri og mineild lå næsten uafbrudt over stillingen. Det måtte forsøges at udbygge mellemstillingen yderligere. Fra skråningen blev 200 pund tunge sandsække (de små håndterlige sandsække eksisterede ikke på dette tidspunkt) slæbt frem til kanten af graven og i ryg trukket frem, så den næste kunne følge. På de måde blev afstanden efterhånden overvundet, så den næste sandsæk kunne

placeres oven på det første lag, samtidig med, at der blev gjort forsøg på at arbejde sig ned i det hårde underlag. Det var et fortvivlet arbejde. I de næste nætter sendte fjenden lysraketter op og forsøgte med alle midler at forhindre udbygningen. Det var helt umuligt, blot at placerer en stolpehegn foran stillingen. Mandskabet var meget udmattede. Kompagniet havde haft en hård tid under september kampene og havde som erstatning modtaget 85 unge krigsfrivillige, der næppe var det enorme fysiske arbejde voksne. Imidlertid bar deres store offervillighed og fremragende gåpåmod hjalp dem over det hele.

Fjenden havde i mellemtiden åbenbart truffet beslutning om angreb, og havde afsluttet forberedelserne. Hyppige lyssignaler om natten tydede på en omfattende forbindelse mellem civilbefolkningen bag den tyske linje. Den 11. november kl. 1930 begyndte en kraftig fjendtlig artilleriild langs hele fronten fra Ferme st. Victor til bakkerne ved Nouvron, der fortsatte natten igennem, og den **12. november k**l. 0730 nåede sit højdepunkt. Kl. 0815 blev ilden lagt lidt frem, og det franske infanteri angreb. Det var det franske Infanteriregiment 60 med to bataljoner i forreste linje og en i reserve. Angreb blev rettet mod den venstre fløj af 2./31 og den højre af 3./31. I stormen blev mellemstillingen og omkring 50 meter af den tilstødende skovskråning løbet over ende, og delingsfører, Feldwebel Lill og hans lille besætning nedkæmpet. Nabokompagniet i den lille skov måtte falde tilbage. Modstanderen startede med omkring 5 efter hinanden følgende stormkolonner. En tæt kæde af poster beskæftigede den øvrige skovstilling. Havestillingen, landsbyen Autrêches og adgangsvejene blev holdt under ild. Kompagniet var derfor i første omgang henvist til sig selv. Det fjendtlige angreb fik imidlertid i stå. Modstanderen koncentrerede sig om mellemstillingen og mistede dermed tid. Det lykkedes dermed at generobre det tabte skovstykke i nærkamp, besætte skovkanten tværs af mellemstillingen, og herfra at åbne ild mod den indtrængte fjende. Under dette udmærkede sig i sær Vizefeldwebel Krüger 3./31 gennem sin energiske, rolige og dygtige føring. Fjenden kom herfra ikke videre frem. Hans reservebataljon kom ikke til anvendelse, da haubitser batteri 4./FAR 9 trods knapheden af ammunition, med fremragende virkning blev indsat mod denne modstander og mod besætningen på den erobrede mellemstilling. En deling fra 6. Kompanie blev sendt frem til hver af 2./31 og 3./31 til forstærkning. Fjenden havde havde nu meget store tab på grund af vores ild, og efter var efter en omkring to timer lang kamp nedkæmpet. Resten overgav sig. Med hvilken pris, modstanderen måtte betale dette mislykkede angreb, viste de omkring 300 døde, der lå foran 3. og 2./31 front. Antallet af sårede må have været lige så stor. Desuden forblev 29 fanger på vore hænder.

Autrêches:
Skyttegrav med "bombesikker" dækning

Dette angreb på Autrêches var det sidste, franskmændene gennemførte i den tid, vi holdt stillingen. Det tapre forsvar fra de ramte kompagnier og den energiske indgriben fra 3./31 kompagnifører (Lt.d.R. Voigt) havde fået det til at mislykkedes. Omkring kl. 12 døde infanteriilden ud, hvorimod det fjendtlige artilleri åbnede et kraftigt bombardement af samtlige IR 31 stillinger, specielt over gården. Mellem kl. 16 og 1730 nåede dette sit højdepunkt. Begge revolverkanoner blev ødelagt af fuldtræffere og begge M.G. sat ud af spillet. Med en fremragende præcision tog fjenden indgangene til hulerne under ild for at gøre det umuligt herfra at indsætte den anbragte reserve. Det lykkedes imidlertid ikke, og som omkring kl. 18 et fjendtligt kompagni i spring arbejdede sig frem mod gården, blev de anstændigvis modtaget af 7. Kompanie under Hptm. v. Ludwiger med tre velrettede salver. Omkring 30 mand faldt sammen, mens resten flygtede tilbage og søgte dækning i en sænkning. Også dette angreb blev med succes afvist, men dagen havde også været blodig for Regimentet: 32 døde, 66 sårede og 2 savnede.

Kompagniernes tapre indsats fik sin anerkendelse i en Arme-befaling fra 14. november 1914:

> I forsvaret af det i væsentlighed mod IV rettede angreb den 12. september om formiddagen, deltog også, som det efterfølgende blev meddelt mig, IR 31 og dele af 18 ID artilleri. Jeg udtaler også til disse tropper min anerkendelse for deres indsats.
>
> Den øverstbefalende. Sign. v. Kluck.

Da en forbindelse mellem civilbefolkningen, stadig levende i Autrêches, og fjenden, ikke kunne udelukkes, men tværtimod tegnene på spionage netop i forbindelse med det sidste angreb var øget, blev indbyggerne den 17. november udrømmet til landsbyer længere tilbage.

Efter det resultatløse angreb begyndte franskmændene med en udbygning af deres stillinger. Alle steder dukkede forbindelsesgrave op, udgravninger, mens særlige markante punkter som eksempelvis enkelt stående træer, poppelrække omkring gårde o.s.v., der af vores artilleri kunne anvendes som rettepunkter, blev fjernet. Artilleribeskydningen døde for en tid ud. Modstanderen benyttede sig udelukkende af minekaster granater, de såkaldte "børnepotter", og pludselige ildoverfald med fra 10 til 20 skud, som på enkelte dage gennemførtes ret hyppigt, men normalt kun blev gennemført med fra 40 til 50 skud langs hele regimentets afsnit.

Tabene var lykkeligvis små, men alligevel var det de bedste, der blev truffet. Blandt disse var også Lt. v. Muthenow (Werner), der således hårdt under et ildoverfald den 28. september ved Bose-skoven og senere døde af sine sår.

På grund af til- og afgange skete den 25. november følgende ændringer blandt kompagniførere og adjudanter:

1. Kompanie: Hptm. v. Kathen
2. Kompanie: Lt. v. Tippelskirch
3. Kompanie: Lt.d.R. Voigt
4. Kompanie: Lt. Peters
5. Kompanie: Lt. Zierold

6. Kompanie: Hptm. d.R. Biel
7. Kompanie: Hptm. v. Ludwiger
8. Kompanie: Lt.a.D. von Schmeling
9. Kompanie: Lt. Plato
10. Kompanie: Lt.d.R. Odsey
11. Kompanie: Lt.d.R. Simonsen
12. Kompanie: Oblt. Hübner
Adjudant I./31: Lt. d.R. Groote (Drag. 16)
Adjudant II./31: Lt.d.R. Pajunk (Drag. 16)
Adjudant III./31: Lt.d.R. Degetau (Drag. 16)

Den 28. november blev kommandoen over 11. Kompanie overdraget til Lt. Hink (Pi.Bat. 9) efter den syge Oblt.d.R. Simonsen.

Resten af måneden gik også hos os med udbygning af stillingen. Foran skyttegravslinjen (dengang var der grundlæggende kun en linje, som man klamrede sig til i et stift forsvar) blev der med stort besvær etableret i trådhindring. I udsatte poster blev der indbygget gravspejle. På steder, der regelmæssigt på bestemte tidspunkter blev udsat for beskydning, blev der opsat tavler til regulering af trafikken. Også dækningsanlæg, dengang endnu ret primitive og med ringe sikkerhed, blev anlagt, så man i det mindste til nogen grad var beskyttet mod vind og vejr.

Kompagnierne skifte med regelmæssige tidsrum mellem stilling og reserve, så alle kom til at kende de enkelte afsnits gode og dårlige sider.

Reservebataljonernes hvilekvarterer skiftede flere gange. Foruden Blérancourt kom også Nampcel, Audignicourt og senere Le Mesnil, St.Aubin og St.Paul-aux-Bois i anvendelse.

December 1914

Måneden bragte ingen større sammenstød med fjenden. Begge sider var man ivrigt i gang med udbygning af stillingen for at kunne beskytte sig mod det stadig dårligere vejrlig. Daglang regn opløste i den grad lerjorden, at de med stor besvær etablerede grave blev fyldt med mudder og afvandingen blokeret af sammenskridende sider. Mangen en støvle på hængende i mudderet, og specielt madafhenterne udstødte mange forbandelser, når franskmændene, vækket af de klirrende madspande, med ildoverfald tvang folkene langs gravene til at kaste sig ned i pløret. Et forsøg på at skabe en underjordisk forbindelse under udnyttelse af hulerne, blev desværre i første omgang uden resultat på grund af manglende arbejdskræfter. Et gennembrud mod oversiden fra Regimentshulen til tæt ved siden af løbegraven til "Fort Bose" gjorde det muligt at underbringe en del af besætningen på fortet i hulen, samtidig med, at ventilationen til hulen væsentligt forbedredes. Fra hulen ved gården rekognoscerede Lt.a.O. v. Schmeling ved hjælp af et kompas og udlagt sejlgarn, og konstaterede herunder en forbindelse mellem Kompagnihulen og den omkring 200 meter nordligere fremskudte underofficerspost.

Regimentsmusikken (Obermusikmeister Zehe) i St.Paul-aux-Bois på Major Grav v.Rhoden's 50 års fødselsdag, 20. april 1915

Udbygningen af skytte- og forbindelsesgrave i venstre afsnit fik kun meget langsomt fremad, da det var meget svært at arbejde i den stenfyldte, af malmåre gennemkrydsede jordbund. Der manglende krydshakker overalt. Materialer på skanseværktøjsvognen rækkede overhovedet ikke.

Stillingen forstærkedes med indbyggede stålskydeskår og skydeskår opbygget af sandsække. Bombesikre dækningsanlæg blev etableret i tilstrækkeligt antal, også til reservedelingerne i anden linje - generobringesgraven.

I Aisne-dalen herskede fredelige forhold. På grund af vores tavse artilleri kunne franskmændene bevæge sig fuldstændigt frit. Vores artilleri måtte i disse måneder kun dagligt afgive højst fire skud pr. batteri, da ammunitionen var tvingende nødvendig til hovedkampområderne. Disse fire skud blev kraftigt påkaldt af enhederne i forreste linje for at holde modstandere nede, der ubekymret arbejdede foran fronten. I modsætning slog hos os øjeblikkeligt granater ned, når der under skansearbejdet blev kastet jord og sten op over dækningen. Selv om dagen var der i de bagvedliggende gader og veje en uafbrudt trafik af ammunitionsvogne, artilleri, sygevogne, bagagevogne, motorcykler, og jernbanetrafik på den store jernbanelinje langs Aisne-dalen. I Hautebraye, 2 km bag den forreste franske linje, lød kirkeklokkerne fredeligt. Infanteriets afløsning fandt sted ved højlys dag, uden at vores artilleri kunne forstyrre det, mens vores afløsning kun kunne finde sted om natten på grund af den fjendtlige artilleribeskydning. Med knyttede næver måtte vi tit overvære fjendens frie bevægelser.

Juleaften forløb rolig. Infanteriaktiviteten var noget forhøjet, men derudover kunne det mandskab, der ikke var indsat i posttjenesten, en kort tid trækkes tilbage i hulerne til julefesten. Med deres gran-udsmykkede vægge, de lys strålende juletræer og de kønt opstablede gaver på bordene indbød hulerne rigtig til fest. Sammen med de gammelkendte julesange, ledsaget af lyden fra en harmonika, bragte de store kedler med brygget grog snart den nødvendige stemning.

Den 26. december begyndte fjenden en livlig flyaktivitet. I løbet af dagen kredsede 7 fly over stillingen. Det første fly dukkede op ved middagstid, fløj ind over Autrêches og slog en cirkel over Bose-støttepunktet, mens der i samme øjeblik slog 4 granater ned til højre og venstre herfor, der dog ikke anrettede skader.

Som følge af udnævnelsen af Oberlt. v. Busse til adjudant ved 36 IB, blev den 19. december Oberlt. v. Ditfurth udnævnt til Regiments adjudant, mens Lt. Plato overtog føringen af M.G.K. og Lt.d.R. Metz overtog 9./31. Til erstatning af den 2. december sårede Lt.v. Tippelskirch, blev Lt. Hinck udnævnt til fører af 2./31. Den tilbagevendte Oberlt. d.R. Simonsen overtog føringen af 4./31, mens Lt. Plathe overtog 11./31.

Som følge af fjendens handlinger var der i december tab på 12 døde, mens 2 officerer og 37 mand såredes.

Hviledag i St.Paul-aux-Bois (11. Komp.)
Koncert med Regimentsmusikken

I den første tid, hvor man ikke forventede et længere ophold i stillingskampe, var de faldne blevet begravet umiddelbart i nærheden af stillingen. Da man nu ønskede at give de døde i hele Regimentsafsnittet en færdig gravplads, blev der i Autrêches, der hvor vejen mod Moulin drejer af, anlagt en kirkegård under et højt kastanje-træ, hvortil de i enkeltgrave liggende døde blev flyttet og begravet i fællesskab. Med de med stor kærlighed af sandsten fremstillede gravstene, og hele tiden udsmykket med friske blomster, blev gravene et tegn på evigt kammeratskab også efter døden.

Det var en stor bekvemmelighed, at der i landsbyen blev indrettet en badeanstalt, hvor alle medlemmer af et kompagni i to dage i "Hohenzollern-Bad", eller tre dage i det mindre "Kaiserbad" alle kunne få et individuelt varmt bad.

Autrêches: landsbygade med Regiments kirkegård

1915

Januar 1915:

Ankomsten af det nye år (1915) blev budt velkommen af artilleriets salut og salver fra stillingskompagnierne. I 1. Kompanie samlede Hptm. v. Kathen i den stjerneklare nat samtlige sine folk i graven, hvor han med langt væk hørlig stemme forkyndte de sidse krigsnyheder fra øst, og udbragte et trefoldigt Hurra for Fædrelandet og vores øverste krigsherre. Herefter drønede tre salver mod franskmændene, forstærket af et mangfoldigt ekko, som tegn på vores sejrs- og forhåbningsfulde sindstilstand. Hos 3. Kompanie blev et stort bornholmerur slæbt ud i stillingen af fire krigsfrivillige og her stillet op. Præcist kl. 24 forkyndte det med tydelige klokkeslag ankomsten af det nye år. Som beskyttelse mod regnen, blev der placeret en paraply over uret, senere erstattet med en kappe af blik. Uret ydede kompagniet god tjeneste. Alle poster blev ifølge dette afløst. Selv de fremskudte dobbeltposter kunne hører dets slag i stillingen og vidste, hvornår den længe savnede afløsning ville komme.

Den 3. januar forlod II./31, mens den lå i reserve i St.Paul-aux-Boix, Regimentet for sammen med 11./89 og 11./84 at formerer det sammensatte Regiment v. Werber, som i Vogeserne blev indsat under Division Fuchs i Armee-Abteilung Gaede. (Om II./31 kampe i Alsace se side 79).

Hos franskmændene var der åbenbart trukket artilleri ud af linjen, da den fjendtlige aktivitet var stærkt faldende. Dette skyldtes formentlig de kampe, der rasede ved Soissons. Om natten skød det franske infanteri betydeligt mere. Foruden de sædvanlige minekastere, slog fra tid til anden også geværgranater ned, der larmede meget, men kun gav få skader. I den forreste linje blev det konstateret, at der var indbygget maskingeværer og to feltkanoner – det kunne også dreje sig om revolverkanoner. Franskmændene arbejdede ivrigt på anlæggelsen af dækninger.

På grund af den truende sammenstyrtningsfare måtte der i vores grav og dækningsanlæg afstives med faskiner og bjælker og herefter beklædes. Steder, der stod under vand, måtte gøres passerbar med knipler af grene, træriste eller sten, mens der måtte etableres afvandingskanaler og grøfter. Trådhindringen på blev særligt udsatte steder forstærket med pigtrådsruller. Da området foran Bose-skoven fra gravene ikke helt kunne overskues, blev en sappe gravet frem til en lyttepost. Den udgravede jord blev i sække og kurve bragt om bag stillingen, for ikke at afslører sappen. 1./31 byggede på vejen mod Hautebraye, omkring 150 meter syd for landsbyen i nærheden af en her liggende gård en barrikade. Fra Bose-skoven blev der gravet en forbindelsesgrav til Regimentshulen, der sluttede ved "stjernen" omkring 200 m foran regimentshulen.

Sandsachburg: Kampene den 17. og 18. januar om "Sandsækborgen" bragte os i nærkontakt med franskmændene. Denne var et bolværk omkring 10 til 15 meter fremskudt stilling i fyrretræsskoven overfor venstre fløj af 3. Kompanie, som stærkt beherskede området. For at fastslå hvor stærk, stillingen var besat, og hvilket Regiment, der lå overfor os, trængte en patrulje fra 3. Kompanie (Gefr. Münster og krigsfrivillige Lassen, Wulf, Weichhold og Peemöller III) og en fra 4. Kompanie (Gefr. Lange, Musketier Bauer, Kluge, Schreiber og Wulf I) om morgenen den 17. januar overraskende ind i stillingen. Her fandt de kun en besætning på 4 mand fra Territorial-regiment 54, hvoraf to blev taget til fange, en skudt, mens en undløb.

To forsøg i løbet af eftermiddagstimerne fra fjenden på at generobre stedet, brød sammen i vores infanteriild og vore håndgranater.

Hen under aften begyndte en heftig fransk artilleribeskydning af Autrêches og de omkringliggende bakker og veje, der fortsatte hele natten og hen på eftermiddagen den følgende dag. Borgen blev om natten besat med tre trupper under Vizefeldwebel Krüger 3./31. Et nyt forsøg i løbet af natten på at tilbageerobre stillingen, brød sammen i vores forsvarsild. På samme måde mislykkedes et angreb med miner og håndgranater tidligt på morgenen, hvorunder dog sandsækborgen næsten fuldstændig blev ødelagt. Stillingen kunne herved ikke længere holdes, ikke mindst fordi den også lå under højere liggende og delvist flankerende fjendtlige stillinger. For ikke at opgive terræn, blev en ny ildstilling udgravet nogle skridt nærmere vores hovedstilling og forbundet med en løbegrav til Underofficerspost Nr. 1. En underofficer og 7 mand fastholdt nu stillingen, mens de øvrige bragte alle våben og udrustning ud og hermed indrettede denne stilling. Pionerer placerede herefter miner på forskellige steder i borgen, for at kunne sprænge den i luften efter rømningen. Vores tab under denne operation beløb sig de to dage til 10 døde og 33 sårede.

Fjendens tab lader sig i den tætte underskov kun tilnærmelsesvis anslås. Indtil kl. 15 var det omkring 50 mand.

Sonderende patruljer fra 4./31 blev gennemført mod den nu meget vagtsomme fjende. Herunder blev det fastslået, at den fjendtlige grav var stærkt besat. Blandt modstanderen var der ret gode skytter, som var i stand til præcist at ramme skydeskårene i stillingen. Med tildelingen af et gevær med kikkertsigte fik stillingsenhederne et godt våben til imødegåelse heraf.

Til det 2.500 meter brede Rementsafsnit stod efter II. Bataillons afgang, kun to bataljoner til rådighed. For også at kunne give III./31, der uafbrudt siden november havde ligget i stilling, en velfortjent pause, blev den om natten til den 23. januar afløst af II./85.

Autrêches: landsbygaden

I stillingsbesættelsen skete der igen store forandringer. Lt.d.R. Rischer faldt den 7. januar. Major Graf v. Rohden tilgik Regimentet og overtog kommandoen over I./31. Den hidtidige fører for bataljonen, Hptm. v. Milczewski (Wend) overtog M.G.K. Lt. Plato 9./31. 8 fændrikker og 22 Vizefeldwebel blev udnævnt til løjtnanter, iblandt hvilke var den 54 år gamle krigsfrivillige Digter Richard Dehmel, som var tilgået Regimentet med den første transport af krigsfrivillige i oktober.

Til opfyldning af de af tab og sygdom udtyndede kompagnier ankom den 30 januar en transport af erstatningspersonel på 1 Vizefeldwebel og 274 mand.

Januar til maj 1915:

De følgende måneder stod udpræget i stillingskrigens tegn. Stillingen udbyggedes fortsat. Ved hver bataljon blev der udnævnt en skyttegravs-officer, der dag og nat havde til opgave at kontrollerer arbejdet, og havde ansvaret for sikkerheden af stillingen gennem overvågning af posterne. Efter formodningerne på dette tidspunkt var stillingen så godt befæstet, at den kunne udholde den voldsomste artilleribeskydning. Man havde endnu ingen erfaring med tung artilleri, og mente at dækninger med kun 1 til 2 meter jordlag var tilstrækkelig. Skanseværktøj var i mellemtiden ankommet i tilstrækkeligt omfang. Mod slutningen af april fik hver bataljon sin egen vogn med skanseværktøj, og som følge heraf blev regimentets firespandige skanseværkstøjvogn fjernet.

Autrêches:
Skyttegrav med blomstrende æbletræer

Franskmændene beskød stillingen med let og middeltung artilleri. Med det middeltunge artilleri blev der opnået nedslag på 1 meter. Generelt var det lettere kalibre med meget følsomme tændrør, der ved nedslag med et kort, højlydt "Rach" splintredes i talrige små sprængstykker.

Da nedslag fulgte næste i samme øjeblik, som lyden af afskud kunne høres, fik de hurtigt navnet "korte Gustav". To pjecer, placeret i Mouffalaye Ferme lige overfor St.Victor Ferme, kostede os mange tab. Først efter ophævelsen af ammunitionsmanglen lykkede det, permanent at fordrive dem herfra. Efter at vores tunge artilleri havde beskudt de franske landsbyer i baglandet, blev også vore hvilekvarterer i Audingnicourt beskudt med artilleri. Regimentets afsnit modtog gennemsnitlig 100 til 200 granater daglig.

Ved siden af kugle minerne anvendte franskmændene fra april en finnestabiliseret granat, der med en kraftig sprængvirkning ødelagde flere stykker grav, og med sit store antal, gennemsnitlig

50 til 100 daglig, blev anset for meget farlig. Ved nedslag i vokset lerjord forårsagede den et krater på 25 cm.

Den fjendtlige luftopklaring svandt meget ind. I de fire måneder februar til maj, dukkede kun enkelte fly op, kredsede en kort overgang over stillingen og forsvandt så igen mod vest. Derimod dukkede fra 1. maj, hver gang vejret var gunstig hertil, lænkeballoner op fra området ved Jaulzy.

Autrêches: "Kathenbad", bygget 1. Kompanie

Vore indsatte "Erdmörser" (en primitiv, tidlig form for morter) bragte midlertidigt de fjendtlige minekastere i Bonva-slugten, foran St.Victor-Ferme og i Sachsenwald ved Hautebraye, til tavshed. Men også her begrænsede manglen på ammunition vores kontraskydninger.

For at kunne gennemskyde de fjendtlige stål-skydeskår, der ikke kunne opnås med almindelig infanteriammunition, modtog Regimentet K.S. [Kern-Geschoss]ammunition. Denne type ammunition, hvor der i projektilets stålhylster sad en kerne af stål, slog glat igennem, og blev ikke, som de almindelige, bly-fyldte, projektiler, trykket flade ved anslag.

For at opnå bedre oversigt over terrænet, og for at muliggøre en gensidig flankering, blev forreste linje på steder omlagt. Alle sappeposter blev omkranset af pigtrådshindringer, som kunne beskydes flankerende af den bagved liggende del af graven. Desuden blev der påbegyndt talrige forbindelsesgrave. På ordre fra Generalkommandoet blev der 28. maj påbegyndt konstruktion af en bagved liggende stilling. Den forløb omtrent over Punkt 168 – Punkt 164 – Tiolet Ferme – Punkt 151 – Totenwäldchen (1.200 meter sydvest for Vassens) og fik navnet Tiolet-stillingen.

Reservekompagnierne i Autrêches måtte på grund af den stigende ødelæggelse underbringes i kældrene. De såkaldte "Klippe-dækninger" i Sachsenwald bag den forreste linje, blev påbegyndt, men først i september færdige, da arbejdskræfter herfra hele tiden måtte afgives til transport af pionermateriel til forreste stilling og til anlæggelsen af forbindelsesgrave.

Bevægelser i landsbygaderne i dagslys måtte forbydes, da uforsigtige bevægelser kunne vise franskmændene, hvor vore kommandokontorer, badeanstalt, køkken og heste til M.G. køretøjerne var placeret, og derved bringe dem under beskydning. M.G.-kompagniets heste og kompagniernes kommandokontorer blev flyttet til le Mesnil og Audignicourt. Forbindepladsen blev efter at gården var skudt i brand, placeret i en kælder. Byvagten blev ødelagt af en fuldtræffer og måtte placeres på ny i et dækningsanlæg. En forbindelsesgrav blev gravet tværs gennem midten af landsbyen, gennem beboelser, køkkener og stalde, for at der også i dagslys kunne ske trafik til de enkelte stillinger, til køkkener og til badepladserne.

Mellem Autrêches og Massenanourt blev der af fine sandsten indrettet et friluftsbad (Kathenbad). Specielt i de varme sommermåneder var der en livlig aktivitet. Badeindretningerne blev udbygget med brusebade.

I stedet for den til Alsace afkommanderede II./31 tilgik til Regimentet I./Landwehr 55, som den **24. februar** afløste I./31. Underlæggelsen fortsatte frem til II. Bataillons tilbagekomst den **12. april 1915.**

Under hviletiden blev den **16. marts** de tilbagetrukne dele af korpset samlet nord for Blérancourt, hvor de blev inspiceret af H.M. Kejseren og den øverstkommanderende for 1. Armee. Fra Regimentet deltog Stab I./31 og 4. komp.

Den rolige situation førte i marts til en udvidelse af Divisionens ansvarsområde. Fra Division blev det den **7. marts** befalet, at hvert regiment skulle danne tre bataljonsafsnit. Fra hver bataljon skulle to kompagnier indsættes i forreste linje, et kompagni i reserve, og et kompagni være reserve for kompagniafsnit eller divisionsreserve. Til besættelse af II./31 afsnit var I./L.55 disponibel. Under gennemførelsen af denne befaling blev Regimentets ansvarsområde forlænget mod vest med et kompagniafsnit og nåede nu over vejen St.Léocabe – Vic (hovedvej). Regimentets afsnit var 3⅓ km bred, men alligevel var kun seks kompagnier indsat i forreste linje. Den **4. april** blev regimentets afsnit øget til 4 km.

I anledning af Regimentets 100 års jubilæum den 25. marts blev der modtaget en anerkendelsesskrivelse fra H.M. Kejseren, og samtidig blev et fanebånd tildelt.

Den **1. april** blev den af Generalkommandoen befalede opstilling af et 13. og 14. kompagni gennemført. De sammensatte kompagnier bestod af ⅔ personel fra Regimentet og ⅓ ungt personel fra Regimentets rekrutdepot (St.Aubin).

Den stille Regimentsstilling gav imidlertid stadig lejlighed til at udmærke sig, hvorom Regimentets dagbog skriver den **4. maj**: Om eftermiddagen gennemførte Gefr. Pieuse l./31 en patrulje, der bragte ham i umiddelbart nærhed af den fjendtlige grav. Han kunne fastslå, at den fjendtlige grav som følge af en forudgående gennemført virkningsskydning med de tunge felthaubitser fra 2. G.F.Art. stedvist fuldstændigt havde jævnet graven. På samme måde var pigtrådsforhindringen fuldstændig ødelagt. Han blev såret af et geværskud. For denne patrulje blev han dagen efter forfremmet til underofficer.

1 2 3 4 5 6 7

Regimentsstab, april 1915

1. Hptm. v.Milczeski (Wendt); 2. Dr. Seifert; 3. Major Marggraff; 4, Lt. v.Groote; 5. Major Graf v. Rhoden; 6. Stabsarzt Dr. Schow; 7. Oberlt. v. Ditfurth

Til opstilling af IR 187 måtte Regimentet den **27. maj 1915** afgive 6./31. Fra denne dag blev 14./31 ændret til 6. Kompanie.

Om natten til **24. maj** havde franskmændene anbragt en italiensk fane og en avis i sin hindring. Musketier Mundt 7./31 kravlede i fuld dagslys derover, hev fane og afvis ned, og nåede trods kraftig infanteri- og M.G. ild tilbage til egen stilling.

Om denne vovemodige handling skriver Oberlt. Stahl følgende:

> Om aftenen den 22. maj lå vi i skyttegraven ved Autrêches. Ovre ved franskmændene, der dårligt lå 100 meter væk fra os, syntes noget særligt at være i gang. Råb som »*l'Italie urrah!*« »*Allemagne caput!*« »*Les officiers allemands sont des boches!*« osv. lød over til os. Vi svarede kraftigt igen og ikke netop med sprogets fineste gloser. Natten gik, og som det blev morgen så vi dårligt 20-30 meter foran vores stilling i den franske pigtråd, en italiensk fane og herunder en avis. Det var naturligvis noget særlig for vore unge mennesker; overalt gik snakken: hvordan får vi fat i den "ting", og der var flere, der besluttede sig på at hente fanen i løbet af natten. Lt. Cornils 7./31 forsøgte at berolige den ophidsede stemning blandt sine folk, for han ønskede ikke at sætte folkenes liv på spil under en sådan patrulje – så om eftermiddagen omkring kl. 14 - man troede dårligt sine øjne - kravlede ved højlys dag Musketier Mundt 7./31 frem gennem sukkerroemarken mellem den tyske og den franske grav. Man glemte næsten at trække vejret, for lige så snart en fjendtlig post ser ham, er det sket med den dristige patruljemand. Som en ål snoede han sig skridt for skridt frem mod den italiensk fane. De franske poster syntes at sove, eller havde de stillet en fælde for ham? Det er bange øjeblikke for os, og med gevær ved kind lurer kammeraterne i graven, for at hjælpe ham, hvis der derovre skulle vise sig et fransk hoved. Så er Mundt fremme ved målet. Forsigtig trækker han fanestangen til sig og glider med sit bytte nogle skridt tilbage. Men i dette øjeblik bliver han bemærket af en fjendtlig post. Alarmskud, enkelte skud, og i ét ny begynder et vildt skyderi fra den fjendtlige grav. Gudskelov kan Mundt i sidste øjeblik finde dækning i et granathul, og de franske skud passerer hen over ham. Hos os hersker vild ophidselse; hvad skal der ske? Er Mundt såret? Men gud hjælper den dristige! Vores artilleriobservatør havde fra sin observationspost bag ved, gennem sin kikkert kunne følge hele episoden. Et batteri fra vores trofaste 45'er stod allerede skudklar. Så! En susen gennem luften, og et lag af granater flyver tæt hen over vore hoveder mod den franske grav. Det

brager derovre fra. Dødsstilhed. I en fuld karriere og med hævet fane springer Musketier Mundt under alle kammeraternes Hurra tilbage i vores grav.

Lt. Cornils var i første omgang fåmælt; et par ord til formaning, men så rystede han den tapre Mundts hånd og lykønskede ham. Ved Korps-befaling den 30. maj 1915 tildelte den kommanderende general, Exzellenz v. Quast Musketier Mundt et E.K. II.

Hvilekvarter i le Mesnil

Også langs den øvrige Regimentsfront havde fjenden hejst italienske faner, og overfor Bose-skoven opstillet et stort skilt med indskriften: "Italien har erklæret Østrig krig den 25. maj".

Tabene mellem den 1. februar og 31. maj beløb sig til 41 døde og 1 såret officer og 165 mand. Den sårede officer var Lt.d.R. Voigt, kommandøren for 3./31, som blev såret i ansigtet af glasskår fra et minenedslag, som han stod ved et vindue til dækningen ved Bose-skoven. Skaden medførte senere, at han blev blind. Føringen af 3. Kompanie overgik til Lt.d.R. Studt.

Med det kommende forår sluttede de talrige dage med regn mere og mere. Solen fordrev tågebankerne og bragte naturens skønhed tilbage til stillingen.

Reservernes ophold var efterhånden bibragt rigtig livsglæde. Kvartererne var ganske vist ikke første klasses, men i det varme solskin, blev hele dagen tilbragt i det fri. Der blev ofret megen flid og kærlighed i udbygningen af kvartererne, da de en kort tid skulle få de trætte skyttegravskrigere til at glemme den monotone stillingskrig med dens posttjeneste, trækning af pigtråd, bygning af dækninger, og opfriske deres modstands evne til en ny periode. Hvileområderne blev derfor først omhyggeligt rengjorte og kvartererne gjort mest mulig hyggelige med hjemmegjorte stole, borde og senge. Foran de små huse blev der anlagt haver med pergola, bade og aflusningsanstalter anlagt og meget mere af samme slags. Navnlig den af I. Bataillon istandsatte le Mesnil blev en regelret smykkesten. Husene var for størstedelen intakte, indbyggerne udvandret. Her hørte man dårligt artilleriilden fra fronten og fjendtlige fly var en sjælden gæst. Mangen en glad time tilbragte vi her i de varme forårs- og sommeraftener. Mange en glad kompagnifest tilbragt i den grønne skov med lystig musik, kappestrid og spil. Om dagen var der ganske vist nok at tage sig til også under hvileperioden: eksercits, istandsættelse af uniformer og udrustning, udbygning af kvarterer, men om aftenen kom også følelseslivet til fuld udfoldelse. Ofte kunne man høre de muntre eller tungmodige tyske hjemstavns- og soldatersange gennem den stille landsby. I de øvrige landsbyer som St. Paul og St. Aubin var der stadig beboere. Dette gav soldaternes liv en noget anderledes præg; alligevel var forholdet til civilbefolkningen i landet altid god, mange gange endda venlig. Den største glæde udløstes dog, når vores utrættelige Obermusikmeister Zehe med regimentsmusikken dukkede op og gav de nyeste slagere eller flotte militærmarcher til bedste.

Imidlertid blev hvileperioden også anvendt til uddannelse. For officerer var der rideundervisning, to officersaspirant kurser blev afholdt i St. Paul, og pionererne underviste i den nye stavhåndgranat. Til forstærkning af den offensive ånd blev det i maj befalet, at de tilbagetrukne kompagnier ikke længere skulle eksercerer, men i stedet under feltøvelser på et øvelsesområde skulle øves i angreb på en befæstet feltstilling og i tilbageerobring af et tabt stykke skyttegrav. For at fortsætte uddannelsen af det ankomne mandskab fra Tyskland, blev i marts gamle aktive underofficerer trukket ud af enhederne, og i St. Aubin samlet i et rekrutkompagni. Senere blev den sidste uddannelse afsluttet i rekrutdepoter bag fronten.

På ordre fra Generalkommandoet fra **9. april 1915** skulle hvert regimentet stillet et maskingevær til disposition for Brigade. Delingsfører blev skiftevis stillet af IR 31 og IR 85. Det blev placeret i St.Paul-aux-Bois. Yderligere et M.G. blev den **5. maj 1915** stillet til A.O.K. 1 i Folenbray. Hertil trådte som delingsfører først Lt.v. Zülow, senere Lt. Wendte. Regimentets M.G. blev sammen med et M.G. fra IR 28 indsat som flyverbeskyttelse i Folenbray og Croucy-le-Chateau.

En fransk overløber ved Bose-skoven fra M.G.-afdelingen af Reserve-Regiment 352 advarede os om kommende svære dage. Til begyndelsen af juni var der tilsyneladende planlagt i fjendtligt gennembrud ved Moulin.

1 2 3 4

Hptm. v. Kathen og officerer ved 1./31 under kompagnifest i St. Paul-aux-Bois 5. juni 1915

1. Lt. Thormälen; 2. Hptm. v. Kathen; 3. Lt. Husmann; Lt. Herrmann

2. Juni kampe 1915 ved Moulin-sous-Touvent

Den **2. juli** landede også ved 17 ID en overløbet Turko, der fortalte, at der den 3. juli skulle gennemføres et angreb ved Bois St. Mard.

Som det egentlige franske angrebsmål var bakkerne ved Moulin-Nampcel, og her indsattes en kraftig beskydning den 3. juni, mens vores afsnit ganske vist livligere end tidligere også blev beskudt, men ikke i det omfang som mod 85 IR stillingen til højre for os.

Den 4. og 5. forstærkedes artilleriilden ganske uoverordentlig og den 6. angreb franskmændene FR 86 stilling, gennembrød den syd for Quennevières Ferme og trængte frem til kanten af "Schleswiger Tal". Regimenterne 85 og 31 blev øjeblikkeligt kaldt til hjælp med alle disponible kræfter. Fra IR 31 blev i første omgang indsat 1, 5, 12 og 13. Kompanie, som lå i hvil. Over indsatsen af 1. Kompanie skriver Lt. Husmann følgende:

> Den 5. juni lå 1. Kompanie i reserve i St.Paul-aux-Bois for efter 14 dage i forreste grav ved Autrêches endeligt igen kunne blive ren og hvile ud før nye kampe. Denne dag skulle der afholdes en kompagnifest, og alle var i munter stemning. Om eftermiddagen blev der i et herligt vejr afholdt spil i det frie, væddeløb, længdespring, spist pølse, sækkeløb o.s.v., og medlemmer af Regimentsmusikken spillede til underholdning lystige viser. Kl. 18 var de sportslige dele afsluttet, og efter en "festspisning" begrav kompagniet sig til en stor bondegård, hvor hovedvesten skulle afholdes. Som vi var ankommet hertil, meldte en cyklist sig til vores Hptm. v. Kathen, at en officer øjeblikkeligt skulle komme til telefonen. Jeg blev udpeget hertil, steg på en cykel og kørte til telefongruppen, hvor jeg for kompagniet modtog befaling til øjeblikkeligt at afmarcherer til Audinicourt. Hastigt kørte jeg tilbage for at videregive befalingen til kaptajnen. Som jeg nåede frem var alle i gang med afsyngning af den tyske nationalmelodi under ledsagelse af regimentsmusikken som indledning til festen. Efter sidste strofe meddelte kaptajnen kompagniet ordren til alarm. Alle kom i et grumt humør overfor franskmændene, der havde ødelagt vores dejlige fest. Med udtryk som "de skal få en på snuden!" og "Det skal franskmændene få betalt!", løb alle af sted for at gøre sig marchklare. Jeg fik ordre til at cykle til M.G.-

delingen, som var indkvarteret i nærheden af St.Paul, og alarmerer denne. Som jeg kom tilbage til St.Paul, forlod kompagniet i halvmørket under sang landsbyen. Vi ankom sidst på aftenen til Audignicourt, hvor vi opslog telte. Næste formiddag, det var en gloende hed søndag, blev vi kl. 1125 alarmeret af en artilleri underofficer fra fronten, hvor situationen var blevet meget alvorlig.

"Klar ved gevær!" lød kommandoråbene fra vores kaptajn. I kompagnikolonne gik det først op ad en ret stejl bakke. I det kraftige solskin kom vi frem til plateauet vest for Audignicourt, hvor vi fik ordre til at aflægge vores tornystre, hvor vi netop stod. 2. Deling blev foldet ud, og Lt. Thormählens og min deling fulgte bag ved til højre og venstre. Helt planløst beskød fjendtligt artilleri bakken. Rundt om os slog granater og shrapnels ned, men fremrykningen fortsatte. Udmattet af den kraftige varme slæbte soldaterne sig gennem de ødelagte marker. Alle vidste, at der i dag ville komme en forbitret kamp, men tanken og viljen til ikke at give franskmændene en meter erobret jord, gav os igen ny kraft til at komme videre. – Pludseligt mødte vi kraftig infanteri- og MG-ild fra flanken, som kostede de første tab. Vi skulle stadig tilbagelægge 400 meter før vi nåede løbegravene, der nogenlunde ville kunne bringes os længere frem. Gennem denne grav kom vi til en grusgrav, hvor vi samlede os og fik et kort pusterum. Af mangel på vand suttede vi på roeblade for at slukke vores ubændige tørst. Fjendtligt artilleri ramte grusgraven, men vi lå i en død vinkel, hvor den ikke kunne ramme os.

Herfra gik det pludseligt hurtigt frem over landevejen, hvorfra vi ad forskellige grave nåede frem på højre side af det franske indbrudssted. Da situationen imidlertid stadig syntes mere kritisk på venstre side af indbruddet, førte kaptajnen straks kompagniet herover, og overtog som ældste officer kommandoen over alle de forstærkninger, der kort efter indfandt sig. En slugt, der lå under kontinuerlig infanteriild, måtte passeres. Med to grupper blev fjenden med overskydning af infanteri- og M.G. holdt nede, mens vi gruppevis i spring nåede den modsatte skråning. Så gik det i skyttelinje op ad skråningen, hvis øverste kan vi besatte. Kort foran os var franskmænd, marokkanere og Zuaver ved at indrette sig i den nye stilling. De blev behørigt lagt under ild, så af os løbet over ende, nedkæmpet eller taget til fange. Under hurra-råb gik det mod næste grav. I mellemtiden blev tre feltpjecer, franskmændene allerede havde erobret, tilbageerobret af os og besætningen, i det omfang de overhovedet endnu var i live, taget til fange. franskmændene ville vende kanonerne mod os, hvilket dog var forhindret af vore artillerister, der forinden havde fjernet en skrue, så ved skud hele ladningen gik bagud og dræbte de tapre franske artillerister.

Igen stormede vi fremad for at tilbageerobre vores tabte terræn. Som vi kom nærmere franskmændene, forsvandt de. I den næste grav så vi stadig sårede og døde ligge omkring. VI fandt en masse håndgranater, som senere gjorde os god fortjeneste. Graven blev øjeblikkeligt indrettet til forsvar, for vi skulle ikke længere frem. Halvdelen arbejdede, den anden halvdel holdt vagt, så franskmændene ikke kunne snige sig frem. I mellemtiden var det blevet kl. 01. Vi blev afløst af andre kompagnier og kom længere mod venstre. En storm, planlagt til kl. 03, blev aflyst i sidste øjeblik.

Hptm. v. Kathens grav på kirkegården i Autrêches

Så helt pludseligt omkring kl. 06 kom en mand helt ophidset løbende hen til mig: "Hr. Løjtnant, der er franskmænd til venstre i graven!" Med gevær og rigeligt med håndgranater gik jeg til det truede sted. Franskmændene arbejdede sig langsomt frem. Jeg lod dem komme helt tæt på; de kastede med håndgranater overalt, ikke kun mod mig, da dig endnu ikke havde opdaget mig. Så overøste vi dem med deres egne håndgranater. De blev så totalt overrasket, at de hastigt forsvandt. Som vi fortsatte efter, og hele tiden trængte franskmændene længere tilbage med håndgranater, så vi resultaterne af vore første kast. Franskmændene forsøgte i løbet af dagen endnu et par gange samme fremgangsmåde, men hele tiden forgæves.

Ud over kraftig artilleri og minekasterild fra begge sider, forløb den 7. juni uden større begivenheder. Den efterfølgende nat åbnede fjenden en heftig ild mod vore grave og artilleristillinger, som af vores egen tilsvarende heftig blev besvaret.

Om morgenen den 8. juni ville vores kaptajn genoptage forbindelsen med de til venstre for os liggende enheder. Han kikkede flere minutter hen over toppen af vores grav; intet steds faldt et eneste skud. Hverken infanteri eller artilleri skød. Så lød der et geværskud derovre fra. Ramt i brystet faldt Hauptmann v. Kathen sammen. Den dødelige kugle ramte samtidig en bag kaptajnen stående løjtnant fra IR

75. Det tunge og store tab, vores kompagni havde lidt, stod at læse i de alvorlige ansigter på alle.
En streng, men retfærdig og yderst dygtig officer, som besad kærligheden og tilliden fra sine kammerater og undergivne. Både i Tysk Sydvest og på Vestfronten han ydet Fædrelandet store fortjenester, men var nu væk. Hans retlinede karakter og hans forbilledlige forsorg for sine soldater, specielt i 1914 under marchen mod Paris, vil han os alle, som med ham kæmpede og marcherede, forblive uforglemmelig. Hptm. v. Kathen blev senere begravet på heltekirkegården i Autrêches.

Om natten til **10. juni** afløse 12. og 14/RIR 31 kompagnierne. Efter 36 timers hvil i St. Paul måtte de igen frem til disposition for Bataljon Zimmermann (IR 75) på skråningen ved den sydlige indgang til Schlewiger Tal. Herfra gik kompagniet den 15. juni endnu engang i forreste linje. Til højre lå 12./31 og til venstre en deling fra IR 64. Under trommeild den 16. juni trak denne deling sig tilbage. Det lykkedes derfor den angribende modstander på dette sted at nå ind i graven, og herfra midlertidigt at trænge ind i 1. Kompanies stilling. Med håndgranater fordrev Lt.d.R. Husmann og hans deling igen franskmændene. Om natten blev 1. Komp. afsnit forstærket med resterne af 12./31, hvis stilling blev overtaget af 4./86. Om natten til 18. juni blev kompagniet afløst af IR 182 og kom til le Mesnil.

12. Kompanie, som den 6. juni lå som afsnitsreserve i le Mesnil, blev ved mørkefald trukket frem til "Königinhöhle" og FR 86. Ved daggry forstærkede 2. og 3. Deling resterne af 13./86, mens 1. Deling samtidig besatte Glücksbuger Weg. 2. Deling stødt med højre fløj op til den fransk besatte grav. Fjenden blev angrebet med håndgranater og trængt 8 traverser frem.

Under den efterfølgende nærkamp fandt de særlig udmærkede Uffz. Prozell og Musk. Schumann heltedøden. Den 11. juni tidligt om morgenen blev kompagniet som Regiments-reserve for Regt. Rückert trukket tilbage gennem Moulin-slugten til Neudorf. Gennem de næste to følgende nætter måtte de bringe ammunition og håndgranater frem. Den 14. juni hen på morgenen afløste det 10./RIR 31 i graven, og besatte dens stilling ved Schleswiger Weg frem til l./31 sappe. Til højre lå 36'erne. Den fortsatte artilleriild steg igen i løbet af den 14. juni.

Omkring kl. 16 gik fjenden med omkring to kompagnier til angreb mod tilbageerobrings-graven. Da M.G.-erne var skudt i stykker og der ingen pigtrådshindring var, lykkedes det franskmændene at besætte den svagt besatte grav. En anden følge fulgte ikke efter, da vores artilleri holdt den fjendtlige grav under ild. Der udviklede sig derfor en forbitret nærkamp. Hovedsageligt ved hjælp af håndgranater blev den indtrængte fjende fuldstændig revet op. De tilbagegående rester faldt under ilden fra nabodelingen. Under nærkampen, der havde varet omkring en halv time, udmærkede sig især Lt.d.R. Götze, som rev de øvrige underofficerer og mandskab med i sin kampiver. Som anerkendelse for sin forbilledlige holdning, modtog han i juli et E.K. I. Resterne af det af disse angreb stærkt svækkede kompagni, blev om natten indsat i 12./31 naboafsnit. I den hidtidige stilling blev 4./86 skudt ind. Om aftenen den 17. juni fulgte afløsningen med 8./172, hvorefter kompagniet kom i kvarter i le Mesnil. Særlig anerkendelse fortjener også San.Uffz. Hansen sammen med kompagniets sanitetspersonel, der selv under den voldsomste beskydning utrætteligt gjorde deres pligt på en måde, at et fremmed Regiment, RIR 31, forslog reservisterne Walter og Neumann til et Jernkors.

Det af regimentet afgivne M.G. under Uffz. Walter til Divisionens M.G.-Deling i St. Paul, havde den 16. juni lejlighed til at skyde ind i fjendens tætte kolonner. Generet fra ryggen af M.G.- og infanteriild, samlede skytterne Freidhof, Palm og Grosser omkringliggende geværer og ammunition op, og beskød fjenden. Mens Schütze Thiedemann sørgede for ammunition, kunne Uffz. Walter nu igen uhindret fortsætte beskydningen af fjenden. Om Gefr. Krüger skrev Uffz. Walter: Krüger havde jeg den morgen sendt til landsbyen for at hente drikkevand. Kan kom ikke tilbage. Om aftenen hørte vi følgende: som Krüger var kommet et stykke væk fra os, så han en deling infanteri, der rykkede frem mod en afdeling fjender. Med en bemærkning om "at jeg kan da ikke lade jer være alene!" tog han et gevær og skød med. Kort efter blev han ramt i skulderen. Efter denne kampdag rykkede M.G. den 17. juni tilbage til Autrêches.

13. Kompanie lå i hvil i St. Aubin da den 5. juni kl. 20 blev alarmeret og sammen med 1. og 5. Kompanie nåede Audignicourt. Alle tre kompagnier blev underlagt Hptm. v. Rathen. Da denne imidlertid allerede var rykket frem med sit 1. Kompanie, fulgte 5. (Lt.d.R. Otte) og 13. Komp. under Lt. Peters til Nampcel og meldte sig her til FR 86 Regimentsstab. Herfra gik det under kraftig artilleribeskydning til "Tondern-Schlucht", hvor kompagnierne blev underlagt Bataljon Hagedorn (IR 85). Et forsøg den aften, at støde frem gennem "Schleswiger Tal", mislykkedes under store tab som følge af, at hele dalen beherskedes af fjendtlig maskingeværild. Først om natten lykkedes det, trods den heftige spærreild, at nå frem til "Apenrader Schlucht". Da imidlertid det allerede var ved at blive lyst, kunne et angreb på den fjendtligt erobrede grav ikke mere gennemføres. Som resultat måtte kompagnierne hele dagen forblive under meget kraftig beskydning i "Apenrader Schlucht". Varm forplejning nåede ikke frem, da alle veje lå under kraftig ild, og feltkøkkenerne ikke kunne komme igennem. Fra 7. til 13.

Autrêches: Regimentsstab kvarter

juni blev begge kompagnier trukket frem til skansning. Som følge af de store tab og den store afgang af syge på grund af det hårde natarbejde, smeltede kompagnierne stærkt sammen. 13. Kompanie havde den 13. juni om aftenen en kampstyrke på 45 mand. 5. Kompanie blev den 13. juni om aftenen som Brigade reserve trukket tilbage til Nampcel, og her placeret i dækningsanlæg. Den 16. juni den i hvil i le Mesnil. Den 14. juni om aftenen skulle der gøres endnu et forsøg på at tilbageerobre den gamle anden grav. Patruljer var natten i forvejen blevet sendt frem og havde arbejdet godt. Foran vores front havde de fastslået sorte tropper. Fra patruljen fra 13. Kompanie, hvortil frivillige i stort antal havde meldt sig – et strålende eksempel på ånden blandt tropperne – vendte desværre kun føreren, Uffz. Schümann, tilbage, som Wehrmann Bertram havde reddet livet ved at ofre sit eget. Under selve angrebet stod 12./31 i anden linje. Angrebet lykkedes kun delvist. Kun på venstre fløj af angrebet lykkedes det at tilbageerobre graven. Kompagniet var af tab og anstrengelser meget nedslidt. Endeligt den 15. juni blev 13. Kompanie trukket ud og tilbragte natten i en slugt nord for Carrière-gården. Efter endnu en alarmering og klargøring i slugten, rykkede de sidste 35 mand i kompagniet den 17. juni om aftenen tilbage til le Mesnil.

Kampene, der fik betegnelsen ”Juni-kampe ved Moulin-sous-Touvent” havde fundet sin afslutning uden at det var lykkedes fjenden at opnå nogen nævneværdig succes. Regimentet havde fremragende deltaget i forsvaret. 81 døde og 214 sårede havde disse kampe kostet Regiment ”Graf Bose”.

Den 19. juni vendte 1, 5, 12 og 13./31 tilbage til Regimentet. Modsat rykkede 3. og 8./31 ud til disposition for IR 85 i ”Königshöhle” ved Moulin. Begge kompagnier blev indtil den 24. juni anvendt til stilingsbyggeri.

I stillingen ved Autrêches måtte resultaterne af den fjendtlige beskydning udbedres. Nye anlæg blev ikke udført i juni. De elektriske ledninger fra Blérancourt til Regiments-hulen og Kompagnihulen ved gården blev endeligt gjort færdig. Selvom den leverede strøm ikke var tilstrækkelig til en ordentlig belysning af hulen, blev denne forbedring alligevel modtaget med glæde, for stearinlys og petroleum var i den sidste tid blevet en mangelvare. Ferme-stillingen blev den 30. juni forstærket med indbygningen af en middeltung minekaster.

På grund af sygdom indtrådte en ændring i den højere føring. Den hidtidige Divisionskommandør, Exz. v. Kluge måtte afløses af Generalmajor Bloch v. Blottnitz, der ved overtagelse af kommandoen hilste tropperne med sit valgsprog ”Heller død end slave” [Lewer dot als Slav]

Juli til oktober 1915:

Efter det urolige juni fulgte en roligere tid. Med udnyttelse af erfaringerne fra de sidste kampe, blev stillingsbyggeriet fortsat. Anden grav, der hidtil var blevet kaldt ”Tilbageerobrings-grav”, fik nu betegnelsen ”2. linje”, og blev udbygget lige så kraftigt som den forreste. Generelt udbygget som forstærket skyttegrav, havde den talrige dækningsanlæg med to udgange. En kraftig pigtrådshindring blev trukket foran den. Forbindelsen mellem de to grave sikredes af et stort antal forbindelsesgrave, der fik navne efter officerer eller underofficerer, eller kendte navne fra hjemstavnen, eksempelvis ”Alterwall”, ”Neuerwall”, ”Dammtor” o.lign. Bag disse grave blev der i løbet af sommeren anlagt en tredje linje. Denne var ikke gennemgående, og kun enkelte steder forsynet med trådhindinrger. Som et sidste forsvar blev der bag tredje grav anlagt fem feltbefæstede støttepunkter (Jansen, Trutzburg, Fort Bose, Schloss-Stellung og Berg-Stellung). Endnu længere tilbage lå endeligt Tiolet- og Blerancourdelle-stilllingen. For hen over højderne ved Audignicourt – Vassens til Autrêches anlagdes ”Brigadeweg”, ”Artillerieweg” og ”Grenzweg”.

I graven blev de splintsikre poststader gjort færdige. sapperne fik på steder hønsenet til beskyttelse mod håndgranater.

Øst for vejen Nampcel – Vic-sur-Aisne måtte der på et beskyttet sted graves en brønd, da vejen for vandhenterne til besætningerne på højre fløj var for lang. Dette vand blev primært anvendt til rengøring af kogekar og til

tøjvask. Til levering af drikkevand fik Regimentet tildelt to vandvogne. I den hede sommer og med afløsning kun hver 10-20 dag, var etableringen af brønden en presserende nødvendighed. Også ved gården blev den lukkede brønd åbnet til afbenyttelse. Trafikken frem til brønden har imidlertid ikke undgået fjendens observation, for netop denne del af gården lå i den næste tid særligt under beskydning. Da forbindelsesgraven, der var hugget ned i sandstenen over gårdspladsen, flere gang blev skudt sammen, og ved dagslys ikke mere kunne anvendes, blev der fra Kompagnihulen gravet en tunnel frem til brønden.

Efter at det nu var lykkedes ved hjælp af måleinstrumenter at lave en passage fra Gården til Regimentshulen, skete hele trafikken til gården og kompagnistillinger på begge sider af denne, under jorden. Stillingen ved Gården fik flere tunneler til de omkringliggende huler. En 10 meter dyb skakt sluttede på det højeste punkt, 100 meter bag gården på en roemark. Her havde artilleriet etableret en strålende observationspost til deres kikkerter.

De elektriske ledninger blev ligeledes lagt ned i den nye tunnelforbindelse, så hele tunnelen var forsynet med talrige lamper. Den svage strøm var lige netop tilstrækkeligt til at få pærerne til at bløde højrødt. Mere samlende end frisk gående nåede man fra glødelampe til glødelampe frem til gården.

Gennem flere patruljer udmærkede sig Gefr. Clausen 5./31. Han var næsten hver nat ude, og hjembragte mange gode meldinger om udviklingen i det fjendtlige stillings byggeri. Foren særlig god patrulje og tilfangetagelsen af en fjendtlig post blev Clausen og de ledsagende Gefr. Klingöhr og Musketier Wagner udmærket ved en anerkendelse i en dagsbefaling fra Arme-overkommandoet.

Regimentet besatte i begyndelsen af juli på ordre fra Division til højre endnu et kompagniafsnit fra IR 85, og nåede dermed et ansvarsområde på næsten 5 kilometer. II./31 lå igen med tre kompagnier i forreste linje. Med en transport den 3. juli med 226 mand erstatningspersonel, fyldtes kompagnierne op til en mandskabsstyrke på omkring 250 mand. Kun med disse talmæssigt stærke kompagnier, samt gennem indbygningen af 10 tyske, 3 russiske og 1 fransk maskingevær, var det muligt med et gennemsnit kompagni på 500 meter, at give enhederne den nødvendige hvile. Stillingskompagnierne lå med to delinger i forreste og den tredje fordelt som reserve i anden og tredje linje.

Det brede Regimentsafsnit gjorde det kun muligt for to kompagnier ad gangen at blive sendt 10 dage i hvil bag fronten. Kompagnierne i hvil måtte stille arbejdskraft til høsten af hø og korn. M.G.K. skaffede sig i le Mesnil et stort forråd af hø.

Samvirket mellem infanteri og artilleri blev væsentlig forbedret gennem placeringen af en forbindelsesofficer fra artilleriet (A.-V.-O.) ved Regimentets stab. denne talte daglig med staben for at udveksle ønsker, forslag, konferencer og aftaler mellem de to våbenarter. Den konstante tilstedeværelse af en artilleri observationsofficer i graven ved infanteriet frembragte en tæt forståelse mellem begge våben ved en øjeblikkelig diskussion og afklaring af alle problemer. Artilleriet blev på den måde til et virkeligt søstervåben for os.

Det fjendtlige artilleri skød til tider kraftigt i skumringen, men tav imidlertid også ofte hele dagen. En nyhed var de små, af os døbte "Æsel-kanoner", der anvendte små granater, hvis virkning ikke var af betydning. Franskmændene gjorde fortsat stor brug af minekastere.

Som fører af I./31 overtog Hptm. v. Milczeski (Wend) kommandoen den 9. juli 1915 efter den sygemeldte Major Graf v. Rohden.

Den nøgne slagmark og stillingskrigens egenart førte med sig, at de siden krigens start igen stolt udfoldede faner ikke længere kunne finde anvendelse. De blev mod slutningen af 1915 på allerhøjeste befaling overført til den stedfortrædende Generalkommando i Altona.

Autrêches: Regimentsstabens dækningsanlæg

Regimentets stabskvarter i Autrêches, der lå i dækning af en bakke udløber fra Hautebraye, 100 meter vest for landsbykirke, blev i begyndelsen af august ramt af flere træffere. Staben rykkede i første omgang i kælderen indtil blokhuse, bygget af II./31 i slutningen af september var færdige i den nordlige kant af landsbyen.

Den 16. september 1915 nedlagde General v. Fabeck kommandoen over 1. Armee. IX AK overgik fra nu af til 7. Armee (Gen. v. Heeringen).

Den 25. september 1915 blev 3. og 7./31, der i hvil i St.Paul-aux-Boix var del af korpsreserven, sammen med 1. og 3./86 alarmeret under føring af Major v. Kittlitz (Stab II./31), transporteret til Champagne. Her havde franskmændene iværksat et stort anlagt gennembrudsforsøg. Over begivenhederne her, berettet Oberlt. von Wick følgende:

3. Efterårsslaget i Champagne (3. og 7. Kompanie)

(25. september til 8. oktober 1915)

Efter et langt ophold i stillingen ved Autrêches, lå 3. og 5. Kompanie den 25. september i gode kvarterer ved Camelin i hvil. Ved fronten herskede forholdsvis ro. Det kunne derfor forventes, at kompagnierne efter deres 10 dage i hvil igen med den regelmæssige afløsning, igen måtte gå i stilling.

Pludseligt blev der modtaget alarmeringsbefaling om at rykke til banegården i Apilly. Stadig usikker på, om det drejede sig om en prøvealarm med indladning, blev de her modtaget af den kommanderende General v. Quast, som gik fra vogn til vogn for med nogle hjertelige, men alvorlige ord at hilse på soldaterne. Der var nu ikke længere nogen tvivl om, at en indsats på en kampfront forestod.

Under den natlige transport kunne vi se, selvom målet endnu var os ukendt, at toget førte os mod Champagne. En fjern kanontorden viste os, at der her var opstået hårde kampe. Endnu et langt stykke fra fronten standsede toget pludseligt op i åbent terræn. Banelinjen ligger under beskydning af de langtrækkende kanoner på forterne ved Reims.

Om morgenen den **26. september** blev vi udlosset på banegården i Bétheniville. Sammen med os er 1. og 3. Komp. fra Regiment 86. Under føring af vores bataljonskommandør, Major Frhr. v. Kittlitz, danner vi en sammensat bataljon.

På banegården holder allerede en kolonne af lastbiler. Hele natten har de bragt reserve frem til fronten, nu er det vores tur. Chaufførerne fortæller os om situationen ved fronten i mørke farver; efter deres opfattelse er der kun ringe udsigt til at komme uskadt ud af denne kamp. Efter en daglang trommeild af en hidtil ukendt voldsomhed, var fjenden dagen før gået til angreb og havde løbet den forreste linje over ende.

Livet bag en front med store kampe er for os endnu et ukendt billede. Sammen med det engelske angreb ved Arras danner dette slag det første alvorlige fælles forsøg på at gennembryde Vestfronten. Alle forberedelse til den ønske fremrykning var truffet. Fransk og engelsk kavaleri var allerede på førstedagen blevet indsat for efter erobringen af vores første linje at begynde fremrykning og forene sig i det fortsatte stormløb. På det tidspunkt, hvor vores Bataljon var klar til at blive indsat, havde reservetropper fra de nærliggende afsnit allerede standset det fjendtlige angreb. Nye kampe kunne med sikkerhed forventes.

Autotransport mod fronten
Efterårsslaget i Champagne 1915

Vores lastbiler gjorde holdt indenfor artilleriets virkeområde, og vi bliver kompagni vis sat i march mod den forreste stilling og det saksiske RIR 107 ved St. Souplet. Marchen blev set fra de fjendtlige lænkeballoner, og vi kom under beskydning. I spring og under dygtig udnyttelse af terrænet kommer vi fremad med få tab. Indtrykket af artillerikampen er overvældende. Vi kan se, at et tysk batteri ligger under kraftig beskydning, så besætningen flugtartig forlod stillingen. En tysk ammunitionskolonne kommer i galop op over en bakke. Fjendtlig ild rammer den, enkelte heste bliver ramt og styrter. Kusken sidder af og skærer de sårede heste fri af trækket. I rasende galop går

turen videre. Endnu engang bliver kolonnen ramt. Nu beslutter føreren sig til at vende om og forsvinder bag bakken. Få minutter senere er kolonnen imidlertid tilbage, og kører som rasende frem mod deres batteri. Sådanne øjeblikke oplevede vi ofte senere i krigen, og siden da, har ammunitionskolonnernes indsats altid frembragt den største agtelse.

Situationen ved RIR 107 var følgende: Regimentet er fuldstændig udmattet efter kampene. Stillingen holdes på dette tidspunkt af en bataljon fra den badiske Grenadier-Regiment 109. Man måtte forvente nye angreb. Vores 3. Kompanie (Lt.d.R. Mamero) blev allerede om aftenen trukket frem, mens 7. (Lt. v. Wick) tilbragte natten i en forladt dækning fra en kolonne, hvor de med indholdet af en fundet kantine kan gøre sig det godt. Den følgende dag overtog Major Frhr. v. Kittlitz kommandoen over det forreste afsnit. I midten af denne, i kanten af en lille skov, var 3. og 7. Komp. indsat, mens de to kompagnier fra FR 86 lå på fløjene af stillingen. Vi ligger her i en tidligere bagstilling af RIR 107. Graven er mange steder skudt sammen. 3. Kompanie fandt en række intakte dækninger, mens 7. måtte nøjes med én enkelt.

De følgende tre dage gik i højeste spænding, men uden angreb i vores afsnit. Artilleriilden er så kraftig, at der hele natten må arbejdes på igen at gøre gravene modstandsdygtige. I mellemtiden raser i venstre naboafsnit, som også er underlagt vores kommandør, kampene frem og tilbage. Det fjendtlige angreb vinder her terræn og truer vores flanke. En overgang er der hos os fuldstændig uklarhed over det præcise forløb af den fjendtlige stilling i dette afsnit. En patrulje (Vizefeldwebel Fritz Möller og Gefr. Elwert 7./31) bringer efter 12 timers ophold mellem stillingerne, klarhed med tilbage. Den franske angrebskraft syntes at være opbrugt, for svage reserver havde der været i stand til at standse hans infanteri.

Foran vores afsnit gravede fjenden sapper frem. Ved 3. Kompanie er den nået ind på 30 meters afstand, ved 7. Komp. på et sted helt ind på 10 meter. Den **1. oktober** begynder den fjendtlige artilleriild allerede tidligt på morgenen med uhørt voldsomhed. Det dagen i forvejen omhyggeligt indskudte artilleri, holder alle grave og dækninger, som må være dem bekendt ud fra tidligere erobrede kort, under ild. Til langt ind i baglandet ligger den voldsomme id over batterier og veje.

I sikker forvisning om et forestående angreb, krøb kompagnierne samme i dens flade grave. Ved 7. Kompanie blev den eneste disponible dækning skudt i stykker. Ved 3. Kompanie blev en dækning med 27 mand skudt sammen. De øvrige holder stand under beskydningen. Ved middagstid når beskydningen sit højdepunkt. Der bliver talt over 2000 skud i timen.

Kl. 1215 forlægger fjenden sin ild bagud. Mens luften er fuldstændig ugennemsigtlig på grund af røg og støv, går fjendens infanteri til angreb i forventningen om, at alt liv hos os er udslukket. Endnu inden fjenden kom til syne, havde alle ved 7. Kompanie grebet til gevær. En rasende infanteriild og en livlig byge af håndgranater mod den fjendtlige sappe kun 10 meter væk forhindre enhver i at få den tyske grav. Med røde lyskugler er det eget artilleri alarmeret i tide, og indsættes på fuld kraft. Med bevidstheden om at have afværget angrebet, istemmer 7. Kompanie den tyske nationalsang.

Mens dette sker, bølger kampen lige i nærheden frem og tilbage. Mellem 3. og 7. Kompanie var der et hul. Her trænger fjenden uden at møde modstand igennem med en større styrke. Den støder dernæst mod den tæt bag linjen liggende bataljonskommandostation. Adjudanten, Lt. Weyer-Büte, forlader som den første dækningen, men falder med det samme, skudt på nærmeste hold. Majoren lægger sig med sin stab som infanterigruppe fast i granathuller, og flankerer med en heftig ild indbrud stedet. 7./31 reservedeling og et kompagni fra Regiment 109 rykker fra en bagved liggende dækning frem som forstærkning og angriber den indtrængende fjende flankerende. Samtidig går 3./31 fra de endnu intakte dækninger, forstærket af et kompagni fra Regiment 109, til modangreb, og kaster under hurraråb fjenden ud af den erobrede stilling. Herunder falder Lt. Blöder.

Erobret fransk stilling under efterårsslaget i Champagne

Efter afvisning af angrebet havde 7. Kompanie indrettet sig til forsvar mod indbrudsstedet. De op den truede fløj kæmpende Lts. Hülsmann og v. Landwüst, opretholder med en del af deres delinger den frontale ild, mens de øvrige skytter, liggende udenfor graven, beskyder baglandet. Samtidig udfolder der sig en voldsom kamp på håndgranater med sappebesætningen. Under denne meget vanskeli-

ge situation begyndte ammunitionen at løbe tør, men 1./86 ved siden af, overgav deres reserver. Også dette kompagni kan virkningsfuldt gribe ind i kampen med ild rettet bagud. Tysk artilleri skyder fra åbne stillinger med granater mod de angribende franskmænd.

Ved det fremragende samvirke mellem alle kræfter kom fjenden i en fortvivlet situation. Under ild fra alle sider, gik angrebet i stå. Det lykkedes imidlertid kun en lille del at komme tilbage til deres udgangsstilling. Under store tab begyndte de at gå tilbage. Omkring 80 mand blev taget til fange. Endnu timer senere blev enkelte franskmænd opdaget, gemt i kraterne. Den indledningsvise franske succes var på den måde hurtigt blevet tilintetgjort. Det lykkedes ham ikke at udvide indbrudsstedet, eller rulle den omgåede flanke op. Så den måde sluttede kampen med fuld succes for os. Kl. 1530 var bataljonen igen i besiddelse af alle dele af dens oprindelige stilling. Den fjendtlige forberedelse havde været truffet med stor styrke. En trommeild af hidtil uanet styrke havde ligget over stillingen. Efter dette forgæves forsøg, døde kampen ud i afsnittet. Der begyndte en stillingskamp, hvori hele Regimentet få uger senere var indsat, tæt ved de skildrede kampe ved St. Souplet.

Tabene den 1. oktober omfattede:

	Døde	Sårede	Savnede
3./31	15	19	43
7./31	10	34	5
1./86	9	13	7
3./86	-	1	3
Totalt:	34	67	58

Den største del af de savnede var blevet begravet under trommeilden.

Om aftenen efter kampene blev kompagnierne afløst af en bataljon fra Regiment 186 og rykkede i Regiments reserve, mens 7./31 endnu i en dag måtte blive fremme som beredskab. Mellem den **4. og 7. oktober** forblev den sammensatte Bataljon Kittlitz som Divisionsreserve i bivuak. Det kom ikke igen til indsættelse, selvom også en fremlægning og talrige alarmer holdt bataljonen i ånde. Den **8. oktober** blev bataljonen indlastet og marcherede efterfølgende tilbage til dens gamle Divisions hvilekvarterer i St. Aubin og St. Paul. Kampen under det saksiske 12. Reservekorps var afsluttet. Bataljonens samlede tab omfattede 54 faldne, 145 sårede og 58 savnede.

3. og 7. Kompanie kom ikke til at gense Autrêches, for allerede den **8. oktober** indløb befalingen til, at IX AK skulle afløses i sin stilling af den fra øst ankomne XI RK.

Det første års stillingskamp lå bag os. Den havde ikke for Regimentet betydet særligt vanskelige kampe i dens godt udbyggede stilling, men enhver form for arbejde og strabadser af enhver art. Med stor iver og energi var der arbejdet på at udbygge stillingen, og anerkendelse herfor var ikke udeblevet. Autrêches var blevet vores andet hjem, og det var med sorg vi skiltes fra dette stykke fjendtlig jord, som vi var kommet til at holde af, og de omhyggeligt plejede grave med de kære kammerater, der her havde fundet deres sidste hvilested. Et flot, men ligefrem virkende mindesmærke, der var tegnet og udført af en 31'er, Gefr. Schwab 13./31, kunne desværre ikke placeres på kirkegården, da denne hele tiden lå under beskydning. Den er formentlig faldet som offer for den alt ødelæggende franske fanatisme. Men i vore hjerter har vi sat disse trofaste et evigt mindesmærke, mere holdbar end sten og jord.

Mindesmærket bestemt til kirkegården i Autrêches

4. II. Bataillon i Vogeserne

(3. januar til 7. april 1915)

I tre måneder havde Regiment ligget i deres stilling ved Autrêches. Selvom det her kun kom til enkelte kampe, var tilværelsen i den endnu kun dårligt udbyggede stilling i det fugtige og kolde vejr, overordentligt anstrengende. Sundhedstilstanden var dårlig. Gennem den rigelige erstatning fra garnison, kunne hullerne imidlertid hurtigt fyldes op. Mange unge krigsfrivillige, der fuld af begejstring var rykket ind i fronten, måtte imidlertid efter blot nogle få dage, igen forlade den. Det generelt udbredte håb, at krigen ville være afgjort på nogle få måneder, var ødelagt. Den franske Generalissimus Joffre så sine udsigter til et gennembrud på Vestfronten rykke langt ud i fremtiden, og lod sig nøje med overfor Verden at forkynde, at han gennem lokale angreb ville mørbanke den tyske front. Han stillede en snarlig fordrivelse af af tyskerne fra Frankrig og Belgien i snarlig udsigt.

I mellemtiden udviklede der sig i Øst afgørende kampe. I vinterslaget i Masurien lykkedes det Hindenburg for anden gang at slå russerne i et afgørende slag. Hele Østpreussen var befriet for fjender. Til denne succes havde Vestfronten afgivet alle reserver. Det var derfor nødvendigt at tage Joffres trusler alvorlig. Hæren langs Vestfronten lå med største opmærksomhed og beredskab i sin stilling. Hver eneste forandring hos fjenden, var det i hans artilleriaktivitet eller i hans stillingsbyggeri, var for os et advarselssignal. Vores Regiment havde med sin stilling dybt inde i Frankrig særlig grund til forsigtighed. Om natten var et overraskende angreb til enhver tid en mulighed på grund af vores mangelfuldt udbyggede pigtrådshindring. På visse tidspunkter stod derfor hele gravbesætningen klar ved gevær i forventningen af et angreb. Den fortsatte spænding i ugevis, og netop i juledagen 1914 nødvendiggjorde det yderste beredskab, havde en ødelæggende virkning på nerverne. Det var derfor blevet yderst påkrævet ned en regelmæssig afløsning og anbringelse af reserven i hvilekvarterer.

Få dage efter juledagene blev II. Bataillon som den første afløst og kom i kvarter i St.Paul-aux-Bois, 12 km bag fronten. For første gang siden krigens begyndelse kunne den nyde en flere dages hvile, og fejrede her årsskiftet i ubegrænset fest.

Men inden der igen blev tænkt på afløsning, indtrådte begivenheder, der krævede en anden anvendelse af Bataljonen. I Alsace, ikke langt fra grænsen til Schweiz, en af de primære krigsskuepladser af overordentlig betydning, havde der udviklet sig stedlige kampe, som de her indsatte tyske Landwehr- og Landsturm Regimentet på lang sigt ikke var voksne. Der var risiko for, at franskmændene her ville udnytte vores svaghed til et stærkere fremstød. Den tyske Hærledelse besluttede sig derfor til at trække en sammensat brigade ud af midten af Vestfronten, og indsætte denne på sydfløjen. Begge Regimenter blev hentet fra den aktive IX og fra IX Reservekorps, som lå som naboer i midten af Vestfronten: fra IX RK det fulde RIR 75 og fra IX AK et sammensat regiment, navngivet efter dens fører, Oberstlt. v. Weber, en tidligere 31'er. Regiment "Weber" var sammensat af vores II. Bataillon under dens velprøvede fører Major Frhr. v. Kittlitz, II./IR 84 og II./FR 89.

Den 4. januar 1915 blev vores bataljon indladet og nåede efter en dags togrejse over La Fére, Laon, Charleville, sedan, Montmédy, Thionville, Strassburg, Selestat og Colmar den 5. februar til Bolwiller ikke langt fra Mulhouse, hvor der blev indkvarteret.

Dyster og kold lå de tysk-franske grænsebjerge, Vogeserne, foran os, ugæstfri og truende hævede den sig pludseligt fra Rhinsletten, og var for os nordtyskere, vandt til det fri udsyn, noget nedtrykkende. Følelsen af at stå på tysk jord, og være betroet forsvaret af hjemstavnen i noget af Fædrelandets skønneste dele, blev til en vis grad modvirket af erkendelsen af, at befolkningen ikke altid var os venligstemt.

Ved middagstid den **6. januar 1915** rykkede vores bataljon ud til besættelse af en stilling ved Uffholz i kanten af bjergene. I dette afsnit lå franskmændene i bjergene, hvorfra de på grund af deres fremragende observationsmuligheder var i stand til i et stort område at lægge alt under beskydning. Det var derfor ikke overraskende, at vores Brigades indrykning, selvom den skete ad forskellige akser, straks blev observeret. Endnu udenfor skudvidde, oplevede vi et skuespil, hvis storslåethed næppe lader sig beskrive. Næste på samme tid begyndte alle på bjerget placerede pjecer deres ild, mens tropperne i deres stilling gennem lyskugler i alle mulige farver, gav signal. Lyden af nedslagene, som tit udløste et fleretalligt ekko, forstærkede ilden til en regelret trommeild. Nedslagene af vores artilleri i bjergene udgjorde i mørket et sørgeligt, men skønt syn. Mens de andre bataljoner allerede langt fra deres tildelte stillinger fik de første tab, og specielt IR 75 ved Senzheim øjeblikkeligt blev involveret i hårde kampe, nåede i uskadt frem til Uffholz. Vores stilling lå på vinbjerget sydvest for landsbyen. Da der ikke var nogen form for grav, bestod sikringen i første omgang af feltvagter og poster, mens den største del af bataljonen om dagen lå i landsbyen, som tit var under beskydning, da vejene kunne observeres fra bjergene. Om natten skansede alle kompagnier på stillingen, men i den fugtige jord blev de opnåede grave hurtigt fyldt

med vand. Den 15. januar blev Regimentet afløst af IR 161. Efter tre dages hvil i Bollwiller, kom 6. og 8. Kompanie i stilling ved Sennheim, ikke langt fra Uffholz.

I mellemtiden var begge bataljoner fra IR 84 og GR 89 blevet indsat i et nyt afsnit. Om besiddelsen af Hartmannsweilerkopf blev der kæmpet frem og tilbage. Næsten 1.000 meter rejste dette bjerg sig over området. På dette bjerg havde et fransk alpejæger-kompagni forskanset sig. Dette beherskende højdepunkt havde allerede afvist flere blodige angreb. Regiment "Weber" fik til opgave at erobre stedet. Som sidste bataljon blev vi den **20. januar** alarmeret, i første omgang med de endnu i Bollwiller liggende 5. og 7./31. Den natlige march til højden var for os en oplevelse af uforglemmelige indtryk, at det fortjener en indgående beskrivelse.

Aftenen sænkede sig bleg grå. Dyster og truende lå Vogeserne massivt over landskabet. En sneblændende vind fejede og indhyllede de møjsommeligt nærmende kolonner i en tumlende dans af snefnug. Vi vidste ikke, hvorhen vi skulle, men det lå dog et eller andet i luften, for vi var meget pludseligt blevet alarmeret i vore kvarterer. Nu gik det igen frem mod den mørke bjergmur, som modtog os med kraftig vind, sne og hagl. Hver halve time blev delingen i spids udskiftet, da den forreste var udsat for vejrets fulde virkning. Meget og fast sne lå på hjelm, tornyster, gevær og patrontasker. I en tynd strøm løb det ned over tilknebne øjne og den hårde trodsige mund. Som spøgelser rykkede kompagnierne fremad, uden støj, da den bløde sne dæmper skridtene. Så gennem en tavs, natlig landsby. Kommandoråb, to tre glimt af lys, så hed det: klargør stormoppakning. Det skete uden hastværk og ophidselse. Det var jo kendt arbejde, og hvorfor skulle der ikke en gang mere stormes? "Hartmannsweilerkopf!" lød det. Ingen vidste, hvad det egentlig var. Kaptajnen burde vide det. Vi elsker ham fordi han var streng, men retfærdig, delte nød og elendighed med os, og hensynsløst indsatte sit liv, hvis pligten krævede det. Ingen vil glemme ham for den 12. november "Dødsgården" i Frankrig, midt i den vilde fjendtlige ild, at tage en hårdt såret op i armene, og i sine stærke arme bærer ham i sikkerhed.

Så går det igen fremad, stille, helt stille. Der må ikke synges, fjenden må intet høre. Det havde ophørt med at sne, det blev lettere at marcherer. Endeligt gryede dagen, hvor vi var kommet halvvejs op ad bjerget. I den opgående sol gløder spidserne på Alperne.

Møjsommeligt går det videre, den ene bag den anden snor vi os som en lang slange gennem træerne, der med groteske tilsneede former som bjergånder står langs vejen. Vejen bliver hele tiden mere stejl. Snart går de på alle fire eller møjsommeligt klamrende sig til træ til træ. Undertrykte eder. Sneen knirker videre, brystet ømmer, og af og til en svag klapren, når en kolbe eller geværløb rammer et træ. Af og til falder et skud et eller andet sted længere oppe i den snedækkede skov, så en hurtig salve, der blot forstærker følelsen af ensomhed. Efterhånden blev det lyst og dagen bryder for alvor frem. Vi var ikke mere langt fra toppen af bjerget. Et eller andet sted i nærheden af toppen, ved en feltpost dækning, fandt vi sandsække og halm, som vi lavede overtræksstøvler af. Vi trak sandsække over vore støvler og proppede halm i. Det gav i det mindste en smule varme og lettede fodfæstet. Vi fik nu at vide, at vi blev holdt i reserve. Bataljoner 84 og 89 havde sammen med Jäger-Bataillon 15 og Ulanen-Regiment 11 indesluttet franskmændene på toppen, og at stillingen skulle falde i dag. 300 alpejægere havde i tre dage været omringet, uden at de ville overgive sig, da de stadig håbede på at blive undsat i tide. Denne morgen havde de afvist vore parlamentærer. På samme tid som vi var en middeltung minekaster med 40 granater med stor besvær bragt frem med lastdyr. Kort efter så vi de første granater (50 kg) flyve gennem den klare luft, hvor vi kunne følge dem som små sorte prikker. Så vendte de spidsen nedad og susede med stadig større fart tilbage mod jorden for at eksploderer med et voldsomt brag, der som en lavine rullede gennem dalen. To gange rystede og bragede bjerget, så overgav Alpejægerne sig. 5. Kompanie bragte de 138 fanger tilbage til dalen. Under den besværlige nedstigning over den glatte gjord hjalp de bjergvandte Alpejægere flere gange deres vogtere tilbage på benene.

Vi lå flere dage deroppe i sne og is. Mellem os lå de endnu normalt udseende døde, som sov de blot. Af de faldne og tilfangetagne franskmænds tornystre byggede vi et primitivt brystværn. Maden var meget sparsom, også drikkevand. Indholdet i vore feltflasker var frosset, så der ikke kom én dråbe ud. Suppe fra feltkøkkener blev sendt frem i madkister, men der var kun få, da der manglede både lastdyr og madkister.

Med flere dages mellemrum lå hele bataljonen på Hartmannsweilerkopf, men altid kun i 2-3 dage, da livsbetingelserne i den isnende kulde ikke tillod længere ophold. Stillingen, vi etablerede, blev som resultat af klippebunden meget flad og var stort set ikke andet end huller i sneen. Med stænger og feltflager blev der lavet et tag mod snefygningen. Sådan lå vi frysende i vores huller, kun varmet gennem rigelig med alkohol. I de følgende dage gennemførte franskmændene talrige modangreb, hvor de gennem de talrige huller brød ind i stillingen. Noget resultat opnåede de dog ikke. Enheder blev under de vekslende kampe meget blandede. Således lå vi på tidspunkter sammen med Jäger-Bataillon 15 fra Colmar, en trænet enhed i bjergkamp, eller med Ulanen-Regt. 11 fra Saarebourg i Alsace, der var usædvanlig dygtige under patruljer. I den gamle franske stilling på toppen lå et af vore kompagnier i reserve. Franskmændene havde indrettet deres stilling godt med mure og skydeskår. Speci-

elt havde de i træerne indrettet flere stillinger til skarpskytter, hvorfra de uden at blive opdaget, kunne tage deres modstandere på kornet. Dækninger havde de lavet som små hytter af to teltbaner. Efter at de var dækket af sne, gav de tilstrækkelig varme. Når vi imidlertid kogte vores kaffe derinde, havde vi ikke kun fornøjelsen af røgen, men også af den smeltende sne, der omdannede dækningen til en drybstenshule.

8./31 skovstilling ved Wattweiler (Vogeserne)

Den **5. februar** lå bataljonen i hvil på slottet Ollwiller for foden af Hartmannsweilerkopf og i landsbyen Hartmansweiler, da den blev alarmeret, men i stedet for at gå i stilling på Hartmannsweilerkopf, blev den indsat i en ny stilling for foden af bjerget ved landsbyen Wattwiller. Her havde Regiment 25 skudt dens stilling frem ved et angreb, og havde behov for afløsning. I denne gravede stilling lå vi i en nogle uger og udbyggede den med dækninger. Den tætte skov med dens tætte underskov egnede sig ikke til angreb. Derfor gik tiden uden de større kamphandlinger. Gennem en livlig ild forsøgte vi at holde franskmændene i ånde. Da artilleriet dårligt kunne virke af mangel på observation, anvendte vi en ny granat, der kunne afskydes fra infanterigeværer som geværgranat. Desværre skete der et alvorligt uheld ved 7. Kompanie, der i stort omfang anvendte dette våben. På grund af en afskuds-eksplosion blev 8 mand såret eller slået ihjel. Herunder blev Kompagnifører, Hptm. v. Ludwiger, hårdt såret.

I løbet af kampene i Vogeserne var bataljonens kampstyrke, der oprindeligt havde været 1.000 mand, blevet stærkt svækket. Foruden blodige tab, var der stort udfald på grund af sygdom. Fra garnison ankom en transport på 300 mand erstatning, hvorved bataljonen igen kom op på fuld styrke.

Den **27. februar** ankom bataljonen til fem dages hvil i Bollwiller. Hvileperioden sluttede med endnu et stillingsskifte. Den **3. marts** afløste vi III./Landwehr IR 123 i stillingen vest for Guebwiller. 5. Kompanie besatte afsnittet ved Col de Judenhut ved Højde 976, 7. Kompanie Ebeneck højden, 8. Kompanie dalen vest for Rimbach, mens 6. Kompanie i første omgang blev som reserve i Guebwiller. I de næste dage blev stillingen forskudt. Også 6. Kompanie rykkede ind i bjergene, mens 7. Kompanie forlængede venstre fløj mod Lieser Wasen ved Belchenthal.

I denne stilling i bjergene tilbragte Bataljonen en hel måned. Højt i de snedækkede bjerge, med fjenden lang væk og heller ikke forstyrret af hans artilleri, fordrev vi en tid, der kun dårligt mindede om krigen, men som gav os indtrykket af en vinterlig skønhed.

Vores stilling havde hidtil været holdt af Landwehr- og Landsturm enheder. Sikringen skete gennem et antal beboelige blokhuse og en stærk pigtrådshindring. Vi gik i gang med arbejdet på at lukke de store huller i hindringen og etablerer en virkelig sikring med underofficersposter og patruljer. Stillingen strakte sig over omkring 5 km. Til opklaring havde bataljonen fået underlagt et snesko-kompagni, men vore frivillige patruljefolk opnåede også hurtigt deres dygtighed. Franskmændenes stillinger var os kun overfladisk bekendt. I de skovbevoksede bjerge krævede opklaring store orienteringsevner. Vore patruljer kunne imidlertid ofte vende tilbage med gode meldinger, mens franskmændene ofte forvirrede sig ind i vore stillinger. Som dygtige patrujefolk udmærkede sig især fra 5. Kompanie Clausen og Gilge, fra 7. Kompanie Dierks I og Möooer, fra 8. Kompanie Trede, Johns og Dierks.

Da vi den **4. april 1916** blev afløst af Landw.I.R. 15 kunne vi overdrage en for krig i bjergene godt udbygget stilling.

Overraskende hurtigt havde Bataljonen vænnet sig til den ukendte krigsførelse i bjergene. Efter at dømme fra udtalelser fra den Øverstkommanderende for Armee-Abteilung Gaede, havde den ydet fremragende tjeneste under forsvar og opklaring, såvel som udbygningen af stillingen. Bataljonens indsats havde nået et højdepunkt under erobringen af Hartmannsweilerkopf og den efterfølgende kamp for at fastholde den. En nådig skæbne havde i modsætning til de øvrige i Alsace indsatte regimenter, bevaret den fra store tab. De samlede tab beløb sig til 38 døde (herunder to officerer), 44 sårede og 8 savnede.

Den **5. april** blev Bataljonen indladet i Roufach og ankom den 7. april til hvilekvartererne bag Regimentets afsnit ved Autrêches.

3./31 på march mod Champagne (i Barisis)

5. Stillingskampe i Champagne

Den **8. oktober 1915** indløb følgende korpsbefaling fra Generalkommando IX AK:

> Efter 13 måneders stillingskamp bliver IX AK på ordre fra H.M. Kejser og Konge afløst af et andet armekorps. Jeg udtaler til alle troppeenheder, der på så fremragende måde har udbygget deres tiltroede stilling og fastholdt denne, min fulde anerkendelse og tak. Den fortræffelige ånd, der besjæler disse tropper, den sikre overbevisning af overlegenhed over vores fjende, borger derfor, at vi vil opfylde enhver stillet opgave. Tyskland må sejre og vil sejre, og hertil vil IX AK, der i denne krig sejrrigt har overvundet alle kampe, af bedste evne deltage.
>
> Den Kommanderende General
> Sign. v. Quast.

Da på dette tidspunkt felttoget mod Serbien begyndte, håbede Regimentet generelt på, at vi efter den lange tid i skyttegravene, måtte vende tilbage til den friske bevægelseskrig. Det skulle blive anderledes. Søndag den **10. oktober** begyndte afløsningen med RIR 27, IX RK, 54 Reserve-Division. II. og III./31 marcherede over St. Aubin – Coucy-le-Chateau til Barisis, henholdsvis Coucy-la-Ville; Regts.-Stab og I./31 fulgte efter den følgende dag til Folembray. Herfra fik det videre til Versigny, hvor Regimentet den 14. blev indladet. Transporten var imidlertid ikke ret lang: over Laon – Liart – Vouziers til St. Morel i Champagne. I Machault blev der indkvarteret. Altså igen stillingskrig, og så endda i Champagne, ifølge franskmændene "Luse-Champagne". Det gav lange ansigter. Den forhåbningsfulde stemning var som blæst væk. Stedet var utrolig beskidt, stærkt belagt og indkvarteringen trange og dårlige. Fra fronten kom kraftig kanontorden og fortalte, at efterårsslaget i Champagne, fjendens første store gennembrudsforsøg, endnu ikke helt var faldet til

Concy-le-Château

ro. Den **15. oktober** kørte Kejseren gennem Marchault og hjerteligt tiljublet. IX AK tilhørte nu III. Armee (v. Einem). Den **26. oktober** afsløste I. Bataillon I./190, III. Bataillon III./8 i stillingen, mens II./31forblev i korpsreserve i Marchault. I forreste linje lå 2, 4, 10 og 13 Komp., i beredskab tæt bag ved 1 og 11 Komp., ved banedæmningen ved trinbrættet Ste.Marie-à-Py 3. og 9. og Regimentsstab, i R 2 stillingen 13. Kompanie. Mod forventning gik afløsningen uden tab, men allerede den næste dag faldt Lt. v. Wurmb 4./31 med et skud i hovedet, da han under rekognoscering uforsigtigt kikkede op over dækningen. Han fik sit sidste hvilested på Divisionskirkegården i St. Etienne [*]). Den **18. oktober** blev på venstre fløj af 4. Kompanie et fjendtligt håndgranat angreb afvist. Herefter døde den fjendtlige angrebsaktivitet efterhånden ud. Franskmændene begynd te ivrigt at skanse, og gav også os den nødvendige ro, til at indrette os i vores nye hjem.

Champagne: blik mod Ste.Marie-à-Py

Med det med store midler gennemførte angreb i slutningen af september havde franskmændene erobre begge de forreste tyske grav. Den tredje stilling blev fastholdt, henholdsvis tilbageerobret. Denne havde nu overtaget rollen som forreste tyske kampgrav. Graven var ikke udbygget og på steder kun 80 cm dyb, mens den andre steder var skudt sammen. En gennemgående ildlinje var ikke til stede. Der manglende dækninger, latriner, adgangsveje og telefonforbindelser. Pigtrådshindringerne var mangelfulde, flere steder gennemskåret eller ødelagt. Slagmarken var endnu ikke opryddet, så overalt lå lig, dyrekadaver, blindgængere, udrustningsgenstande og ammunition. Området var et typisk Champagne landskab: langstrakte, flade bakker med en højst kummerlig bevoksning. For det meste kolde hede eller græsområder, brudt af små forkrøblede nåleplantager. Men alligevel havde det øde landskab sine fordele: de vidunderlige violette farvetoner, der også viste sig på himmelen, når solen gik ned, det uendeligt brede steppelandskab, specielt når det var dækket af et hvidt snedække og solen fik det til at glimte og funkle, eller når månen sendte sit kolde lys ned over det. De ubehagelige og triste regnpiskende stormnætter, når begsorte skyer jagede hen over himmelen, belyst af de skydende kanoner. Med det opkastede hvide kridt kunne anlagte grave og granatkratere ses langt væk. I Regimentets zone lå kun én enkelt landsby, Ste.Marie-à-Py, fuldstændig sammenskudt, uanvendelig til indkvartering af reserve og ubrugelig til beboelse, da den til stadighed lå under fransk artilleri. For vores eget artilleri dannede den i Py-dalen liggende landsby et kærkommen støttepunkt. Foruden lette batterier stod her to langrørs kanoner, som soldaterne døbte "Pfarrer og Schulmeister", samt en 21-cm haubits, som var døbt "Bürgermeister".

Champagne: Gaden i Ste.Marie-à-Py.

Der var stor mangel på drikkevand. Den eneste anvendelige brønd lå i nærheden af stationsbygningen i Ste.Marie-à-Py, men kunne kun anvendes på bestemte tidspunkter, da den hyppigt blev beskudt. Tre infanteri regimenter, artilleri og pionerer måtte her hente deres behov for vand, så det kom ofte til sammenstimling af mange mennesker og tab ikke kunne undgås.

Regimentets afsnit var i første omgang 1.000 meter bred, men blev hurtigt udvidet til 1.300 meter. Den forreste stilling lå omkring 3 km syd for banedæmningen St.Souplet – Somme-Py tæt bag en krete, og lå 8 til 150 meter fra franskmændene. Fronten forløb generelt i en øst-vest

[*]) Leutnant Von Wolf Dietrich Wurmb, død 17.10.1915 syd for Ste.Marie-à-Py, ligger begravet på kirkegården St.Etienne-á-Arnes, Blok 10, grav 168.

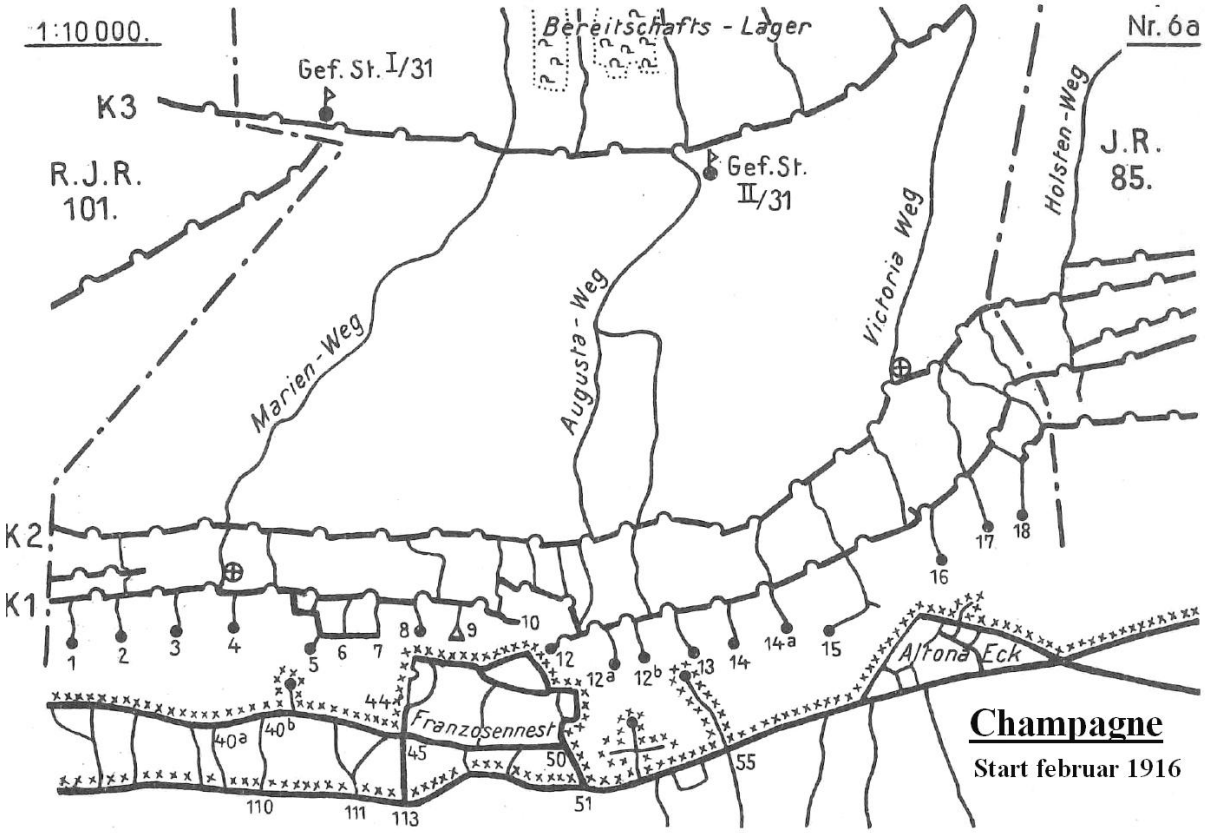

retning med få bugtninger. En undtagelse dannede den ind i den tyske stilling fremspringende franske stilling – "Franzosennest", som af franskmændene selv blev kaldt »*Bonnet d'archevèques*« (Bispehuen). Denne var tæt besat med infanteri og maskingeværer, og gav fjende et fremragende udsyn langt ind bag vores kampstilling og en god mulighed for flankering. En erobring af denne stilling blev derfor fra starten anset for Regimentets fornemste opgave.

Til højre lå det saksiske RIR 107, til venstre havde vi tilslutning til vores søsterregiment 85.

Opgaven, der lå foran Regimentet, var meget omfattende, men det drejede sig i første omgang om at udbygge den rå stilling til et fast bolværk. Arbejdet skred imidlertid kun langsomt frem. Den hårde kridtjord kunne kun overvindes med hakker og skovle, og de porøse kridtvægge styrtede let sammen, specielt i regn- eller frostvejr, så der måtte begyndes forfra. I den første tid forstyrrede også ildoverfald med lette og tunge kalibre arbejdet hele vejen til nord for Py dalen. Modstanderen udviklede ligeledes en livlig aktivitet i luften, da af mangel på B.A.K. delinger kun vanskeligt kunne forhindres.

Omkring 1.200 meter bag den forreste stilling i dækning af en lille, terrasseformet skråning, byggede beredskabet sig ind i en sænkning og begyndte øjeblikkeligt med at etablerer en løbegrav frem til linjen. Ved banedæmningen lige vest for stationsbygningen i Ste.Marie-à-Py fandt Regimentsstab og Reservekompagniet plads til indbygning. Gamle træbarakker blev i første omgang anvendt til indkvartering, men blev efterhånden erstattet af tunneler gravet ind under banedæmningen, de såkaldte "helte tunneler" ("Hamburger krater", Löwenkeller" m.fl.) og massive stenbygninger med kælder og tag af jernbeton. Det andet af Regimentets reservekompagnier byggede sig ind lidt længere fremme i nordkanten af en lille skov, der

Champagne: Banegården i Ste.Marie-à-Py

på et kort lignede et trykt E (E-skoven), 900 meter syd for Ste.Marie.

På højderyggen 1.500 nord for Py blev R 2-stillingen anlagt af 13. Kompanie (Lt. Peters). Det endelige besættelse af stillingen var som følger: Hele afsnittet var inddelt i to underafsnit – A Ost og A West, som hver var besat med to kompagnier i forreste stilling. Umiddelbart bag ved lå i beredskab et kompagni fra hver stillingsbataljon og de to sidste kompagnier bag E-skoven, henholdsvis banedæmningen. Regimentet havde altså en meget dyb stilling, der i det åbne terræn var nødvendig. Efter hver periode på 30 dage i stilling, fulgte 10 dage som korpsreserve i Machault. Som bykommandant i hvilekvarteret blev føreren for den store bagage, Lt.d.L-Kav. Siemers, udnævnt, som beholdt denne funktion til Regimentet rykkede ud af Champagne, og til stadig udfyldte den med omsorg og energi. Med ubetinget energi og rørende omsorg forvandlede han denne beskidte landsby til en for franske forhold behagelig hvilekvarter, hvor vores tilmudrede krigere her en kort periode kunne hente ny energi. Bade- og aflusningsanstal, soldaterhjem var synlige beviser på hans indsats.

Den 21. oktober 1915 var Regimentets kampstyrke på 64 officerer, 3.273 mand og 13 M.G.

Stillingsbesættelsen var som følger:

Regimentsstab

Kommandør: Major Marggraff; adjudant: Oberlt. v. Tippelskirch; Fører for Store Bagage: Lt.d.L-Kav. Siemers; Zahlmeister-Stellv. Christiansen

I. Bataillon:

Bataillonsstab: Fører: Hptm. v. Milczewski (Wend); Adjudant: Lt.d.R. v. Groote; Forplejningsofficer: Lt.d.L. Prien; Stabsarzt d.L. Dr. Schow; Assistentarzt v.R. Dr. Seifert; Zahlm.-Stellv. Christiansen

1. Kompanie: Hptm. d.L. Günther, Lt.d.R. Cornils, Lt.d.R. Husmann, Lt.d.R. Rauch, Vizefeldw.d.R. Möhle.

2. Kompanie: Oberlt. Hinck, Lt.d.R. Jansen, Lt. Johans, Lt.d.R. Witz.

3. *Kompanie*: Oberlt.d.R. Studt, Lt.d.R. Remanoff, Lt.d.R. Bruhn

4. *Kompanie*: Hptm.d.R. Simonsen, Lt. Springer, Lt.d.R. Heegewaldt, Feldwlt. Giese

M.G.-Kompanie: Hptm. v. Lösecke, Lt. Wendte, Lt.v. Zülow, Lt.v. Ahlefeldt, Lt.d.R. Schmidtgall.

II. Bataillon:

Bataillonsstab: Fører: Major Frhr. v. Kittlitz; Adjudant: Lt.v. Landwüst; Forplejningsofficer: Lt.d.L. Ehlers; Stabsarzt d.R. Dr. Ewald; Assistenzarzt d.R. Dr. Dengel; Zahlm.-Stellv. Bey

5. Kompanie: Lt.d.R. Otte, Lt.d.R. Stahl, Lt.d.R. Püstow, Lt.d.R. Siey.

6. Kompanie: Hptm. v.Ditfurth, Lt. Frhr. v. Ledebur, Lt.d.R. Scheller, Feldwlt. Hennings.

7. Kompanie: Lt.v. Wilck, Lt.v. Langsdorff, Lt.d.R. Hülsmann, Lt.d.R. Maurer.

8. Kompanie: Oberlt. Zierold, Lt.d.R. Steffens, Lt.d.R. Schistgen, Lt. Kunze, Lt.d.R. Kahle, Lt.d.R. Möller, Lt.d.R. Schöder.

III. Bataillon:

Bataillonsstab: Fører Hptm. v. Milczewski (Gerd) (forsat til Rekr.Dept. 54 ID 24. marts 1916), Adjudant: Lt.d.L. Ziffermann, Forplejningsofficer: Feldwlt. Fesefeldt (FAR 9): Oberarzt d.R. Dr. Kuhlencourdt; Assisstenzarzt d.R. Dr. Meinshausen, Zahlm.-Stellv. Fricke.

9. Kompanie: Ltr. Plato, Lt. Rosenhagen, Lt.d.R. Gadewoho, Lt.v.Rukteschell.

10. Kompanie: Lt.d.R. Oberfey, Lt.d.R. Ullrich, Lt.d.R. Oppermann (forsat til 7 RD, 22. november 1915), Lt. Wagner, Feldlwlt. Heidemann.

11. *Kompanie*: Lt.d.R. Metz, Lt.d.R. Jörgensen, Lt.d.R. Hundt, Lt.d.R. Runge, Feldwebellt. Stau.

12. *Kompanie*: Hptm. Hübner, Oberlt.d.R. Voigt (forsat til 7 RD 22. november 1915), Lt.d.R. Götze, Lt. v. Busse, Lt.d.L. Waegte.

13. *Kompanie*: Lt. Peters, Lt.v. Puttkamer, Lt.d.R. Roack, Lt.d.R. Feddern, Feldwebellt. Klöppel.

Champagne: blik fra banedæmning mod R 2-stilling (på bakken med de eksploderende granater)

Champagne: transport af pionermateriel med feltbane

Fjendens aktiviteter viste, at han havde opgivet sine angrebsplaner for dette frontafsnit. Artilleriaktiviteten døde mere og mere ud, lænkeballonerne, der i begyndelsen stadig hang på rad og række, forsvandt lidt efter lidt, og franskmændene begyndte med stor energi at udbygge hans stillinger. Stillingsbataljonen overtog alle opgaver med udbygning af hovedkampstillingen: skyttegrave, sapper, dækningsanlæg og at, hvad der ellers hørte til en forsvarsklar og velindrettet stilling. Beredskabskompagnierne indrettede sig behageligt i deres afsnit alt efter mulighederne, udgravede R 3 og R 4 stillinger, Støttepunkt 171 og anlagde tre forbindelsesgrave til trafik frem og tilbage, navngivet "Viktoria", "Marien" og "Augustaweg". Under ledelse og med støtte fra pionerer blev pigtrådshindringerne forstærket. Kompagnierne langs banedæmningen havde den særlige opgave, at rydde op i landsbyen Ste.Marie-à-Py og omegn, at bygge en tunnel gennem banedæmningen, da baneunderføringen hyppigt lå under ild, og at anlægge en feltbane til transport af pionermateriel, i første omgang fra banedæmningen til beredskabslejren. Senere blev denne forlænget bagud til Pionerlageret i St. Etienne og drevet med heste eller okser. Af fjenden blev dette arbejde generelt kun forstyrret i mindre omfang og de lejlighedsvise ildoverfald kostede kun få tab. Feltkøkkener og levnedsmiddelvogne kunne normalt bringe forplejning og post uhindret frem til banedæmningen, endda også til beredskabslejren. Det var derimod meget ubehageligt for Regimentet, at der under hele vinteren kun var få dage med klar frost. Gravvægge styrtede sammen, kridt og ler forvandlede sig til en hvid mudder, der med uimodståelig sejhed klæbede sig til støvler og tøj. Arbejdet var en utrættelig strid, ofte næsten håbløs, mod naturens kræfter. Til afstivning var derfor en utrolig mængde af pionermateriel nødvendig. Da imidlertid vejene, specielt i Py dalen, hurtigt forvandledes til et uigennemtrængelig morads, kunne de overanstrengte heste ikke længere klare belastningen af det planlagte arbejde. Først efter at feltbanen var forlænget til St. Etienne, blev det bedre. Heller ikke marchen til hvilekvartererne næsten 15 km væk i Machault var den rene fornøjelse. Mange støvlesåler og mange hæle blev siddende i det seje pløre, og deres ofre måtte bogstaveligt vandre på strømpesokker. Det var endda kommet dertil, at folk sank i til livet, og måtte graves fri med spader. Ofte kom det for, at afløsningen nåede frem udmattet og indsmurt i mudder til hovedet. I dækningerne manglede i den første tid muligheder for opvarmning og fra væggene drev vandet. Disse utrolige strabadser havde naturligvis også indflydelse på sundhedstilstanden. Tilfælde af febersyge og åndedrætssygdomme dukkede op, men de gevaldige forlangender til modstandskraft og ydeevne viste dog igen og igen, af hvilket fremragende materiale vores tropper var gjort af. Langsomt forbedredes forholdene, dækningerne blev indrettet beboelige og blev opvarmet. Nye brønde blev boret, køkkener indbygget i beredskabslejren og langs banedæmningen. I januar og februar satte det ind med klar frost. Det medførte som regel heftig aktivitet i luften og store luftkampe, hvorunder vore flys overlegenhed hele tiden viste sig. Ellers forhold modstanderen sig ret rolig og nøjedes med de lejlighedsvise ildoverfald og håndgranatkampe langs de tæt overfor hinanden liggende sappe. På den måde begyndte også vi efterhånden at føle os hjemme i "luse-Champagne".

Champagne: Regiments Stabskvarter langs banedæmningen

Champagne: Reservekompagniets blokhus for kompagnifører ved banedæmningen

1916

Kampen om Franzosennest:

Måneden februar kom til at stå under kampen om Franzosennest's tegn. Efter den lange stillingskrig skulle Regimentet her for første gang vise, hvad den var i stand til at yde – at den gamle angrebsånd fra de sejrrige august og septemberdage 1914 endnu ikke var væk.

Den **5. februar 1916** modtog Regimentet følgende følgende Divisionsbefaling:

18. I.D. Divisions-Stabskvarter, den 5. februar 1916

Den 12. februar gennemføres i Afsnit A en operation mod Franzosennest og tilstødende grave. Formålet med operationen er:

a) Afledning af modstanderen fra en kamphandling et andet sted i korps området.

b) Opnåelsen af gunstige observationsmuligheder mod de bagvedliggende fjendtlige stillinger foran Afsnit A

Målet for angrebet er de på vedhæftede skitse med blå kant markerede grave. Disse skal efter gennemført storm omhyggeligt forbindes med eget gravsystem gennem fremdrevne sapper, indrettes til forsvar og under alle omstændigheder fastholdes.

Ledelse af infanteriangrebet overdrages til kommandøren for IR 31. Til ham bliver indtil videre den hidtidige som korpsreserve tilbageholdte bataljon fra eget regiment, et den 6. februar ankommende Pionerkompagni fra XIV AK, samt et antal flammekastere med mandskab stillet til disposition. Stormen gennemføres kl. 1713 umiddelbart i forbindelse med flammeangrebet.

Under stormen skal den hidtidige kampgrav besættes af en sikkerehedsbesætnng.

Det til flammekaster angrebet nødvendige sappe-arbejde i hele angrebsafsnittets bredde skal øjeblikkelig igangsættes, og gennemføres således at det er afsluttet om aftenen den 10. februar.

Til vildledning af modstanderen skal der også fremgraves sapper på andre dele af afsnittet, blandt andet mod den fjendtlige gravtrekant ved Tal 166.

18 Feld-A.B. skal i dagene fra 8. til 11. december (?) [februar], foruden de dem pålagte almindelige opgaver, efter aftale med IR 31 dagligt gennemfører flere kraftige ildoverfald med alle disponible dele mod de på kortet med blå kant angivne fjendtlige grave. Udsatte sapper og dele af graven skal rømmes forud.

Kraftig krumbaneild skal i sær koncentreres om knudepunkter i gravsystemet. Det drejer sig om at skyde gravene mellem D og H stormklare.

Kl. 1400 0g 1415 skal ilden hver gang i 15 minutter stige til trommeild, herefter fremlægges omkring 300 meter mod fra Z- til O-stilling og her første gang blive liggende omkring 15 minutter, anden gang 20 minutter, hvorefter den roligt lægges tilbage til de oprindelige mål.

15 minutter inden stormen skal ilden igen lægges frem som spærreild i 150 meters afstand i halvkreds om det angrebne objekt.

Spærreilden skal indtil mørkefald opretholdes på livlig måde, og om natten fortsættes i en rolig skydning. Samtlige batterier skal holde sig parat til på anmodning fra infanteriet, eller ved erkendelsen af et modangreb, straks igen at indsætte spærreskydning.

Opgave for minekasterne er i tiden fra 8. til 11. februar: indskydning mod det fjendtlige system af grave mellem skovstriben ved X og Vej U-V, kraftige ildoverfald på anmodning fra kommandøren IR 31 på de fjendtlige grave for at ødelægge de fjendtlige hindringer.

På anmodning fra Generalkommandoen får operationen dæknavnet "Champagnekenner", som anvendes ved alle telefonsamtaler.

For flammekastere skal ordet "Bosekerzen" anvendes. Bataljoner i Divisionsreserve holder sig alarmberedt i lejrene.

Divisionsstaben befinder sig den 12. februar fra kl. 10 i kommandostationen.

Regimentet modtog herefter den 8. februar følgende *Angrebsbefaling til "Champagnekenner"*:

> Den 12. februar 1916 kl. 1713 sætter IR 31, forstærket af 4 M.G. sig i besiddelse af den fjendtlige stilling fra Sappe 5 til Sappe 13. Angrebet forberedes af artilleri, minekastere og flammekastere.
>
> Efter gennemført storm skal anden fjendtlige grav besættes som nu stilling, og under alle omstændigheder fastholdes.

Fra I. Bataillon bliver følgende tilføjet:

> Kompagnier melder kl. 1700 at klarstilling i graven til storm er afsluttet. Angrebet skal således være forberedt, at kompagnifører først i sidste øjeblik kan udgive sin befaling. Hver eneste delings- og gruppefører skal være præcist underrettet om den ham stillede opgave. Det præcise urtidspunkt bliver meddelt hver kompagnifører, der herefter videregiver dette til delings- og gruppefører. Ordre til storm gives af hver gruppefører, da befaling fra kompagni- eller delingsfører ikke hurtigt nok kan gives videre.
>
> Venstre fløj af stormkompagni 1./31 skal allerede bryde frem fra K 1-graven når Bosekerzen har været i indsats i omkring et halvt minut, således at stormlinjen ved indstillingen af de store Bozekerzen allerede er på højde med den længst frembragte sappe, og på den måde gruppen med den lille Bozekerze kan fortsætte stormen med 1./31.
>
> 1. og 2./31 går går frem uden stop til anden fjendtlige grav er nået og besat mellem D-H. Denne grav skal øjeblikkeligt med små skanseværktøjer indrettet til forsvar.
>
> 4./31 går frem umiddelbart bag 1. og 2./31. Deres opgave består af at rense området Franzosennest for fjender, og forhindre franskmænd herfra i at angribe 1. og 2./31.

Da ovennævnte befalinger blev udgivet, befandt 1./31 sig i Machault, mens II. og III./31 lå i stilling. Som befalet begyndte begge disse bataljoner med at grave sappe frem og med at fremstille spanske ryttere. Ligeledes blev dækningsanlæg og de særlige sanitetsdækninger i forreste linje og i reservelejren forbedret og indrettet. Til støtte fik Regimentet underlagt 3./Pi. 23, som den **7. februar** kl. 11 ankom til reservelejren, og placeret her og i dækninger i 1. og 2. linje. Udgravningen af sapperne blev indledningsvis kun i ringe grad forstyrret af fjenden, men efter to dage måtte arbejdet ofte indstilles på grund af artilleribeskydning. Arbejdet skred godt frem selvom vejret var dårligt med hyppige regnbyger, der yderligere vanskelige arbejdet.

I denne periode øvede 1./31, som var udpeget som stormenhed, på et øvelsesværk anlagt 1 km nord for St. Etienne efter samme mønster som Franzosennest. I øvelsesværket genkendte mandskabet naturligvis dette eller hine stykke skyttegrav, hvad man af deres snak kunne fornemme, og drog også de rigtige slutninger. Den

Champagne: "Hamburger Krater" ved banedæmningen

9. februar blev under en demonstration af de flammekastere, der skulle indsættes før stormen, opstillingen og omfanget af artilleriet, mine- og flammekastere bekendtgjort for tropperne. Dette vækkede blandt tropperne en sådan følelse af sikkerhed og optimisme, at det virkeligt var en se at høre mandskabets kommentarer til det forestående angreb.

Artilleriet, navnlig FAR 9, gennemførte mellem 8. og 11. februar efter mundtlige aftaler oftest om eftermiddagen flere ildoverfald mod den fjendtlige grav.

På den måde blev alle foranstaltninger truffet til, at der ikke kunne være den ringeste tvivl om – med de fortræffelige tropper – at stormen ville lykkes.

Champagne: Feltkøkken bringer mad til forreste stilling

Stemningen blandt stormtropperne var udmærket. Efter den sidste øvelse i øvelsesværket ved Etienne den 10. februar gik det til lyden af den gamle soldatersang ”Siegreich voll’n wir Frankreich schlagen” tilbage til Machault. Alle glædede sig til den friske kamp, der stod foran. Kendetegnende for denne periode var følgende beretning fra Lt.d.R. Cornils:

> Til den 11. februar kl. 13 havde til befalet for 1. Kompanies afmarch. Kl. 10 dukkede begge kompagniets vaskefolk, de 40-årige landwehrfolk Groth og Horn, op hos mig med en bød om at måtte deltage i stormen. Jeg fortalte dem, at kompagniet var fuldtalligt, at de desuden var familiefædre, og at jeg derfor ikke kunne tage dem med. I stram retsstilling meddelte de mig herefter, at de i så fald ikke mere ville vaske for kompagniet. Jeg kunne virkeligt ikke gøre andet end at trykke begge de gamle krigere i hånden, men helst var jeg faldet dem om halsen, men det kunne jo ikke ske. Groth og Horn kom altså med og efterlod i første omgang deres vasketøj i ro for i første omgang at komme ind på livet af franskmændene.

I øsende regn marcherede I. Bataillon den 11. februar kl. 13 ud af Marchault med Regimentsmusikken under Obermusikmeister Fritz Zehe i spidsen og til klangen af ”Fridericus Rex”. Førerne i Kompagniet var på dette tidspunkt Lt.d.R. Cornils, Oberlt. Hinck, Oberlt.d.R. Studt og Lt.d.R. Jansen. Musikken ledsagede os et lille stykke, hvorefter den trådte til side under afspilning af vores parademarch, hvis klang længe fulgte os. I fortsat regnvejr gik det af de ødelagte veje, hvor de tunge lastbiler havde dannet hjulspor, til St. Etienne. Her forlod vi den modbydelige landevej, og måtte gennem terrænet og det opblødte mudder, der lå over hele området, arbejde os frem til den såkaldte ”Waldlager”. Her var der en givtigt pusterum, kombineret med et kosteligt feltkøkkenmåltid og duftende mokka. Godt tilfredse passerede vi herefter reservestillingen, der strakte sig over bakken nord for Ste.Marie-à-Py, hvor vi hilste på det her liggende 13. Kompanie under Oberlt. Peters.

I. Bataillon afmarch fra Marchault til storm på "Franzosennest", februar 1916

Herfra gik det delingsvis videre for at overvinde overgangene af Py og den syd herfor liggende banedæmning, der til tider lå under kraftig artilleri beskydning. Det fjendtlige artilleri forholdt sig i denne periode rolig, og uden tab nåede 1. og 2./31 de forskellige delingsdækninger i første og anden kamplinje. Dækninger måtte deles med de fremme liggende 12. og 5./31. 3. Kompanie befandt sig i ”Rendsburger Lager” hos IR 85, 4. Kompanie i Beredskabslejren hos II. Bataillon, hvor de begge gæstfrit blev optaget for natten. Kort efter midnat dukkede feltkøkkenet op, så vi kunne få endnu en portion varme gule ærter. I løbet af natten blev der i spidsen af 6 sapper indbygget de store flammekastere, et arbejdet, der blev gennemført uden episoder. Yderligere blev der i 7 sapper gjort små flammekastere klare, der skulle ledsage infanteriets storm. Af disse blev imidlertid to senere beskadiget af artilleri, så de ikke kunne deltage i stormen.

12. februar:

Træbarakker langs banedæmningen i Ste.Marie-à-Py

Kl. 0830 begyndte vores artilleri deres skydninger. En utallig brølende mængde af pjecer af alle kalibre sende en uanet mængde af død og ulykke mod den fjendtlige grav. Med mellemrum indtraf en pause, fulgt af en trommeild, med en sådan ildhastighed, at afskud og nedslag dårligt kunne adskilles. Lyn efter lyn trængte gennem luften, og hele linjen var indhyllet i en røgsky. Den franske artilleriild, som indtil middagstid kun bestod af de kendte lette og middeltunge batterier, lå hovedsageligt mod vores anden kamplinje, hvor også minekasterne var indbyggede. Som vores artilleriild voksede, blev også franskmændene mere livlig, og lagde primært ilden mod adgangsvejene. Som vores ild Kl. 1630 en kort overgang mindskedes, blev der fra den anden side iværksat en spærreskydning efter opsendelsen af to, så tre røde og grønne lyskugler med stjerne, igen primært mod den anden kamplinje, mens første linje blev ramt af schrapnells. Kl. 1645 dukkede en fjendtlig dobbeltdækker op over den franske grav, der i ganske lav højde fløj hen over vores stilling, stærkt beskudt af vores artilleri, og forsvandt så igen. Resultatet var en godt rettet spærreild mod vores forreste grav, som desværre kostede tab, men også gav anledning til at vise et opofrende kammeratskab. Hos 4. Kompanie blev to dækninger sammenskudt. Under redningsarbejdet under den voldsomme fjendtlige ild udmærkede sig specielt Landwehrfolkene Weiner, Holdorf, Reese, Brandt, den krigsfrivillige Grothen, samt Musketier Schneider I. De to førstnævnte fandt herunder heltedøden, mens Reese og Brandt såredes.

Kl. 17 stod 1. og 2./31 klar til storm med 2./31 til højre mellem Sappe 5 og 10 inklusive, 1./31 til venstre til Sappe 13 inklusiv. 4./31 var også i første kamplinje med 3./31 i anden. Sappe 13 blev omfattet af angrebszonen da der i den overfor liggende sappe var opdaget et befæstet maskingevær, og en gennembrydning af sappen ville give en god forsvars- og flankeringsgrav. Delingsfører for stormkompagniet var i rækkefølge Lt.d.R. Husmann, Lt. Goetze og Lt.d.R. Möhle fra l./31; Lt. Springer, Feldwlt. Kappei og Lt.d.R. Witz fra 2./31. Tildelt 1./31 var Vizefeldw. Schloss med to maskingeværer og 2./31 Lt. v. Zülow, ligeledes med M.G.-deling. Endeligt var pionerer fra 2. F.Pi.K. 9 involveret under den af alle 31'er velkendte fører "Pi-Prien" – Lt. Prien.

Da stormen skulle starte samtidig, og da da ordre til angreb naturligvis hverken kunne udgives af Kompagni-, delings- eller gruppefører, var en præcis synkronisering af alle ure en forudsætning. Derfor blev det præcise klokkeslæt flere gange meddelt over telefonen. Kl. 17 havde kompagniførerne fået meldinger fra deres delingsførere, at alt var klar til storm. Trængt sammen helt fremme ved den forreste kant af udfaldsgraven, allerede med foden på første trin på stormstigen, oplevede soldaterne med spænding de sidste minutter inden det gik løs, da den fjendtlige artilleri på dette tidspunkt med særlig voldsomhed lå over vores område. I højre hånd geværet og med blikket stift rettet mod uret på venstre håndled, med sammenbidte tænder i en helvedesild, ophidset i en rasende sindstilstand – vi venter - - vi skal vente - - endnu 2 minutter - - 1½ minut - - 1 minut – så lyser flammekasterne præcis kl. 1715 op som tegn på, at tidspunktet er kommet. En stor mørk stormsky, hvori røde flammetunger trænger frem, bølger frem mod fjenden. Til højre og venstre dukker stormgrupperne op ad graven og går – det var umuligt at sætte i løb over det af utallige granater ødelagte terræn – omhyllet af de store røgskyer sammen de indsatte flammekastere ustoppeligt først gennem resterne af vores pigtrådshindring, så fremad over åben terræn som vi i måneder havde ønsket. Fra den fjendtlige

Champagne: Af Regimentet bygget stenbarakker langs banedæmningen

grav ødes vi af en svag infanteriild, som hurtigt nedkæmpes ved hjælp af håndgranater. Foran Deling Husmann flygter en hoben franskmænd, der dog til dels indhentes og tages til fange, dels nedlægges som modent korn. Lt. Husmann ville i det åbne stykke tage revolveren fra en fransk officer, der var ved at afmærke en død. I samme øjeblik sprang den formodet døde op for at rette sit gevær, som i øvrigt ikke var ladt, mod den formastelige. Forsøget kostede ham imidlertid livet, og Lt. Husmann måtte herefter skynde sig for igen at indhente sine folk, der i mellemtiden var fortsat sin storm. Vores eget artilleri var kl. 1715 blevet lagt frem, og bearbejdede nu med godt resultat de fjendtlige batterier, så disse fuldstændig tav.

Champagne: Regimentets badeanstalt ved banedæmningen

Stormtropperne havde i mellemtiden nået deres mål med få tab, og havde gjort holdt for hurtigst muligt at bringe den erobrede grav i forsvarsmæssig stand. Hvad der endnu befandt sig af levende fjender i dækningerne, blev taget til fange. To tapre folk fra 1. Kompanie, Hilmer og Baden, havde blandt andet hentet en fransk kompagnifører ud, der i første omgang havde forsøgt at forsvarer sig med sin revolver. Som vi senere fastslog efter fundet af den franske kompagnidagbog, drejede dette sig om Capitän Goudet. Netop som den gode Goudet havde overgivet sig, blev to andre tilknappede officerer ført forbi stedet. Goudet begyndte på det frygteligst at skælde ud på de to, og bebrejdede dem kraftigt, at de under vores angreb ikke flankerende havde indsat deres maskingeværer. For vores to brave tog det for lang tid, så de brød ind i striden med den salomoniske dom: ”*Nu hol dat mul un denn à Berlin!*”. Hvor franskmændene ikke frivilligt på vores opfordring kom ud af dækningerne, blev de tvunget af håndgranater eller flammekastere. To gravstriber var allerede overvundet, og stormkompagnierne nærmede sig allerede den tredje, der lå for kanten af dalen. Denne havde imidlertid været godt dækket af vore minekastere, og så tilsvarende ud. Den var ikke besat. Det var i mellemtiden blevet kl. 1730. Deling Möhle på venstre fløj af 1. Kompanie og i midten Deling Geetze, var kommet for langt frem. Deling Husmann hang mindst 100 meter bagefter. I de ødelagte grave, hvor de forreste tropper lå, begyndte det at blive ubehageligt. Den fjendtlige artilleri gjorde sig igen bemærket, og det samme gjorde infanteriet, og megen dækning dækning var ikke til at finde. Det betød altså skansning og grave sig ned i jorden. Desværre gjorde nu manglen på enhver genforsyning, specielt af lange redskaber, sig bemærket. Beholdningerne af de medbragte håndgranater begyndte at svinde, og de resterende var ikke nok til at kunne afvise det modangreb, man forventede ville komme hvert øjeblik. Også beholdningen af lyspatroner var næsten opbrugt.

Champagne: 1./31 stilling - Sappe 14

På grund af de fjendtlige granater faldt en af de dygtigste gruppeførere i 1. Kompanie, Gefr. Baumann og samtidig flere flere folk såret, mens Lt. Goetze blev slynget mod bagsiden af graven, hvorved han fik et nervechok. I stedet overtog Vizefeldwebel Gebhard, enårig fra den sidste fredstidsårgang i kompagniet, kommandoen over 2. Deling 1./31. Ved 2./31 faldt Lt.d.R. Witz sammen med enkelte af sine folk til en fuldtræffer.

3./31 havde fået den utaknemmelige opgave, snarest muligt efter stormen, at transporterer materialer frem til de erobrede stillinger. Gennemførelsen af denne opgave blev stærkt hindret af en række omstændigheder eller gjort direkte umulig. Ganske vist var der etableret to hoveddepoter af materiel, men straks efter indsættelsen af den fjendtlige spærreild, lå den ene af disse under en så kraftig beskydning, at en udnyttelse var umulig. Lt. Bruhn blev herunder såret. Først næste morgen, hvor beskydningen begyndte at mindskes, kunne dette materiel, i det omfang det overhovedet stadig kunne anvendes, bringes frem. Materialet fra det andet hoveddepot blev bragt frem umiddel-

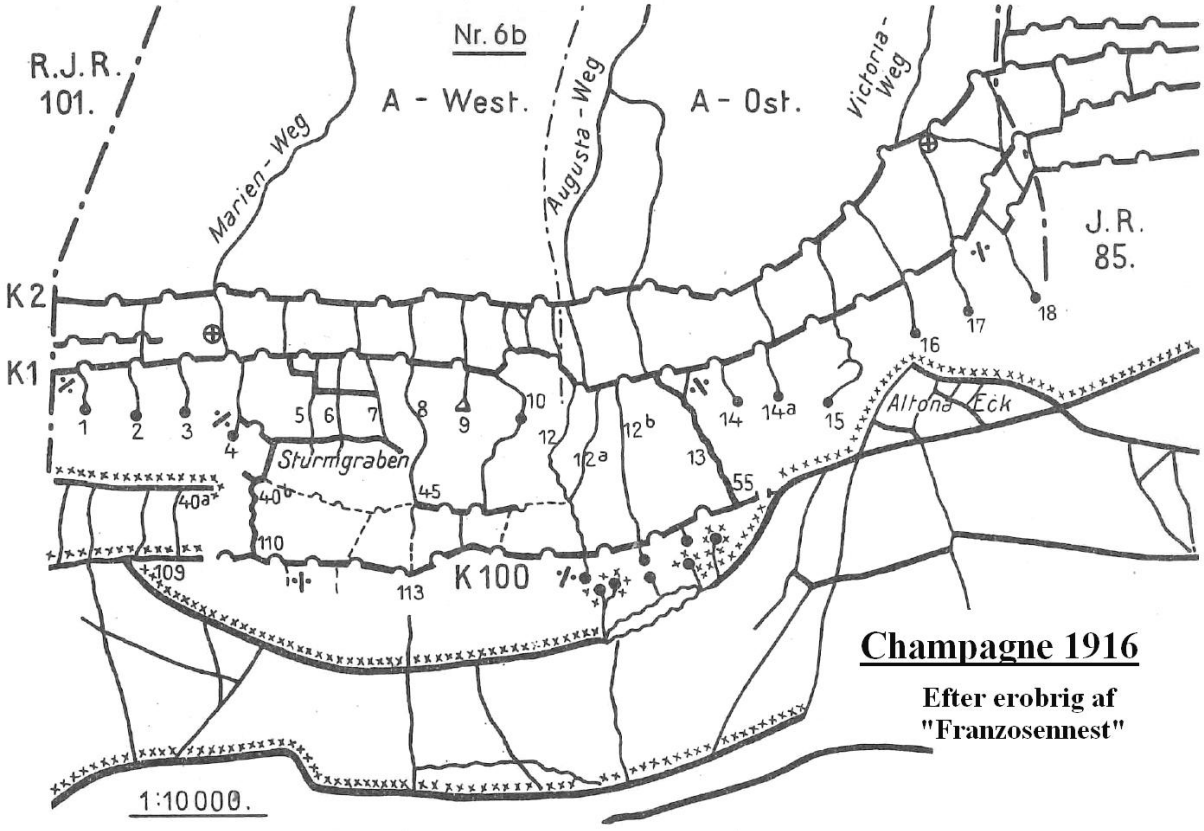

bart i tilslutning til stormen.

Fra kl. 1650 holdt 4./31 stormstillingen og deres sappe. Få minutter efter stormen rykkede kompagniet frem for at rense de erobrede grave for fjender og for at bringe de mange fanger tilbage. Under tilfangetagelsen af disse var der mange muligheder for at bevise personligt mod og gåpåmod.

Efter af 1./31 omkring kl. 1830 på ordre rømmede forreste linje, hvad der ikke blev opdaget af fjenden, slog det fjendtlige artilleri med særlig voldsomhed ned over vore grave. Det drejede sig nu om at etablerer en sammenhængende, regelmæssig front. Venstre fløj af 1./31 lå godt 100 meter længere mod venstre end oprindeligt planlagt. Denne spredning var sket på udtrykkeligt ønske fra Lt. Möhle, og derigennem blev også ganske rigtig opnået en forbedring af vores samlede stilling. Denne deling havde fået underlagt en M.G.-deling under Vizefeldw. Schloss. Herefter fulgte Deling Gebhard med M.G.-deling Lt. Heinrich. Den højre fløj af 1./31 blev dannet af Deling Husmann. Herefter fulgte Deling Hegerwaldt fra 4./31 og 2. Deling 4./31 under Lt. Jonas. Disse delinger udfyldte det opståede hul mellem stormkompagnierne. Da der stadig var et ubesat hul på omkring 100 meters bredde, blev forbindelsen opretholdt gennem patruljer indtil en af Oblt. Hinck anmodet forstærkning nåede frem, nemlig tre grupper fra 5./31 og senere Deling Frhr. v. Ledebur 6./31, der imidlertid var meget svag, og ikke medbragte skanseværktøj. Herefter fulgte 2./31 i rækkefølge Deling Lt. Witz, Feldwlt. Kappei og højre fløjdeling Lt. Sprenger. Her var samtidig i løbet af natten også dele af 3./31 indsat.

Langsomt begyndte det franske artilleri at skyde sig ind. Omkring kl. 23 besatte fjenden under sejrsskrig og et betydeligt forbrug af håndgranater den rømmede grav, som de formodentlig troede fortsat var besat. På dette øjeblik havde vi ventet i vores grav omkring 100 meter længere tilbage. Skudfeltet mellem os og den netop "generobrede" grav var plan og uden hindringer. Hele Kompagniet havde ventet på dette øjeblik med fingeren på aftrækkeren, inklusiv maskingeværerne, og som de sidste råb fra franskmændene var døet ud, bragede i det svage lys fra de opstigende lysraketter en udmærket liggende skytteild mod de sikkert totalt overraskede modstander. Samtidig forlagde også vores artilleri deres ild over området. Vi kunne næste morgen tælle 300 til 400 døde franskmænd foran vores stilling, som den følgende nat blev fjernet af deres landsmænd. Nu vidste begge sider, hvor den onde fjende befandt sig, og allerede kl. 2330 nåede to franske modangreb helt ind foran vores linje. Som resultat af mangel på håndgranater kom fjenden i enkelte sappe helt tæt på vores grav. Med hjælp af erobrede håndgranater lykkedes det imidlertid at trænge ham tilbage til en sappe på venstre fløj. Denne måtte i en

periode rømmes, da vi uden håndgranater intet kunne stille op. Efter kort tid kunne Lt. Möhle trænge den hårdnakkede fjende ud under indsats af hans fulde kraft. Under dette angreb blev Lt. Jonas, 4./31, som havde udmærket sig ved dygtig anvendelse af håndgranater, såret. I mellemtiden var en deling fra 9. og 11./31 nået frem med håndgranater, lyspatroner og geværammunition, så vi havde alt, hvad hjertet begærede og som var nødvendigt overfor fjenden. Den øjeblikkelig indsatte spærreild, så snart angrebet blev konstateret, var yderst heftig. Det er på dette sted anbragt at nævne begge artilleriobservatører, der fulgte med stormkompagnierne, Lt. Bücheler fra det svabiske Batterie 483 og Lt. Hansen fra FAR 9, som med deres folk under hele aktionen, utrætteligt var på deres poster, og på fremragende måde lede deres våben. Telelefonfolkene var i gang hele natten for hele tiden at bringe de ødelagte telefonforbindelser i orden igen. Artilleriet skød under operationen med en sikkerhed, som vi hidtil aldrig havde været i stand til at observere, og gav os infanterister en følelse af sikkerhed og fuldkommen tillid.

Champagne: Erobret fransk grav, afdækket med fascine

Under det videre forløb af natten, hvor så meget, meget arbejde var nødvendigt at at bringe den erobrede grav i forsvarsmæssig stand, skete i alt væsentlighed intet. Omkring kl. 630 blev den fjendtlige artilleri igen ret livlig, så vi måtte formode, at der igen forestod et angreb. Dette begyndte da også kort tid efter, men kunne i den øjeblikkeligt iværksatte spærreskydning og vores geværild ikke komme til udfoldelse. Fra 2. og 4. Kompanies afsnit kunne Lt. Husmann med en del af sin deling effektivt virkende flankerende. Også Zülows MG-deling og Deling Türxen 4./31 kunne med flankerende ild gribe end i forsvaret. På venstre fløj af 1./31 var imidlertid endnu engang en sappe gået tabt under overraskelsen, om end kun for et kort stykke tid. Allerede efter 20 minutter kunne Lt. Möhle melde om tilbageerobringen af sappen. Det blev dag. Det sidste franske forsøg var mislykkedes på grund af vores fortræffelige samvirke af alle våben og vore træfsikre krigere. Omkring kl. 0800 ankom i forreste linje Divisions-kommandøren, Exz v. Blottnitz med regiments- og bataljonsstabe, og gav her udtryk for sin fulde tilfredshed med gennemførelsen af angrebet.

I dækningerne i de franske grave fandt vi til vores store tilfredshed et større forråd af levnedsmidler: vidunderligt franskbrød, som mange af os ikke havde set i meget lang tid, chokolade, kiks, snaps og rygevare. God tjeneste gjorde også de erobrede pelsjakker. De fundne billeder og blade kunne imidlertid kun vække afsky for det moralske lavmål af denne "kulturnation".

Champagne: I beredskabslejren

13. februar 1916:

Dagen forløb med den sædvanlige artilleriduel uden særlige episoder. Udbygningen af stillingen fortsatte, men skred kun langsomt frem af mangel på lange skanseredskaber. Et modangreb kl. 1815 var allerede blevet afsløret for os af en fransk overløber, og kunne derfor uden problemer forhindres med en spærreskydning. Hen under aften blev 2./31 afløst af 13./31, kl. 22 1./31 afløst af 7./31 og den 14. februar kl. 10 4./31 af 10./31. Endeligt blev 3./31 afløst den 16. februar af 9./31. Vi var alle dødeligt udmattede. Vi havde overhovedet ikke fået søvn i disse dage. Da vi i Beredskabslejren

havde spist feltkøkkenet tomt og havde drukket, lagde vi os ned med en følelse af at have gjort vores pligt og skyldighed. At Divisionen var tilfreds, fremgik af dagsbefalingen som lød:

> Jeg udtaler Regimentet for den med stor omtanke ledte og med lystig mod og frisk gåpåmod planmæssigt gennemførte operation min fulde anerkendelse. Efter et fast forsvar har Infanteriregiment Graf Bose på ny bevist, at den gamle preussiske angrebslyst i 18. ID infanteri ikke er forsvundet.

Den kommanderende general for IX AK sendte følgende ord til anerkendelse:

> Jeg udtaler IR 31 for denne dags skønne succes, hvor den erobrede den fjendtlige stilling i en bredde på 450 meter gennem frisk, tysk gåpåmod, min fulde anerkendelse. Jeg inddrager med glæde indsatsen fra artilleri, pionerer, flammekastere og minekastere, og alle, der gennem føring, deltagere og støtte bidrog til opnåelse af dette skønne mål. i denne anerkendelse.
>
> Sign. v. Quast.

Fra den 16. februar kom I./31 til St. Etienne, M.G.K. til St. Pierre, i hvil, efter at den var blevet meget nedslidt af de næsten uafbrudte regnvejr og stadige ophold under åben himmel – i den erobrede grav var der dårligt dækningsanlæg til rådighed. Afløsningen kom fra I./ og M.G.K./183.

	Forplejningsstyrke		Kampstyrke		Tab			
	Officerer	Mandskab	Officerer	Mandskab	død	såret	fange	savnet
1./31	4	239	4	210	6	39	-	-
2./31	4	236	4	214	10	36	3	3
3./31	5	244	5	222	2	18	-	1
4./31	4	226	4	207	10	30	-	-
					28	123	3	4

Antallet af fanger beløb sig til 4 officerer, herunder en kaptajn, 230 ikke sårede og 23 sårede franskmand fra Regiment 361 og 354. Der blev erobret 4 M.G. med meget ammunition og omfattende materiel.

En særlig glæde gav det os, da vores søsterregiment 85 ”Herzog von Holstein” sendt os nedenstående poetiske hilsen, forfattet af deres Oberst Wilcke:

Til Regiment ”Graf Bose” for 12. februar 1916.

Wie Bose einst bei Blumenau
den Feind beim Kragen packte,
Schlug Bose gestern braun und lau
Den Frenzmann, daß es knackte.
Gibt’s eine Arbeit schwer und heiß
Für kampferprobte Männer,
Schickt man zu Euch, denn jeder weiß,
Ihr seid ”Champagnekenner”!
Bei diesem Draufgeh’n blitzes schnell
Da lachten alle Herzen,
Der name Bose strahlte hell,
Hell wie die ”Bosekerzen”

Den trofaste nabo I.R. 85

Hvilken samlet sum af lidelser og jubel, kraft og tapperhed gemmer der sig ikke bag den knappe Hærberetning over vores 31’ers succes dy for bakken ved Ste.Marie-à-Py.

Den **18. februar** kl. 11 stod I. Bataillon opstillet på kirkegården ved St.Etienne til sørgehøjtidelighed for de tapre kammerater, som under stormen den 12. havde givet deres liv for Fædrelandet. Divisions-Kommandør og Brigade-kommandør var til stede. Derudover var vores Regiments M.G.K., Pi.K. 2./9 og delegationer fra andre troppeenheder under 18. ID dukket op. Også vores Regimentsmusik var fra Machault kommet for at deltage. Alle stod i retsstilling ved siden af den hvide, åbne grav. Det var en massegrav, men alligevel havde hver enkelt helt sin plads, hver enkelt i sin enkle, hvide kiste. På et lille skilt stod navnet på den slumrende. Her sov løjtnan-

ten ved siden af musketeren: som de havde kæmpet, skulle de hvile. Lidt over 11 ankom den kommanderende general, Exz. v. Quast, med sin stab. Den evangeliske feltpræst Holthusen stod op på den gransmykkede talestol, der var opstillet midt for graven.

Han indledte højtideligheden med første vers af salmen "*Jesus meine Zuversicht*". Hans opløftende prædiken brugte Jesu ord fra Bjergprædiken om, at den kloge mand, der bygger sit hus på klippegrund og ikke tåbeligt bygger den på sand.

Champagne: Beboelsesgrav i Beredskabslejren

"Vi alle, der her ser fjenden i øjnene, bygger i allerførste linje på Fædrelandets store bygning, en videre bygning af Det Tyske Rige. Det hedder her, at vi ikke lægger nye bæredygtige fundamenter på løs, sandet grund som de tåbelige. Men hvad gjorde da disse stumme helte, og hvad gør de nu? Et de døde og forsvundet og tabt som bygmestre? Åh nej. De gjorde det højeste, en tysk mand kan gøre for sit Fædreland. Det lagde det højeste, vi mennesker har, på Fædrelandets alter, deres blomstrende liv. Men de lever dog stadig. Deres legemer er for altid forsvundet, men evigheden lever fortsat i dem. Dette er deres ånd. Ånden af tapperhed og frihed, ånden af Fædrelandskærlighed og offervillighed. De vil fortsat leve i os alle, og med dem vil vi bygge videre på Rigets hus, der skal bringe os gennem stormvejret til sejren".

Efter en fællessang med vores Regimentsmusik og velsignelsen af de døde, sluttede højtideligheden med den sidste æresbevisning for de tapre: Bataljonen præsenterede gevær for de stumme helte. Herefter gav feltpræsten bønnen og velsignelsen over de forsamlede soldater. Den kommanderende general, divisionskommandøren, brigadekommandøren og mange af de øvrige officerer trådte herefter hen til kanten af graven, hvor mange med tårer i øjnene gav de faldne de sidste tre håndfulde jord. De af kammeraterne, der havde bundet en krans af gran, trådte frem og lagde i stille bøn kransene ned ved graven.

Herefter lod den kommanderende general Bataljonen træde an på marken foran kirkegården, og holdt en kort, fyndig tale: Med højtideligheden var den egentlige sørgestund for kammeraterne forbi. En trofast tanke vil altid følge dem. Vi gik fra dødens sted videre i livet og tænkte på nye handlinger. Sådan er soldater livet. Så talte han for Kompagniet og de øvrige i stormen deltagende enheder for deres tapre handling og takkede dem for deres udholdenhed under stormen og fastholdelsen af den nye stilling. Herefter lod han de tapreste, hvis navne var blevet gjort bekendt, træde an og uddelte personligt, samtidig med at sagde et par venlige ord til hver enkelt og til lykønskning trykkede dem i hånden, 4 E.K. I Klasse (Lt. Hinck 2./31, Lt.d.R. Jansen 4./31, Lt. Prien 2. F.Pi.K. 9 og Lt.d.R. Bücheler, Battr. 483). og 29. E.K. II Klasse. Så råbte han et hjerteligt "på gensyn" til tropperne; Bataljonen rykkede i parademarch forbi ham i kvarter med Regimentsmusikken i spidsen og til lyden af Preussen March.

E-Skoven i Champagne

I dagene efter erobringen af Franzosennest var modstanderen meget urolig. Hyppige, kraftige ildoverfald og en heftig

aktivitet i luften var tegn på nervøsiteten, men foreløbig fulgte intet angreb.

Det skulle imidlertid hurtigt vise sig, at det kun var stilhed før stormen, og at franskmændene ikke havde opgivet håbet om at generobre den tabte stilling.

Champagne: Sønderskudt dækning som grav

22. februar:

Denne dag besatte I./31 igen Afsnit A-West, III./31 lå i A-Ost, II./31 som korpsreserve i Machault. Modstanderen anvendte dagene 12. til 23. februar til at sætte artilleri – flere tunge, en haubits og flere feltbatterier – i stilling og udbygge sine grave til stormstilling. Luftfoto, der viste dette arbejde, tilgik desværre for sent til Regimentet. Udbygningen af vores grave led under den kontinuerlige beskydning, det dårlige vejr og utilstrækkelig leveringer af materialer. Heller ikke den delvise indsættelse af I./183 bidrog ikke væsentligt, trods flittig arbejde, til forstærkning af stillingen. På den måde fandt fjenden ved hans angreb den 14./25. februar en stilling, der langt hen ikke var i stand til at modstå en trommeild og et kraftigt infanteriangreb.

24. februar:

Allerede fra daggry begyndte en yderst heftig beskydning med forskellige kalibre op til 22 cm. mod Regimentets stilling, specielt den erobrede del fra 12. februar. Stedvist blev graven fuldstændig skudt sammen og mange dækninger styrtede sammen. 2. og 4./31 led specielt meget under beskydningen. En fuldstrækker trykkede kompagniets kommandostation sammen ved 2./31. Alle officerer: Oblt Hinck, Lt. Sprenger, Lt.d.R. Kühl og Feldwlt. Kappei blev dræbt og begravet under ruinerne. Regimentet mistede med disse fire dygtige og afholdte kammerater. Begge kompagnier blev om aftenen trukket ud og erstattet med 1. Kompanie. Besætningen fra højre mod venstre var nu: i K 100 (den nyerobrede grav) 1, 12 og 11. Kompanie, i K 1 og K 2 3. Komp. og 1 Deling, 10. Komp. Hele natten igennem opretholdt fjenden en yderst præcis beskydning af disse grave, som gjorde oprydningsarbejdet meget vanskelig. Vejret var det mest tænkelig dårlige: storm med sne og haglbyger.

25. februar:

Champagne: Skyttegrav

Omkring kl. 0900 begyndte fjendens rolige ild at stige til trommeild, hvori deltog flere lette og tunge batterier og tunge minekastere. Ilden blev ledet af fly. Kompagnierne, der i forvejen var svækket af manglen på hvile, utilstrækkelig forplejning – feltkøkkener blev beskudt på vejen frem – og den høje arbejdsbyrde, blev stærkt medtaget af den kraftige beskydning. Kl. 1230 indledte fjenden en storm. Ved at forlægge trommeilden afsnits vis frem og sideværts mod øst og vest og mod den bagved liggende K 1 og K 2, lykkedes det modstanderen at overraske gravbesætningen og trænge ind i den forreste grav. Da indgangene til mange af dækningerne var styrtet sammen og gravene flere steder ikke kunne passeres, blev infanteriangrebet på grund af den uregelmæssigt forlagte trommeild ikke erkendt i tide. Franskmændene besatte den ene indgang til en dækning efter den anden, så besætningen ikke kunne slippe ud og blev, i det omfang, de endnu var i live, taget til fange. Kun 2. Deling fra 1. Kompanie under Vizefeldw. Gebhardt, der lå i et flankeringsanlæg, lykkedes det rettidigt at besætte

stillingen og fastholde denne. Fra 11. og 12. Kompanie, og fra begge de to øvrige delinger af 1. Kompanie, kom ingen tilbage.

Kl. 1430 blev 9. og 10. Komp. og 1. Deling 2./F.Pi.K. 9 indsat i modangreb. Den fjendtlige grav var tæt besat med infanteri og M.G., der mødte angrebet fra K 1 og sapperne med en heftig ild. Dette angreb uden artilleri støtte måtte derfor mislykkes.

Omkring kl. 19 døde den franske artilleriild ud og fortsatte som en rolig virkningsskydning mod K 1 og K 2 og mod løbegravene.

Champagne: Skyttegrav

På ordre fra Division blev der den følgende dag gjort endnu et forsøg på at generobre den tabte trav. Til dette blev indsat II./31, der lå i hvil i Machault, I./IR 85, to delinger 2./Pi. 9 og en deling 7./Pi 28. I løbet af natten blev der af vores artilleri opretholdt en jævn beskydning af den fjendtlige grav, der imidlertid tilsyneladende ikke havde den nødvendige virkning. Stormen skulle begynde kl. 0645. Klargøringen af stormenhederne i de stærkt ødelagte grave, hvor det næsten var umuligt at finde sig tilrette, viste sig meget vanskelig. For en dels vedkommende viste det sig umuligt, da de anviste grave enten ikke mere eksisterede eller var besat af fjenden. En koordineret opstilling var som følge heraf ikke mulig, og en samlet fremrykning derfor ikke gennemførlig. Dertil kom, at ved den næsten ikke eksisterende dækning, fjenden i lyset af de opsendte lyskugler, tilsyneladende havde erkendt opstillingen af de to angribende bataljoner. Dermed var overraskelsesmomentet, som alene gjorde et sådant angreb mod en med friske tropper stærkt bemandet grav muligt, ødelagt. Kl. 0642 (som følge af en fejl i tidssynkroniseringen tre minutter for tidligt) satte vores artilleri ind. På den måde gjort opmærksom, åbnede modstanderen øjeblikkeligt en så kraftig artilleri, infanteri, maskingevær og håndgranatild, at det blev umuligt for vore stormtropper at gå frem gennem det ødelagt og med hindringer af enhver art oversåede terræn. De få grupper, der på trods af den heftige ild, nåede den fjendtlige grav, kunne intet stille op mod den store overmagt, og blev med nogle få undtagelser, der slap tilbage til egen linje, nedkæmpet eller taget til fange. Ved daggry gravede II./31 og I./85 sig ned, hvor de var nået til. I løbet af eftermiddagen blev resterne af I. og III./31 trukket ud af stillingen og bragt til Machault.

Den 27. februar forsøgte fjenden kl. 1500 endnu engang med et stærkt håndgranatangreb, som dog kunne afvises af 8./31 og to grupper fra 5./31. Under dette udmærkede sig især Vizefeldw. Binke og Unteroffizier Jensen 5./31 gennem handlekraft og dygtighed.

Regimentets tab under disse kampe var overordentlig store: 45 faldne, 114 sårede (herunder tre officerer), 391 savnede (heraf 7 officerer).

På dette sted skal også nævnes den modige og pligttro indsats fra læger og sanitetspersonel uanset risiko, der kræver den højeste anerkendelse. Også dette havde måttet yde store blodige ofre. På grund af et nedslag af en granat tæt på en sanitetsdækning blev en hele række af sygehjælpere fra Sanitets-Kompaniet og tropperne dels dræbt, dels mere eller mindre såret, herunder også Oberarzt d.R. Deutschmann.

Aisne-Kanal ved Ambly-Fleury

Hele februar måned havde stået i hårde kampes tegn. Den kraftige artilleribeskydning og det ugunstige vejrlig havde delvist ødelagt vores stillinger. Til en øjeblikkelig udbygning rakte Regimentets stærkt svækkede kræfter ikke, og en afløsning viste sig en uundgåelig nødvendighed. II. Bataillon forblev som Divisions-reserve i St. Etienne, mens Regimentsstab og de andre elementer den 29. februar rykkede omkring 15 km længere mod nord. Der blev indkvarteret i Mont Laurent, Ambly-Fleury og Givry. Kvartererne

var i begyndelsen dårlige, og bestod hovedsageligt af forladte og udrømmede huse, der først måtte gøres beboelige ved en straks påbegyndt udbygning. Området var fattigt og lå ved siden af Aisne og Ardenne-kanalen. Da vejret generelt var godt, kunne de udasede kroppe hurtigt komme sig efter de overståede strabadser. Indtil den **15. marts** forblev Regimentet i disse hvilekvarterer. Imidlertid var der også her nok at give sig til. Først blev begge bataljoner fuldstændig reorganiserede: det gamle mandskab blev ligeligt fordelt på alle kompagnier og disse igen bragt op på fuld krigsstyrke (220 til 230 mand) med erstatningspersonel fra 2. Ers.-Batl.-Gren.-Regt. 89 og 18 ID Rekrutdepot. Kommandoen over III. Bataillon blev overtaget af Hptm. Bade fra FR 90. Også mange andre ændringer i stillingsbesættelsen måtte gennemføres:

Regimentsstab

Kommandør: Major Marggraff; adjudant: Oberlt. v. Tippelskirch; Fører for Store Bagage: Lt.d.L-Kav. Siemers;

I. Bataillon:

Bataillonsstab: Fører: Hptm. v. Milczewski (Wend); Adjudant: Lt.d.R. v. Groote; Forplejningsofficer: Lt.d.L. Prien; Stabsarzt d.L. Dr. Schow; Assistentarzt v.R. Dr. Seifert;
1. Kompanie: Lt.d.R. Cornils, Lt.d.R. Heinrichs, Lt.d.R. Seip.
2. Kompanie: Rittm. Witte, Lt.d.R. Scheller, Lt. Jonas (fra 19. marts).
3. *Kompanie*: Oberlt.d.R. Studt, Lt.d.R. Feddern, Lt.d.R. Peetz.
4. Kompanie: Lt.d.R. Jansen, Lt.d.R. Kahle, Lt.d.R. Hegewald.
M.G.-Kompanie: Hptm. v. Lösecke, Lt. Wendte, Lt.v. Zülow, Lt.d.R. Schmidtgall, Lt. v. Ahlefeld.

II. Bataillon:

Bataillonsstab: Fører: Major Frhr. v. Kittlitz; Adjudant: Lt.v. Landwüst; Forplejningsofficer: Lt.d.L. Ehlers; Oberarzt d.R. Dr. Deutschmann, Assistenzarzt d.R. Dr. Harms.
5. Kompanie: Lt.d.R. Otte, Lt.d.R. Stahl, Lt.d.R. Püstow.
6. Kompanie: Hptm. v.Ditfurth, Lt. Frhr. v. Ledebur, Feldwlt. Hennings.
7. Kompanie: Lt.v. Wilck, Lt.d.R. Maurer, Lt.d.R. Müller.
8. Kompanie: Oberlt. Zierold, Lt.d.R. Schistgen, Lt.d.R. Issermann.

III. Bataillon:

Bataillonsstab: Fører Hptm. Bade, Lt. Frhr. v. Wangenheim, Oberarzt d.R. Dr. Kuhlencourdt; Assisstenzarzt d.R. Dr. Meinshausen.
9. Kompanie: Lt.d.R. Jörgensen, Lt.d.R. Paulsen, Feldw. Peris.
10. Kompanie: Lt.d.R. Stahl, Lt. Wagner, Lt.d.R. Ullrich.
11. *Kompanie*: Lt.d.R. Remanoff, Lt.v. Puttkamer, Lt. Hülsmann.
12. *Kompanie*: Hptm. Hübner, Lt.d.R. Gadewohl.
13. *Kompanie*: Lt. Peters, Lt.d.R. Rosenhagen, Lt.d.R. Schöber.

Så startede det vigtige arbejde med uddannelsen, der dagligt var berammet til 6 timer. Denne afsluttedes med en inspektion den 13. og 14. marts af Regimentskommandøren. Denne viste, at den korte tid var udnyttet dygtigt, og at Regimentet igen med sin gamle energi kunne drage i krig. En nyskabelse i udrustningen skal her nævnes: den 9. marts tilgik der Regimentet 167 stålhjelme, i første omgang tiltænkt posterne i graven. De viste sig så egnede, at de efterhånden udrustede hele den tyske hær. I de frie eftermiddagstimer blev der også gjort alle mulige foranstaltninger til opfriskning af moralen; en kirkekoncert i Mont Laurent, sportsbegivenheder, den ganske vist forbudte, men alligevel anvendte fiskeri med håndgranater m.m.

I dagene **16. til 19. marts** besatte Regimentet igen sin gamle stilling ved Ste.Marie-à-Py. De taktiske besættelse havde ændret sig. En gentagelse af de store tab den 25. og 26. februar blev i et vist omfang forhindret af en kraftig udbygning af den forreste kamplinje. En tilbagelæggelse under den pludselige trommeild havde ikke været mulig. Derfor blev nu den forreste grav kun holdt som forpostgrav (uden dækningsanlæg) med kun svage underofficersposter, mens hovedstyrken var placeret i K 1 og K 2. Dermed blev det umuligt at løbe hovedkamplinjen over ende. Hver kompagnifører trak omkring en tredjedel af sit kompagni ud som mobil reserve til personlig disposition. På samme måde havde hver af kommandørerne for A-West og A-Ost et kompagni til disposition (i Beredskabslejren), mens Regimentskommandøren havde to kompagnier til disposition i E-skoven, henholdsvis R-lejren ved banedæmningen som mobil reserve.

Forholdene i fronten var i mellemtiden igen blevet rolig. Modstanderen nøjedes med lejlighedsvise ildoverfald og i klart vejr en heftig aktivitet i luften. Ellers arbejde han som vi ivrigt med en udbygning af stillingen. April måned forløb med for det meste klart vejr uden væsentlige episoder.

Den planlagte "*Feldküchenunternehmen*" (gasangreb) blev forberedt. Gasflasker blev af pioner indbygget, men da vindretningen hele tiden var ugunstig, blev operationen gentagende gange udsat. I dette lå der for egne enheder en ikke ringe risiko. Endeligt den **19. maj** var vindretningen gunstig, og "Besichtigung" (kodeordet for iværksættelse) kunne udsendes. Fjendens forholdsregler viste dog, at man var forberedt på et sådant angreb. Det lykkedes ikke vore patruljer at komme i nærheden af den fjendtlige grav. Den **21. maj** blev gasflasker igen indbygget.

Champagne: Indmarch i Machault

Den **27. maj** gennemførtes den såkaldte "*Zugketten-Unternehmen*", en gengældelsesskydning mod de fjendtlige grave i 18 ID og begge nabodivisionernes afsnit med efterfølgende patrulje-operationer i andre afsnit. For Regimentet betød det, at den fjendtlige kontraild forårsagede store skader. Under passage af et sammenskud stykke, blev den 28. maj Lt.d.R. Odesey (fører for 10./31) hårdt såret, og døde den følgende dag. Regimentet mistede med ham en som menneske og officer storartet person, hvis ligefremme væsen var lige afholdt af officerer og mandskab. En særlig anerkendelse af hans fortjenester førte kort før hans død til tildelingen af et E.K. I. Kommandoen over 10. Kompanie blev overtaget af Lt. Wendt.

Første halvdel af juni måned forløb rolig. Den **18. juni** blev der på befaling fra Overkommandoet af M.G.K. opstillet to Maskingeværkompagnierne med hver 9 geværer. Mandskabet blev sammensat af personel fra det oprindelige M.G.K. og M.G-uddannet personel fra kompagnierne.

Officersbemanding: 1. M.G.K. Hptm. v. Lösecke, Lt. v. Zülow, Lt.d.R. Schmidtgall, Lt. Rosenhagen, Lt.d.R. Schloss. 2. M.G.K. Hptm. v. Ditfurth, Lt. v. Ahlefeldt, Lt. Jonas, Lt. Frhr. v. Ledebur.

Allerede den **13. juni** begyndte afløsningen af IX AK med den højre tilstødende XII RK. Denne dag fandt under deltagelse af II. Bataillon på kirkegården i St. Etienne en afskedshøjtidelighed sted til ære for Divisionens faldne. Den 18./19. juni blev så Regimentet afløst af R.Gr.K. 100. Til fods nåede bataljonerne Mont St. Remy. Herfra gik det med jernbane over le Châtelet – Rethel – Amagne – Liart til Audigny, hvorfra der blev marcheret til III. Armee etapeområde vest for Charleville – Mézières. IX A.K. var reserve for O.H.L.

Endnu engang lå et afsnit bag os. Selvom vi ikke af lyst var ankommet til Champagne, havde det 8-måneders ophold knyttet mange bånd mellem landet og soldaterne. Vi havde gennemlevet mange både alvorlige og muntre timer i sandt kammeratskab, og vi efterlod os et dyrt pant i den blodtrukne jord – vores døde. Denne afskedsstemning blev af Hptm. Boëfs fra IR 85 fastholdt i efterfølgende vers:

Champagne: Madudlevering under skansning

Ved 18. Infanterie-Divisions afsked med Champagne

Nun legst du noch einmal zu meinen Füssen,
Champagne, du stilles, du totes Land.
Noch einmal, ein letztes Mal will ich dich grüßen,
Du Land aus Kreide, aus Blut und aus Sand.
Wir sind nicht gerne zu dir gekommen,
Du hast uns so manchen der Unsern genommen,
DU hast uns de härteste Arbeit gelehrt,
Hast täglich nach unserm Herzblut begehrt.

So wie ich dich heute noch einmal gesehen,
Mit grauem Regen auf Tälern und Höhen,
Mit dem wolkenverhängten Tale der Py,
dem zerschossenen Dorfe der heil‘gen Marie,
So wirst du in unsrer Erinnerung leben.

Solange wir leben auf dieser Erden,
Wirst du von uns nicht vergessen werden;
Denn in dir, du stilles und ernstes Land,
Da birgst du auf immer ein heiliges Pfand:
De Toten, die wir einst lebend besessen,
Die du jetzt besitzt, die wir nicht vergessen.

Champagne, noch einmal will ich dich grüßen
Und bitten: die Toten, die wir dir ließen,
De wir dir vertrauten zur letzten Hut,
Beschütze sie uns, bewahre sie gut!

III. Ved Somme og Ancre

1. Begge slag ved Somme

Situation:

Det tyske angreb på Verdun, som havde været næsten uafbrudt siden februar 1916, nåede i slutningen af juni sit højdepunkt. Den vigtige fæstning, et ankerpunkt i den franske front, var stærkt truet. For at aflaste de her hårdt kæmpede franske styrker, angreb de allierede englændere og franskmænd i begyndelsen af juli på begge sider af Somme. Efter dage lange og en med hidtil ukendt forbrug af ammunition gennemført trommeild, under masseindsats af tunge krumbane våben, langtrækkende artilleri, panserkøretøjer, kampfly, observations- og bombeeskadriller, fulgte det første gevaldige stormløb.

Med udsigten til kommende hårde kampe var IX AK og dens tilknyttede regimenter allerede mod slutningen af juni blevet trukket ud af dens stillinger i Champagne. Regimentet var placeret i 3. Armee etapeområde i området ved Rouvroy-Rimonge. En aftransport kunne følge hver dag, det skulle være. Den 3. og 4. juli blev Bataljonerne indladet og bragt til området Boyennes, Ossoy, Toulle.

De følgende dages marcher bragte os gennem Frankrigs rige kornkammer. Bølgende marker med hvede og havre overalt i etapeområderne i Artois lovede en rigelig forsyning til forplejningen både ved fronten og derhjemme. Vest for Somme var de en velkommen sløring af vore skyttegrave og stillingsarbejde.

Renere og langt med langt bedre smag byggede huse, end vi hidtil havde set i Frankrig, og velhavende landbesiddelser viste ejernes velstand.

Somme slynger sig dovent gennem et ofte med popler omkranset, bredt eng område. Kolonnebroerne ved Pargny og Croix var mål for langtrækkende fransk artilleri og natlige flyangreb. Mangen en brav Somme-kriger, der havde overlevet de morderiske slag, kom her til slutning.

Snor lige, som trukket med en lineal, går på en højderyg landevejen mellem Peronne og Amiens gennem det terræn, hvor vi nu i næsten to måneder skulle yde det næsten overmenneskelige og holde ud.

Barleux, Balloy, Berny-en-Santerre, Estrées, Deniecourt, Fresnes-Mazancourt, Licourt og det pragtfulde slot Misery, tidligere hovedkvarter for Generalkommandoet, sank i disse julidage i ruiner. I mange landsbyer fik indbyggerne ikke megen tid til at bringe dem selv og deres ejendele i sikkerhed for deres egne landsmænds ødelæggelsesild. I Berny må skydningen være kommet overraskelse. Stuehuset til en statelig gård, i hvis park en forladt langløbet 15-cm kanon nu tavs stirrede mod fjenden, tjeneste længere som smutvej til stillingen for K.T.K.-West. Da vi undersøgte, hvorfor gulvet fjedrede, fandt vi hele bondefamilien begravet under gulvet. Hvis den militære situation eller beboernes sikkerhed krævede en rømning af en landsby, opstod der hver gang gribende øjeblikke. Ofte måtte gamle mennesker med bragt hentes ud af husene. At blive begravet under ruinerne af deres ejendomme syntes at være blevet fleres skæbne. Efter uger fandt man ofte også enkelte indbyggere, halvt sultet ihjel, gemt i kældrene.

Transport til Somme

Hvor det var muligt fulgte vore køretøjer, højt belæsset med husgeråd, gamle eller syge, disse sørgelige optog. For det meste var alt, der kunne medbringes af disse udviste på deres vej til en usikker tilværelse det, der kunne bæres i en trillebør, en håndvogn eller i et bundt på skulderen.

Stillingsbesættelse den 1. juli 1916

Regimentsstab

Kommandør: Major Marggraff; adjudant: Oberlt. v. Tippelskirch; Gas- og Rettergangsofficer: Lt.d.R. Götze, Fører for Store Bagage: Lt.d.L-Kav. Siemers; Regimentslæge: Stabsarzt d.L. dr. Schow, Zahlm.-Stellv. Christiansen

I. Bataillon:

Bataillonsstab: Fører: Hptm. v. Koscielski; Adjudant: Lt.d.R. v. Groote; Forplejningsofficer: Lt.d.L. Prien Stabsarzt d.L. Dr. Schow; Assistentarzt v.R. Dr. Seifert; Zahlm.-Stellv. Christiansen.

1. Kompanie: Lt.d.R. Cornils, Lt.d.R. Heinrichs, Lt.d.R. Vinke.

2. Kompanie: Lt.d.R. Jansen, Lt.d.R. Scheller, (fra 14. juli 1916); Lt.d.R. Seip, Lt.d.R. Klingbiel, Lt.d.R. Böltzer, Lt.d.L. Lehmann.

3. *Kompanie*: Lt.d.R. Michelsen, Lt.d.R. Peetz, Lt.d.R. Feddern, Lt.d.R. Lensch, Lt.d.R. Horstmann.

4. Kompanie: Hptm. d. R. Simonsen, Lt.d.R. Scheller, Lt.d.R. Lichtwald, Lt.d.R. Brackmann, lt.d.R. Kröger, Feldwlt. Giese.

1. M.G.-Kompanie: Hptm. v. Lösecke, Lt.d.R. Schmidtgall, Lt. Rosenhagen, Lt.d.R. Schloss.

II. Bataillon:

Bataillonsstab: Fører: Major Frhr. v. Kittlitz; Adjudant: Lt.v. Landwüst; Forplejningsofficer: Lt.d.L. Ehlers; Oberarzt d.R. Dr. Deutschmann, Assistenzarzt d.R. Dr. Harms, Zahlm.-Stellv. Bey.

5. Kompanie: Lt.d.R. Otte, Lt.d.R. Püstow, Lt.d.R. Schöber, Lt.d.R. Schmidt.

6. Kompanie: Rittm. Witte, Lt.d.R. Stahl, Lt.d.R. Paulsen, Lt.d.R. Gebhard, Feldwlt. Hennings.

7. Kompanie: Lt.v. Wilck, Lt. v. Langsdorff, Lt.d.R. Kahle, Lt. Lorentzen, Lt.d.L. Schmidt, Lt.d.R. Müller.

8. Kompanie: Lt.d.L. Isselmann, Lt. Kunze, Lt.d.R. Peiper, Lt.d.L. Hassel

2. M.G.-Kompanie: Hptm. v. Dittfurth, Lt.v. Ahlefeldt, Lt. Jonas, Lt. Frhr. v. Ledebur.

III. Bataillon:

Bataillonsstab: Fører Hptm. Bade, Lt. Frhr. v. Wangenheim, Forplejningsofficer: Feldwlt. Fesefeldt (FAR 9); Oberarzt d.R. Dr. Kuhlencordt; Assisstenzarzt d.R. Dr. Meinshausen. Zahlm.-Stellv. Fricke.

9. Kompanie: Lt.d.R. Jörgensen, Lt.d.R. Gadewohl, Lt.d.R. Hagenberg, Lt.d.R. Caemmerer, Feldw. Peris.

10. Kompanie: Lt. Wendte, Lt. Wagner, Lt.d.R. Meyere, Lt.d.R. Maus, Feldwlt. Heidemann.

11. *Kompanie*: Lt.d.R. Ulrich, Lt.d.R. Hülsmann, Lt.d.R. Rotzenberg, Lt.d.L. Kuhfe.

12. *Kompanie*: Hptm. Hübner, Lt.d.R. Christgen, Lt.dR. Hegewaldt, Lt.d.R. Wendt, Lt.d.L. Schindler.

13. *Kompanie*: Lt. Peters, Lt.d.R. Puttkamer, Lt.d.R. Möller, Lt.d.R. Weichhold, Lt. Metelmann.

Somme landskab: udsigt fra højderne ved Etinehem

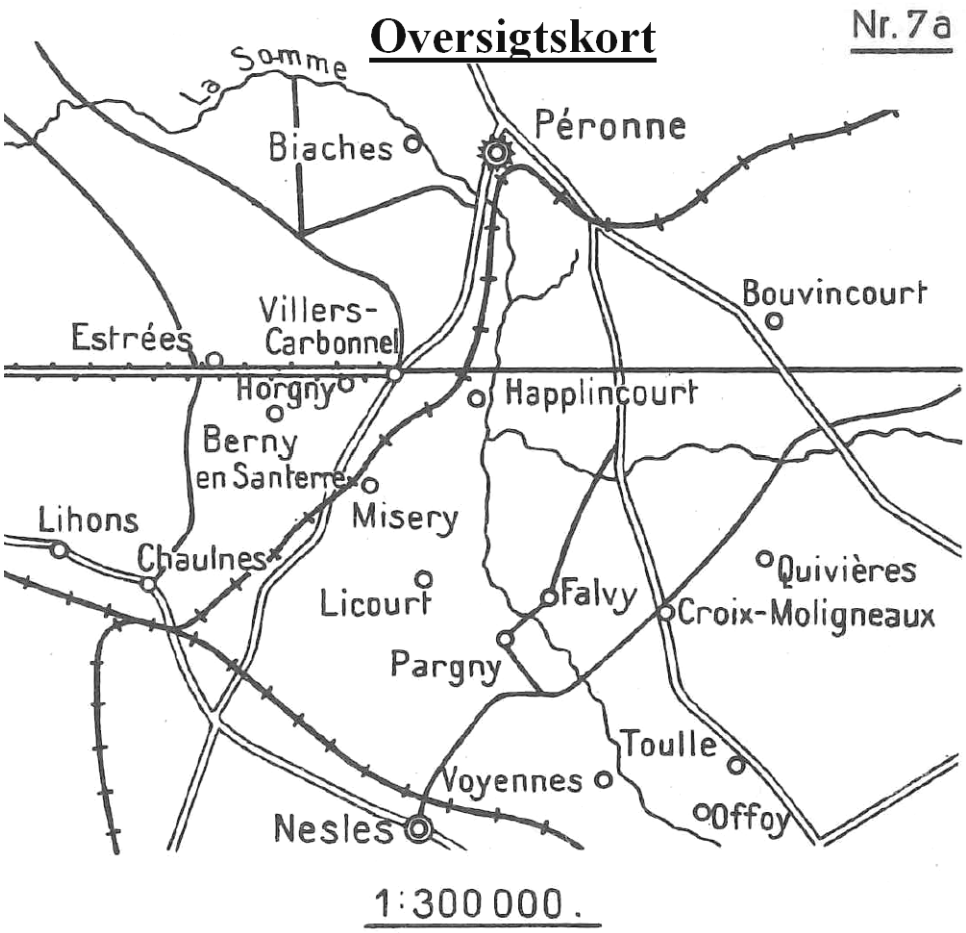

Første indsættelse

(9. ti. 26. juli)

Mellem den 9. og 26. juli blev I. og III. Bataillon under hyppige skift mellem Regiments-, Brigade eller Divisionsreserve for det meste underlagt 17 ID.

Selvom når bataljonerne ikke var anvendt i forreste linje, hvor soldaten hele tiden må bære kampens hårde byrde og vel også er mest sårbar, var de stadig i de bagved liggende landsbyer og stillinger udsat for virkningen af fjendens artilleriild. giftgasser, og frem for alt forstyrret af fly. Tab i døde og sårede, og som gassyge, udeblev da heller ikke i beredskabsstillingerne, frem for alt under skansning og i underbringelses områderne. Navne som Horgny, Misery, Licourt vækker hos mange ikke særligt behagelige minder.

Den **26. juli** om formiddagen havde fjenden med delvis succes angrebet stillingerne ved IR 85 og FR 86 i 18 ID. Ved IR 84 var det lykkedes at sætte sig fast i krydset mellem "Braunen Graben" og "Frhr. v.d. Golz-Weg". Den følgende nat skulle III./31 afløse II./86. Braunen Graben var den eneste adgangsvej til afsnittet, og denne var delvist på fjendens hænder. Der måtte altså først skaffes fri bane. I Braune Graben lå 9./31, som allerede i løbet af eftermiddagen var sendt frem hertil.

Kompagniet stod tæt pakket i den stærkt ødelagte grav, der mere havde form af en kæde sammenhængende kratere. Og stadig eksploderede tunge granater med dumpe brag eller høje brag over og i den brune, lerede jord, der havde givet graven dens navn. Sprængstykker hylede gennem luften, missede deres mål, men fandt det også alt for tit. Klumper af opslynget jord klasker til jorden.

Fra 1./FR 86, der havde sat sig fast i indbrudsstedet, kom der meldinger om, at 9. Kompanie skulle fortsætte frem. Denne bevægelse kommer mere og mere i gang, det får mere fart; så kom råbet: "Tilbage! Tilbage!". Det sendes videre, intet mål bliver nævnt. Situationen bliver kritisk. Så lykkes det kompagnifører, Lt.d.R. Jörgensen,

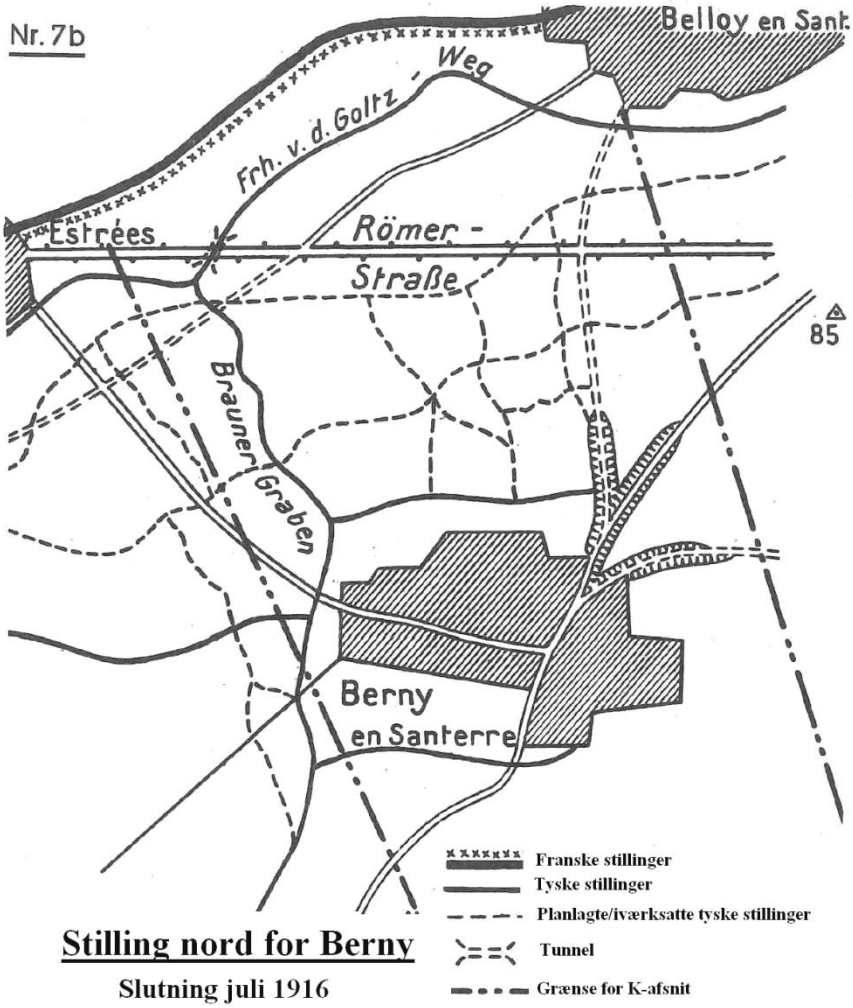

Stilling nord for Berny

Slutning juli 1916

og hans delingsfører, Lt.d.R. Gadewohl, gennem hensynsløs indgriben at bringe flugten til standsning. En kraftig spærreskydning begynder, der koster store tab i de tæt pakkede grave. 9./31 mister en underofficer og 37 mand. Ved tunnelen under hovedvejen opnås forbindelse til 1./86. På den anden side tunnelen ligger fjenden. Lt. Gadewohl og de frivillige håndgranatkastere Unteroffizier Dähling, Gefreiter Singelmann, Musketier Schön 9./31 og en Gefreiter fra l./86 gennemfører angrebet. Folk med håndgranater og skanseværktøj følger efter. Med forbilledlig uforfærdethed trænger de brave krigere frem mod franskmændenes barrikade i konstant kamp på håndgranater, erobre den og jager franskmændene på flugt. Graven er fri, og forbindelse med venstre fløjpost af II./86 opnået! Unteroffizier Dähling og Musketier Schön såres let under kampen, 8 franske fanger bliver tager. I et viljestærkt indgreb og tapper gåpåmod var det lykkedes at fordrive fjenden fra et meget vigtigt punkt, som de havde erobret i vores gravsystem. Det var imidlertid meget slemt tilredt. På lange strækninger var gravene fuldstændig styrtet sammen, og de døde havde allerede ligget flere dage i juli solen. Til de sårede var der skaffet en meget snævert, overfyldt dækning i tunnelen under Romervejen. Der manglede dog vand og forbindsstoffer.
I./31 blev den **20. juli** i første omgang trukket fem til Génermont og stillet til disposition for IR 85, men blev dog allerede dagen efter indsat i Regimentsafsnittet som beredskabsbataljon.
Afsnittet mellem Estrées og Belloy-en-Santerre, som vores Regimentskommandør, Major Marggraff, den 21. juli overtog kommandoen, blev med held forsvaret frem til afløsningen om natten 26./27. juli af 5. Garde-Regiment z.F. Gravene lå dag efter dag under kraftig beskydning af fjendtligt artilleri og minekastere. Den **24. juli** var der

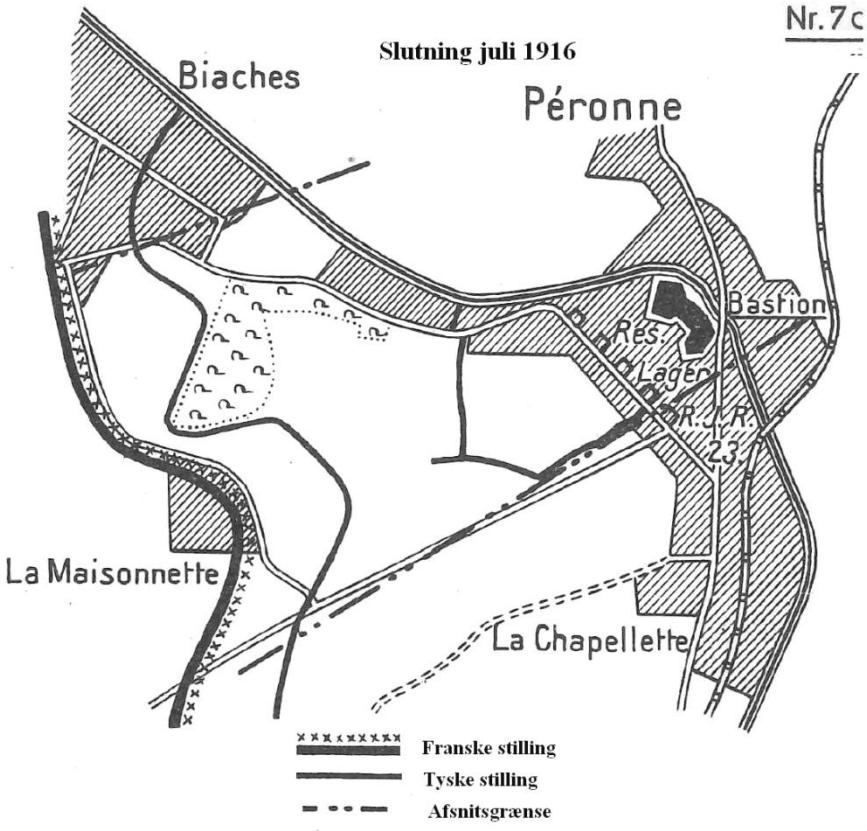

hen under aften en specielt kraftig ildforberedelse, og i løbet af natten blev gennemførte fjendtlige angreb med succes afvist gennem gevær, maskingevær og artilleri spærre skydninger.

II./31 havde i mellemtiden deltaget i kampene i omegnen af Maisonnette Ferme og landsbyen Biaches sydvest for Peronne. Også denne bataljon var siden **9. juli** som reserve flere gange blevet flyttet rundt, havde herunder haft tab af døde og sårede. Specielt havde dette være tilfældet syd for Chateau Happlincourt.

Det kampafsnit, bataljonen blev indsat i, bød på særlige vanskeligheder. 1-2 km – på højre fløj endda mindre – bag den forreste linje gik den brede, sumpede Somme dal, der kun kunne passeres via broer eller spang. De få disponible overgange lå under stadig fjendtlig artilleriild. For de udgående og ankommende enheder var der intet alternativ. Resultatet var øgede tab. Modsat blev sprængstykkevirkningen fra i det sumpede område og langs Somme Kanalen eksploderende granater i ordet bogstaveligste stand opslugt. De opståede vandfontainer udspredte blot en mere eller mindre kraftig støvregn. Denne lille fordel stod imidlertid slet ikke i forhold til de store ulemper, for også genforsyningen af forplejning og kampmidler var under de nævnte omstændigheder stærkt begrænsede. I den rigtige erkendelse af, at yderligere terræn tab ville give vores føring store problemer, angreb fjenden på denne del af fronten hele tiden med stort eftertryk. Området ved Maisonnette Ferme blev derfor et brændpunkt i kampene, og forblev med at være dette også i det videre forløb af Somme Slaget.

Hulvej mellem Bray og Belloy

Den **15. juli** lå II./31 i Bouvincourt. Kl. 22 blev den af Division Liebert, som den var underlagt, sat i march mod fronten. I løbet af natten stod Bataljonen til dispositi-

Infanteri i forsvar under fjendtligt angreb: 20. juli 1916

on for RIR 29 i en løbegrav syd for vejen la Chapellette – Biaches. Den **16. juli** kl. 0900 rykkede den som reserve for 80 IR til Peronne, hvor den blev placeret i kældre. Brigaden havde taget afstand fra en placering i den smalle kampstribe foran Somme, for ikke yderligere at give bataljonen allerede indtrufne tab. Ved middagstid blev II./31 underlagt IR 160. Kl. 1400 blev 6./31 alarmeret til generobring af Maisonnette skoven og sat i march. Som Kompagniet ankom var skoven imidlertid allerede igen fri for fjender. Den afløste herefter 2./RIR 29 i stillingen og vendte den 17. juli efter igen at være afløst af 3./RIR 39 tilbage til Peronne. Også de øvrige kompagnier og den tildelte M.G.-formation: M.G.-Deling 31, FR 90, IR 75, blev i tiden mellem 16. og 19. juli delvist indsat i optagestillingen, dels i RIR 29 Reservelejr eller underbragt i Peronne Bastion eller Peronnes kældre. Om natten fra 19./20. juli overtog bataljonskommandøren, Major frh.v. Kittlitz, afsnittet fra I./160. I forreste linje var efter afløsningen indsat: 11./29, 9./29, 2./31, 5./31, 8./31 og 10./29.

Bagved lå i optage-stillingen 6./31, i Maisonnette skoven 12./29, i Reservelejren RIR 29 1. og 4./29, en deling 5./31, i Peronne 7./31, ydermere 12 maskingeværer.

Ødelæggelsesilden fra det fjendtlige artilleri var i hele perioden kun af og til mindsket, men ofte udviklet sig til en trommeild. Specielt den **19. juli** havde det medført store skader på hele gravsystemet, og gjort afløsning af de enkelte kompagnier særdeles vanskelig ved beskydning af overgange og veje. Den **20. juli** – afløsningen var netop lige gennemført – øgedes ilden endnu engang meget kraftigt. Nedslag fulgte nedslag. Med stadig kortere mellemrum fulgte de øredøvende eksplosioner, og endnu havde denne rasende orkan ikke nået sit højdepunkt. Det kommer kl. 0600 med en voldsomhed, som den menneskelige forestillingsverden ville havde anset for umulig. Nedslagene fordobler sig. Et haglvejr af lette, middeltunge og tunge granater ryster slagmarken. En helvedes koncert er begyndt, der aldrig før har nået det menneskelige øre. En rasende hvirvelstorm sender jord, støb, bjælker og brædder i luften. Sten og sprængstykker hvisler og fløjter gennem luften. Blafrende og hylende suser tændrør og førerbånd gennem luften. Hvor i går stod en bred pigtrådshindring, ligger nu en forvitret hob af pæle og pigtråd. Så pludseligt – kl. 0830 – svinder ilden ind. Tordnende og rullende ligger ildhelvedet over det bageste terræn. ”Infanteriangreb” – ”Ud!” – ”Skytteild!” – ”Maskingeværer bredde ild!”. Den forreste franske bølge styrter. Den næste fortsætter frem, men også denne bliver liggende sammenskudt i kraterfeltet. Den tredje når indenfor håndgranatafstand af den forreste grav. På det havde 8./2 (Lt.d.R. Püstow) kun ventet. Hvad gevær-, maskingevær- og artilleriild ikke har nedkæmpet, falder nu de præcist kastede håndgranater som offer. Også 5./31 (Lt.d.R. Otte) har gjort, hvad de skulle. Langs størstedelen af dens front er angrebet slået tilbage. Kun på højre fløj og ved den tilstødende 9./29, hvortil der var et hul på 200 meter, var fjenden trængt igennem og ind i Maisonnette skoven. Det indsatte M.G. på højre fløj af 5./31 var faldet ud på grund af funktioneringsfejl. Alene med geværild fra graven kunne massen af angriber ikke afvises.

Let maskingevær under skydning, 20. juli 1916

Bataljonskommandøren, Frhr. v. Kittlitz blev kl. 0900 underrettet om situationen gennem meldinger fra 5./31. Med en målbevidsthed og urystelige egenskaber, som fra ham blev overført til hele bataljonen, traf han sine forholdsregler: 6./31 fik befaling til øjeblikkelig modangreb. Reserven var allerede kl. 0820, samtidig med påkaldelsen af spærreild, blevet alarmeret, mens 7./31 fra Peronne blev sat i march. Meldinger fra en opklaringspatrulje fra 6./31 under Gefr. Bäumer, som løste opgaven

De fleste fanger fra 20. juli 1916 var sorte franskmænd

med overordentlig stor dygtighed, dannede grundlag for gennemførelse af modangrebet. I første omgang måtte den forreste linje retableres, for herigennem at afskærer fjenden, der var trængt ind i skoven, og først herefter angribe denne. I et fremstød fra den stadig holdte del af fronten, havde 5./31 angrebet fjenden med håndgranater og generobret den tabte grav. Herunder havde Gefreiter Bartels og Jahnke og Musketier Ungnickels ydet en gende indsats. Som ordonnanser mærkede sig specielt Gefreiter Seigmund og Foerster. De udviste under kampen et eksempel på pligtfølelse og dødsforagt, som kan være et forbillede for alle soldater. Samtidig var i højre nabokompagnis afsnit under føring af Lt. Sir (1./29) gennemført et succesfuldt modangreb, så kl. 11 den gamle stilling igen var nået. Hullet mellem 5./31 og 9./29 var blevet lukket af en deling fra 6./31 under Lt. Paulsen. De fjender, der stadig befandt sig i Maisonnette skoven blev taget til fange. Herunder udmærkede sig specielt Gefr. Reher 5./31, som det gennem hurtig beslutsomhed og fremragende personlig mod lykkedes alene at tage to officerer og 15 mand til fange, og herunder også erobre et M.G.

På trods af den voldsomme artilleriforberedelse og indsættelsen af store styrker var det franske angreb altså alligevel ikke lykkedes. Den i begyndelsen stadig livlige artilleribeskydning døde hen på eftermiddagen hele tiden mere og mere ud. Kl. 22 forsøgte franskmændene efter endnu et kvarters trommeild, på et angreb. Vores artilleri spærreild og ilden fra vore geværer og maskingeværer forhindrede imidlertid angrebet i at komme til udvikling. I løbet af den følgende nat blev bataljonen afløst af I./40 og kom i landsbykvarter i Croix-Moligneaux, hvor den forblev indtil den 25. juli som reserve for Gruppe v. Quast.

Hvileperiode:

18. I.D. regimenter blev fra den **26. juli** afløst i dens kampafsnit langs Somme for at komme sig over de anstrengende kampe i ro og rekreation, og for at kunne dem lejlighed til at forberede sig på nye svære opgaver. Efter afløsning nåede Regimentet efter tre dages march sit nye indkvarteringsområde nord for Guise. Regimentsstab og I. Bataillon kom til Etreux, II. Bataillon til Wassigny og III. Bataillon til Hannapes, Venerolles og Iron. På en marchdag blev af denne bataljon også Bernoville berørt. Af dem, der dengang marcherede gennem Bernoville, men var indkvarteret i Iron, var det formentlig kun de færreste, så vidt de stadig var i Regimentet, der kunne genkende begge disse landsbyer mod slutningen af krigen i oktober og november 1918. 1916 var de endnu af kampe fuldstændigt uberørte huse stadig beboet af indbyggerne, og tilbød tropperne hvile og rekreation. Det vidstrakte område med deres frugtbare marker gav et billede af dyb fred. I efteråret 1918 blev de i løbet af nogle få dage fuldstændig sammenskudte og forvandlet til rygende ruiner. Hvor regimentet på et tidspunkt havde levet behagelige dage og uger i behagelige kvarterer, rasede senere ubarmhjertige, bitre og ødelæggende kampe. Det var et vekselbillede, der med stor tydelighed viste krigens forfærdelighed.

Først havde officerer og mandskab nogle dages tid til, efter de fysiske og psykiske anstrengelser under de sidste ugers kampe, grundigt at få sovet ud.

Måske blev der i denne tid forfattet mange indtryksfulde skildringer af de sidste oplevelser og sendt til hjemmet, men mange trofaste kammerater og gode bekendte måtte også sende mange breve til pårørende til dem, der med livet havde betalt deres troskab til Kejser og Rige, til folk og Fædreland.

Det drejede sig herefter om istandsættelse af beklædning og udrustning. Jakker, bukser og støvler måtte omhyggeligt repareres.

Geværer og bajonetter blev efterset af våbenmekanikerne. Deres fredstids forestillinger om et krigsdueligt våben, havde de af de tvingende omstændigheder i krig, for længst måttet opgive. Vores Gevær 98 klarede sig i alle retninger så strålende, at eksempelvis en ikke alt for stor bule i løbet ikke væsentligt influerede på dets træfsikkerhed på stillingskrigens korte afstande. Vore maskingeværer var lige så anvendelige.

1. august ankom 580 mand erstatningspersonel til opfyldning af de opståede tab, og uddannelse i kompagniramme måtte komme i første række. En enheds kampværdi afhænger ikke mindst af det tætte forhold mellem fører og mandskab og mandskabet indbyrdes, specielt i de mindre enheder. Kun når en soldat har den fulde tillid

III. Bataillons officerer efter forste indsats langs Somme

til sine officerer, og officeren kender sine underordnede, kan de hæmninger og gnidninger, der ikke kan undgås i krig, mindskes til det mindst mulige. Kun den bedste uddannelse er netop tilstrækkelig til krig. Uddannelse i hånd- og geværgranater stod i første række. Sidstnævnte kampmiddel var under indførelse i denne periode.

Som en ny kampform – betinget af erfaringerne fra Somme kampene – blev fremrykning i grupperamme indøvet.

De sidste kampe havde også vist, at formidlingen af signaler måtte have en højre prioritering. Telefonledninger blev hyppigt ødelagt under trommeild. Der måtte derfor findes andre muligheder og veje for at finde alternativer. Først skulle dette opnås gennem udveksling og uddannelse af de indvundne erfaringer og udvælges særligt pålideligt personel. Først i det senere forløb kunne de forandrede forhold tages med i betragtning gennem udbygning af signalformidlingen og indførelse af nye signalmidler.

Dygtiggørelsen af Regimentet blev imidlertid ikke kun forbedret gennem ren militær uddannelse. Også frivillig sport fik den nødvendige plads. Unde sportsfester blev de bedste resultater belønnet med priser. Om aftenen under ølfester dukkede "Skyttegravsorkestre" op med deres djævlevioliner og andre klangfulde instrumenter. Bidragene fra de "skuespillere", som findes ved ethvert kompagni, bragt alle former for morskab. Humør og lyst livssyn må heller ikke i vanskelige tider dø ud.

Med Divisionens afløsning ved fronten var også orlovsspærringen ophævet, og mange tilbragte en del af hvileperioden derhjemme.

Den 9. august blev der i Wassigny afholdt parade for den kommanderende general, Exz. von Quast, hvorunder han gav udtryk for sin tilfredshed med Regimentets indsats under de sidste kampe, og samtidig udtrykte forventning om, at det heller ikke i fremtiden ville være anderledes. Unteroffizier Dähling 9./31 og Unteroffizier Jensen 5./31 fik for deres indsats ved "Braunen Graben" henholdsvis ved Maisonnette-Ferme for deres tapperhed tildelt et E.K. I

Kompagnifest i Etreux 1916. 3. Kompagnis husorkester

Anden indsættelse

(14. august – 7. september 1916)

En pludselig alarm afsluttede overraskende hurtigt hvileperioden. Forbruget af enheder langs Somme gjorde det nødvendigt igen at indsætte vores Division. Den **14. august** marcherede bataljonerne fra deres indkvarteringsbyer. Efter tre dages marcher var Regimentet tilbage i det gamle kampområde.

Denne gang kom alle tre bataljoner til at virke sammen i Regimentsramme. Regimentets afsnit havde ændret sig meget til vores ugunst. Hele området nord for hovedvejen var gået tabt. Den forreste grav gik nu lige syd for hovedvejen til Estrées og drejede her i en skarp vinkel mod Deniecourt mod sydvest. Den eneste forbindelsesgrav, der førte frem til et store fremspring ved Estrées, var omkring 700 meter lang og et langt stykke kun knæ dyb.

Den flankerende ild med tunge minekastere fra Estrées var i længden uudholdelig. De ansvarlige førere blev meget hurtigt bevist om, at ingen sådan stilling ville kunne fastholdes i længden. Regimentet anså derfor fremspringet ved Estrées og udbygningen af reservestillingen – Roten-Kreuz-Graben – som de primære opgaver.

Divisionskommandøren, Exz. v. Blottnitz, udfærdige personligt den skitse, der fulgte med den opgave. Den linje, der angav forreste grav var forsynet med en parentes, hvori der var skrevet "Deres »Point d'Honneur«".

Den daværende taktik krævede, ikke frivilligt at opgive en fod jord til fjenden – koste, hvad det ville.

Det kostede dyrt! – Det beviste de efterfølgende kampe; det beviser imidlertid også, at sejhed og heltemodig viljestyrke var grundpælene i denne taktik.

Om natten til den **20. august** afløste I. og II. Bataillon RIR 93 i Afsnit L nord for Berny-en-Santerre. III. Bataillon forblev i Korps reserve i landsbyen Pargny. De første dage i den nye stilling forløb forholdsvis rolig. Vekslende stærk artilleriild lå over hele området. Under det overvejende tørre, mest klare vejr, skred arbejdet med udbygning af stillingen fremad. De daglige beskadigelser under beskydningen kunne fortløbende udbedres. Den **27. august** afløste III./31 II. Bataillon i L-West. Den **28. august**, den dag Rumænien erklærede Østrig krig, nedkastede franske fly flyveblade dem følgende indhold over vore stillinger: "Tyske soldater! Rumænien, der var allieret med centralmagterne, har stillet sig på vores side, og har netop erklæret Østrig-Ungarn krig."

Den hurtighed, hvormed fjenden dengang sørgede for udbredelse af denne nyhed viser, hvor store forhåbninger de lagde i den. Den havde dog ingen indflydelse på en tyske soldats standhaftighed.

Fra **27. august** faldt igen let nedbør. Den 29. og 30. august begyndte det som skybrud at regne, og gravene fyldtes til knæene med vand og mudder. Den fjendtlige beskydning med artilleri og minekastere øgedes markant.

Den **29. august** lå mellem kl. 0500 og 0700 trommeild over hele stillingen og baglandet tilbage til Misery. Dag for dag øgedes beskydningen. Den 1. september blev en opklaringspatrulje, der var trængt ind ved 12/31, afvist af et håndgranatangreb anført af Lt.d.R. Weber. Herunder blev to franskmænd taget til fange. Dem følgende dags morgen begyndte kraftig minekasterild mod den forreste kampgrav. Om natte til 4. september blev I./31 afløst af II./31 i L-Ost. På grund af den overordentlig kraftig beskydning og det dårlige vejr havde både kampgravene og stillingerne i og omkring Berny lidt hårdt, og kunne efterhånden kun betegnes som mudderfyldte huller. Den havde mistet det meste af dens evne til forsvar. Også besætningen var hårdt medtaget af vejr og beskydning. Gennemblødt til skinnet, for det meste i mudder til knæene, våben og tøj dækket af et sejt lag af mudder, måtte de udholde den fjendtlige beskydning. Ydermere var de som oftest afskåret fra varm mad. Enten kunne feltkøkkenerne so følge af den fjendtlige beskydning ikke nå frem til udleveringsstederne, eller selve udleveringen gjort umulig af ildoverfald. Det hele dannede imidlertid kun optakt til det, der skulle følge - det der uvægerligt måtte komme – det fjendtlige angreb.

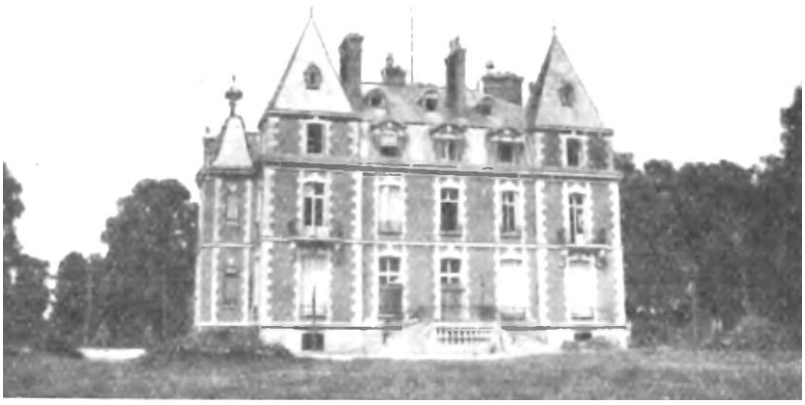

Somme: Slottet Misery i september 1916

Den **4. september** var indsat:

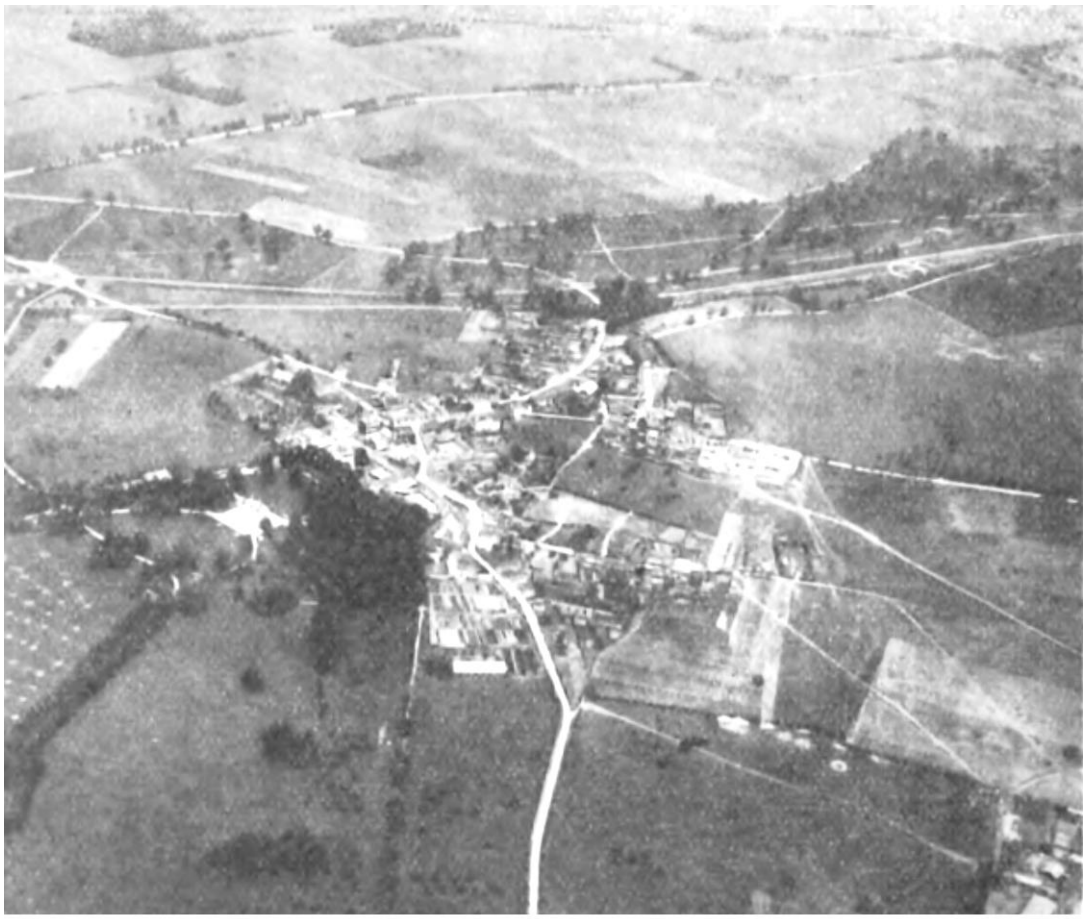

Misery - luftfoto

L-West = III./31 L-Ost = II./31
11./31 9./31 6./31 5./31

(i forreste linje indtil skovstillingen inklusiv)

10./31 i Braunen Graben 7./31 Hulvej Berny
12./31 i Fresnes Riegel 8./31 i Fresnes Riegel

I./31 i Korpsreserve ved Bois de Croix, øst for Falvy

Fra tidligt morgen lå denne dag kraftig artilleri- og mineild over hele fronten. I luften vrimlede det med fjendtlige fly. Man kunne tælle 20 til 30 fly. Kl. 13 begyndte trommeilden. Tunge batterier i området ved Lihons beskød vore grave skråt bagfra, og lagde især skov-stillingen og Braune Graben under ild med op til 28-cm. Torpedominer jævnede den forreste grav med jorden.

En sky af støv og røg fra de eksploderende granater dækkede hele området og forhindrede enhver observation. Pludseligt kl. 15 standsede ilden fra artilleri og minekastere. I tætte følger angreb fjenden nord for hovedvejen og fra begge sider af Estrées. Han blev mødt af geværild fra skyttereder, og de steder, hvor der blev mødt modstand, viste der sig hurtigt brede huller i hans rækker. Andre steder gik han frem. Godt liggende håndgranater eller rigtigt liggende geværsalver fra hans hurtigt skydende geværer brød den sidste modstand i de få resterende stykker grav. Lt.d.R. Lehmitz 6./31

Somme: Slottet Misery i december 1916

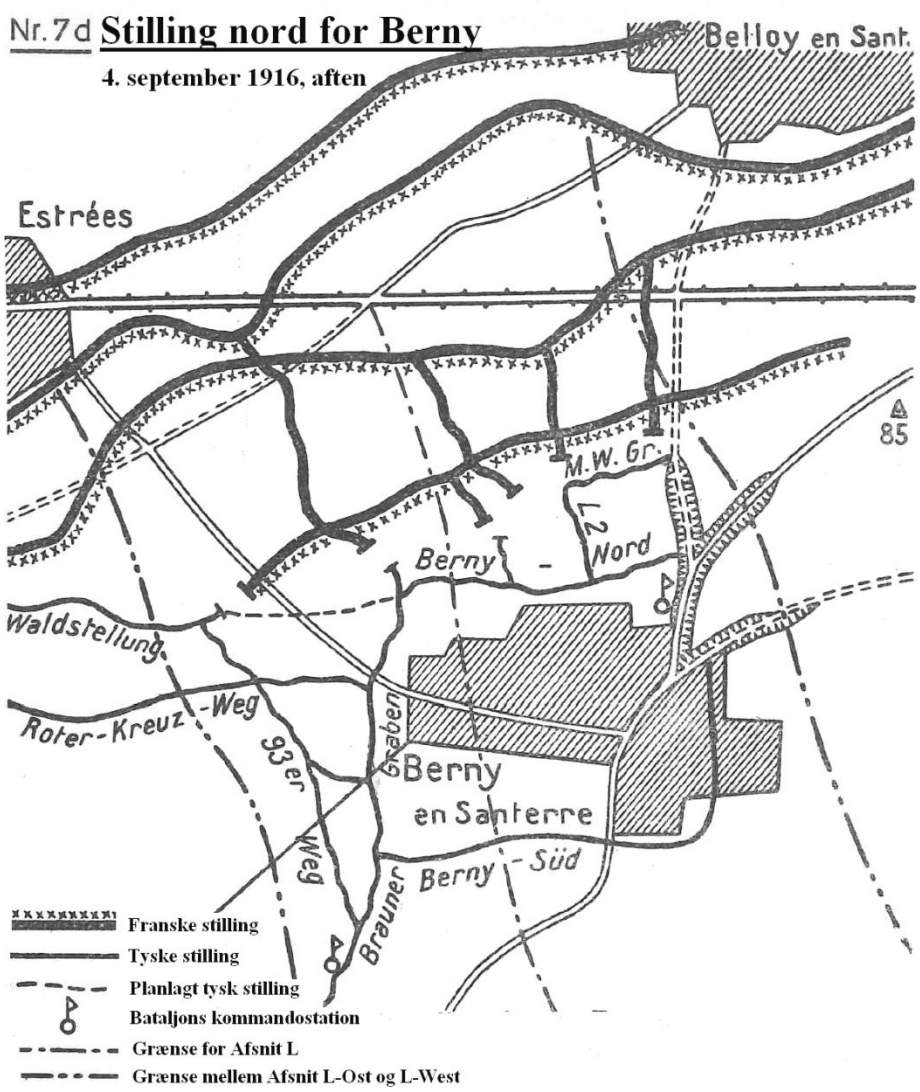

faldt efter tapper modstand med nogle få af sine folk såret i fransk fangenskab.

Kort efter angrebets start blev de fremrykkende franskmænd erkendt fra hulvejen nord for Berny i Afsnit L-Ost som de passerede den højre liggende vej Berny – Estrées, og af den alarmerede reserve, dele af 5, 6, 7./31 og to M.G. lagt under en virksom ild. Ligeledes blev franskmænd. der syd for hovedvejen rykkede mod syd mod Højde 85 beskudt herfra. Begge de hulveje, der førte mod nord, blev sikret af dele af 6./31 under føring af Vize-feldwebel Ohl. Minenwerfer-Graben, som senere kom til at spille en rolle, i den nordlige ende af hulvejen, blev herefter besat efter at fjendtlige M.G. havde forhindret et fremstød til Wald-stellung.

I Afsnit L-West blev de forreste dele af 9. og 11. Kompanie afskåret. De blev herefter rullet op fra ryg og flanke. Kompagnifører for 11.)31, Lt.d.R. Bruhn, faldt med et alvorligt skud i halsen i fangenskab. . Også føre-ren for 9. Kompanie, Lt.d.R. Jörgensen fik samme skæbne. Den grav, der af Divisionen var blevet gjort til »point d'honneur« var faldet. I den ikke færdige reservestilling lå reservedelingen fra 11. Kompanie under Lt.d.R. Kotzenberg. Her blev angrebet standset. Da den bageste stilling hos 9. Kompanie var gået tabt, blev Deling Kot-zenberg hårdt presset fra front og flanke. Antallet af forsvarer svandt hurtigt ind til to grupper. Kun den stædige modtand og den beslutsomme føring var grund til succesen.

Den højeste anerkendelse fortjener den personlige dygtighed og offervillighed hos 11. Kompanies ordonnans, Gefr. Schon. Han havde allerede to gange tilbagelagt vejen gennem ødelæggelsesskydningen mellem bataljon og kompagni. Da alt udsyn var ødelagt af den voldsomme ild, og spændingen var steget til bristepunktet, tilbød han frivilligt at gøre turen en tredje, og for ham, sidste gang. Han nåede tæt på fjenden frem til Deling Kotzenberg,

råbte besætningen af den første dækning ud, og kastede sig i spidsen af denne mod den angribende fjende, og fandt her i ordets bogstaveligste forstand, heltedøden.

Omkring kl. 17 fik bataljonskommandøren, Hptm. Bade, underretning om forholdene ved Deling Kotzenberg. Ved indsættelsen af bataljonsreserven, 10./31 under Lt. Wendte, lykkedes det at bringe hjælp. Skov-stillingen blev under forbitrede kampe på håndgranater tilbageerobret rem til tunnelen under vejen Berny – Estrées. Lt.d.R. Kotzenberg blev herunder hårdt såret af et M.G. skud i hovedet. I denne stilling lå nu dele af 9./31 og 11./31, samt fra 10./31, som Lt. Wendt tog den samlede kommando over. Denne forstod gennem sin korte, beslutsomme handlinger og venlige ord at vække hans folks tillid. Til venstre var der opnået tilslutning til IR 85. Til højre til II./31 i L-Ost manglende den endnu. En udsendt patrulje (Gefr. Öhlke 10./31) kom omkring kl. 20 tilbage med en afklaring af situationen ved denne bataljon. Den fastholdt Berny-Nord stillingen som forreste linje. Den korteste forbindelse til Berny-Nord dannede den øst for vejen Berny – Estrées tabte del af Wald-stillingen. Et iværksat modangreb med 10./31, 12./31 og enkelte pionerer (2./Pi 9) mislykkedes. Lt. v. Puttkamer, kompagnifører for 13./31, fandt her i spidsen for sit kompagni heltedøden. Forbindelsen til Berny-Nord blev herefter etableret gennem en opstillet underofficerspost fra 13./31 i Braunen Graben. En ny stilling til forlængelse af Berny-Nord over Braunen Graben til "93'er Weg" blev påbegyndt, men nåede ikke at blive færdig på grund af de nye kamphandlinger.

Lobegraven sluttede ved Misery slot

Den forreste linie i Afsnit "L" forløb den 4. september om aftenen efter afslutning af kampene over "Roter-Kreuz-Weg" – "Brauner Graben" – Berny-Nord. På den østlige fløj dannede Minenwerfer-Graben med L 2 et fremspringende hjørne og på den vestlige Wald-stillingen med "93'er-Weg" fremspringende hjørner.

Artilleriilden fortsatte også om natten, dæmpedes noget om formiddagen den 4. september, men tog igen til ved middagstid. Gravbesætningerne arbejdede først og fremmest på at udbygge de nye kampstillinger. Erobrede franske befalinger havde allerede den 4. september afsløret erobringen af Berny som målet for angrebet. Det var ikke blevet nået. Det måtte med desto større sikkerhed forventes, at anstrengelserne i denne retning ville blive fordoblet. To allerede den 5. september kl. 20 og 2030 forsøgte fremstød mod Wald-stillingen blev forhindret af vores godt liggende spærreild, M.G. og geværild. Lt. Wendte blev herunder lettere såret i hoften. Han fastholdt trods dette føringen af sit kompagni indtil afløsning af 12./31 om natten 5./6. september

Begge de foregående dage havde været blæsende og regnfulde. Denne nat ophørte regnen, og vinden flovede af. Det bedre vejr blev udnyttet af det fjendtlige artilleri til brugen af gasgranater, med hvilke især Afsnit L-west blev belagt, uden at der derigennem opstod tab. Den 6. september var indsat:

L-West			L-Ost	
Wald-stilling	Braune-Graben	Roter-Kreuz-Weg	Berny-Nord	M.W.-Graben
12./31	13./31	5./85	8./31, dele 5./31, 1./31, 7./31	en deling 7./31
Resten af 9./31, 10./31, 11./31	Bataljons-kommandostation Brauner Graben		1 deling 7.31	Bataljons kommandostation
			2 delinger 6./31 2 delinger 8./31	hulvej nord for Berny
			1. Deling 5/31	Berny-Sud

Den samlede kampstyrke i Afsnit "L" var på dette tidspunkt endnu omkring 450 mand. Formiddagen den 6. september forløb forholdsmæssig rolig. Fra middag øgedes den fjendtlige beskydning igen og nåede fra kl. 1550 styrke af trommeild. Kl. 1615 angreb franskmændene i massive rækker. Det lykkedes dem at trænge ind Berny-Nord stillingen, Berny og Roten-Kreuz-Weg. Herunder faldt adjudanten ved II. Bataillon, Lt. v. Landwüst. I Afsnit L-Ost blev Minen-Werfer-Graben fastholdt af en deling fra 7./31 under Lt. Lorenzen, som her fandt helte-

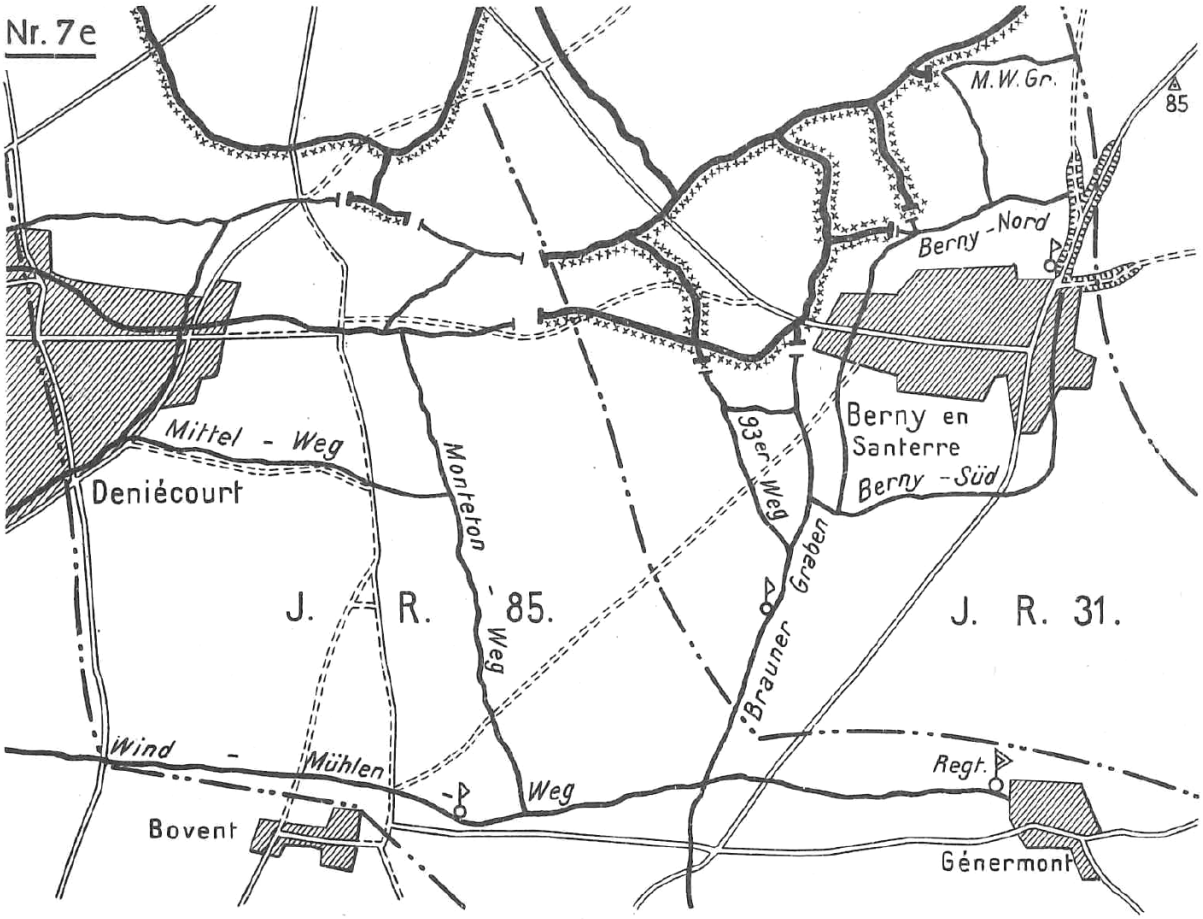

Stilling ved afløsning, 17. september 1916

døden. Et modangreb til generobring af Berny-Nord stillingen var ikke muligt på tidspunktet på grund af manglende kræfter. I første omgang måtte selve Berny renses for fjender. Ordre hertil gav Major Frhr. v. Kittlitz til Lt.d.R. Riechers. Med et M.G. og nogle få grupper af folk fra alle kompagnier i II./31 rykkede han frem mod nordkanten af landsbyen og vandt under hårde kampe fra hus til hus langsomt fodfæste. Der blev taget 15 fanger og erobret en minekaster. Herunder udmærkede sig især Gefr. Karanitz og Stümer 7./31, Uffz. Martens, Kriegsfreiw. Schubert, Musketier Liepe og Weigt 8./31. Denne enheds få kræfter, der i mellemtiden var forstærket af dele af 8./31 under Lt. Frhr. v. Wangenheimn og dermed nåede op på omkring 4 grupper, var imidlertid ikke stor nok til at trænge ind i den ny stærkt besatte Braunen Graven. Den nåede linje lå omkring 100 meter øst herfor. I udkanten mod Estrées var endnu nogle få huse på fjendens hænder.

Mod syd var der opnået forbindelse med 5.731 i Berny-Sud. En lukning af hullet mellem Bernys nordkant og M.W.-Graben skulle først lykkes senere efter indsættelsen af friske kræfter.

I Afsnit L-West var angrebet bragt til standsning efter af 12./31 var trængt tilbage fra Wald-stillingen og erobringen af Roten-Kreuz-Weg og Braunen Graben frem til vejen Berny-Bovent. "93'er-WSeg" blev lige syd for Roten-Kreuz-Weg og på samme højde også Braunen Graben, afspærret af dele af 9., 10. og 11./31 og støtte fra den ankomne 8./RIR 68, efter at fjenden var kastet tilbage efter en håndgranatkamp. Herunder blev der taget enkelte fanger. Under kampen om Berny havde to M.G., sat i stilling ved III./31 bataljons kommandostation, grebet ind og lagt en virksom ild mod det fjendtlige infanteri på vej mod byen. Efter kort tid ødelagde imidlertid en fuldtræffer det ene gevær. III. Bataillon havde under kampe og afsavn lidt meget i de sidste dage. Den blev om natten mellem 6. og 7. september afløst af I./370.

1. Kompanie fra denne bataljon var stillet til disposition for Afsnit L-Ost, og ankom hertil den 7. september kl. 0145. Kompagniet blev indsat til generobring af Berny-Nord stillingen. En del af denne stilling var allerede kl. 0015 blevet generobret under et håndgranatangreb med en deling fra 5./RIR 68 under føring af Lt. v. Wilck (7./31), hvorunder et hurtigtlade gevær blev erobret. Denne del af Berny-Nord stillingen og M.W.-Graben dan-

nede udgangsstilling for 1./370. Kl. 0340 gik det til angreb og gennemførte det med stor tapperhed til succes. Der blev taget 29 fanger og L 2, samt Berny-Nord stillingen frem til den anden side L 3 tilbageerobret. Hullet mellem M.W.-Graben og nordkanten af Berny var dermed igen lukket. Den **7. september** forløb rolig. Om eftermiddagen og aftenen begyndte en kraftig beskydning primært af hulvejen, med kraftigere kalibre.

Ved Maisonnette Ferme

Om natten 7. til 8. september blev III. Bataillon afløst af III/371.

Regimentets I. Bataillon lå den 4. september om eftermiddagen stadig i reserve i Quast-stillingen, men blev hen under aften sat i beredskab i Fresnes-Riegel. På grund af angrebet denne dag, måtte bataljonen indsættes i IR 85 afsnit. Kl. 2030 blev 1. og 3./31 underlagt dette regiment i Génermont. Stab, 2. og 4./31 forblev indtil middag den 5. september i Fresnes-Riegel, og rykkede herefter ligeledes til støtte for IR 85 til Génermont. Den **6. september** morgen var 3./31 indsat med III./85 med venstre fløj langs vejen Deniecourt-Estrées sammen med en deling fra 1./31, mens to delinger 1./31 var indsat med I./85 i Marmeladen-Weg og til venstre herfor. 4./31 var indsat i skov-stillingen 150 meter til højre for denne, og til højre havde tilslutning til 12./31. 2./31 var reserve for IR 85 i Windwühle-weg.

Angrebet den **6. september** rettede sig også mod dette regiment. Ved 3./31 blev franskmændene efter indledende succes, igen slået tilbage. Uffz. Hanson og Gefr. Redder fra dette kompagni udmærkede sig under dette som førere gennem personligt mod og velovervejede handlinger. Ved 1./31, der havde lidt under en særlig kraftig beskydning med minekastere, trængte fjenden ind. Kompagniføreren, Lt.d.R. Cornils, der allerede tidligere var blevet hårdt såret i arm og skulder, faldt herunder i fangenskab. Regimentet mistede med ham en afholdt officer, der med det havde deltaget i næsten alle kampe siden krigens begyndelse, og som havde både foresattes og undergivnes fulde tillid. Han hørte til de få, der allerede siden 1914 havde været tildelt E.K. I. Ved 4./31 blev fjenden slået tilbage. Frem til dens afløsning den 7. september af 11./370 fastholdt kompagniet under store tab og trods senere angreb på begge flanker, dens stilling. Med deres hårdnakkede modstand, især på begge fløje af kompagniet, havde Feldw. Giese, Vizefeldw. Möller og Uffz. Rechter ydet en særlig fortjenstfuld indsats. 2./31 blev den 6. september omkring kl. 18 delingsvis indsat på III./85 front til forstærkning af den forreste linje. Om morgenen den 7. september blev IR 85 afløst i afsnittet af IR 370.

I./31 kompagnier samlede sig i Quast-stilllingen, hvorfra de omkring kl. 17 afmarcherede mod Quivières, for her at gå i kvarter. Den 8. september om formiddagen nåede også Regimentsstab og II./31 frem. III./31 havde allerede indrettet sig den 7. september om aftenen, efter at de efter deres afløsning om natten den 6. til 7. september havde besat Quast-stillingen.

Ved Maisonnette Ferme. De første fanger i graven

På dette sted skal der huske en anden, og i sig selv uvæsentlig episode, der dog efterlod et stærkt indtryk på alle, der var til stede. Da resterne af III. Bataillon (5 officerer og omkring 150 mand) om morgenen den 7. september befandt sig i Quast-stillingen og så den blodrøde sol stå over over bakkerne på den anden side Somme, istemte en mand salmen: ”Freud euch des Legens…” Først tøvende, så mere og mere kraftigt og gennemtrængende lød melodien i den dugvåde morgen, som den i fredstid så tit havde været spillet ved indledningen til en god dag. Den gav udtryk for en lettelse over at være sluppet helskindet igennem de vilde kampe under slaget og løsningen af de

snærende bånd af ødelæggende kampe, de i dagevis havde været bundet af.

Regimentets deltagelse i Somme slaget var afsluttet. De havde måttet overleve voldsomme stormløb, hvor fjenden næsten hver gang havde indsat en ny division. 3 fjendtlige officerer og 216 mand var blevet taget til fange. At stillinger under disse kampe var gået tabt, havde været uundgåelig. Det ene står imidlertid fast: fjendens forbrug af mennesker, ammunition og materiel stod i intet forhold til det opnåede resultat. I slutningen af juli gik vores forreste linje nord for Berny omkring hovedlandevejen – Romer-vejen. I begyndelsen af september var Berny, 600 meter sydligere, endnu ikke på fjendens hænder.

Det havde imidlertid også krævet handlekraft blandt tropperne, at opnå dette resultat. De tab, Regimentet havde lidt under Somme slaget, fortæller endnu engang om hårdheden i disse kampe gennem tal, der mere end ord fortæller historien.

Faldne officerer:

19. juli	Feldwlt. Klöppel	6. september	Lt.v. Landwüst
21. juli	Lt.d.R. Caemmerer	6. september	Lt. Lorentzen
22. juli	Lt. v. Ahlefeld	6. september	Lt.d.R. Weber
29. august	Lt.d.L. Heinrichs	6. september	Lt.d.R. Paulsen
5. september	Lt. v. Puttkamer	6. september	Feldwlt. Hansen

Faldne	250 underofficerer og mandskab
Sårede	26 officerer og 1.982 underofficerer og mandskab
Syge	648 officerer, underofficerer og mandskab
Savnede	8 officerer, 550 underofficerer og mandskab

En anerkendelse af Regimentets indsat under Somme-slaget blev den 17. september modtaget i form af en Divisionsbefaling fra 18 ID:

> Den hurtige indrykning i den nye stilling forhindrede mig i at hilse på tropperne efter den overmenneskelige anstrengelse langs Somme, og udtrykke min anerkendelse for deres fremragende indsats under de sidste ugers svære kampe. Takket være jeres seje, dødsforagtende udholdenhed i 10 dage under den sværeste artilleri- og mineild, og med næsten reduceret styrke, er alle større succeser for fjenden syd for Somme blevet forhindret. De få af fjenden opnåede terræn gevinst står i intet forhold til den uhørte anvendelse af mennesker, ammunition og materiel, som han bragte til indsats. Slaget om Somme vil for evigt være et hædersblad i 18 ID og jeres Regiments historie.
>
> Sign. v. Blottnitz
> Generalmajor og Divisionskommandør

2. Stillingskampe i Artois

(12. september til 19. december 1916)

Efter de frygtelige fysiske og psykiske anstrengelser på slagmarken ved Somme, samledes resterne af det stærkt sammensmeltede Regiment, der lykkeligt havde overlevet den malende ødelæggelse den **8. september** i Quivières. Man havde haft voldsomme oplevelser; man var nedtrykt over fjendens utrolige overlegenhed i artilleri, fly og tropper, men desto mere opmuntrende var, at Regimentet i de hårde kampe, i angreb og i forsvar, trofast havde gjort sin pligt. Der herskede en overbevisning om, at den tyske soldat stadig var enhver modstander, også når denne var i overtal, overlegen. De var ikke sluppet igennem! Det var den stolte bevidsthed, som troperne bragt med sig fra rædslerne under Somme-slaget. Formentlig alle, som deltog, vil i deres livstid aldrig glemme tiden som de frygteligste af alle krigsrædsler.

Formiddagen den **9. september** var viet til kammeratskabets pligt: På soldaterkirkegården i Quivières blev Regimentets døde stedt til hvile. Så gik det i klart solskin - mens kanonerne stadig tordnede langs fronten - væk fra rædslernes områder til den fattige egn syd for St. Quentin. Regimentsstab og I. Bataillon gik i kvarter i Essigny-le-Grand, II. Bataillon i den delvist nedbrændte Urvillers og III. Bataillon i Bernay. Imidlertid skulle de trætte krigere kun få tildelt en enkelt dag (**10. september**) i hvil. Udmattelsesslaget fortsatte med stadig ny heftighed, og det enorme forbrug af menneskemateriale tillod kun kort tid til hvil og uddannelse. Allerede den 10.

Henin

september aften tilgik befaling til transport af 18 ID til VI. Armee område. Allerede næste morgen gik det i march til la Fère, hvor hele Regimentet kom i kvarter, hovedparten på den rummelige kaserne, enkelte også i bykvarter. Næppe var det blevet midnat (11./12. september) før bataljonerne stod indladeparate på banegården i la Fère. Jernbanen bragte dem til Artois i området syd for Arras. Regimentsstab og begge M.G.-kompagnier fortsatte til Biache, og gik herefter i kvarter i Heninel. Hertil kom også III. Bataillon efter at være losset i Croissilles. I. Bataillon marcherede til Boyelles, II. Bataillon fra Croisilles direkte i forreste stilling, hvor den afløste III. og I./LIR 78. To dage senere gik også III. Bataillon i stilling. Regimentsstab flyttede til Boiry-Becquerelle. For første gang siden Mons stod Regimentet igen overfor englændere. **17. september** blev den for divisionen disponible II./72 trukket ud. Reserver blev fra dette tidspunkt trukket ud af Divisionens regimenter. Som resultat blev Regimentets afsnit ændret og fik navnet "Thüringen". Ankomsten af erstatningspersonel, der ærligt fortalt kun kunne dække en del af hullerne i kompagnierne, gjorde det muligt at besætte stillingen med to bataljoner, mens den tredje var afgivet som korps reserve, og i henholdsvis Henin og Boiry-Becquerelle kunne hellige sig hvile og uddannelse. Afløsningen var sådan indrettet, at hver bataljon lå omkring 20 dage i stilling og 10 dage i hvil. Regimentets nye stilling lå omkring 2 km syd for den af englænderne besatte Agny i et let kuperet terræn. Jorden bestod hovedsageligt af kridt, andre steder af ler. Stillingen var i god stand, udmærket udbygget og forsynet med alt, hvad der var nødvendigt for at fremme sundhedssituationen, også i de bagved liggende landsbyer. Derfor kunne der fra lægelig side på enhver måde sættes ind at bringe de fysisk og psykisk stærkt medtagne folk, efter rædslerne, sindsbevægelserne og afsavnene under de forudgående hårde kampe, tilbage på fode og ligevægt. Vejret var gennemgående klar og solrigt, kun afbrudt af enkelte regnbyger. Fjendens artilleri- og mineild var i starten meget ringe. Af samme grund forblev tabene også få. Derimod var flyaktiviteten i det klar vejr meget stor. Hyppigt fløj store fjendtlige flyenheder med op til 30 fly, ind over stillingen, for at kaste bomber over de bagved liggende landsbyer, navnlig Mercatel og Boiry-Becquerelle, som dog for det meste kun anrettede få skader. Ved flere lejligheder var det mulighed for at overvære de tyske kampflys overlegenhed i luftkamp. Den **27. september** nedskød Hptm. Boelcke over Regimentets stilling en engelsk flyver, der styrtede ned ved IR 75. Lidt efter lidt ankom erstatningspersonel fra alle egne af Tyskland – fra Feld-Rekrutendepot 18 ID, fra Øvelsespladsen Beverloo (Belgien), fra bayriske og westfaliske enheder og fra Ersatz-Bataillon 70 og 174 i Saarbrücken. Mod slutningen af september måned var Regimentet igen i nærheden af dens krigsmæssige styrke, men endnu var der i de fleste kompagnier kun to officerer. Også 3. M.G.K., der i september var blevet opstillet under Lt.d.R. Steenebrügge, kunne mod slutningen af måneden afslutte dens formering. Stillingsbesættelsen i de tre M.G.-kompagnier var herefter som følger:

1. M.G.K. – Lt. v. Zülow, Offzst. v. Hedemann, Vizefeldw. Feindt.
2. M.G.K. – Lt. Frhr. v. Edebur, Vizefeldw. Brüggemann, Lt.d.R. Schloss
3. M.G.K. – Lt.d.R. Steenebrügge, Offzst. Pulvermacher, Vizefeldw. Walter.

Som M.G.-officer ved Regimentsstaben blev udpeget Hptm. v. Ditfurth.

På denne måde kunne Regimentet i den fredelige stilling, hvor den forblev til den 10. december, i det mindste delvist finde den nødvendige ro efter de voldsomme strabadser under Somme-slaget. Sårbarheden af krop og sjæl svandt ind, stemningen hævede sig igen, og snart viste talrige med stor dygtighed og vovemod gennemførte større og mindre patruljeoperationer, at den gamle handlekraft ved tropperne igen var blevet levende.

Tidligt på morgenen den **2. november** blev der af 5. Kompanie gennemført en større patruljeoperation (fører Uffz. Wagner og Kähler, som allerede flere gange havde bevist deres dygtighed og vovemod som patruljeførere) til opklaring af den fjendtlige stilling. Som også patruljeoperation "Plön" (Fører Uffz. Wagnr 5./31 og Kühnhof 6./31) den **10. december,** var denne gennemført efter de klare planer, som den dygtige fører for II. Bataillon, Hptm.d.R. Simonsen, havde udarbejdet, og forud delvist indøvet på et bagved liggende støttepunkt mellem Boiry-Becquerelle og Henin. Den **27. september** havde Hptm. Simonsen i Caulincourt ved Generalkommando IX AK modtaget et E.K. I, personligt overrakt af Kejserens Generaladjudant, Generaloberst v. Plessen. Begge patruljer bragte gode informationer om fjendens stilling med tilbage.

Den **23. november** begyndte ved kompagnierne opstillingen af den 4. deling, der skulle anvendes til materiale transporter, og den 29. november blev det 13. Kompanie omdannet til et I.P.K. (Infanterie-Pionier-Kompanie) under Lt.d.R. Möller. Mod slutningen af måneden begyndte forberedelserne til "Albrich", den systematiske ødelæggelse af alle anlæg i terrænet foran den nye byggede Siegfried-stilling.

Henin

Den **10. december** sluttede den behagelige tid i den rolige stilling. 18 ID blev afløst af 23 RID. Regimentet var igen klar til at blive indsat i et kampafsnit. Den **11. december** marcherede I. Bataillon til Oisy-le-Berger og gik her i kvarte. Den næste dag blev III./31 afløst af IR 102 og marcherede til Saubemont, og den 13. december rykkede II./31, efter afløsning af II./R102, til Ecourt St.Quentin. Afløsningen skete uden episoder og tab. Imidlertid var alle indkvarteringsområder, der allerede var belagt af andre enheder, meget mangelfulde og sparsomme. Der manglede muligheder for opvarmning og hvile. Vejret i begyndelsen af december var igen blevet trist og regnfuldt. Som resultat var vejene opkørte og det blev umuligt at få tøj og udrustning ordentlig rengjort og tørret. Folkenes moral led meget under disse ugæstfrie forhold, og bedrede sig kun langsomt i takt med udbygning af kvarterne. Indtil den **18. december** lå Regimentet i hvil under disse forhold. Så vidt det ugunstige vejr overhovedet tillod det, blev tiden brugt på uddannelse. Hovedsageligt koncentrerede denne sig om betjeningen af maskingeværer, der i form af et let maskingevær (l.M.G.), der snart ville blive tildelt enhederne. Signaltjenesten blev forbedret gennem opstilling af en telegraf-enhed (Nachrichten-Abteilung) ved Regimentes stab underlagt Lt. Frhr. v. Ledebur.

Den **19. december** sluttede den korte hvileperiode. Som følge af det dårlige vejr og de mangelfulde kvarterer havde den været uden værdi som rekreation og uddannelse. Dette var desto mere beklageligt, da Regimentet endnu engang ville blive indsat i et kampafsnit, der satte meget store krav til troppernes fysiske og psykiske modstandskraft: langs Ancre.

3. Stillingskampe ved Ancre;
arbejde i Siegfried-Stillingen
(20. december 1916 til 6. marts 1917)

Den **18. december** tilgik befaling om afløsning af RIR 230 (50. RD) i stillingen langs Ancre, en biflod til Somme vest for Bapaume ved Miraumont. Den **22. december** overtog Regimentsstaben kommandoen over Afsnit B, Underafsnit Nord III og IV. Kraftig artilleriild over fronten og hyppige ildoverfald mod Miraumont antydede, at man igen befandt sig i et afsnit, hvor der rasede livlige kampe. Den overtagne stilling var som følge af den stadige, kraftige beskydning og det uophørlige regnvejr i en trøstesløs tilstand. Skyttegrave fandtes kun på venstre fløj, men fuldstændig tilmudrede og dårligt synlige. På højre fløj bestod den forreste linje kun af en række mere eller mindre forbundne granatkratere, der for største delen var fyldt med vand. Dækninger fandtes kun i et ganske lille antal; også disse var for en dels vedkommende beskadiget af artilleriild. Vandet løb hele tiden fra vægge og lofter, og ophold i dem derfor yderst sundhedsfarlig. Forbindelsesvejene bagud var for det mest ødelagte eller impassable på grund af mudder. Hele det bagved liggende terræn var oversået med vandfyldte kratere, så fremføringen af forstærkninger gennem den fjendtlige ild næppe var mulig. Stillingen største svaghed lå imidlertid deri, at den fuldstændig lå under observation fra bakkerne syd for Ancre. Forbindelsen til venstre og IR 85 blev gennemført med natlige patruljer via en smal sti over Ancre.

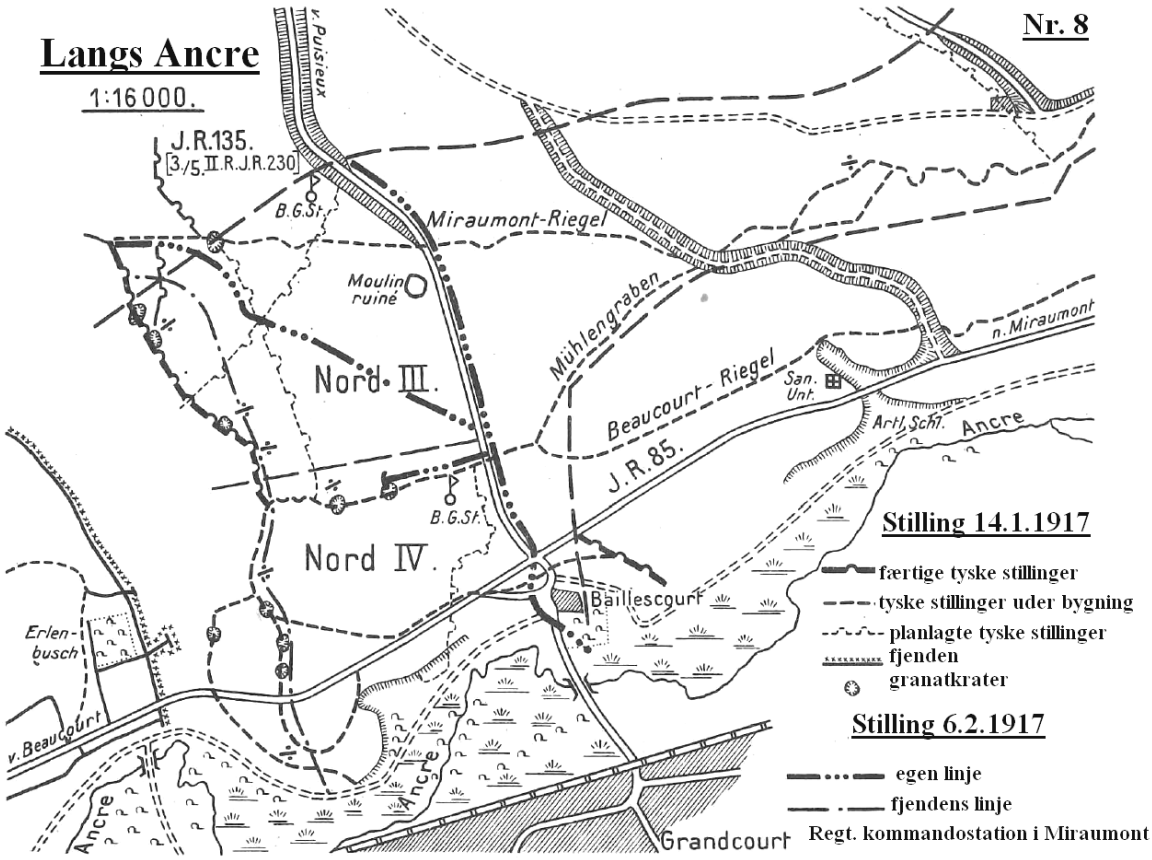

Underbringelsen af bataljonernes reservegrupper i Vaulx var nogenlunde, hvorimod kompagnikontorer og bagage var fordelt over flere landsbyer og meget dårligt underbragt. Disse omstændigheder og den meget lange afstand af mest ødelagte veje, den kontinuerlig ødelæggelse af telefonforbindelserne gennem den fjendtlige beskydning, vanskeliggjorde det skriftlige arbejde, forsyningen af forplejning og leveringer af hårdt tiltrængte store mængder af pionermateriale på det alvorligste. Troppernes kræfter blev i fuldt omfang taget i anvendelse for at rense dækningerne for den hele tiden indsivende mudder og vand, og for at bringe gravene bare i en nogenlunde anvendelig tilstand efter skaderne fra beskydning og det fortsatte regnvejr. Da modstanderen tilsyneladende befandt sig i samme situation, var infanteri aktiviteten i første omgang rolig. Kun foran "Erlenbusch" på venstre fløj af Regimentets afsnit arbejdede han på en forstærkning af stillingen.

Under disse uvenlige forhold begyndte Regimentet at fejre jul: I. og III. Bataillon i stillingen, mens II. Bataillon afholdt gudstjeneste i Vaulx.

Fra garnisonsbyen Altona var ankommet 4.000 kærlighedsgraver. Denne trofaste hilsen fra hjemstavnen var for tropperne en velkommen og med stor taknemmelighed modtaget gave til denne kærlighedens fest, og gav den fornyet mod til også at udholde denne vanskelige situation.

Slottet Miraumont med banedæmning 1917

1917

Anre dalen. Vinter 1916/17

Januar 1917 bragte delvis tørt og sigtbart vejr. Dette medførte øjeblikkeligt en øjeblikkelig forstærket fjendtlig flyaktivitet, men dermed også en forstærkning af beskydningen med tungt artilleri (op til 30-cm), der gik ud over stillingen og hele baglandet. Den tyske aktivitet i luften var derimod meget ringe.

Efter at en patrulje fra 7. Kompanie, tilfangetagelsen af en engelsk sergent af Musk. Ehlers (4. Komp.) og en officer af Gefr. Kestner og Musk. Kaltenbach (5./31) blev det fastslået at det engelske Lancashire Füsilier lå overfor Regimentet. For at mindske den nedbrydende indvirkning af stillingskampen, blev det besluttet, hele tiden at holde en bataljon i hvil. Som den første flyttede II. Bataillon den **8. januar** til området ved Denain, hvor den fandt rimelige kvarterer i Rouvignies og Wavrechain. Dagene **9. til 11. januar** bragte en særlig heftig beskydning med tung artilleri, tilsyneladende i sammenhæng med et fjendtligt angreb mod højre naboafsnit. Gravene blev for størstedelen fuldstændig jævnet med jorden, en stor del af dækningsanlæg og samtlige dækninger i forpostgraven udslettet, så posterne dag og nat måtte opholde sig under åben himmel. Blinkstationen ved Moulin Ruiné blev ødelagt.

Den **14. januar** blev Regiments-kommandøren, Major Marggraff, der siden den 1. november 1914 havde stået i spidsen for Regimentet og med trofast glæde og kærliglighed ledt sine tropper. Hans venlige væsen og hans kammeratlige imødekommenhed havde gjort ham afholdt og givet ham tillid af alle medlemmer af Regimentet, officer så vel som mandskab. Kommandoen blev midlertidig overtaget af adjudanten ved 18 ID, Major v. Hanstein, indtil den nyudnævnte kommandør, Major Wieczorek ankom den 19. januar.

Heller ikke i januar måned blev der gjort væsentlige fremskridt med udbygning af stillingen, da istandsættelse og udbedringsarbejder opbrugte næsten alle disponible kræfter. Kun de bagvedliggende adgangsveje var blevet udbedret efter indsættelsen af 18 ID rekrutdepot.

Den **31. januar** gennemførtes tidligt på morgenen en patrulje under kodeordet "Fuchsjagd" mod Erlenbusch. En patrulje fra hver af I. Bataillon (fører Lt.d.R. Reinecke) og III. Bataillon (fører Vizefeldw. Meyerding 10./31) blev indsat mod hver af de to fjendtlige sappe ved Erlenbusch. Mens den sydlige patrulje – Meyerding – blev tvunget til at standse på grund af M.G.-ild fra det sydlige hjørne af skoven, gik den nordlige udenom Erlenbusch og trængte herefter i skyttelinje gennem skoven i modsat retning. Som den nærmede sig det sydøstlige hjørne, vendte englænderne deres maskingeværer, og åbnede ild. Patruljen angreb og arbejdede sig frem fra krater til krater. Indenfor kasteafstand blev tre bølger af håndgranater kastet, og herefter maskingeværet stormet under hurra-råb. Det udviklede sig til et hårdnakket håndgemæng, som nu også den sydlige patrulje handlekraftigt greb ind i. Englænderne ydede heftig modstand, og først efter at halvdelen af besætningen var sat ud af spillet, kunne de resterende 6 mand bringes væk som fanger. De tilhørte I. Battalion, the Honorable Artillery Company. Også maskingeværet blev medtaget som bytte. En særlig anerkendelse for den professionelle gennemførelse tilfaldt føreren, Lt.d.R. Reinecke, som havde indøvet operationen i Vaulx, og som ved sin personlige eksempel, rev folkene med sig. Egne tab beløb sig til 3 døde, 2 sårede og 2 savnede.

Kratermarken langs Ancre

Den **3. februar** – i en koldt, men solrigt vejr – kom kl. 1130 en meget kraftig artilleribeskydning over den forreste stilling, beredskabet, landsbyen Miraumont og regimentets kommandostation – for det meste med tunge kalibre op til 30-cm. Ilden fortsatte dagen igennem og øgedes omkring kl. 2330 til en regulær trommeild. Gravene blev fuldstændigt jævnet med jorden, og næste alle dæk-

ningsanlæg beskadiget eller deres indgange lukket til. Stillingskompagnierne havde store tab. Kl. 2345 angreb englænderne fra Beaucourt-Ancre dalen i seks til ti stærke bølger Regimentets stilling, efter udtalelser fra fanger var 14 kompagnier indsat. I forreste linje lå fra højre mod venstre 9. og 12. Kompanie i Afsnit Nord III, 4. og 3. Kompanie i Afsnit Nord IV. 9. Kompanie feltvagt blev løbet over ende. Kun to sårede slog sig igennem og bragt de første nyheder om fjendens indtrængen. En øjeblikkeligt udsendt patrulje fra 10./31 fastslog, at fjenden ikke var trængt frem på den anden side feltvagten. Selvom han var alvorligt såret, bragte patruljeføreren den vigtige melding med tilbage. 12. Kompanie magtede hverken at fordrive den allerede indtrængte fjende, eller at holde deres afsnit. Under forsøget på at opnå forbindelse til l./31 blev Lt.d.R. Christgen under kraftig modstand dræbt af bajonetstik. Som forstærkning af 12. Kompanie blev 11./31 og tregrupper pionerer sendt frem. Kommandoen blev overtaget af Lt. Voigt. Forbindelsen til højre med 8./R. 230 blev retableret. Kl. 0315 forsøgte 10./31 et modangreb mod feltvagt-stillingen, hvor modstanderen i mellemtiden havde ødelagt tre maskingeværer, men fik hver gang så store tab, at de måtte blive liggende 50 meter foran fjenden. Et nyt forsøg fra den tilgåede 8./RIR 230, mislykkedes på grund af vores egen for kort liggende artillerispærreild. Dette kompagni blev herefter stillet til forstærkning af 12./31, mens 10./31 blev trukket tilbage i hulvejen.

Vejen til Grandcourt på Ancre, Januar 1917

Den **4. februar** kl. 12 forsøgte fjenden fra venstre flanke at angribe 12./31, men blev dog afvist. Et nyt angreb blev forberedt den aften, hvor 5./86 og to stødgrupper fra 50 RD var stillet til disposition. Heller ikke dette angreb lykkedes som planlagt, da 12./31 ikke kl. 0045 angreb fra venstre flanke, da de så sig truet fra ryggen og sammen med 8./R.230 og pionererne måtte falde tilbage. Den nordlige stødtrop angreb som befalet kl. 0115, mistede imidlertid orienteringen i det uoverskuelige terræn, og stødte omkring 150 meter vest for feltvagten på et i et krater placeret engelsk M.G. Dette blev erobret og granatkrateret besat af 5./86. Et fjendtligt forsøg næste dag (**5. februar**) på at generobre krateret, blev afvist. Efter mørkefald blev III./31 kompagnier afløst af II./31, og 5./86 af 6./31, som holdt granatkrateret og en stilling nord herfor.

I Afsnit Nord IV blev 4. Kompanie, indgangene til dækningerne næsten alle var styrtet sammen, løbet over ende af fjenden. 3. Kompanie tvang med gevær- og M.G.-ild modstanderen til at bøje af mod højre og venstre. På trods af fortvivlet modstand blev den imidlertid omgået til højre og venstre, og kompagniføreren, Lt.d.R. Michelsen, forsøgte derfor med resterne at slå sig igennem bagud. Det lykkedes ham med ti mand, hvoraf kun to ikke var sårede. 1. Kompanie besatte Mühlengraben, 2. Kompanie hulvejen og Ancre dalen vest for Baillescourt. En fjendtlig styrke på omkring et kompagni med M.G. havde i mellemtiden ved vejen Beaucourt – Miraumont nået hulvejen, men her tvunget til hurtig tilbagetrækning af 2. Kompanie. Kl. 0045 fastslog en patrulje under Lt.d.R. Peetz 2./31 fast, at fjenden stærkt havde besat den forreste linje, men at 12./31 stadig holdt sin stilling. Da 4 grupper fra 10./85 kl. 0345 nåede frem som forstærkning, befalede bataljonskommandøren, Hptm. Friederichs, et modangreb til kl. 0530. Nord og syd for Mühlengraben kom 1./31 ind i egen spærreskydning, der lå for kort, og havde store tab (herunder kompagniføreren, Lt. Hofmann) og måtte falde tilbage til hulvejen. 2./31 og 10./85 syd herfor kom under meget kraftig M.G.-ild og kunne på grund af det snarlige daggry ikke føre angrebet igennem; de besatte henholdsvis hulvej og Mühlengraben. Den til disposition stillede 7./85 blev indsat på bataljonens højre fra Mühlegraben til inklusiv Moulin Ruiné. I

Foran kirken i Vaulx

disse stillinger forblev kompagnierne indtil de blev afløst i løbet af den **4. februar** af 11./31

Ancre: M.G. i stilling; vinter 1916/17

II. Bataillon (Hptm.d.R. Manneshardt) blev den **4. februar** kl. 0300 alarmeret i Vaulx og over Sapignies trukket frem og placeret henholdsvis i Miraumont-Riegel og hulvejen, for om aftenen at gennemfører et modangreb. Heller ikke dette kom til gennemførelse på grund af en række ugunstige omstændigheder: terrænets vanskelighed, den manglende mulighed for at skabe forbindelse mellem Regiment, bataljon og kompagnier, en stærk udmattelse af mandskabet i kombination med fjendens meget kraftige spærreskydning. Fra morgen den **5. februar** overtog en bataljon fra IR 85 Afsnit Nord IV, mens II./31 i Nord III afløste III. Bataillon, so rykkede til Achiet-le-Petit. Næste dag blev II. Bataillon trukket udefter afløsning fra III./86, så nu hele regimentet var i hvil. Efter den syge Regimentskommandør, Major Wieczorek, overtog Major v. Hanstein kommandoen.

Divisionens indsættelse langs Ancre mellem den 19. december 1916 og den 6. februar 1917 havde uden tvivl under de beskrevne overordentlige dårlige forhold, varet for længe, og havde derfor også sat sine store spor hos troppernes

Havde for føringen situationen ikke tvunget til de trufne dispositioner, havde de indsatte enheder, der kæmpede under så vanskelige forhold, givet vis fået mere hvile. Man må herunder holde sig for øje, at vi tyskere ikke kun skulle beskytte hele Vestfronten fra Nordsø til Schweiz, som på den modsatte side kunne deles mellem franskmænd, englændere og belgiere, mens desuden på den næsten 800 km lange østlige krigsskueplads, dels med held havde ydet forsvar, dels gennem angreb havde givet modstanderen store bagslag. Østrigerne behøvede især vores støtte efter at deres moralske modstandskrav betydeligt var blevet svækket ved den gamle Kejser Franz Josephs død i november 1916. Derfor blev på alle krigsskuepladser ydet handlinger af vore tropper, der i omfang og udstrækning næsten nåede grænsen for det menneskelig mulige - en indsats, som de der deltog, med rette kan være stolte.

Hvor stærkt Regimentet under indsatsen langs Ancre mere havde været præget af udfald på grund af forkølelsessygdomme og udmattelse end af blodige tab fremgår af, at det efter afløsningen i begyndelsen af februar var unge løjtnanter der førte to at bataljonerne, I. og II, mens III. Bataillon førtes af Rittmeister Witte fra Divisionsstaben og Regimentet selv af Divisionsadjudanten, Major v. Hanstein. Den hidtidige Regimentsadjudant, Oblt. v. Tippelskirch, blev den 9. februar forsat til II. Armee Sturmlehr-Abteilung. Indtil den nyudnævnte Regimentsadjudant Oblt. Zierold, overtog Lt. v. Wilck, der allerede havde udmærket sig fremragende under talrige kampe.

Oberstlt. Villmann
Regimentskommandør fra 7. februar 1917 til 5. april 1918

Den **11. februar** ankom den nyudnævnte Regimentskommandør, Major Villmann fra 5. Matrosen-Regiment til Quéant for at overtage kommandoen over Regimentet.

Bataljonerne kunne desværre heller ikke nu efter afløsningen gives tid til at opfriskning af det indre og det ydre. Påtrængende arbejder, specielt i den endnu ufuldstændige Siegfried-stilling, der snart skulle indtages, krævede uden hensyntagen deres fulde arbejdskraft.

II. Bataillon rykkede **8. februar**, efter at den i Achiet-le-Petit havde modtaget lange skanseværktøjer, til alarmkvarter i Bihucourt, og arbejdede den følgende nat på en tværstilling mellem Artillerislugten og Miraumont-Riegel lige bag kamplinjen. I. Bataljon arbejde fra kvarterer i Pronville, III. Bataillon fra Lagnicourt på Siegfried-stillingen i nærheden af Quéant. Samtidig blev der ved begge bataljoner opstillet særlige kommandoer, der i forbindelse med "Albrich" skulle anvendes til de planlagte ødelæggelsesopgaver, der skulle gennemføres i det område,

der blev rømmet i forbindelse med tilbagetrækning til Siegfried-stillingen.

Den **12. februar** overtog Hptm. Simon, som tilgik fra IR 85, kommandoen over II. Bataillon. Bataljonen selv flyttede den 14. februar fra Bihucourt til dens nye indkvarteringsby Inchy, og arbejdede ligeledes herfra på den stadig ufuldførte Siegfried-Stilling under tilsyn af bygningslederen, Oberst Jonas.

Den **22. februar** ankom fra Ersatz-Bataillon RIR 75 erstatningspersonel på 209 mand og den 24. februar yderligere fra Ersatz-Bataillon IR 76 18 underofficerer og 420 mand, der øjeblikkeligt blev fordelt på bataljonerne.

Ved siden af det nævnte arbejde blev de frie timer, specielt om eftermiddagen udnyttet at førere og underførere sammensatte fælles uddannelsesplaner for deres enheder og fik langt udannelsen i faste rammer. På grund af det presserende arbejde med stillingsbyggeri og ødelæggelser, var den hertil afmålte tid desværre alt for knap. Alligevel blev der snart mærket en stadig mere fast greb om enhederne efter at den 25. februar ankomne Regimentsadjudant, Oberlt. Zerold, en kort overgang overtog kommandoen over I. Bataillon, mens Lt. Zülow igen fik sit M.G.-kompagni, og den 26. februar Hptm.d.R. Simonsen endegyldigt overtog kommandoen over III. Bataillon. Den **1. marts** ankom yderligere officerer til Regimentet i form af Hptm. Brunk, Willemer og Lorenz og løjtnanterne Wendt og Hardy.

I begyndelsen af marts fulgte så den endegyldige og længe ventede afløsning. Efter at bataljonerne den **3. marts** endnu havde været i arbejde, marcherede de af sted til deres nye indkvarteringer, I. Batl. fra Proville til Abancourt, hvor også Regimentsstaben var underbragt, II. Batl. fra Inchy til Fressies, III. Batl. fra Lagnicourt til Blécort. Kvartererne blev nået inden mørkefald.

Til en intensiv uddannelse var der også her kun få dage, da der inden længe tilgik befaling om at afløse IR 95 i stillinger foran Siegfried-stillingen, og allerede den 9. marts med en bataljon i forreste linje.

4. Tilbagetrækning til Siegfried-Stillingen

(9. marts til 6. april 1917)

Situation:

Det af os den 12. december 1916 fremsendte fredstilbud blev, som vi vel ikke havde forventet andet, groft afvist. Ansvaret for fortsættelsen af den blodige kamp lå dermed fuldt og helt på modsatte side. Vores ansvarlige myndigheder så sig ydermere foranlediget til, at indsætte den sidste stærke, hidtil tilbageholdte reserve: den uindskrænkede ubådskrig begyndte den 1. februar 1917. Tyngden i krigen var dermed for et tidsrum rykket ud på havet. O.H.L. besluttede sig derfor til foreløbig at indstille alle planer om angreb og begrænse sig til forsvar.

Hensigten om at vinde tid for ubåden til at blive virksomme, og om at spare kræfter, førte til tanken om at trække buen i vores stilling mellem Arras og Soissons tilbage, og lægge forsvaret tilbage i den flere gange nævnte Siegfried-Stilling, der ofte også kaldtes "Hindenburg-Stillingen". Det var bekendt, at franskmændene og englænderne havde til hensigt at fortsætte deres storangreb i Somme området, hvortil der allerede var truffet store forberedelser. Den grundlæggende tanke bag det fjendtlige gennembrudsslag i året 1917, der begyndte i Påsken, var en omsluttende angreb af begge fløj af Siegfried-Stillingen.

Med tilbagelægningen af vores front skulle der samtidig ske en planmæssig ødelæggelse af hele det rømmede område, hvortil alle forberedelser havde været i gang siden februar under dæknavnet "Albericharbeiten". Lykkedes gennemførelsen, ville franskmændene og englænderne være tvunget til at ændre deres angrebsplaner. Den tilstand, det rømmede område blev efterladt i, ville for en længere periode gøre et angreb umuligt.

Bevidstheden om at skulle medvirke til denne store operation, hvis succes afhang af hemmeligholdelse og omhyggelige forberedelser ned til den mindste detalje, lettede generelt tropperne forståelse for den hurtige genindsættelse. De var i det hele taget glade for at kunne se, hvor hurtigt - under indflydelsen af de gamle og nye førere – for alle stemningen fra dag til dag blev mere optimistisk

Allerede tidligt den **7. marts** blev I. Bataillon under dens gamle kommandør, Hptm. Friedrichs, med bane transporteret til Sauchy-Cauchy, og nåede kl. 12 hvilestillingen for stillingsbataljonen i Ervillers. Herfra rykkede den 8. marts i beredskabsstillingen ved Achiet-le-Grand, og den 9. efter mørkefald afløste den I./95 i forreste linje. På samme måde blev II. Bataillon (Major Frhr. v. Kittlitz) den 8. marts og III. Bataillon (Hptm.d.R. Simonsen) den 9. rykkede i henholdsvis hvil og beredskab. Regimentsstaben afløste tidligt den 10. Regimentsstaben 95 IR i kommandostationen i Achiet-le-Petit. Vejret var meget dårlig. Som følge af regn og slud herskede

der i stillingen et ubeskriveligt pløre. At englænderne i i deres granatkratere havde det endnu værre, sluttede vi deraf, at der til 7. Kompanie kom fem overløbere.

Stillingsbataljonen havde fremskudt forposter 300 meter foran den forreste sammenhængende stilling, hvor de gik i stilling og om dagen holdt et skarpt øje med området. Om natten var der livlig patruljeaktivitet, der ofte kom til sammenstød med fjendtlige patruljer og poster. Herunder udmærkede sig særligt en patrulje fra 3. Kompanie under Lt.d.R. Peetz. Den 10. marts angreb englænderne mod 17 ID i naboafsnittet, hvor forpostlinjen blev trængt tilbage. I den første tid var den fjendtlige artilleriaktivitet ringe med undtagelse af enkelte ildoverfald med Achiet-le-Petit og Achiet-le-Grand. Flyaktivteten fra begge sider var stor, hvorunder de tyske flys overlegenhed i kamp klart kom til udtryk. I kampstillingerne var udbygningen øjeblikkeligt gået i gang. Tunge og middeltunge minekastere, der kunne undværes, og deres ammunition, lev trukket ud af deres stillinger og sendt bagud. Intet brugbart materiel af nogen art måtte efterlades til fjenden.

Alarmberedskab ved banedæmning mod Miraumont

13. marts indsatte fjenden patruljer og stærkere kræfter, der dog blev spredt at vore maskingeværer og artilleri. Eftersendte patruljer indbragte en fange fra 5. Kings Own Regiment, 62. engelske Division. For de to bataljoner i forreste linje og i beredskab blev der indført højeste kampberedskab. På grund af den tætte tåge blev forposterne trukket tæt ind under hovedhindringen.

14. marts var hovedsageligt gensidig artillerikamp. Den følgende dag afløste II. Bataillon I. i forreste linje; sidstnævnte gik i Beredskab med hovedstyrken i R 2 stillingen.

I mellemtiden var der tilgået en ret omfattende betaling, hvor den historiske tilbagetrækning blev beskrevet til mindste detalje, så den kunne gennemføres uden forstyrrelser.

Sikringen af Divisionens frigørelse fra fjenden skete gennem en bagtrop på tre bataljoner infanteri med tildelt artilleri under kommando af IR 85 kommandør, Major Thümmel. Bagtroppens hovedstyrke besatte den 16. marts kl. 0800 bagtropsstillingen, under III./31 ved Ervillers. Til at forblive i føling med fjenden blev en særlig sikringsenhed formeret under Hptm. Simon med en lille stab og med Adjudant Lt.d.R. Schmidtgall. Denne formeredes af et kompagni fra hver Regimentsafsnit (5./86, 7./31, 6./85), to M.G.-delinger og tre stærke officerspatruljer. I Regimentets afsnit blev det 7. Kompanie under Lt.v. Wilck, to delinger fra 2. M.G.K. og officerspatruljer under Lt Schloss og Hassel fra II. Bataillon. De forskellige elementer af denne sikringsenhed indtog om eftermiddagen den **16. marts** deres pladser. Der blev etableret forbindelser til nabo divisionerne, 17 ID og 3. Garde-Reserve-Division via telefonforbindelser og signalofficerer, der på særlig måde udmærkede sig. Hptm. Simon havde sin kommandostation i kanten af Gomiecourt, der i mellemtiden allerede stod i lys luge.

Feltvagt 7./31 ved Gomicourt

Den **16. marts** efter mørkefald marcherede beredskabsbataljon 31, minus 4. Kompanie og en deling M.G., der blev tilbage som reserve for stillingsbataljonen i stedet for den afkommanderede 7. Kompanie, til Nory og gik i kvarter som beredskab for bagtropsstillingen. 4. Komp. ankom ligeledes hertil den følgende morgen.

17. marts, operationens anden dag. Kl. 0115 gik stillingsbataljon II./31 fra forreste

linje uden indblanding fra fjenden, tilbage gennem bagtropsstillingen, efter at Achiet-le-Petit forinden var sat i brand. Den nåede kl. 0800 til Lagnicourt, hvor den gik i kvarter. Med opgaven overfor fjenden at foregive at være den sædvanlige besætning, var herefter kun de tre ovennævnte officerspatruljer. De forblev her så længe, at også de sidste dækninger var sprængt, hvorefter de faldt tilbage til R 2-stillingen, hvor de kom under kommando af Hptm. Simon.

Feltvagt 7./31 ved Gomicourt

Regimentsstaben var allerede den **16. marts** eftermiddag forlagt til Baralle for her at fordele kvarterer til seks bataljoner og tre M.G.-kompagnier. Regimentskommandøren udnævntes til bykommandant.

Selvom allerede om natten **16./17. marts** man kunne se alle huse og landsbyer i flammer, og selvom luften var fyldt med de talrige sprængninger af kældre, dækninger, vejkryds o.s.v., forløb den **17. marts** uden særlige kamphandlinger. Holdt i respekt af ilden fra vores sikringsled, fulgte de engelske patruljer kun tøvende efter, men havde dog kl. 0800 nået den brændende Achiet-le-Petit.

I./31 marcherede kl. 1915 fra Mory til en mellemliggende bivuak ved Baralle, hvortil den ankom efter en anstrengende 6 timers natmarch. Kl. 2230 krydsede den Siegfried-stillingen, som af andre enheder var besat med langt fremskudte forposter.

II./31 marcherede kl. 1930 fra Lagnicourt til Aubigny-au-Bac, som den nåede kl. 0300.

III./31 gik som beordret kl. 2315 fra bagtropsstillingen ved Ervillers og nåede den 18. marts kl. 1830 til en mellembivuak ved Baralle. Siegfried-stillngen blev krydset omkring kl. 0400.

I løbet af den **17. marts** blev de sidste planlagte og forberedte sprængninger gennemført, der til dels var af et meget omfattende, både i stillingen, landsbyerne og i terrænet. Omkring kl. 14 blev også i R 2 stillingen sprængt de sidste dækninger, og samtidig blev Achiet-le-Grand sat i brand. Da fjenden to timer senere dukkede op ved Achiet-le-Grand, blev han lagt under ild fra Feldvagt Nr. 3 fra 7. Kompanie, hvorefter den et stykke tid senere blev lagt under fjendtligt artilleri. Som det begyndte at blive mørkt, blev der roligt, som fortsatte natten igennem. Rundt om brændte landsbyerne.

Ved midnat begyndte også Sikringsafdeling Simon at falde tilbage uden tab eller problemer. Officerspatruljerne blev kl. 23 trukket tilbage fra R 2- stillingen til bagtropstillingen ved Ervillers. 7. Kompanie feltvagt faldt kl. 0030 tilbage til deres kompagni og gennem denne, hvorefter selve kompagniet fulgte. KL. 0100 forlod også Hptm. Simon og hans stab Gomicourt, hvor de sidste huse blev sprængt af pionerer. De forreste posteringer i Siegfried-stillingen blev af afdelingen passeret øst for Mory og passerede ved Vaulx et forpostkompagni. I Lagnicourt kunne Hptm. Simon til den her værende forpostkommandør, at de sidste dele af 18 ID havde passeret forpostlinjen. Hvad der herefter dukkede op, var fjenden. 7./31, M.G-delinger og de tre officerspatruljer nåede først hen under aften til Baralle, da enheder var meget udmattede.

Den for første gang under krigen anvendte bevægelse var fuldt og helt lykkedes. At den også var forbundet med uundgåelig hårdhed, lå i krigens natur. Hvem der i disse to nætter i sin kolonne til fods eller til hest ad de ødelagte veje, kom forbi de store kratere efter vejsprængninger eller gennem de rødglødende, flammende landsbyer – krydsede dette rygende ruinområde – vil aldrig glemme det voldsomme indtryk, dette uhyggelige syn gjorde.

Den **19. marts** havde bataljoner en hvile dag i de kvarterer, de havde nået dagen før – I. og III. Bataillon i Bouchain, II. Bataillon i Aubigny-au-Bac. Den følgende dag blev de endelige hvilekvarterer nået gennem fodmarch. Regimentet lå samlet i Denain, kun en del af I. Bataillon i forstaden Wavrechain-sous-Denain. Byen var dejlig, mest bygget af små mursten, mens egnen bar præg af et industri- og kulminedistrikt.

De første dage gik med pleje af kroppen og istandsættelsen af tøj og kampudrustningen. Herefter begyndte en af Regimentet befalet uddannelsesplan med kampuddannelse i hertil rekognoscerede øvelsespladser og et nyt indrettet øvelsesværk. Efter retningslinjer fra Regimentskommandøren blev det pålagt førere af alle grader, ud-

over at opretholdelse af en stram disciplin, gennem personlig indflydelse at forstærke de moralske egenskaber, hæve selvbevidstheden og forstærke glæden ved kamp.

I Denain ankom også enkelte officers erstatninger: Lts.d.R. Borstorff, Koethke, Gerson, Seip og Timm og Lt.d.L. Schwarz, Junge og Siemon. Desuden ankom Feldwlts. Wolf, Kleemann og Weber. Vejret var i hele perioden ret dårligt til uddannelse, da det overvejende var koldt og regnfuldt. Desto mere havde det været ønskeligt, om perioden i hvil og uddannelse havde varet noget længere.

Den **6. april** tilgik Regimentet befaling til alarmberedskab, og den 7. april kl. 10 fulgte befalingen til march til Douai. Hertil ankom bataljonerne omkring kl. 19, men fandt i den ellers så venlige by på grund af overbelægning, kun middelmådige kvarterer. Generelt var der en følelse af nye forestående kampe, og var indstillet herpå.

IV. Arras og Flandern

1. Forårssalget ved Arras 1917

(9. til 24. april 1917)

Situation:

Den engelsk-franske generaloffensiv, som langs Somme, der følge af en almindelig svækkelse. var blevet indstillet sidst på efteråret 1916, skulle genoptages i februar 1917. I Frankrig havde skuffelsen over de hidtidige, beskedne, resultater resulteret i, at den øverste chef for den franske hær, Joffre, var blevet erstattet af General Nivelle, den succesfulde forsvarer af Verdun. Nivelle forestillede sig ikke succes i den fortsatte, voldsomme kamp gennem materielslag og udmattelseskamp, men som et bredt anlagt gennembrud med efterfølgende bevægelseskrig. Dette skifte i den franske overkommando, vores uventede tilbagetrækning til Siegfried-stillingen, og den samtidige verdenshistoriske begivenhed i øst, hvor den 18. marts den russiske revolution brød ud, ændrede den grundlæggende situation, og har uden tvivl udskudt den fransk-engelske offensiv. Den store Nivelle-offensiv begyndte på trods af store betænkeligheder med englændernes angreb den 9. april på begge sider af Arras og den 16. april fulgt af det kraftige franske angreb på linjen Reims-Soissons langs Chemin des Dames.

Et vellykket gennembrud ved Arras og langs Chemin des Dames ville have bragt hele vores linje mellem havet og Verdun til vaklen.

Stillingsbesættelse ved begyndelsen af Arras-slaget

Regimentsstab

Kommandør: Major Villmann; adjudant: Oberlt. Zierold; Gas- og Rettergangsofficer: Lt.d.R. Götze; Signalofficer: Lt.v. Hausen, M.G.-Officer ved staben: Lt. Wendte; Fører for Store Bagage: Lt.d.L-Kav. Siemers; Regimentslæge: Stabsarzt d.L. dr. Schow, Zahlm.-Stellv. Christiansen

I. Bataillon:

Bataillonsstab: Fører: Hptm. Friedrichs; Adjudant: Lt.d.R. v. Groote; Forplejningsofficer: Lt.d.L. Prien Stabsarzt d.L. Dr. Schow; Assistentarzt v.R. Dr. Seifert; Zahlm.-Stellv. Christiansen.

1. Kompanie: Lt.d.R. Reinecke, Lt.d.R. Borstorf, Lt.d.L. Münster, Feldwlt. Stau.

2. Kompanie: Lt.d.R. Scheller, Lt. Orthmann, Lt.d.L. Völtzer, Lt.d.L. Hildebrandt, Feldwlt. Wolf, Feldwlt. Reininger.

3. *Kompanie*: Lt.d.R. Peetz, Lt.d.R. Vick, Lt. Jonas, Lt.d.L. Senius.

4. Kompanie: Hptm. d. L. Lorenz, Lt.d.L Lehmann, Lt.d.L. Siemon, Feldwlt. Rossbach.

1. M.G.-Kompanie: Lt. v. Zülow, Lt. Rosenhagen, Lt v. Hedemann, Lt.d.R. Heineberg.

II. Bataillon:

Bataillonsstab: Fører: Major Frhr. v. Kittlitz, Hptm. Simon; Adjudant: Lt.d.R. Stahl; Forplejningsofficer: Lt.d.R. Westphal; Zahlm.-Stellv. Möller.

5. Kompanie: Hptm.d.L. Fischer, Lt.d.R. Gerson, Lt.d.L. Holst, Lt. Barow, Feldwlt. Kleemann.

6. Kompanie: Lt. v. Langsdorff, Lt.d.L. Kuhse, Lt.d.R. Koethke.

7. Kompanie: Lt.v. Wilck, Lt.d.R. Thormählen, Lt. Engel, Lt.d.L. Mangels, Lt.d.L. Junge, Lt.d.R. Meyer, Feldwlt. Bergmann.

8. Kompanie: Hptm.d.L. Brunk, Lt. Frhr. v. Wangenheim, Lt.d.L. Hassel, Lt.d.L. Stefffen, Lt. Burrow.

2. M.G.-Kompanie: Lt.d.R. Schmidtgall, Lt. Frhr. v. Ledebur, Lt.d.R. Gries, Lt.d.R. Schloss.

III. Bataillon:

Bataillonsstab: Fører Hptm. d.R. Simonsen; Adjudant: Lt.d.R. Oeding; Forplejningsofficer: Feldwlt. Fesefeldt (FAR 9); Oberarzt d.R. Dr. Kuhlencordt; Zahlm.-Stellv. Fricke.
9. Kompanie: Lt.d.R. Möller, Lt.d.L. Ebers, Lt.d.L. Hartin, Lt.d.L. Schwarz.
10. Kompanie: Lt.d.R. Seip, Lt.d.R. Richers, Lt.d.R. Voigt, Lt.d.L Mannshard, Lt.d.R. Timm
11. *Kompanie*: Lt.d.R. Ulrich, Lt.d.R. Köster, Lt.d.L. Backe, Lt.d.R. Schloss, Feldwlt. Weber.
12. *Kompanie*: Lt.d.R. Metelmann, Lt.d.R. Herrmann, Feldwlt. Heidemann.
3. M.G.-Kompanie: Lt.d.R. Steenbrügge, Lt.d.R. Buttkus, Lt.d.R. Pulvermacher

Infanterie-Pionier-Kompanie: Lt.d.R. Maurer, Feldwlt. Hennings, Feldwlt. Heidemann, Feldwlt. Subertrub

Tegnene på et storangreb var allerede mod slutningen af marts blevet bemærket bag den engelske front ved Arras. Specielt blev forstærkningen af den fjendtlige artilleri mere og mere mærkbar. Om natten fra **8./9. april** klirrede vinduerne i den langt bag fronten liggende Douai uafbrudt på grund af den uafbrudte artillerikamp, der om morgenen øgedes til en flere timers trommeild. For alle, der som følge heraf lå vågen hele natten, var der ingen tvivl: de store slag var begyndt.

Den **9. april** – Påske mandag, modtog Regimentet kl. 0920 følgende telefoniske befaling fra Division:

1. Fjenden er trængt igennem på venstre fløj af 14. bayr. Division og har besat banedæmningen med M.G. 14. bayr. Division iværksætter modangreb for at forhindre fjendens fremtrængen til Pointe du Jour.
2. To bataljoner fra armee-reserve fremlægges til jernbanen. Dette gælder også IR 31, der øjeblikkeligt gør klar til indladning på banegården i Douai. Kommandoen over disse fem bataljoner overtager 36 IB, som med det samme med lastbil transporteres til Brébieres, Stab 14 bayr. ID for her at modtage nærmere anvisninger.

Kl. 11 fulgte transporten af I. og halvdelen af III. Bataillon fra sydrampen i Douai. Kort efter kl. 12 var de fremme vest for Biache. II. Bataillon og resten af III. Bataillon blev kl. 12 transporteret og var kl. 1345 samlet i Biache.

Regimentsstaben var i mellemtiden nået Brébieres, og kørte herfra med føreren for 36 Inf.Bde. med motorkøretøj til banegården i Biache, der lå under artilleriild.

Her modtog Regimentet følgende Brigade-befaling:

> Fjenden har besat banedæmningen vest for Athies. Banedæmningen skal i løbet af aftenen generobres ved modstød. Angrebsmål om muligt gamle K 3-Stilling.
> Regimentet stillere sig klar i terrænet bag den 3. stilling. Nærmere befalingsudgivelse om angrebet i "Polenwerk".

Befalingen om klargøring blev øjeblikkeligt mundtligt givet videre til Bataljonsførerne. Hver bataljon sendte med det samme en officers-patrulje frem til optagelse af forbindelse med stillingsenhederne og til rekognoscering af beredskabspladsen og angrebsterrænet. Førere var Lts.d.R. Köster og Münster og Lt.d.L. Hildebrandt. Desværre kom ingen af disse patruljer tilbage. Lts. Köster og Münster faldt under udførelse af deres opgave, mens Lt. Hildebrandt faldt i engelsk fangenskab. Regimentsstaben begrav sig straks til "Polenwerk", en række og artilleristillinger, omkring 1 km nord for Fampoux, hvortil de nåede omkring kl. 15. Polenwerk lå under kraftig ild fra tung og middeltung artilleri. Den herværende artillerikommandør havde allerede i et stykke tid været uden meldinger fra fronten. Ifølge den sidst ankomne melding havde fjenden overskredet jernbanelinjen ved Athies og nærmede sig III. Stilling, som kun var besat med svage rester af 14 bayr. Division. Regimentets adjudant, Oblt. Zierold, blev derfor med det samme sendt tilbage for at give III. Bataillon befaling til at rykke frem i retning af Roeux, I. Bataillon udfoldet til højre herfor til besættelse af III. Stilling. Største hast

II./31 bataljons kommandostation syd Roeux
I midten Hptm. Simon, faldet i Flandern 20. september 1917

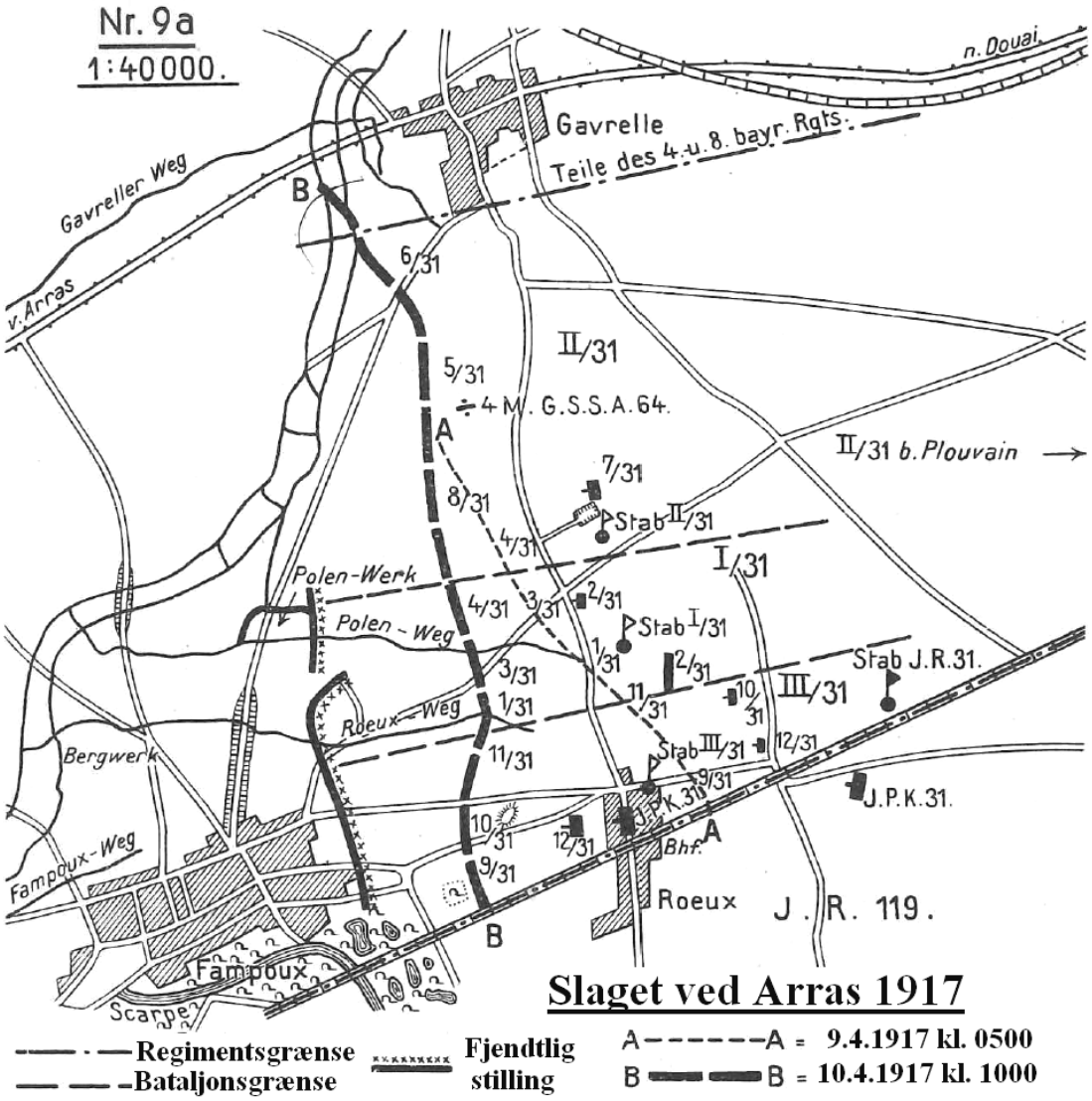

var nødvendig! II. Bataillon skulle følge efter på venstre fløj.

Regimentskommandøren, der til rekognoscering personligt var gået frem foran Polenwerk, så pludseligt omkring kl. 16 engelske skyttekæder komme imod sig. På en afstand af 400 meter åbnede han og hans to medfølgende ordonnanser ild med synlig resultat. Hele den fjendtlige linje gik i stilling. I. og III. Bataillon, der ligeledes havde observeret den fjendtlige skyttelinje fra højderne nord for Fampoux, gav øjeblikkeligt ordre til fremrykning i åben formation: 3. Kompanie i retning vejkryds nord for Roeux, 4. Kompanie til højre, 1. Kompanie til venstre herfor og 2. Kompanie bag midten. 9. Kompanie retning Roeux, 11. Kompanie til højre herfor. Tilslutning til I. Bataillon 10. og 12. Kompanie med I.P.K. efter. I mellemtiden gik Regimentskommandøren med begge sine ordonnanser under kraftig beskydning fra infanteri- og Lewis-geværer i spring tilbage under udnyttelse af Polsenweges, en knædyb grav, mens de genstandende gange optog beskydningen, og passerede omkring kl. 17 - glad modtaget – 3. Kompanie udfoldet vest for vejen Roeux – Gavrelle

I. Bataillon opnåede specielt på dens venstre fløj terræn, og også begge forreste kompagnier af III. Bataillon trængte frem til vest kanten af Roeux. Som det blev mørkt blev 10. Kompanie skubbet ind mellem de to øvrige kompagnier, og 12. Kompanie trukket frem til besættelse af Roeux landsby.

II. Bataillon fik kl. 1930 ordre til at rykke mod nord, mens I. Bataillon skulle forlænge til højre og skabe forbindelse til resterne af den bayriske Division, der besatte 3. stilling. Det ikke nogen let opgave at gennemfører i ukendt terræn, midt om natten og en helt usikker kampsituation.

Det drejede sig nu udelukkede om opklaring, organisering, arbejde for næste morgen nogenlunde at være i dækning og ikke øjeblikkelig til at opdage.

Om så herligere var bevidstheden hos ordreudgiverne uanset grad efter de mundtligt udstedte ordre: "Det vil blive gjort!"

Alle tre bataljoner gravede sig i løbet af natten ned med alle disponible midler, hvad lykkedes for I. og III. Bataillon på grund af den natlige kamp ro, i en sammenhængende, om end kun nødtørftig stilling. II. Bataillon nåede først omkring kl. 22 frem på højre fløj, måtte herefter gennemfører en rekognoscering, før den kunne rykke ind i den tildelte åbning på over 1000 meters bredde, og i første omgang kun indrette sig i enkelte forsvarsgrupper.

Situationen var nogenlunde afklaret. Efter en enorm forberedelse med artilleri og minekastere havde fjenden uden tvivl opnået store lokale resultater, men havde ikke forstået at udnytte dem, men følte sig usikker uden denne artilleristøtte. Formodentligt havde de også i den natlige pause forventet vores modangreb; dette hensyn viste vores Regiment ham dog ikke. Den store ildkraft fjenden besad med deres mobile, lette maskingeværer, og den helt manglende artilleristøtte på vores side, ville havde sat spørgsmålstegn ved mulighederne for succes.

Regimentets opgave var at standse den fjendtlige fremrykning, der havde løbet alle dele af stillingsdivisionen, inklusiv dens artilleri, over ende. Den havde til dette måtte indsætte alle tre bataljoner, og lå nu med ni kompagnier i forreste linje over en bredde på mere end 2.300 meter. Den vidste, at den herfra til det yderste måtte forhindre fjendens videre fremrykning.

De fjendtlige fly, der tidligt om morgenen den **10. april** dukkede op, blev hurtigt fordrevet af Jagdstaffel von Richthofen, som nedskudt tre fly over vore linjer. Også næste dag blev ikke mindre end ni og den efterfølgende dag fem modstandere i luften skudt ned eller tvunget til at lande. Denne synlige overlegenhed hos vore flyvere virkede også opløftende på vore tropper, der havde måtte tilbringe natten i snebyger uden nogen form for ly.

Den fjendtlige artilleri begyndte i løbet af dagen at beskyde vores forreste linje og baglandet med lette og middeltunge kalibre. Den nordlige del af Roeux lå samtidig under kraftig beskydning. Vores artilleri skød sig i løbet af dagen ind.

I løbet af dagen blev der foran I. og III. Bataillon observeret, at modstanderen forstærkede sin forreste linje. I baglandet blev enkelte infanteri-kolonner og afsiddet kavaleri også set. Efter at forskellige patruljer fra Fampoux og mindre enheder var blevet afvist af vores infanteri- og M.G.-ild, fulgte det forventede angreb overraskende kl. 1830 uden forudgående artilleriforberedelse sat ind med flere bølger fra Fampoux og bakkerne nord herfor, fra Polenwerk og et støttepunkt i forbindelse med R 3-stillingen. Under store tab til vores infanteri- og M.G.-ild og foran Fampoux også under vores artilleri spærreild, flygtede dette engelske infanteri tilbage til deres udgangsstillinger.

Et nyt, af kraftig artilleriild forberedt angreb, fulgte fra Polenwerk omkring kl. 2115. Også dette blev med blodige resultater for fjenden afvist af kompagnierne fra I. Bataillon. Ikke i lang tid havde den enkelte skytte været så afgørende med sit gevær, som på denne kampdag. De tre kompagnier fra I. Bataillon havde alene forbrugt 30.000 patroner, mens maskingeværerne havde forbrugt 50.000 patroner. Foran Regimentets front lå mindst 700 faldne englændere.

Af en erobret befaling, fundet på en faldet engelsk Regiments-adjudant, fremgik at dagens mål allerede havde været Plouvain.

Natten forløb generelt rolig, og tillod forsyning til første linje af ammunition, varm forplejning og muliggjorde en yderligere udbygning af stillingen.

11. april var storkampdag, en hædersdag for Regimentet. Allerede fra morgentimer lå en kraftig virkningsskydning over den forreste stilling og baglande fra det i mellemtiden frembragte fjendtlige artilleri. Dette øgedes hele tiden og nåede ved middagstid til trommeild. Nye troppeansamlinger og forstærkninger af forreste linje var flere gange observeret. Kl. 1215 startede et infanteriangreb bag en mur af røg og støv, der med sej tapperhed blev presset frem i flere bølger. Foran vores I. Bataillon bryder det sammen under store tab. Også III. Bataillon forsvarede sig til det yderste, men kunne ikke forhindre, at fjenden brød ind i forreste linje. En mindre del af besætningen faldt herefter tilbage til landsbybesætningen. Fra Regimentets kommandostation kunne hele området overses. Et opstået hul mellem I. og III. Bataillon måtte på direkte befaling fra Regiments-kommandøren besættes af M.G.-officer ved staben, Lt. Wendte, der med usædvanlig handlekraft og dygtighed førte den sidste reserve: en deling fra 12./31 ved kommandostationen og samtlige ordonnanser.

Kl. 1330 ankom som forstærkning til Regiments-kommandostationen 2./85, der øjeblikkeligt blev stillet til rådighed for kommandøren for III. Bataillon.

Det lykkedes ved handlekraftig indsats fra denne, Hptm.d.R. Simonsen – med sin ro og tapperhed hele tiden et forbillede for sine soldater, specielt i vanskelige situationer – på korteste tid at gøre bataljonen og 2./85 fra landsbybefæstningen i Roeux klar til modangreb.

Til hornsignalet "Hurtig Fremad!" gik hele bataljonen kl. 1415 frem til angreb. Fjenden, der allerede havde indrettet sig med infanteri og maskingeværer, kunne ikke holde stand mod stormens voldsomhed. Hvem der ikke lykkedes at flygte, faldt i nærkampe. Der blev kun taget enkelte fanger og erobret fire Lewis-geværer. Kl. 1530 var den gamle stilling igen fast på vore hænder.

Denne vanskelige, men succesfulde kampdag ved Roeux vil også for fremtiden blive fastholdt som billede. Kunstmaler Bachmann, som er de fleste bekendt gennem hans besøg i stillingen, har på anmodning fra Divisionen af personlige indtryk skabt et stort oliemaleri, som vil blive tilegnet Regimentet.

I løbet af eftermiddagen var der endnu kraftig artilleri virksomhed, som hen under aften næsten døde ud. Yderligere infanteriangreb fulgte ikke.

II. Bataillon blev frigjort i løbet af natten og rykkede som Divisions-reserve til Biache. Forbindelsen til den i mellemtiden til højre indsatte IR 85 skulle etableres af I. Bataillon. Reservekompagniet 2./31 udgravede hertil en stilling og sikrede med en M.G.-deling og to infanterigrupper forbindelsen til højre.

III. Bataillon blev afløst ved midnatstid af III./86 og gik som Regiments-reserve til Plouvain. Denne bataljon havde måtte være den hårdeste byrde under de sidste dages kampe, desværre derved også de største tab, specielt blandt officererne. Lt.d.R. Köster faldt allerede den 9. april som patruljefører. Lt.d.R. Moeller, kompagnifører for 9./31, Lt.d.R. Maus 10./31 og Lt.d.L. Schwarz 12./3 blev såret den 10. april. Lt.d.R. Ulrich, kompagnifører for 11./31 og Lt.d.R. Voigt fra samme kompagni, faldt den 11. april i starten af det fjendtlige angreb. Under angrebet såredes Lt.d.R. Metelmann, kompagnifører for 12./31 og Lts.d.R. Manshardt, Harader, Timm og Pulvermacher, som havde overtaget kommandoen over 9. Kompagni.

I løbet af natten **11./12. april** blev der gennemført en nyafgrænsning og organisering af Regimentsafsnittet. I Regimentets afsnit forblev i første omgang I. Bataillon, der måtte beklage tabet af føreren for det brave 1. Kompanie, Lt.d.R. Reinecke, en fremragende tapper og dygtig officer.

I morgentimerne den **12. april** viste en omfattende indsats fra vores eget artilleri, at en kontinuerlig forstærkning af vores artilleri havde fundet sted. Fjenden beskød den forreste linje og de bagved liggende områder med alle kalibre. Den stigende artilleriaktivitet den eftermiddag og i disse dage observerede fremføring af forstærkninger tydede igen på et forestående angreb.

Omkring kl. 1630 var beskydningen speciel kraftig. På anmodning blev vores succesfulde virkningsild rettet mod fjendens forstærkninger. Kl. 1645 angreb fjenden – det var en frisk division - i tætte masser med op til 6 følger bag hinanden. Fremrykningen vanskeliggjordes væsentligt af vores iværksatte spærreskydninger. Som det nåede ind på 500 meters afstand åbnede vore M.G. og infanteri ilden. Hele tiden nye engelske forstærkninger forsøgte at udfylde de opståede huller. Under meget store tab fortsatte fjenden sit forgæves forsøg indtil kl. 1745. Hele tiden nye døde og sårede tyndede ud i fjendens rækker. Endeligt omkring kl. 1800 opgav også denne division angrebet og forskansede sig i kraterne 400 meter foran vores stillinger. Infanteriilden døde efterhånden ud, og med mørkets indbrud sluttede kampaktiviteterne. Mens vore egne tab havde været meget lette, oversteg fjendens tab og forbruget af ammunition den foregående dags betydeligt. Også i Afsnittet ved Roeux var fjendens angreb blevet blodigt afvist af IR 86.

I. Bataillon havde, specielt 1, 3 og 4 Kompanie, uden behov for forstærkninger, ydet det højeste, en enhed af selvbeviste, pålidelige soldater med tillid til deres fører, formår at yde. Også englænderne havde imidlertid vist os, hvordan de for deres fædreland forstod at kæmpe indædt og offerparat.

Omkring kl. 22 blev den tapre I. Bataillon afløst af II. Batl., hvoraf to kompagnier allerede under angrebet var sat i march i retning af Regimentets kommandostation. I. Bataillon rykkede som Divisions-reserve til Biache.

På trods af flere tegn herpå – fjendtlige kolonner og kavaleri – fulgte i første omgang ikke yderligere angreb. Der blev med alle disponible kræfter arbejdet på de bagved liggende stillinger.

Flyaktiviteten på begge sider var meget stor. Også artillerikampen øgedes fra begge sider. Landsbyerne, de var belagt af os, blev ramt af hyppige artillerioverfald. Under et sådant faldt den 14. april på landsbygaden i Biache den fortræffelige Oberassistente-

Møllen ved Plouvain

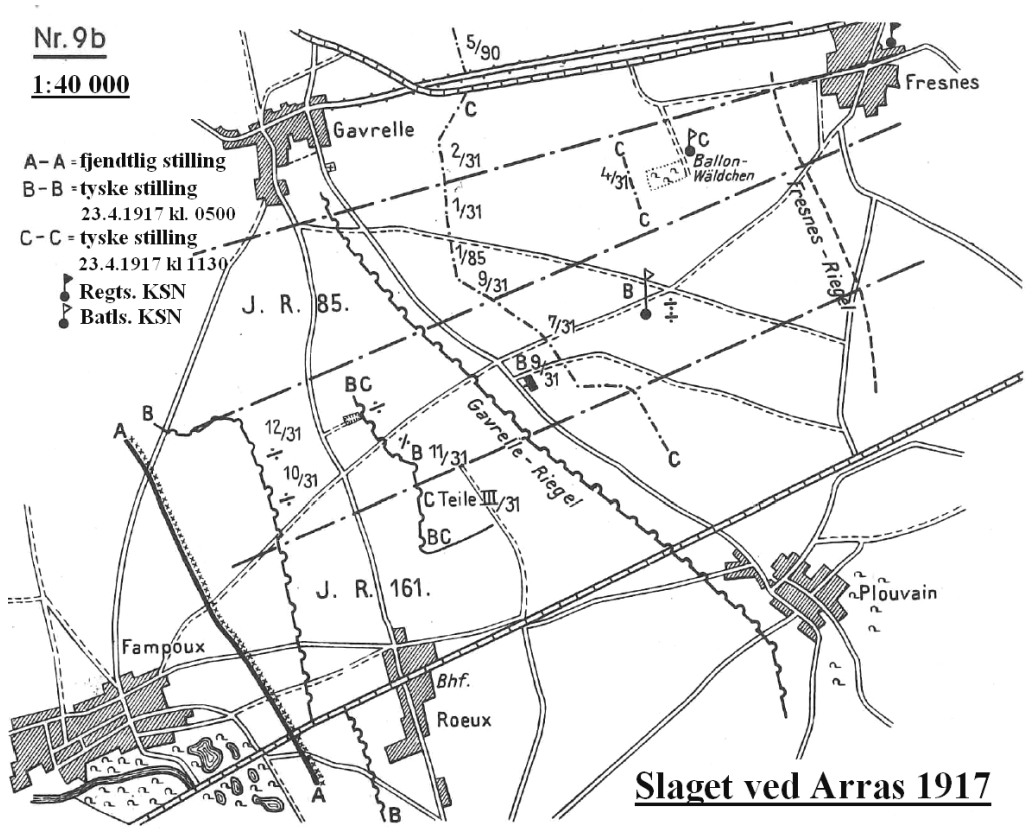

narzt Dr. Seifert fra II. Bataillon, der var rykket i feltet med sit Regiment og indtil dette havde deltaget i alle Regimentets kampe med samme hengivenhed og urokkelighed. På dette sted skal der lyde en tak til alle sanitetsofficerer, specielt Regimentslæge, Dr. Schow og Stabslæge Dr. Kuhlencordt, sanitetspersonalet og sygehjælperne for deres til alle tider pligtopfyldende arbejde, som under ild og uden våben ikke krævede mindre end selve kampen.

Den **15. april** kunne III. Bataillon forlade den meget sønderskudte Plouvain og rykke til Brébieres. Den 16. april kl. 10 blev II. Bataillon igen afløst af I. Batl. i forreste linje. Samme nat fulgte en nyinddeling af Divisionens afsnit. I. Bataillon indsat i Afsnit Herzog underlagt IR 85, der havde kommandostation i nordkanten af Fresnes. I IR 31 kommandostation afløste om formiddagen stab FR 86. Regimentsstaben, der havde været indsat siden den 9. april, kunne de næste dage gå i hvil på slottet Gounois.

I mellemtiden var den **16. april** den store franske paralleloffensiv begyndt langs Chemin des Dames og i Champagne, ligeledes med negativ resultat. Der var ingen tvivl om, at det engelske gennembrudsforsøg ved Arras i disse dage helt og fuldstændigt var gået i stå. Alligevel var det muligt, at den engelske øverstkommanderende, Marshal Haig, som følge af det franske fejlslag på begge sider af Reims, blev tvunget til at genoptage angrebet ved Arras for at aflaste hans allierede. Denne mulighed blev til virkelighed.

Enhederne blev den følgende tid kastet meget frem og tilbage, dels til arbejde på stillingerne, dels som beredskab, dels til støtte for stillingsbataljonerne. I. Bataillon blev den **19. april** afløst i forreste linje af en bataljon fra IR 85, og kom med en del til Vitry og med en anden som sikkerhedsbesætning i Fresnes-Riegel.

II. Bataillon blev den **20. april** trukket frem til Biache, da FR 86 forventede et angreb i dens afsnit. Den blev taktisk underlagt dette regiment. Angrebet fulgte den **21. april** mod 12./86. I det succesfulde modangreb deltog vores 8. Kompanie, hvorunder kompagniføreren, Lt.d.L. Kuhse, såredes alvorligt, mens Lt.d.R. Gries fra 2. M.G.K. faldt. Den 22. april om formiddagen rykkede bataljonen tilbage til Vitry.

Efter de to dage med hårde kampe, befandt I. Bataillon sig om natten **22./23. april** med 1. og 4. Kompanie i forskellige mellemstillinger sydvest for Fresnes, med 2. og 3. Kompanie i Vitry og med 1. M.G.K. i Brébieres som Brigade-reserve.

II. Bataillon lå i Vitry som Divisions-reserve. III. Bataillon havde uden episoder kl. 0200 afløst I./85 i underafsnit b i Afsnit Herzog. I forreste linje lå til højre 12. Kompanie, til venstre 10. Kompanie, hver med et M.G., i

anden linje øst for vejen Rouex – Gavrelle lå 11. Kompanie med to M.G. og i tredje linje, umiddelbart bag Gavrelle-Riegel, lå 9. Kompanie. En deling M.G. var placeret ved Bataljonens kommandostation.

Tilfældet ville, at III./31 netop igen var rykket ind i forreste linje, som den **23. april** en ny storkampdag begyndte.

Kl. 0545 satte trommeild blandet med gas og røg ind langs hele fronten fra nord for Gavrelle til Roeux, der strakte sig langt ind i baglandet. En halv time senere forlagde fjenden ilden til bag vores anden linje, der gik omkring 100 meter syd for vejen Gavrelle-Roeux. og kort efter, kl. 0630 angreb infanteriet i flere tætte bølger. Den første storm blev afvist af 12. og 10. Kompanie, men det næste brød igennem 10. Komp. I naboafsnittet havde fjenden allerede i første forsøg brudt igennem og var omkring kl. 0730 nået den østlige kant af Gavrelle. Den omgående angreb var de endnu i forreste linje indsatte dele af 12. Kompanie og begge dens underlagte M.G. ikke længere i stand til at standse. Efter at de havde rettet betydelige tab blandt de angribende englændere, lykkedes det største delen at slå sig tilbage til 11./31 i anden linje.

I mellemtiden var fjendens fortsatte fremtrængen over Gavrelle blevet forhindret af 1./31 fra en mellemstilling, kompagniet selv havde indrettet omkring 300 meter øst for vejen Gavrelle-Plouvain. Kompagniet havde allerede i løbet af natten holdt denne stilling. Omkring 500 meter syd herfor var i mellemtiden også 9./31 gået i stilling tæt bag Gavrelle-Riegel. III./31 havde på dette tidspunkt også indsat sine 4. delinger, de såkaldte madafhentere, i kampen.

Et angreb kl. 10 mod vores anden stilling blev uden problemer afvist af det nu forstærkede 11. Kompanie under dens tapre fører, Lt.d.R. Schloss.

Allerede kl. 0630 var de endnu ikke indsatte dele af I./31 og II./31 alarmeret i Vitry og trukket frem til Fresnes til disposition for IR 85. Her fik I./31 ordre til at forstærke 1./31 stilling mod nord til forbindelse med FR 90, hvilket blev gjort ved øjeblikkelig indsættelse af 2. Kompanie; II./31 skulle forlænge 1. Kompanie stilling mod syd til forbindelse med III. Bataillon. Til dette formål indsatte bataljonen 8. og 7. Kompanie.

Kl. 1130 bestod den forreste linje under kommando af føreren for III./31, Hptm. Simonsen, fra højre mod venstre af 2./31 med forbindelse mod syd til FR 90, 1./31 i den gamle mellemstilling, dele af 8./31 og 1./85, 9./31 og 7./31.

I 9./31 stilling var resterne af 10./31 indsat. Omkring samme tidspunkt blev den langt foran den nye linje liggende 11./31 angrebet i front og begge flanker. De ydede modstand til det yderste, og faldt så tilbage under stadig kamp til Gavrelle-Riegel.

Et forsøg på at støde frem fra Gavrelle og hulvejen syd herfor, blev standset straks fra starten.

Den kraftige fjendtlige artilleriild fortsatte. Kl. 1230 faldt Hptm.d.R. Simonsen på grund af et sprængstykke i nærheden af sin kommandostation, hvorfra han havde trodset den opståede krise med hans personlig rolige og hensynsløse optræden, og overtaget føringen af kampen fra den forreste linje uden hensyntagen til den fjendtlige beskydning. Han kunne lukke sine øjne i den stolte bevidsthed om i kampen at have gjort sit bedste. Hans tapre III. Bataillon havde også denne dag igen forhindret fjenden i at opnå et nævneværdigt resultat.

Kommandoen over bataljonen blev i første omgang overtaget af Lt. Lederer. Af det hidtidige Afsnit Herzog blev der om eftermiddagen dannet to afsnit, hvoraf Lt. v. Wilck overtog det nordligste, hvor Regimentets forskellige kompagnier var indsat.

I løbet af eftermiddagen foretog fjenden ingen ny angreb. Sidst på eftermiddagen mindskedes hans artilleriild noget. Om natten blev der af alle kræfter arbejdet på en udbygning af stillingen. Vores eget artilleri lå kraftigt over de af fjenden erobrede grave og over Gavrelle, for at forberede det modangreb, der var planlagt til den **24. april** ved daggry.

Kl. 0600 gennemskred dele af IR 25 vores forreste linje i et angreb, og nåede kort efter hulvejen syd for Gavrelle og Gavrelle-Riegel.

Indsættelsen af den nye division medførte en betænkelig ophobning af enheder i alle stillinger og i mellemterrænet. Først efter mørkefald kunne kompagnierne fra I. og II. Bataillon rykke tilbage til Vitry i alarmkvarter, og III. Bataillon trækkes tilbage til Corbehem.

Sanitetspause - transport af sårede

Her fik bataljonerne allerede i løbet af natten befaling til indladning og transport til 2. Armee.

Slaget ved Arras var vundet. Vores tab havde desværre været store, da Regimentet de to første dagene alene i åbent terræn havde bremset og opfanget det engelske fremstød. Regimentet havde mistet 31 officerer, herunder 11 døde, og omkring 1.000 underofficerer og mandskab. De i kamp for Tysklands fremtid faldne skal til alle tider forblive i trofaste og taknemmelig hukommelse.

Udslidte, men stolte og med hævede hoveder kunne kompagnierne forlade slagmarken med bevidstheden om, at de havde forhindret fjendens forsøg på gennembrud, og havde tilføjet ham blodige tab.

De tapre handlinger af den enkelte deltager af alle grader fandt sin ydre anerkendelse i tildeling af 11 E.K. I og 310 E.K. II.

Den **2. maj** blev der afholdt en parade i nærheden af Cambrai, hvori alle bataljoner var repræsenteret med et sammensat, krigsstærkt kompagni. Her udtalte H.K.H. Kronprins Rupprecht af Bayern som øverstbefalende for Hærgruppen under Arras-slaget sin personlige tak for den fremragende indsats.

Generaloberst v. Falkenhausen, fører for 6. Armee, hvorunder Regimentet kæmpede ved Arras, sendte nedenstående signal til Generalkommando IX AK:

> Begge divisioner fra den kampprøvede og fra Somme-slaget med hæder kendte IX A.K., har siden den 10. april stået under 6. Armee på på slagmarken for det andet store aprilslag ved Arras, hvor de med overlæg blev indsat på et afgørende sted.
>
> På dens gamle fortræffelige måde har de værget hårdt for sig, og det er med modangreb lykkedes ved afslutning af kampen næsten fuldstændig at tilbageerobret de oprindelige stillinger. Jeg udtaler til de tapre kæmpere fra Moulin-sous-Touvent, fra Champagne, fra Barleux, Belloy, Estrées og Ancre dalen også for de nye svære tiders beviste trofasthed og tapperhed min varmeste tak. Mecklenborgs, Holstens og Hanseaternes sønner har til jeres i hjemstavnen højt klingende navne vundet et nyt æresblad; de kan være sikker på den varmeste anerkendelse fra 6. Armee.

2. Mellem Arras- og Flandern slaget

Kampe i Siefried-Stillingen

(24. april til 27. august 1917)

Den **24. august** nåede bataljonerne deres nye indkvarterings steder: I. Bataillon i Haucourt, II. i Beauvais og III. i Bevillers. Regimentsstab og stab I./31 lå i Eznes.

Indsatsen de første dage rettede sig i første linje om den legemlige pleje, da man i over 14 dage ikke havde haft mulighed for at lægge "rustningen". Desuden måtte både beklædning og udrustning vedligeholdes og kvartererne indrettes. Den **27. april** var allerede tilgået 500 mand erstatningspersonel fra forskellige erstatningsbataljoner, foruden et større antal officerer fra Ersatz-Bataillon RIR 75 Bremen: Lts.d.L. Völsing, Mebius, Mannshardt, Lts.d.R. Schilling, Schmarje, Floerke, Wehrmann, Köbring, Planthaser, Schuh, Hermann og Feldwlt. Grosskopf. Lt.d.R. Maurer, som var blevet lettere såret ved Arras, vendte tilbage tilbage til enheden, hvor særligt behovet for kompagnifører var stor.

Meget snart begyndte den intensive uddannelse af enhederne, hvorom der blev gennemført indgående konferencer med alle førere og underførere. Det drejede sig om at gøre alle indgående fortrolig med den nyeste tyske forsvarstaktik, der var resultatet af alle indhentede erfaringer fra de sidste kampe langs Somme i slutningen af 1916.

Den stive fastholdelse af den forreste linje lod sig ikke længere gennemfører under hensyntagen til stigningen i de fjendtlige magtmidler. Det havde ubevist ført til en kraftig overbemanding af gravene, hvilket igen havde bidraget til stigningen i tabene. Selv den stærkeste fæstning ville i længden ikke kunne holde stand mod den fjendtlige artilleri- og minekaster virkning. Vores forsvarsanlæg skulle i fremtiden ikke længere bestå af en enkelt linje og støttepunkter, men af et system af linjer og støttepunktsgrupper, og organiseres i dybden. Forsvaret i dette system skulle holde sine kræfter mobile, forbigående undvige den enorme fjendtlige massevirkning under ødelæggelseskampen, frivilligt rømme ikke holdbare stillinger, for herefter igen at indtage dem under modangreb, hvilket for fastholdelse af den generelle stilling var nødvendig. Ved også at lægge poster frem foran forsvarssystemet i forterrænet, med samme tilladelse til midlertidig opgivelse og udvigelse i begrænset omfang, gav

man forsvaret større bøjelighed, elasticitet og dybde. Maskingeværer, fordelt i stillinger fordelt dybt i forsvarsrummet, skulle i den fremtidige forsvarskamp spille en afgørende rolle. Der var ingen tvivl om, at den nye forsvarstaktik ville stille øgede krav til førere på alle niveauer, til samvirket mellem alle, og de moralske egenskaber hos den enkelte.

Marcoing ved Cambrai. Hovedgaden

Kort tid efter skulle Regimentet få lejlighed til at indøve den nye forsvarstaktik i Siegfried-stillingen i større og mindre enheder. Mellem den **5. og 7. maj** var bataljonerne allerede igen på march for at afløse IR 458 fra 236 ID i stillingerne foran Marcoing. Den 6. maj afløste I. Bataillon som den første i forreste linje, II. Bataillon i beredskabsstillingen og III. Bataillon som divisions-reserve i Marcoing under Hptm.d.L. Lattke. Regimentsstaben overtog **7. maj** kommandoen over afsnittet. Divisionen lå i Cambrai.

Stillingen, der sikredes af en 400 til 600 meter fremskudt postlinje, bestod af fem hovedkamplinjer, hvoraf den forreste, K 1-Stillingen, var godt udbygget med en stærk hindring og med talrige dækningsanlæg. De øvrige stillinger K 2 til K 5 og M.G.-støttepunkterne imellem var stadig en del ufærdige, så der måtte arbejdes efter en præcis lagt plan, specielt i K 2 og K3-Stillingen, hvor der ingen steder var taget hul på den langt hen synlige kvide kalkjord, på forbindelsesveje og på mellemterrænet.

Den **13. og 14. maj** fulgte en omfordeling og besættelse af stillingen. Regimentets Afsnit fik betegnelsen R II, og underafsnittene R II-Nord og R II-Süd. To bataljoner blev indsat ved siden af hinanden, der ud over forsvar, også skulle lave en generel udbygning.

a) i Underafsnit R II-Nord: to kompagnier i forpostlinje, K 1 og K 2-Stillingen. Et kompagni med en deling i K 3-Stillingen, med to delinger i forsvar af landsbyen Ribécourt; et kompagni i K 4 og K 5 stillingen.
b) i Underafsnit R II-Süd: to kompagnier i forpostllinje, K 1, K 2 og K 3-Stillingen; to kompagnier, hvoraf et var Regiments-reserve i K 4 og F 5-Stillingen.

Afløsning af disse bataljoner skete med hvile-bataljonen, der som Divisions-reserve var placeret i Marcoing. Også Marcoing lå hyppigt under artilleri. Ellers var dette frontafsnit generelt roligt. Til højre for Regimentet var i Afsnit R I indsat FR 86, hvis forreste grave omfattede Chateau Havrincourt, mens til venstre for os IR 85 lå i R III afsnittet.

Den omstændighed, at fjenden først måtte indrette sig i det ødelagte område, krævede meget arbejde om natten. Faste stillingsforhold forelå altså endnu ikke, men var først under etablering. Dette krævede en livlig patruljeaktivitet og natlige operationer. Der gik ingen nat, hvor der ikke var patruljer i ingenmandsland, hvor der også hyppigt var mulighed for at tilføje fjenden tab. Om natten **13./14. juni** lykkedes det endeligt en patrulje fra 5./31 under Vizefeldw. Kähler og Kampf også at indbringe to sårede englændere, hvoraf den ene døde under transport. Ved denne lejlighed udmærkede sig af det deltagende mandskab især Unteroffz. Steen og Gefr. Koch, Hagedorn, Wipperfeld og Jacob.

En omhyggeligt forberedt patrulje fra II. Bataillon den **10. juli,** mislykkede desværre tæt på den engelske grav som resultat af en af deltagernes uforsigtighed, og sluttede med at dens fører, Lt.d.R. Lohse og flere andre blev såret. Derimod havde en patrulje fra I. Bataillon den **15. juli** stor succes. Den bestod af 2 underofficerer og 16 mand fra 4. Kompanie, og som flankesikring yderligere to underofficerer og 12 mand fra 1. Kompanie og 6 mand fra 1. M.G.K. med et M.G. under føring af Vizefeldw. Osst fra 4. Kompanie, en rutineret patruljefører. Patruljen stødte i ingenmandsland pludseligt på en styrke på 20 englændere. Den slog øjeblikkeligt til, bibragte den store tab og bragte to fanger med tilbage. Under kampen udmærkede sig især Uffz. Stehmeyer, Gefr. Daniel, Rohlfs, Claussen og Schmidt og Musketier Bredel, Ketterer og Bendixen.

Den **23. august** gennemførte en patrulje fra III. Bataillon under Vizefeldw.d.R. Twiesselmann en meget dygtig patruljekamp, hvor en stærkt overlegen engelsk patrulje blev bibragt store tab, og føreren for patruljen, en

engelsk sergent, taget til fange. Twisselmann blev herunder især handlekraftigt støttet af Unteroffz. Rappolder, Gefr. Wege og Musketier Rosenstiel, Werrack, Metag, Vogel og Rathjens.

I de natlige patruljer deltog desuden ofte Lt. Jonas, 3. Kompanie, Unteroffz. Wagner 6. Komp., Unteroffz. Brockmann 10. Komp., Gefr. Schmidt 9. Komp., Klohse 7. Komp., Unteroffz Bock, Gefr. Westermann og Musk. Schiffmann 4. Komp. Flere gange lå mindre patruljer også dagen igennem i ingenmandsland for at observerer fjenden.

Mod slutningen af **maj 1917** blev Regimentets kampkraft forstærket gennem tilførelsen af en Minekaster-afdeling. Personellet var allerede forud herfor blevet særligt uddannet under kurser. Der blev opstillet tre minekaster-delinger og disse underlagt M.G.-kompagnierne. Fører for 1. M.W.-deling blev Feldwlt. Rossbach, 2. deling Lt.d.R. Engel og 3. deling Vizefeldw. Petschke. Efter at minekaster-personellets udannelse yderligere en tid under ledelse af Lt. Engel blev suppleret, blev delingerne indsat i stillingen.

Endnu en væsentlig forstærkning af ildkraften blev i slutningen af juni tildelt kompagnierne i form af lette M.G. 08/15. I særlig uddannelse måtte i hast gennemføres, for grundigt at blive sat ind i brugen af dette fremragende skydevåben. Efter at de omhyggeligt var blevet indskudte, begyndte skydeuddannelsen for betjeningsmandskabet. De ved Arras hårdt sårede Lts. Moeller og Wetelmann returnerede igen til enhederne.

Under en af Regiment og bataljoner organiseret byggeledelse og i det gode vejr, fjorde udbygningen af stillingen i alle dens elementer gode fremskridt. I dette havde Infanterie-Pionier-Kompanie under dens meget rolige fører, Feldwlt. Heidemann, en stor andel.

Bataljonen i hvil indøvede ivrigt den moderne skyttegravskamp og den bevægelige taktik i et særligt anlagt øvelsesværk ved Marcoing. Under ledelse af Regimentskommandøren blev der i stillingen selv gennemført flere alarmerings- og andre øvelser under tilbørlig hensyntagen til den aktuelle situation. Der blev lagt særlig vægt på uddannelsen af signaltjenesten, telefon-delingerne, blinkstations-grupperne og ordonnanserne. Herunder havde den senere fører for det i oktober nyopstillede telegrafkompagni [Nachrichten-Kompanie], Lt.d.R. Stahl, allerede gjort store fortjenester. I stillingen blev der afholdt hyppige øvelser med vore flyvere med udlægning af signalflager og afbrænding og lyskugler, hvorigennem fores forreste infanterilinje kunne markeres.

Den fjendtlige fly aktivitet var i øvrige steget kraftigt den sidste tid. Også artilleribeskydningen havde på enkelte dage og nætter mærkbart overskredet det normale billede.

Om natten den **6./7. juli** overtog Regimentet også venstre kompagniafsnit fra FR 86. Som resultat måtte der indsættes et tredje kompagni i Afsnit R II-Nord.

Den **14. juli** blev Regimentet besøgt af den øverstkommanderende for 2. Armee, Exzellenz v.d.Marwitz, der udtalte sin tilfredshed med de i stillingen ydede arbejde. I dette arbejde var kontinuerlig indsat alle disponible kræfter fra stillingsbataljonerne og et tildelt kompagni fra Armierungs-Bataillon 110.

Mod slutningen af august var forsvarskampen i vest også i dette afsnit afsluttet. Det var en forholdsvis rolig tid, hvilket især gave bataljonerne i hvil mulighed for, foruden virkelig rekreation – svømme- og bademuligheder i det fri – at få hævet kampkraft og selvtillid. Den succesfulde udbygning af stillingen og den kendsgerning, at der næsten hver nat var udsendt patruljer, og at ingenmandsland mellem vores fremskudte forpostlinje og den forreste fjendtlige grav til det sidste domineredes, burde fylde tropperne med berettiget stolthed, da de tog afsked.

Den **20. november** under slaget ved Cambrai, brød et overraskende engelsk angreb takket være indsættelsen af stærke kampvogns enheder, hen over vore gamle stillinger, men fanget i vores fra nord og syd indsatte flankeangreb, som for os udgjorde en væsentlig angrebssucces.

Mellem den **25. og 27. august** blev bataljonerne afløst i stillingen af RIR 27 og kom efterhånden alle i kvarter i Cambrai, hvorfra de med jernbane blev transporteret nordpå til Flandern.

3. Efterårsslaget i Flandern 1917

(Slutning august til 12. oktober 1917)

De nye indkvarteringssteder på flamsk grund syd for Brügge blev nået af bataljonerne mellem den **28. og 30. august**. De måtte på trods af deres begrænsede plads betegnes som gode, hvortil også bidrog den generel venligsindede befolkning, som vores folk på platttysk ganske udmærket kunne gøre sig forståelig. I. Bataillon lå samlet

i Lophem, II. Batl. i Weldegem, hvor også Regimentsstab var placeret, 2. M.G.K. i Weldhoek, III. Bataillon var noget spredt mellem Ruddervoorde og Kortekeer, 2. M.G.K. og I.P.K. i Groenstraat for største delen på fritliggende gårde. Området var fladt, og mindede med deres vindskæve træ rækker, levende hegn og spredte skovstykker meget om det holstenske land.

Efter en udarbejdet uddannelsesplan fra Regimentet indøvede bataljoner og kompagnier i første række stillingskampen, forsvaret mod fjendtlige angreb i rollen som kamp, beredskabs eller reservebataljon, passagen af terræn under fjendtlig beskydning og endeligt modangreb som del af en indgrebsdivision. I. og II. Bataillon disponerede over en stor, meget afvekslende øvelsesplads ved Zedelghem, III. Bataillon, der lå for langt væk fra denne, havde fundet et særligt øvelsesområde. For at bedre samvirket mellem alle enheder under anvendelse af samtlige signalmidler, blev der afholdt to øvelser i Regimentsramme, hvor der, som under bataljonsøvelser, også blev inddraget artilleri.

Ved siden af kom også rekreation og hvil til sin rette. Specielt søndage blev anvendt af mange medlemmer af Regimentet til at besøgte den gamle, maleriske Brügge med sin middelalderlige fortid, dens høje gavlhuse, stolte kirker og herlige kunstskatte. Mange benyttede også muligheden for at besøge Ostende og Zeebrugge med dens lange mole ud i havet, det endelige mål for den store engelske offensiv i Flandern.

Den **13. september** blev der afholdt en parade ved 18 ID for H.K.H. Kronprins Rupprecht af Bayern, fører for hærgruppen. Her fik Regimentet at vide, at de få dage senere skulle indsættes på hovedkampfronten i Flandern. Velforberedt imødeså tropperne denne indsats med fortrøstning.

18 ID skulle afløse 26 RID ved Houthulst skoven på venstre fløj af Gruppe Dixmuiden. Den overordnede enhed var 4. Armee under General Sext von Armin, hvis generalstabschef, Oberst von Lossberg allerede under de tidligere forsvarsslag, specielt ved Somme, havde gjort store fortjenester for det tyske forsvar.

Det store slag i Flandern, som Regimentet nu også med hæder skulle deltage i, var begyndt allerede den 31. juli og var et udpræget materielslag af alvorligste art. Englænderne havde ikke lagt den store vægt på hemmeligholdelse eller overraskelse, men udelukkede benyttet sig af antallet af kanoner og deres egne enheders sejhed. Efter en voldsom artilleriforberedelse gennem dage og nætter, angreb infanteriet frem så langt den ødelæggende

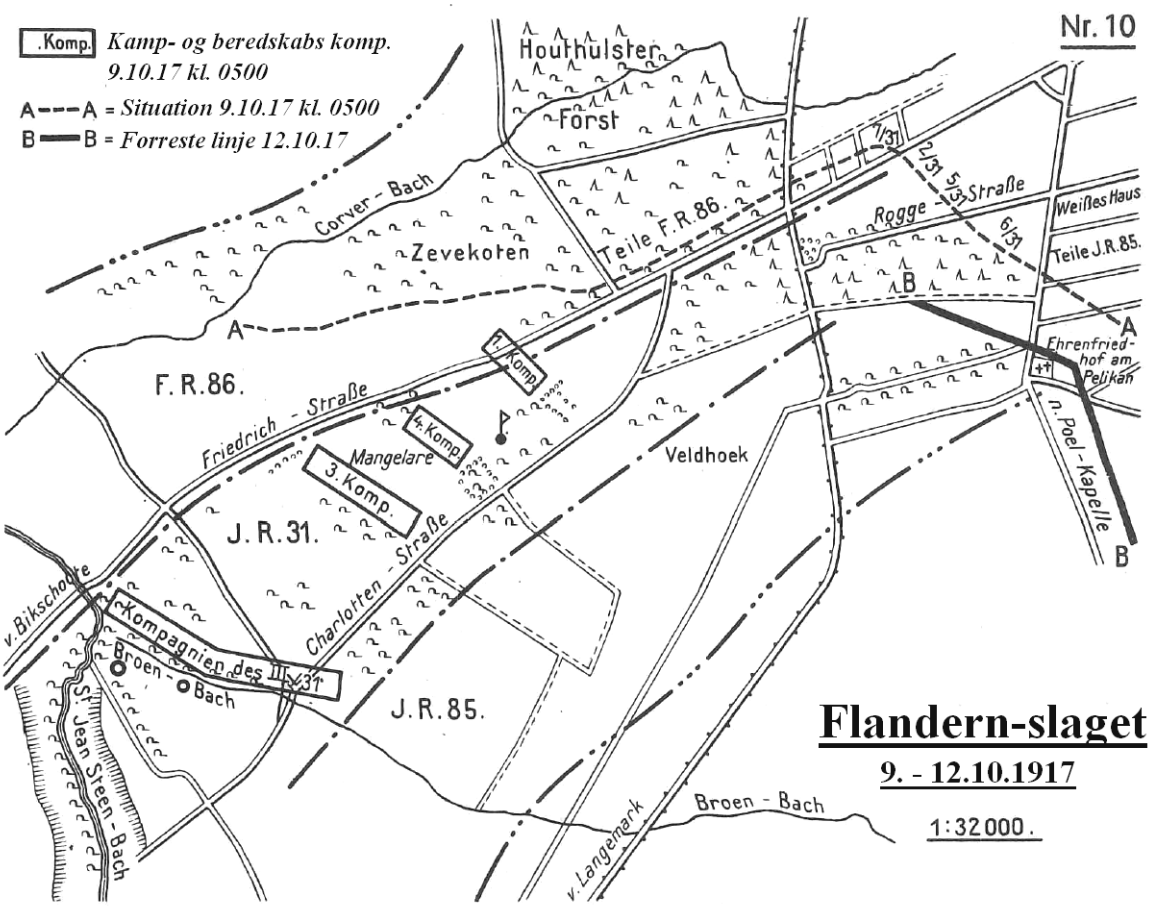

virkning af artilleriet havde banet vejen, og afventede så på, at massen af artilleri kunne bringes frem. Det første angreb gav et uundgåelig, men terrænmæssig kun meget ringe første resultat, hvorefter kraftig regn forvandlede angrebsområderne til en sej muddermasse. Udsigterne til, at de meter for meter kunne arbejde sig frem mod Zeebrugge, var ikke særlig gode, men mænd som Loyd George og Marshal Haig, den engelske øverstkommanderende, vidste hvad man kunne forvente af den seje, engelsk karakter.

Houthulst skoven i Flandern 1917

Så snart vejret bedredes en smule, begyndte kampen på ny. Den **16. august** begyndte dette andet store fremstød i retning af Langemark og Poelcapelle, men havde endnu ringere resultater end det første. Det elastiske forvar klarede godt også her. De stadig kampklare maskingeværstillinger og enkeltskytter rejste sig fra deres dækninger og gav deres bedste.

Efter en længere pause begyndte fra **20. september** for tredje gang storangrebet. Denne gang hamrede det engelske stormløb uophørligt mod en kun 12 km bred zone ved Gheluveld, Passchendaele, Poelcapelle og Houthulst skoven.

Den **15. september** aften afløste I. Bataillon beredskabsbataljonen 180 i Houthulst skoven og om natten 16./17. dette regiments kampbataljon i forreste linje. I forreste linje, tæt bag Broenbeek, lå 1. og 4./31, i anden linje 2. og 3./31. II./31 blev 17. september beredskabsbataljon, mens III./31 som reservebataljon blev placeret i Hoogeschuur. Regimentsstaben overtog den 18. september kommandoen over afsnittet. Regimentets kommandostation lå ligeledes i Houthulst skoven i et brandbælte omkring 300 meter øst for "Weisses Haus".

Hvad den voldsomme beskydning allerede havde gjort ved dette område, lader sig kun til en hvis grad beskrive af en, der selv har set det, og personligt oplevet det. Hele skoven var en sørgelig ødelæggelse, hvor det næppe endnu stod et helt træ. Tykke stammer var knækkede og for længst berøvet den øverste del, der nu stod lodret ved siden af den knækkede stup. Alt lå hulter til bulter, mere eller mindre over de vandfyldte kratere. Mere lig telefonpæle end træer rejste de sig klagende mod himlen. Det kostede en betydelig anstrengelse at bane sig vej gennem dette, stadig delvist krydset af pigtådshindringer, virvar, helt bortset fra den stadige beskydning. Kampbataljonerne havde overhovedet ingen faste stillinger. Der eksisterede enkelte betondækninger. som var mål for en konstant, velrettet artilleriild. Poster og kampgrupper var nødtørftigt placeret i fugtige granatkratere, hvor enhver bevægelse i dagslys var udelukket. Under særligt kraftige beskydninger, blev der flyttet til mere ildfattige områder. Det krævede ustandselig aktiviteter at holde våben og kampmidler nogenlunde anvendelige i mudderet og fugtigheden. De forreste poster var placeret helt fremme ved Broenbeek, der ganske vist havde sumpede bredder, men alligevel ikke kunne betegnes som en egentlig hindring. Fremskaffelsen af materialer til udbygning af enkelte stillinger, krævede i det glatte, mudrede jord utrolige anstrengelser. Det var kun under opbydelse af alle kræfter, at det var muligt ved nattetide at bringe forplejning frem til kamptropperne. Herom mindede de langs vejen talrige døde heste og ødelagte feltkøkkener.

Den store betondækning (K.T.K.) i Flandern 1917

I forreste kampzone var der foruden kampbataljoner med et antal maskingeværer også indsat 8 lette minekastere. I ryggen på kampbataljonerne dækkede en Scharfschützen-M.G.-Abteilung. Regimentets højre begrænsning var *Friedrichsstrasse*, med tilslutning på den anden side til FR 86, og strakte sig over 1.000 meter mod venstre til over *Charlottenstrasse* og tilslutning til IR 85

Melane-vejen (Flandern)

Om natten den **18./19. september** lå om natten under meget kraftig artilleriild mod hele Regimentets afsnit, specielt over kampbataljonerne, K.T.K. og begge de to forreste beredskabs-kompagnier, 5. og 6./31. Regimentets kommandostation, i hvis nærhed der stod enkelte af vore batterier, blev kun beskudt med tungt artilleri. Beskydningen mindskede først en smule omkring middagstid, men øgedes så igen hen under aften, hvor englænderne angreb venstre naboafsnit hos 208 ID med hele 9 divisioner mellem Langemark og Hollebeke, uden dog at opnå ret meget andet end store tab.

Om natten **19./20. september** lå kamp- og beredskabsbataljoner og Regimentets kommandostation igen under næsten uafbrudt beskydning med middeltunge og tunge kalibre, blandet med gasgranater. Mellem kl. 0500 og 0600 øgedes skydningen til usædvanlig højde, specielt mod kampbataljoner. Et infanteriangreb fulgte imidlertid ikke. Den fjendtlige masse ild dækkede et så stort et rum, at også begge de bagved liggende kompagnier fra beredskabsbataljonen led stærkt herunder. Føreren for II. Bataillon, Hptm. Simon, faldt kl. 10 til et sprængstykke, som han netop havde dikteret befaling til, at begge de to forreste kompagnier skulle rykke yderligere et stykke tilbage. Det var et uerstatteligt tab for Regimentet og helt specielt for bataljonen. Hptm. Simon var en mønstergyldig soldat, klar og bestemt i handling og alle forholdsregler, et forbillede for samvittighedsfuld pligtopfattelse, utrættelig indsats og aldrig svigtende omsorg for sine underordnede, en fortræffelig kammerat. Få minutter før havde Hptm. Simon overfor Regimentskommandøren udtalt, at han under hele krigen, selv ikke i forreste linje, havde gennemlevet en så frygtelig nat, som den sidste. Kommandoen over bataljonen overtog i første omgang Lt.d.R. Schmidtgall.

Fra tidligt den **21. september** blev I. Bataillon i forreste linje afløst af II. Bataillon, og denne i beredskab afløst af III. Bataillon. Under fremrykningen blev 11./31 ramt af en fuldtræffer, der kostede dem 11 mands tab.

1./31 gik som Korps-reserve til Hoogeschuur. På trods af den fjendtlige beskydning af hele området med brisant og gasgranater, gik afløsningen uden problemer. En regelmæssig afløsning af bataljonerne fulgte fra dette tidspunkt hver tredje dag, således at kampbataljonen afløstes af beredskabsbataljonen, og efter afløsning marcherede i hvil i Hoogeschurr, hvorfra den dog flere gange blev trukket frem, sat i beredskab elle sågar indsat.

Betondækning ved Dreibank (Flandern) under artilleriild

Som allerede flere gange observeret af vore patruljer – allerede den første stillingsdag var der udsendt en patrulje under Lt.d.L. Senius (4. Komp.) – var der overfor vores front indsat et fransk regiment, og blev den 24. august bekræftet af en fransk korporal fra IR 165, taget til fange af Uffz. Dietrichs. Foran Regimentets afsnit lå efter denne skillelinjen mellem en engelsk og en fransk division.

I de næste dage var den fjendtlige artilleribeskydning noget svagere, hvilket formentlig lå deri, at batteristillingerne foran vores front blev lagt under gas.

Allerede den **26. september** var igen storkampdag. Hele natten lå en kraftig artilleriild over hele Regimentets afsnit, stigende omkring kl. 0600 til største heftighed. Kl. 0630 angreb englænderne venstre nabo, trængte ind i Poelcapelle, for imidlertid igen at blive smidt ud under et modangreb. I forreste linje lå III. Bataillon, hvis fører, Hptm. Schlütter, IR 85, foran sin dækning blev såret af et sprængstykke. Kommandoen af bataljonen blev overtaget af Lt. Wendte. Allerede kort efter kl. 0700 kom der fra fronten melding om, at et angreb i Regimentets afsnit ikke var kommet. Omkring kl. 0800 døde ilden ud langs hele linjen.

Om natten **28./29. september** blev de fjendtlige batterier igen lagt under "Grünkreuz" gasgranater. Den spredte fjendtlige artilleriild standsede ganske vist ikke helt, men ilden mindskedes dog betydeligt.

Den konstante kontakt med den våde jord gjorde sig naturligvis i stigende grad bemærket i form af forkølelses- og mavetilfælde, ligesom sygdomstilfælde som følge af krigsgas opstod.

Den **2. oktober** øgede artilleriilden sig igen mærkbart. Natten til den **3. oktober** var meget livlig, og kl. 0545 begyndte en trommeild mod venstre nabodivision som også ramte en del af vores divisionsafsnit. Englænderne angreb ved Poelcapelle, og gjorde om aftenen endnu et forsøg efter fornyet voldsom artilleriforberedelser på at vinde terræn.

I. Bataillon i hvil i Hoogeschuur, var allerede om morgenen blevet alarmeret og stillet til disposition for den venstre nabodivision. Kl. 1330 havde den trods kraftig beskydning under fremmarchen nået sit beredskabsområde sammen med et stødbatteri. Trukket frem herfra til Schaap Balie, fik den kl. 1730 følgende Divisionsbefaling:

> 6. bayr. Division regnet med fjendtligt gennembrud langs banen Staden – Langemark. I./31 underlægges bayr. 6 IR og skal straks tage forbindelse med B.T.K. ved Brigadehaus, hvor den vil modtage yderligere befaling.

Bataljonen fik herefter ved Brigadehaus i beredskab i granatkratere og underlagt 11. bayr. Brigade som reserve. Kl. 0100 blev et kompagni (2./31) med 3 M.G. ved B.T.K./IR 6 sammen med andre kompagnier med 6 M.G. underlagt B.T.K/IR 13. Den nye beredskabsplads blev nået uden tab. Den **6. oktober** kl. 0430 blev bataljonen igen frigivet af bayr. 11. brigade, marcherede til Hoogeschuur og afløste den følgende nat beredskabsbataljonen. At bataljonen under denne afstikker kun havde tab på en død og fire sårede viser, at førerne af alle grader udnyttede terrænet efter forudgående rekognoscering, og forstod at undvige den fjendtlige beskydning.

Den **6. oktober** eftermiddag blev især på højre fløj af Regimentet og FR 86 i naboafsnittet ramt af kraftige ildoverfald. Betondækningerne lå i timevis under planmæssig, af fly ledet beskydning med tunge kalibre.

Om natten fra **6./7. oktober** blev II. Bataillon afløst i forreste linje af III. Bataillon. I første linje lå 11./31 (Lt. Maurer) og 12./31 (Lt.d.R. Meyer). I anden linje 9./31 (Lt.d.R. Flörke) og 10./31 (Lt. Lederer). I forreste beredskab 4.731 (Lt. Schilling) og 1./31 (Lt. Vorstorf).

Allerede mellem kl. 3 og 6 om morgenen lå kraftig ild over Regimentets afsnit. Om eftermiddagen øgedes artilleriaktiviteten delvist til trommeild. 12./31 kompagnifører dækning blev ødelagt, og endnu en betondækning i den forreste linje blev ødelagt og besætningen dræbt.

Efter en forholdsvis rolig nat begyndte i løbet af formiddagen den **8. oktober** en stadig stigende artilleri beskydning af Regimentsafsnittet, der mellem kl. 15 og 18 øgedes til trommeild med granater af de største kalibre. Svaret fra vores eget artilleri var svag, og det kunne ikke være anderledes, da fjenden havde fem gange overmagt og hans fly beherskede hele området. De fjendtlige fly sværmede 100 meter over vore hoveder og over beredskabet.

Pape-Get, nord for Friedrichstrasse (Flandern)

Ild orkanen rasede også videre om natten **8./9. oktober**. Kun mellem kl. 2 og 4 faldt den en smule, men fra kl. 4 til 6 lå den med sin fulde styrke fra den forreste linje til K.T.K. Infanteriangrebet, der fulgte kl. 0600, stødte kun på nogle svage rester af de mør-

bankede forreste kompagnier. Kompagnierne i anden linje, der ligeledes havde lidt kraftigt, optog med den sidste kraft ildkampen med de kun langt fremrykkende fjendtlige skytter. Herunder blev blandt andre den tapre kompagnifører Lt. Lederer såret af et skud i halsen, mens han selv lå og skød. 3./31 (Lt. Scheller), der allerede i løbet af natten havde fået ordre til at gå frem og var stillet til disposition for K.T.K., var ligeledes blevet indsat i forreste linje.

Bayrischer banegård i Flandern 1917

Kl. 0830 var fjenden trængt frem til området lige vest for K.T.K. Foran de to beredskabskompagniers stillinger – 1. og 4./31 – var det første angreb blevet standset. Nu satte fornyet voldsom artilleriild ind mod begge kompagnier. Kompagnifører for 1./31, Lt.d.R. Borstorf, som med sin personlige tapperhed havde været et lysende eksempel for sine folk, faldt med et M.G.-skud i hovedet, kort efter at han var blevet lettere såret i hoften. Kompagnifører for 4./31, Lt.d.R. Schmarje blev hårdt såret i halsen. Efter at ingen M.G. endnu var brugbare, lykkedes det ikke kompagnierne at holde stand mod en ny fjendtlig storm kl. 0930, der trængte ind i begge kompagniers stillinger.

Regimentet blev hele tiden holdt godt orienteret af Vizefeldw. Wagner, som på trods af at være såret, til det sidste holdt ud på sin observationspost. I mellemtiden havde det sidste kompagni i beredskabsbataljonen, 2./31 besat skovkanten mellem "Hvide Hus" og Friedrichsstrasse til sikring af det bag ved stående, om end ikke længere skydende artilleri. Denne stilling blev nu på begge sider forlænget af af tre kompagnier fra den fremrykkende II. Bataillon – 7, 5 og 6./31. 8./31 lå bagved langs Roggestrasse som sidste Regimentsreserve.

Det indsatte modangreb kl. 1830 fra indgrebsdivisionens IR 187 nåede bakken ved Veldhoek, som den af os holdte stilling blev anden linje.

Natten sænkede sig over den oprodede, blodige slagmark, og blev udnyttet til at reorganiserer enhederne og bringe ny ammunition frem. På ordre fra Division blev der dannet to nye kampafsnit. Det venstre kampafsnit Villmann strakte sig fra banen Staden – Langemark til "Hvide Hus", med Afsnit Scheuermann til højre.

Artillerikampen fortsatte gennem den **10. oktober**, men det kom ikke til nyt infanteriangreb. Om natten **10./11. oktober** fulgte afløsningen af 18 ID med den württemburgske 17 ID, afsluttet de følgende nætter.

Regimentets tab havde været betydeligt færre end under Arras-slaget. Den overvejende del af tabene havde også her været blandt officererne. Foruden Hptm. Simon faldt for Tysklands storhed også Lts. Borstorf (Kompagnifører 1./31), Mebius, von Semmern, Rubach, Fehr og Piske. 13 officerer blev såret, af disse faldt enkelte i fransk fangenskab.

Regimentet havde sin del af Flandern-slaget bag sig. Den ringe terrængevinst, som fjenden kunne fremvise, kunne han takke den store overvægt i artilleri for, den overvældende artilleriforberedelser med kalibre op til 30 cm og den daglige opklaring af den ødelagte kampzone med fly i meget lav højde, hvorimod vi intet havde at sætte op imod. Undvigelsen af den voldsomme beskydning havde naturligvis spredt enhederne, mens den opblødte jord gjorde funktioneringen af våbnene, specielt maskingeværerne, vanskelig. Til den efter alle menneskelige begreb uovervindelige artilleriild kom, at tropperne næsten uden undtagelse, måtte leve i våde granatkratere, og dag og nat var udsat for det dårlige, våd-kolde vejr, samtidig med utilstrækkelig forplejning. Den kendsgerning, at fjenden var underlagt de samme ugunstige vejrforhold, fremtvinger den højeste agtelse for hans angrebsvilje og hans indsats. I tre uger havde Regimentet været indsat i dette helvede. De fysiske og moralske krav til førere og mandskab havde nået et højdepunkt, og alle medlemmer af Regimentet kan med stolthed se tilbage på denne, måske deres vanskeligste kampperiode. Fjenden havde ikke nået sine mål; slaget var en sejr for os, men også en sejr for alle dem, som efter heltemodig modstand, forstummede eller lammedes.

Vores højagtede Feldmarschall v. Hindenburg har i sine erindringer kendetegnet denne stillingskamp i Vest med følgende træffende ord:

> ”Hvor utaknemmelig en opgaven for førere og tropper, da det påtvungne rene forsvar hele tiden forhindrede udnyttelsen af en tydelig gevinst! Succes i forsvarsslaget, også når den var sejrrig, bragte ikke forsvaret ud af det stadige hvilende pres, og om jeg må sige det, ud af syne af slagmarkens elendigheder. Soldaten måtte undvære den store moralske gevinst, som den succesfulde fremrykning giver, en gevinst så uhyre stor, at man må have oplevet den for at kunne gøre sig begreb om des størrelse. Hvor mange af vores brave soldater nåede aldrig at opleve denne, den reneste soldaterlykke. De så dårligt meget andet end skyttegrave og granatkratere, hvori og hvorom de i uger, ja i måneder stredes. Hvilken nerve nervenedbrydende, og hvor ringe nerveopbyggende en tilstand. Hvor stor en pligtfølelse, og hvor uselvisk hengivenhed, kræver det ikke at udholde en sådan tilstand i årevis, i stille forsagelse af den højeste krigeriske lykke. Jeg erkender åbent, at dette indtryk for mig var dybt gribende.

Da den **6. november** den sidste kanonade havde lydt under det voldsomme Flandern-slag, kunne den engelske øverstkommanderende tælle sine terrængevinster i meter. Halvbuen om Ypres havde kun flyttet sig nogle få kilometer. Zeebrugge, basen for vore ubåde, lå stadig langt væk.

V. Wilna og Alsace

(12. oktober 1917 til 12. februar 1918)

Om natten **12./13. oktober** blev bataljonerne, efter at de i timevis havde ventet på banegården i øsende regn, transporteret til banegården Lichterfelde i nærheden af Gent, hvorfra de efter en kort march nåede deres nye kvarterer. Bagagen var udelukkende henvist til transport ad landevejene, som på grund af de opkørte og delvist overbelastede veje satte store krav til heste og mandskab. Det var en lykke, at vanskelighederne ikke øgedes at fjendtlige flys tilstedeværelse.

På trods af vejret, der gjorde opholdet i de kolde jernbanevogne, mest godsvogne, ret ubehageligt, åndede alle op. Langsomt vendte livsglæden tilbage, og med denne bevidstheden om en ny tilværelse.

Allerede to dage senere, den **15. oktober**, måtte bataljonerne igen forlade deres kvarterer og marcherer til banegården i Gleidingen og Langenbrugge, hvor Regimentet i fire særtog blev transporteret til Wilna [Vilnius] over Aachen – Osnabrück – Hamburg – Stettin – Königsberg – Insterburg – Wirballen – Kowno.

Målet blev nået den **20. og 21. oktober** efter fem dages transport uden pauser. Følelsen og kendsgerningen om, at man for hver time fjernede sig endnu et stykke fra slagmarkerne i Vest, den forestående afveksling og håbet om på den østlige krigsskueplads endnu engang igen at deltage i den friske fremrykning, opmuntrede i stor grad krigerne, der endnu ikke var blevet helt tørre efter Flanderns regn, under den lange togrejse.

Wilna, den hidtidige hovedstad i Litauen, som gennemskæres af Wilija floden, er en stor, bredt anlagt by med talrige monumentale kirker, der giver den et særlig præg, store bygninger og mange kaserner. Det polsk-jødiske element var fremherskende. Omegnen, navnlig begge sider af Wilija, har en landskabelig skønhed med herlige nåleskove. En af de skønneste, Sakret-skoven med den store, gamle træer, ligger tæt på byen og rummer en stor tysk kirkegård

Enhederne var godt indkvarteret på en kaserne, bortset fra russisk utøj. De første dage blev helliget indretning af kvarterer, den indre og ydre opfriskning af den enkelte, istandsættelsen tøj, våben og udrustning. I mellemtiden var også nyt erstatningspersonel og officerer indtruffet. Blandt sidstnævnte var Hptm. Evers, Oberlts. d.R. Otte og Studt, alle gamle medlemmer af Regimentet, Lts.d.R. Voigt, Hollburg, Rummert, Möller, Lindner, Rothe og Lt.d.L. Völsing.

Hurtigt begyndte igen den intensive uddannelse, i første omgang af kompagnierne. Det drejede sig om igen at skabe og befæste det indre sammen sammenhold. Kampuddannelsen vekslede med sportsarrangementer og forskellige foredrag til opfriskning af den åndelige side. Senere blev det meget anvendelige øvelsesområde, der kun lå en time væk, flere gange anvendt til øvelser i bataljons- og regimentsramme. Kommandoen over III. Bataillon overgik til Hptm. Bade, der var overført fra FR 86. Divisionen var underlagt Heeresgruppe v. Eichhorn, der havde sit stabshovedkvarter i Wilna.

Vilna

Den **25. oktober** blev telegrafkompagniet [Nachrichten-Kompanie] nyopstillet under Lt.d.R. Stahl. Det var taktisk underlagt Regimentet, fagligt og disciplinært II. Bataillon. Samtlige telefon- og blinkstations personel overgik til dette kompagni med alt deres materiel.

1 2 3 4 5 6 7

Regimentsstab i december 1917

1. Oberstlt. Villmann; 2. Oberlt. Zierold; 3. Lt.d.R. Stahl; 4. Lt.d.R. Götze. 5. Oberlt. Plato; 6. Lt.d.L.-Kav. Siemers; Lt. v. Hausen

Efter at der den **20. november** havde været afholdt parade i Wilna for den øverstbefalende, Generaloberst v. Eichhorn med deltagelse af alle enheder stationeret i Wilna, indtraf den følgende dag overraskende og uventet so fem uger tidligere ved Gent, befaling til at hele Divisionen skulle gøre sig klar til transport til Vestfronten. Allerede den **22. november** rullede Regimentet i fire tog tilbage mod Tyskland. Turen gik over Berlin, Kassel, Frankfurt a.M., Strassburg gennem hele Tyskland og sluttede den **26. november** i Mulhouse i Alsace. Regimentsstab kom i kvarter i Illzach, I. Bataillon i Pfastatt, III. Bataillon i Sausheim og Battenheim. II. Bataillon var allerede blevet udladet i Riegel am Kaiserstuhl øst for Rhinen, og indkvarteret i Wyhl, Bischoffingen og Burkheim, men blev den **1. december** igen trukket nærmere Regimentet med kvarter i Hardtwald lejren ved Mulhouse.

Tegn på et kommende fransk storangreb i Sundgau havde bredt sig og artilleriet på fronten her var blevet øget. Divisionen blev derfor stillet til disposition for Armeeabteilung B (Exzellenz v. Gündell), men var direkte underlagt Generalkommando X A.K. (General v. Knobelsdorf). Den var tiltænkt rollen som indgrebsdivision for 30. bayr. Reserve-Divisions afsnit Heimsbrunn – Burnhaupt-le-Haupt til Burnhaupt-le-Bas – med hvem der øjeblikkeligt blev taget forbindelse og veje og stillinger rekognosceret. Enhederne skulle være marchklare to timer efter alarmering og officerer på orlov måtte kaldes tilbage.

Den **30. november** blev III. Bataillon trukket frem til Lutterbach med 9, 10 og I.P.K. i skovlejren Oldenburg og 11. og 12. Kompanie i Altschloss.

Den **4. december** blev II. Bataillon fra skovlejren ved Mulhouse forlagt til Reiningue, Lutterbach og Pfastatt, hvorfra den var disponibel for 30 bayr. Res.Div. til etablering af bagved liggende stillinger. Hver 6. dag blev disse såkaldte skanse-bataljoner afløst, indtil arbejdet den **20. december** var afsluttet.

Kompagnier og bataljoner øvede ivrigt efter en af Regimentet udstedt uddannelsesplan angrebet og bevægelseskrigen. Der fandt hyppige øvelser sted i større formationer. Her udover blev der uddannet i specialvåben, let maskingevær, minekastere, granatkastere og for telegrafkompagniet med særlige observationsmidler. Også mulighederne for skydeuddannelse og kampskydninger blev ivrigt udnyttet. I begyndelsen af december var der tilgået Regimentet 320 mand erstatningspersonel. I løbet af måneden tilgik ligeledes Regimentet et antal officerer, dels nye, dels raske efter sygdom eller sår, blandt andre Hptm. Buchholz, senere fører for II. Bataillon, Lt.d.L. Senius, Lt.v. Zülow, Lts.d.L. Kuhn og Wallies, Lts.d.R. Heimberg, Bültemeier, Clausen og Kaltwasser.

Efter at det var forundt kompagnierne at vejre en værdig julefest, blev det nye år budt velkommen i et temmelig koldt vejr med usigt til de herlige Vogeser, den blodige Hartmannsweilerkopf, Wolkenrain og Grand Ballon.

Den grundige uddannelse af alle enheder gennem lektioner, foredrag, taktiske øvelser og terrænøvelser blev fortsat. Ved siden af tjenesten tilbød den nærliggende by Mulhouse megen afveksling.

Den **17. januar 1918**, H.M. Kejseres fødselsdag, stod Regimentet blandt Divisionens enheder til parade foran den kommanderende general for X. Armeekorps, Exzellenz von Knobelsdorf. Kompagnierne afholdt om aftenen de sædvanlige fester.

Mod slutningen af februar kom også indsættelsen på denne venstre fløj af Vestfronten tæt på grænsen til Schweiz til afslutning. Regimentet blev den **11. og 12. februar** indladet på banegården i Mulhouse og transporteredes til omegnen af Cambrai for at gøre de sidste forberedelser til det store forårsslag.

1918

VI. Store slag om Frankrig

(12. februar til 18. maj 1918)

Situation:

Det store forbrug af tropper og materiel i de store forsvarsslag i vest havde fået O.H.L. til at erkende, at vi i fremtiden ikke ville være i stand til at holde ud i et rent forsvar. Tropperne havde udholdt det uhørte og de længdes efter afregningens dag, hvor det ville blive dem forundt at kunne sætte dagsorden overfor fjenden.

Offensiven blev anset for en nødvendighed under hensyntagen til troppernes moral og de eksisterende kilder til materiel.

På grund af den sejrrige afslutning af krigen mod Rusland ved årsskiftet 1917/18, havde O.H.L. nu de nødvendige tropper, der blev anset for tilstrækkelige til også i Vest at kunne gennemtvinge den håbede afslutning af krigen gennem en storoffensiv. Øvelserne i Alsace havde ikke efterladt nogen tvivl om, at 18. Division hørte til de udvalgte divisioner, der skulle fører det første stormløb.

Den **12. februar** forlod Regimentet Mulhouse med tog. Turen gik over Selestat, Strassburg – Thionville – Sedan – Charleville – Busigny, henholdsvis Caudry syd for Cambrai. Regimentsstab og I. Bataillon fik i kvarter i Villers-Outreaux, II. og III. Bataillon i Malincourt.

Ny kort indsættelse som stillingsdivision fra 16. til 18. februar

Det var en stor skuffelse, da vi fik at vide, at 18. ID allerede næste dag skulle afløse 107 ID – stillingsdivision i Gruppe Busigny (23. Reserve-Korps).

Altså igen stillingskamp – vi havde forventet noget andet. Om natten **15./16. februar** afløste I. Bataillon I./RIR 52 som kampbataljon. II. Bataillon blev beredskabsbataljon i Malincourt. III. Bataillon gik i hvilekvarter i Bonne Enfance, Montecouvez og de omkringliggende gårde. Den **17. februar** overtog Regimentsstaben kommandoen.

Regimentets afsnit lå mellem Gonnelieu og Villers-Guislain i en tidligere engelsk stilling, som var erobret under modangrebet efter kampvognsslaget ved Cambrai i november 1917. De ødelagte kampvogne, der lå strøet omkring i landskabet, vidnede om de hårde kampe, der havde fundet sted. Stillingen var dårligt udbygget. Gravene var lave og adgangsveje først ved at blive anlagt. Den tunge lerjord gjorde arbejdet meget udmattende. Der mang-

Ødelagt engelsk kampvogn mellem Banteux og Sonnelieu

lede bygge og hindre materialer.

De tre forreste kompagnier fremskød hver en feltvagt og disse igen underofficers og dobbeltposter indtil 600 meter længere frem. 4. Kompanie og M.G.K. lå i anden linje og fordelt på støttepunkter.

Regimentet havde til højre forbindelse til IR 85 og til venstre til FR 86. Artilleribeskydningen var her generelt til at holde ud. Lavtflyvende engelske fly kastede bomber over stillingen og beskød med maskingeværer helt ned til enkeltpersoner. Det hidtidige klare frostvejr gik over i et trist og regnfulde vejr. Der herskede igen kraftig patruljeaktivitet, hvorunder det blev konstateret, at det engelske 6. Cheshire-Regiment lå overfor. Den **21. februar** afløste III. Bataillon I. som kampbataljon, men allerede den **28. februar** blev divisionen igen trukket ud. RIR 52 overtog sin gamle stilling. Indsættelsen havde kostet II. og III. Bataljon hver tre sårede. Divisionen blev igen indgrebsdivision for Gruppe Busigny. Regimentet returnerede til samme kvarterer som før indsættelsen. Kvartererne var meget begrænsede, men i mellemtiden betydeligt forbedrede.

Forberedelsestid før det store slag

(28. februar til 15. marts 1918)

Nu begyndte forberedelserne til det store angrebsslag, hvis iværksættelse blev mere og mere følelig. Terrænet i nærheden af indkvarteringerne egnede sig fremragende til den taktiske uddannelse af tropperne. Til kompagniernes og bataljonernes øvelser sluttede sig enheder fra regiment og brigade med tildelte støttevåben. På grund af den tiltænkte anvendelse, blev der frem for alt øvet i indbrud og gennembrud af et fjendtligt støttesystem.

Bag indbruddet, der grundlæggende var opbygget som en overraskelse af fjenden, lå tre grundlæggende overvejelser:

- indsatsen af styrker
- ildstøtte fra tunge infanterivåben
- og disses frembringen under det fortsatte angreb dybt ind i forsvarszonen

Hovedtanken var at tyngdepunktet i eget angreb skulle lægges på det svageste punkt i forsvaret, udvalgt efter terræn og antal og art af de opstillede forsvarsmidler. Der, hvor angrebsenhederne havde succes, skulle den hensynsløst udnyttes. Det var så de efterfølgende reservers opgave, at udvide det opnåede indbrudssteder og overtage flanke beskyttelsen. En målbevidst føring i alle led var også en forudsætning for opnåelse af succes. En særlig vægt blev lagt på et snævert samarbejde mellem infanteri og de tunge infanterivåben til bekæmpelse af støttepunkter og M.G.-stillinger. Af samme grund deltog de ledsagebatterier fra artilleriet, der til gennembruddet var underlagt regimenterne, allerede nu i øvelserne. Kendskab til personlighed og gemyt hos førere af alle grader indbød til gensidig tillid, og sparede og sparer i kritiske situationer lange befalinger.

I samme takt som troppernes kundskaber øgedes, øgedes også moralen.

Forplejningen var rigeligere og bedre, udrustningen blev suppleret og gjort fuldstændig. Udrustningen med granatstole og geværgranater blev først gennemført få dage før offensiven, altså for sent til at det kunne udvikle sig til en brugbart kampvåben.

Alt overflødig udrustning og beklædning blev afgivet til Divisionens samledepot i Clary. Kun det mest nødvendige blev beholdt.

Antallet af heste blev suppleret, genforsyningen planlagt til mindste detalje. Regimentets kamptræn blev fordelt under særlige førere i tre dele:

1. Infanteri ammunitionstræn: 1 M.G. vogn 08/15, M.G.-kompagniets våbenvogn, 1 telefonlinje vogn.
2. I. Staffel:
   Regiment: 1 M.G. forsyningsvogn, 1 våbenmekaniker materielvogn, 1 vandvogn.
   Bataljon: 1 Sanitetsvogn, 1 skansetøjs vogn, 1 vogn til minekaster, 1 vandvogn.
   Kompagni: En vogn med nærkampsmidler, 1 feltkøkken.
2. II. Staffel: Levnedsmiddelvogn, 3 vandvogne

Alle vandvogne var ombyggede pakvogne.

Vejtrafikken havde allerede i de sidste uger været stærkt begrænsede. Området var inddelt i zoner, hvor alt trafik af fodgængere, ryttere og motorkøretøjer blev reguleret. Alle større troppeforskydninger blev gennemført om natten. Den fjendtlige luftopklaring måtte ikke få noget spor at følge.

På samme ubemærkede måde blev rekognosceringer af angrebszone og beredskabsområder gennemført. Med lysbillede foredrag og konferencer blev førerne gjort fortrolig med forudsete angrebsterræn.

Ved sidste appel et sidste opmuntrende ord - et fast håndtryk – og så fik alle hver til sidst med bevidstheden om: "Det skal lykkes!"

En alvorlig, men optimistisk stemning ramte alle. Den gamle drift fra 1914 syntes at være vækket til live. Man så et glædeligt glimt i folks øjne, som dengang vi gik fra sejr til sejr.

Forplejningsstyrke den 21. marts: 104 officerer, 3.016 mand, 282 heste, 27 M.G. 08, 62 M.G. 08/15.

Kampstyrke: 74 officerer, 1.656 mand.

Stillingsbesættelse 15. marts 1918

Regimentsstab

Kommandør: Major Villmann; adjudant: Oberlt. Zierold; fører for store bagage: Lt.d.L-Kav. Siemers, Gas- og Rettergangsofficer: Lt.d.R. Götze; M.G.-officer: Hptm. Buchholtz.

I. Bataillon:

Bataillonsstab: Fører: Hptm. Friedrichs; Adjudant: Lt.d.R. Gadewohl. Forplejningsofficer: Lt.d.L. Prien. Stabsarzt Dr. Kuhlencordt, Oberarzt d.R. Dr. Menshausen.

1. Kompanie: Lt.d.R. Voigt.

2. Kompanie: Lt.d.R. Scheller, Lt.d.R. Kothe, Feldwlt. Reininger.

3. *Kompanie*: Lt.d.R. Peetz, Lt. Jonas, Lt.d.R. Fellmer.

4. Kompanie: Lt.d.R. Schilling, Lt. Lohse, Feldwlt. Hennings.

1. M.G.-Kompanie: Lt. v. Zülow, Lt.d.L. Wilcke, Lt. Rosenhagen, Lt.d.R. Heineberg, Feldwlt. Sossbach.

II. Bataillon:

Bataillonsstab: Fører: Major v. Wulssen; Adjudant: Lt.d.L. Holst; Forplejningsofficer: Lt.d.R. Westphal; Bataljonslæge: Oberarzt d.L. Dr. Reinecke, Feldhilfsarzt Dr. Otto, Zahlm.-Stellv. Möller.

5. Kompanie: Lt.d.L. Gerson, Lt.d.R. Hollburg, Lt.d.R. Schwiegk, Lt.d.R. Wernecke.

6. Kompanie: Lt.d.L. Mangels, Lt.d.R. Koethke, Lt.d.L. Junge, Lt.d.R. Kaltwasser, Lt.d.R. Wagner.

7. Kompanie: Lt.d.R. Möller, Lt.d.R. Bruckner, Lt. Schaefer.

8. Kompanie: Lt.d.L. Hassel, Lt.d.L. Steffen.

2. M.G.-Kompanie: Lt.d.R. Schmidtgall, Lt.d.R. Scharke, Lt.d.R. Züllow, Lt.d.R. Lienau.

III. Bataillon:

Bataillonsstab: Fører Hptm. Bade; Adjudant: Lt.d.R. Oeding; Forplejningsofficer: Feldwlt. Fesefeldt (FAR 9); Dr. v. Aybow, Zahlm.-Stellv. Fricke.

9. Kompanie: Oberlt. Studt, Lt.d.L. Ebers, Lt.d.R. Petersen.

10. Kompanie: Lt.d.L. Heidemann, Ltd.L. Backe, Lt. Mechow, Lt.d.R. Busch

11. *Kompanie*: Oberlt.d.R. Otte, Lt.d.L. Harten, Lt.d.R. Möller (Max), Lt.d.R. Kaltwasser.

12. *Kompanie*: Lt.d.R. Meyer, Lt.d.L. Schwarz, Lt.d.L. Manshard, Feldwlt. Treichel.

3. M.G.-Kompanie: Lt.d.R. Buttkus, Lt.d.R. Lose, Lt.d.R. Pecht.

Nachrichten-Kompanie: Lt.d.R. Stahl, Lt. v. Hausen.

Klargørelse og Angrebsbefaling:

Den første store offensiv ville blive rettet mod den engelske front mellem Arras og la Fère.

Herunder skulle Heeresgruppe Kronpriz Rupprecht afskærer Cambrai-buen og rykke frem til en linje Croisilles (syd for Arras) – Albert – Peronne. Dens videre opgave var herfra at støde videre frem mod Arras-Albert. Målet for Heeresgruppe Deutscher Kronprinz var i første omgang Somme og Crozat-kanalen.

18 ID tilhørte førstnævnte hærgruppe. Sammen med 23. Reserve-Korps – Generalleutnant v. Kathen – var den underlagt 2. Armee under kommando af General der Kavallerie v.d. Marwitz. Divisionen skulle indsættes i det afsnit, der fremgår af Kort 11a, med 50. Reserve-Division til højre og 25 ID til venstre.

Bestemmelserne for klargøringen fremgår af nedenstående uddrag af Divisision- og Regimentsbefalingen:

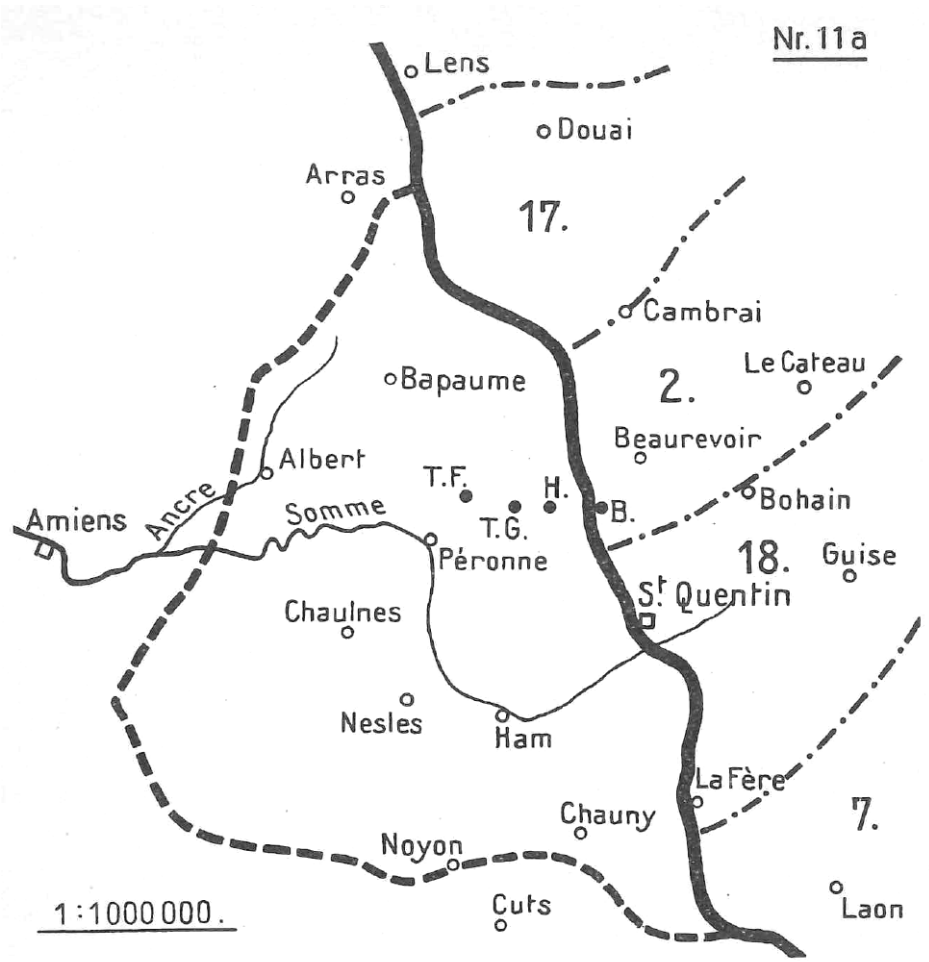

1. Det samlede Artilleri og Minekastere skal den 19. marts være på plads. De må ikke selv under den kraftigste fjendtlige provokation lade sig irriterer. Ild må kun åbnes på kommando og stillingen dermed afsløres.
2. I de to nætter før angrebsdagen skal fra alle infanteriregimenter, trække de kompagnier, udset til at danne første bølge i angrebet – 1, 3, 5, 6./31, Jäger-stødtrop – frem i S- og Z-stillingerne indenfor Regimentets angrebszone. I forreste grav må foruden forkommandoer kun befinde sig tropper fra 9. bayr. ID.
3. De samme nætter skal 2, 4, 7 og 8., samt 1. og 2. M.G.K. underbringes i angrebszonens fulde bredde, selvom de underlagte I. Batl. M.St. tildeles Martin, og II. Batl. hele S 2-stillingen.

Beskyttelse mod observation fra luften skal særlig skarpt iagttages.

Den til angrebet bestemt reserve for Brigade og Division bataljon – III./31 – placeres i Beaurevoir.

4. Natten før angrebsdagen placeres infanteri, M.W.K. 18 og infanteri ledsagebatteriet i udgangsstilling. Forskydningen skal ske så tidligt, at den er gennemført to timer før åbning af artilleriilden.
5. Som marchakser til stillingen tildeles: IR 31 vejen Lormisset Ferme – Billicourt frem til udmundingen af Kollevejen.
6. IR 31 giver afkald på indbygning af M.G. fra M.G.-Scharfschützen-Abteilung 48 til overskydende ildstøtte under stormen.

7. I. og II. Bataillon IR 31 tildeles hvert et kompagni fra bayr. RIR 14 til rensning af grave og aftransport af fanger. Hvert kompagni opstiller otte grupper, der fordeles i de fire stødkompagniers tredje bølge. Disse grupper følger med til anden fjendtlige stilling. Det tredje bayr. kompagni følger umiddelbar efter stormbataljonerne, besætter 1. fjendtlige stilling, renser denne op og gør den passabel.
8. Gennemskæring af hindringen foran vores grave, der kan observeres af fjenden, må først påbegyndtes den sidste nat før stormen. Etablering af åbninger i de bagved liggende hindringer kan uden betænkeligheder sket allerede den foregående nat.

Regimentets ordre til angrebet lød:

Regiments-stabs-kvarter, 18. marts 1918

X-Dag og 0-tid befales særskilt

1. Regimentet angriber på X-dag og tilkæmper sig passage af den fjendtlige stilling. Angrebszonen er som angivet på vedlagte kort. Angrebsmål skal bekendtgøres for førere.
2. Mod nord er FR 86, mod syd IR 117 indsat.
3. Betegnelser:
   a) Linjen Spinne – Korpsslagteri er *første fjendtlige stilling*.
   b) Linjen øst kant Roussoy – nordvest kant Hargicourt er *anden fjendtlige stilling*
   c) Linjen vest kant Rossoy – øst kant Templeux er *tredje fjendtlige stilling.*
   d) Linjen St. Emilie – skovstykke 1 km vest for Templeux er *reservestilling.*
   e) Linjen Aisecourt-le-Bas – Templeux-la-Fosse er *fjerde fjendtlige stilling.*

Den primære fjendtlige modstand skal formentlig forventes i anden og tredje stilling og i mellemterrænet mellem disse to linjer.

4. Om klargøring er særlig befaling udsendt.
5. Regimentets organisation: I. Batl. er nordligst, II. Batl. i sydlige afsnit. Hver bataljon to kompagnier i forreste linje, to kompagnier efterfølgende som reserve i afstand af højst 200 meter. Jäger-stormtroppen er tildelt II. Bataillon. III. Bataillon med to kompagnier, M.G.S.S.A. 48 er Brigade-reserve. Det er reservebataljonens opgave er, så tæt som muligt, og ikke i større afstand af end 1.000 meter, at følge de forrest indsatte bataljoner, for hurtigt at kunne gribe ind. Før gennembrud af tredje fjendtlige stilling regnes ikke med indsættelse af reserve-bataljonen

   Fører af reserven behøver ikke at afvente befaling, men skal under opfyldelse af ovenstående bestemmelser, hvis situationen kræver, handle selvstændigt. Jo længere dette imidlertid lykkes ham at holde bataljonen uindsat, jo mere er den af nytte for den højere føring. l.M.W. følger reserve-bataljonen.
6. Artilleriet lægger gas over de fjendtlige batteristillinger fra kl. 0÷300 minutter til kl. 0÷195 minutter, og går herefter over til ildforberedelse af den fjendtlige stilling, hvori også minekastere deltager fra kl. 0÷60 minutter. De bageste fjendtlige infanteristillinger og stenbruddet vest for Hargicourt lægges samtidig under kraftig gas. Beskydningen af den forreste fjendtlige grav slutter kl. 0. Mod slutningen af ildforberedelsen lægger infanteriet sin udgangsstilling så langt frem mod den fjendtlige grav, som egen ild gør det muligt.

   Præcist kl. 0 bryder Regimentet frem langs hele fronten mod den forreste fjendtlige stilling, og rykker frem i takt med fremlæggelsen af ildvalsen. Bajonet anlægges først meget kort før stormen.
7. Ildvalsen lægges samtidig med indbruddet 400 meter frem, og forlægger herefter sin ild springvis 200 meter frem, for herefter hver gang at blive liggende i 5 minutter. Over anden fjendtlige stilling vil den blive liggende til 0+55 minutter, dersom bataljonskommandøren ikke forinden ved særligt befalede lyssignaler anmoder om fremlægning.

Efter passage af anden fjendtlige stilling (kl. 0+55 minutter) forlægges ildvalsen frem i samme interval som hidtil til den kl. 0+99 minutter når tredje fjendtlige stilling, hvor den bliver liggende til 0+130 minutter. Herfra fremlægges ilden til reservestillingen og liggende her, til dens fremlæggelse anmodes gennem lyssignaler.

Den videre ildstøtte følger herfra af de i mellemtiden frembragte tunge og lette batterier.

8. Som ledsagebatteri tildeles Regimentet 1.FAR 45. De gør klar kl. 0. Det skal støtte regimentets fremrykning gennem flankerende virkning mod de enkelte fjendtlige stillinger og kanten af Hargicourt og Templeux, samt til forsvar mod fjendtlige modangreb og indsættelse af kampvogne.
9. Kampen skal i første række føres af de forreste stødkompagnier; den første kampkraftige bølge rykker frem til ildvalsen og følger denne umiddelbart. Første bølger standser ikke i hulveje og grave – rensning sker ved de tildelte kompagnier fra den bay. RIR 14. Selvstændig føring af kampen også uden særlig befaling bagfra er påkrævet.

   I. Batl. lægger sin tyngden på højre fløj; primær angrebspunkt Højde 155,5 skal omgås mod nord.

   II. Batl. erobre ligeledes anden stilling vest for Hargicourt ved omgåelse omkring den nordlige spids af Hargicourt. Nord kanten af Hargicourt skal af de efterfølgende bølger holdes under skarp observation og om nødvendigt lægges under ild.

   Det er af stor vigtighed, at den forreste bølge efter erobringen af anden stilling, rykker hurtigt frem, og når de efterfølgende grave i anden og tredje linje samtidig med ildvalsen.

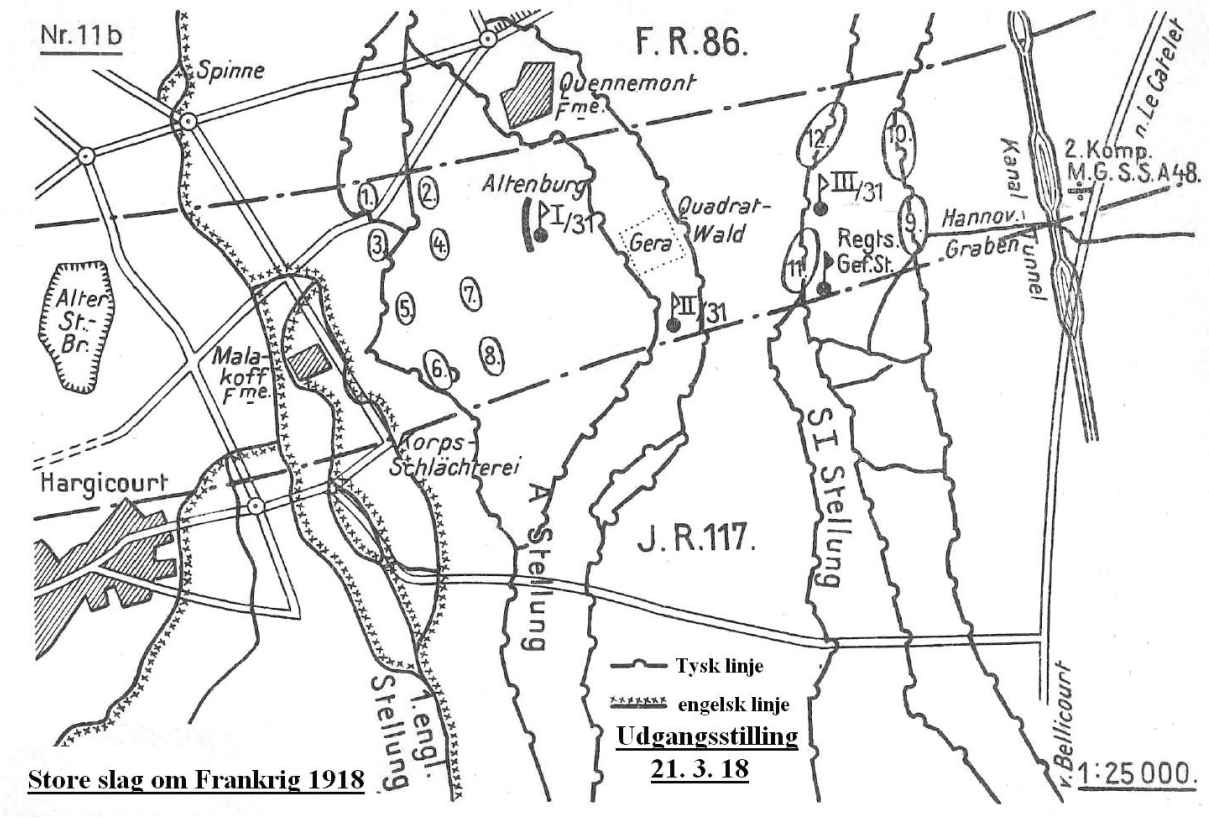

8. Som ledsagebatteri tildeles Regimentet 1.FAR 45. De gør klar kl. 0. Det skal støtte regimentets fremrykning gennem flankerende virkning mod de enkelte fjendtlige stillinger og kanten af Hargicourt og Templeux, samt til forsvar mod fjendtlige modangreb og indsættelse af kampvogne.

   Øst for det store stenbrud skal de inderste kompagnier i hver bataljon, altså altså 3. og 5. og en deling M.G. fra 1. M.G.K. for at støtte den videre fremrykning ved at holde stillingerne øst for Templeux under beskydning.

   Ved stenbruddet skal der udvises særlig forsigtighed på grund af udlægningen af gas!

   1. Komp. angriber nord, 6. Komp. og jægerstødtroppen syd om stenbruddet. De trænger frem i tredje stilling henholdsvis fra nord og syd. 2. og 8. Komp. følger umiddelbart efter og etablerer med tilslutning til henholdsvis FR 86 og IR 117 en samlet og ordnet front.

   Mellem Templeux og anlæggene nord herfor skal stødgrupper øjeblikkeligt sendes frem. Højre fløj af I. Batls skal ubetinget holde sig på linje med FR 86.

   I stillingen 1 km vest for Templeux skal der igen reorganiseres. Fra dette punkt træder virkningen af af det fremtrukne artilleri til den videre fremrykning i kraft.

   Næste mål er Højde 143,7, 1½ km vest for banelinjen Roisel – St.Emilie.

10. Kampfly vil støtte under infanteriets indbrud i forreste fjendtlige stilling, infanterifly under opnåelse af anden og tredje fjendtlige stilling, og overvåge den videre fremrykning og anvendte lyssignaler, specielt til fremlæggelse af ilden på den anden side reservestillingen for at videreformidle disse.
11. Hovedforbindeplads befinder sig i første omgang ved Beaurevoir.
12. Regimentets kommandostation først i KTK, S 1-stilling indmunding Weimargraen, herefter Malakoff Ferme, senere Højde 155,5.
13. Øjeblikkelige meldinger ved opnåelse af:
   a) første fjendtlige stilling
   b) anden fjendtlige stilling
   c) tredje fjendtlige stilling

d) efterfølgende når landsbyer i Regimentets afsnit indtages.

   Blink-station grupper har modtaget særskilt befaling.

14. Præcis klokkeslæt udsendes X÷1 dag kl. 2300 og X-dag kl. 0415.

Villmann,
Major og regimentskommandør

Liste over lyssignaler:

Under ildvalse:

Grøn = fremlæg ilden

Efter afslutning af ildvalse:

Hvid = Her er vi

Rød = Ildstøtte tættere

Grøn = Fremlæg ilden

Stormsignal = Vis jer! (må kun afgives af Isl.)

- - -

Fra midten af marts begyndte 18 ID at forlægge til angrebszonen og lidt efter lidt frem til udgangsstillingen. Regimentsstaben forskød den 17. marts fra Malincourt til Villers-Outréaux, og den 18. marts herfra til Serain og 20. marts til Beaurevoir.

Hertil var III. Bataillon allerede den 16. marts trukket frem, mens I. og II. Bataillon den 17. marts marcherede til Serain. I silende regn blev udgangsstillingen i overensstemmelse med ovenstående befaling indtaget natten 19. til 20. marts. De til Regimentet tilkommanderede jægere, flammekastere og pionerer var allerede tilgået de respektive bataljoner den 19. marts.

Grundigheden i den tyske organisation af den store offensiv viste sig overalt under disse marcher til udgangslinjen.

Dem, der stadig havde haft tvivl, blev det nu klart, at det hele var så gennem bearbejdet, at den mindste detalje var afklaret, men alligevel havde stemplet af noget stort, der borgede for succesen. Specielt imponerende for os infanterister var det store antal batterier af alle kalibre. De enorme stabler af ammunition viste os, hvilken kraftig støtte, infanteriets angreb denne gang ville få. Mens der endnu blev kæmpet på to fronter havde vi vænnet os til, under alle kampforhold at kæmpe med underlegenhed, og kendte derfor pligten til, på trods af dette, at sejre og holde ud. Desto lettere syntes opgaven denne gang.

Den **19. marts** kunne Regimentet kl. 0240 meddele Division, at alle forberedelser var gennemført i henhold til befalingen.

Lydløst gravede stødtropperne fra de forreste kompagnier sig ned foran pigtrådshindringerne langs den forreste stilling.

21. marts:

a) Den første storm.

Præcist kl. 0440 begyndte artilleriet deres skydninger. Det buldrede og hylede hen over os, som trak en enorm flok af trækfugle mod vest. Mod øst flammede horisonten op i et blodigt rødt skær af mundingsilden fra 1.000 pjecer. Fra kl. 0840 bragede de tunge og middeltunge miner ned i den engelske stilling, som stormbølgerne arbejdede sig tættere på. Tab til enkelte for kort liggende granater måtte accepteres.

Helvede er fængslende! – For det lyttende øre var der tydelig forskel på den dumpe buldren og sukken af de tunge krumbane granater og den skarpe luftbane fra fladbane våben, mellem de voldsomme nedslag af miner og det dumpe nedslag af gasgranater. For mange – ven og fjenden – var dette store orkester indledningen på dødstimen.

Afståelsen af den almindelige udmattelse af den engelske stilling gennem dage lange bombardementer efter forbillede af vore fjender, blev ophævet af den dobbelte vildskab i ild forberedelsen.

Med den kommende daggry bredte der sig et tågeslør over terrænet. Den blev hurtigt tættere og krøb fra dalene op på bakkerne, og blandede sig med gasskyerne til en uigennemtrængelig mur. Omkring kl. 9 satte en let vestenvind denne sky i en langsom bevægelse tilbage mod vores egne stillinger.

Skulle alle forhåbninger dø ud i allersidste øjeblik? Nok sporede vore førere en risiko heri, men det var ikke tidspunktet for at lade sådanne tanker få overhånd.

Forhøjet gasberedskab!

Langsomt gik minutterne! - Kl. 0930: "Gør klar!" Pulsen slog hurtigere, hånden lå fast om geværet og håndgranaten. Øjnene gled en sidste gang ned over våbnet, afprøvede sikringen på gevær og håndgranat og sikrede sig endnu engang, at feltflasken var fuld og at brødposen indeholdt nødrationerne. – De sidste fem minutter føltes som en evighed! – En kort bøn: "Herre hjælp mig!" – Endeligt – Kl. 0940 – Fra flere hundreder struber kommer det befriende "Hurra" som den sidste dækning forlades.

Endnu suser orkanen med uformindsket styrke hen over vore hoveder, men i samme øjeblik, den tyske front over flere kilometer rejser sig, bliver nedslagene fjernere.

”Fremad!” – ”Gå på fjenden!” – Kun denne tanke besjæler alle. – En kort frygt lukker læberne, der netop endnu engang har råbt ”Hurra” eller har villet råbe. Den bliver hængende i halsen, snøre den sammen, brænder i øjnene. ”Anlæg gasmaske!” – En kort opstandsning – fortsæt! – Gasmaskerne tager udsynet nedad. Man snubler, falder i kratere, i grave og i pigtråd. Hænderne bløder, åndedrættet bliver tungere, tøjet hænger i laser – Fremad! Fortsæt! Gå på! Ordrerne lyder hæst under gasmaskerne.

Dem, der kommer væk fra deres grupper og delinger, vil for mange ikke gense deres enheder denne dag. Fremad, uden ophold fremad stormer kompagnierne. Gå På. Reserverne er parate. Man kan kun finde vej ved hjælp af et kompas. At bruge et sådant, iført gasmaske, er et kunststykke, som lykkes for de færreste. Det er usigeligt svært med gasmaske at bane sig vej gennem ukendt kraterlandskab, gennem pigtrådshindringer, i tæt tåge med en sigtbarhed på dårligt 2 meter, under den højeste anspændthed og under fjendens modstand. Snart mister en enhed deres fører, og oplysninger herom til dem, der skal erstatte tabet, når ikke igennem.

Englænderne er overraskede og forvirrede. I den første stilling gør han dårligt modstand. Et pistolskud, en håndgranat eller endda blot et tilråb, er tilstrækkeligt til at gøre vejen fri. De lette fjendtlige batterier tier. Kun ilden fra tunge fladbane batterier ligger konstant over S 1-stillingen. Deres ild rammer en deling fra 11. Kompanie, som den forlader graven, dræber kompagniføreren, Oberlt. Otte og sårer delingsføreren og adskillelige folk.

Hptm. Bade, fører for III. Batls., 21. marts 1918

Fra Højde 155 og Hargicourt mødes stormen af M.G.-ild. Gasmaskerne af og videre!

Af sig selv kommer den forudsatte omringelses taktik til udførelse. Dem, der i kampens hede glemmer at tage sig i agt, bringer tab igen til besindelse.

Her i den anden stilling er modstanden allerede mærkbar. Højde 155 selv og hulvejen herfra mod nordvest af besat af en fortvivlende kæmpende fjende. Dele af 2, 3 og 4. Kompanie bliver sammen med en deling M.G. under Lt.d.L. Gerson bliver at Hptm. Friedrichs sat ind i det afgørende angreb. Gennem afdeling Gersons energiske fremstød lykkedes det at omgå fjenden fra syd og tvinge ham til at opgive kampen. Kl. 1230 er bakken sikret og dermed terrænet foran stenbruddet sikret. De første artilleripjecer er erobrede. Brune grupper af fanger bliver ført mod øst med oprakte arme.

II. Bataillon blev standset i kanten af Hargicourt. Den kommer langsommere frem og kommer under kampen om landsbyen mod syd et stykke over grænsen på Regimentets kampzone. Her blev den blandet med dele af venstre naboregiment IR 117. Som resultat forblev fjendtlige støttepunkter og M.G. stillinger i den nordlige del af landsbyen intakte, og livligt kunne bringe flanken på I. Bataillon og den bagefter følgende III. Bataillon under M.G.-ild.

Reservebataljonen havde som første mål den engelske stilling ved Malakoff Ferme, hvor den ville modtage nye befalinger om fremrykning. Samtidig med den, nåede ledsagebatteriet frem. En deling pionerer under Lt. Sellschop arbejdede allerede på at gøre kolonnevejen passabel. Her, som ved de øvrige forreste kampbataljoner, havde tågen fået kompagnier og delinger til at blandes. Dele af kompagnierne i anden bølge var fremme, to delinger fra 12. Kompanie havde uden at standse passeret Malakoff stillingen og en deling fra 10. Kompanie var fulgt med. Allerede kl. 1230 blev disse delinger fra reservebataljonen af Hptm. Friedrichs indsat i forreste linje.

M.G.-ilden fra Hargicourt kostede III. Bataillon tab. 11. Kompanie blev af Hptm. Bade indsat til rensning af landsbyen. Få minutter senere lyder de sejrssikre Hurra gennem tågen og forkynder Lt.d.L. Harten og hans kompagnis hurtige handling. Det overraskende, vilde angreb fik tre støttepunkter i nordkanten af Hargicourt til at overgive sig. Såret blev Lt. Harten med over 50 fanger sendt tilbage.

9. Kompanie rykkede udfoldet ud mod den vestlige del af Hargicourt, og stødte allerede lige vest for landsbyen på modstand fra den besatte og sejt forsvarede anden engelske stilling, som de længere mod syd stående dele af II. Bataillon allerede var i kamp. Omkring kl. 13 var denne stilling sikret.

b) kampen om stenbruddet ved Hargicourt

I mellemtiden var tågen lettet og de sidste rester spredt af vindstød. Foran os ligger det store *stenbrud*, der spærre og flankerer næsten hele Regimentszonens bredde. Den havde engang været anvendt til udvinding af fosfater, var 12 til 15 meter dyb og havde en samlet længde nord-syd på næsten 1 km. I dens bund var der dybe tunneler, hvor der havde været underbragt engelske stabe og reserver. De beherskende volde af udgravede materialer på nord, øst og syd siden havde været velkomne, skjulte stillinger til maskingeværer. Skråningerne var stejle. Fra vest – fra retning af Templeux – førte et tipvognsspor og en vej gennem en sænkning. Foran den sydlige del lå et mindre stenbrud og enkelte jordvolde.

Nedkæmpelsen af denne meget store hindring forsinkede fremrykningen til omkring kl. 16. Foran stenbruddet lå en skøn forvirring af dele fra næsten alle Regimentets kompagnier. Førerne måtte lægge sig i selerne for at få reorganiseret enhederne.

Stab I. Bataillon med 4. Kompanie og ⅔ af 12. Kompanie nåede i den nordlige del af Regimentets zone forbi stenbruddet. Længere mod syd kæmpede sig en del af II. Bataillon og Deling Mechow fra 10. Kompanie langsomt mod vest.

Ildvalsen var nået langt foran tropperne, da det i tågen ikke var lykkedes at ændre hastigheden i dens fremlæggelse. Gasskyerne var væk. Siden kl. 11 havde spredt fjendtlig middeltung og let artilleriild ligget over Højde 155 og Hargicourt. Enkelte tunge tyske batterier var som befalet indsat mod området ved stenbruddet. Den river også mange huller i Regimentets rækker. Lt. Mechow faldt som offer for denne ild. Lyssignaler til fremlæggelse af ilden trængte ikke igennem. De fjendtlige maskingeværer var tilsyneladende alle intakte, og også infanteriilden levede op. Lt. Junge 6. Kompanie og Lt. Petersen 9. Kompanie faldt til skud i hovedet under kampen om M.G.-stillinger. Den tyske infanterist skulle ikke kun, som franskmændene krævede det, samle artilleriets tilkæmpede laurbær op fra jorden. De var opdraget til kamp, ikke kun til at rense op og besætte bag en ildvalse.

Gennem personlig koldblodighed og åndsnærværelse fra kompagnifører for 7. Kompanie, Lt. Möller, faldt stenbruddet omkring kl. 16.

Stik vest for Hargicourt stødte 7. Kompanie, forstærket af omkring 20 mand fra det hessiske Regiment 117, på en stærk og kun lidt ramt befæstning. Den blev hurtigt overvundet med håndgranater, og talrige Tommyer vandrede i fangenskab. I tæt tåge gik det så ad vejen Hargicourt – Templeux. I det lille stenbrud syd for vejen blev to intakte minekastere røget ud. Så gik det frem mod det store stenbrud. Pludseligt brød solen igennem og oplyste situationen: rundt om englændere, for en del fuldstændig forvildede, men de fik sig hurtigt taget sammen og begyndte som i en klapperkæde frem mod den lille skare. Den forsvarede sig tappert, hvorunder især Uffz. Räthel 7./31 udmærkede sig. De kom nærmere og nærmere og situationen var allerede blevet truende, da i øst vores forreste linje dukkede op, og englænderne faldt tilbage. Kompagniet optog forfølgelsen, men de var dårligt nået frem til stenbruddet da der skråt bagfra blev åbnet en så kraftig M.G.-ild, at alle måtte gå i dækning. Med sin trofaste ordonnans, Gefr. Kampy, arbejdede kompagni-føreren, Lt.Möller, via en flad grav frem til kanten på stenbruddet. Her mødte de to mand en engelsk officer med omkring 20-30 mand. Situationen var kritisk. Så kom det til en kort snak mellem de to førere, og da Lt. Möller dristigt hævdede, at tyskerne allerede havde nået Templeux, altså i ryggen på englænderne, kapitulerede de. I stenbruddet blev det nu levende. Det vrimlede med englændere, alle med gasmaske for ansigtet. Nogle enkelte håndgranater trængte dem tilbage til deres dækninger. I mellemtiden var også vores forreste linje nået frem, og en livlig infanteriild holdt fjenden i skak. Den overgav sig uden kamp til sin skæbne. 1 general, 14 officerer, 450 mand og 23 M.G. blev byttet.

I mellemtiden var 1, 2 og 3. Kompanie fulgt efter de dele af I. Bataillon, der var gået nord om stenbruddet.

Modstanden var svag. Ilden var vores eget artilleri forhindrede også her mere end fjenden den videre fremrykning. I rensningsanlægget nord for Templeux blev bataljonen mødt af heftig M.G.-ild fra Templeux. 12. Kompanie blev trukket frem som flankesikring. Opklaring fastslog, at de forreste dele af FR 86 havde nået de grave, der fra Templeux-skoven førte mod nordøst.

Kl. 16 trak Hptm. Friedrichs de ham underlagte styrker frem til venstre til Tampleux-skoven, og optog med 10. Kompanie forbindelsen til FR 86.

Omkring dette tidspunkt faldt også afgørelsen i Templeux-le-Guérard.

c) Kampen om Templeux-le-Guérard til morgen 11. marts.

Omkring kl. 14 overbragte Regiments-adjudant, Oblt. Zierold befaling til Hptm. Bade om, med alle de ham disponible enheder af III. Bataillon at erobre Templeux. Bataljonens kompagnier blev trukket frem til de sydlige

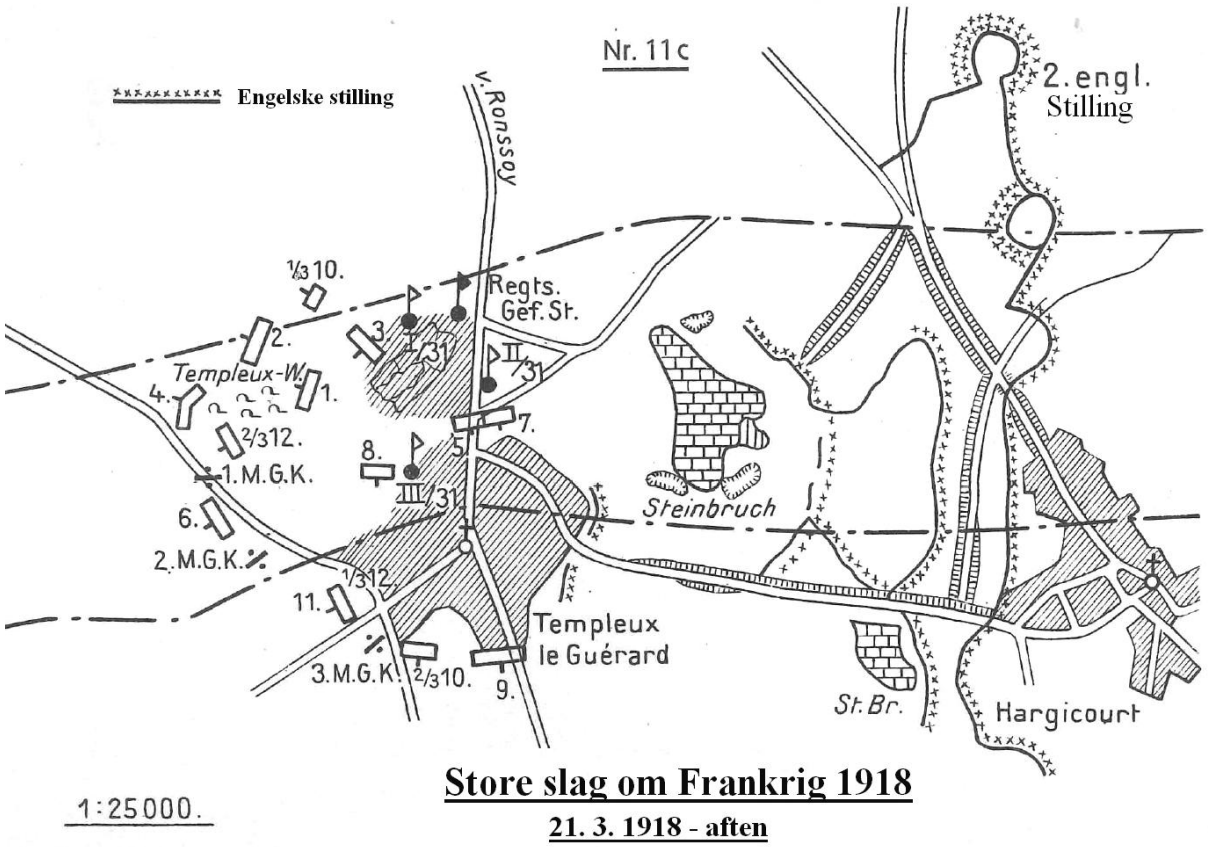

bunker af stenbruddet og sendt frem mod sydvest i angreb på Templeux. 9. og det sammensatte kompagni Schwarz (dele af 11. og 12.) var forrest. Skillelinje var landsbykirken. To delinger fra 10. Kompanie fulgte som anden bølge, skråt til højre bagved. De lette maskingeværer blev trukket frem efterhånden som angrebet skred frem.

De forreste kompagnier trængte fra banelinjen ind i landsbyen. Kampen er kort, men hård og koster mange tab i den til tider af begge siders artilleri beskudte landsby. Englænderne holdt sejt ud i enkelte klynger af huse, andre rømmedes flugtartig. Kampen forvandlede sig til kampe i mindre grupper. Energiske førere og handlekraftige mænd finder her ofte mulighed for personlig handling.

Den personlige indsats fra Lt.d.L. Ebers, Sergent Rebls og Uffz. Rappolder 9. Kompanie, den mønstergyldige indsats af Gefr. Staben 11. Komp. og Ersatz-Reservist Pallischeck 10. Komp. i deres koldblodige indsats med deres lette M.G., samt energien og koldblodigheden hos Vizefeldw. Koch 10. Komp. bliver i indberetningerne særligt rosende fremhævet.

Helt specielt fortjeneste i det lykkedes angreb på Templeux havde tilhører føreren for 9. Kompanie, Oberlt. d.R. Studt, hvis personlige forbillede og handlekraftige føring viste vejen for de forreste stormtropper. Engelske fanger bar ham såret tilbage til stenbruddet. Også Lt. Schwarz blev såret. Kl. 1730 er landsbyen renset. To 21-cm haubits og 190 fanger er taget.

Fra Carrière Ferme omkring 800 meter syd for landsbyen blev en kraftig M.G.-ild rettet mod Templeux. En stor del af den flygtede garnison fra landsbyen, havde på ny sat sig fast her. Den højtliggende gård lå langt udenfor Regimentets kampzone i 25 ID område, der endnu med vekslende held kæmpede om bakkerne sydvest for Hargicourt. Et angreb uden artilleristøtte mod en så stærk befæstet stilling var udelukket.

De stærkt blandede enheder reorganiserede i sydkanten af Templeux og gravede sig ned. Regimentet organiserede sig lidt efter lidt i dybden.

Ammunitionstrænet nåede kort efter mørkefald frem til østkanten af Templeux til genforsyning med ammunition. Feltkøkkenet kunne ikke nå frem. Regimentet forplejede med de i stenbruddet erobrede levnedsmidler. Regimentets kommandostation blev fremlagt fra Højde 155 til rensningsanlægget nord for byen.

164 fanger og 20 stykker artilleri blev Regimentets bytte på offensivens første dag.

En ordre fra Division om, at angrebet samme aften skulle fortsætte til Højde 143,7, blev med en ny befaling ændret til først at skulle gennemføres næste morgen.

Sådan oplevede vores tapre Regiment afslutningen på offensivens første kampdag. For mangen en 31'er ville solen aldrig mere gå op; de var allerede den første dag trukket gennem sejrsporten til den evige hjemstavn.

En daglig oversigt over tab er kun mulig for I. og III. Bataillon. For II. Bataillon er kun angivelser at offensivens samlede tab angivet. Den tapre Divisionskommandør, Exzellenz v. Blottnitz, der som altid var kommet lagt frem, fandt omkring kl. 17 ved stenbruddet ved Templeux heltedøden til en granat. Kommandoen over divisionen blev overtaget af den hidtidige kommandør for artilleriet, Generalmajor Frhr. v. Massenbach.

I løbet af natten lå spredt ild med let og middeltungt artilleri over hele Regimentets område. Desuden blev Templeux livligt beskudt med M.G. På trods af mørket og den midlertidige afbrydelse af kampen, går pligterne videre. I den nye dag skal der gennemføres et velordnet angreb.

Det er en hård nat! – En kraftig nordøst vind for tænderne til at klapre. Man trykker sig med geværet i arm i bunden af et granatkrater eller tæt op ad en stump mur, klar til øjeblikkelig indsats. Reorganiseringen af enhederne, omsorgen for de sårede og fremskaffelse af en erstatning for den udeblevne forplejning giver ikke førerne tid til hvil. Med forvågne øjne stirre de ind i morgengryet.

22. marts:

Kl. 0624 ankom en ordonnans fra Brigadestab med befaling til fortsættelse af angrebet. I modsætning til ildforberedelsen dagen før, lød artilleriets ild tynd, som kl. 0630 begyndte forberedelsen til angrebet på reserve stillingen vest for Templeux. Kl. 0712 skal infanteriet rykke frem. På de knap 20 minutter var det ikke muligt for III. Bataillon at få samlet sine spredte kompagnier i Templeux og bringe dem frem til startlinjen på højre fløj af Regimentets afsnit. Endeligt kl. 8 rykker angrebet frem. III. Bataillon til højre – II. Bataillon til venstre med I. Bataillon til højre bag som 2. linje.

Fører for 2. M.G.K., Lt.d.R. Schmidtgall, blev dødeligt såret, som han forlod sit krater, det samme skete for Lt.d.R. Kothe fra I. Bataillon.

En kraftig tåge vanskeliggjorde orienteringen og erkendelsen af de fjendtlige M.G.-stillinger, der ydede hovedmodstanden fra den delvist med stærke hindringer forsynede reservestilling. Området foran stillingen lå under kraftig fjendtlig artilleriild.

Specielt et dygtigt placeret modstandspunkt på bagskråningen sydvest for Templeux-skoven, forsvaret af en engelsk officer med tre lette maskingeværer, forsinkede fremrykningen. Man kunne fornemme, at man havde med en modstander at gøre, der var parat til at ofre sig. De skød fremragende og tilføjede i det dækningsløse terræn de angribende kompagnier store tab. Manglen på minekastere gjorde sig gældende. Specielt 12. Kompanie havde 8 døde, og måtte efterlade over 20 sårede, herunder kompagnifører Lt.d.R. Meyer og Lt.d.L. Manshard, tilbage i nærheden af den lille Templeux-skov.

En bedring i situationen kom først, da I. Bataillon til højre nåede længere frem, og kunne støtte med flankerende ild, mens i syd II. Bataillon, med støtte fra dele af IR 55, under det fortsatte angreb havde nedkæmpet et sejt forsvar i Georges skoven.

Englænderne indsatte tilsyneladende de sidste disponible reserver; et modangreb med hans stridselefanter – kampvogne – skulle skaffe luft. Det ramte primært FR 86 nordvest for Templeux-skoven. Kun nogle få af disse uhyre trængte helt frem til IR 31. Selvom der nok opstod tab på grund af disse og et stop – om en "kampvognsskræk" var der ikke tale om. Under stor jubel fra mandskabet blev de ødelagt af enkelte, godt rettede, granater fra vores ledsagebatteri, eller følte sig tvunget til at vende om. Også de lette M.G. får sig hurtigt indskudt mod disse sjældne mål, der indtil dette tidspunkt kun havde spillet en vigtig rolle under øvelser.

Antallet af fanger og bytte øger sig, herunder også lastbiler, der køreklare står på slagmarken. Modstanden er brudt. Mellem kl. 11 og 12 overskrides banelinjen på en bred front. De stærkt blandede dele af II. og III. Bataillon reorganiseres af Hptm. Bade i Kompagnierne Kahle, Holburg og Möller. Uden kamp bliver vejen Villers-Foucon – Roisel nået.

En eftersættelse af fjenden forhindres af en kraftig beskydning fra eget artilleri, der tilsyneladende mistager den her indsatte kile for tilbagerykkende fjender. Ilden kommer skarpt fra sydøst, altså tilsyneladende fra 25 ID. Helt systematisk følger ilden os efter alle frem- eller sidebevægelser og koster tab. En sådan situation er gift for folkenes stemning og moral. Fra Templeux-la-Fosse skyder et tungt fjendtligt batteri, hvis granater har en utrolig sprængvirkning, mod slugten og skråningen foran os – mellem to beskydninger!

Mens det ville have været let for kilen at trænge længere frem – selvom der stadig blev kæmpet i nord omkring St. Emilie og i syd om Roisel – havde fjenden frem til kl. 16, hvor vi endeligt igen fik bevægelsesfrihed, fået sig samlet så meget, at han langs vejen Longavesnes-Marquix med succes igen kunne yde modstand.

Regimentet kom derfor ikke længere end til Højde 143,7, og gik her i stilling. Det lykkedes kun dele af I. Bataillon – 3. Kompanie – hen under aften at trængte frem til vejen Longavesnes-Marquix.

Om aftenen var Regimentet placeret på følgende måde:

I. Bataillon forblev på Højde 143 i første line, mens II. og III. Bataillon samlede sig længere tilbage og reorganiserede deres enheder.

Kl. 12 midnat nåede ammunitionstræn og feltkøkkener frem til Regimentet. I løbet af dagen var taget 240 fanger og 30 stykker artilleri.

Vejen mod Amiens med efterladt engelsk dækningsanlæg

Patruljer fastslog, at fjenden havde rømmet Longavesnes. Brigaden befalede derfor en fortsættelse af fremrykningen kl. 0200. Dele af 13 ID – division i anden linje – lå allerede fremme. I løbet af eftermiddagen var der en del frem- og tilbageforskydninger gennem slugten, der ligger under ild fra tunge fjendtlige batterier. Herunder bliver Oberarzt Dr. Meinshausen hårdt såret.

23. marts:

Det lykkedes endeligt at indtage udgangsstillingerne. I. Bataillon fremme, II. og III. med 500 meters afstand og mellemrum bag efter. Kl. 0300 nåede I. Bataillon den rømmede landsby. Inden rømningen havde fjenden sat ild til store stabler af ammunition. De konstante eksplosioner krævede stor forsigtighed. Fjenden befinder sig i vestkanten af landsbyen og i Tincourt skoven.

7. og 8. Kompanie blev trukket frem på højde med I. Bataillon, og efter en kort artilleriforberedelse blev fjenden kl. 0930 kastet ud og fremrykning mod Templeux-la-Fosse påbegyndt, som kl. 11 uden kamp bliver passeret. Her opgiver fjenden en udbygget og delvis endnu under bygning værende forsvarslinje uden kamp.

Et stort beklædningsdepot i kanten af Templeux-la-Fosse giver os mulighed for at supplerer vores beholdninger af vasketøj og opbygge et lille forråd. Reservebataljonen udnytter den lille pause. På 10 minutter har skjorter og strømper skiftet ejermænd, en velsignelse, som vi normalt kun oplever i forbindelse med bade.

Vest for Templux er der en svag bagtrop. Et sidste engelsk M.G. beskyder området. De sidste granater lander. Den sidste hilsen fra fjenden, som Regimentet som forreste enhed modtager efter de kraftige kampe, men som også koster et smerteligt tab. Lt. Möller, den tapre fører for 7. Kompanie, rammes af et stort sprængstykke i overkroppen, mens hans trofaste ordonnans, Gefr. Kampy, der aldrig veg fra hans side, ligger død ved siden af, ramt i hovedet.

13 ID blev trukket frem. 18 ID følger kl. 1630 efter i den hidtidige opstilling. Åbent terræn, gennemskåret af den store landevej Nurlu – Peronne, ligger foran os. Eftermiddagssolen ligger over telte og skure på en i hast forladt engelsk flyveplads. Divisionen er under fremrykning uden at møde modstand. Et nyt håb fylder alle.

Kl. 1830 overskrides la Tortille syd for Moislains. De dele af 13 ID, der ligger foran os, trækkes ud, og II. og III. Bataillon indretter i den mørke marts aften forposter på den brede krete af Højde 130. Først kl. 2230 lykkedes det at opnå forbindelse. I den stjerneklare, kølige martsnat er der stille i Regimentets afsnit, der kun forstyrres af enkelte skud. Kun nogle få poster og lette maskingeværer sikre de dødtrætte troppers søvn, efter at de siden starten på offensiven konstant har været i kamp uden mulighed for hvile. Enkelte forsprængte englændere indbringes, delvist berusede og vildt bandende over krigen og deres førere.

Hvad var der så blevet opnået i offensivens første tre dage?

Mellem Arras til la Fère var den engelske linje over en bredde på 80 km blevet gennembrudt; hele den højre fløj, d.v.s. hovedparten af den engelske hær, var trukket ind og kastet ud af dens stillinger. På grund af den fuldstændig lykkedes overraskelse – den engelske general spurgte ved hans tilfangetagelse i stenbruddet ved Templeux, om dette - efter en så kort ildforberedelse, allerede var den længe ventede store tyske offensiv – og angribernes hurtige fremstød, havde englænderne måtte lade størstedelen af deres artilleri blive stående i batteristillingerne, og havde måttet lade enorme mængder af materiel til stillingskrigen, beklædnings- og forplejningsdepoter, og også sanitetsindretninger, i stikken.

Den seje modstander havde flere steder tilføjet os betragtelige tab. Særlig stort, og ret uerstattelig for Regimentets fortsatte store opgaver, var tabet blandt kompagniførere og yngre officerer. I den strenge holdning af at

måtte gøre deres pligt, havde de blødt og var døde som ægte tyske mænd, som forbilledlige førere, trofast til deres ed for gud, konge og kejser.

Efterladt engelsk langrørs pjece ved Guillemont

24. – 28. marts. Divisionens tredje linje:

Den 24. marts tilgik befaling, at 18 ID som division i tredje linje skulle følge 13 ID. 119 ID skulle være Divisionens forreste Regiment. Kl. 11 var Regimentet samlet nord for vejen Allaines – Bouchavesnes, 2 km øst for Bouchavesnes. Den undveg mod nord uden at lide tab et af fly ledet ildoverfald. Geværvognene var igen fremme ved M.G.-kompagnierne og ammunitions træn var tildelt bataljonerne.

Først kl. 1215 begynder marchen mod Bouchavesnes. Området, vi passerede i marchkolonner, havde drukket tysk blod fra alle dele. Det er en overordentlig besværlig vej gennem et kraterlandskab fyldt med hindringer fra de gamle kampstillinger fra Somme-slaget. De få veje er fuldstændigt kørt op og opblødte. Krater ligger ved krater og er fyldt med vand. Blegt lyser fra jorden knogler og kranier. Landsbyerne er fuldstændig forsvundet. Kun ved hjælp af kort og et par tagsten ved siden af et forkullet æbletræ kan man fastslå, at her engang havde ligget en landsby. Over hele det ødelagte område var der i løbet af det forgangne år vokset et tørt, brunt græs. Køretøjer og artilleri kan kun ved hjælp at infanteriet komme frem. I den sydlige kant af Bouchavesnes skal der gøres holdt. – En kort rekognoscering – på et skilt ved en træstub står et skilt: ”Her ligger Bouchavesnes!”.

Regimentet forbliver natten over tæt opsluttet i den hidtidige marchorden, omringet af artilleri og kolonner. Lavmælt summer i nattens mørke flyene over os. Der må ikke bruges nogen form for afslørende lys. Hver eneste bombe ville her have fundet lønnende mål. Fra vest lyder det hårde buldren af artilleri fra 119 ID hårde kampe omkring Ferme de l’Hospital. Os forstyrrer det ikke – med den varme mad fra feltkøkkener i maverne sover vi trods fugt, kulde og fly, tilfreds de retfærdiges søvn.

Ensom grav på bakken ved Combles

Efter at modstanden ved Ferme de l’Hospital var brudt, passerer vi den **25. marts** slagmarken. Et skotsk regiment havde med beundringsvækkende tapperhed forsvaret den højtliggende og godt udbyggede gård. Den var først blevet erobret efter en omgåelse i ryggen. Døde højlændere lå i de fleste grave, sårede blev bjærget, mens de overlevende stod i grupper i deres historiske uniformer under nogle få vagter.

Med forbavselse så vores fok, at der under de korte skørter, intet yderligere beskyttede den nøgne hud. Det gode hamburghumør var hurtigt vakt: ”Na, so watt! – Frert ji denn gornich bi de mangelhafte Bekelidung vor ünnen? – Gabt ji ok so up denn Kaisergeburtstagsball?” [*]) Prompte kommer svaret tilbage fra en sprogkyndig derovre. Han klapper sig på sine kinder og råber: ”Alt den samme glatte hud – her og der ikke noget over!”

Men latteren forstummer hurtigt igen – dødens alvor ligger over slagmarken. Lige ved siden af en engelsk kampvogn ligger en gruppe tyske infanterister. Føreren havde næste nået frem til den, da de på klodshold blev fanget af maskingeværet. Stadig i døden holder hænderne fast om håndgranaternes stave. – Få skridt derfra ligger kampvognens besætning med knuste hoveder. »*C’est la guerre*« siger franskmændene. – Vi kikker stille derhen og

[*] ”Ser man det! – Fryser i da slet ikke med den manglende beklædning der nede? – Går i også sådan til Hofbal?”

tænker på de kære kammerater, der endnu i går var levende i vore rækker.

Over Ferme de l'Hospital bliver sænkningen syd for Leforrest nået, men først den **26. marts** – efter at modstanden i det sejt forsvarede Maricourt var brudt – fortsættes fremrykningen. Vores vej fører over banegården i Maurepas langs feltbanen nord om Maricourt og syd om Carnoy frem til Punkt 104 på vejen Fricourt – Maricourt. Uden pause går det videre indtil kl. 1300. ID 13 er i spids. Sammen med 1 ID bryder de modstanden langs vejen Bray-Albert. Ved Højde 107 på denne vej graver Regimentets bataljoner sig ned denne aften.

12. Kompanie gør klar!

Kl. 1830 blev det sidste stillingssystem overskredet. Efter den trøstløse ødemark kunne øjet igen fryde sig over de første dyrkede marker. I det fjerne steg røg op fra skorstene på de første landsbyer, der havde undgået ødelæggelserne. I morgen vinker mulighederne for indkvartering i "et hus" – stole, borde og senge – hvilke vidunderlige kultur opfindelser findes der dog!

Den **27. marts** kom angrebet ikke frem. Den sejr forsvarede Ville-sur-Ancre spærre for overgangen af floden. Ordre og kontraordre, en rykken frem og tilbage, og endnu engang må der overnattes under åben himmel øst for vejen mellem Méaulte og Etinéhem.

Dagen bragte en overraskelse, der var et tegn på modstanderens stigende modstand. Flystyrker af hidtil ukendte størrelser begyndte at gøre vores beherskelse af luften stridig. 49 fly talte vi samtidig. En tysk jagereskadrille på 7 Fokker Tredækkere kæmpede med fremragende dygtighed. 10 fjender blev skudt ned i løbet af dagen. En af den, der med en lang røgfane hurtigt dalede ned, forsøgte at redde sig bag egen linje – for sent – kraften forsvandt. En anden forsvandt efter en kort kamp i en pludselig opblussen – flammedød i himlen! En tredje flagre i en vild cirkel efter at have mistet den ene vinge og styrter til jorden – Alle dør en forskellig død! Et fascinerende skuespil af gigantiske dimensioner. Rød og synlig langt væk for både ven og fjende – Richthofens sejrrige flyvemaskine. Men alligevel kan vor lille helteskare ikke forhindre at vores artilleri og kolonner kraftigt bliver bombarderet.

Heller ikke den **28. marts** bragte ændringer. Med længsel går vore blikke over på det nære, men for os tilsyneladende uopnåelige land.

Voldsom artilleriild ligger nord for Ancre. 26. Inf.Bde. erobre Ville-sur-Ancre. Til højre trænger 9. Res.Div. ind i Albert, hvor de rige forråd skulle blive deres skæbne.

Om aftenen begyndte det at regne; i begyndelsen kun svagt, men snart åbner himlen sig. Teltbaner over gravene i roemarkerne hjælper ikke mere. Vandet kryber ind fra alle sider.

29. marts: fornyet indsats i forreste linje langs vejen Bray – Corbie.

Kl. 0230 blev der alarmeret. 18 ID skulle aflåse 1 ID mellem Morlancourt og Somme. IR 31 skal afløse Grenadier-Regiment 1 syd for vejen mellem Bray og Corbie. Afløsningen skal være gennemført inden kl. 0600. Forkommandoer bliver øjeblikkeligt sendt af sted mod det angivne område. Bataljonerne gør sig marchklare og slutter sig til I. Bataillon, der har rekognosceret vejen.

12. Kompanie under march mod Combles

Det havde holdt op med at regne, men det var endnu så mørkt, at de bageste bataljoner kun med besvær kunne holde forbindelse fremad. Den bagest i II. Bataillon marcherende 8. Kompanie mister kontakt. Den fortsætter mod sydøst og III. Bataillon bag den følger efter. Denne fejltagelse bringer dem usundt tæt på artilleriets stillinger. De tyske batterier skød; fjendens tunge granater slog ned for at bringe dem til tavshed. Endnu er fjenden ikke skudt ned. Sø-

gende, snart tæt på, snart længere væk, ligger nedslagene. III. Bataillon spredes og tager længere afstande og mellemrum. Falde ned, rejse sig igen – den gamle melodi gentager sig! Netop som det synes, at man er kommet godt ud af denne farezone, flammer et helvede op – midt i bataljonen. En fuldtræffer hører man ikke komme – den er der bare! Lufttrykket kaster alle til jorden. Sønderspængte kroppe og jordklumper flyver til alle sider. Et voldsomt skrig gennembryder morgenen og får hjertet til at stå stille. 29 døde og 49 sårede koster dette lag i rækker af III. Bataillon. Alene i 10. Kompanie og bataljonsstaben foran denne, har 23 døde og 33 sårede.

Også det er krig! Skæbnen rammer blindt! I sådanne øjeblikke viser førernes personlighed sig. Klar og skarp råber en befaling fra den allesteds nærværende Lt.d.L. Heidemann de overlevende fra hans kompagni til samling. Kun 11. Kompanie, der ikke længere har en fører, behøver en smule mere tid til at få sig samlet igen.

Højt agtet var en tapper mand – den pligtopfyldende bataljonslæge Dr. von Sydow, der blev tilbage i dette haglvejr af stålsplinter for at redde, hvad reddes kunne. Et E.K. I var belønningen for hans opofrende hengivenhed.

På det fastsatte tidspunkt på det befalede sted – vejkrydset Bray-Corbie – Morlancourt-Chipilly – var kun I. Bataillon, 8. Kompanie og 3. M.G.K. nået frem. Med denne styrke bliver afløsningen gennemført inden daggry. II. og III. Bataillon gik i beredskab i sænkningen syd for vejen Braye-Corbie.

Om dagen var en yderligere besættelse af den forreste linje ikke muligt, da terrænet lå under fjendtlig observation og ligger under kraftig artilleri og M.G. ild. Som det igen bliver mørkt organiserer Regimentet sig som følger: fremme I. Batl. til højre, II. Batl. til venstre, III. Batl. i reserve i nærheden af flyhangaren, som med talrige barakker næsten urørt ligger lige syd for landevejen. I løbet af dagen blev bataljonen tvunget væk herfra af beskydning. Den flyttede i ly af hække og egetræer i Malard skoven, hvor finker og drosler sang og de første påskeblomster blomstrede.

En fortsættelse af angrebet var befalet til den **30. marts**. Syd for somme gik 228 ID frem mod Ancre med højre fløj over Hamel. 18 ID skulle sikre den højre flanke gennem et fremstød over Sailly-le-Sec – Baux - Corbie. Regimentet blev med sin højre fløj trukket frem til vejen Bray – Corbie, tæt nord forbi Sailly-le-Sec i retning af Bonnay.

Det kl. 12 iværksatte angreb kom ikke i gang. Talrige endnu ikke erkendte fjendtlige M.G.-stillinger og kraftig artilleriild bringer det til standsning efter at et par hundrede meter terræn er tilbagelagt. Enkelte batterier er trukket frem, de står nu med deres pjecer, uden at lide større tab, umiddelbart bag den forreste infanterilinje.

Slagkraften er lammet – virksom artilleristøtte mangler. Regimentet graver sig ned, organiserer sig i dybden og begynder udbygningen af den opnåede stilling.

Intet er vanskeligere for en soldat end overgangen fra sejrrig fremrykning til forsvarskamp, hvor han passivt skal udholde den fjendtlige artilleriild. Dette evige, nervenedbrydende venten på fjenden, dette at måtte kikke på og føle, hvordan fjenden hele tiden forstærkes af mere artilleri og flere soldater, mens ens egen linje hele tiden bliver tyndere og tyndere.

Fjenden havde sat alt ind for at redde Amiens.

Vi mærkede endnu engang på eget liv den gamle sandhed om denne krig, som så tit under kampen om stykker af skyttegrav var kommet til os: Erobring, indtagelsen er forholdsvis let – fastholdelse imidlertid ufatteligt vanskeligere!"

Angrebet på begge sider af Somme, som var begyndt med så store forhåbninger, var bragt til standsning på grund af den naturlige udmattelse blandt tropperne og vanskelighederne med at fører forsyninger frem over de ødelagte slagmarker ved Somme, frem for alt artilleri og ammunition.

Mod en sej fjende, der rådede over et stærkt artilleri, kunne dette angreb med udmattede tropper, hvis kompagnier nu kun bestod af nogle få kampduelige grupper, der for de flestes vedkommende var berøvet deres førere, og uden en virksom artilleri forberedelse, gennemføres med succes. Det hurtige forbrug af reserverne og vanskelighederne med forsyningstjenesten fik desværre O.H.L. til at fravælge her foran Amiens at indsættelse de endnu talrige disponible reserver for at søge en afgørelse. PÅ andre steder langs Vestfronten var angrebsplaner længe været under udarbejdelse. De skulle nu gennemføres.

Regimentets samlede tab i tiden fra **21. til 31. marts** var:

	Døde		Sårede		Gassyge		savnede	heste	
	officerer	mænd	officerer	mænd	officerer	mænd	mænd	død	såret
I. Batl.	2	63	5	215	-	-	6	2	-
II. Batl.	2	48	7	156	1	54	3	5	1
III. Batl.	3	63	8	195	-	20	5	2	1
Regt.stab	-	-	2	-	-	-	-	-	-
Total	7	174	22	566	1	74	14	6	2

Samlede tab 21. marts – 31. marts:

30 officerer, 826 underofficerer og mænd, 9 heste. Afgang på grund af sygdom: 5 officerer, 2 underofficerer og mænd.

Døde

I. Bataillon:	*III. Bataillon:*
Lt. Zülow	Oberlt.d.R. Otte
Lt.d.R. Rothe	Lt. Mexhow
	Lt.d.R. Petersen
II. Bataillon:	
Lt.d.R. Schmidtgall	
Lt.d.L. Junge	
Oberatzt Dr. Reinke	Død 20. marts efter at være såret i udgangsstillingen den 19. marts.

Såret

Regiments-stab:	Lt.d.L. Kaltwasser
Lt.d.R. Götze	Lt. Schäfer
Lt. v. Hausen	Lt. Möller (Paul)
	Lt. d. R. Hollburg
I. Bataillon:	
Lt Schilling	*III. Bataillon:*
Lt.d.R. Fellmer	Lt.d.R. Möller (Max)
Lt. Rosenhagen	Lt.d.R. Meyer
Feldwlt. Hennngs	Lt.d.R. Schwarz
Oberarzt Dr. Meinshausen	lt.d.R. Manshard
Senere død i hjemmet	Lt.d.R. Pecht
II. Bataillon:	Lt.d.R. Harten
Lt.d.L. Gerson	Lt.d.R. Studt
Lt.d.R. Schwiegk	Offzft. Fries
Lt.d.R. Werecke	

Ammunitionsforbrug 21. – 31. marts:

omkring 200.000 skud til M.G.
10.000 skud til l.M.G.
100.000 skud til gevær

Stillingskamp langs vejen Bray – Corbie, 1. – 18. april:

For os hed det altså igen stillingskrig.

Man ville endnu ikke rigtig indse det, man vendte sig mod tanken, og ville ikke tale med det blandt undergivne eller kammerater, men kendsgerningerne var imidlertid klar for alle: her, 12 km foran Amiens, var den store tyske offensiv kommet til standsning. Dette kunne end ikke en meddelelse fra Division den 10. april ændre på, selvom der heri blev fremhævet, at den midlertidige stilstand i operationerne på vores front under ingen omstændigheder måtte afstedkomme en følelse af skuffelse eller modløshed.

Foran os ligger et område, urørt af krigen, som vi nåede kanten af under fremrykningen. Bag os ligger Somme-slagets område med dens månelandskab og barakker i vores såkaldte hvilekvarterer.

Nu hedder det igen våde huller under post- og vagttjeneste, igen at være muldvarp: grave, slæbe ammunition og materiel, og den daglige tur til feltkøkkenet.

Hvad ligger der ikke af tavs, ukendt heltegerninger i dette arbejde, i denne daglige opfyldelse af pligter?

Nu langsomt når det hårdt tiltrængte materiel frem til fronten. Langt tilbage i artillerislugten ligger depoterne, hvor i aftendæmringen de grå transportgrupper iler. Den fede lerjord er efter flere dages regn både glat og opblødt. De tunge bjælker vejer enormt – kroppen er presset til det yderste. Så flammer det op i vest – et ildoverfald, der med uregelmæssige mellemrum gentages, faldet over terrænet, som transporterne må passerer. Et par maskingeværer bjæffer ind i mellem. Manden med sin byrde fortsætter uforstyrret sin vej – er det fatalisme?

Men allerede næste aften ligger den fjendtlige ild der, hvor fødderne har dannet en sti. de engelske flyvere har fanget den trampede sti på deres luftfoto. Øjne og øre holdes åben, mens det forsøges at finde en ny vej frem.

Men også på turen fra stilling til pionerdepot må der slæbes. Tungt hviler i en teltflage bundet til en bærestang den kammerat, det i dag blev revet ud af vores midte. De bærer ham med en omsorg, man næppe tror mulig blandt de rå mænd, krigen har frembragt – og det uanset om den sårede i teltbanen stønner af smerte, eller for altid er blevet tavs.

Og når i en hvileperiode de døde vises den sidste ære, står de alle som én ved graven: disse store mænd fra nordøst og drengene, der hurtigt er blevet til mænd. "I dag du – i morgen mig - !" . I hånden et par forårsblomster og mangen en afslørende tårer løber over de vejrbidte ansigter. "*Ich hatt' einen Kameraden, einen besseren find'st du nicht!*" . Vores musikere under Musikmeister Zehe lægger noget helt særligt i denne salme som gribe alle ved graven. Ofte lød også Regimentsmusikkens flerstemmige sange som en afskedsgave til en kammerat.

Tidligere, hvor de store militærkirkegårde ikke eksisterede, forsøgte kompagnierne at udsmykke gravene på markerne og i vejkanten. Tit standsede vi op på vej mod stillingen i en skovkant ved siden af en sådan simpel gravhøj, hvor en ukendt hånd på et trækors havde skrevet:

Hier ruht in fremder Erde Schoss	*Her hviler i fremmed jords skød*
Ein deutscher Krieger – namenlos!	*en tysk kriger – ubekendt!*
Kam'rad steh still und bete für mich,	*Kammerat, stå stille og bed for mig,*
Bald kommt ein anderer und betet für Dich!	*Snart kommer en anden og beder for dig!*

Ja, vi er ganske rigtig barbarer! – Det var noget kostbart, denne vidunderlige vished om sammenholdet derude. Den der udenfor, og også i dag sætter spørgsmålstegn ved denne kendsgerning, bær selv en del af skylden for, at han ikke fandt det virkelige kammeratskab.

Tiden for feltkøkkenet blev altid afventet med særlig længsel, ikke kun fordi maven knurrede og en soldats sindstilstand går gennem maven – det var lagt mere! Gennem postsækkene, der fulgte med dem, kom den sidste håndgribelige forbindelse med hjemstavnen. Tit så jeg de strålende øjne på min trofaste oppasser Wilhelm Diehn, når han om natten kom tilbage fra feltkøkkenet, og medbragte et brev eller en lille pakke: "Fra min ærede hustru – Hr. Kaptajn!". Historien om, at en af vore ordonnanser var blevet såret under afhentning af mad, og herved havde spildt halvdelen af madspandens indhold, kom først senere.

I det nu fjerde krigsår, hvor meget allerede var blevet til rutine og truede med at blive lullet ind i en hverdagen, behøvede vi desto mere dette bånd til hjemstavnen. Man måtte hele tiden gøre sig det klart, hvad det drejede sig om, og hvorfor vi befandt os herude, kæmpende og blødende.

Men heltekonerne, der manede deres mænd og sønner til at holde ud til en sidste indsats for Konge og Fædreland, blev hele tiden sjældnere. Mangen en soldat sad i april 1918 allerede nedtrykt i sin dækning og læste i lyset af den flakkende stearinlys triste budskaber:

> "Alle aviser herhjemme er fulde af meddelelser omgivet af en sort kant. Overalt er der sorg og tårer! Naboen arbejder nu i en ammunitionsfabrik og tjener overdådige penge, mens vi nages af hunger. En anden er det lykkede at holde sønnen tilbage – hvorfor forsøger ikke også du? Skån dig, bevar dig for os! Vi behøver dig!"

Det lød anderledes end dengang, hvor en bølge af begejstring skyllede mod os derhjemmefra og krævede alt for Fædrelandet!

I et dækningsanlæg, hvor der ligger unge krigsfrivillige, har posten frembragt stemning. Lavmælt lyder det derovrefra:

Und schießt mich ein Kugel tot,
Kann ich nicht nach Hause wandern,
Dann wein' dir nicht die Auglein rot,
Dann nimm dir einen andern!
Mimm einer Burschen jung und fein – "Annemarie",
Es braucht ja nicht grad einer sein – von meiner Kompanie!

En halv time senere står den hidtidig så koldblodige gefreiter, som hverken kendte til fare eller nerver, med brevet i lommen og nye sorger i hjertet under bygning af pigtrådshindring på en udsat post. Først stille, så hele tiden højere, råber det i ham: "Skån mig, vi sulter – vi har brug for dig!"

I denne tids resignation lod klar og skarp en befaling fra vores ærværdige Regimentskommandør, som med sin typiske knaphed ramte hovedet på sømmet. Han sluttede med ordene: Det gælder for os alle at bide tænderne sammen, og fortsætte med at gøre sin pligt, - det er times krav."

En anden af tidens krav var imidlertid også at opretholde den tættest mulige forbindelse mellem de højere stabe og kamptropperne, og tilpasse kravene til de faktiske styrkeforhold. Selvom der i befalinger til angreb blev angivet præcise krav til antal for sikkerhedsbesætning og reserver, kunne det med en kampstyrke på mindre end 20 mand forekomme, at en fører meldte tilbage, at han på det befalede tidspunkt ville være klar til indsættelse med *sig selv og hans oppasser*.

Den **30. marts** brød kommandøren for II. Bataillon, Major von Wulffen, fuldstændig udmattet sammen. Kommandoen over bataljonen blev overtaget af Hptm. Buchholz. Også blandt de yngre officerer og mandskabet øgedes antallet af sygemeldinger på grund af udmattelse, forkølelser og maveonder. den **4. april** blev der krævet et stort offer af Regimentet. Major Villmann blev så syg, at han ikke længere kunne opretholde kommandoen. Over år havde denne forbilledlige tyske mand i kamp og sejr vist vejen for Regimentet, var vores foresatte og kammerat i en og samme person. Hans personlige indsats under Arras-slaget vil aldrig blive glemt af dem, der bar tallet for det aktive Regiment 31 – heller ikke hans viljestærke personlighed og de klare øjne, der syntes at kikke ind i kærnen af et menneske.

Hptm. Bade overtog føring af Regimentet, mens Oberlt. Plato overtog III. Bataillon.

Den **4. april** blussede angrebet endnu engang op syd for Somme. XIV A.K. erobrede Højde 104 nordøst for Hamel og stødte frem til vestkanten af Villers-Bretonneux, men manglede kræfterne til at holde byen eller fører angrebet videre. For at binde de fjendtlige tropper i og omkring den vigtige Amiens, som lå omkring 12 km fra den forreste tyske linje, og for kraftigt at kunne beskyde denne, blev der i de næste uger ofte kæmpet om beherskelse af denne by. Den forblev til slut på fjendens hænder.

18. ID forhåbning om, at fjenden på grund af presset på flanken også ville rømme området nord for Somme, blev ikke opfyldt. Tværtimod trak han friske styrker frem, og der blev meldt om opmarch af to bataljoner vest for Sailly-le-Sec. Regimentet gik i forhøjet beredskab.

Ved en reorganisering af 23. Reserve-Korps blev Regimentets ansvarsområde udvidet med omkring 500 meter, så den nu også omfattede Afsnit C 3 (mitte). Regimentet havde nu en frontbredde på 2 kilometer, som den med sine svage kræfter skulle sikre og udbygge.

Vejen mellem Bray og Corbie delte Regimentsafsnittet i to næsten lige store dele. Fra Morlancourt førte tre, hele tiden fladere, sænkninger frem mod vejen. Det sydlige afsnit sluttede mod øst i den dybt nedskårne Artillerislugt. I retning af fjenden steg terrænet jævnt til en flad krete, hvor vores forreste poster var placeret. Fra et skovstykke langs vejen havde de fjendtlige artilleriobservatører frit udsyn til hele afsnittet.

Selv enkelte roestakke tiltrak sig beskydning. Man undgik den hurtigt. Om dagen kunne kun enkeltpersoner bevæge sig i stillingen. Regimentsstaben lå først i Artillerislugten. På grund af den hele tiden tiltagende beskydning flyttede den så til et skovstykke 1½ km længere mod øst. De forreste poster lå i skyttehuller, hvor fugt og kulde måtte udholdes, da den tunge lerjord forhindrede dræning. Først om natten kunne dækninger forlades og igen få gang i de stivfrosne lemmer.

Lidt efter lidt opstod der bag de forreste skyttehuller sammenhængende modstandsområder og støttepunkter i baglandet med dækningsanlæg. Kun langsomt voksede pigtrådshindringen. En livlig patruljeaktivitet førte til hyppige natlige sammenstød. Afløsning og livet i afsnittet tog efterhånden den velkendte form af stillingskrig. Reservebataljonen blev flyttet fra Malard-skoven – hvori 5. Kompanie blev ramt af en fuldtræffer og havde 4 døde og 6 sårede – til Etinehem. Også Regiments kamptræn kom hertil. Den store bagage lå i Suzanne. Hertil ankom den **10. april** de efterladte pakvogne.

I de to første uger af april ankom erstatningspersonel i en sammensat marchbataljon fra feltrekrutdepoter, fra infanterierstatningsenheder i Beverloo og fra Lockstedter Lager ved Neumünster: tilsammen 36 underofficerer og 636 mand.

Blandt de tynde ansigter på de 19-20-årige rekrutter så man ikke kun resultatet af den manglende ernæring i krigsårene, men også hos mange en kun svagt befæstet vilje og disciplin, og også og uddannelsen viste store huller – men de var os mere kærkommen end gennemsnittet fra Locksteder erstatningerne. Foruden upåklageligt krigserfarne soldater, som på næsten alle krigsskuepladser allerede havde blødt, bragte disse forstærkninger også vanskelige drenge, som aldrig havde hold længe længe ud, og hvis papirer viste et langt register af endnu uafsonede straffe. De hævede med sikkerhed ikke troppernes moral. En ikke ubetydelig procentdel af dem forsvandt for altid i løbet af de første nætter.

Et langt bedre indtryk gjorde den marchbataljon, der i begyndelsen af maj ankom fra Lockstedt, hvoraf Regimentet modtog 35 underofficerer og 281 mand.

Langsomt begyndte den gift, der var spredt i Tyskland, at virke. Folk, der vente tilbage fra krigslazaretterne, havde åbenlyst i enkelte byer været udsat for særlig dårlig indflydelse. De kunne ikke længere, som tidligere, se os i øjnene, og snakken forstummede, lige så snart de følte sig observeret. Mange fortalte imidlertid nedtrykkende om koner og mænd, der under turen tilbage til fronten, havde forsøgt at overtale dem til faneflugt.

De nyudnævnte unge kompagniførere stod foran en vanskelig opgave, mens de til dels selv først skulle finde sig tilrette i den nye kreds af forpligtigelser.

I løbet af de næste uger vendte imidlertid mange kampprøvede officerer tilbage til Regimentet efter at være kommet sig over deres sår. På den måde fik III. Bataillon i Lt. Wagner og Lt.d.R. Schilling to fremragende, fornuftige og selvstændige kompagniførere, og i Lt.d.R. Twiesselmann en af de dygtigste unge officerer tilbage. Lt.d.R. Lose blev adjudant i III. Bataillon i stedet for den syge Lt.d.R. Oeding. Lt.d.R. Heineberg tiltrådte som adjudant til I. Bataillon i stedet for den, den 12. april faldne Lt.d.R: Gadewohl. En knapt 1 cm stor sprængstykke fra en omkring 200 meter nedslående tung granat, gik gennem stålhjelm og hoved på denne, som soldat og menneske agtede og pligttro officer, et bevis på den uhyre sprængvirkning af den nye amerikanske brisantammunition. Hans adjudants død tog også den indre kraft af Hptm. Friedrichs, føreren for I. Bataillon. I næsten 2 år havde han som bataljonsfører gennemlevet gode og dårlige dage med sin bataljon. Hans navn er tæt forbundet med Regimentets krigshistorie. For en kort periode overtog Hptm. Plügge fra IR 85, så Hptm. Buchholz bataljonen. Fører for II. Bataljon blev den fra Ulanen-Regiment 11 overførte Major Krug.

Den store udskiftning af de ældre officerer viser, hvor voldsomt den lange krig havde belastet sundhed og nerver. Dem, der kun et eller to år havde stået ved fronten eller tilhørt en stab, havde sikkert allerede oplevet meget. Men kun den, der uden ophør gennem fire år havde udholdt den hårde kampfronts mange nervelastende vilkår, krigens hele ødelæggende voldsomhed, betalte prisen for håb og skuffelser, og det hele tiden at se mennesker komme og gå.

Den **14. april** ankom den nye udnævnte kommandør for Regimentet, Major v. Lossberg.

Det er sikkert svært, at forstå og fange krigens og frontsoldatens psyke for dem, forpligtigelserne fastholdt i hjemstavnen, og ikke selv har medlevet verdenskrigens store begivenheder og forvandlingen blandt folkene.

Om natten den **17./18. april** blev Regimentet afløst af RIR 230.

I dagene før afløsningen havde fjenden været meget aktiv. En større fjendtlig patrulje nedkæmpede en af 6. Kompanies fremskudte poster. En underofficer og to mand blev taget til fange. Lignende forsøg den efterfølgende nat mod 4. og 9. Kompanie blev afvist i nærkamp. Kraftige ildoverfald kostede betydelige tab. En fuldtræffer i telefondækningen ved K.T.K. (Süd) kostede tre døde og to hårdt sårede. II. Bataillon blev om aftenen den **17. april** tvunget til at rømme Etinehem på grund af kraftig beskydning. Den måtte tilbringe natten under åben himmel.

Tab i tiden 1. til 17. april var:

	døde	sårede	savnede
Officerer	1[*]	3[†]	-
Underofficerer og mandskab	23	81	8
Totalt	24	81	8
Heste	7	2	

Sammenlagt: 4 officerer og 109 underofficerer og mandskab.

Hvil i baraklejren ved Mariecourt fra 18. april til 6. maj:

Indkvarteringen i den forsømte, tidligere engelske baraklejr lige øst for Mariecourt, var fuldstændig utilstrækkelige. Med gammelkendt grundighed gik man i gang med rengøring, tætning og indretning. En del af bataljonerne indrettede sig i en gammel engelsk stilling med bølgeblik.

En hastig vasken, pudsen og lapning bredte sig. Den skal af leret mudder, der helt havde dækket det ydre af menneskerne, måtte vige. Det strittende skæg faldt for kompagnibarberens knive. Frisk afluset og med rent tøj på kroppen glemte de nøjsomme soldater hurtigt, hvad de lå bag dem. Om aftenen lød de gamle soldatersange og på hyggelig måde kunne en trækharmonika høres i den stjerneklare nat.

Disse lyse nætter krævede dog hurtigt tiltag til beskyttelse mod fly og til luftforsvar. Der blev stillet alarmposter ved opstillede maskingeværer. Korte stikgrave i nærheden af barakkerne skulle yde dækning. De trufne

[*]) Lt.d.R. Gadewohl

[†]) Lt.d.L. Hassel, Lt.d.R. Scharke (blev ved enheden), Offzst. Kreuzfelddt.

forholdsregler viste sig hurtigt at lønne sig. Da et kraftigt bombeangreb efter omkring otte dage ramte III. Bataillon i sydlejren, blev enkelte barakker, køretøjer og ammunitionsdepoter ødelagte, men intet menneske kom til skade. Folkene lå i dækning i grave, hvortil der var direkte adgang fra barakkerne.

Med frisk mod blev arbejdet påbegyndt, at uddanne det nye mandskab. Kurser i l.M.G., i granatkaster og geværgranat fremmede kampkraften. De nye panserværnsgeværer havde en udmærket træfsikkerhed og gennemslagskraft. Området i nærheden af lejren egnede sig godt til øvelser i erobring af modstandspunkter under støtte fra tunge infanterivåben. Disse øvelser blev, hvor det overhovedet var muligt, gennemført med skarp ammunition. Geværgranaterne viste sig effektive.

Den nye Regimentsfører ønskede at danne sig et indtryk af den aktuelle måde, så der blev gennemført talrige demonstrationer og konferencer.

Den **21. april** inspicerede den kommanderende general for 23. Reserve-Korps, Exzellenz v. Kathen Regimentet. Med nogle få, fyndige ord, lykønskede han os for de store opnåede resultater og udtalte sin forhåbning om, at det i de kommende kampe ville opretholde sine trofaste traditioner.

I en hærbefaling fra Kronprins Rupprecht blev der ligeledes udtrykt tak og anerkendelse til de underlagte enheder.

Imidlertid vidste soldaten fra sommeren 1918 ikke meget til, hvad de skulle stille op med en appel til Regimentets traditioner. Forsøgene fra de højere myndigheder til i taler og skrivelser at vække og genoplive de rene soldater mæssige dyder, faldt for flertallet, som ikke havde lært fredstidssoldaten militære følelser, nu på ufrugtbar grund.

Den daværende soldats psyke havde nok reageret mere, hvis man havde talt til dem om fortvivlelses mod. Denne mindre heltemodige variant af mod, var imidlertid generelt mere forståelig, og kunne måske være nået igennem. Vi kæmpede ikke længere for militær hæder, men om vores nøgne tilværelse for ikke at blive et folk af tiggere.

18 ID blev indgrebsdivision for 23 RK. For tilfældet af en indsættelse blev beredskabsrum og angrebsretninger fastlagt og rekognosceret.

Endeligt kom man endnu engang til hest!

Den trækker soldaten med magisk kraft til slagmarken – til byerne, hvor der blev kæmpet og blødt. Han kan med hævet hoved endnu engang se, hvor død og djævel engang omgang ham.

Et hurtigt ridt førte os gennem den brede Somme slagmark. Her – ikke langt fra vores indkvartering – var det hele begyndt. Tydeligt erkendbar ligger de tyske og engelske stillingssystemer foran os. Mange steder er de tyske grave forvandlet til et øde månelandskab. På kryds og tværs, som tråde i et tæppe, går de forfaldne grave op og ned ad bakkerne. Langsomt snor Somme sig omkranset af de nøgne, ødelagte popler gennem det brede engområde.

Det går frem langs romervejen. Derovre kan man se resterne af slotsparken ved Deniecourt. De nøgne ødelagte træstumper stor som nedrammede pæle i jorden! Estrées. Her havde franskmændene i begyndelsen af september 1916 samlet sig til modangreb mod den store fremspring i Regimentets stilling.

De lange, brune græs giver området et præg af steppe. Den ”Brune grav” og tunnelen under romervejen nord for Berny-en-Santerre eksisterer fortsat. Der ligger den grav, der kostede III. Bataillon så uendeligt meget blod. Herfra gik mange af vores bedste, årelange kammerater i fangenskab. Otto Bruhn, Krischan Jörgensen, jeg hilser jer fra dette sted, og også den stolte Leutnant Wendte. ”So lütt as hei is, - so krötig is hei” – fortalte en gammel wehrmann, der har havde deltaget i det modangreb, Wendte havde anført.

Der, hvor markvejen går ind i Belloy, faldt den prægtige Lt. Klaus v. Ahlefeld, her i hjørnet af Berny, i hvis nordkant II. Bataillon under dens kommandør Major Frhr. v. Kittlitz så hårdt havde kæmpet, faldt Lt.v. Puttkamer, og gemt under træer og hække i parken står stadig efterladte tungt artilleri.

Tusinde tanker - ! Snart fanges opmærksomheden i østkanten af Berny den halvt ødelagte indgang til den tidligere bataljons kommandostation. I nicher og gange maner erobrede læderhjelme, ødelagte våben og bunker af brugte forbindinger til eftertanke om, hvad der her i nyeste tid var sket. Indvendig er kommandostationen intakt. Blandt de tyske og engelske inskriptioner på væggene kan man stadig tydeligt læse den gamle mester Goethes kraftfulde ord:

Feiger Gedanken bängliches Schwanken,
Weibisches Zagen, ängstliches Klagen
Wendet kein Elend, macht dich nicht frei.
Allen Gewalten zum Trotz sich erhalten,
Nimmer sich beugen, kräftig sich zeigen
Rufet die arme der Götter herbei!”

Fra Berny går det over Belloy til Barleux. De tre "B" har en ganske særlig klang for alle medlemmer af 17. og 18. Division. Langs skråninger og vejkanten ligger forvoksede grave. De smuldrende kors med det ovale blikskilt med den blå-hvide-røde kokarde er de eneste farver i denne uddøde ørken. Forgæves leder vi efter tyske grave. Af den rige højst, som vi i disse blodige dage havde lagt i jorden, var intet spor tilbage.

De hårde kampe syd for Somme ved Villers-Bretonneux den **25. april** rev Regimentet frem til Somme ved Bray og Etinehem til dækning af 23. Reserve-Korps flanke.

Denne første alarmering førte ikke til kamphandlinger. Allerede den følgende nat gik bataljonerne igen tilbage til lejren ved Maricourt. Uddannelsen fortsatte uforstyrret til der den **6. maj** endnu engang blev alarmeret. Regimentets korte hvil var slut.

Fornyet indsats langs vejen Bray – Corbie fra 6. til 18. maj:

199 ID befrygtede et fjendtligt angreb langs vejen Bray-Corbie. Bataljonerne lå om aftenen i og omkring Bray-sur-Somme i beredskab. Ilden langs fronten øgedes og tunge fjendtlige batterier beskød kanten af Bray. Om natten **7. til 8. maj** trængte fjenden langs landevejen Bray-Corbie ind i IR 114 afsnit og en del af hovedmodstandslinjen gik tabt. IR 31 forlod 18 ID og blev taktisk underlagt 199 ID. Allerede om natten **8. til 9. maj** afløste III. Bataillon nord og II. Bataillon syd for vejen dele af RIR 237 og IR 114. I. Bataillon lå som reserve i Taille skoven.

Af det vi i uge langt arbejde havde skabt, var der ikke meget tilbage. De følgende ti dage i den gamle stilling kostede flere tab, end hele den forløbne måned.

Modstanderen havde erobret "Australier-busch" skoven, hvor vi tidligere havde haft vores forposter, og bakkerne øst herfor ved landevejen. Den 2-300 meter brede sænkning, der forløb her, dannede ingenmandsland, der om natten var genstand for talrige patruljer.

Højderyggen, hvor vores hovedmodstandslinje gik nord for landevejen, omsluttede og flankerede dette fjendtlige fremspring, så modstanderen ikke kunne udnytte denne lokale succes. I sænkningen lige vest for vejen mellem Morlancourt og Sailly-Laurette, omkring 500 meter bag hovedstillingen, lå K.T.K. og begge reservekompagnier presset sammen i nogle hurtigt, ikke særlig dybt, opkastede grave. En kontinuerlig flankerende ild fra tunge fjendtlige batterier kostede her hele tiden store tab, samtidig med at den virkede nedbrydende på de her liggende troppers nerver.

Den afløsende III. Bataillon placerede allerede samme nat sine reservekompagnier i en spredt skyttekæde på højderne vest og øst for sænkningen. Hver man gravede si egen "kiste" – et hul, lige stor og dyb nok til at kunne rumme en mand, hans tornyster og hans gevær. Den opgravede jord blev omhyggeligt fjernet ved hjælp af teltflager. En udspændt teltflage over hullet dækkede for observation fra luften. Sådan ligger disse kompagnier hele dagen uden at bevæge sig i et fuldstændigt nøgent terræn fuldstændig prisgivet fjenden. Ubevægeligt, men uden tab, da den engelske beskydning fortsat ligger over sænkningen, hvor et par ovnrør fortsat, omhyggeligt fodret, ryger.

Modstanderen havde fra sin højere liggende stilling og fra lænkeballoner fuldstændig observation over alle dele af vores stilling. Selv enlige ordonnanser lægges under ild. Enhver bevægelse i stillingen er om dagen umulig.

Forbindelsen mellem K.T.K. og Regimentsstaben blev fortrinligt opretholdt af vores to meldehunde: "Rex" en blanding af schæfer og ulevehund og "Greif", en Doberman der mindst fire gange om dagen tilbagelagde den farlige tur. De havde på ægte hundemaner markeret deres rute på træstumper, sten og kratervolde, og sørgede på hver tur at holde markeringerne friske. Man kunne tit opleve, at "Rex" rasende gøede, når en granat eksploderede i hans nærhed, mens "Greif" var blevet en smule mere forsigtig efter at den var blevet ramt af et par jordklumper. Vi holdt alle meget af disse vore firbenede krigskammerater, der med sikkerhed reddede mange en ordonnans liv og helbred.

Med sædvanlig grundighed begyndte øjeblikkeligt en udbygning af stillingen, men maj-nætterne var kun korte, og under alle omstændigheder ikke lange nok til nå at gøre alt det arbejde, der måtte gøres.

Mørket havde dårligt sænket sig over bakkerne, som skjulte Amiens for os, før det blev levende både i stillingen og i baglandet. Langsomt og tungt læsset begyndte kamptrænets vogne turen fra Bray og Suzanne. De bragte trærammer til dækninger, ruller af pigtråd, bjælker og brædder. Bag ved begyndte feltkøkkener at ryge. Så hyler det fra vest. De mange nedslag for de skræmte heste til at løbe løbsk. "Trav!" skriger kusken og og kikker med søgende øjne hen over sine heste. Et andet – et tredje lag sender grene, jernstykker og sten gennem luften. "Galop!" Kusken står oprejst på bukken med tømmen fast i hånden. Hestene skummer, har store vilde øjne og røde næsebor. Sådan går det for sig nat efter nat!

Vore gamle, tapre kuske er blevet tavse mænd. I deres ansigter står et stille udtryk af "det-må-gå-som-skæbnen-vil". Uden deres troskab til pligten ville vi foran lide nød. Ved pionerdepotet ved teglgraven må der så

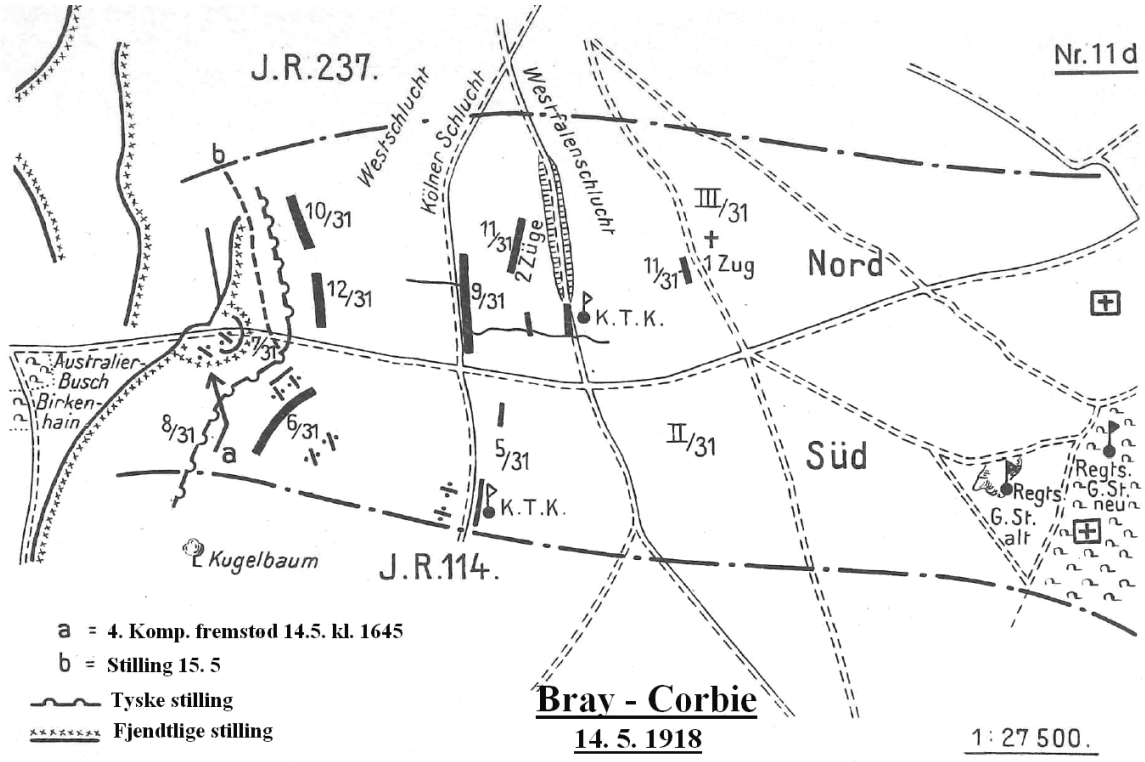

ventes – vente under granaternes hylen – vente til transportgrupperne har tømt vognen, vente til maden er udleveret. Beroligende klapper kuskene deres hestes våde halse og dampende flanker. Mangen en hånd blev rød af sivende blod. – Sådan levede også disse firbenede kampfæller sammen med os, nat efter nat, måned efter måned.

Hvis imidlertid en af dem er blevet liggende under turen, er der ikke lang tids besindelse! I lange strimler forsvinder kødet i kogekarrene og og for den vidunderlige duft af steg eller gullasch til at brede sig hvor end der findes kogemulighed.

Vore natlige tab bredte sig på grund af den fjendtlige forstyrrelsesild under det hårde arbejde på støttepunkter, forbindelsesgrave og hindringer. Nat og dag fortsatte vore tab med en nervenedbrydende regelmæssighed. Under en opklaringen kom staben ved 10. Kompanie under ild fra et M.G. Kompagniføreren, Lt.d.L. Heidemann, der på forbilledlig måde havde først sig kompagni gennem alle offensivens farer, blev båret væk med skud i brystet. Den tidligere Feldwebel fra FR 73 faste mandskab, som på grund af tapperhed var blevet udnævnt til officer, vidste hvordan man opretholdt tjeneste villighed og disciplin i sit kompagni. Han var beviset på rigtigheden i påstanden om, at et hovedkrav på dette tidspunkt var, at have de mest energiske og handlekraftige folk på førerposterne. Disse opnåede også under de mest vanskelige forhold samme agtelse og tillid hos både foresatte og underordnede.

Den talmæssige overlegenhed af de fjendtlige fly virkede næsten deprimerende. Siden Richthofens død den 25. april – derover skråt foran vores front ved Hamel – blev de stadig mere dristige. I grupper på 50 til 80 maskiner dukkede de op, og nedkastede fra stor højde med forbavsende præcision deres bomber mod hovedmodstandslinjen, kun få hundrede meter fra egen linje. Under et sådant angreb om eftermiddagen den **10. maj** faldt ved 9. Kompanie Lt.d.L. Ebers, en af de bedste af de yngre officerer, der i to år havde deltaget i alle Regimentets kampe. Hans død blev hævnet ved nedskydningen af fire fjendtlige flyvemaskiner, som vores tredækkere hentede hed fra de fjendtlige eskadriller.

Også sanitetstjeneste var yderst vanskelig under sådanne forhold. Alle, der om armen var båndet med det rød kors, ydede en uselvisk og vanskelig indsats. Deres hurtigt indgriben reddede mangen en kammerats liv, og lukkede for evigt mange en faldens øjne. Også mangen en gammel musiker, der hidtil kun havde kendt til deres musik og muntre koncerter, havde fundet ny indhold i tilværelsen efter at være trukket ind i denne opofrende tjeneste af næstekærlighed.

For Regimentet var det fjendtlige fremspring langs vejen Bray – Corbie, en torn i øjet. Hvis bataljoner og kompagnier var blevet spurgt, ville de alligevel have afvist nødvendigheden af et angreb. En fremrykning af

vores stilling ville måske nok medfører en mere lige linje, men ingen taktisk forbedring. Med den gunstige flankering blev fjenden fastholdt i den nuværende stilling. En fremrykning til vores fastholdte sænkning ville mere have forringet end forbedret hans stilling.

Divisionen gav på anmodning fra Regimentet tilladelse til gennemførelse af et angreb. Operationen skulle fjerne fremspringet og samtidig give bataljonerne mulighed for inden afløsning, i kamp at indsætte det endnu i kamp uprøvede mandskab.

Til artilleriets medvirkning blev Regimentsfører, Major v. Lossberg henvist til den ansvarlige, Major Berger. Forud for infanteriets angreb den **14. maj** kl. 0445 skulle der gennemføres et tre minutters skydning med 20 batterier, inklusiv 6 tunge og de lette minekastere. Allerede den 12. og 13. maj blev artilleriets skydning afprøvet med heftige ildoverfald. På trods af gentagne meldinger lykkedes det ikke at få fremlagt ilden fra et tungt batteri og en tung minekaster, der skød meget for kort.

Enhederne på flankerne og reserveenhederne var i højeste beredskab. Infanteriangrebet var planlagt på den måde, at I. Bataillon, der siden den 11. maj havde været indsat syd for landevejen, skulle gennemfører opgaven med 4. Kompanie, der hertil var holdt i reserve, med et fremstød mod nordvest og en oprulning. Som kodeord for angrebet valgte man "Senius", navnet på kompagniføreren. Samtidig skulle III. Bataillon gå frem nord for vejen og etablerer forbindelse til 4. Kompanie.

Regimentets beretning lød i det væsentlige: Den 14. maj kl. 0445 angreb 4. Kompanie mod nordvest. Kort efter passage af den gamle hovedmodstandslinje stødte det ind i kraftige fjendtlige styrker i terrænet, der med salver af håndgranater blev kastet og med M.G.-ild forfulgt.

Grupperne, bestemt til besættelse af postskærmen, fortsatte mod vest, mens de til rensning af M.G.-stillingen indsatte grupper rykkede frem i ryggen på denne. De her værende, skønsmæssigt 50 australiere, rakte hænderne i vejret. Som vores folk gående nærmede sig stillingen til en afstand af omkring 50 meter, kom de pludseligt under en kraftig M.G.-flankeild fra en hidtil uopdaget løbegrav til stilling fra syd for vejen Bray – Corbie. Der indtraf så store tab, at et videre fremstød mod hovedmodstandslinjens grave ikke var mulig.

Begge kompagnier fra III. Bataillon nord for havde under store tab fra eget artilleri og minekasterild, uden kamp rykket frem gennem sænkningen til kreten. Da det i mellemtiden var blevet lyst, blev en videre fremrykning gjort umuligt gennem kraftig M.G.-ild. Forbindelse mellem I. og III. Bataillon var umuligt på grund af virkningen af uskadte M.G.-stillinger langs vejen.

Et frontalt med 3./31 og fra syd med 2./31 forsøgt stødangreb mod den af 4./31 afskårne fjendtlige M.G.-stilling, mislykkedes.

Mens disse to kompagnier arbejdede sig frem, iværksatte fjenden kl. 1030 nord for vejen et angreb mod højre fløj af 11./31 med en styrke på omkring tre kompagnier fra retning af Treux-skoven. Det blev af l.M.G.-ild fra højre fløj af dette kompagni, minekaster og artilleriild fuldstændig afvist under store tab.

Syd for vejen blev 4. Kompanie kraftig formindsket af ild fra flanke, front og ryg, og blev kl. 1130 løbet over ende af et fjendtligt angreb. Kompagniføreren var i mellemtiden blevet hårdt såret. På grund af den stadig intakte M.G.-stilling var kompagniet afskåret fra forbindelse med udgangsstillingen. I ly af en død vinkel lykkedes det fjenden fra sydvest igen at skabe forbindelse til den hidtil afskårne M.G.-stilling. Frontalt blev angrebet standset af ild fra 1. M.G.K. og 2./31 fra udgangsstillingen. Endnu et forsøg ko. 1430 blev ligeledes afvist.

Under dette angreb udmærkede sig især Lt..d.L. Senius, fører for 4./31, der hårdt såret senere døde, Lt.d.R. Schmarje, fører for 2./31, faldet, Lt.d.L. Wilke, fører for 1. M.G.K. (forsvar mod angrebet kl. 1130 og 1430), Lt.d.R. Twiesselmann, 12./31 for energisk gennemført rekognoscering, der muliggjorde rettidig erkendelse af angrebet mod 9. og 11./31 og Sergeant Meins, 11./3 for l.M.G. ild under angrebet kl. 1030.

Dette fuldstændigt resultatløse angreb kostede I. og III. Bataillon over 80 mand døde og sårede og for 4. Kompanies vedkommende også et stort antal savnede. De dygtige kompagniførere for 2. og 4. Kompanie var faldet. Af de sårede blev det beviseligt fastslået, at fjenden havde anvendt dum-dum, og lysspor ammunition.

Regimentskommandøren, Major v. Lossberg fik for denne operation – der sågar blev omtalt i Hærberetningen den 15. maj – tildelt et E.K. I,

Efter gennemførelse af denne operation var Regimentets indsættelse under 199 ID kommet til sin slutning. Efter afløsning returnerede Regimentet igen til 18 ID. Disse få dage havde kostet Regimentet:

	Døde		**Sårede**		**Savnede**	
I. Bataillon	l	11	3	62	1	91
II. Bataillon	-	16	2	34	-	-
III. Bataillon	1	19	1	44	-	-
Totalt	2	46	6	140	l	91

Transport til Tournai:

Allerede om natten fra **16./17. maj** blev Kampbataljon "Süd" og beredskabsbataljonen, og den følgende nat kampbataljon "Nord" afløst af RIR 232. Kun 3. M.G.K. forblev i stillingen indtil tidligt den 19. maj.

Den **17. og 18. maj** begyndte bataljonerne med andre dele af Divisionen, opdelt i marchgrupper, turen mod øst. I en tre dages march nåede den i første omgang Iwuy nord for Cambrai, hvorfra der skulle transporteres videre med jernbane til et ukendt mål. Mod vest drønede endnu formindsket kanontorden. Et sidste langt blik gik fra bakkerne ved Maricourt tilbage over området, hvor i for næsten to måneder siden under så store forhåbninger havde kæmpet os frem til, og hvor så mange tapre 31'ere havde blødt og havde fundet deres sidste hvilested.

Kann dir die Hand nicht geben,
Bleib Du im ew'gen Leben
Mein guter Kamerad!

Fra mange hundrede struber og hjerter lød denne sidste hilsen gennem den klare morgenluft. Den gamle ånd levede stadig videre i de gamle knogler. Når man efter trofast pligtopfyldelse, efter så megen nød og død igen går mod livet, klinger den gamle påmindelse stadig rigtig: "trofast stå sammen – den gamle afprøvede kraft til at kunne holde ud i den brusende storm! - - -

VII. Tilbagetrækningskampe til Våbenstilstanden og tilbagemarch til Tyskland

1. Tournai

(20. maj til 20. juli 1918)

I juni og juli 1918 fik Regimentet, der siden begyndelsen af den store offensiv (21. marts 1918) næsen uafbrudt havde været i angreb eller hård stillingskamp, bevilget en længere pause. Afmarchen den **17. maj** fra den sidste stilling langs vejen Bray – Corbie (i nærheden af Amiens) havde ikke været uden problemer. I gloende sommerhede måtte Regimentet, der i de sidste kampe var blevet hårdt medtaget, præsterer tre dagsmarchen før indladning. Anstrengelserne, navnlig den første dag, mindede om fremmarchen i 1914 gennem Frankrig og Belgien. Alligevel havde vi en stor interesse i et hurtigt tempo. Allerede dagen efter vores afmarch kunne vi i retning af den netop forladte stilling igen fornemme trommeild. Altså havde en ny kamp udviklet sig. Vores påtænkte tilbagekaldelse til en ny indsats blev forhindret af den afstand, vi i mellemtiden havde skabt til fronten.

Marchen førte gennem ødelæggelses områderne langs Somme-slagmarken; velkendte byer som Montauban, Guillemont, Combles, Sailly-Saillisel gled forbi os – rene ruiner, i ordets bogstaveligste stand, uden genkendelige huse og landsby grænser. Sailly var forvandlet til en sump, krater ved krater med beskidt vand. Kun et skilt kundgjorde, at der her engang havde ligget en landsby. Den hurtigt fremtrængende forårsoffensiv (1918) havde ikke efterladt sig større spor, men den månedlange beskydning i 1916 havde opløst landsbyen. Mellem de enkelte landsbyer lå et månelandskab med spredte rester af skyttegrave og pigtrådshindringer. Det fjendtlige artilleri havde aldrig sparet på ammunitionen under ødelæggelsen af deres eget land, mens vores mangel på ammunition præcist under Somme-slaget, næsten var blevet legendarisk.

Spørgsmålet om, hvornår mand dette land igen kunne gøre beboelig, hvornår disse landsbyer, om end også på et andet sted, igen kunne opbygget, trængte sig ind på os. Og det er ikke underlig, at der endnu i dag på dette område, ikke er ændret meget på sporene fra det franske artilleri og den amerikanske ammunition. Det franske folks træghed i genopbygning er historisk. Mange steder i Frankrig kunne vi endnu finde ruiner fra krigen 1870/71.

Efter to overnatninger i bivuak, anden underbringelse var i det ødelagte område ikke mulig, nåede vi 1. Pinsedag (**19. maj**) vores indkvarteringssteder ved Cambrai, Cauroir og Awoingt, hvorfra vi næste dag med jernbane blev transporteret fra Iwuy til Tournai.

Tournai, en belgisk by på 40.000 indbyggere, var os et velkomment indkvarteringsområde. Vi havde i forhold til de øvrige af Divisionens regimenter en ubestridelig fordel. Regimenterne 85 og 86 var placeret i landsbyerne omkring byen. Byen tilbød mange seværdigheder. Husenes skønhed og den smukke omegn måtte fryde de rå krigere. Hertil kom mulighederne for aflusning, besøg på tyske værtshuse, tyske boghandler og de generelt gode kvarterer. Regimentet lå dels i borgerkvarter, dels på kaserne og andre bygninger. Befolkningen, walloner, altså fransktalende belgiere, var generelt imødekommende, selvom det mange steder var nødvendigt, at gøre dem bekendt med deres forpligtigelser som kvarterværter. Oftest skyldes dette mindre en bevist modvillighed fra belgisk side, men mere en overdreven tilbageholdenhed i kravene fra vore soldaters side. Det kostede en del besvær at overbevise vore egne soldater om, at de som minimum have krav på en betrukken madras, en stol og for hver gruppe et bord, genstande der med de belgiske myndigheders medvirken overalt var rigelig til rådighed.

Men selv disse beskedne krav var mange soldater tilbageholdne med at kræve, og derfor måtte påtvinges disse selvfølgelige bekvemmeligheder af deres foresatte.

De mange fordele, som byen gav os, blev begrænset af den uro, de hyppige luftangreb fra engelsk side, medførte. Som jernbaneknudepunkt, vigtig etapeområde og som sæde for Kronprinz Rupprecht af Bayerns hærgruppe stab, et vigtigt angrebspunkt for de engelske flyvemaskiner. Vi havde i de sidste uger under opholdet i Tournai næsten daglig og hver nat den tvivlsomme forhøjelse at blive hjemsøgt af de fjendtlige bombeeskadriller. Tabene traf også samtidig den belgiske befolkning. Ganske vist har flyene formentligt forsøgt at ramme de militært vigtige punkter, men måtte på grund af det tyske artilleri- og maskingevær luftværnsild holde sig i en betragtelig højde, så bomberne ofte missede deres mål, og kun tilføjede tab blandt de i stor angst levende indbyggere. Også vi måtte beklage tab. Den **28. juni 1918** var I. Bataillon netop nået tilbage til deres kaserne efter en natøvelse, da et pludseligt luftangreb også ramte kasernen. 3 døde og 14 sårede var vore tab.

Ved en anden lejlighed blev vores forplejningsofficer såret, og divisionens artillerikommandør, en oberst, blev dødeligt såret i sit kvarter. Da den bayerske kronprins kvarter øjensynligt var udset som mål, flyttede denne som tvangsindkvartering til biskoppens palads, hvor han var beskyttet mod yderligere ubehageligheder. Der var rigelige tegn på, at fjenden gennem spionage på det mest præcise var orienteret om fordelingen af indkvarteringer.

Ugerne i Tournai var velegnede til efter de ugelange kampe, igen at genopfriske enhederne. At afstanden til fronten, som tabene til fjendtlige luftangreb beviste, ikke var nogen livsforsikring, medførte også ulemper. Forplejningen blev nedsat til Etape-niveau. Indkøb på landet måtte til en vis grad forsøge at erstatte denne mangel.

En modbydelig trussel mod kampkraften var den pludseligt opdukkende influenza epidemi, der på samme tid hjemsøgte store dele af Europa. Vi havde i nærheden af 800 syge, på tidspunkter tæt på halvdelen af Regimentet under lægelig behandling. Epidemien gik senere på måneden lidt tilbage, man forlod aldrig helt enhederne. De fleste soldater blev inden krigens slutning ramt to- til tre gange af sygdommen. Selvom den fjendtlige side blev ramt af den samme epidemi, kunne tabene her uden problemer erstattes. Fra lægelig side blev alle nødvendige forholdsregler truffet, og kun enkelte dødsfald måtte beklages. Imidlertid blev kun få soldater helt forskånet for sygdommen.

Til underholdning og sjælelig opbygning blev af alle bataljoner og kompagnier afholdt fester, oftest forbundet med sportslige konkurrencer. Den underholdende del bestod af opførelser og koncerter af Regimentsmusikken. Til de sportslige konkurrencer var der udlovet værdifulde priser. Under festerne kom til udryk, hvilken kammeratskabelige forhold, der herskede blandt tropperne, som endnu i dag bringer gode erindringer.

Hviletiden i Tournai, set i forhold til den almindelige krigssituation, til vores forbavselse til at vare i to måneder. På et tidspunkt, hvor den øverste hærledelse var tvunget til at søge afgørelsen ved at indsætte alle disponible kræfter, var det for en tysk Division en meget sjælden belønning. Hviletiden måtte derfor frem for alt tjene den videre uddannelse. Alene af hensyn til de ankomne personelerstatninger var en kampuddannelse nødvendig. Dertil kom, at Divisionen var øremærket en ny, storanlagt offensiv. Resultaterne under den slesvig-holstenske 18 ID indsættelse i den store offensiv (21. marts), havde fået føringen til igen at indsætte Divisionen som angrebsdivision og derfor give den en hvilepause med lejlighed til yderligere uddannelse. Mens vores division i den store offensiv havde været indsat i første bølge, skulle den i det forestående angreb indsættes i anden. Efter erfaringerne fra e foregående kampe, ville den forreste Division om aftenen på den første angrebsdag være udmattet af gennembrydningen af den fjendtlige stilling. Divisionen i anden linje skulle derfor overtage opgaven, inden ankomsten af fjendtlige forstærkninger, at gennemtvinge det endelige gennembrud og påbegynde fremrykningen. Det var til denne opgave, vores uddannelse var skræddersyet. I stort anlagte øvelser, til tider under medvirken af artilleri, og med de øvrige infanteri støttevåben, maskingeværer og minekastere, blev Regimentet forberedt på den forestående opgave. Øvelsesområdet ved Kain gav rigelig mulighed for at gennemfører øvelserne mest muligt krigsmæssigt og afvekslende. De højere stabe overbeviste sig gennem inspektioner, om fremskridtene i uddannelsen. Føringen af Regimentet lå udmærket i hænderne på Major von Hanstein fra Divisionsstaben, som Regimentet kan takke for en fremragende uddannelse.

Under vores ophold i Tournai blev der på Vestfronten af den tyske hær opnået afgørende resultater. For at forstå det krigeriske sammenhæng må man se på et kort over Vestfronten. Den første tyske offensiv i året 1918, fra 21. til 30. marts bragte tyske tropper fra Siegfried-stillngen i en generel linje Arras – St. Quentin – la Fère frem til foran Amiens i linjen Albert – Montdidier. Selvom det ikke lykkedes at oprulle den fjendtlige front i skillelinjen mellem de engelske og franske hære, så var dog terrængevinsten og de erobrede mængder af fanger og materiel, men frem for alt den moralske succes på den ellers stivnede Vestfront af fremragende betydning. Det næste angreb bragte de tyske tropper vest for Lille og syd for Ypres og gennem den engelsk-portugisiske front over Armentières til Bailleul – Merville (9.-18. april). I et tredje stort slag gennembrød den tyske hærledel-

se mellem 27. maj og 8. juni den franske front syd for Laon. Angrebet bragte tyske tropper langt ud over det fastsatte mål over Aisne, Vesle til Marne på linjen Chateau-Thierry – Dormans. Med de to sidste angreb var der drejet en kile ind i den fjendtlige front og de tyske hære stod på højden af deres resultater. Den endelige sejr syntes at være nået indenfor rækkevidde. Tropperne så med fuld tillid og tiltro til føringen de sidste kampe i møde.

Den tyske hærledelse samlede sig til det afgørende slag. På to forskellige steder langs den fransk-engelske front skulle kort efter hinanden opnås gennembrud. Det første angreb på begge sider af Reims, lang Marine og i Champagne havde været under forberedelser i uger. Det næste var hovedangrebet på den engelsk-belgiske front i Flandern. Til dette gennembrud i retning af Dunkerque og Calais var fores Division forudset til gennembruddet ved Kemmelberg. Mens en del af divisionsartilleriet blev trukket frem til ildforberedelsen mod Kemmel, forblev infanteriet i deres hidtidige kvarterer. Så den **15. juli** startede det tyske angreb på begge sider af Reims. Mens de tyske enheder langs Marne allerede en time før angrebets start blev fanget i den fjendtlige ødelæggelsesild, og en overgang af floden kun kunne gennemtvinges med store tab, mødte enhederne på Champagne fronten planmæssigt rømmede franske stillinger, og blev herefter bragt til standsning af en bagvedliggende, stærkt besat fjendtlig stilling. Der var ingen tvivl om, at angrebet var blevet forrådt. Fjenden havde omhyggeligt truffet sine forholdsregler. I de næste dage brød angrebet fuldstændig sammen, heller ikke omringelsen af Reims lykkedes. Der var indtruffet et fuldstændigt omsving i krigssituationen. Kort efter den **18. juli** startede den stort anlagte modoffensiv under anførsel af Marshal Foch. Den tyske front ved Chateau-Thierry havde under den sidste tyske offensiv ikke kunnet udvides. Fra skoven ved Villers-Cotterêts ramte det franske angreb vores flanke. Rigeligt forsynet med nybyggede små kampvogne, gennembrød de franske tropper den netop erobrede og derfor svagt udbyggede tyske linje. Det franske kampvognsangreb, støttet af en virkningsfuld gasskydning, trængte dag for dag skridtvis den tyske linje tilbage. Det store forbrug af tyske enheder tvang den tyske hærledelse til sat samle alle disponible enheder på den truede front. Den forberedte offensiv i Flandern, hvis hemmeligholdelse allerede var kommet i tvivl, måtte opgives. Division efter division rullede med jernbane i sydlig retning. Den tyske føring måtte i første omgang koncentrere sig om rent forsvar.

Den **21. juli** ankom den forventede befaling også til vores Division. Om aftenen blev Regimentet indladet i Froyennes ved Tournai. Dermed sluttede det to måneders ophold i byen. Med smerte måtte vi i de kommende måneder indse, at den fremragende uddannelse til angreb ikke mere kom til anvendelse, men at Regimentet i stedet forblødte i en række ødelæggende stillings- og tilbagetogs kampe.

2. Langs Vesle

(1. august til 2. september 1918)

Efter en natlig rejse ankom Regimentet om morgenen den **22. juli** fra Tournai i tre transporttog til Chauny, La Fére og Tergnier. Disse byer var os velkendte som jernbaneknudepunkter i de første krigsår. Under tilbagelægningen til Siegfried-stillingen i foråret 1917 var det kommet ind i kampzonen og Chauny og Tergnier ødelagt, mens la Fère var blevet udbygget som støttepunkt i Siegfried-stillngen. Regimentet marcherede nu i øsende regn til Crecy-au-Mont, hvor det af mangel på beboelige huse måtte gå i bivuak ikke langt fra den berømte slotsruin Coucy-le-Chateau. Regimentet lå umiddelbart var den tyske front, som vest for Soissons var udsat for franske angreb, og skridt for skridt måtte give terræn. Mens førerne fik ordre til at rekognoscerer for mulige fremrykkeveje i tilfælde af en pludselig indsættelse, forberedte enhederne, der af tilgået erstatningsmandskab endnu engang var fyldt op, på den kommende opgave. Den følgende dag blev Regimentet, der blev holdt i reserve for Hærgruppen, trukket på den sydlige side af Aisne til Chassemy, og herfra over Vesle til Quinzy-sous-le-Mont. Travlheden bag fronten beviste, hvor hårdt der blev kæmpet i stillingerne foran. Vi så ofte transporterne af gassyge, der som følge af stærkt opsvulmede øjenlåg midlertidigt var blændet. Den franske angrebstaktik bestod udelukkende af en masseindsats af kampvogne og anvendelsen af en nu, på øjnene virkende gasart, hvorved de havde indhentet det af os opnåede forspring i gasskydninger.

For at undgå yderligere ugunstige kamp i stillingsbuen syd for Soissons, besluttede hærledelsen at trække fronten tilbage bag Vesle. Denne tilbagetrækning skete skridtvis. Om natten den **1. august** blev Visne krydset på

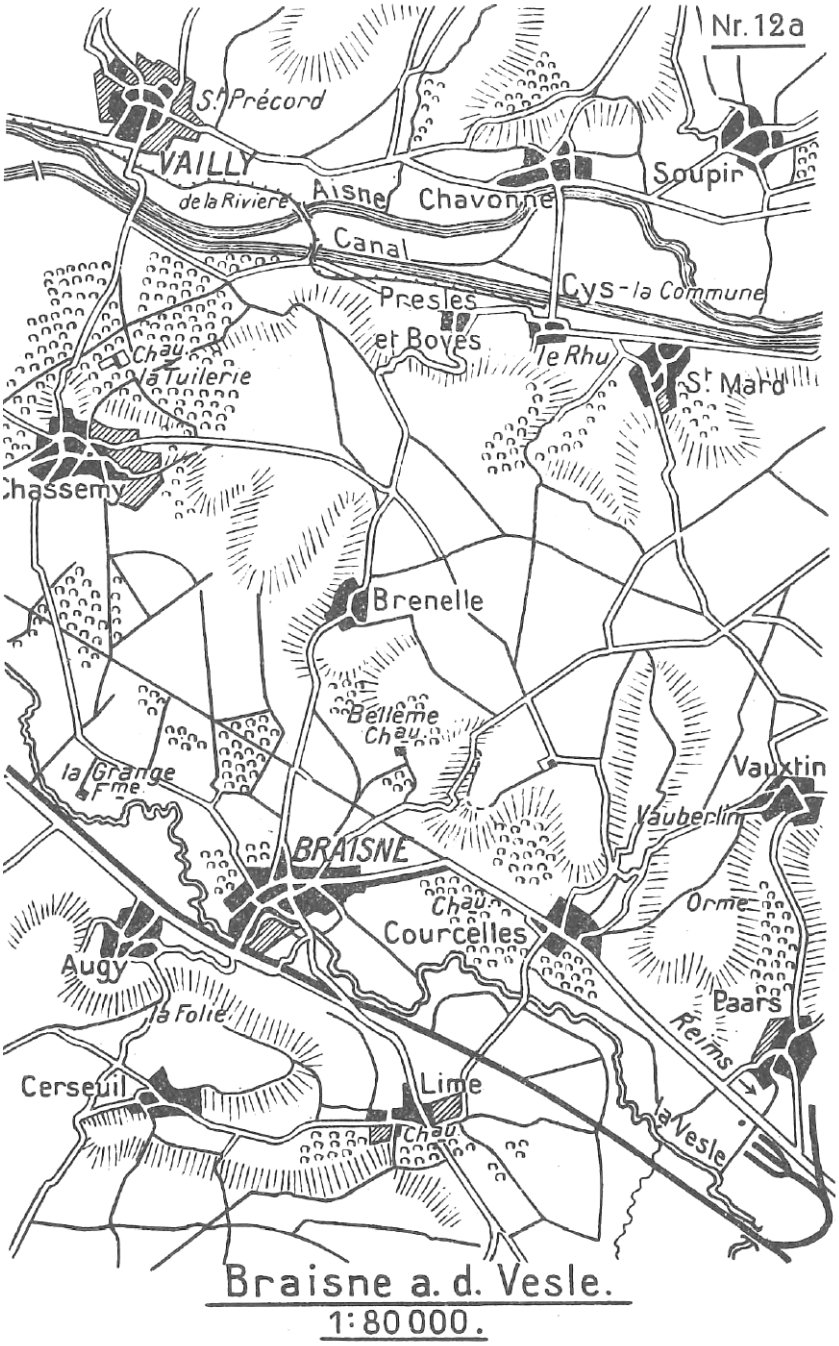

vej tilbage. Vores division havde i mellemtiden indrettet sig til forsvar bag Vesle i vestkanten og på begge sider af den lille by Braisne [Braine]. For ikke at at lade den svage og forsigtigt efterfølgende modstander komme for tidligt frem til stillingen, indtog III. Bataillon med tildelt artilleri under kommando af Major v. Hanstein en forpoststilling syd for Vesle. Da under dette nabodivisionens forpost blev trukket tilbage, måtte også III. Bataillon trækkes tilbage bag floden. Tilbagetrækningen gennem det allerede brændende Braine skete planmæssigt og ikke uden kraftig ildvirkning fra maskingeværer og artilleri mod den hastende fremtrængende fjende, der tilsyneladende ikke rigtigt kunne finde sig til rette i rollen som angriber. Det franske angreb havde intet til fælles med det stormende tyske angreb under martsoffensiven og de efterfølgende tyske angreb. III. Bataillon havde under forpostkampen kun en lettere såret, mens modstanderen synligt måtte lide store tab.

Med tilbagetrækningen fulgte de nødvendige sprængninger af veje, broer og den foran fronten liggende ruin La folie, som brød sammen i en kæmpemæssig støvsky.

Fjenden nåede Vesle i løbet af eftermiddagen og forsøgte, med en stærk patrulje at trænge ind i Braine. Efter en kort kamp med II. Bataillon blev den imidlertid hurtigt kastet tilbage. Efter en nyinddeling fik vores stilling syd for Braine langs nordsiden af Vesle, om inkluderede en fremspringende bue på denne ca. 10 meter brede flod. Til højre lå de øvrige af Divisionens regimenter og til venstre en württembergsk division. Fronten blev holdt af to bataljoner, der igen havde to kompagnier i forreste linje langs Vesle. Reservebataljonen lå i en stenhule omkring 2 km længere tilbage, hvor også Regimentsstaben befandt sig. Disse huler gav forsvaret en stærkt forsvarsmulighed, men havde også den ulempe, at deres indgange lå mod fjenden og dermed ofte lå under beskydning, da fjenden var velbekendt med deres placeringer. Fjenden ville ikke affinde sig med, at fremrykningen var gået i stå. Efter at han havde bragt sit tunge artilleri frem, begyndte en kraftig beskydning af vores endnu ikke færdige stillinger. Tidligt om morgenen den **5. august** trængte en større styrke over Vesle i I. Bataillons afsnit. Efter kampe frem og tilbage blev de under føring af Hptm. Buchholz kastet tilbage over Vesle. Kompagnifører for 3. Kompanie, Lt. Joans den yngre faldt herunder. Hermed var det fjendtlige forsøg, der alvorlig ville have truet Regimentets stillinger, blevet tilintetgjort.

Efter dette mislykkede forsøg var fjendens artilleriaktivitet noget mindre. Den nødvendige udbygningen af stillingen blev gennemført med tværstillingerne "Blucher-stilling" og "Gneisenau-Riegel", og mellemterrænet forstærket med M.G. stillinger. Alligevel kunne udbygningen kun ske langsomt af mangel på arbejdskraft, så forsvarstilstanden kunne slet ikke sammenlignes med den fæstningsartige udbygning af stillinger fra tidligere år. Alligevel lykkedes det på de få uger at etablerer et forsvarssystem, der til fulde havde udfyldt ens formål. Det havde krævet et regelmæssig, udmattende natarbejde fra alle kompagnier i det omfang, disse ikke krævedes til posttjeneste.

Selvom infanteriet på begge sider ikke udviste kamphandlinger, herskede der hyppigt en livlig gensidig artilleribeskydning. Fra vores side blev de fjendtlige områder hyppigt lagt under gas. Også vi lærte imidlertid den nyudviklede gas at kende og havde herunder mange sygdomstilfælde. Denne farlige gas fortsatte på visse steder, som i græs, med at virke i over en dag, så beskyttelsen fra gasmaskerne, der blev anvendt under gasskydningerne, holdt op med at virke. En berøring med den dugartige gas forårsagede brandsårs lignende skader. En af vore værdifulde og trofaste meldehunde gik til grunde på denne måde.

Posterne i Vesle-buen havde en meget ugunstig placering. For det første ydede terrænet næsten ingen dækning, og desuden gjorde store områder med sumpet terræn passage umulig. På sin side havde fjenden god dækning og observationsmuligheder fra den banedæmning, der gik parallel med floden. Denne fordel udnyttede han under forberedelserne til et nyt forsøg på at sætte over Vesle. Det lykkedes ham med forberedte, hurtigt udlagte spang om natten at skubbe poster over floden og også andre steder at etablerer lette broer. Der lå heri uden tvivl en stor risiko for os. Ved hjælp af disse broer kunne han en dag sende store styrker over Vesle. Det var derfor en tvingende nødvendighed, øjeblikkeligt at presse de fjendtlige poster tilbage og med alle midler forhindre broslagning. Denne opgave var på ingen måde let at løse. På vores side var område mod floden mange steder kun vanskelig passerbar og uoversigtlig, og vores patruljer kunne kun under største forsigtighed opklare. Først efter optagelse af luftfoto lå det for os fast, at fjenden næsten hver eneste nat forsøgte at slå broer. Der udviklede sig herefter en livlig patruljeaktivitet. Det lykkedes flere gange at sprænge broer i luften, en handling, der imidlertid ofte måtte gentages flere gange, da franskmændene hurtigt igen etablerede deres broer. Vore patruljer, tit under kommando af Lt. Hoffmann og Wagner fra 11. Kompanie, måtte derfor ofte forsøge disse sprængninger. Ligeledes lykkedes det også flere gange vore patruljer at trænge over floden og frem til de franske stillinger, hvorved de indhentede værdigfulde oplysninger og indbragte fanger. Under de hastige og farefulde overgange af floden tog mange sig et ufrivilligt bad. Særlig værdifuld var resultatet af en patrulje fra I. Bataillon, som hentede to fanger fra den fjendtlige stilling, og derigennem kunne indhente værdifulde oplysninger om den fjendtlige fordeling af enheder. Under denne patrulje udmærkede sig især dens fører, Lt. Michel, og desuden Fähnrich Zielaskowski, Musketier Inversen og Opitz fra I. Bataillon. Fanger blev ligeledes taget på vores side af floden, når ubetænksomme patruljer overskred floden. To gange faldt undvegne franske krigsfanger, de såkaldt "tilbage løbere" under forsøget på at nå tilbage til deres landsmænd, igen i vore hænder. Også vi måtte beklage tab; således faldt Vizefeldwebel Trebe, 8. Kompanie, en fremragende fører. Mens stillingskompagnierne var optaget af posttjeneste og patruljer, fortsatte bagved udbygningen af stillingen, der efter nogle uger var nået så langt, at vi var havde tillid til, at et gennembrud ikke ville komme længere end første stilling. Telegrafkompagniet under Lt. Stahl havde etableret et udmærket forbindelsesnet. Både blink- og signaludrustning befandt sig ved de forreste kompagnier. Bataljonernes kommandostationer var forbundet med Regimentets via flere telefonlinjer, hvis pålidelighed under artilleribeskydning imidlertid ikke måtte påregnes, hvorfor også en række ordonnanser var parate.

Meldehunde, der havde vist sig meget anvendelige, forbandt kommandostationerne med forreste linje. Regimentets kommandostation var bagud forbundet med flere telefonlinjer og en telegrafstation.

Mens fjenden efter de mislykkede angrebs- og patruljeforsøg i vores afsnit, afholdt sig fra større kamphandlinger, og her opgav sin oprindelige plan om at fortsætte offensiven, fandt der ved nabodivisionen større angreb sted, dog kun med lokale resultater til følge. Dermed havde fronten langs Vesle som helhed vis sig modstandsdygtig. Tilbagetrækningen af fronten fra Chateau-Thierry – Dormans buen til Vesle-linjen havde opfyldt dens formål. Selvom den generelle opgivelse af angrebsoperationer, efter de store tyske resultater, var overordentlig smertefuld, måtte det dog forventes, at den tyske front i forsvar ville kunne holde stand indtil der igen var opnået handlefrihed.

Begivenhederne den **8. august** bragte en pludselig ændring i denne forudsætning. På en bred front trængte engelsk og franske divisioner frem gennem det i foråret erobrede område øst for Amiens, og trængte stedvist dybt ind i den tyske front. Endnu engang gjorde kampvognsstyrkerne forskellen. Der opstod et tab i fanger, som hidtil havde været uhørt i den tyske hær. Den smertelige erkendelse var dog, at det var blevet tydeligt, at der i mange enheder på vores side var en stærk nedsat modstands evne. Den øverste krigsledelse måtte indse, at krigen ikke længere kunne vindes, og bestemte den tyske Regering til øjeblikkelig at tage skridt til en fredsslutning. Dermed var afgørelsen i krigen faldet. Det var tydeligt, at fjenden, som i de år, hvor krigslykken stod på vor side eller var uafgjort, på det bestemteste havde afvist en forhandlet fred, nu efter opnåelse af overlegenhed, ville forsøgte at fastlægge den ødelæggende fred, de hele tiden havde truet os med. Der måtte derfor stadig gøres forsøg på at byde fjenden hårdnakket modstand ved hjælp af en langsom tilbagetrækning af den dybt i fjendeland stående front, og derigennem under de forestående fredsforhandlinger opnå et tåleligt resultat. En genskabelse af den tyske modstandskraft var kun mulig, hvis det tyske hjemland ydede den moralske rygstøtte. I stedet blev det tyske folk grebet af en fortvivlelsesstemning, og et krav om fred for enhver pris. Vore orlovsfolk, der med rimelig fortrøstning var rejst hjem, vendte nedslået tilbage til enhederne. Imens fortsatte under fælles kommando af General Foch de franske, engelske og amerikanske styrker storangrebet ved Amiens over en bred front. Den øverste hærledelse trak skridt for skridt de tyske tropper tilbage mod Siegfried-stillingen, hvorunder hele det i foråret vundne terræn måtte opgives. På trods af deres overlegenhed, behøvede fjenden fire uger til at tilbageerobre det land, vi under otte dages sejrrig fremrykning havde vundet. Der kan næppe føres bedre bevis på den tyske soldats og den tyske ledelses store dygtighed! Kunne situationen og tilstanden ved front i hjemstavnen allerede anses for fortvivlende? Havde Frankrig ikke allerede to gange i løbet af krigen, og sidste gang i foråret 1918, siddet rystende i deres hovedsted?

Tilbagetrækningen til Siegfried-stillingen fik føringen til også at trække Vesle-fronten tilbage, trods dens beviste modstandskraft. Om natten den **2./3. september** rømmede vi den i en måned fastholdte stilling, og faldt tilbage over Aisne.

3. "Flußschiffahrt"

(2. til 4. september 1918)

En frivillig tilbagetrækning var første gang gennemført af den tyske hær på Vestfronten i foråret 1917 fra kampområdet langs Somme til Siegfried-stillingen. Også vores Division havde deltaget. Denne tilbagetrækning, der var forberedt i måneder, skulle forhindre mødet med en fjendtlig offensiv under for os ugunstige omstændigheder, og sikre handlefrihed. Den vellykkede tilbagetrækning blev med rette i Tyskland fejret som en stor succes.

Efter at krigslykken i sensommeren 1918 havde vendt sig mod os, var hyppigere tilbagetrækninger blevet en nødvendighed. I de tilfælde, hvor en sådan bevægelse skete som følge af et fjendtligt angreb, altså måtte ske ufrivillig, var det forbundet med store tab i mennesker og materiel. Modsat kunne en frivillig og overraskende gennemført tilbagetrækning tilføje modstanderen skader derved, at han blev tvunget til at indrette sig i en ny og ugunstig stilling. Under alle omstændigheder måtte hans planer for angreb udsættes.

En tilbagetrækning af den tyske front til Siegfried-stillingen krævede i de sidste augustdage 1918 også en delvis tilbagetrækning af Vesle-fronten til den kun 5 km bagved liggende Aisne-stilling. Forberedelser til denne forskydning var omhyggeligt gennemført, og kunne gennemføres i største ro, da fronten på dette sted lå fast. Den vigtigste forudsætning for en gennemførelse uden tab var overraskelsen af fjenden. Der ville være opstået store skader, hvis fjenden om natten for tilbagetrækningen havde lagt baglandet under kraftig beskydning, hvor kolonner af enhver art var under forskydning, eller var stødt frem mod den kun svagt besatte front. Et af midlerne til

hemmeligholdelse var anvendelsen af kodeord for de forskellige forberedende forskydninger både i skrift og tale. Tilbagetrækningen bag Aisne fik på denne måde betegnelsen "Flußschiffahrt".

Rømningen skete i etaper. Den første nat gik hvilebataljonen, III./31, tilbage fra dens reservestilling i bakkerne til den nye Aisne-stilling. Dette omfattede området fra nordkanten af Aisne-Kanalen overfor Cys-la-Commune til Aisne og steg herfra til højderne ved Chavonne. For natten **3./4. september** var alle forskydninger fastsat til bestemte klokkeslæt. Med mørkefald begyndte bevægelserne. Kl. 10 rykkede de sidste dele af artilleriet ud, som infanteriet herfra var anvist til sig selv. Ved midnatstid rømmede stillings bataljonerne i mindre enheder deres stilling og rykkede af anviste akser tilbage mod Aisne, hvorunder enkelte kompagnier indtog mellemliggende stillinger som bagsikring. Alle veje var fyldt af kolonner, men tilbagerykningen skete gnidningsløst, og heller ikke ved broerne over Aisne skete der ophobning på grund af den omhyggeligt lagte tidsplan. Til vores hold var den fjendtlige artilleriaktivitet ringe. Heller ikke den kraftige støj fra de tunge batterier lige bag fronten fik fjenden til at træffe de rigtige slutninger, og hans infanteri forholdt sig fuldstændig i ro. I det omfang tiden havde slået til, blev alle anlæg til nytte for fjenden ødelagt eller gjort ubrugelige. Der var ikke lavet dækningsanlæg, mens de store huler blev fyldt med gas. Til vildledning skrev vi på synlige steder forkerte Regimentsnumre, og undlod heller ikke at efterlade egnet propagandamateriale til fornøjelig læsning. I morgentimerne var den velordnede tilbagetrækning afsluttet og Aisne broerne sprængt. Aisne-stillingen var nu frontlinje. Til egensikring og til forvirring af fjenden blev to officerspatruljer under Lt. Hoffmann og Wagner tilbage, mens yderligere to som bagtrop var placeret i anden hovedstilling. Ved middagstid meldte disse patruljer, at fjenden endnu ikke var klar over situationen, og Vesle endnu ikke var overskredet. I løbet af eftermiddagen følte fjenden sig forsigtigt frem. Vore patruljer vej lidt efter lidt ud, og gav med lyssignal hele tiden den nye stilling bekendt, så vores artilleri var klar over, hvor de kunne lægge deres skydninger. Sidst på eftermiddagen trængte fjenden noget skarpere frem mod vores würrtemberske nabodivision. Omkring kl. 20 gik vore patruljer samtidig med nabodivisionernes tilbage over den sidste intakte Aisne bro. Foran Regimentets afsnit var der ingen føling med fjenden. Patruljerne havde til fulde opfyldt deres opgaver. Den nye stilling kunne i ro og mag indtages, og gennem gode observationer og meldinger havde vores artilleri fundet lønnende mål blandt de fremrykkende fjendtlige enheder. Franskmændene gik meget forsigtigt frem, og kunne tilsyneladende ikke rigtig indstille sig på rollen som angriber. Hans fire års erfaringer i forsvar og følelsen af den tyske overlegenhed i bevægelseskrig kan måske forklarer hans adfærd. Den store succes under tilbagetrækningen var mindre en fortjeneste hos tropperne, selvom også der havde været sat store krav til officerspatruljerne, men langt mere et bevis på føringens dygtighed. Den omhyggelige forberedelse og føring lå for størstedelen i hænderne på Divisionsstaben. Erfaringerne fra denne vellykkede tilbagetrækning må have forstærket føringens overbevisning om, at en rettidig tilbagetrækning, selv med det dermed forbundne tab af terræn, kunne anses som en succes. Sådan blev begivenheden også vurderet af soldaterne, og en nedslående virkning var overhovedet ikke indtrådt. Den nye stilling langs Aisne ved landsbyen Chavonne var overordentlig stærk. Aisne og kanalen dannede stærke hindringer i modsætning til den smalle Vesle. Ved begge steg terrænet stejlt. I de første krigsår lå dette område bag den franske front, så vi her havde stærkt udbyggede grave med rigelige dækningsmuligheder og godt udbyggede stenhuler til disposition. Der var hermed givet os betydelige fordele i forhold til Vesle-stillingen. Efter det succesfulde forsvar langs Vesle og vellykket tilbagetrækning, kunne vi i denne stærke stilling med stor selvtillid imødese ethvert fjendtlig angrebsforsøg.

4. Kampe om Vailly

(5. – 27. september 1918)

Regimentets ophold i stillingen ved Chavonne kom kun til at vare en dag. Herefter blev det afløst af det würtemburgske Regiment 121, og kom i bivuak langs Chemin des Dames, som gik umiddelbart bag Chavonne-stillingen.

Den følgende dag rykkede Regimentet ind i fronten i afsnittet ved landsbyen Vailly-sur-Aisne. Afløsningen fandt sted under vanskelige forhold, da den afløste enhed, Grenadier-Regiment 8, allerede havde forladt stillingen, for selv at overtage en ny stilling.

På dette tidspunkt skete der en ændring af føringen af Regimentet, idet Oberstlt. Wasserfall blev udnævnt til kommandør.

Området ved Vailly havde allerede i det første krigsår spillet en vigtig rolle. Som resultat var området et virvar af grave med dækningsanlæg og hindringer, som delvist kunne udnyttes til vores forsvar. Vailly, en større

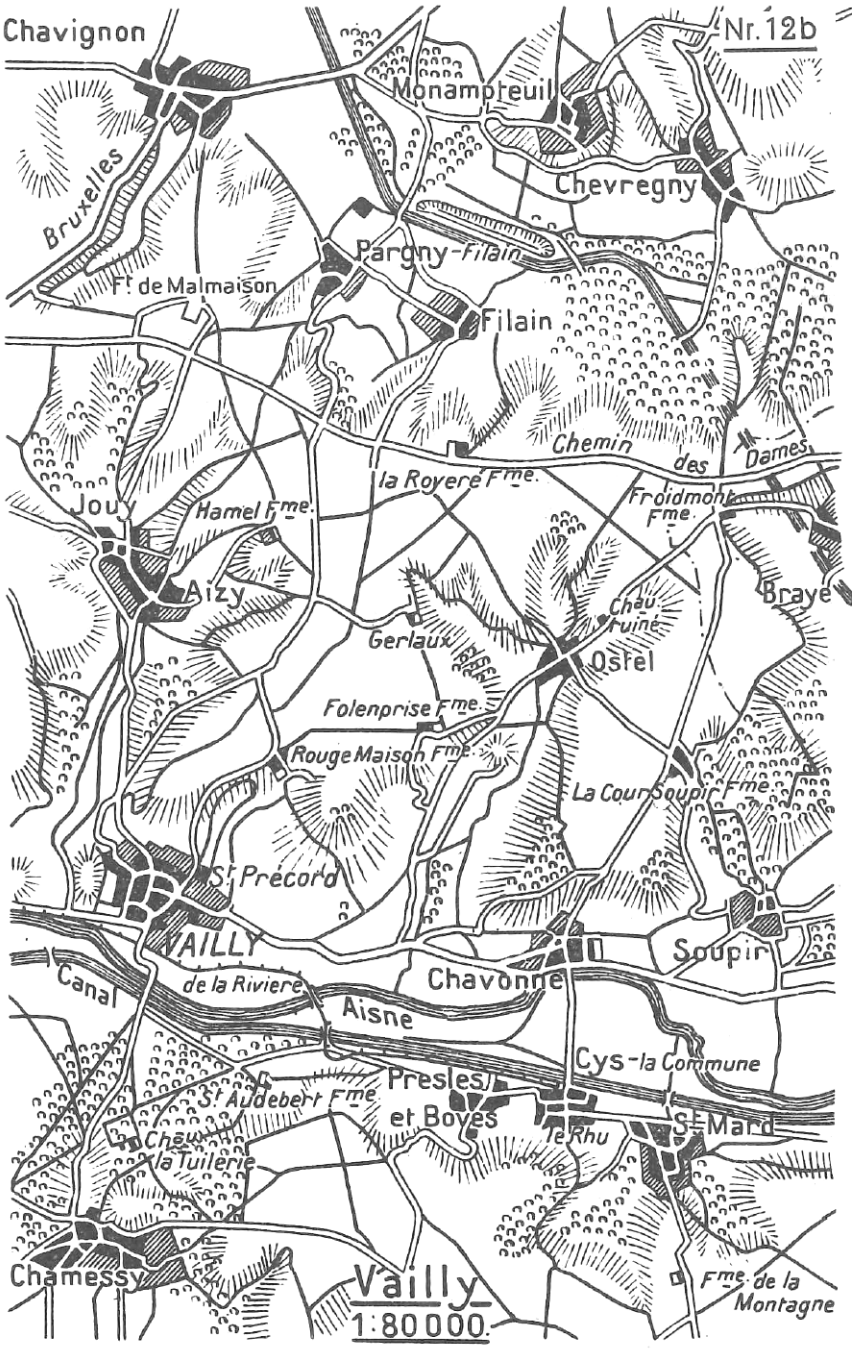

landsby med bypræg, var fuldstændig sønderskudt. Den ligger på en skråning mellem den nordlige bred af Aisne til skråningen i retning af Chemin des Dames. Denne skråning er kuperet og skovbevokset, som vanskeliggør et overblik. I forreste linje blev to kompagnier indsat, der også havde posteringer mellem flod og kanal og på den fjendtlige side af kanalen. På højre flanke umiddelbart vest for Vailly lå en lille, men beherskende bakke, den såkaldte "A-bakke", der var kraftigt befæstet. Selve Vailly var ubesat.

Fjendens pres rettede sig frem for alt mod højre fløj af stillingen og højre naboafsnit, hvor fronten ikke fulgte Aisne. Det var derfor et vigtigt mål for fjenden at erobre Vailly for at kunne rulle Aisne-fronten op mod øst. Allerede den første nat havde III. Bataillon i forreste stilling sammenstød med fjendtlige patruljer, der fra vores side blev besvaret med et modstød, hvorunder der blev taget fanger. De næste dage fortsatte artilleribeskydningen uden angreb, hvorimod højre naboregiment – IR 52 – måtte afvise hårde angreb og lidt efter lidt give terræn, hvorfor vore poster mellem Aisne og Kanalen måtte trækkes tilbage. Den følgende dag blev posterne dog igen

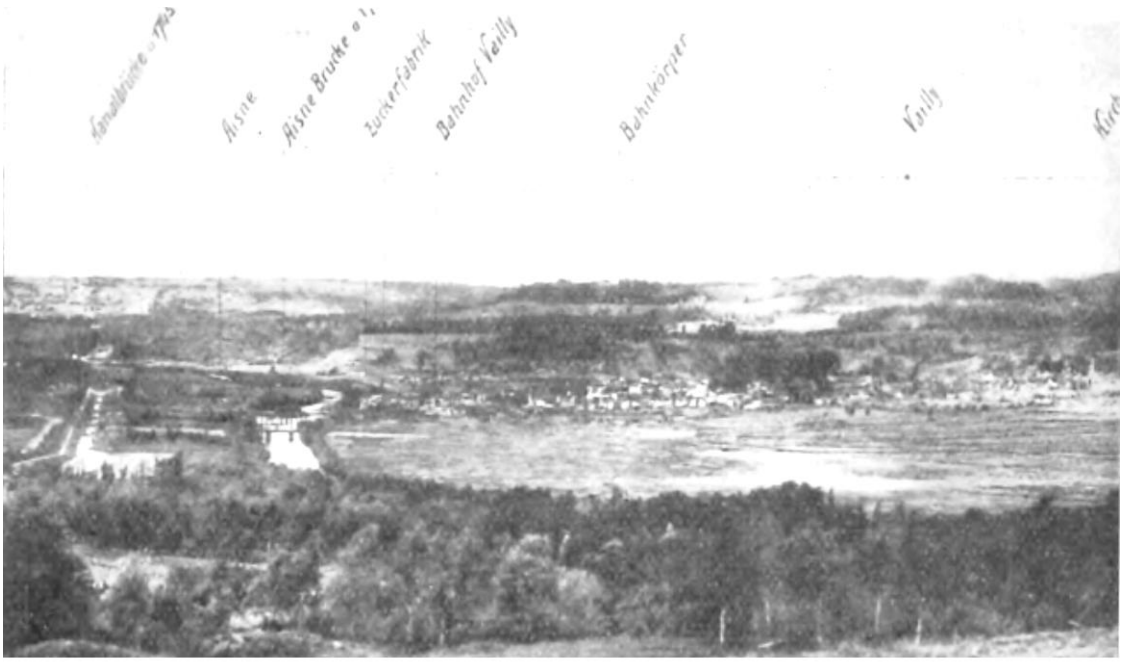

Vailly - optagele fra ballon

bemandet. En etableret fransk stilling blev af en dygtigt gennemført patrulje under Fähnrich Lüdertzen 4./31 nedkæmpet og området fastholdt på trods af flere fjendtlige modangreb. Den **14. september** øgedes den fjendtlige artilleriild betydeligt fra morgenstunden, og kort efter iværksattes et angreb, der strakte sig langt mod højre. Efter at naboregimentet havde måtte give yderligere terræn, var A-bakken fjendens næste mål. Her lå 2. Kompanie under Lt. Busch i en godt befæstet stilling, men uden umiddelbar tilslutning til siderne og et ret uoverskueligt terræn foran sig. Lt. Busch meldte kl. 1030: "Jeg opholder mig her stadig med nogle ganske få folk, og bliver angrebet fra tre sider. Hvis ikke der kommer forstærkning, er situationen yderst kritisk".

Bataljonsføreren, Hptm. Buchholz, havde hidtil indsat sine reserver sådan, at et indbrud fra naboafsnittet kunne forhindres, besluttede sig nu til at indsætte reserven mod A-bakken. Imidlertid var det, mens denne forskydning var i gang, lykkedes franskmændene at omringe bakken, og resterne af 2. Kompanie gik med Lt. Busch efter forsvar til det sidste, i fangenskab.

Fra nu af beherskede franskmændene fra bakken det ubesatte Vailly. 3. Kompanie i stilling langs Aisne var truet i ryggen, og måtte opgive sin stilling, men fandt ved 4. Kompanie under Lt.d.R. Achenbach en fast rygdækning. Regimentet havde i mellemtiden trukket sine reserve frem til bakkerne ved Beredskabsbataljonen, så denne nu fuldstændig var disponibel til indsættelse langs kampfronten. Hptm. Buchholz gennemførte hele dagen aflastningsangreb, der dog ikke nåede deres mål, da modstanderen fuldstændig beherskede området, og i mellemtiden havde besat store dele af Vailly. Hen under aften var alle dele af Regimentet indsat. Hptm. Zierold havde kommandoen over afsnittet foran A-bakken, mens Hptm. Buchholz skulle holde Aisne-fronten. Håbet om at kunne generobre A-bakken og Vailly viste sig uopnåelig, da de stærkt udslidte kompagnier ikke mere var i stand til at besætte det brede Regimentsafsnit, og slet ikke til at nedkæmpe de beherskende fjendtlige stillinger. Under dette holdt 4. Kompanie langs Aisne fronten stand mod alle de angreb, der rettedes mod dens flanke.

Til den næste dag – **15. september** – blev der truffet forberedelser til et generelt modangreb i vores afsnit og i nabo IR 52 afsnit. Situationen i vores afsnit omkring Vailly var uklar, da vi stadig holdt den nordøstlige del, mens resten af besat af fjenden. Kl. 0700 blev det første modangreb iværksat, der dog ikke nåede dens mål. Kl. 10 trådte kompagnierne igen an til angreb, og kom på enkelte steder frem. Kl. 15 gjorde Hptm. Zierold endnu et forsøg på at generobre A-bakken, og nåede den nordlige del, uden dog at kunne ryste hovedstillingen. I mellemtiden blev dele af IR 85 trukket ind, men det kom ikke til yderligere angreb, da Regimentet gav ordre til at udsætte de videre forsøg. Opklaring viste, at hovedparten af Vailly var stærkt besat af fjenden. Det fjendtlige artilleri var på tidspunkter yderst kraftig. Bag den fjendtlige front blev stærke fjendtlige kolonner og 8 kampvogne observeret. Vi måtte derfor regne med yderligere angreb. I løbet af natten og den følgende dag – **16. september** – blev vor egen forsvarslinje, der omfattede en del af Vailly, nyinddelt. Samme aften blev Regimentet, der under

kampene var blevet stærkt reduceret, afløst af IR 85, og overtog dennes afsnit, der hidtil ikke havde været i kamp.

IR 85 forsøgte otte dage senere igen at erobre Vailly i et velforberedt angreb, og kunne i løbet af angrebet lægge sin stilling et stykke frem.

Sammenfattende om kampen kan det siges, at den havde langt større betydning end blot en lokal træfning, og at den hyppigt blev nævnt i Hær-beretningerne. Vores højere føring lagde stor vægt på generobringen af den tabte stilling, så forsøget måtte gøres. Forsvaret af A-bakken og Aisne-stillingen var i en hver hensigt rosværdig; derimod lykkedes det ikke rettidigt at indsætte et større modangreb. Det skal ikke forties, at der her drejede sig om en mærkbar nedgang i vores egen modstandskraft. Det samlede pres af kampene, hvor fjenden viste en kolossal overlegenhed i mennesker og materiel, den generelle tilbagetrækning af Vestfronten og frem for alt nyhederne fra Tyskland, var ikke egnet til at forstærke modstandsviljen.

I der nyovertagne naboafsnit fandt Regimentet mulighed for at få sig samlet og udhvilet efter de hårde kampe. Efter nogle få dage skiftede Regimentet igen stilling med naboregimentet, FR 86, og fandt her de samme forhold. En livlig patruljeaktivitet, der flere gange bragte os over Aisne-Kanalen, gav gode resultater. Fra Vailly-afsnittet blev der ikke meldt om nye hårde kampe. Alligevel var der ingen tvivl om, at det generelle angreb fra det fjendtlige forbund ville fortsætte. Den øverste hærledelse, der endegyldigt havde affundet sig med den defensive krigsførelse, måtte igen befale en tilbagetrækning, der kunne forstyrre den fjendtlige opmarch.

5. Kampe langs Chemin des Dames

(28. september til 9. oktober 1918)

I sammenhæng med en tilbagetrækning af naboafsnittet, blev vores front om natten **27. til 28. september 1918** trukket omkring 5 km tilbage til bakkerne ved Chemin des Dames. Forskydningen skete ubemærket af fjenden og uforstyrret af artilleriaktivitet. Den følgende dag fulgte fjenden efter og tvang vore officerspatruljer tilbage til hovedmodstandslinjen. I de følgende dag øgedes det fjendtlige pres, så der, da vi mistede forbindelsen til vores württembergske naboregiment, opstod et hul. I mellemtiden var den hovedstilling, der skulle fastholdes, indtages. Vores Regiment lå syd, altså på fjendesiden af Chemin des Dames, og var skilt fra denne af den dybe slugt, hvori landsbyen Braye var placeret. En bataljon, først I. Bataillon, var indsat i forreste linje, en anden lå bagved som reserve i en stenhule, med reservebataljonen yderligere længere tilbage. Naboregimentet, FR 86, stilling gik tværs over Chemin des Dames, mens det næste regiment, IR 85, allerede lå på den nordlige skråning af vejen. Regimentsstaben, der i tilfælde af et angreb, skulle fører hele Divisionsafsnittet, var placeret i en dækning ved den tidligere Malval Ferme på nord skåningen af Chemin des Dames. På grund af terrænets særlige karakter, kunne de højere kommandomyndigheder først indrettes meget langt bag fronten. Det var af afgørende betydning, at Regimentets stilling blev fastholdt, da en erobring af den højtliggende Chemin des Dames ville give fjenden mulighed for at beherske et stort område.

Chemin des Dames havde engang været en veludbygget hovedvej, men var efter årelange, forbitrede kampe, blevet forvandlet til det ukendelige og et månelandskab. Enkelte steder var skyttegrave stadig brugelige til forsvar og forsynet med enkelte dækningsanlæg. Desværre var disse i anledning af en tidligere planlagt tilbagetrækning blevet sprængt af os, så vi var lykkelige for her og der at finde ubeskadigede tunneler.

De følgende dage øgedes den fjendtlige artilleriild. Det var tydeligt, at et angreb var forestående. På grund af den gode kontraild fra vores artilleri kom angrebet imidlertid ikke i første omgang til udførelse. Det var imidlertid tydeligt, at et større angreb ville komme. En stærk fjendtlig patrulje, der trængte ind i 7. Kompanie afsnit, blev kastet ud med et håndgranat angreb og efterlod fanger. Den **3. oktober** kom den nu i forreste linje liggende II. Bataillon ikke mere til ro på grund af de fortsatte angrebsforsøg, som dog alle blev kvalt i fødselen. I løbet af natten afløste III. Bataillon i linjen. Om morgenen begyndte en artilleribeskydning, som ved middagstid var steget til største kraft. Omkring kl. 12 angreb fjenden, men overalt standset af infanteri- og maskingeværild. Kort efter blev angrebet gentaget, der bortset fra en midlertidig indtrængen i en sappe, igen kunne afvises. Efter en kort ildpause, startede kl. 1400 på ny en kraftig ild blandet med brandgranater. Endnu tre gang i løbet af eftermiddagen blev angrebsforsøg standset i vores ild. Vor artilleri og minekastere arbejdede udmærket. Forbruget af geværammunition og håndgranater var overordentlig stor. Om aftenen kunne bataljonsføreren, Rittmeister Behnke, melde, at hans bataljon have holdt fast over hele linjen. Denne efterretning var allerede under kampen via

telegrafstation nået fra bataljonen til Regimentet, der på sin side rettidigt kunne underrette artilleriet, så alle kampmidler på bedste måde kunne virke sammen.

Den næste dag blev angrebene fortsat med uformindsket styrke. Hele tiden brød nye bølger frem efter en kort ildpause og ny ildforberedelse. Det fjendtlige infanteri håbede, at de med denne støtte uden modstand kunne indtage vores stillinger. Det ville have været os umuligt rettidigt at sende forstærkninger frem. Alle angreb mislykkedes imidlertid på grund af III. Bataillons modstand. Ganske vist gik fremskudte sappe og dele af graven midlertidigt tabt, men blev hele tiden tilbageerobret.

Tyngden i fjendens angreb lå på venstre fløj, hvor 10./31 afviste samtlige angreb i nærkamp. Af de 60 mand, hvormed kompagniet rykkede i stilling, vendte kun 12 mand tilbage. En særlig del af denne succes var Vizefeldw. Bielenberg.

Ledelsen af III. Bataillon, der under krigen havde helt usædvanligt store tab, og flere gange havde måttet ny opstilles, var fremragende, men tabene alligevel store. Et antal fanger blev tilbage i vore hænder, og vi kunne med forbavselse fastslå, at der overfor os lå italienere og franskmænd. Italienerne havde indsat to divisioner på Vestfronten for herigennem at give den fælles sag et synligt udtryk. Bortset fra den vigtige taktiske årsag, var det uden tvivl også en æressag for dem at fremtvinge en succes. For os var det uvant og opmuntrende også at tage italienske krigsfanger. De måtte finde sig i at blive modtaget med en venlig hilsen som "makaronni-ædere". De udviste stor interesse for at blive transporteret bagud.

Om aftenen måtte III. Bataillon på grund af de store tab afløses af I. Bataillon. Den følgende dag forløb rolig. Den **7. oktober** blev dele af Regimentet trukket ud som forberedelser til endnu en planlagt tilbagetrækning, fulgt af resten den **9. oktober**. Kort herefter blev stillingen langs Chemin des Dames endegyldigt opgivet uden større fjendtlig pres. Den generelle tilbagetrækning blev fortsat.

Sådan sluttede kampene langs Chemin des Dames, som havde været overordentlig hårde, men samtidig også succesfuld. Efter de mindre lykkelige kampe ved Vailly havde Regimentet vist, at det stadigt havde sit fulde modstandspotentiale. Stillingen var gunstigere derhen, at den forreste linje var sammenhængende og mere overskuelig, så kompagniføreren, der bar hovedbyrden, havde muligheden for at øve indflydelse på hans soldater. Naboregimenterne i Division havde også afvist, om end ikke så kraftige angreb. Den tyske hærberetning kunne med rette rose succesen. I tiden for den generelle tilbagetrækning betød disse forsvarssucceser stor moralsk gevinster, og må på tilsvarende måde have virket på fjenden.

6. Kampe langs Oise-Sambre-Kanalen (Aisonville-Tupigny)

(10. oktober til 4. november 1918)

Situation:

Kampene om Vailly og Chemin des Dames stod i sammenhæng med de allieredes generalangreb på Siegfried-stillingen. Som følge af et dybt fransk-engelsk indbrud mellem Arras og Soissons, havde vi i september igen måttet opgive det i foråret 1918 under det sejrrige gennembrud vundne terræn. Den tyske hærledelse havde alligevel håbet om, at det fjendtlige angreb ville blive slået i stykker i den stærke Siegfried-stilling.

Aisne- og Chemin des Dames stillingerne hørte ikke til den egentlige Siegfried-stilling, men dannede i sammenhæng alligevel den venstre fløj af samme. Forventningerne, der blev stillet til de tyske tropper, blev fra den 18 ID side ikke skuffet. Mens det efter daglange kampe ved Vailly havde drejet sig om tabet af omkring 1 km terræn, kunne langs Chemin des Dames stillingen holdes trods alle forbitrede angreb. Desto alvorligere var det, at fjenden i begyndelsen af oktober opnåede gennembrud af Siegfried-stillingen i omegnen af Cambrai. Den egentlige årsag hertil skal ikke findes rent militært, men skal betragtes politisk. Det er ikke her stedet, at gå nærmere ind på dette. Det kan imidlertid ikke skjule den bitterhed, der fylder alle de frontkæmpere, som ikke føler sig skyldige i dette sammenbrud. Disse to nederlag, som den tyske front led i samme afsnit, var for dette tyske folk en verdenshistorisk katastrofe. Samtidig brød den tyrkiske front i Palæstina og den bulgarske front i Makedonien sammen. To allierede faldt dermed fra. Den franske propaganda spildte ingen tid, med gennem millioner af flyveblade at gøre de tyske soldater opmærksomme på dette for at ryste deres kampvilje, selvom de officielle tyske nyhedsformidler for længst havde offentliggjort det. De hjemlige aviser dukkede regelmæssigt op og nåede helt ud i forreste linje. Der var ingen tysk soldat, der ikke vidste, at vi var nået til slutningen på kampen. Efter at den herskende sejrsudsigt, der få måneder tidligere havde hersket, efterhånden var forsvundet, blev det derfor dobbelt så vanskeligt at holde ud. De tropper, der imidlertid gav deres bedste i erkendelse af betydningen af

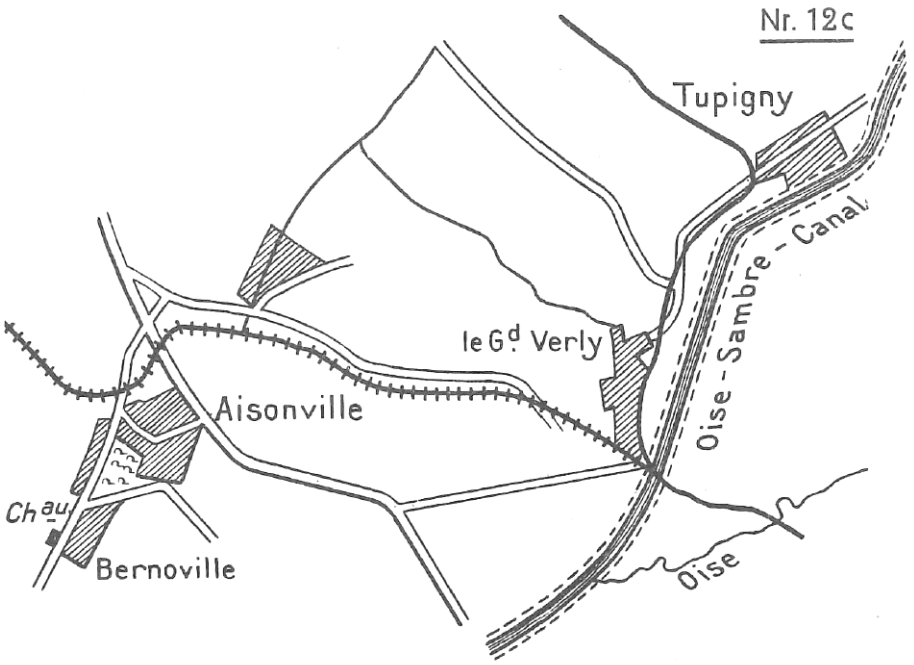

Aisonville - Tupigny

4.11.1918.

slutkanpen i forhold til at undgå den fjendtlige ødelæggelsesfred, kan med ære regne sig til dem, der satte alt ind. De faldne i de sidste kampe skal derfor holdes i en særlig varmhjertig hukommelse.

Efter at de sidste dele af Regimentet den **9. oktober** var trukket ud af Chemin des Dames, skulle den have haft nogle dages hvil. Efter de ugelange kampe behøvede Regimentet hårdt en afspænding. De nerverystende kampe i begge de to sidste stillinger overskred i længden en enheds ydeevne. Dertil kom at forplejningen var blevet yderst spartansk. Vi var ikke forvent i vore krav, og vi vidste, at kosten i vore hjemstavne var endnu mere indskrænket. For en kæmpende enhed betyder en pludselig yderligere reducering en stor fare. Med den fortræffeligt organiserede forsyningstjeneste, måtte denne mangel skyldes en total fejl i de nødvendige leverancer. Først når man tager disse afsavn i betragtning, stillet overfor en modstander, der ikke kun var fuldt udrustede og talmæssigt langt overlegen, men som heller ikke på nogen måde led afsavn med hensyn til forplejning, kan man fuldt ud vurdere indsatsen fra vore tropper, der også under disse forhold holdt stand mod fjenden

Det velfortjente hvil blev kun tildelt Regimentet i nogle få dage, så gjorde den almindelige situation det ikke længere muligt. Som følge af udviklingen i naboafsnit, blev Regimentet sendt fra sted til sted. Oprindeligt udset til at etablerer bagved liggende optagestillinger, som eksempelvis Hunding- og Brunhilde linjerne eller i Hermann-stillingen, måtte de befalede marchretninger hele tiden ændres, for at stille Regimentet klar i et andet truet afsnit. De nævnte stillinger, tæt bag Siegfried-stillingen, beviser at hærledelsen havde etableret et velgennemtænkt net af stillinger i baglandet. Desværre kunne disse forberedelser ikke opfylde de tiltænkte roller, da vore tropper i enkelte frontafsnit ikke holdt stand. Som resultat måtte også naboafsnit før tid trækkes ud af stadig forsvarsdygtige stillinger. Et fjendtligt indbrud ved Cambrai – le Cateau var på få dage trængt op til 30 kilometer frem. I ilmarch og til sidst med lastbiler blev Divisionen kastet ind på denne front. Allerede inden Regimentet var fuldtallig fremme, blev I. og III. Bataillon sendt frem til afløsning af to bataljoner fra RIR 94 i afsnittet Aisonvillle (vest for Guise). Begge bataljoner befandt sig udenfor Divisionen, og derfor afskåret fra regelmæssig forplejning. De var derfor henvist til lokale produkter (pølser, kål og roer). Den følgende dag – **16. oktober** – overtog Regimentsstaben kommandoen over afsnittet, mens II. Bataillon blev holdt tilbage som reserve.

Den nu indtagne stilling var en igen en udpræget kampstilling. Fjenden befandt sig efter de succesfulde kampe stadig under angreb. Det var tydeligt, at de ikke kunne nøjes med de hidtidige resultater, efter at de netop havde løbet Siegfried-stillingen over ende, og før Meuse-linjen ikke forventede flere stærke modstandsstillinger.

Vores stilling gik i kanten af Aisonville-Bernoville. Der var i dette område overhovedet ingen tidligere stillinger, så forsvaret havde store huller. Feltvagter og poster forsynet med maskingeværer og minekastere, dannede forsvaret, mens reserven var placeret i kældrene.

Den **17. oktober** tidligt på morgenen indledte en kraftig fjendtlig artilleriild et angreb, der dog blev standset i vores infanteri- og maskingeværild, mens de ved nabodivisionen opnåede resultater. Kl. 16 trængte fjenden ind i en gård nord for Aisonville, men herfra dog igen kastet ud af et modangreb med 12. Kompanie, hvorunder også to tyske artilleripjecer, der kort forinden var blevet erobret, blev taget tilbage. Kort efter trængte fjenden ind slotsparken foran kanten på Bernoville, men herfra trængt tilbage af I. Bataillon i en hård nærkamp. Herunder udmærkede sig specielt Lt. Zielaskowski 4./31, der under håndgemæng overmandede de flere, og Lt. Bodenstein, 1. M.G.K. med sine folk. Et antal fanger forblev på vore hænder. Det lykkedes overalt at holde Regimentets stærkt udsatte stilling. Kraftig ild mod de bageste stillinger lod vide, at der næste dag måtte regnes med et nyt angreb.

Under kampen var Regimentets enheder blevet så blandede, at kompagnierne under III. Bataillon om natten **17. til 18. oktober** måtte gennemfører flere anstrengende stillingsskift. I sidste ende fik de ordre til længere mod venstre at besætte en stilling øst for Bernoville. Føreren for den yderst til venstre, i IR 85 område liggende 12./31 (Lt. Jacobsen) mente dog, forstærket af indtrængende anmodninger fra 85'erne, at måtte blive så længe i sin stilling, at naboregimentet kunne tilpasse sin venstre flanke til denne ændring.

Den tågede morgen **18. oktober** blev indledt med stedvis kraftig artilleribeskydning. Overraskende tidligt gik fjenden til angreb på den ikke sammenhængende, stadig ikke til forsvar indrettede front. Manglen på færdige skyttehuller og hindringer gjorde hans fremrykning lettere. Det lykkedes fjenden at trænge gennem naboregimentet ved Grougis og ligeledes ved højre nabo. Ved 12./31 blev et midlertidigt indbrud kastet tilbage, så Lt. Jacobsens beslutning viste sig at være korrekt. Han havde ved sin forbliven i den oprindelige stilling gjort større skade foran den til højre tilsluttende enhed.

Et modangreb med tre tyske divisioner, oprindeligt fastsat til morgenen den 18. oktober, blev aflyst i sidste øjeblik.

Gennem fjendens delvise succes blev højre flanke af vores Regiment også truet. På anmodning stillede venstre naboregiment, det bayr. 10. IR, der endnu ikke var involveret i kampene, to kompagnier til disposition. Situationen i vores afsnit, men endnu mere ved højre naboregiment, blev hele tiden mere uholdbar. Vores Regimentsstilling dannede foreløbig en vigtig støtte for IR 85, men der var også en alvorlig risiko for at modstanderen der og længere væk, ville gennembryde stillingen. En del af vores artilleri var allerede involveret i infanterikampe. Stadig flere opdukkende kampvogne tydede på, at fjenden havde indset vores svaghed, og ikke ville give os ro, før han havde kastes os væk. I denne uholdbare situation besluttede vores føring sig til et fortvivlet skridt. I fuld dagslys skulle der faldes tilbage, og en ny stilling indtages på den modsatte side af Oise-Sambre Kanalen. Da vi modtog befalingen var vores artilleri allerede i fuld gang med at skifte stilling. Tilbagetrækningen i vores Regimentsafsnit måtte ske ad en eneste vej og en eneste bro. Det syntes et næsten umulig kunststykke. Uden artilleristøtte svævede vores i linjen liggende infanteri en stund i største fare. Mens vores Regiment skulle påbegynde tilbagetrækningen kl. 1500, gennemlevede det en time tidligere endnu et fjendtligt angrebsforsøg. Det lykkedes Hptm. Zierold behændigt at trække I. Bataillon ud. Også III. Bataillon under Rittmeister Benke frigjorde sig fra den farefulde situation. Talrige fjendtlige lænkeballoner kunne præcist følge vore bevægelser. Hvis i dette øjeblik en fjendtlige virkningsskydning blev lagt over bagterræn og specielt over broen, og infanteriet ikke kunne bevæge sig, ville vores Division formentlig være fortabt.

Som forventet tog fjenden ingen fordel af dens fordelagtige situation. Takket være troppernes dygtighed og især underofficererne, blev tilbagetrækningen ikke erkendt af fjenden. Det må tilføjes, at den fjendtlige observation og føring ikke samarbejdede, og specielt at infanteriet på grund af deres ringe resultater, ikke igen trådte an til angreb. På den måde lykkedes tilbagetrækningen trods hastværket. Næsten uden tab nåede Regimentet den anden side af kanalen, hvor artilleriet allerede i dens nye stillinger kunne yde beskyttelse. Først hen under aften syntes fjenden fuldstændigt at have erkendt den nye situation, og tog vores bagområder under en kraftig ild.

I løbet af natten til **19. oktober** indtog Regimentet dens nye stilling langs kanalen på begge sider af landsbyen Tupigny. II. Bataillon, der under de forudgående kampe ikke havde været indsat, men ligget i Divisions reserve, overtog i første omgang forreste linje. På grund af kanalen og dalen omkring var det en stærk stilling, og det var hensigten at holde denne til det yderste. På de bagved liggende bakker, omkring 1 km øst for Tupigny, blev en anden stilling anlagt af beredskabsbataljonen. Reservebataljonen lå i Iron, 4 km bag fronten, hvor den var underbragt i kældre. Samme sted indrettede Regimentsstaben sig.

Tiden for en øjeblikkelig fortsættelse af angrebet syntes dog forpasset, da vore tropper efter de få kilometers tilbagetrækning havde sat sig fast i en ny stilling, om end endnu ikke udbygget. Den med et enormt forbrug af

mennesker og materiel forsøgte gennembrud havde fejlet. Imidlertid var vore enheder stærkt nedslidte. En gennemsnitlig kampstyrke på 40 mand i kompagnierne var hovedregel. Afgangen var dog mere på grund af den ødelæggende virkning af influenzaen, end egentlige tab. I de sidste måneder havde næppe en eneste undgået denne sygdom. Kun få kunne uden lægelig hjælp overstå sygdommen. Anstrengelserne under de sidste kampe havde specielt ramt I. og III. Bataillon. Et par dages hvil ville have forstærket kampkraften utrolig. Manglen på enheder tillod imidlertid ikke en så nødvendig forholdsregel. Den **20. oktober 1918** blev Regimentet forstærket af 110 mand erstatning fra Tyskland. Det var for det meste unge mennesker, der i krigens sidste dag gennemgående opfyldte deres pligter. For at øge kompagniernes styrke, blev i hver bataljon et kompagni opløst og mandskabet fordelt på de øvrige. Også trænet oplevede en stærk indskrænkning af deres personel.

I de følgende dage blev der arbejdet hårdt på en udbygning af stillingen. Som panserværn blev enkelte pjecer indbygget i den forreste stilling, mens der på højde med beredskabsbataljonen gik et Maschinengewehr-Scharfschütze-Kompanie i stilling. På kort tid blev der i mellemterrænet placeret et antal maskingeværstillinger. Den fjendtlige stilling var uoverskuelig, da den største del af landsbyen Tupigny lå på den fjendtlige side af kanalen. Om natte udspandt sig patruljekampe omkring den ødelagte bro og andre steder. Fjendens fortsatte forsøg på at slå ingeniørbroer over kanalen, var tydelige tegn på, at en fortsættelse af angrebet var forestående. Den svage besættelse af vore stillinger krævede af forsvaret største opmærksomhed og beslutsomhed. Under dette udmærkede sig gentagende i de forreste kompagnier Vizefeldw. Grapp og Uffz. Petersen 7./31, Vizefeldw. Klinksöhr 5./31, Uffz. Mull og Soldenbaum 8./31, Uffz. Kruse 2. M.G.K.

Den følgende dag var situationen stadig uvis. De bagved liggende områder, specielt Iron, lå hyppigt under en kraftig ild. En to ugers kamppause, hvorunder fjenden ikke iværksatte større kamphandlinger, tyder på, at udmattelse også er stærkt fremskredet på fjendtlig side, og en pause til restituering måtte indlægges.

Den **3. november** øgedes beskydningen i eftermiddagstimerne med overordentlig kraft. Især de bagved liggende områder træffes, mens de forreste stillinger er vanskelige at ramme med artilleri. Slugten bag Tupigny, hvor kamptroppekommandørens kommandostation befinder sig, bliver lagt under gas. Talrige fjendtlige fly og lænkeballoner fortæller, at et storangreb er forestående. I forventning af dette trækkes på vores side alle forsvarsforanstaltninger. Enheder ligger til stadighed i højeste beredskab, og vores artilleri øger specielt om natten ilden mod de fjendtlige stillinger.

Regimentskommandøren meldte til Division sin bestemte forventning om et forestående storangreb den kommende morgen, og planlagde en natlig tilbagetrækning af stillingen, for at lade fjenden gennemfører et angreb i den tomme luft. Formålet med vores forsvar i denne sidste fase af krigen var at opholde fjenden og sparer vore kræfter. Ved et fleksibelt forsvar kunne disse formål bedst bringes til udførelse. Det var imidlertid ikke længere muligt at gennemfører denne plan, da der til den følgende nat var forberedt en generel tilbagetrækning, og en tidligere tilbagelægning af fronten ikke mere kunne ske. Det lykkedes i løbet at natten at komme i telefonisk kontakt med førerne for kampbataljonerne, der meldte, at alle forberedelser var truffet til forsvar mod det tydeligt erkendte angreb. Regimentets organisation var følgende:

III. Bataillon lå i forreste stilling, II. Bataillon i beredskab og I. Bataillon i reserve i og foran Iron. Alle tre kompagnier i III. Batl. lå langs kanaldæmningen med enkelte reservegrupper med M.G. i kældrene i Tupigny. 5. Kompanie lå som reserve på bakken lige til venstre for Tupigny. Disse enheder dannede forsvaret af Kanalstillingen. Efter en relativ rolig nat, hvor der også lykkedes at bringe forplejning frem til forreste linje, begyndte kl. 0700 en trommeild over hele fronten. Også vores artilleri skød med største kraft fra alle rør.

Den sidste storkampdag (4. november) begynder:

Fjenden finder på vores side et svagt, men velordnet forsvarssystem, forholdsvis få folk, men et stort antal maskingeværer. Kompagnierne føres af unge løjtnanter og nogle få, men erfarne, underofficerer.

Kl. 0730, som trommeilden når sit højdepunkt og området er dækket af røg og os, går fjenden til angreb.

Fjenden forsøger overalt at komme over kanalen. Infanteri- og maskingeværild slår ham i møde. Hele tiden gentager han sine forsøg at komme over ved den ødelagte bro og ved slusen. Stillingen kan holdes, hvis også naboafsnittene holder deres stillinger. Det lykkes imidlertid fjenden nord for vores afsnit at komme over kanalen og rulle den forreste bataljon fra IR 85 op. Herfra rammer han uundgåeligt højre flanke af vores III. Bataillon. Samtidig er det også syd for os lykkedes ham at komme over kanalen, så vores stilling også herfra rulles op. Dermed var der ikke længere nogen redning for kampbataljonen. Reserverne er for få til gennem modangreb at genoprette situationen. Forsvaret hviler nu på II. Bataillon på bakkerne øst for Tupigny. 5. Kompanie, der ligger tæt bag III. Bataillon, bliver af artilleri og den pludseligt opdukkende fjende forsprængt, og kan ikke længere trækkes ind i kampen. III. Bataillon yder sit bedste for at fastholde den fortabte stilling. 11. Kompanie under Lt. Brückner fastholder endnu et stykke tid med nogle få folk slusen ved Tupigny. Også 9. Kompanie undr Lt. Wernicke fastholder indtil eftermiddagen en smal stilling ved kanalen. Mens der på den måde stadig kæmpedes i

vores forreste stilling, havde fjenden i det nordlige afsnit opnået et flere kilometer dybt indbrud. Situationen syntes yderst truende, da han derved var nået ind i ryggen på reserverne. I. Bataillon blev derfor til sikring af flanken sendt til La Neuville i IR 85 afsnit, men kom ikke til indsættelse, da i mellemtiden fjenden var blevet standset af et modangreb fra naboregimentet, og til dels trængt tilbage.

Franskmændenes angreb gennemføres yderst forsigtig. Deres infanteri indstiller øjeblikkeligt angrebet, så snart de møder vores forsvarsild. Imidlertid finder de hele tiden afsnit af fronten, hvor der er huller i forsvaret, og hvor terrænet giver dem god dækning. Derfor lykkes det ham her og der at trænge ind i flanken eller ryggen på vores linje, og dermed uden modstand at rykke frem. Dermed gik III. Bataillons stillinger nødtvunget tabt. Det lykkes enkelte folk at slå sig igennem tilbage til egne enheder. Den største del faldt i fangenskab. Også den meget velprøvede 5. Kompanie lider samme skæbne. Vizefeldw. Klinksöhr undslipper med nogle få folk. Regimentets 1½ kilometer brede afsnit forsvares herefter kun af tre kompagnier fra II. Bataillon med en styrke på 80 mand og talrige maskingeværer under kommando af Oberlt. Plato.

I løbet af eftermiddagen kunne gennembruddet anses for mislykket. Fjenden havde ikke formået at videreføre sit angreb mod vores tynde, næppe befæstede linje.

Den franske angrebskraft kan på ingen måde sammenlignes med den, vore tropper havde haft under forårsoffensiven. På trods af vores fronts åbenlyse svaghed, havde modstanderen ikke formået at bringe sin overlegenhed til udfoldelse. Hvordan kan man i dag hævde, at vores modstand var udsigtsløs! Vi vidste, hvorfor vi kæmpede. Generalfeldmarschall'en havde med indtrængende ord forklaret nødvendigheden af vores fortsatte udholden for at opnå acceptable fredsbetingelser. Krigen var endnu ikke tabt, så lang tid der blev tilført fronten friske kræfter. For dette havde et imidlertid været nødvendigt med en sidste appel til det tyske folk. Havde man holdt friheden dyrebar, burde det ikke have været tvivl om at følge dette bud. Men hvor var det tyske folk den **4. november 1918** hvor fronten stadig befandt sig dybt i fjendens land!

Fra Regimentets kommandostation kunne man ved middagstid meddele, at der ikke synes at være risiko for en videre fjendtlig fremtrængen. Forbindelsen til enheder, der kæmpede i forreste linje, var retableret af de opofrende ordonnanser. Også til naboregimenterne 85 og 86 var der regelmæssig ordonnans forbindelse. En af vore trofaste meldehunde faldt som offer for den fjendtlige ild. Bagud sørgede vores telegrafstation for signalforbindelsen. Den fortsatte artilleribeskydning og kampene på vore flanker afbrød imidlertid i længere tid forbindelsen, så den højere føring på tidspunkter var ukendt med situationen langs fronten.

Den for natten planlagte tilbagetrækning måtte allerede tidligere påbegyndes. Artilleriet var på grund af tabet af de forreste stillinger, kommet i en meget farlig situation. Fra kl. 14 begyndte de enheds vis at forskyde, så infanteriet sidst på eftermiddagen var næsten uden støtte. Men som ved Aisonville lykkedes også denne gang det vovelige skridt. Artilleriet blev reddet, og infanteriet fastholdt deres stillinger uden ildstøtte. I aftentimerne begyndte igen en kraftig beskydning, navnlig af Iron. Det fjendtlige infanteri kunne imidlertid ikke trænge frem gennem vores maskingeværild. Sådan sluttede endnu en dag med en terrængevinst for fjenden på mindre end 1 km. Imidlertid havde alle Divisionens og formentlig også nabodivisionens regimenter mistet deres stillingsbataljoner. De øvrige tab var talmæssigt ikke store. Et antal af de bedste havde på denne sidste store kampdag måttet lade livet. Den tapre Lt. Hoffmann fra II. Bataillon faldt under en opklaring.

7. Den videre tilbagetrækning

(5. til 11. november 1918)

Om natten fra **4. til 5. november** rykkede enhederne på ordre fra stillingerne ved Iron og gik 7 km længere tilbage i en optagestilling ved Les quarante Jallois (sydøst for Esquéhéries). To officerspatruljer skulle med heftig ild foregive en fortsat besættelse af den oprindelige stilling frem til den kommende morgen. Om morgenen begyndte en voldsom trommeild over de forladte stillinger, men da var patruljerne allerede på vej tilbage. Vores langtrækkende artilleri besvarede ilden fra deres nye stillinger i den sikre forvisning om, at det fjendtlige infanteri havde begyndt deres nye angreb. Fjenden ramte altså igen tom luft. Alligevel var deres fremrykning tøvende. De stolede ikke længere på deres egen styrke. Om aftenen var der imidlertid igen føling med vore forposter.

Tabene under den foregående kamp gjorde det nødvendigt at reorganiserer Regimentet.

I. Bataillon var under kommando af Hptm. Zierold, mens II. og resterne af III. Bataillon smeltede samme til ét kompagni, der kom under kommando af Oberlt. Plato. Tilbagetrækningen skete nu med større hast for at nå den forberedte bagved liggende stilling – Antwerpen-Maas Stillingen. Hærledelsen havde nu opgivet den seje

kamp om de enkelte terrænpunkter, og havde besluttet sig til forsvar i den sidste store bagved liggende stilling, der gik tværs gennem Belgien. Den ændrede kampmåde betød en lettelse for tropperne. Den stadige føling med fjenden og afmagten overfor hans artillerivirkning havde stillet store krav til os. Det ugelange forsvar i uudbyggede stillinger uden mulighed for en eneste uforstyrret nattero, havde haft en ødelæggende virkning på krop og sjæl. Disse igangværende frivillige tilbagetrækninger mindede om en bevægelseskrig, og gjorde vores taktiske overlegenhed i tropper og føring fuldt synlig.

Om aftenen den **5. november** blev fronten igen lagt tilbage. Efter en planmæssig sprængning af alle veje for at forhindre fremlægning af den fjendtlige artilleri, blev den forreste stilling kun fastholdt af officerspatruljer. Efter en mach gennem skovområderne ved Nouvion nåede Regimentet sin nye optagestilling ved Fontenelle. Om aftenen den **6. november** var der endnu ikke føling med fjenden. Frigørelsen var lykkedes. Vi havde midlertidigt igen fuld handlefrihed.

Den **7. november 1918** lå Regimentet i divisionsreserve ved Fourmanoire, 5 km syd for Avesnes. Regimenterne 85 og 86 var indsat i forreste stilling. Overfor os ligger nu engelske tropper. I ly af en tæt tåge trængte en engelsk styrke overraskende ind i FR 86 afsnit og overrumplede et batteri. Ved hjælp af reserver blev situationen imidlertid hurtigt bragt under kontrol.

I nord ved nabokorpset udkæmpedes der på dette tidspunkt en voldsom artillerikamp. Det er her, den fjendtlige tyngde ligger. Vores tilbagetræknings akser vil være truede i tilfælde af en yderligere fremrykning. I dette tidsrum udspiller der sig ved vores venstre nabodivision (bayriske tropper) en ejendommelig episode: den tyske Våbenstilstandskommission overskrider fronten med flere motorkøretøjer. Vores Division var helt bevist om, at der nu rigtig måtte ydes modstand for at forstærke den tyske kommission før de forestående forhandlinger. I den følgende nat begyndte fjenden en livlig artilleri beskydning af vore stillinger og de bagved liggende områder. Åbenbart havde fjenden i mellemtiden fået sine pjecer og kolonner trukket frem, efter at vi havde opholdt dem en dag gennem vores vejsprængninger. I løbet af formiddagen forstærkede sig den gensidige ild hos vores nabokorps nord for Avesnes. Fjenden trænger langsomt frem.

Den befalede yderligere tilbagetræning, der skulle udføres samme aften, måtte derfor i hast antrædes allerede kl. 1300. Denne gang var vores forskydning blevet observeret, og vejen holdt under beskydning. Alligevel lykkedes operationen uden tab. Med det opklarede vejr dukkede de engelske fly op, og beskød marchakserne med maskingeværer. Under den livlige forsvarsild blev et fly skudt ned. Piloten, en engelsk officer, blev taget til fange. Efter et midlertidigt stop i en mellemstilling, blev om eftermiddagen tilbagetrækningen fortsat i Divisionsramme. Efter et kort hvil i alarmkvarter i les Fontaines, blev marchen den **9. november** kl. 0500 fortsat. Divisionen overskred ved Hestrud grænsen til Belgien overskredet. Ved Leugnies på den belgiske side af grænsen blev der indtaget en optagestilling. Vi havde rømmet en terrænstribe på 20 km beregnet fra vores forreste stilling. Den nye frontlinje var valgt efter omhyggelig rekognoscering, og dannede med dens placering på en højderyg en gunstig mulighed for forsvar. I løbet af dagen var der ingen føling med fjenden. Derimod var opklaringsarbejdet fra fjendtlige fly omfattende. Natten forløb rolig. Vi har indtrykket af, at fjendens fremmarch var blevet overordentlig forsinket af vore vejsprængninger. Om formiddagen den **10. november** kunne I. Bataillon i stillingen observerer fjendtlige patruljer på vej frem. Nogle enkelte skud standsede disse. Det engelske infanteri syntes at samles i skoven foran os. Dette øjeblik udnyttede vores artilleri til at lægge fjendens opmarchveje under en kraftig beskydning. Den fjendtlige svarild var meget svag. Tilsyneladende havde fjenden kun bragt to pjecer og en mindre ammunitionsbeholdning med frem. Fjendtlige fly var igen til stede i stort antal, og forsøgte med maskingeværer at forårsage tab. På et øjeblik var alle vore maskingeværer indsat i forsvaret mod disse luftangreb. I løbet af natten kastede fjenden bomber over vore indkvarteringer med enkelte resultater. Mens vores infanteri lå i fuld beredskab, men uden kamp, i forreste linje, brugte vores artilleri store mængder ammunition langt ind i fjendens bagland.

Om morgenen den **11. november** var der ingen tegn på et fjendtligt angreb. Vi ligger med fast inddeling, med rigeligt artilleri i en gunstig, om end dårligt udbygget stilling. Efter de sidste dage få kampe og med rigelig forplejning, var tropperne igen kampklare. Fjenden kunne først efter mere omfattende forberedelser og fremlægning af det samlede artilleri vove et nyt angreb. Under indtryk af denne øjeblikkeligt taktiske overlegenhed, er stemningen hos os udmærket og besluttet på at yde modstand.

Kampstyrken, altså uden træn, som i særlig grad var indskrænket, beløb sig til:

I. Bataillon = 10 officerer, 165 mand
1. M.G.K. = 1 officer, 38 mand
II/III Bataillon = 10 officerer, 204 mand
2. og 3. M.G.K.

Antallet af skudklare lette maskingeværer var meget ringe, mens der kunne indsættes 9 tunge. Fjenden havde ingen udsigt til let at kunne bryde vores modstand. Gennem en yderligere skridtvis tilbagetrækning til den godt befæstede og af naturen stærke Antwerpen-Maas stilling var der gode udsigter til en længere varende modstand. Vi stod stadig i fjendeland. Hele Belgien lå bag os.

8. Våbenstilstand den 11. november 1918

Siden den tyske Våbenstilstandskommissions passage af fronten vidste vi, at forhandlinger foregik. Med bevidstheden om, at det var nødvendigt at holde ud til det sidste, havde vi ladet det påvirke vores udførelse af pligten. Den **10. november** indgik en befaling fra Generalfeldmarschall von Hindenburg, der straks skulle meddeles alle tropper.

> "Våbenstilstand vil med størst mulig fremskyndelse blive indgået. Den blodige strid skal dermed finde sin afslutning. Det længe ventede øjeblik er nær, hvor vi alle kan returnerer til forældre, koner, børn og søskende.
>
> *Rank og stolt går vi fra kampen, hvor vi fire år modstod en verden af fjender. Bevidstheden om, at vi til det yderste har forsvaret vores land og vores ære, giver os ny kraft*. Våbenstilstandsbetingelserne tvinger os til en hurtig tilbagemarch til hjemstavnen, under de herskede forhold en svær opgave, som vil kræve selvbeherskelse og den mest trofaste pligtopfyldelse fra hver enkelt, en hård prøvesten for ånden og det indre sammenhold i hæren. I kamp har i aldrig ladet jeres Generalfeldmarschall i stikken. Jeg sætter min lid til jer."

Med et slag blev vi revet ud af uvisheden om forløbet af Våbenstilstandsforhandlingerne og situationen i Tyskland. De til hjertet gående ord fra Generalfeldmarschallens pen forstærkede vores følelses af ansvarlighed for Fædrelandet. Med stor sorg, men også fyldt af stor bitterhed over nyheden om tilstanden i hjemstavnen og i etapen. Vi havde dog indtil nu båret krigens byrder, og ingen andre kunne tillade sig at blande sig vores fædrelands skæbne.

Om morgenen den **11. november** opfangede vores Regiments telegrafstation et fransk radiosignal. Kort efter, kl. 0850 ankom så det tyske, næsten identiske signal:

Fjendtligheder indstilles kl. 1200

I de sidste timer af krigen forekom der, bortset fra enkelte tyske batteriers skydninger, ingen kamphandlinger. Ved middagstid ved indtrædelse af Våbenstilstanden herskede en dødsstilhed langs fronten. Den umiddelbare følelse blandt frontsoldaterne var en befrielse af en tung byrde. Der kom imidlertid ingen rigtig glæde. Følelsen af, at den nu indgåede Våbenstilstand var sket under indtryk af de nedslående begivenheder i hjemlandet og sammenbruddet blandt vores folk virkede nedslående på alle, og bekymringer for de pårørendes skæbne var stor.

Efter indtrædelse af Våbenstilstanden blev den forreste stilling besat med en postkæde. Enhver overskridelse af denne linje, specielt enhver form for fraternisering, blev anset for uværdig og var streng forbudt, og heller ikke forsøgt af nogen. Langs den engelske front herskede, bortset fra enkelte glædesskud og råb, fuldstændig ro.

9. March til Tyskland

(12. november til 25. december 1918)

Om morgenen den **12. november** startede marchen hjem. Divisionen marcherede i tre kolonner. Regimentet dannede med M.G.-Scharfschützen Abt. 15, Fussart. Batl. 148, Flakbatterie 767 og II. Abt. Res.F.A.R. 32 en marchgruppe, hvortil senere I. Abt. F.A.R. 45 og Sanitätspark 23 sluttede sig til. Den første dag blev en marchsikring udskilt for at kunne gribe ind mod mulig fjendtlige indbyggere. Da imidlertid en anden division marcherede ad samme akse bag os, blev sikringen igen inddraget. Befolkningen forholdt sig generelt imødekommende, og landsbyerne oftest smykket med belgiske flag. Den fjendtlige hær fulgte efter i en afstand af en dagsmarch. Selvom hjemmarchen ikke handlede om en egentlig krigshandling, stod den stadig under de hårde betingelser i Våbenstilstanden. For at opfylde den, stilledes der overordentlig store krav til troppernes marchydelse. Af vores

halv ihjel sultede heste måtte det sidste hentes ud. På grund af den fortsatte frost var vejene for det meste stadig i god stand. I løbet af marchen måtte et antal artilleri, maskingeværer, minekastere og motorkøretøjer overdrages til en fjendtlig kommission. Afvæbningen af den tyske hær var begyndt. Nu fik vi betingelserne i Våbenstilstanden at vide. Et dybt mismod, men også en overordentlig vrede fyldte os. Hvis den frivillige rømning af de besatte områder var en stor indrømmelse, så betød prisgivelsen af Rhinlandet en for os uforståelig afgivelse. Denne traktat kunne kun være indgået under indtryk af et folks fuldstændige opløsning. Hærens heltemodige modstand og muligheden for, i en god befæstet stilling, at holde ud til fjenden var parat til ærefulde betingelser, var ikke taget med i beregningerne.

Tilbagerykningen stillede store krav til den højre føring. Alle veje var dag og nat fyldt med marcherende tropper. Om dagen de kæmpende tropper, om natten kolonnerne. Enhver overskridelse af den fastsatte tid måtte fører til alvorlige ophobninger. På grund af troppernes marchdisciplin kom det imidlertid ikke til større forstyrrelser. Mindre forstyrrelser skete hele tiden. Her faldt en hest fra, der væltede en vogn, og øjeblikkeligt fik det konsekvenser for denne og utallige angreb Regimenter, der måtte tage en ufrivillig pause.

Marchen tilbage gik fra vores sidste kampstilling ved den fransk-belgiske grænse ved Beaumont over Nalines til Sart-Eustache, hvor den **14. november** den første hviledag var indlagt. I det følgende vil marchaksen kun blive angivet ved de primære indkvarterings byer. På belgisk område blev ingen byer passeret. Kvartererne var derfor oftest meget begrænsede.

15. november blev Meuse passeret ved Lustin over en pontonbro. Vi kunne her overbevise os om, at Antwerpen-Maas Stillingen på denne del var en uovervindelig hindring for fjenden på grund af de stejle sider af Meuse. Med få styrker kunne vi her gennem længere tid holdt en også stærk fjende tilbage

Fra Meuse gik marchaksen over Sorée-Odet-Warre, hvor der var hviledag, og videre over Chevron-Francheville. Disse overordentlige marcher, krævet af de hårde Våbenstilstandsbetingelser, der kun gav 14 dage til rømning af Belgien, ville have ført til opløsning af enhver enhed, der ikke havde den nødvendige indre styrke. Var baggrunden for disse uhørte betingelser alligevel at sprænge den tyske hær og komme i besiddelse af værdi krigsmateriel? Regiment 31 havde til fulde retfærdiggjort den øverste hærledelses tilliden. Skarer af løsladte franske krigsfanger mødte os under marchen. Uhindret og uden et hadefuldt lod vi dem passerer, uden at vide, at vore kammerater endnu til 1920 ville forblive i fransk fangenskab.

22. november: Ved Recht overskred vi grænsen til Tyskland. Smykket med grangrene og under afsyngning af fædrelandssange trak vi gennem de i de hjemlige farver smykkede gader. De første kvarterer på tysk område fandt vi i Wirfeld og omegn. Den trofaste tyske befolkning vidste endnu ikke, at de af de kommende fredsforhandlinger ville blive skilt fra fædrelandet. Et halvt år senere blev denne landsdel mod befolkningens udtrykkelige ønske, sammen med Eupen og Malmedy, belgisk besiddelse.

I isnende kulde fortsatte marchen over Eifels bakker gennem Udenbreth-Krekel til Arloff, hvor der var indlagt en hviledag. Forplejningen på belgisk område skete fra proviantmagasinerne og var derfor rigelig og god. På den hjemlige jord delte landbefolkningen gerne deres få forråd med os. Her og der blev vi i begyndelsen mødt med nogen mistro af vore landsmænd, da opførslen af de før os gennemmarcherende etapetropper ikke havde været særlig værdig. Ængstelig undgik disse tropper at støde sammen med frontregimenterne. I Arloff måtte vi true en bagerikolonne til at standse og fortsætte arbejdet for os. Jo mere vi nærmede os Rhinen, desto mere påtrængende blev spørgsmålet om vi kunne blive transporteret med bane til hjemmet. Hjemsendelsen af soldater fra venstre side af Rhinen og særlige professioner var allerede begyndt.

Den fortsatte march førte os over Palmersheim til Lengsdorf bei Bonn. Den **30. november** marcherede Divisionen med Infanteriregimenterne i spidsen gennem Bonn.

Tiljublet og festligt udsmykket med flak blev vi modtaget af befolkningen. Ved broen over Rhinen modtog Divisionskommandøren, Frhr. v. Massenbach og den kommanderende general Frhr. v. Watter de forbi matchende enheder. Kl. 9 overskred Regimentet under klingende spil og sangen "Wacht am Rhein" denne tyske skæbneflod. Med anerkendende ord omtaler aviserne i Bonn dagen efter om Divisionens gode indtryk.

Hele 18. Division, som vi på tidspunktet tilhørte, var henvist til denne ene bro ved Bonn, der nu dag og nat lød at tyske soldaters skridt. Fremme på venstre bred kom vi i kvarter i Westerhausen efter en anstrengende march, da vi måtte give plads for den umiddelbart efterfølgende division. Vores træn med oppakningen nåede først frem otte timer senere.

Efter nu det fremtidig fjendtlig besatte område var passeret, blev marcherne afkortede og hviledagene gjort flere. Presset af den efterfølgende fjende var ophørt. Forventningen om en snarlig videretransport med bane blev imidlertid igen skuffet. Tillidspersoner, udvalgt på forordning af Hærledelsen, fik af Generalkommandoen en forklaring på denne forsinkelse, og gav tropperne beroligende besked. Uvedkommende personer blandede sig i den ellers så fremragende organisation af jernbanerne, og forhindrede en planmæssig, tidligere transport. På

trods af den store længsel om snarest muligt igen at komme hjem til familien, skete hjemsendelser i langsom rækkefølge, for herigennem ikke yderligere at belaste jernbanetrafikken.

Den fortsatte march havde indkvarteringsområder i Eitorf, Schladern ogWindek, Grottorf, Boxseifen, forbi Siegen til Dreisbach. Den **7. december** krydser vi Roothaargebirge ved Erndtebrück. Et herligt landskab åbnede sig for os. Sauerland med sit henrivende bakkeland og venlige landsbyer var en erstatning for de hårde marcher. Antallet af heste svandt imidlertid hele tiden ind. Fra Weidenhausen gik marchen over Beddelhausen til Batenberg. Hjemsendelserne blev øget, og nyoprettelsen af frivillige-enhederne begyndte. Over Altenlotheim førte marchen til den berømte Edertal-dæmning. Vi fandt kvarter i Waldeck højt over den kunstige Eder-sø. Naumburg og Elberberg var målet de næste dage, indtil vi efter yderligere dagsmarcher nåede Nordhausen ved Kassel.

Den **20. december** marcherede Divisionen gennem Kassel. For foden af Wilhelmshöhe, det nuværende hovedkvarter, modtog Generalfeldmarschall von Hindenburg forbimarchen. Med god holdning, smykket med blomster og faner, passerer vi forbi ham. Vi kan med ret ryg og stolthed se ham i øjnene, ham, som er symbolet på tysk trofasthed og selvfornægtelse. Et uforglemmeligt billede gjorde denne regelrette person, der utrætteligt dag for dag modtog de tyske tropper og kom med opmuntrende tilråb. Under klingende spil fra vores fortræffelige regimentsmusik under Obermusikmeister Zehe, marcherede vi gennem Kassel og gik i kvarter med II. og III. Bataillon i Simmershausen og I. Bataillon i Warnhausen. Dermed var vores slutmål nået før aftransporten.

Under seks ugers march tværs gennem Belgien, tværs gennem Rhinlandet og gennem dele af Westfalen, Waldeck og Hessen-Nassau var vi i fuld orden og med alle vore våben og udrustning, og væres værdifulde heste, nået frem til Cassel. Endnu bestod den tyske hær. På trods af hjemsendelsen af de ældste årgange og aflevering af enkelte krigsmateriel, udgjorde den tyske hær stadig en magt, der kunne have været udslagsgivende for det tyske folk under de forestående fredsforhandlinger.

I vores sidste kvarterer oplevede på enkelt måde julen i bataljonerne og med de venlige kvartersværter. Vores tanker var imidlertid hele tiden hos dem derhjemme.

10. Ankomst til garnison Altona og Regimentes opløsning

(26. december 1918)

Første Juledag blev Regimentet i to tog transporteret fra Hannoversch-Münden til Altona. Et forkommando traf her de nødvendige forberedelser. Regimentets styrke var på 19 officerer, 420 mand og 250 heste. Hjemsendelse af alle, med undtagelse af de yngste årgange, var gennemført. Faste underofficerer og alle officerer var forblevet ved Regimentet.

Den **26. december** ankom den første transport med knap 100 mand, men med talrige heste og køretøjer, til godsbanegården i Altona. Den næste transport med Regimentets hovedstyrke ankom næste dag ved middagstid.

Ved ankomsten af den første transport under kommando af Oberlt. v. Wilck, kom det til det første sammenstød med erstatningsbataljonens revolutionære soldaterråd, der havde tilrevet sig kommandomyndigheden i garnisonen. Feltregimentet gjorde et allerede på banegården det klart, at det ikke var underlagt denne myndighed. Regimentets ankomst var blevet holdt skjult for befolkningen. Imidlertid blev den lille enhed næsten overalt genkendt, som den under afsyngning af de gamle soldatersange marcherede gennem byen. Under stor jubel fra befolkningen rykkede den gennem gaderne og Viktoriastrasse til kasernen. Her var imidlertid alle indgange blevet besat og forberedt til forsvar. Ved jernporten krævede den kommanderende officer fra Regimentet adgang til kasernen. Soldaterrådet nægtede i forventningen om, at de kunne støtte sig til den 10.000 mand stærke erstatningsbataljon. Den energiske og beslutsomme optræden af frontsoldaterne tvang dem til at åbne porten.

Under afsyngning af den tyske nationalmelodi og i stram march marcherede vi ind på vores kaserne og rykkede ind i den rømmede I. Bataillons kaserne.

Indmarchen af den anden transport næste dag skete uden episoder.

Efter ønske fra borgerne, fandt den **28. december** en march sted gennem gaderne ved garnisonen. Mange hjemsendte havde igen fundet plads i rækkerne. I fuld udrustning og i stram parademarch, som bevist modtræk til den herskende forvirring, passerede de ved Rådhuset forbi Regimentskommandøren og Overborgmester Schnackenburg. Med nogle hjertelige ord hilste denne på Regimentet. Han roste indsatsen i felten og udtrykte sin glæde over den netop udviste holdning. Kommandøren svarede med nogle ord til tak og udbragte et hurra for

garnisonen. En fra anden side, uopfordret tale, fandt ingen opmærksomhed hos Regimentet eller de talrige tilskuere.

Efter indbydelse fra byen, samledes regimentet om aftenen i salen på Kaiserhof til en festlighed, der på en dejlig måde viste samhørigheden mellem Regiment og garnison, og byens glæde over hjemkomsten.

Gennem yderligere hjemsendelse svandt Regimentet hurtigt ind til 200 mand. Selvstændigheden i forhold til erstatningsbataljonen blev hele tiden vanskeligere. Regimentets tillidsråd, der efter ordre fra den øverste hærledelse var blevet oprettet, ydede hård modstand mod erstatningsbataljonens soldaterråd. Med ægte frontsoldater ånd virkede i sær Gefreiter Blum og Böckmann, og Vizefeldwebel Paulsen i Regimentets interesse.

Den **5. januar 1919** blev Regimentet på ordre fra det øverste soldaterråd i Hamburg-Altona af "politiske grunde" opløst og underlagt erstatningsbataljonen som kompagni. En modstand mod dette uretsmæssige skridt var udsigtsløs, da alle kommandomyndigheder var på de revolutionæres hænder. Tillidsrådet henvendte sig telegrafisk til Krigsministeriet, men kunne heller ikke herfra få hjælp. Med opløsning af regimentet blev officerskorpset sendt på orlov eller overgik til grænsebevogtningen.

De nydannede kompagni valgte Oblt. v. Wilck som kompagnifører og Feldw. Köpcke som Feldwebel. Da dette valg ikke opfyldte Soldaterrådets ønsker, og kompagniet fortsat trods alle indløbne ordre, fortsat var gradstegn og ordener, blev det den **20. januar** under protest fra alle medlemmer af feltregimentet, opløst.

Efter, som resultat af frivillige-regimentets indmarch i Bremen, at også i Hamburg-Altona Soldaterrådet følte sig foranlediget til at vise forsonlighed, overtog i midten af februar en nyudnævnt Regimentskommandør, Oberst v. Schlechtendal, tidligere bataljonskommandør ved det stående regiment, assisteret af Hptm. Zierold, føringen. Demobiliseringen, navnlig af erstatningsbataljonen blev nu energisk gennemført. Et forsøg i Blasnkenese at opstille en Freiwilligen-Bataillon 31, mislykkedes allerede i opstarten efter modstand fra de politiske magthavere i Hamburg-Altona. Efter at den officielle befaling til opløsning var tilgået fra Krigsministeriet, blev den videre demobilisering overdraget til en afviklingskommando.

Den mere end hundredårige ærefulde historie om Infanterie-Regiment Graf Bose, havde dermed nået sin afslutning.

Fyldt med dyb vemod står vi ved graven for vores stolte Regiment. Regiment Graf Bose er gået bort, men i vore hjerter lever uudsletteligt, indgraveret med bogstaver af jern, erindringerne. At pleje den, er en ærespligt for alle, der har stået i Regimentets rækker. Dens historie er samtidig et stykke glasfuldt tysk fortid; i den er legemliggjort de bedste tyske dyder: Fædrelandskærlighed, tapperhed, disciplin, troskab, pligt opfyldelse. Sørge vi for at disse dyder lever videre, så vil vores tyske folk igen klatre op ad den stejle vej fra den dunkle afgrund, til de lysende højder.

Det love Gud!

Tillæg:

1. Nekrolog over Oberstleutnant Joachim Margraff

Efter at den første felttogs kommandør, Oberstlt. v. Schmid, efter alvorlig sygdom blev tvunget til at nedlægge føringen af Regimentet, blev af A.O.K. Major Marggraff, i fredstids kommandør for II./85, udnævnt til Kommandør for Regimentet.

Det var ikke en fremmed, der kom til os; allerede kendt af mange 31'ere fra det fælles lejrliv med Brigade regimenterne i Lockstedter Lager og fra tiden under den sejrrige fremrykning, forstod Major Marggraff hurtigt at vinde sine nye Regimentskammeraters hjerter. Hans aldrig svigtende humør, sammen med hans sydtyske venlighed og Berliner slagfærdighed, opmuntrede mange Musketerer, og bortjagede under sine mange besøg i skyttegraven, mange sorger fra skuldrene på delings, gruppe, og kompagniførere. Vel sjældent kunne man på den måde lette sit hjerte overfor en foresat, som overfor vores anden kommandør i felten, som havde forståelse for alle, og i rammerne af det mulige, altid sørgede for afhjælpning. Altid gjaldt hans stræben og virke for Regimentets vel, og netop jeg, som hans adjudant, var ofte vidne til, hvor han med sin hele personlighed ved de foresatte tjenestesteder stillede op for sit Regiment og hver eneste af sine undergivne. Ikke altid kunne hans ønsker opfyldes, andre magter og omstændigheder var stærkere, men intet bedrøvede ham mere, end hvis en velfortjent handling ikke modtog passende anerkendelse, eller når tabene efter en kamp blev kendte. En særlig sorg var, at Regimentet i hans 2¼-årige tjenestetid kun fandt anvendelse i skyttegrav og forsvarsslag, og at han ikke fik lejlighed til at fører Regimentet også under angreb. Under kampene langs Ancre, hvori Regimentet på trods af, at det hårdt trængte til en hvilepause, blev kastet ind, blev Oberstlt. Marggraf ramt af en dysenteri-lignende sygdom, der under de usunde dækningsmuligheder i Miraumont i den grad forværredes, at han for første gang under hele krigen i januar 1917 måtte melde sig syg. Han håbede hurtigt på et lazaret at blive helbredt, men måtte imidlertid forblive under lægelig behandling indtil april. Som følge af denne sygdom mistede Oberstlt. Marggraf sin stilling som kommandør for vores Regiment. Efter at være blevet rask, blev han øjeblikkeligt af den øverste krigsherre, sat i spidsen for RIR 73, i spidsen for hvilket han under stormen på Kemmelberg den 25. april 1918 faldt på grund af et engelsk M.G.-skud i hovedet. Med dette forlod en ædel tysk mand sit liv, begrædt af hans kone, 3 børn og Regiment 31, som kan være stolt over, at han til stadighed viste sig som en ægte 31'er.

Oberstlt. Margraff's grav i Lauen (Flandern)

Oberstlt. Joachim Eduard Albert Marggraff, født den 15. april 1865 i Potsdam, 14. april 1885 udnævnt til Leutnant ved 2. bad. Grenadierregiment Kaiser Wilhelm I, Nr. 10, 1891 Kompagniofficer ved underofficersskolen Potsdam; 13. september 1899 Hauptmann og kompagnichef; 13. september 1911 Major ved staben, 6. maj 1912 overtallig Major ved Schleswig-Holsteinischen IR 163 i Neumünster; 16. juni 1913 major og bataljonskommandør ved I.R. Herzog von Holstein Nr. 85 i Rendsburg, 1. november 1914 kommandør I.R. Graf Bose Nr. 31, 18. august 1916 Oberstlt.; 25. april 1917 kommandør for RIR 73; 25. april 1918 faldet ved Kemlelberg, begravet på heltekirkegården i Lauen (Flandern) [i dag begravet Menen Soldatenfriedhof, Blok I, grav 3023]

Ernk v. Tippelskirch
Hauptmann a.D.
i felten adjudant ved Regimentet.

2. 12. Kompanie som dækningskompagni for 42-cm haubitser

”III. Bataillon Infanterie-Regiment Graf Bose stiller øjeblikkeligt et kompagni til artilleridækning!”. Denne befaling indtil den **12. august 1914** som kompagniet i bivuak ved Mortier var under udlevering af mad. Kompagnicheferne, Hptm. v. Rönne, Oberlt. Wehmeyher, Oberlt. Hübner og Lt. Hurler blev straks hentet; Major Lüderssen spurgte forgæves efter et frivilligt kompagni. Bataljonsadjudanten, Lt. Zierold, fik herefter ideen om at lave fire papir, der så skulle vælges imellem. Dette afgjorde: Oberlt. Hübner trak det korteste strå, 12./31 måtte af sted. Med ringe lyst drog kompagniet af sted. Efter en længere march nåede det frem til batteriet, der var ”Kurze Marinekanonen-Batterie Nr. 3”. Der stod stor undren skrevet i alle ansigter: hvad kunne det være for et batteri? En stor vognpark med traktorer og automobiler stod på åben mark, og en masse mennesker arbejdede med to kraner for, som man sagde, at få samlet to pjecer. Det var de 42-cm haubits [mörser], ”Tykke Bertha”, som hele verden snart ville snakke om.

Kompagniet blev med det samme opdelt. 1. Deling (Lt.d.R. Metz) overtog bevogtningen af telefonlinjen til observationsposten, 2. Deling (Lt. Wendte) nærsikrede batteriet og besatte en skråning 300 meter foran stillingen i retning af fjenden. 3. Deling (Offzst. Libau) stod til rådighed for arbejde ved batteriet. Ved batteriet herskede feberartig virksomhed, da det første fort skulle lægges under ild inden det blev mørkt. Kl. 18 var begge pjecer samlet. Efter oprydning, bortkørsel af de tømte vogne, kraner, traktorer o.s.v., de mange tilskuere var fjernet, lød råbet ”Alt færdig!”. Vi holdt os for ørene. Kl. 1820 lød et voldsomt brag, så kom et voldsomt lufttryk og det sang hylende i luften, og de første 42-cm trak sin bane mod Fort Pontisse.

Batteriet stod 8,2 km fra målet. Efter 53 sekunder så vi endeligt nedslaget i form af en enorm røgsky. Få minutter senere lød også det første skud fra den anden pjece. Den 1½ meter lange og 800 kg tunge granat kunne længe følges i luften. Efter at der hvert 8 til 10 minut var afgivet et skud, kom kl. 1930 allerede melding fra observationsposten, at fortet havde hejst det hvide flag og havde sendt en parlamentær ud. Ilden blev indstillet. Forhandlingen førte imidlertid ikke til resultat, da besætningen ikke ville strække våben, men ville have fri afmarch. På grund af at det i mellemtiden var blevet mørkt, måtte ildåbning udsættes til næste morgen, for ikke at afsløre batteriets placering. Efter det 43. skud var fortet den 13. august ved middagstid ødelagt. Pjecerne blev igen adskilt. Batteriet skulle næste morgen gå i stilling ved Fort Barchon for herfra at bekæmpe Fort Liers. Som resultat af 36 Inf.Bde angreb den 13. august, havde to 21-cm batterier imidlertid allerede sættes i stilling mod dette fort, og havde tvunget fortet til overgivelse. Videre marchen viste sig yderst vanskelig, da vejene var ret smalle og dårligt egnede til de tunge køretøjer, var meget stejle og meget snoede. Køretøjerne skred ofte ud selv med de tunge hjulbånd og de næsten 50 cm brede riflede jernhjul. Hjulene snurrede tit bare rundt på de stejleste steder. Ved hjælp af mursten, kvas og senere døre og kraftig tømmer blev vejene gjort farbare. Blandt motorkøretøjerne var firmaerne Büssig, Mannesmann og Podeus repræsenteret. Podeus motorerne klarede sig bedst, hvilket var takket være dens konstruktør, Oberingenieur Lohmann, der under belejrings tiden hele tiden efterså motorerne og øjeblikkeligt udbedrede mindre skader. Han var den eneste ingeniør hos 42’erne. Pjecerne blev udelukkende overvåget og anvendt af officerer fra Artillerie-Prüfungskommission. Under overvindelse af bakkerne måtte der oftest foruden to traktorer, anvendes 80 mand fra dækningskompagniet, der enten trak i kraftige trækreb, eller under nedkørsler bremsede med samme. På grund af disse vanskeligheder nåede pjecerne først deres nye stilling på Champs de Manoeuvres den **15. august**. De første skud mod det nye mål – Fort de Loncin – blev afgivet omkring kl. 15. Allerede kl. 1715 sprang fortet ved det 25. skud i luften på grund af en fuldtræffer i et pansertårn, hvorved ammunitionen eksploderede. Dagen efter var samtlige befæstninger omkring Liège faldet. Machen fortsatte mod Namur.

Den **21. august** gik batteriet i stilling ved Petit Waret, 16 km øst for Namur for at åbne ild mod Fort de Marchovelette. Efter 47 skud var fortet den 22. august kl. 1345 nedkæmpet. Besætningen hejste det hvide flag og flygtede. Flytningen af skudretning mod Fort Maizeret var afsluttet efter nogle få timer. På grund af flytning af observationsstadet kunne ildåbning dog først ske næste morgen. Til supplering af ammunition kørte flere lastbiler under bevogtning af dele af 3. Deling til Huy. Den maksimale last på hver lastbil var seks granater, med yderligere tre på en anhænger. Lastning og losning af ammunitionen var meget vanskelig, og bevogtningsmandskabet blev inddraget heri. Der blev lagt bjælker, hvorpå granaterne kunne rulles. Ladning af pjecerne var langt mere ligetil, og skete med en kran, som var monteret på venstre side af platformen ved siden af bundstykket. Med en stor ladestok blev granaten herefter ansat af flere artillerister. Så blev en anslagstænder monteret og krudtladningerne stødt ind. Alt efter afstand blev der brugt fire til seks ladningsposer. Efter at Maizeret var faldet den **23. august** kl. 17 blev batteriet trukket frem for at gå i stilling tæt på Marchvelette, men kom dog ikke mere til skud.

Så gik det videre til kampen om den 3. fæstning – Maubeuge. Efter at vi den **30. august** nåede Binche, blev 12./31 sendt frem for at sikre den planlagte stilling i parken ved Givry. I første omgang blev kanten af landsbyen indrettet til forsvar og de her gravede skyttegrave besat. Herfra blev flere opklaringspatruljer sendt frem. Alle meldte sig hele tiden frivilligt til at deltage, så det var svært at imødekomme alle ønsker og kun sende de dygtigste frem. Feldwebel Sachau, kompagniets "mor" var altid den første til at melde sig. Det var sammen med ham, at jeg kort efter vores ankomst under en natlig opklaring mod Fort de Sart overskred grænsen til Frankrig. Hele tiden parat var Gruppe Uffz. Prozell, der altid fornøjet og med benhård disciplin blev trukket ind i arbejdet. Uffz. Wittke, Schütt, den altid grinende eller voldsomt bandende Feldw. Lahmann, den med røverhistorier dresserede Sergt. Tuch, min tapre oppasser Breiholt, hvem kan nævne alle navne.

Til beskydning af Fort de Sart og de Levau overtog kompagniet sikringen af den langt fremskudte observationspost, hvorunder det kom til nogle mindre sammenstød med franske forposter, hvorunder franskmændene også indsatte forternes bevæbning.

Efter at Meubeuge den 7. september var faldet, skulle de tyske tropper dagen efter rykke ind i fæstningen. Klargøringen hertil at to grupper fra 12/31 blev imidlertid ikke til noget, da afmarchen af 45.000 fanger endnu ikke var afsluttet som det blev mørkt, og de frigjort enheder ved fæstningens fald, af 1. Armee, hårdt mangledes andre steder.

Før forskydningen mod Antwerpen gik flere flere dage i uvirksomhed. Over Mons nåede vi med jernbane den **19. september** Ottignies, hvorfra vi den **26. september** blev transporteret videre til Louvain. Befaling til videre fremlægning ankom næste dag. Selvom vi begge de to sidste uger var blevet trøstet med, at det nu snart igen ville gå fremad, hed det hele tiden "Afvent, 42'erne er endnu ikke klar!". Den længe ventede ordre til losning kom den **28. september** om aftenen i Aerschot. Straks fra morgenstunden gik arbejdet i gang. Den forudsete stilling ved Heytt-op-den-Berg [Heist--] til ildåbning mod Fort de Lierre, blev først nået den **30. september.** Under samlingen af pjecerne, som blev gennemført på en rekordtid på 4 timer, kom et fjendtligt fly, der må have opdaget stillingen. Kort tid efter slog granater ned kun 80 meter ved siden af pjecerne.

12./31 og 4./85 blev sendt frem som sikring. Endeligt var der patruljetjeneste som afveksling for arbejdstjenesten. I forreste linje blev vore rekognosceringer hilst velkomne med glæde.

Fæstningskanoner skød uafbrudt mod området, hvor enhederne fra III. Reserve-Korps og 26. Landwehr-Brigade lå. Vi er nået ind på 800 meters afstand af Fort de Lierre før vi endeligt finder et observationspunkt. Fort de Lierre faldt den **2. oktober**. Endnu engang gik man i gang med arbejdet med nedbrydning og nyopstilling ved Ischot til beskydning af Fort de Kessel. Den **4. oktober** blev ilden åbnet mod dette fort. Observationsposten var indrettet i et ødelagt pansertårn på Fort de Lierre. Allerede om eftermiddagen faldt Fort de Kessel. Efter at ilden den **6. oktober** var åbnet mod Fort de Broechem, blev 12./31 trukket frem til forstærkning af RIR 39. Kompagniet fik til opgave at fastholde landsbyen Kessel. Området langs Grote Nete var sat under vand og den modsatte bred forsvaret. Uden artilleristøtte kunne vi ikke komme frem. En patrulje fastslog, at broen på vejen mod Emblehem var sprængt. En videre fremrykning standsedes af beskydning. Først ødelæggelsen af Fort de Boechem fik belgierne til at opgive denne stilling næste morgen. En kraftig patrulje stødte i formiddagstimerne frem til Ranst uden at komme i føling med fjenden. 12./31 og 4./85 havde i mellemtiden besat fort Broechem, forstærket af den kort efter ankommende Landwehr-Regiment 76. Da den næste befæstning, Redoute de Massenhoven tilsyneladende ikke mere var besat, fik begge kompagnier ordre til at rykke hertil. Som den nærmede sig skansen kom forreste enhed (12./31) under beskydning fra Fort de Oeleghem. Efter at en patrulje havde fastslået, at skansen ikke var besat, nåede kompagnierne frem gennem i dækning af en løbegrav fra en mellemstilling til befæstningen. Næppe ankommet begyndte en beskydning med 7,5-cm, 10-cm og 15-cm våben, som uafbrudt i en halv time regnede ned over stedet. I Redouten var der under beskydningen megen arbejde. Belgierne kan kun 10 – 20 minutter før patruljens ankomst havde forladt stedet, da opstablet ammunition i indgangen ganske vist var sat i brand ved hjælp af halmsække og træ, men endnu ikke rigtigt var begyndt at brænde. Også i ammunitionsmagasinerne var der også lagt bål med halmsække og bjælker. Man ville åbenbart have sprængt redouten. Pumperne gav kun ringe vand, og svigtede hurtigt helt. Alligevel blev det sidste disponible vand brugt til slukning. Næppe var den fjendtlige ild ophørt, før alle volde blev besat for at være klar til et eventuelt angreb. Bortset fra en enkelt patrulje kunne der imidlertid intet observeres i terrænet. Efter en kort pause, begyndte artilleribeskydningen igen. Vi fandt hurtigt ud af, hvornår granaterne ville lande, da der fra mundingsglimtet gik 15 til 20 sekunder til nedslag, hvor vi forinden var nået i fuld dækning.

Efter at beskydningen var ophørt, ankom også 4./85. Enkelte granater fortsatte med at slå ned hele natten. En fornyet beskydning den **8. oktober** blev fulgt af enkelte patruljer, der kunne fordrives af infanteriild. Den generelle situation krævede, at dækningskompagnierne måtte returnerer til batteriet. Under marchen derhen kom der befaling til, at tilbringe natten i den brændende Lierre, og her afvente nye ordre. De tykke røgsøjler fra de i brand

satte petroleumstanke i Antwerpen, og de brændende gårde, er klart oplyste nattehimlen, fik os hurtigt til at indse, at fjenden modstand var brudt, og et tilbagetog var påbegyndt. Fæstningen kunne den **8. oktober** anses som faldet.

Som vi tog afsked med batteriet, der til renovering af pjecerne skulle transporteres til Essen, glædende vi os over, at vi nu endeligt kunne vende tilbage til Regimentet.

Den **19. oktober 1914** ankom 12./31 til Caisnes og forblev i første omgang her til disposition for 17. ID.

Oberleutnant Wendte

3. Den Store Bagage IR 31

At under krigen at tilhører bagagen var et utaknemmelig opgave. Når de var til stede, blev de af tropperne anset for temmelig overflødig, mens de, hvis de af en eller anden vanskelig omstændighed ikke rettidigt stødte til tropperne, på grund af deres udeblivelse med tiltalt med mange, oftest mindre smigrende navne.

Alligevel vil jeg gerne til Regimentshistorien føje en kort beretning om den store bagage, for herigennem at give kuske og andre medlemmer af bagagen, som altid, også under de mest vanskelige omstændigheder gjorde deres pligt til det yderste, en hædrende omtale og en tilbørlig tak fra Regimentet. Jeg mener, jeg er den rette hertil, da det var min store ære og store fornøjelse at fører det aktive regiments store bagage fra krigens start til slutning, og at jeg **26. december 1918** afleverede vogne og heste der, hvor jeg den **3. august 1914** havde modtaget dem, nemlig på 31'ernes kasernegård i Altona.

Da det mobile Regiment bataljons vis med dens bagage afrejste fra Altona, blev den store bagage først samlet som enhed i det korte ophold i Würselen ved Achen, hvor Regimentet under opmarchen lå tre dage i forberedelseshvil i rammerne af divisionens samling. Under fremmarchen fulgte kampbagagen (feltkøkken og patronvogn) de marcherende regimenter umiddelbart, mens Regimentets store bagage samledes under kommando af Divisionens store bagage, Rittmeister d.L. Funke, og direkte var underlagt Division, og samlet fulgte med Divisionsenhederne. Foruden levnedsmiddelvognen bestod den Store Bagage af pakvogne, Regimentets stabspakvogn med Regimentsskriver og den af alle kendte, mangeårige våbensmed, Greifelt, de tre bataljoners stabspakvogne med bataljonsskrivere, kontorarkiver, kasseforvaltning med dens krigskasse og tre kantinevogne. Sidstnævnte, der var meget populære ved tropperne, fik tankerne til at gå tilbage til tidligere tiders marketenderivogne, da III. Bataillon havde overdraget kantinedriften til en civilist, som medbragte sin nevø en sin lille rødhårede datter, der altid knejsede på bukken eller bag på vognen.

Fremmarchen var i første omgang meget vanskelig, da heste og kuske ikke var vandt til kørsel i kolonne. Pakvognene var militære køretøjer, der på baggrund af lang tids erfaringer med de store hjul og bremser på enhver måde opfyldte kravene, men levnedsmiddelvognene var tunge land- og stenvogne, rekvireret fra Altona og omegn, som nok havde været egnede i det hidtidige flade land, men ikke til det bakkede Rhin- og Meuse landskab. De havde ingen bremser, og måtte først under marchen, ofte ret primitivt, laves af folkene selv. Derfor skete det flere gange, at hestene på de opkørte og snoede veje, ikke alene kunne bremse de tunge køretøjer, gled ud og anrettede store skader. Dette så ofte ret farligt ud, men vi blev imidlertid skånet for større ulykker. Disse ugers marcher var for alle ret vanskelige. Godt nok behøvede bagagen først at samle sig nogle timer efter afmarch af de tidligt opbrydende tropper, men dette var imidlertid også den eneste hviletid for mennesker og dyr. Den store bagage måtte bevæge sig hele dagen for at overvinde de store afstande, som den af Division fik befaling til at tilbagelægge, oftest ad dårlige biveje, da de primære veje skulle holdes fri til de aktive tropper, og var derfor dag og nat undervejs. Når så sidst på aftenen eller om natten Divisionsbagagen nåede til et bestemt punkt bag de nu til hvil overgåede tropper, begyndte først den enkelte Regimentsbagages martyrium, som de nu måtte forsøge at finde deres egen troppeenhed, om hvem de kun videste, at de var i "området" af flere landsbyer. Dette krævede ofte det meste af natten, og tit nåede den først frem efter at tropperne igen var klar til afmarch. På den måde blev den store Forêt de Mormal, mellem Bavai og Landrecies passeret i den buldrende mørke nat under en ti timers kørsel. Da man på trods af hyppige stop aldrig vidste, hvornår turen gik videre, også selvom det på grund af en eller anden hindring foran drejede sig om et længere ophold, var det meget vanskeligt at sørge for en regelmæssig fodring af mænd og heste. Tropperne "levede af landet", men for os var der ikke tid til at rekvirere. Derfor skete det tit, at man netop som folkene hentede vand til hestene og selv fik lidt at spise, hals over hoved

igen måtte gøres klar, da bagagen i øget tempo blev sendt frem. Alligevel forblev bagagen i tæt forbindelse med tropperne.

Deres første direkte berøring med kampen skete under slaget ved Tirlemont. Den store bagage stod her umiddelbart bag de kæmpende enheder i en forstad til Tirlemont mellem brændende huse til højre og venstre, og måtte som de gamle germanere bygge en "Magdeburger" - det vil sige spærre gaden med to rækker af vogne bag hinanden.

Uden pause gik det videre som ovenfor beskrevet. Efter at også bagagen havde kommet sig over børnesygdommene efter krigsudbruddet, involverede den sig også i en gensidig ildkamp med en nærmende fjende eller fjendtlige civilister, som kunne have kostede de civile i III./31 kantine, livet. Snart gjorde også faren for flyvebomber sig mærkbar, da det ikke var muligt at skjule en sådan ansamling af vogne og heste fra observation fra luften. Eksempelvis landede en flybombe midt mellem vognene, som vi vogn ved vogn var opmarcheret på en stor, firkantet græsmark ved Chézy på Marne. Det hårdest ramte var bagagen fra 16. Dragoner, men også 31'erne havde flere sårede folk og heste., da de havde stået umiddelbart ved siden af nedslaget. Samtidig løb samtlige heste løbsk, og det varede flere timer, før de forskellige af Regimentets vogne igen havde fundet sammen.

På den berømte hviledag, den 6. september 1914, hvor slaget ved Esternay udviklede sig, lå Regimentets store bagage samlet ved landsbyen Trefols. Dagene med tilbagetrækningen efter Marne slaget hører til krigens hårdeste for Bagagen. Næsten uden afbrydelse af mandskab og heste undervejs til de dårligt kunne holde sig oprejst. Først måtte Bagagen holde en ufrivillig pause, da alle større veje var forbeholdt tropper af alle våbenarter under bevægelsen bagud, og kamptropper med deres artilleri måtte prioriteres til først at bringes i sikkerhed, hvorfor Bagagen ganske enkelt blev anset som overflødig, og derfor var overladt til sig selv. Først da tropperne var igennem, kunne den store Bagage sætte sig i bevægelse. IR 31 bagage havde desuden det uheld at være sidst i Divisionskolonnen. Bag os var der altså intet, kun de truende fremrykkende franske lænkeballoner viste, at franskmændene ikke tilstrækkeligt hurtigt trængte efter. Havde de hertil hurtigere fået samlet sig, ville Bagagen, der marcherede uden nogen form for dækning, redningsløst være blevet "snappet". Da vi, som nævnt, var blevet opgivet, var enhver forbindelse med Divisionen afbrudt, og Rittmeister d.L. Funke's fortjeneste kan ikke overvurderes, som han førte den store Bagage ad biveje, da alle større veje var blokerede, stik nord og på den måde reddede ved at bringe den over Aisne ved Soissons. Der blev kørt dag og nat, til tider endda i galop med de tunge vogne. Kuskene var i den grad udmattede, at det især om natten eller i tåge, ofte kom til stop fordi kusken på vognen foran var faldet i søvn og med de efterfølgende vogne var blevet stående. Han måtte først vækkes, før turen gik videre.

Fra Soissons blev der igen søgt forbindelse til Division, og den 11. september 1914 fik vi ved Cuise-la-Motte igen i kontakt til Regimentet, som foran Aisne havde gravet sig ned mod fjenden. Her var vi allerede regnet for tilfangetaget, og modtaget med glæde. Hals over hoved blev vi samme nat sendt tilbage over Aisne, da de fleste broer allerede var gjort klar til sprængning, og troppernes tilbagetrækning foran de fremtrængende franskmænd allerede skulle følge næste morgen, som vi netop havde sluppet gennem de stejle bakker på den anden side Aisne. Bagagen assisterede her med oksevogne med flytning af de mange hårdtsårede fra et på fjendesiden liggende lazaret til Chauny, som under ingen omstændighed måtte falde i hænderne på fjenden. Gensidigt hjælpende hinanden, kun nødtørftig forbundet, var det et overordentlig sørgelig optog, der bevægede sig op over bakkerne. Bagagen rykkede længere tilbage og måtte i silende regn overnatte på en blød roemark ved Trosly-Loire. Herfra blev Bagagen lagt yderligere tilbage til Couce-le-Chateau, og havde endeligt her en uges hvil, selvom de til stadig var i alarmberedskab, og hestene, der i uger ikke havde lagt seletøjet, heller ikke her i denne retning kunne gives en pause.

Blérancourt: den store bagages kvarter

Her og i den følgende tid blev bagagen, der med talrige "erobrede" heste og vogne næsten havde opnået dobbelt størrelse, imidlertid reduceret til dens oprindelige størrelse, da et stort antal heste måtte overdrages til artilleriet, der havde haft store tab. Efter en kort bivuak i Trosly-Loire blev Bagagen, efter at Regimentet havde lagt sig fast ved Autrêches, lagt tættere på og indkvarteret i St.Paul-aux-

Bois, hvor mennesker og dyr på grund af den fremskridende årstid for første gang siden overskridelse af den tyske grænse, blev indkvarteret i huse, lader og stalde.

Champagne: Den store bagage i Machault

Herfra gjorde Bagagen med Regimentet afstikkere til Roye og Noyon, og blev mod slutningen af november, efter at Regimentet igen havde overtaget dens gamle stilling ved Autrêches, placeret i Blérancourt, hvor den forblev indtil transporten til Champagne i oktober 1915. Da også Divisionens proviantkammer lå her, udviklede der sig nu en regelmæssig trafik frem og tilbage til tropperne, der for største parten måtte ske om natten, da bakkerne på vejen mod fronten blev beskudt af fjenden, og hver eneste officer og mand ved Bagagen vil aldrig glemme den vanskelige kørsel med levnedsmidler og dækningsmateriel, med de store træstammer på de store franske landbrugsvogne. Træstammerne blev losset i Autrêches og under stærk støj blev de tunge vogne vendt på pladsen foran kirken, 300 meter fra fjenden, hvorefter de kørte tilbage. At disse natlige transporter på trods af deres støj kun i forholdsvis ringe omfang blev beskudt, forklares på en vis måde af et vist gensidigheds princip, for også på modstanderens side foregik det på samme måde.

I midten af oktober 1915 forskød Bagagen med Regimentet til Champagne, og til den ankom **15. oktober** og i første omgang blev placeret i Machault, som for størsteparten dog skete som bivuak. Efter det tidligere udkæmpede efterårsslag i Champagne var denne lille bebyggelse i den grad overbelagt med tropper af enhver art og så beskidt, at den næppe har efterladt sig nogen god erindring hos nogen.

Efter at Regimentet var indsat ved Ste.Marie-à-Py blev Bagagen placeret i St.Etienne, Marchault og Mont St.Remy, mens fører for Bagagen, Lt. Siemers, blev udnævnt til bykommandant i Marchault. Her var Regimentets hvilebataljon placeret, der i skift med de øvrige bataljoner tilbragte 10 dage her. Med hjælp fra disse lykkedes det efterhånden bykommandanten at forandre den beskidte, uegnede Machault til en rummelig, ren indkvarterings lokalitet. Først fik de enkelte gader navne fra det hjemlige Hamburg-Altona. Der kom et "Rathausmarkt" ved bykommandantens kvarter, en "Stephansplatz", hvor naturligvis postkontoret var beliggende, et "Gänzemarkt", et "Norder-" og en "Süderreihe", også "Bei den Höfen" og I. Bataillons kontor lå i "Niedernstrasse". Der blev på bedste måde sørget for kvartererne. Til almindelig fornøjelse blev et officerskasino indrettet med tilstødende underofficersmesse, det gennem mange fester berømte lokale "Hindenburg-Klause", hvor Uffz. Bassler herskede, og et Soldaterhjem til mandskabet. Endeligt blev der i en lade indrettet en "Festsal", hvori der fandt foredrag og forestillinger sted. Hvert enkelt kompagni kunne med værdighed fejre jul i Marchault. Til sommer blev der anlagt en sports- og gymnastikplads. Byvagten blev rummeligt nyopført og festligt overdraget Lt. Wendte af en som civil-borgmester udklædt soldat. Desværre måtte vi, som alt var blevet færdig og den sidste vogn med affald netop havde forladt steder, skilles fra Marchault, da man forlagde Divisionen til Somme.

Som Regimentet blev indsat her, blev Bagagen placeret i Croix og Quivières, og måtte herfra med de natlige ture til fronten bære sin del af den vanskelige tid. Under den anden indsættelse i samme område blev føreren for Bagagen udset som Bykommandant i Quivières, og måtte her indsætte alle ledige heste i bjærgningen af høsten. Som Regimentet efter den anden indsættelse ved Somme, blev flyttet til den forholdsvis rolige stilling ved Arras, kom den store Bagage til Henin, Boiry-Becquerelle og Fontaine, hvor dens fører blev kommandant i Boiry-Becquerelle, hvor også Regimentsstaben var placeret. Også her deltog den i bjærgning af høsten. Ved juletid 1916 kom Regimentet to måneder til Ancre, hvor Bagagen placeredes i Vaulx-Braucourt og Quéant, hvor føreren blev bykommandant.

De havde også her i den stærkt beskudte, våde terræn en hård tid på turene til fronten. Den største trafik sket her sædvanligvis under "Sanitetspause" mellem kl. 9 og 10, en gensidig, stiltiende aftale med fjenden om, at der ikke af nogen af parterne blev skudt i denne periode. Præcis kl. 10 måtte køkken og levnedsmiddelvogne være fri af artilleriildens område, for nogenlunde at være i sikkerhed. Også under den efterfølgende "Hindenburg-

tilbagetrækning" i foråret 1917, og de her gennemførte ødelæggelser af mellemterrænet, havde Bagagen sin rigelige andel gennem transport af sprængammunition og transport af alt anvendeligt materiel.

Efter et kort ophold ved Dénain kom den store Bagage under forårsslaget ved Arras 1917 til Faubourtg-St. Eloi ved Douai, og lå den følgende sommer i Awoingt, mens Regimentet befandt sig i den roligere stilling ved Cambrai. Her kunne hestene rigtig komme sig, da der var rigelig med foder disponibel, og turene til fronten ikke alt for farlig. Det var i denne skønne sommer en god forberedelse til de nu følgende anstrengende uger i Flandern, hvor Lt. Simers blev bykommandant i Lichterfelde, mens bagagen lå spredt fordelt på de små, for dette område, sædvanlige gårde bag Regimentets stilling ved Houthulst skoven.

Den lille gæsteoptræden på fire uger, hvor Regimentet lå på Østfronten, bragte også bagagen med bataljoner og kompagnier til Wilna og omegn. På samme måde var Bagagen også med, da Regimentet ved Mulhouse i Alsace gjorde de første forberedelser til det store slag om Frankrig. I denne vinter gjorde den beklagelige mangel på foder sig kraftigt bemærket blandt hestene. Rationerne var yderst dårlige, da enhederne nu ikke længere blev regnet blandt kamptropperne, men del af etapen. Flere af de tunge belgiske heste måtte bogstaveligt sulte. I den korte tid før den store offensiv lå vi ved Montecouvez Ferme, og den sidste dag med Regimentet i Villers-Outréaux.

De omfattende forberedelser til den store offensiv ramte også den store Bagage. Manglerne på heste blev udfyldt med tildeling af små, russiske "Panje" heste, som viste sig yderst nøjsomme og udholdende. Hele officersbagagen og alle undværlige genstande og mindre vogne blev efterladt i store depoter bag fronten, så de herigennem frigjorte vogne med montering af fade, kunne omdannes til vandvogne. Denne forholdsregel blev truffet af forsigtighedsgrunde, da vi var bevist om, at vores offensiv i dagevis ville gå gennem det område, vi tidligere selv havde ødelagt, og formodede, at fjenden under tilbagetrækning ville gøre det samme. Over et stort område var alle brønde blevet sprængte, og desuden var hele område af de voldsomme Somme-kampe bogstaveligt talt forvandlet til en ørken. Alligevel viste sig bagefter forholdsreglen med vandvogne sig unødvendig, da der langs Somme fortsat var små vandløb og bække, og at små dele af de tidligere landsbydamme, hvis vand ikke skadede hestene, og så kunne drikkes af mennesker efter at være blevet kogt. Den forreste del af Bagagen, der fulgte tropperne under offensiven, bestod af køkken- og patronvogne. Anden del fra hele Divisionen, under kommando af Lts. Siemers, fører af Store Bagage IR 31, bestod af levnedsmiddel og fodervogne og af de ovenfor nævnte vandvogne. Senere blev der tilføjet en tredje del med kantinevogne og andre overtallige vogne, som, efter at offensiven var gået i stå, sluttede sig til os.

I næsten 14 dage i de endnu ret kolde martsdage lå bagagen i bivuak, hvor imidlertid de erobrede engelske spidstelte meget kom til deres rette. Samtidig havde næsten alle kuske erhvervet sig en af de skønne, lange, varme, forede engelske læderveste, som i rigelige mængder lå omkring. Som offensiven gik i stå blev der indkvarteret i træbarakkerne i Suzanne og omegn. I hele denne periode led vi meget under de fjendtlige fly, der gennem bombeangreb forsøgte at forstyrre forsyningstjenesten. Vi havde imidlertid herunder stort held, og selvom bomber faldt tæt på, led vi ingen tab.

Under den efterfølgende hvileperiode i Tournai blev den store Bagage igen fordelt mellem de enkelte kompagnier og bataljoner, for herefter med Regimentet syd for Soissons at rykke syd for Aisne og Vesle. Som kampene først langs Aisne og senere langs Chemin des Dames fortsatte, blev den store Bagage igen trukket sammen, først i Braye-en-Laonnais, senere i Grandelain, hvor de igen måtte bivuakere, da landsbyerne var ødelagte. Under den fortsatte tilbagerykning flyttede den først til Bruyères ved Laon, herefter til en lejr ved Samoussy, da de bagved liggende landsbyer mere og mere blev beskudt af den efterfølgende fjende, og et ophold her ikke var tilrådeligt på grund af store tab blandt mandskabet. Det samme billede tegnede sig under de sidste kampe under krigen, hvor Regimentet var indsat i området bag Guise. Landsbyer bag fronten var proppet med stabe og bagage, da her Division af mangel på kampkraft kun kunne besætte en smal front, hvorimod bag ved den samme store organisation blev opretholdt. Den store Bagage måtte lidt efter lidt under kontinuerlig fjendtlig beskydning rykke til Villers-les-Guise, le Nouvion, Mont Orgeuil til Hayette ved Stroeungt. På dette tidspunkt blev der af den øverste hærledelse planlagt til tilbagetrækning bag Meuse, samtidig med at hele Divisionens bagage blev samlet under kommando af Lt. Siemeres, IR 31. Tilbagetrækningen gik over Grandrieu, Strée, Acoz, Sart-St.Laurent til Mozet, hvor nyheden om våbenstilstand og revolution nåede os.

Forholdene i det nærliggende etapeområde Namur trodser enhver beskrivelse. Alligevel forholdte sig mandskabet mønstergyldigt til det sidste. Da på et tidspunkt en rød fane blev sat på en af bagagevognene, uoverlagt af en eller anden kusk uden rigtigt at kende betydningen, var en kort tilrettevisning fra føreren om at bagagen tilhørte fronttroperne, og med etapen intet havde tilfælles, tilstrækkeligt til at få den fjernet. Om en opsætsighed mod den foresatte, der så lange havde været fører, var der ikke tale.

I Mozet forenede den store Bagage sig igen med den tilbagerykkende Regiment, og fulgtes med denne under hele tilbagemarchen til Tyskland indtil Hannoversch-Münden. De arme, afmagrede heste ydede overordentligt under overvindelse af de bjergrige Eifel og Sieggebirge. Modsat var vi meget begunstiget af vejret, der holdt sig på en temperatur omkring 0 grader. Et snefald, som normalt i november og december er reglen i Eifel, ville have afstedkommet en katastrofe for så vidt hele trænet, som det var franskmændenes hensigt, ville være faldet i deres hænder. På anden og tredje Juledag nåede Regimentet med sin Bagage til Altona. Vognene blev opmarcheret på kasernegården, hvor de 4½ år tidligere var modtaget, hestene blev bragt i privatkvarter. Desværre blev størstedelen i de næste dage stjålet som følge af den tiltagende manglende disciplin blandt mandskabet, herunder føreren af Bagagens ridehest, "der Swarze", som i 4½ år havde bragt ham gennem krigen.

Lt.d.L-Kav, Siemers.

Bilag:

1. Oversigt over Regimentes kampe 1812 – 1925

Felttog 1812/14.

Russisk-tyske legion

August 1612:	Oprettelse af den russisk-tyske legion, hvorfra senere blev opstillet blandt andre IR 31.
6. september 1812:	Regimentes fødselsdag.
15. september 1813:	Kampen ved Göhrde
	Fægtninger i Lauenburg, bed Oldesloe, Kl. Gladebrügge, Habye og Sehestedt.
1814:	Deltagelse i belejringen af det fransk besatte Hamburg.
	(Fægtning på Wilhelmsburg)
	Belejring af Antwerpen.

Felttog 1815.

Marts 1815:	Legionens overgang i russisk tjeneste (III. AK)
16. juni 1915:	Slaget ved Ligny (Blücher)
18. juni 1815:	Slaget ved Wavre
Juli 1815:	Indtog i Paris
12. december 1815:	Tildeling af Fane med fanebånd for 1815

Fredstid 1816 til 1848

Regimentet har betegnelsen 31. Infanterie-Regiment (3. Magdeburgisches). Garnison i Erfurt og Nordhausen.

1820:	I. og Füsilier-Bataillon (III.) i Erfurt, II. Bataillon i Weissenfels.
Maj til august 1831:	S.K. Højhed Prinz Albert er fører for 9. Kompanie og Füsilier-Bataillon

Tysk-danske krig 1848

23. april 1848:	Füsilier-Bataillon deltager i fægtningen ved Schleswig.
5. juni 1848:	Füsilier-Bataillon deltager i fægtningen ved Düppel.

Felttog i Baden 1849 til 1851

Deltagelse i fægtninger:	Ladenburg, Heidelberg, Federbach, Hirschgrund, Steinmauern.
	Indeslutningen af Ratstatt.
	Udfaldsfægtning ved Rauenthal

Fredstid 1851 – 1866

4. juli 1860:	Regimentet døbes 1. Thüringsche Infanterie-Regiment Nr. 31 (Thüringer Garde)
12. januar 1861:	Fanen for I. og III. (Füsilier) Bataillon modtager som anerkendelse for indsats under felttoget i 1848/49 fanebånd med det militære ærestegn i sølv.

18. oktober 1861:	Prinz Albert udnævnes til Regimentschef.
31. marts 1865:	Fejring af 50 års regimentsjubilæum.

Felttog 1866

24. juni 1866:	Fægtning ved Langenbrück
26. juni 1866:	Natslag ved Pobol (Brigadegeneral v. Bose)
28. juni 1866:	Fægtning ved Münchengrätz
3. juli 1866:	Slaget ved Königgrätz
22. juli 1866:	Slaget ved Blumenau
31. juli 1966:	Parade på Marchfeld (Prinz Adalbert foreviser Regimentet for kongen)
1. september 1866:	Tilbagevenden i garnison
3. marts 1867:	Alle tre bataljoners faner modtager banebånd i farverne for Erindringskorset for felttoget 1866 med sværd.

Felttog 1870/71

7. august 1870:	Overskridelse af den franske grænse
30. august 1870:	Slaget ved Beaumont.
fra 19. september 1870:	Deltagelse i belejringen af Paris
23. september 1870:	Fægtningen ved Montmagny
30. november 1870:	Udfaldskamp ved Epinai
18. januar 1871:	Kaiserproklamation i Versailles
28. januar 1871:	Kapitulation af Paris
26. maj 1871:	Overgang til IX Armeekorps
16. juni 1871:	Tildeling af Jernkorset til fanespidsen
3./4. juli 1871:	Indrykning i nye garnison i Altona

Fredsår i Altona

6. juni 1873:	Prins Adalbert, chefen for Regimentet, dør
2. september 1873:	General d.Inf. v. Bose udnævntes til chef for Regimentet
29./31. marts 1890:	Fest for 75-års Regimentsjubilæum.
22. juli 1894:	General d.Inr. v. Bose dør
11. august 1894:	Regimentet får betegnelsen Infanterie-Regiment Graf Bose (1. Thüringisches) Nr. 31
18. august 1895:	Fanerne får fanebånd for deltagelse 1870/71 med sølvspænde med navnene: Beaumont, Sedan, Pierrefitte og Stains, Epinai, Stains og Epinai, Paris.
10. september 1898:	General der Inf. v. Seebeck udnævnes til chef for Regimentet
1. januar 1900:	Tildeling af sekulærspænde på et sort/sølvfarvet fanebånd
14./15. oktober 1900:	Faneindvielse ved Kriegerverins ehemaliger 31er
5. september 1904:	Tildeling af ny fanedug af H.M. i anledning af Kejserparade på Luruper Platz.
29./31. august 1912:	100 års jubilæumsfest for Regimentet
1914-1918:	Deltagelse i verdenskrigen (se kampkalender underneden)
Januar 1919:	Opløsning af Regimentet
9. januar 1921:	4. Kompanie (M.G.-Kompagni) under Infanterie-Regiment Nr. 6 i Schwerin overdrages videreføringen af Regiment Graf Boses æresbevisninger.
27./29. maj 1922:	Første Regimentsdag for alle 31'ere i Altona.
3./5. oktober 1925:	Anden Regimentsdag i Altona. Afsløring af det af det aktive, reserve og landwehr-Regimenter 31 stiftede mindesmærke for alle 31'ere.

2. Kampkalender 1914 – 1918

I. Fra mobilisering til begyndelse på stillingskampe ved Aisne
(1. august til 11. september 1914)

13.08.1914 – 14.08.1914	Kampe om Liège
18.08.1914 – 19.08.1914	Slaget ved Gette (Tirlemont – Cumptich)
23.08.1914 – 24.08.1914	Slaget ved Mons
26.08.1914	Træfning ved Genly
02.08.1914 – 03.08.1914	Træfning ved Chateau-Thierry
04.09.1914	Træfning ved Vielles Maisons – Montmirail
06.09.1914 – 07.09.1914	Træfning ved Montceau – Esternay
09.09.1914	Slaget om Ourq.

II. Stillingskamp ved Aisne, i Vogeserne og i Champagne
(12. september 1914 – 19. juni 1916)

12.09.1914 – 10.10.1915	Stillingskamp ved Aisne (Autrêches)
20.09.1914	Træfning ved Moulin-sous-Touvent (Storm på Autrêches)
06.06.1915 – 24.06.1915	Junikampe ved Moulin-sous-Touvent
05.01.1915 – 04.04.1915	II. Bataillons kampe i Vogeserne
25.09.1915 – 08.10.1915	Stab II./31, 3. og 7. Kompanie i efterårsslaget i Champagne
16.10.1915 – 04.11.1915	Regimentets deltagelse i efterårsslaget i Champagne
04.11.1915 – 19.06.1916	Stillingskamp i Champagne
12.02.1916	Erobring af Franzosennest nordvest for Souain
25.02.1916	Træfning nordest for Souain

III. Kampe langs Somme, i Artois og på Siegfriedfronten
(4. juli 1916 – 18. marts 1917)

04.07.1916 – 27.07.1916	Første Somme slag
07.08.1916 – 10.09.1916	Andet Somme slag
12.09.1916 – 19.12.1916	Stillingskamp i Artois (ved Arras)
20.12.1916 – 19.02.1917	Stillingskamp ved Ancre
10.03.1917 – 15.03.1917	Stillingskamp ved Ancre
16.03.1917 – 18.03.1917	Kampe i Siegfriedfronten

1V. Kampe ved Arras, i Siegfriedfronten og i Flandern
(9. april til 12. oktober 1917)

09.04.1917 – 24.04.1917	Forårsslag ved Arras
26.04.1917 – 30.08.1917	Kampe i Siegfriedfronten (ved Marcoing)
15.09.1917 – 26.09.1917	Efterårsslag i Flandern: Storkampdage: 20. og 26.09.1917 og 04, 09 og 12.10.1917

V. Fra transport til Rusland til store slag om Frankrig
(24. oktober 1917 til 17. maj 1918)

24.10.1917 – 23.11.1917	Stillingskamp mellem Njemen – Beresina – Kreiwo – Emorgon – Narotsch-Sø – Tweretsch.
26.11.1917 – 12.02.1918	Stillingskamp i Alsace
17.02.1918 – 01.03.1918	Kampe i Siegfriedfront og forberedelser til Store slag om Frankrig
02.03.1918 – 20.03.1918	Forberedelse til store slag om Frankrig
21.03.1918 – 06.04.1918	Store slag om Frankrig, gennembrud mellem Gouzeaucourt og Vermand

23.03.1918 – 17.05-1918	Kampe langs Ancre, Somme og Avre

VI. Fra store slag om Frankrig til hjemmarch til Tyskland
(18. maj til 27. december 1918)

18.02.1918 – 20.07.1918	Stillingskamp i Flandern og i Artois
21.07.1918 – 25.07.1918	Forsvarskamp mellem Reims og Soissons
26.07.1918 – 03.08.1918	Bevægelig forsvarskamp mellem Marne og Vesle
04.08.1918 – 03.09.1918	Stillingskamp langs Vesle
04.09.1918 – 09.10.1918	Kampe i Siegfried-stillingen
10.09-1918 – 12.10.1918	Kampe foran Hunding – og Brunhilde fronten
13.10.1918	Kampe foran Hunding-stillingen
14.10.1918 – 04.11.1918	Kampe foran og i Herman-stillingen
18.10.1918	Slaget om le Petit Verly, Grougis og Aisonville
04.11.1918	Slaget om Etreux og le Grand Verly
05.11.1918 – 11.11.1918	Tilbagegangskampe til Antwerpen-Maas stillingen
12.11.1918 – 17.12.1918	Rømning af besatte områder og march til hjemstavn.

Ærestavle
for
Infanterie-Regiment Graf Bose

Oberstlt. Marggraff	25.04.1918
Major Frhr. v. Houwald	15.09.1914
Major Hildebrand	09.11.1914
Major v. Freyhold	25.02.1915
Major v. Kretschmann	05.06.1915
Major d.R. Westphalen	20.09.1914
Hptm. v. Gyldenfeldt	20.09.1914
Hptm. a.D. v. Bose	17.01.1915
Hptm. v. Usedom	16.05.1915
Hptm. v. Kathen	08.06.1915
Hptm.d.R. Fischer	10.07.1916
Hptm.d.R. Wissmann	06.04.1917
Hptm.d.R. Simonsen	23.04.1917
Hptm. Simon	20.09.1917
Oberlt. Wehmeyer	06.09.1914
Oberlt.d.R. v. Meyhe	16.09.1914
Oberlt. v. Linstow	20.09.1914
Oberlt. d.R. Hübbe	01.05.1915
Oberlt. Hinck	24.02.1916
Oberlt.d.R. Voigt	09.06.1916
Oberlt.d.R. Otte	22.03.1918
Lt. Kurpium	18.08.1914
Lt.d.R. Böe	16.09.1914
Lt. v. Winckwitz (B.)	20.09.1914
Lt. v. Rauschfuss	20.09.1914
Lt.d.R. Berghahn	30.08.1916
Lt.d.R. Brix	31.08.1916
Lt. v. Puttkamer	05.09.1916
Lt. v. Landwüst	06.09.1916
Lt. Lorentzen	06.09.1916
Lt.d.R. Weber	06.09.1916
Lt.d.R. Paulsen	07.09.1916
Lt.d.R. Wincke	06.10.1916
Lt. Hülsmann	13.10.1916
Lt.d.R. Christgen	04.02.1917
Lt.d.L. Heimburg	04.02.1917
Lt.d.R. Köster	09.04.1917
Lt.d.L. Münster	09.04.1917
Lt.d.R. Voigt	11.04.1917
Lt.d.R. Reinicke	11.04.1917
Lt.d.R. Ulrich	11.041917
Lt. v. Winckwitz (H.L.)	26.09.1914
Lt.d.R. Schneemilch	06.10.1914
Lt.d.R. Löhr	26.10.1914
Lt.d.R. Grahm	27.10.1914
Lt.d.R. Kruse	01.11.1914
Lt.d.R. Halm	09.11.1914
Lt.d.R. Fischer	06.01.1915
Lt. Schmidmann gen. v. Wuthenow (W.)	29.01.1915
Lt.d.R. Giese	22.02.1915
Lt.d.R. Breckwoldt	10.06.1915
Lt.d.R. Blöcker	01.10.1915
Lt.d.R. Meyer-Büte	01.10.1915
Lt. v. Wurmb	17.10.1915
Lt.d.R. Witz	12.02.1916
Lt. Sprenger	24.01.1916
Lt.d.R. Kühl	24.02.1916
Lt.d.R. Odesey	29.05.1916
Lt.d.R. Festesen	11.07.1916
Lt.d.R. Caemmerer	21.07.1916
Lt. v. Ahlefeld	22.07.1916
Lt. Schmidmann gen. v. Wuthenow (H.D.)	27.07.1916
Lt.d.L. Kröger	23.08.1916
Lt.d.R. Heinrichs	29.08.1916
Lt.d.L. Junge	23.03.1918
Lt. Mechow	21.03.1918
Lt. v. Zülow	22.03.1918
Lt.d.R. Schmidtgall	23.03.1918
Lt.d.R. Kothe	23.03.1918
Lt.d.R. Petersen	24.03.1918
Lt.d.R. Gadewohl	12.04.1918
Lt.d.R. Schmarje	14.04.1918
Lt.d.L. Ebers	15.05.1918
Lt.d.L. Senius	17.05.1918
Lt. Jonas	05.08.1918
Lt. Schwarzhaupt	24.08.1918
Lt. Wagner	24.08.1918
Lt.d.R. Züssow	27.09.1918
Lt.d.L. Blunk	04.10.1918
Lt.d.R. Scharke	15.10.1918

Lt. v. Hedemann	15.04.1917	Lt.d.R. Michel	24.10.1918
Lt.d.R. Gries	21.04.1917	Lt.d.R. Estrehlau	30.10.1918
Lt.d.R. Stenebrügge	23.04.1917	Lt. Hoffmann	04.11.1918
Lt.d.R. Schloss	23.04.1917	Lt.d.L. Brennemann	25.12.1918
Lt.d.R. Hermann	23.04.1917	Lt.d.R. Heegewaldt	29.12.1918
Lt.d.R. Köhring	23.04.1917	Lt.d.R. Thormählen	?
Lt.d.L. Kuhse	27.04.1917	Feldw.Lt. Kurth	27.05.1915
Lt.d.R. Borstorff	09.10.1917	Feldw.Lt. Klöppel	19.07.1916
Lt.d.L. Fehr	10.10.1917	Feldw.Lt. Hansen	06.09.1916
Lt. Van Semmern	17.10.1917	Oberarzt d.R. Dr. Seifert	13.04.1917
Lt.d.R. Rubach	19.10.1917	Oberarzt d.L. Dr. Reinicke	30.03.1918

Sammen med dem har 1.592 underofficerer og mandskab vist deres troskab for folk og Fædreland med deres død.

Regimentets tab efter indsatsområde

*)

Indsats område	Tid		Antal dage	Officerer				Underofficerer og mandskab			
				død	såret	savnet	totaæ	død	såret	savnet	total
Bevægelseskrige	11.08.1914	12-09.1914	42	2	13	3	18	49	320	199	568
Ved Atrêches	13.09.1914	10.10.1915	394	10	18	1	29	318	942	143	1.403
Vogeserne	03.01.1915	07.04.1915	05	2	-	-	2	36	44	8	88
Champagne	25.09.1915	19.06.1916	268	8	10	7	25	181	619	490	1290
Somme	03.07.1916	07.09.1916	67	10	26	8	44	250	1982	550	2782
Artois	12.09.1916	19.12.1916	99	-	1	-	1	8	58	1	67
Ancre	20.12.1916	06.02.1917	57	1	4	2	7	35	145	154	334
Siegfreidfront	08.02.1917	06.04.1917	58	-	-	-	-	1	11	-	12
Arras	09.04.1917	24.04.1917	16	9	12	9	30	202	632	266	1100
Siegfried-stilling	26.04.1917	27.08.1917	124	-	5	-	5	33	147	14	194
Flandern	15.09.1917	12.10.1917	29	4	9	7	20	91	266	217	574
Sonnelien	15.02.1918	28.02.1918	14	-	-	-	-	-	10	-	10
Store slag om Frankrig	21.03.1918	18.05.1918	59	11	32	1	44	241	852	110	1.203
Tournai	20.05.1918	20.07.1918	62	-	-	-	-	6	22	-	28
Vesle	01.08.1918	02.09.1918	33	3	2	-	5	40	168	32	240
Vailly	02.09.1918	27.09.1918	26	1	2	1	4	42	129	143	314
Chemin des Dames	28.09.1918	09.10.1918	13								
Aisonville – Tupigny	10.10.1918	04.11.1918	26	-	8	1	9	59	199	203	461
Tilbagetrækning	05.11.1918	11.11.1918	7								
Total			1489	61	142	40	234	1.592	6.546	2.530	10.668

*)Denne opstilling gør på ingen måde krav på at være præcis, da de disponible akter ikke i alle tilfælde giver et entydigt resultat; de virkelige tabstal vil derfor være højere end de her angivne.

År	Officerer					Underofficerer og mandskab				
	død	såret	savnet	i alt	procent	død	såret	savnet	i alt	procent
1914	9	25	4	38	15,6	216	738	384	1.338	12,5
1915	8	9	-	17	7,0	237	730	28	995	9,3
1916	15	34	15	64	26,4	391	2.524	979	3.894	36,5
1917	14	30	18	62	25,5	360	1.184	651	2.195	20,6
1918	15	4	3	62	25,5	388	1.370	488	2.246	21,1
	61	142	40	243	100,0	1.592	6.546	2.530	10.668	100,0